

FAKTY A ÚVAHY

O VIERE KREŠŤANOV

MILAN BENJÁN

O B S A H

úvod... ...3

I. VIERA... ...5

Základné pojmy – čo je a čo nie je viera kresťanov – vzťah človeka k Bohu – otázky interpretácie Písma – vyznanie (krédo) – vzťah viery a vedy a i.

1. „Prvouka vieruky“... ...5

1. Viera a veda, 2. Kresťanská viera, 3. Kresťanská láska, 4. Ospravedlnenie a milosť, 5. Kresťan a svet, 6. Životný štýl kresťana

2. Viera, to nie je iba presvedčenie, ale aj dôvera, poslušnosť a služba... ...13

1. Kto je kresťanom, 2. Viera, dôvera, poslušnosť, 3. Obrátenie sa – to je prebudenie a vykročenie, 4. Stať sa Božím dieťaťom možno iba narodením sa do Božej rodiny, teda jedine znovuzrozením, 5. Je viacero ciest, ale len jedna z nich je tá pravá, 6. Kto dôveruje, dokáže aj obetovať, 7. Ako sa rozhodnúť? 8. Kresťania sú oddelení od sveta, 9. Zvážanie k hriechu deformovaných Slovom Božím, 10. Náš Spasiteľ a Pán, 11. Čo s darovanou milosťou? A čo so Zákonom? 12. Čo sa najviac protivi Božiemu Zákonu? 13. Aká má byť cirkev Kristova? 14. Konfrontácia s antikristom a vernosť Zmluve.

3. Božie slovo... ...26

1. – ako mu rozumieť? 2. Modlitba Pánova (Otčenáš), 3. „Slovo, ktoré sa stalo telom“.

4. Krédo (vierovyznanie)... ...36

1. Čo a načo je vyznanie? 2. Moje krédo, 3. Staroveké vyznania, 4. Krédo apoštolov.

5. Dekalóg (Desatoro)... ...48

1. Dve „redakcie“ Desatora, 2. Stručné poznámky k jednotlivým prikázaniam.

6. Sola Scriptura... ...52

Čo je SOLA SCRIPTURA a prečo SOLA SCRIPTURA? 2. Poznanie Zákona, Božej vôle a jej plnenie sa bezpodmienečne vyžaduje od kresťana.

7. Jediný pravý Boh a Boží Syn... ...54

1. Kresťania veria v jedného Boha, 2. Vzťah Ježiša Krista k Bohu, 3. Vzťah Boha k Ježišovi Kristu, 4. Boží Syn.

8. KTO (a aký) je Boh – ten jediný, pravý?... ...59

(Varujeme sa falošných predstáv o Bohu)

9. Stvoriteľ – Sudca... ...62

(O príčinách občasných napätia vo vzťahu k Bohu a v bohoslužbe)

10. Božie meno... ...66

1. Poznáš meno svojho Boha? 2. Význam mena

11. Ježiš Kristus nám priniesol evanjelium, ale aj prikázania... ...74

1. Prikázania Ježiša Krista podľa evanjelií, 2. Doklady z Písma... 3. Nezabúdajme na posledný príkaz a na prvú výzvu nášho Pána...

12. Obete... ...82

1. Jazykové poznámky, 2. Z histórie, 3. Účel obetí, 4. Požiadavky kladené na obeť, 5. Obeť Ježiša Krista.

13. Modlitba... ...92

14. Prečo človek niekedy nerozumie Bohu?... ...94

(Analogia medzi komunikáciou detí s ich rodičmi a komunikáciou kresťana s Bohom)

15. Boží hnev a Božia výchova... ...96

(Ako je to s bezbožníkmi a veriacimi? Naozaj sa tým prvým „vedie lepšie“?)

16. O živote... ...98

1. Život – Boží dar, Jeho zázračné dielo – „vizitka“ Stvoriteľa – šanca človeka. 2. O „slepom hodinárovi“.

17. Stojíme na prahu „Nového veku“ (New Age) alebo „dní konca“ (tohoto veku)?... ...116

18. Čo bude s týmto svetom a čo bude s nami? Ako je to so „životom po živote“?... ...120

1. Čo bude s nami? 2. Ako je to so „životom po živote“? 3. Čo bude s týmto svetom...?

19. Tri evanjeliové udalosti... ...126

(O krste, ukrižovaní a vzkriesení Ježiša Krista)

20. Boh požehnal siedmy deň a posvätil ho... ...127

21. Tri dni, ktoré zmenili „osud“ sveta... ...131

(Od „Zeleného štvrtka“ po „Veľkonočnú nedeľu“)

22. Moc satana. Víťazstvo Krista. Postavenie kresťanov... ...136

23. Poznanie Božej Pravdy a pravdy o Bohu... ...137

1. Poznanie... – otázka života a smrti. 2. Čo znamená „poznať“ a čo (koho), prečo a ako poznávať? 3. Ale „má vôbec zmysel pokúšať sa poznať Boha?“ 4. Kto môže poznať Božiu Pravdu a pravdu o Bohu? 5. Predpoklady poznania: CHCIEŤ, VEDIEŤ, NEBAŤ SA. 6. Prekážky poznania: lenivosť (a ľahostajnosť), tradicionalizmus, „imprimatur“.

24. O skutkoch, postojoch a motivácii kresťanov... ...146

25. O odpustení a o tom, čo s odpustením súvisí... ...150

(spása, pokánie, ospravedlnenie sa, spravodlivosť, trest, pomsta, hnev láska...)

II. KREŠŤANIA a SVET... ...155

Krešťania vo svete a „svet v krešťanoch“ – vzťah kresťanov k blížnym, k sebe, k tomu, čo ponúka svet – kresťanská rodina – ťažké chvíle v živote kresťanov – „kvapky“ (duchovné miniatúry) a i.

1. Kompas v púšti... ...155

(Cesta životom je ako putovanie púšťou alebo plavba po mori: ak človek nemá blúdiť, ak chce prísť k cieľu, potrebuje pomoc – spoľahlivý „kompas“)

2. Som kresťan... ...157

(Kam patríme? A čo je naším hlavným „identifikačným znakom“?)

3. „Problémy“ kresťanov a problémy „kresťanov“... ...158

1. O problémoch všeobecne i konkrétne. 2. O problémoch kresťanov – alebo: „môžu mať kresťania problémy?“

4. Čo chýba mladým kresťanom?... ...166

(Mladý vek má niektoré nevýhody, ale aj veľké prednosti)

5. Úcta k starším v Biblii a vo svete... ...168

6. Pokánie čiňte a verte v evanjelium... ...175

(Čo je pokánie a čo všetko patrí k evanjeliu?)

7. Krešťania uprostred sporov a nepokojov sveta... ...176

(Ako žiť v cudzom svete a zachovať si identitu? Ako žiť v nepokojnom svete a zachovať si pokoj?)

8. Krešťania a vrchnosť... ...178

1. Kresťan a poslušnosť. 2. Vzťah kresťana k vrchnosti. 3. Niekoľko citátov z Písma a poznámok...

9. Pripomínajte si ich, ale ich neoslavujme!... ...182

(Môže kresťan „oslavovať“ ľudí – „velikánov“?)

10. Veľký hriech: pýcha (namyslenosť)... ...183

(Z často bagatelizovanej pýchy pochádzajú tie najhoršie zločiny, najväčšie hriechy)

11. Výstrahy... ...186

(Duchovný život ohrozujú mnohé veci, najviac však formálnosť, falošné učenie a egocentrizmus)

12. Požiadavka aktivity a bdelosti kresťanov v čase pred príchodom Pána... ...188

13. Evanjelizácia... ...190

1. Evanjelizovať! Áno! Ale ako? 2. „Piate evanjelium“.

14. Horké kvapky z Božej lekárničky... ...193

(„Liečivý účinok“ trápenia, súženia, preťaženia, smútku, nespĺnených prianí a iných „horkých kvapiek“)

15. Zdravie a choroba... ...197

1. O zdraví, chorobe a zdravotníkoch. 2. Zdravotník zdravotníkom, kresťan kresťanom. 3. O chorobe a uzdravovaní. 4. Závery a pár praktických rád. 5. Dodatok: niečo o rôznych druhoch liečby „alternatívnej“ i „oficiálnej“, nebezpečnej, zbytočnej i vhodnej a nevyhnutnej.

16. Služba lásky na pomoc odkázaným (diakonia)... ...211

1. Čo je služba lásky? Ako sú to tí na pomoc odkázaní? 2. Niekoľko praktických rád pre ošetrovanie starých a bezvládných.

17. Kresťanská rodina... ...215

1. Autorita v kresťanskej rodine. 2. Kresťanské manželstvo. 3. O rozvode kresťanského manželstva. 4. Výchova a trest.

18. Srdce – srdce – srdce... ...227

1. Srdce z hľadiska biologického. 2. Srdce – symbol citov a povahových čŕt. 3. Srdce v Biblii – „orgán duše“.

19. „Kvapky“ (duchovné miniatúry)... ...230

(60 drobných úvah na biblické texty)

20. Interview... ...250

(Rozhovor – osobné svedectvo)

21. Náš Boh k nám hovorí – počúvajte a poslúchajte Ho... ...252

(Poslušnosť je znak a podmienka viery. Nezabúdajme, že Božie príkazy sa nachádzajú nielen v Dekalógu. Čítajme preto celé Písmo – nájdeme tam nielen Božie príkazy, ale aj Jeho cenné rady, poučenia, upozornenia, povzbudenia)

22. O úplatkoch... ...259

(Čo hovorí o úplatkoch Boh? Dar, či úplatok? Je rozdiel medzi „keš-úplatkom“ a „lobby-korupciou“?)

23. O boháčoch a bedároch (i tých ostatných)... ...262

24. O „self-psychológii“ diabolského kultu ja... ...269

25. Kultúra Západu v agónii... ...272

III. CIRKEV, cirkvi, náboženstvá... ...284

CIRKEV (telo Kristovo) a cirkvi (organizácie ľudí) – niečo z dejín i súčasných problémov (o formovaní, deformovaní, reformovaní a „redeformovaní“ cirkvi) – dogmy – cirkevné sviatky – súčasný synkretizmus („spájanie sa“ a „miešanie sa“) v rámci „globalizácie“ – „sektý“ a kulty – novopohanské hnutie New Age – o moslimoch, o Židoch a i.

1. O cirkvi... ...284

1.1. Cirkev Kristova a cirkev svetská

(Ako sa CIRKEV – Kristovo telo zmenila na cirkvi – organizácie ľudí)

1.2. Poslanie cirkvi v 21. storočí

2. Koľko ciest vedie do neba?... ...291

1. Prečo je veľa kresťanských cirkví? 2. Niečo o sektách a kultoch. 3. Kulty synkretické. 4. Kulty pohanské („novopohanské“).

3. Naozaj, pán Margies?... ...305

(O „teológii prosperity“)

4. O niektorých problémoch cirkevných zborov... ...308

1. Vzťah medzi materiálnymi a duchovnými problémami cirkev. zborov. 2. O vzťahu ľudí k spoločenstvám a spoločenstiev k ľuďom. 3. Cirkev – inštitúcia a (alebo) spoločenstvo?

5. Sobota, nedeľa, sviatky... ...327

6. Pascha (pesach) a Veľká noc... ...328

(Krátka história a význam Veľkej noci. Je naše „svätenie“ týchto sviatkov kresťanské, či ním urážame Boha?)

7. Sviece – symboly – tradície – Vianoce... ...333

Dodatok: O niektorých symboloch kresťanov.

8. Éry, letopočty, kalendáre... ...342

(„Prelom tisícročí“? – nič zvláštne. Boli Vianoce 2000 „okružnými narodeninami“ Ježiša Krista?)

9. Z prejavov... ...347

1. Inštalačná reč. 2. Potrebujeme „tak málo“ – iba ŽIVÚ VIERU. 3. Prezidentovi.

10. Zavádzajúce tri bodky a „sväté veci“... ...354

(O nekorektnom citovaní Písma a o tom, čo je, a čo nie je sväté)

11. Nový vek (New Age)... ...357

1. Podstata „Nového veku“, jeho „meno a miesto narodenia“. 2. Korene a z nich vychádzajúce predstavy. 3. Spôsoby „infikovania Novým vekom“, prejavy a dôsledky „infekcie“.

12. Globalizácia – cesta k novému svetovému „poriadku“... ...368

13. Náboženský synkretizmus – ideologická globalizácia... ...377

14. Moslimovia – akí vlastne sú?... ...383

1. Niečo o islame a moslimoch. 2. Niekoľko islamských „prikázaní“. 3. Vzťah k Židom a kresťanom. 4. Niečo o Koráne a jeho autorovi. 5. Ešte letný pohľad do histórie. 6. Hagarine (ale aj Abrahámove) deti. 7. Moslimovia v mnohom môžu byť kresťanom vzorom.

15. Židia – „zvláštny fenomén“ medzi národmi395

1. Židia – zvláštni. 2. Židia – vyvolení. 3. Židia – nenávidení.

Použité skratky... ...405

I. VIERA

základné pojmy – čo je a čo nie je viera kresťanov – vzťah človeka k Bohu – otázky interpretácie Písma – vyznanie (krédo) – vzťah viery a vedy a i.

1. „PRVOUKA VIEROUKY“ *

1.1. VIERA a VEDA

Za desaťročia putovania duchovnou púťou, celé dve generácie nášho národa prešli procesom tvrdej indoktrinácie („vymývania mozgov“). Takto, nie v diskusii, mala zvíťaziť vládnuca ideológia i so svojimi „prírodovedeckými“ príveskami. Monológ vládcov nebolo možné rušiť, dialóg bol neprípustný: „druhej strane“ sa „neudelilo slovo“, nedala možnosť argumentovať.**

Napríklad vzťah kresťanov k prírodným vedám a ich predstavy o svete boli oficiálne prezentované v ich prastarej, vlastne stredovekej podobe. A tieto staré, v kresťanstve dávno prekonané predstavy, boli konfrontované s argumentmi sčasti vedeckými, sčasti pseudovedeckými (oboje bolo tak dokonale pomiešané, že menej informovaní ľudia nemali ani predstavu, kde končia jedny a začínajú druhé). Bol skrátka ignorovaný fakt, že kresťania nielen akceptujú nové poznatky (skutočnej) modernej vedy, ale že to bolo práve kresťanstvo, na ktorého pôde vznikla a dlho sa vyvíjala moderná veda, a že i dnes mnohí poprední vedci, vrátane laureátov Nobelovej ceny, sú veriaci kresťania.

Keď nestačilo presviedčanie (indoktrinácia), nastúpilo donucovanie (represia): vylúčovanie zo škôl, zo zamestnania, zákaz vedeckej a pedagogickej činnosti – skrátka „vaporizácia“ (ako to nazval Orwell), čiže „odpísanie, znemožnenie“, vlastne akási „spoločenská vražda“ (resp. „poprava“) človeka.

Napriek tomu všetkému kresťanstvo u nás prežilo, ba ukazuje sa, že v niektorých ohľadoch v životaschopnejšej forme, ako je to napr. v mnohých západných, „demokratických“ krajinách. A prežilo aj v myšliach a srdciach mnohých vzdelancov, intelektuálov. Je to fakt pre ateistov „nepochopiteľný“, hoci ho v skutočnosti nielen možno pochopiť, ale aj predvídať; veď dosiaľ z každého súženia (po každom období prenasledovania, represii) vyšlo kresťanstvo posilnené, ale najmä očistené: zbavilo sa formálnych „kresťanov“ a získalo oddaných vyznávačov.

Rád by som tu načrtnol (aspoň veľmi stručne) dôvody, prečo môže aj vzdelaný a inteligentný človek veriť v Boha, a to bez toho, aby nejako znásilňoval svoju myseľ a aby ignoroval poznatky modernej vedy; pokúsím sa teda odpovedať na otázku, či je naozaj rozpor medzi vedou a vierou, ako sa nám to snažili (alebo snažia) vtĺcť do hláv bývalí (i dnešní) ateistickí indoktrinátori.

Pochopiteľne, že v tomto limitovanom článku nemôžem ísť do podrobností. Preto tým, čo majú záujem bližšie sa zoznámiť s touto problematikou, napr. s vedeckými argumentami, vyvracajúcimi vše-

* Tento článok vyšiel v časopise CS/91v štyroch pokračovaniach pod názvom Základy (1.) – Základy (4.). (Titul „Základy“ bol vlastne skrátením plného názvu „základy všeobecnej vierouky kresťanov“).

** Článok bol uverejnený pomerne krátko po prevratnom roku 1989. Dnes, po viac ako desaťročí demokracie v politickej oblasti, treba konštatovať, že pokiaľ ide o indoktrináciu „vedeckým svetovým názorom“, konkrétne evolucionizmom, nedošlo k žiadnej zmene; ba občas sa zdá, že tí, čo rozhodujúcim spôsobom ovplyvňujú mienku a paradigmu národa, t.j. školy a masovokomunikačné prostriedky, ešte agresívnejším spôsobom, ako za totalitného režimu, šíria svoju ideológiu, a používajú pri tom rovnako „neferové“ prostriedky, ako ich predchodcovia.

vládnu darvinovskú ideológiu, odporúčam svoje knihy Ateizmus – teizmus – kresťanstvo, Úvahy..., Nový vek..., ale najmä **FAKTY A ÚVAHY O ŽIVOTE...**, (v dvoch posledne menovaných nájdu aj zoznam ďalšej vhodnej literatúry).

Ateisti (materialisti) svoje názory (ktoré nie sú ničím iným, ako istým druhom „viery“) vehementne prezentujú ako „vedecké“ – na rozdiel od presvedčenia „tých druhých“ (teistov); teda rozdiel medzi sebou a nimi sa snažili zredukovať na vzťah k prírodným vedám, a „tých druhých“ prezentujú ako nevzdelancov alebo primitívov, ktorí veria v Boha iba preto, lebo sa buď nezoznámili s najnovšími výsledkami výskumu prírodných vied alebo ich jednoducho neboli schopní pochopiť. Takáto simplifikácia nemá, pravdaže, so skutočnosťou nič spoločné. Fakty a skúsenosti hovoria, že skutočnosť je takáto:

1. Ani vzdelanie ani inteligencia nemajú žiaden vplyv na to, či človek verí alebo neverí v Boha. Medzi veriacimi i ateistami sa nachádzajú ľudia s tým najvyšším vzdelaním, a rovnako ľudia bez akéhokoľvek vzdelania; ľudia výnimočne vysokého intelektu, a rovnako ľudia s nízkym stupňom intelektuálnych schopností.

2. Medzi vedou a vierou nie je žiaden antagonizmus. Viera môže existovať s vedou i bez nej; ale veda bez viery (nemusí to byť vždy viera v Boha) jestvovať nemôže. Napríklad pri matematicko-logickom poznávaní musí vedec *veriť* v existenciu a pravdivosť axióm a v zmysel a spoľahlivosť vlastného myslenia. Rovnako pri prírodovedeckom poznávaní musí *veriť* v existenciu istých zákonitostí (tzv. prírodných zákonov), musí *veriť*, že v prírode existuje, platí poriadok, usporiadanosť.

Keď hovoríme o „prírodnom zákone“, treba upozorniť na jednu vec: pre podobnosť s názvami z právnickej terminológie („občiansky zákon“, „trestný zákon“ atď.), niektorí ľudia majú predstavu, akoby prírodný zákon prikazoval či „predpisoval“, ako sa istý dej v prírode musí odohrať (podobne ako zákony, ktoré sú právnymi normami, určujú, predpisujú ľuďom, ako sa majú správať). V skutočnosti je tu podstatný rozdiel: prírodný zákon nie je príčinou určitého poradia v priebehu dejov, ale je to zovšeobecnený opis výsledkov mnohých starostlivých pozorovaní. Inými slovami: prírodný zákon *nepredpisuje* čo sa má stať, ale vlastne *opisuje* čo sa už (opakovane) stalo. Prírodné zákony teda neriadia svet, ale opisujú ako je svet riadený.

Z nepochopenia uvedených skutočností môžu niekedy napr. vzniknúť naivné škriepky, či by vraj Boh mohol „neposlúchnuť“ svoje vlastné zákony“, aby urobil zázrak. Ide v podstate o nedorozumenie, ktoré vzniká z predstavy, že prírodný zákon je príkaz vydaný Bohom, zatiaľ čo on je iba naším opisom (aj to nie vždy presným) spôsobu, ktorým Boh obvykle koná. Ak sa však Boh rozhodne konať inak, ak napr. zmení miesto alebo rýchlosť jediného prvku systému, celý dej môže prebehnúť úplne inak. Takýto výnimočný, neobvyklý priebeh deja môže niekto nazvať zázrakom, niekto „atypickým“ (výnimočným) priebehom. S koľkými len „atypickými“ priebehmi dejov v prírode sa stretávajú prírodovedci, lekári a i., s koľkými nevysvetliteľnými náleznami sa stretávajú archeológovia atď. Je teda naozaj pravda, že dnešný človek nemôže byť svedkom zázrakov, ako sa to občas tvrdí?

Ešte pár slov k zázrakom: zázraky, ktorých podstatou je atypický (a „vedou nevysvetliteľný“) priebeh dejov v prírode, sú vlastne určené pre neveriacich. Pre veriacich sú najväčšími zázrakmi práve tie „typické“, „normálne“ deje, lebo celé dianie v prírode (od dejov na úrovni atómov cez podivuhodné fungovanie rôznych orgánov a celých organizmov, cez účelné vzťahy vnútri ekosystémov i medzi nimi, až po skutočne zázračnú organizovanosť kozmu, je tak racionálne (rozumné), a pritom vysoko prevyšujúce možnosti a schopnosti ľudského rozumu, že pred ním stoja v úžase – ako pred skutočnými zázrakmi.*

Prísť k osobnému poznaniu Boha možno viacerým spôsobom. Najrýchlejším a najdramatickejším je osobné poznanie Boha z nečakaného stretnutia sa s Ním. Toto stretnutie býva často pre človeka silným emotívnym zážitkom a okolnosti, za ktorých k nemu dochádza, bývajú neraz (aj keď nie vždy) pre jednotlivca alebo jeho rodinu tragické (ide často o tzv. „hraničné situácie“, o ktorých hovoria napr. existencialisti).

Druhá cesta je pomalá: človek postupne získava skúsenosti s prítomnosťou Boha vo svojom živote.

* Známy astronóm J. Grygar hovorí o tzv. „kvalifikovanom údive“.

Ani jedna z ciest nie je možná bez účasti Ducha svätého. Pri druhej, pomalejšej, sa však viac uplatňuje aj vlastná vôľa, vlastné pričinenie sa („vykročenie naproti Bohu, ktorý sa človeku zjavil“): napr. cez štúdium Písma a inej vhodnej literatúry, cez modlitby, ale aj cez pozorovanie všetkého, čo človeka obklopuje a čo je jedinečným dôkazom kreatívnej a riadiacej činnosti Boha, Jeho prítomnosti v okolí človeka i v ňom samom, v histórii vesmíru, ľudstva, ale aj v prítomnosti.

Zhrnutie: Veda dnes dospela už tak ďaleko, že nemá nič, žiaden argument, ktorý by existenciu Boha mohol vyvrátiť alebo i len vážnejšie spochybniť. Ateistický materializmus (vrátane jeho najagresívnejšej a najrozšírenejšej zložky – evolucionizmu) preto nemožno nazývať „vedeckým svetovým názorom“, pretože: a) nie je „vedeckým“ (nejde o skutočnú vedu, ale o ideológiu), b) nie je „svetovým názorom“, a to ani v zmysle „vo svete všeobecne prijatým“ (je iba subjektívnym názorom jednotlivcov), ani v zmysle „názor na svet“ (ide v podstate o názor na existenciu či neexistenciu Boha – v prípade tzv. „vedeckého svetového názoru“ ide o presvedčenie, vlastne „vieru v neexistenciu Boha“). Inak povedané: viera v neexistenciu Boha nie je o nič „vedeckejšia“ ako viera v existenciu Boha.

Avšak poznať Boha, uznať Jeho existenciu, nájsť pre Neho miesto vo svojej myslí, vo svojom živote, to ešte nie je kresťanská viera (o nej si povieme neskôr) – to je len prvý krok, ktorý je pravdaže dôležitý, akým je napr. prvý krok dieťaťa, ktoré sa učí chodiť, ale aby vznikla chôdza harmonická, istá, bude treba ešte veľa krokov, učenia, a istotne aj pomoci druhých.

1.2. KREŠŤANSKÁ VIERA

Významy slova *veriť*:

1. byť presvedčený o existencii (či neexistencii) niečoho,
2. byť presvedčený o pravdivosti (či nepravdivosti) niečoho
3. dôverovať niečomu
4. dúfať v niečo

Rôzne *druhy viery* (z hľadiska vzťahu k Bohu):

1. Viera „intelektuálna“ – tá je trojaká: (1) presvedčenie o existencii „osobného“ Boha (teisti), (2) presvedčenie o existencii „neosobného“ boha, ktorý síce stvoril svet, ale zanechal ho jeho „osudu“ (deisti), (3) presvedčenie o neexistencii Boha (ateisti).
2. Viera „démonská“: presvedčenie o existencii Boha i Jeho Zákona, ale Jeho vedomé, zámerné nerešpektovanie (vzbura proti Nemu).
3. Viera „pohodlná“ alebo „naivná“ (viera v „ľacnú milosť“): je to dúfanie v Božiu milosť, ale súčasne nepoznanie alebo ignorovanie Jeho Zákona. Takáto viera vedie k životu bez nasledovania Ježiša Krista, bez kríža a bez pokánia. Je to viera „mŕtva“, teda vlastne žiadna.
4. Viera „zachraňujúca“ (živá kresťanská viera): je to nielen presvedčenie o existencii, pravdivosti a spravodlivosti Boha, ale aj neotrasiteľná dôvera, dúfanie v Neho a v Ježiša Krista. Je to viera vychádzajúca z Božích zaslúbení a rešpektujúca Božie príkazy.

Ak sa cítiš byť kresťanom, možno sa opýtaš: Aká je tá moja viera – živá, zachraňujúca, či mŕtva, pohodlná? Odpoveď ti dá tvoj vlastný život: zmenil sa podstatne tvoj život (tvoje myslenie i konanie) s prijatím viery, líši sa podstatne od života tých, čo žijú v tvojom okolí a otvorene sa hlásia k ateizmu? Je tvoj život naozaj novým, je životom nasledovania Ježiša Krista? Ak je odpoveď „nie“, nemáš pravú vieru.

Luther, ktorému niektorí vyčítali, že podceňuje, či dokonca odmieta dobré skutky, hovorí, že nie každý, kto si myslí, že verí, verí skutočne a dodáva: „Viera sa síce nepýta, či robíš dobré skutky, ale ich neustále robí. Kto však nekoná také skutky, je človekom

bez viery, tápe okolo seba, len hľadá vieru; ani len nevie, čo je viera a dobré skutky; i keď o nich mnoho hovorí.“

Niektorí hovoria o potrebe **obrátienia a znovuzrodenia** – a majú pravdu. Pán Ježiš Kristus naozaj použil tieto výrazy, keď hovoril o potrebe zmeny doterajšieho života, ako o podmienke účasti človeka na Božom kráľovstve. Používa však aj iné slová na označenie toho istého (totiž zmeny doterajšieho života), napr. „zapretie seba samého, zobrať svojho kríža na seba a nasledovanie jeho (Ježiša Krista)“, ale aj „znenávidenie svojho (doterajšieho) života“, „pokorenie sa ako dieťa“ a pod. V každom prípade ide o **radikálnu zmenu** doterajšieho života – o zmenu mysle (*metanoia*) a následnú zmenu konania.

Apoštol Pavel to nazýva „kúpeľom znovuzrodenia a obnovením skrze Ducha Svätého“, ale aj „obnovenie sa duchom svojej mysle a oblečenie nového človeka.“

Pre Luthera je to jednoducho prijatie viery, pričom pojem „viery“ má u neho veľmi hlboký význam: veriť preňho znamená nielen úplne sa spoľahnúť na Boha, byť presvedčený o Jeho milosti a добрôte, ale znamená to úplne **nový život**, ktorý sa prejaví poslušnosťou voči Bohu, dôsledným nasledovaním Ježiša Krista. Keď teda Luther hovorí, v súlade s apoštolom Pavlom, o ospravedlnení Božou milosťou skrze vieru, má na mysli takúto, a nie hocijakú vieru.

Keď hovoríme o viere kresťanov v súvislosti s tým, ako ju chápal M. Luther, rád by som tu odcitoval ešte jeden reformátorov výrok: „Oboje patrí spolu: viera a Boh“. Áno, viera a Boh patria spolu: kresťanská viera je vierou v Boha, a len v Neho. Aj viera v Ježiša Krista, aj viera v Ducha svätého, aj viera vo večný život atď. (teda všetko, čo sa napr. vyznáva v tzv. „apoštolskom“ alebo niektorom inom „vyznaní“; pozri stať **Krédo – 1.4**) – všetko je viera v Boha. Veď Ježiš Kristus hovorí: „Kto verí vo mňa, nie vo mňa verí, ale v Toho, ktorý ma poslal.“ (J 12,24). A viera v Ducha svätého, je vierou v Boha, ktorý koná (svojím Duchom) v srdciach veriacich, v cirkvi, vo svete; tiež viera vo večný život je vierou vo večného Boha, ktorý – podľa svojich zaslúbení – vzkriesi svojich verných k večnému životu atď.

„Viera v Boha“ to je však, ako už vieme, nie iba presvedčenie o Jeho existencii, to je nový vzťah k Bohu a osobná zaangažovanosť v Jeho diele – a z toho nového vzťahu a osobnej zaangažovanosti plynúca dôvera a poslušnosť voči Bohu.

Takáto viera je potom jednak podmienkou **ospravedlnenia** človeka, jednak vedie k jeho **posväteniu**. To znamená, že ho oslobodzuje nielen **z viny hriechu** (dostáva sa mu odpustenia doterajších hriechov), ale aj **z moci hriechu** (dostáva sa mu sily chrániť sa hriechov v súčasnosti a v budúcnosti). Toto *posvätenie je dielom Ducha svätého*, ktorý môže pôsobiť len vo viere.

Medzi pôsobením Ducha svätého a vierou je však aj opačný vzťah: *viera je výsledkom, plodom pôsobenia Ducha svätého*, najčastejšie prostredníctvom Božieho slova: žiaden človek nemôže iba sám od seba, bez pôsobenia Ducha svätého, iba vlastným rozumom a vôľou, získať vieru.

Vzťah medzi vierou a dobrými skutkami (dávne jablko sváru medzi niektorými predstaviteľmi hlavných kresťanských konfesií) je takýto: živá *viera bez skutkov* (skutkov lásky) *neexistuje*, lebo ak viera neprináša plody (dobré skutky), je jalová, mŕtva. Rovnako *skutky bez viery nemôžu byť dobrými skutkami*. O tom, či je skutok dobrý, rozhoduje predovšetkým jeho motivácia; ak je tá napríklad zištná – ak sa za skutok očakáva odmena alebo uznanie (ľudí alebo Boha), nejde o dobrý skutok. Vzťah medzi vierou a skutkami Bonhoeffer vyjadril vetou: „*len poslušný verí, len veriaci poslúcha*“, a Luther prehľásil: „*Nemožno oddeľovať skutky od viery, tak ako nemožno oddeliť žiar a svetlo od ohňa.*“

Obidve krajnosti: konanie skutkov bez pravej, živej viery alebo za účelom akéhosi „podplatenia“ Boha (tzv. „záslužníctvo“), ako aj „pohodlná viera“ bez poslušnosti voči Božiemu zákonu, hoci samy seba pokladajú za kresťanstvo, majú k nemu v skutočnosti ďaleko.

Pokiaľ ide o skutky, treba ešte zdôrazniť, že dobrými skutkami môžu byť iba *skutky lásky*, nie „skutky zákona“ (t.j. kultické úkony alebo predpísané správanie sa, ktoré je z etického hľadiska indiferentné, napr. zachovávanie sviatkov, pôstov, konanie rôznych rituálov a pod.).

Nakoniec treba spomenúť ešte jednu dôležitú podmienku, ktorú musí viera splňať – musí sa zakladať na pravde, na správnom, biblickom poznaní. Ak by viera stavala na lži, fantázii, omyle alebo povere, viedla by nielen k sklamaniu, ale k tragédii – nebola by onou zachraňujúcou vierou. (O dôležitosti poznania, pravdy – v súvislosti s vierou – pozri 1.2.2, ale najmä stať 1.20).

1.3. KREŠŤANSKÁ LÁSKA

Keďže je slovo láska veľmi frekventované, mohlo by sa zdať, že každý človek (kresťan i nekresťan) pozná presne jeho obsah, zmysel. Nie je tomu tak. Lebo tá láska (či už nežne romantická alebo vášnivo, „živočíšne“ telesná), ktorá je tak často ospevovaná (raz sentimentálne, inokedy frivole až vulgárne) v ľudových a populárnych piesňach, v operetách a operách, ktorá je námetom mnohých („brakových“, ale aj veľmi hodnotných) románov a filmov, nemá s láskou v biblickom zmysle (*agape*) nič spoločné.

Biblické jazyky (hebrejčina a gréčtina) majú – na rozdiel od slovenčiny* – pre *lásku* (resp. *milovať*) niekoľko výrazov. V starozmluvných (hebrejských) textoch sa najčastejšie používa výraz *’ahab* (*’hb*), ďalšie výrazy sú *chášak*, *’agab*. Tieto slová sa však len výnimočne používajú na označenie Božej lásky. Tu sa častejšie používajú výrazy *racham*, *chánan*, *chesed* (prekladajú sa: milovať, zmluovať sa, byť ľútostivý, milosrdenstvo a pod.). Gréčtina (jazyk Novej zmluvy) má pre lásku štyri výrazy: *e’ros*, *storge*^{*}, *filí’a*, *aga pe*.

Prvý výraz (*eros*) znamená vášnivú lásku vedúcu k zmyslovému opojeniu (extáze) – je to „horúci (spaľujúci) cit“, podmienený pudom (najčastejšie, ale nie výlučne, pohlavným). Druhý výraz (*storge*) označuje prirodzenú náklonnosť so starostlivosťou, s akou sa stretávame medzi príbuznými (napr. rodičmi a deťmi). Obidva tieto druhy lásky sú „biologické“ (podmienené pudmi). Slovo *eros* sa v Biblii nepoužíva, druhý výraz (*storge*, *stergo*) je použitý niekoľkokrát, napr. v R 12,10 v podobe *filo’storgos*; alebo v 2Tim 3,3, kde sa hovorí o tom, že v posledných dňoch budú ľudia „bez (prirodzenej) lásky“ (grécky *a storgoi*).

Tretí a štvrtý druh lásky (*filia* a *agape*) sú – na rozdiel od predchádzajúcich dvoch (ktoré vlastnia aj zvieratá) – typicky ľudské; čiže nie sú prejavom inštinktov, ale ich treba pokladať za cnosti. *Filia* (*filein*, *fileo*) je akýsi „teplý cit“, duševná spriaznenosť, s ktorými sa stretávame napr. medzi priateľmi.** V Pisme je tento výraz použitý viackrát (napr. keď sa Ježiš spytuje Petra „*miluješ ma?*“ – J 21,15-17; niekedy je súčasťou zložených slov, napr. *filadelfia*, t.j. bratská láska).

* Aj slovenčina síce disponuje viacerými výrazmi – napr. pre prejavovanie lásky máme tri slovesá *milovať*, *ľúbiť*, *mať rád* –, tieto však bývajú používané promiskue, ako synonymá – zriedka býva rešpektovaná jemná významová odlišnosť medzi nimi (možno i preto, že tá odlišnosť je – na rozdiel od niektorých iných jazykov – príliš malá, takže ľudia s menej vypestovaným jazykovým citom ju ťažko postrehnú). Pokiaľ ide o podstatné mená, v slovenčine sa používa vlastne iba jedno „univerzálne“ slovo – *láska*, a to často i tam, kde by možno boli vhodnejšie iné výrazy (napr. náklonnosť, zamilovanosť, starostlivosť alebo – na druhej strane – pohlavná vášeň, sex a pod.).

** Vzťah medzi priateľmi možno oprávnenne nazvať *láskou*; má všetky jej vlastnosti, patrí k najčistejším, najnezištniejším vzťahom medzi ľuďmi (priateľskou láskou však neoznačujeme homosexuálny vzťah – ten patrí k erosu, k jeho chorobným, perverzným prejavom).

Priateľstvo (láska medzi priateľmi) nie je to isté, čo kamarátstvo. Kamaráti sú tí, čo sú navzájom spojení spoločnou činnosťou alebo záujmami (napr. v zamestnaní, v škole, v klube, v spolku, v politickej strane a pod.); priatelia sú si *vnútorne* blízki, „*duchovne* spriaznení“ – majú niečo spoločné (názor, záľubu, vieru), čo iní s nimi nezdieľajú, a čo ich robí navzájom si veľmi blízkymi (a do istej miery ich oddeľuje od ostatných – i od kamarátov).

Ešte jedna poznámka k používaniu (či zneužívaniu) slova *priateľ*: s týmto slovom sa v ostatnom čase začalo diať niečo podobné, čo postihlo kedysi výrazy „láska“ a „milovať“, ktorými – v snahe eufemizovať – často drsné výrazy pre vulgárnu skutočnosť – sa začal označovať obyčajný sex, a to aj tie najhrubšie, čisto telesné jeho formy a prejavy (keď ide iba o pocity, nie o city). Teraz sa slovami priateľ / priateľka začali nazývať „sexuálni partneri“ – ľudia rôzneho pohlavia, žijúci v mimomanželskom intimnom vzťahu (čiže v konkubinate; v biblickej reči: v smilstve, resp. cudzoložstve), pre ktorých má slovenčina iné primerané označenia (z tých slušných spomeniem napr. milenec / milienka, frajer / frajerka). Škoda, že sa takýchto „jazykových prešlapov“ dopúšťajú často novinári a iní ľudia, ktorých „pracovným nástrojom“ je slovo (jazyk); mali by si ho viac vážiť a dbať o jeho čistotu i jednoznačnosť.

Najdôležitejším pre nás je štvrtý z uvedených výrazov: prekladatelia SZ z hebr. do gr. (Septuaginta) prekladajú *‘ahēb*, *‘ahabā* slovami *agape* (*agapan*, *agapao*). Takáto láska sa neprejavuje citmi (emociami), ale činmi – to nie je vášeň, ani romantický vzťah, ani „spriaznenosť duší“, ale služba, pomoc, záchrana. Práve *agape* je tou láskou, ktorá sa vyžaduje od kresťanov.

Kresťanská láska často býva porovnávaná (niekedy dokonca zamieňaná) s tromi ušľachtilými (a obdivovanými) citmi, resp. vzťahmi – s láskou romantickou, materskou a s vzťahom medzi priateľmi. Je to omyl. *Romantickú lásku* nemožno považovať za vzťah, ktorý by bolo možné označiť výrazom *agape*. I romantická láska je totiž cit, podmienený pohlavným pudom, hoci tento nemusí byť nápadný (býva tu často zámerne, vedome potlačovaný). Romantická láska („románová“, „operetná“, „básnická“) je teda – podobne ako sex – láskou erotickou (i keď jej literárne spracovanie nebýva – na rozdiel od „umeleckých“ opisov sexu – vulgárne). Rozhodne nemá byť „prototypom“ (ani vzorom) kresťanskej lásky. Ani iná obdivovaná *láska* – *materská*, ktorá býva – ešte častejšie ako spomínaná láska romantická – považovaná za „prototyp“ kresťanskej lásky (je obetavá, dávajúca, „nezištná“), nie je vzťahom typu *agape*. Materská láska sa totiž líši od *agape* v dvoch podstatných veciach: 1. materský vzťah je – podobne ako erotika – tiež podmienený pudom, tento raz materským („materská láska“ je vlastná aj zvieratám) – je to teda prirodzená danosť, nie cnosť, 2. materská láska je zameraná len na *vlastné* dieťa (nie je teda takou nezištnou ako sa na pohľad zdá); materská láska je skrátka typická *storge*, nie *agape*. *Fília* (teplý vzťah, láska, náklonnosť) medzi priateľmi (vnútorne spriaznenými ľuďmi) sa najviac podobá láske *agape*, v jednom sa však od nej zásadne líši – *fília* je exkluzívna, je zameraná na jednu alebo niekoľko osôb (človek miluje touto láskou iba „objekt svojho priateľstva“, k ostatným ľuďom môže byť ľahostajný alebo dokonca nepriateľský), *agape* však nerozlišuje medzi objektmi (netýka sa iba priateľov, ale aj nepriateľov).

Zhrniem: *Agape* – na rozdiel od iných tu spomenutých lások – si nikdy nevyberá objekt lásky (vyžaduje sa láska aj k nepriateľovi), neprejavuje sa ani „ospevovaním“, vychvaľovaním (či už úprimným alebo neúprimným, odôvodneným alebo nekritickým) objektu, ani osobnými sympatiami (príjemnými citmi a pocitmi subjektu vzbudzovanými objektom lásky), ale konkrétnou pomocou, nezištným konaním dobra, najmä ak sa „objekt“ ocitne v núdzi, nebezpečenstve, a to bez ohľadu na to, či sú medzi subjektom a objektom prítomné nejaké pozitívne alebo negatívne citové väzby. Takáto je *agape* vo vzťahu k ľuďom (k blížnym), vo vzťahu k Bohu je to trochu inak (ako si povieť neskôr).

Láska je najväčšou cnosťou kresťana a je súčasne najväčším Božím prikázanim: prvým prikázanim je *láska k Bohu*, druhým *láska k blížnemu* (*Mk 12,28-31*). **Láska k Bohu** sa prejavuje najmä **poslušnosťou** – životom podľa Božích pravidiel (*1J 5,3; 2J 6*) (pozri aj **1.2.2**). **Lásku k blížnemu** (ktorou sme sa zaoberali v predchádzajúcich odsekoch) Ježiš Kristus definoval takto:

1. miluj svojho blížneho tak ako seba (*Mt 19,19*),
2. správaj sa k inému tak, ako chceš, aby sa on správal k tebe (*Mt 7,12; L 6,31*).

Ide o veľmi výstižnú charakteristiku kresťanskej lásky (*agape*) k blížnemu: konať dobro (i sebe chceme iba dobro; ak sme rozumní, prijímame dobro i keď nie je príjemné); keď sme v nebezpečenstve prijímame pomoc od hocikoho – a rovnako hocikomu (nie iba vybraným „objektom“) máme poskytovať pomoc aj my; i nezištnosť pomoci najlepšie oceníme, ak sa ocitneme v núdzi (keď sme v roli prijímateľov) – a to isté sa očakáva od nás, keď sme v roli poskytovateľov pomoci.

Kresťanskú lásku teda možno identifikovať podľa troch charakteristických znakov: a) koná vždy dobro, b) nevyberá si objekt (môže ním byť aj nepriateľ), c) je nezištná, nepočíta s odmenou (ani s opätovaním, ani s vďačnosťou).

Kresťanská láska je teda **vzťah** (nie cit!), ktorého podstatou je všemožná snaha *konať* druhému *dobro*. Tu však azda treba vysvetliť, čo sa myslí tým „dobro“. Majme na pamäti, že *dobré nemusí byť vždy príjemným*. Dobro je často nepríjemné: napr. upozornenie na chyby, pokarhanie alebo i potrestanie za zlý čin a pod. (podobne ako chirurgický zákrok, ktorý zachraňuje život, býva nepríjemný, ale potrebný, teda dobrý). A naopak, to čo je príjemné, býva často zlé, hriešne, pretože uspokojuje neraz iba žiadosti tela, márnivosť a samofúbosť. Ale nemusí ísť iba o tzv. hedonistické „vyžívanie sa“, niekedy môže byť konanie zdánlivo „chvályhodné“. Vezmime si príklad tak typický v nedávnej minulosti (mám však obavu, že nielen v minulosti): rodičia, aby zabezpečili svojmu dieťaťu prijatie na školu a neskôr „bezproblémovú kariéru“, okradnú ho o to najcennejšie – o vieru v Boha, o poznanie evanjelia Pána Ježiša Krista. Ich konanie nie je motivované láskou (ako si istotne myslia), ale rodičovským pudom, ktorý vlastnia aj zvieratá. Podľa tohoto pudu

konajú, keď zabezpečujú svojim mláďatám materiálne zaistenie a bezpečnosť (potravu, útluk, ochranu). Ak rodičia konajú iba tak, ako spomínané zvieratá, ale nemyslia na duchovný život svojich detí, na ich spásu, teda na to, čo má najväčšiu hodnotu, v skutočnosti ich nemilujú (v zmysle kresťanskej lásky – agape).

Najväčším nepriateľom kresťanskej lásky je prehnaná *láska k sebe* – *egocentrizmus*.

„Vlastnými deťmi“ egocentrizmu sú egoizmus, pýcha a druhá tvár pýchy – *závisť* (je to vlastne „neukožená pýcha“).

Egoizmus, pýcha a závisť sú najčastejšími príčinami najrôznejších hriechov a nešťastia: sú prekážkami lásky, príčinami nepriateľstva, bezohľadnosti, lakomstva, pomstivosti, rôznych zločinov, krádeží, vražd... Jediná láska – agape je nezištná, ostatné spomínané lásky sú viac či menej egoistické (najviac eros, menej často storge, výnimočne i filia); iste i preto bývajú (najmä prvé dve) tak často sprevádzané zlom, hriechom i nešťastím „milujúceho“ aj „milovaného“ (čo býva „vdácným“ námetom rôznych umeleckých diel, najmä románov).

Pýcha – najčastejší prejav egocentrizmu – vedie okrem iného k neposlušnosti voči Bohu: k bezbožnosti i k pokrytstvu (predstieraníu „dobrých skutkov“ len kvôli uznaniu a obdivu). Skutok, aj keď sa zdá byť na pohľad dobrým, ak je motivovaný pýchou, stráca hodnotu, je skutkom zlým! **O tom, či je skutok dobrý, nerozhoduje jeho vonkajší „efekt“, ale motív, pohnútky, ktorá k nemu vedie.**

1.4. OSPRAVEDLNIENIE a MILOŠŤ

Mnohé miesta v Písme svedčia o tom, že človek môže byť ospravedlnený len Božou milosťou, a to z viery v Ježiša Krista.

Milosť si nemožno zaslúžiť: veď milosť znamená odpustenie trestu, zbavenie viny bez zásluh vinníka (odsúdeného). Za zásluhy, skutky, prácu sa dostáva odmena (presnejšie mzda), a nie milosť.

Každý človek je hriešny. Bez Božej milosti, ktorá ho ospravedľňuje z vín, by bol stratený. Ospravedlnenie je zadarmo, a predsa človek musí splniť isté podmienky, aby ho od Boha získal. Tými podmienkami sú *pokánie* a *viera*.

Pokánie nie je len oľutovanie, ale aj zrieknutie sa hriechu, zmena doterajšieho života, obrátenie jeho smerovania (veď pokánie, v gréckom origináli *metanoia*, znamená zmenu mysle, zmýšľania).

O *viere* sme hovorili vyššie; tu si iba pripomeňme, že musí ísť o vieru živú, ktorá vedie k viditeľnej zmene života človeka.

Ešte jedno by som rád zdôraznil: ospravedlnenie, ako prejav Božej milosti, je absolútne – to znamená úplné (alebo žiadne). Neexistuje nejaká „čiasťočná milosť“ či „polovičné ospravedlnenie“. Boh človeku milosť poskytne alebo mu ju neposkytne, a tak pri svojom súde vynesie iba dva verdikty: „vinný“ alebo „nevinný“ (omilostený). Pojmy ako „čiasťočná vina“, „polahčujúca okolnosť“ a pod. sú na Božom súde neznáme. Nespoliehaj sa preto, že máš nejaké „zásluhy“ (svoje alebo dokonca niekoho iného) alebo že nepatríš medzi najhorších, ale medzi priemer, lebo „priemerní“, t.j. tí, ktorých je najviac (ktorí kráčajú „širokou cestou“), budú odsúdení rovnako, ako tí najhorší.

1.5. KREŠŤAN a SVET

Svet má mnoho prostriedkov, ktorými zvädza k hriechu. Preto v Písme čítame: „nemilujte svet“. Tomu treba rozumieť tak, že sa máme vystríhať pokušení, ktorými nás svet zvädza. (V Písme možno čítať o troch zdrojoch pokušenia, ktorými sú *satan*, *telo* a *svet*; hoci presne vzaté pokušiteľ je iba jeden – *satan*, a telo so svetom sú jeho najčastejšími „pracovnými nástrojmi“).

Kresťan musí žiť vo svete, lebo má v ňom svoje poslanie. Nemá z neho utekať (ako pustovníci alebo mnísi). Má byť však od sveta oddelený akýmsi „filtrom“, cez ktorý

neprenikne to, čo je zlé. Týmto „filtrom“ je *posvätenie*, ktoré dostáva ako dar Ducha, a to skrze vieru (o tom sme už hovorili).

A ako je to s pôsobením opačným smerom? Ako kresťania môžu pôsobiť na svet, čo mu môžu dať? Ježiš Kristus hovorí: „*Vy ste soľ zeme... vy ste svetlo sveta... Tak svieť vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a velebili vášho Otca, ktorý je v nebesiach.*“ Teda kresťania sa musia usilovať o nápravu sveta, majú konať dobro, a to nie nejakou anonymne, ale tak, aby to ľudia videli a mohli tak chváliť Toho, z ktorého dobro pochádza – teda chvála nepatrí im, ale Bohu!

Vážení priatelia, dovoľ otázku: Si kresťanom (kresťankou)? Neponáhľaj sa s odpoveďou, ale napred spolu so mnou pouvažuj: kresťanom nie je každý, kto sa narodil a vyrástol v kresťanskom prostredí (kresťanstvo sa nededí), ba ani nie každý, kto bol pokrstý, ale iba ten, kto našiel správny vzťah k svojmu Pánovi, kto sa vydal cestou jeho nasledovania, kto zanechal starý spôsob života (obrátil sa) a narodil sa do nového života, do Božej rodiny (znovu sa narodil = znovuzrodil sa). Byť obrátený, to síce neznamená byť bez hriechu, ale znamená to – zaujať voči hriechu správny postoj. Tam kde človek predtým umlčoval svoje svedomie, je teraz rozhodnutý poznať o sebe a svojich hriechoch pravdu. V modlitbách žiada Pána, aby mu túto pravdu zjavil. Kedykoľvek je usvedčený, že sa v jeho živote niečo protiví Božej vôli, obracia sa k svojmu Spasiteľovi a povie mu to všetko v absolútnej dôvere, lebo je uistený o tom, že mu odpustí, očistí ho. V Písme čítame: „...*ak niekto zhreší, máme u Otca obhajcu, Ježiša Krista, spravodlivého. On je obetou zmierenia za naše hriechy...*“ (1J 2,1.2).

No a teraz sa pokús úprimne odpovedať na otázku, ktorú som ti pred chvíľou položil.

1.6. ŽIVOTNÝ ŠTÝL KREŠŤANA

Ako sme si už povedali, kresťania vedia, že konanie skutkov nie je to, čo od nich Boh predovšetkým čaká. Nenúti sa do dobrých skutkov, ale tieto automaticky konajú – sú to plody ich viery.

Ak ide o skutočných kresťanov, ich spoločná viera a rovnaký Duch, ktorým sú vedení, obrusuje hrany individuálnych odlišností (daných povahou, výchovou, vzdelaním a pod.), čo vedie síce nie k uniformite, ale predsa len k podobnosti ich životného štýlu. Je preto možné ich poznať podľa ich postojov, reagovania, konania, a to i v situáciách, kde nedochádza k verbálnemu vyznaniu viery.

Ich postoje, ich skutky sú vlastne „vyznaním viery“. A tak, ak kresťan „zapadá“ do svojho svetského okolia tak, že je neodlíšiteľný, zrejme už prestal byť kresťanom (ak ním vôbec niekedy bol).

Podľa čoho poznáť kresťanov?

Na túto otázku odpovedá Pán Ježiš Kristus: „*Podľa toho poznajú, že ste moji učeníci, keď sa budete vzájomne milovať!*“ (J 13,35).

Vo svojom vnútri sú kresťania naplnení zbožnosťou, zvláštnou radosťou a trpezlivosťou. A navonok sú nápadní pre kresťanov typickými (a vo svete tak zriedkavými) prejavmi konania: spravodlivosťou, statočnosťou, skromnosťou, striedmosťou, pokojnosťou, pravdivosťou, poctivosťou a pracovitosťou (8 cností: 4 „S“ a 4 „P“). Pozornejší pozorovateľ odhalí možno aj hlavné motivácie týchto ich postojov, ich životného štýlu: VIERU, LÁSKU a NÁDEJ.

Takýto ušľachtilý životný štýl, ďalej Božia pomoc a ochrana v každej životnej situácii, a z toho vyplývajúce pocity istoty a zvláštnej radosti (ktoré sú v príkrom protiklade k depresiám a frustráciám tak častým v živote dnešných ľudí) – to je odmena, ktorú kresťania dostávajú od svojho Pána už tu, v tomto živote. Čo je však podstatné, oni majú istotu spasenia, večného života. Táto istota, mimo iného, eliminuje strach zo smrti (ktorý tak často sužuje neveriacich), pretože praví kresťania vedia, že smrťou

všetko nekončí, že ich čaká to, čo majú zasľúbené a čo je zdrojom ich radosti a istoty – totiž spoločenstvo s ich milovaným Pánom.

Vážený priateľ, opäť ti predložím dotieravú otázku: Vieš už kde budeš tráviť celú nekonečnú večnosť? Nevieš? To je zlé! Pochybujem, že by ti to bolo ľahostajné. Veď predpokladám, že si si starostlivo vybral, naplánoval čo budeš študovať, čím (v akom povolaní) vyplníš časť svojho života, ktorý je v porovnaní s večnosťou skoro ničím. Ba si možno robíš starosti (neraz smiešne) s tým, ako prežiješ pár dní dovolenky či prázdnin. Preto by ťa malo zaujímať, kde budeš tráviť večnosť. A malo by byť samozrejmosťou, že v tom chceš mať istotu.

Ak teda chceš mať istotu spasenia, istotu, že večný život budeš tráviť v Božej prítomnosti, a k tomu navyše žiť už tu na zemi radostným, bezpečným životom znovuzrodeného kresťana, musíš niečo urobiť – musíš sa rozhodnúť: musíš *priať Božieho Syna Ježiša Krista za svojho Pána a Spasiteľa!*

Boh nám dáva príležitosť, aby sme k Nemu prišli dobrovoľne. Dnes je ešte čas sa rozhodnúť. Boh vyčkáva – ešte máš príležitosť. Ale to nepotrvá navždy; veď nielen príchod nášho Pána, ktorý môže nastať každú chvíľu, ale aj koniec tvojho pozemského života (ktorý je taký, ako plamienok vo vetre, čo môže v minúte zhasnúť) ukončí definitívne túto príležitosť, túto jedinú šancu. Musíš sa preto tejto príležitosti chopiť hneď teraz – alebo sa jej vzdať! *Ale ak teraz neprijmeš Ježiša Krista ako svojho Pána a Spasiteľa, celkom isto ho raz budeš musieť priať ako svojho Sudcu!*

2. V I E R A – to nie je iba PRESVEDČENIE, ale aj DÔVERA, POSLUŠNOSŤ a SLUŽBA*

2.1. Kto je kresťanom?

Pri sčítaní ľudu v roku 1991 niečo vyše 72 %, a v roku 2001 dokonca celých 84 % obyvateľov Slovenska uviedlo svoju príslušnosť k niektorej kresťanskej cirkvi. Mohli by sme teda pokladať Slovensko za kresťanskú krajinu. No naše každodenné skúsenosti to nepotvrdzujú. Veď všetko to negatívne, čo vidíme okolo seba – nenávisť, závisť, zlobu, pýchu, egoizmus, spôsobovanie materiálnych škôd i psychických útrap iným, a to neraz spôsobom aj veľmi bezohľadným, dokonca formou brutálnych kriminálnych činov – toto všetko istotne nie je dôsledkom konania iba tej zvyšnej, „nekresťanskej“ šestiny národa. Na konaní zla sa celkom iste podieľajú aj tí, čo pri sčítaní ľudu proklamovali svoju príslušnosť k nejakej kresťanskej cirkvi. A tak sa celkom logicky natíska otázka: môže kresťan páchať zlo? Odpoveď je jednoznačná: nie! Z toho nám však vychádza, že nie každý je kresťanom, kto sa za neho vydáva.

Niektorí vyplnili príslušnú rubriku v dotazníku možno len preto, že sa narodili v rodine s kresťanskou tradíciou, že ich rodičia boli príslušníkmi nejakej kresťanskej cirkvi i keď oni sami k nej už nepatria, a to ani presvedčením, ani formálne. Ťažko je odhadnúť aké percento tvoria títo „vnuci Boží“ (t.j. ľudia, ktorých rodičia boli Božími synmi a dcérami, ale oni sami sa nestali Božími deťmi).

Potom je tu veľká skupina tých, čo sa cítia byť kresťanmi; boli dokonca krstení, veria v Boha ako Stvoriteľa a Udržiavateľa sveta, niektorí z nich veria aj v to, že Biblia je pravým Slovom Božím (že jej pisatelia boli inšpirovaní Duchom Svätým). Ale to je všetko; tu ich „viera“ končí. Sú, či nie sú títo ľudia kresťanmi?

Zásadná otázka teda znie: **Kto je vlastne kresťanom?** Odpoveď nie je taká jednoduchá, ako by sa niekomu možno zdalo. Pokúsme sa však o ňu.

Byť kresťanom, to celkom určite neznamená iba hlásiť sa k niektorej kresťanskej cirkvi, konfesii, denominácii. Ba nestačí ani byť pokrstený, konfirmovaný či birmovaný,

* CS/95 (uverejnené po častiach – na pokračovanie)

chodiť do kostola, vykonávať nejakú cirkevnú funkciu alebo materiálne podporovať cirkev. Čo teda znamená „byť kresťanom“?

Byť kresťanom, to znamená veriť v Boha a veriť Bohu, prijať Jeho Syna Ježiša Krista za svojho Pána a Spasiteľa a dovoliť Duchu svätému pôsobiť na seba a v sebe.

To je veľmi stručná definícia významu slova kresťan (kresťania, kresťanstvo). A práve preto, že je stručná, vyžaduje si komentár, vysvetlenie jednotlivých pojmov.

2.2. Viera, dôvera a poslušnosť

Veriť možno v niečo a veriť možno niečomu (niekomu). Veriť v niečo, znamená byť presvedčeným o existencii či pravdivosti niečoho, niekoho, napr. veriť možno v jediného Boha. Takáto viera je predpokladom, nie však znakom kresťanstva („Ty veríš, že Boh je jeden. Dobre robíš. Aj démoni veria, ale sa desia.“ Jk 2, 19). Veriť niekomu, to znamená dôverovať mu. Veriť Bohu – to je mať istotu, plne sa spoľahnúť na Neho a následne aj konať vždy a všade v zhode s touto vierou. Takáto viera sa prejavuje v plnení Božej vôle; vonkajším **znakom viery je teda poslušnosť**. V Biblii nachádzame veľa príkladov takejto poslušnosti, vychádzajúcej z viery:

Poslušný bol Nôach („Nôach urobil všetko tak, ako mu prikázal Boh.“ – 1M 6, 22), Abrahám („Hospodin riekol Abrahámovi: vyjdi zo svojej krajiny... do krajiny, ktorú ti ukážem... Vtedy Abrahám odišiel ako mu prikázal Hospodin“ – 1M 12,1.4), poslušný bol Mojžiš („Mojžiš a Aron urobili, ako im prikázal Hospodin“ – 2M 7, 6), poslušný bol Ježiš Kristus („...bol poslušný až do smrti na kríži“ – F 2, 8), poslušní boli Jeho učeníci („Povolal ich: A oni hneď zanechali loď aj otca a nasledovali Ho“ – Mt 4, 21.22) a všetci, ktorí Ho milujú a nasledujú („Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje“ – J 14, 21).

Naopak, neposlušnosť je znakom nevery. Ved' z neposlušnosti vznikol hriech, ktorý oddelil človeka od Boha. Neposlušnosť Adama uvrhla celé ľudstvo do strašnej tragédie. Boh stvoril človeka na svoj obraz, dal mu slobodu a výsadu panovať nad celou Zemou. Človek však zneužil svoju slobodu a neuposlúchol Boží príkaz; naopak, poslúchol satana, jeho „radu“, a tak sa dostal do diablovej moci, do satanovho otroctva, do tábora nepriateľa Boha.

Napriek tomu Boh nezavrhol človeka. Poslal svojho Syna, aby dal šancu ľuďom zachrániť sa. Rozum, ktorý dal človeku pri stvorení, aby mohol byť korunou tvorstva, ale tiež pochopiť realitu Boha, má pomôcť teraz človeku poznať, že bez prijatia ponúknutej pomoci, bez obnovenia poslušnosti voči Bohu, nemožno sa vymaniť z moci satana, že bez toho niet záchrany.

Spomenuli sme Abrahámovu poslušnosť. Vráťme sa ešte k jeho príbehu, lebo na ňom veľmi dobre vidieť ako vyzerá pravá poslušnosť vychádzajúca z viery, z dôvery.

Keď mal Abrahám 75 rokov počul Hospodinov hlas: „Odiď zo svojej krajiny... do krajiny, ktorú ti ukážem. Urobím ťa veľkým národom, požehnám ťa.“ (1M 12, 1-2).

Abrahám dostal príkaz a zasľúbenie. Na nič sa nepýtal, o ničom nešpekuloval, „odišiel ako mu prikázal Hospodin“. Mohol tak urobiť, lebo veril, stopercentne **dôveroval** svojmu Pánovi. Ale to hlavné – azda najúžasnejší prejav viery (dôvery a poslušnosti) zaznamenaný v Božom slove – ešte len malo prísť. Zhruba 30 rokov po uvedenej udalosti Boh žiada Abraháma, aby Mu obetoval svojho syna – toho tak tvrdo očakávaného, tak vytúženého, milovaného syna Izáka, skrze ktorého sa malo naplniť Božie zasľúbenie o veľkom, slávnom potomstve Abrahámovom. Abrahám opäť neodporuje, ani nevýjednáva, ale poslušne „osedlal osla, vzal so sebou svojich dvoch sluchov, aj Izáka... (1M 22,3) a šiel... Abrahám obstál aj v tejto najťažšej skúške. A hoci nakoniec k obetovaniu Izáka nedošlo, Boh vysoko oceňuje Abrahámovu poslušnosť, keď mu dáva toto osvedčenie: „...teraz som spoznal, že sa bojíš Boha a neodoprel si mi

svojho syna, svojho jediného syna“ (1M 22,12) „...pretože si to urobil... veľmi ťa po-
žehnám... a v tvojom potomstve budú požehnané všetky národy zeme, pretože si
poslúchol môj hlas.“ (1M 22,16-19).

Takáto poslušnosť a dôvera v Boha je znakom naozajstnej viery. Ale koľkí z tých, čo sa pokladajú za veriacich, majú takú vieru, dôveru v Boha? Mnohí verbálne veria, dôverujú, ale keď príde k zložitej situácii v ich živote, viac sa spoliehajú na seba alebo na iného človeka ako na Boha. Ale: „Takto vraví Hospodin: Prekliaty je muž, ktorý dúfa v človeka... jeho srdce sa odvracia od Hospodina...“ (Jer 17, 5.7). Sú to veľmi závažné slová. Z nich vyplýva, že ak sa spoliehaš na seba a na iného človeka viac ako na Hospodina, si prekliaty (doslova!), teda istotne nie si kresťanom. Okrem toho je aj nerozumné spoliehať sa na slabého, nedokonalého človeka, a nie na všemocného a spoľahlivého Boha. Niektoré môže azda protiargumentovať svojou „skúsenosťou“: bol v ťažkostiach, prosil Boha o pomoc, a – nič sa nestalo, Boh ho „nevypočul“. K tomu treba uviesť prinajmenšom tieto skutočnosti:

a. Boh nám slúbil, že nám pomôže, a On svoje Slovo dodrží, lebo je pravdivý a spoľahlivý. „V Teba dúfajú tí, čo znajú Tvoje meno; lebo Ty neopustiš tých, čo Ťa hľadajú, Hospodine“. (Ž 9,11). „Proste a dostanete; hľadajte a nájdete; klopte a bude vám otvorené.“ (Mt 7, 7). Ale žiadne zasľúbenie sa nemôže naplniť, ak my nesplníme isté podmienky. Prvou, najdôležitejšou podmienkou je naša viera, dôvera. Ostatné podmienky sú uvedené pri každom zasľúbení. Napríklad vyššie citovaný žalm v podstate hovorí: Len vtedy ťa neopustí Hospodin, ak Ho ty hľadáš. Ako Ho však hľadať? Pís-mo odpovedá: „...keď budeš hľadať Hospodina, svojho Boha, nájdeš Ho, ak Ho budeš hľadať celým srdcom a celou dušou“ (5M 4, 29). Ak teda neďaš do hľadania Boha (v Jeho Slove, v Jeho skutkoch a pri modlitbách) celé srdce a dušu, nečakaj, že sa naplní zasľúbenie, podľa ktorého ťa Hospodin neopustí.

b. Boh je všemocný, a preto môže, miluje nás, a preto chce nám pomôcť, „vytrhnúť nás z každej núdze“ (ako spievame v známej piesni). Avšak, nie vždy takým spôsobom ako si my predstavujeme. On vie „ako na to“, my nie. My by sme si liečili závažnú chorobu najradšej „prikladaním mastičky“, len aby to nebolelo. On však niekedy zvolí radikálnu, „chirurgickú“ liečbu. A to bolí. Ale práve to je ten najlepší, ba istotne jediný účinný spôsob pomoci.

c. Skúšky v živote, aj keď sú bolestivé, sú pre nás prospešné, veď „milujúcim Boha, povolaným podľa rady Božej, všetky veci slúžia na dobro“. (R 8, 28). Oheň páli, ale aj očisťuje a tiež zakaluje. Napokon najdôležitejšia je duša človeka. Ak na jej záchranu Boh použije bolestivý zákrok, je to pre dobro človeka. Aj keby pritom telo trpelo. Ďakujme preto nášmu Pánovi aj za skúšky, pokorenia, neúspechy, nepríjemnosti – i za bolesť.

Ak teda Boh neodpovedal na naše prosby podľa našich predstáv, neobviňujme Ho preto. Nie On je na vine, ale práve tie naše predstavy, ktoré sme sa naivne pokúšali vnútiť vševéduccemu, všemohúcemu, suverénnemu Pánovi.

Konanie človeka je ovplyvnené jeho rozumom, citom (emóciami) a vôľou. Ako v každom postoji a pri každom konaní človeka, aj vo viere sa uplatňujú všetky tieto tri zložky ľudskej psychiky – i keď samy o sebe pre vznik viery nestačia. Viera je totiž darom Božím, dielom Jeho Ducha. Ale nie každý človek ktorému je tento dar ponúknutý, ho aj prijme. A práve pri tom, či ho prijme (resp. ako naň zareaguje), hrá rozhodujúcu úlohu vôľa.

Viera kresťana spočíva v láske, v dôvere, v úcte, v bázni a v poslušnosti voči Bohu. A z toho všetkého možno ovplyvniť vôľou najviac poslušnosť.

Vzácný Boží dar viery musí človek predovšetkým byť ochotný prijať, ďalej nesmie brániť Duchu Svätému pri pretváraní svojej mysle a konečne musí mať vôľu, ochotu poslúchať. Poslušnosť je teda nielen znakom viery (ako už bolo poukázané), ale je aj

jej predpokladom. Toto presne vystihuje Bonhoefferov výrok: „*Len poslušný verí, len veriaci poslúcha.*“

Poslušnosť voči Bohu, to je plnenie Jeho vôle. Pozrime sa, čo o tom hovorí Pán Ježiš Kristus: „*Nie každý, kto mi hovorí „Pane, Pane“, vojde do nebeského kráľovstva, ale iba ten, kto plní vôľu môjho Otca, ktorý je v nebesiach*“ (Mt 7, 21) a ďalej: „*Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje, a kto mňa miluje, toho bude milovať môj Otec...*“ (J 14, 21). Podobné výroky Pána Ježiša Krista môžeme čítať aj na iných miestach (J 14, 15; J 14, 23-24; J 15, 14; Mt 7, 26 atď.).

V súvislosti s vierou by som chcel vystríhať ešte pred jedným nebezpečenstvom: niektorí ľudia majú chybné, skreslené predstavy o viere – domnievajú sa, že ide o akúsi „mystickú silu“, ktorú možno uchopiť vôľou, rozhodnutím, a ktorá potom ihneď zmení ich čítanie, názory, celý život: zmiznú depresia, pesimizmus, strach, chybné rozhodnutia a nastúpia optimizmus, sebaovládanie, pohoda, úspechy (dokonca i v takých oblastiach ako sú napr. šport, zamestnanie, politika a pod.). Je to, pravdaže, sebaklam založený na fantázii, na klame alebo omyle. **Viera totiž musí byť založená na pravde** – na poznaní (správnom, biblickom) Božej Pravdy a pravdy o Bohu – len vtedy je to viera, ktorá zachraňuje. Preto je nesmierne dôležité ono biblické „*takto hovorí Hospodin...*“ (a nie „to, čo hovorí alebo domnieva sa človek“). (O poznaní a poznávaní pozri stať **I.20** nazvanú „**Poznanie... – otázka života a smrti**“). Pod tým istým názvom vyšla aj moja kniha, ktorá sa týmito otázkami zaoberá oveľa podrobnejšie).

2.3. Obrátenie sa – to je prebudenie sa a vykročenie

Kto je kresťanom, ten patrí Kristovi. A kto mu patrí, ten ho nemôže ignorovať, neposlúchať jeho príkazy a výzvy. Predovšetkým jeho výzvu, aby sme ho nasledovali (Mt 16, 24-26) a aby sme sa obrátili (Mt 18, 3). „Obrátenie sa“ (od sveta k Bohu), v gréckom origináli „*metanoia*“, znamená vlastne „zmenu mysle“ (ale prekladá sa aj ako „pokánie“). Áno, Boh nás chce zmeniť, chce zmeniť naše vnútro, myseľ, našu podstatu. Len ten, kto touto premenou prešiel, je kresťanom.

Formálne (tradičné) „kresťanstvo“ nemení vnútro človeka. Takýto „kresťan“ je vlastne atrapou, ktorá iba vypadá ako originál; je ako vec, ktorá sa zvrchu zdá byť pravou, no vo vnútri je prázdnu. Je to jednoducho napodobenina. Tak ako napr. ovocie z plastickej hmoty – na pohľad je pekné, „ako skutočné“, ale je nepožiteľné, nepoužiteľné (nanajvýš ak na dekoráciu). Teda takouto „napodobeninou“, nepoužiteľnou atrapou je formálny „kresťan“.

Obrátenie, zmena mysle, pokánie – to je prvá fáza premeny človeka v kresťana. Samo **obrátenie** však **pozostáva z dvoch častí, krokov**:

a. Prebudenie. Ide tu o čin, zásah Ducha Svätého. Duchovný spánok, z ktorého sa má človek prebudiť, to nie je osviežujúci odpočinok, to je vlastne duchovná smrť. Toto kruté poznanie mu sprostredkuje práve Duch Svätý.

Človek musí napred poznať svoju diagnózu, musí byť usvedčený zo svojej hriešnosti, musí vidieť, uvedomiť si zúfalosť situácie, v ktorej sa nachádza, ale aj vlastnú neschopnosť dostať sa z nej vlastnými silami (to je „zlá správa“, ktorá predchádza evanjeliu – dobrej správe). Je to Duch Svätý, ktorý človeka usvedčuje, ale súčasne mu ukazuje východisko, možnosť a spôsob záchrany. Toto východisko z beznádejnej situácie, ponuka pomoci, záchrany, to je tá „radostná zvesť, dobrá správa“ (evanjelium): prebudený človek si uvedomí svoje biedne położenie a zatúži po ponúkanej pomoci, ktorá spočíva v prijatí Božieho Syna, Ježiša Krista za svojho Spasiteľa a Pána.

Duch Svätý môže prebudiť duchovne mŕtveho človeka rôznym spôsobom. Napríklad „oslovujúcim slovom“ („rémou“) – prečítaným úsekom Písma či iného duchovného textu, vypočutím si kázne, svedectvom iného človeka, oslovením pri evanjelizácii a pod. K prebudeniu však môže dôjsť aj za dramatických okolností, napríklad po ná-

hlom, záračnom uzdravení alebo po inom mocnom Božom čine. Ale tiež v tzv. hraničných životných situáciách (vážne ochorenie, úmrtie v rodine alebo iný otras, skúška).

b. Vstanie a vykročenie. Tu je dôležité osobné rozhodnutie a vôľa. Človek sa nikdy neobráti, ak po prebudení nevstane a nevykročí. Je to podobné, ako keď niekto ráno po prebudení ostane ležať v posteli: práca, ktorá ho čaká, zostane nevykonaná, a on, leňošiac v teplom pohodlí postele, za chvíľu opäť usne.

Márnotratný syn, keď oľutoval svoj čin, nachádzal sa medzi sviniami. Ak by bol iba ľutoval, ale nevstal a nevykročil, nevrátil sa k svojmu otcovi, bol by zostal naďalej medzi sviniami, bol by zahynul. A tak aj my, ak nás Duch Boží prebudí, a tak si uvedomíme svoju biedu, musíme vstať a vykročiť naproti svojmu Záchrancovi.

2.4. Stať sa Božím dieťaťom možno iba narodením sa do Božej rodiny, teda jedine znovuzrozením

Po obrátení Duch Svätý ďalej pracuje na človeku a urobí s ním naozajstný zázrak: človek sa znovu narodí, narodí sa duchovne. Volá sa to znovuzrodenie. Bez neho nikto nemôže uzrieť kráľovstvo Božie (J 3, 3). Znovuzrodenie je druhou fázou premeny človeka (prvou bolo obrátenie). Ním sa človek rodí do Božej rodiny – stáva sa Božím dieťaťom (Jeho synom, dcérou). Boh mu teda už nie je iba Stvoriteľom a Udržiavateľom sveta (neosobným alebo obávaným), ale láskavým, milosrdným Otcom. Od tejto chvíle sa človek stáva kresťanom.

Byť členom Božej rodiny, to znamená istotu, bezpečie, radosť, šťastný (blahoslavený) život už tu na zemi, a najmä večný život v Božom kráľovstve.

Vo vzťahu k Bohu má človek iba dve možnosti: je, alebo nie je členom Božej rodiny – patrí Jemu alebo patrí satanovi. Kto komu patrí, tomu aj slúži. Nielen tí, ktorí odmietajú Boha, ale aj tí, čo sa k Nemu síce hlásia, ale neposlúchajú Ho, čiže Mu neslúžia, stávajú sa otrokmi satana. Neexistuje nič medzi tým, žiadna tretia cesta. Naozaj sú iba dve alternatívy, dve cesty, vlastne dva tábory, a každý človek, či si to už uvedomuje alebo nie, patrí do jedného z nich. Lebo okrem Boha a satana („*kniežaťa tohto sveta*“ – J 12, 31) niet iných mocností vládnuccich tomuto svetu.

Nik nemôže byť teda akýmsi „častočným kresťanom“. Buď ním je, alebo ním nie je.

2.5. Je viacero ciest, ale len jedna z nich je tá pravá

Sú dve skupiny kresťanov (ak nepočítame tzv. „formálnych“ kresťanov), ktorí blúdia po nepravých cestách: tzv. „liberálni“ a „dogmatickí“ kresťania. „Liberálnym kresťanom“, ktorí presadzujú (dokonca v teológii) „toleranciu“ k protibiblickým názorom, ktorí hľadajú „strednú cestu“, upúšťajúc od Božej pravdy, treba povedať, že v duchovnej oblasti je len jedna pravda, podobne ako v matematike môže byť správnym len jeden výsledok, napr. súčet: ak niekto hovorí, že $1 + 1 = 2$ a iný tvrdí, že $1 + 1 = 4$, tretí by mohol podľa zásady „zlatej strednej cesty“ považovať obidve tvrdenia za extrémne, a z toho by mu vyšlo, že $1 + 1 = 3$. Každý už na prvý pohľad vidí, že pravda v tomto prípade nie je „v strede“, ale je „v krajnom“ („extrémnom“) tvrdení, že $1 + 1 = 2$. Podobne majú pravdu kresťania pridržajúci sa celej Božej pravdy, aj keď sú preto neraz označovaní ako „extémisti“ (alebo „fundamentalisti“). „Dogmatickí kresťania“ sa tiež držia „krajného“ (extrémneho) tvrdenia, ibaže toho, ktoré je od pravdy ešte vzdialenejšie ako ono „liberálne“: ich „viera“ spočíva vo „vyznávaní“ nebiblických (hoci oficiálne, t.j. konciliami prijatých) dogiem („súčet“ týchto ľudí, podľa vyššie uvedeného príkladu by bol teda: $1 + 1 = 4$).

Áno, vo vzťahu k Bohu existuje len jedna správna cesta, je len jedna pravda, a všetko, čo sa s ňou nezhoduje, protiví sa Božiemu Zákonu. Preto aj posledný súd pozná len dva verdikty: omilostený a odsúdený. Nič medzi tým. Tam nebudú tresty väčšie a menšie, podobne ako neexistuje väčšia a menšia milosť. Nebudú ani žiadne

„poľahčujúce okolnosti“ (napríklad za to, že niekto viedol „slušný život“, konal „dobré skutky“, chodil do kostola a pod.). Platí: buď – alebo! Buď patríš Bohu alebo patríš satanovi. O tom, aký rozsudok bude vynesený na poslednom súde v tvojom prípade, rozhoduje sa teraz – počas tvojho pozemského života. Teraz ešte môžeš rozhodnúť, ktorú cestu z dvoch možných (širokú či úzku) si vyberieš. Ak sa rozhodneš pre širokú, pohodlnú cestu, potom vedz, že tá nevedie do Božieho kráľovstva (Mt 7,13.14). Ak sa nachádzaš na širokej ceste, nie si Ježišovým nasledovníkom; veď neberieš na seba svoj kríž, ako On prikázal (Mt 10,38; 16,24). Namiesto neho vlečieš batoh telesných žiadostí, svetských rozkoší alebo starostí o veci tela, o bohatstvo, moc či slávu.

Nasledovanie Pána Ježiša Krista, to nie je prechádzka „ružovou záhradou“, životom plným príjemností, radovánok, ale je to naozaj nesenie kríža (Mk 8,34). Posmievanie, prenasledovanie, utrpenie sú v živote kresťana úplne normálne javy. Ony sú preňho dokonca významením a zdrojom šťastia; práve cez ne je kresťan blahoslavený (Mt 5, 4.10-11).

2.6. Kto dôveruje, dokáže aj obetovať

Viera, dôvera a vernosť Bohu sa najvýraznejšie prejavuje práve v ťažkých chvíľach života človeka, cirkvi, spoločnosti. Bolo by možné uviesť veľa príkladov – z Písma, dejín cirkvi i z osobných príbehov súčasníkov – ja som si však vybral opäť Abraháma, muža obdivuhodnej viery (dôvery a poslušnosti voči Bohu); i preto, že pre túto jeho vieru Boh v *Abrahámovom* *potomstve požehnal všetky národy zeme* (1M 22,18) – z jeho potomstva prišiel na svet Spasiteľ. Abrahám prežil veľa ťažkých chvíľ v živote, ale najťažšou bola iste tá, keď ho Boh požiadal, aby Mu obetoval svojho syna Izáka. Už sme o tom hovorili. Pripomeňme si, že Izák bol pre Abraháma tým najvzácnejším, čo na svete mal – bol jeho zaslúbeným synom, ktorého tak túžobne očakával, tak nespierne miloval, ktorý bol jeho nádejou, nielen ako opora v starobe, ale najmä ako záruka udržania rodu, rozmnoženia potomstva. A ako reaguje Abrahám? Vieme (z Biblie alebo z nášho opisu príbehu v I.2.2.), že neprotestuje, nevzpiera sa, nevyjednáva, ale „*osedlal osla, vzal si dvoch sluhov, syna Izáka a išiel*“ (1M 22, 3).

Príbeh, ako všetci vieme, končí radostne, slávne. Hospodin hovorí Abrahámovi: „*Teraz som poznal, že si bohobojný!*“ (1M 22,12).

Syn Izák bol zachránený, namiesto neho bol obetovaný baránok. (Viď aj stat' OBETE – I.12.).

Ako len často sa musíme v živote aj my rozhodovať pre rôzne veci, raz viac, inokedy menej dôležité. Aj my máme svojich „izákov“ – niečo, čo máme radi. Ale neraz, na rozdiel od Abraháma, odmietame sa ich vzdať. Príliš totiž lipneme na svojich „izákoch“ (postavení, úrade, majetku, ale aj na hriešnych návykoch), odmietame ich dobrovoľne obetovať, a tak sa protivíme Bohu. Takého rozhodovania, to sú vlastne križovatky, kde sa rozhoduje, po ktorej ceste ďalej pôjdeme. Práve tu sa prejaví, kto je naším pánom – Boh, či satan. Prehodíme výhybku na koľaj, ktorá vedie k Bohu, alebo na tú, ktorá smeruje od Neho? Vyberieme si úrodnú, bohatú krajinu, v ktorej však žijú pohania, v ktorej sa nachádzajú skazené mestá Sodoma a Gomora, ako to urobil Lót? Ulakomíme sa na „*bohaté pastviny*“, dáme prednosť bohatstvu a pohodliu i za cenu, že budeme občanmi skazenej Sodomy?

2.7. Ako sa rozhodnúť ?

Kolík len z nás sa rozhodujú, volia podobne ako Lót! A tak žijú v „Sodome“. Ale oni si to neraz sami vybrali, neuvedomujúc si nebezpečenstvo, ktoré tam na nich číha. Dokonca keď sa katastrofa bezprostredne približuje, pokladajú výstrahy a výzvy, aby opustili miesto, nad ktorým sa zaťahujú mraky Božieho hnevu, za žart. Rovnako ako Lótovi zaťovia: „*Jeho (Lótovým) zaťom sa zdalo, že žartuje*“. (1M 19, 14).

Aj z Nôacha si robili posmech jeho súčasníci, žartovali, keď videli, ako stavia korbáb, obrovskú „námornú“ loď na suchu, na pevnine, ďaleko od mora. Nie sú im po-

dobní aj mnohí z nás? K upozorneniam, výstrahám, proroctvám o Božom treste skazenému ľudstvu sa mnohí stavajú tak, akoby sa ich to netýkalo. A tí, čo upozorňujú na podobnosť života dnešných ľudí a tých, čo žili v Sodome, tí, čo upozorňujú na výstrahy Pána Ježiša Krista, na *znamená konca*, ktoré tak presne opísal napr. v *Mt 24, 4-51*, a o ktorých čítame aj na iných miestach Písma, napr. v *Danielovi* či v *Zjavení Jána*, sú neraz vysmievaní, alebo aspoň nie sú braní vážne – tak ako Nóach alebo ako Lót, keď volal svojich zaťov, aby odišli zo Sodomy a zachránili sa.

Veru, Boha treba brať veľmi vážne: Jeho zaslúbenia rovnako ako aj Jeho výstrahy, evanjelium rovnako ako Zákon, Zmluvu novú rovnako ako Zmluvu starú. Lebo Boh je večný, stále ten istý, nepremenný. Je milostivý, ale je aj svätý; odpúšťa, berie na milosť, ale i trestá. Ten, kto neberie vážne Božie slovo (celé Jeho Slovo), neverí mu, neverí vlastne Bohu. A kto Mu neverí, ten Mu nepatrí.

S vierou nemožno koketovať: sem-tam sa k nej priznať, či ju vyznať, inokedy ju ignorovať. Láska – agapé nie je flirt. Kresťanská viera a láska nemajú slúžiť len občasnému potešeniu. Ani iba „občasnému“, ani iba „potešeniu“. To nie je sviatočný oblek pre isté príležitosti. A tak duchovný pastier musí zostať duchovným aj vtedy, keď vyzlečie „bohoslužobné rúcho“, lebo duchovným (naplneným Duchom) ho môže robiť len Duch Boží, ktorý v ňom sídli (ak v ňom vôbec sídli), a nie oblek, ba ani jeho reči (nech by boli aké krásne). Ale to platí pre nás všetkých: kresťan musí byť kresťanom vždy, v každú chvíľu svojho života, nielen vo „sviatočný deň“, resp. v čase „bohoslužieb“.

Vráťme sa však trochu ešte k problému rozhodovania. Podľa spôsobu rozhodovania totiž poznať, kto je pánom človeka – Boh, či satan. Ako však poznám, či je moje rozhodnutie správne, či je inšpirované Duchom Božím alebo duchom zlým – satanom? Veď i satan pôsobí na ľudské rozhodovanie, a robí to často a veľmi rafinovane. Poznať zdroj moci, ktorá nás vedie k rozhodnutiu, nám pomôže modlitba a Písmo:

Pred každým vážnym rozhodnutím máme Boha vo vytrvalých modlitbách prosiť, aby nám zjavil, oznámil svoju vôľu. Keď konečne cítime (domnievame sa), že sme našli správne riešenie, musíme toto riešenie skonfrontovať s Písmom Svätým. Len vtedy je to rozhodnutie vnuknuté Duchom Svätým, ak nie je ani len v najmenšom v rozpore s Písmom, s Božou vôľou. V opačnom prípade je to rozhodnutie vnuknuté satanom (aj keď sa na pohľad nemusí zdať vyslovene zlým). Ide o veľmi vážnu vec, preto opakujem: pri dôležitých rozhodovaniach, či už v osobnom živote, alebo v cirkevných i iných grémiách, nezabúdajme v individuálnych i v spoločných modlitbách prosiť za oznámenie Božej vôle prostredníctvom Ducha Svätého a nezabúdajme zamýšľané rozhodnutia konfrontovať s Písmom.

2.8. Kresťania sú oddelení od sveta

Ako vieme, kresťania sa kedysi sami označovali ako „svätí“ (ale i dnes napr. v kréde hovoríme o „spoločenstve svätých“). „Svätý“ znamená toľko ako „oddelený“ – od hriešneho sveta, oddelený pre službu Pánovi.

V tomto zmysle svätí, čiže oddelení musíme byť aj my! Neznamená to byť izolovaní, nestýkať sa so svetom. To nie! Veď my máme povinnosť voči svetu: byť jeho svetlom a soľou (*Mt 5, 13-14*) a máme chodiť po celom svete, kázať evanjelium všetkému stvoreniu (*Mk 16, 15*). Máme šíriť evanjelium medzi pohanmi, a to nielen tými, čo žijú v Afrike, Ázii, či inde „na druhom konci sveta“, ale aj medzi tými, čo žijú medzi nami, s nami (v našich rodinách, zboroch, obciach, na pracoviskách). Pritom treba mať na pamäti, že evanjelizácia môže mať charakter skutočného boja (evanjelizácia slovom, svedectvom alebo mocnými skutkami), ale môže prebiehať aj v tichosti (evanjelizácia činmi – životom vedeným podľa Božej vôle, príkladom, ktorý aj bez slov osloví okolie, takže sa ľudia začnú pýtať: z akéhožto zdroja pochádza duchovná sila a mravná čistosť týchto ľudí? – toto je to „svetlo sveta“, o ktorom hovorí Pán Ježiš Kristus vo svojej kázni na hore. (Vid' aj stať EVANJELIZÁCIA – II.13.)

No dobre, povie si azda niekto, ale ako sa pohybovať vo svete a byť „oddelený“, chodiť po svete uprostred špiny, a neušpiť sa? Je to vôbec možné? Pravdaže, je to nielen možné, ale aj nutné. To, čo nás od sveta oddeľuje, nesmie byť múr alebo nepriepustná fólia, ale akási polopriepustná (semipermeabilná) membrána (ako na bunke) – filter posvätenia, ktorý neprepustí zlo, zadržiava nečistotu, a prepúšťa len dobro, lásku. Takýto ochranný filter posvätenia má každý kresťan, dostáva ho darom od Ducha svätého. Od toho Ducha svätého, ktorého nám Pán Ježiš Kristus poslal podľa svojho zaslúbenia, aby nás (citujem Lutherov Katechizmus) „zhromažďoval, osvecoval, posväcoval a pri Ježišovi Kristovi v pravej viere zachovával“. Teda Boh, ak sme ochotní Ho prijať, nás nielen **ospravedlní** (oslobodí nás z viny hriechov), ale On – Duch svätý nás aj **posväť** (oslobodí z moci hriechu). To znamená, že nám dá vnútornú silu odolávať zvodom tela, sveta, diabla, vzdorovať zlu, konať dobro.

2.9. Zvädzanie k hriechu deformovaným Slovom Božím

Diabol je nesmierne prefikáný, dokáže zneužiť aj Slovo Božie, prekruťiť ho. Veď aj keď zvädzal (pokúšal) na púšti Pána Ježiša Krista, použil citáty z Písma (zo žalmu 91): „*Veď je napísané: Anjelom svojim prikáže o Tebe, aby Ťa chránili a zachytia Ťa na ruky, aby si nohu neurazil o kameň*“ (L 4,10-11).

Rovnako vie zneužiť aj radostnú zvesť o milosti Božej, ktorú dostávame bez svojich zásluh. Nahovára človeku: „Smelo hreš koľko len chceš, však Boh vo svojej láske a milosti ti aj tak všetko odpustí.“ Ľudia, zvedení týmto jeho klamstvom, žijú potom rovnako (alebo neraz dokonca horšie) ako ateisti a pohania: ignorujú Boha, Jeho vôľu, Jeho Zákon. A pritom sa pokladajú za kresťanov.

Ak človek vie, že je v smrteľnom nebezpečenstve, snaží sa niečo podniknúť pre svoju záchranu. Je ale tragédiou, ak o nebezpečenstve, ktoré mu hrozí, nevie. Vtedy nehľadá, a teda ani nemôže nájsť pomoc. Preto nemožno nazvať inak ako tragédiou stav, v ktorom sa nachádzajú ľudia zvedení učením o „lacnej milosti“. (Výraz „lacná milosť“ použil prvý Bonhoeffer, kritik tejto satanskej teórie vedúcej k bezbožnej praxi).

Satan nebojuje proti Bohu len prostredníctvom tých, čo hrubo urážajú Boha, alebo tých, čo hanobia a prenasledujú veriacich ľudí, milujúcich a rešpektujúcich Boha, usilujúcich sa žiť podľa Jeho vôle. Satan používa aj „jemnejšie“ metódy: prostredníctvom svojich služobníkov snaží sa implantovať do Písma (pridať k nemu) to, čo v ňom nie je, či naopak, amputovať z Písma (vyňať z neho) to, čo tam je. Oboje je blud, pred ktorým sa treba chrániť tým, že to, čo nám niekto (hoci by to bol aj teológ) tvrdí, konfrontujeme s Písmom. Tak, ako to robili Židia v Beroi, ktorí skúmali, či sa to, čo im hovorí Pavel (ktorý bol učným „teológom“), zhoduje s Písmom (Vid' Sk 17, 10-11).

Bludom je teda napríklad učenie o záslužníctve, o tom, že si miesto v Božom kráľovstve môžeme vyslúžiť „dobrými skutkami“; podobne, že okrem Pána Ježiša Krista máme aj iných prostredníkov s Bohom, ku ktorým sa preto možno a treba modliť, a dokonca im vzdávať takmer božskú úctu. Toto je modloslužba. Veď Hospodin hovorí: „*Nebudeš mať iných Bohov okrem mňa!*“ (2.M 20,3) a Pán Ježiš to opakuje trochu inými slovami: „*Pánovi, svojmu Bohu, budeš sa klaňať a len Jemu samému budeš slúžiť!*“ (Mt 4, 10). A pokiaľ ide o prostredníka, Písmo hovorí: „*Jeden je Boh, jeden aj Prostredník medzi Bohom a ľuďmi, Kristus Ježiš*“ (1Tim 2, 5; podobne 1J 2,1).

Ale bludom je aj zamlčovať, že Boh je nielen láskavý a milostivý, ale aj svätý a spravodlivý, že nenávidí hriech a na večné zahynutie odsúdi hriešnikov, ktorí odmietli Jeho ponúknutú pomoc a ignorujú podmienky, ktoré dal ku každému svojmu zaslúbeniu.

Naozaj radostnou zvesťou sú pre nás Ježišove slová: „*Kto uverí a bude pokrstený, bude spasený*“ (Mk 16, 16); ale tieto slová sú iba polovicou vety, ktorá pokračuje takto: „*ale kto neuverí, bude odsúdený (zatratený)*“. No aj táto druhá časť vety je súčasťou evanjelia. Evanjelium, radostná zvesť teda pozostáva zo zaslúbenia (spasenie),

podmienky (uverenie, viera) a z výstrahy (ak sa podmienka nesplní, zaslúbenie sa nenaplní). Kto hovorí iba o zaslúbení, ale zamlčuje podmienku a výstrahu, deformuje Božie slovo, slúži vlastne satanovi.

2.10. Náš Spasiteľ a Pán

Bolo povedané, že byť kresťanom, znamená veriť v Ježiša Krista, prijať ho za svojho Spasiteľa a Pána.

O viere už bola reč. Teraz pár slov k druhej časti vety: „...prijať Ho za svojho Spasiteľa a Pána“.

Ježiš Kristus je naším Spasiteľom, on nás zachránil, oslobodil, a to bez našich zásluh, od zahynutia, večnej smrti. Spasený môže byť každý človek, aj ten najväčší hriešnik. Je tu len jedna, jediná výnimka: Spasiteľ nemôže zachrániť toho, kto jeho pomoc, spásu neprijme, odmietne – kto nesplní vyššie spomínanú podmienku, o ktorej bolo hovorené na začiatku tohoto pojednania. Tou podmienkou je viera, dôvera v Pána so všetkým, čo z toho vyplýva.

Ježiš Kristus je však nielen naším Spasiteľom, ale aj naším Pánom. Slovo „pán“ v slovenčine vlastne stratilo svoj pôvodný význam. Dá sa povedať, že tento výraz devalvoval svojím častým a niekedy možno i neprimeraným používaním. Veď ním oslovieme kde-koho: osobu celkom neznámu alebo nevýznamnú, dokonca svojho podriadeného. Ale v biblickej dobe to bolo oslovenie pre vznešenú, vysoko postavenú osobu, ktorá mala vplyv a moc. Bol to najčastejšie panovník. Preto v slove Pán je zahrnutá úcta i rešpekt. A tak Pána si treba nielen číť, ale aj poslúchať.

Na rozdiel od slovenčiny, niektoré jazyky rozlišujú medzi výrazom „pán“ v zmysle bežného, konvenčného oslovenia a výrazom „pán“ v zmysle vysokého (i najvyššieho) titulu. Napríklad v češtine je dvojica slov: pan a pán. Hovorí sa napr. „pan soused“, „pan XY“, ale „pán král“, „Pán Bůh“ a pod. Podobne v angličtine existujú vedľa seba slová mister, sir a lord, pričom v spojení Pán Ježiš Kristus sa používa práve výraz Lord. Hovorím o tom i preto, lebo v poslednom čase v niektorých kresťanských spoločenstvách, najmä v mládežníckych skupinách, možno pozorovať zvláštny jav: veľmi často sa tam používa slovo či oslovenie „pán“ (Pán Ježiš Kristus), ale v tom oslovení nebadáť ani zamak úcty, rešpektu, a aj zo správania sa tých, čo ho vyslovujú, neviديť, že oslovujú skutočného Pána – panovníka.

Pána treba číť, uctievať, oslavovať, vyvyšovať, ale aj rešpektovať, poslúchať ho a slúžiť mu. Pripomeňme si aspoň niektoré výroky Pána Ježiša Krista k tejto otázke: „Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje; a kto mňa miluje, toho bude milovať môj Otec“ (J 14, 21); alebo: „...keď vykonáte všetko, čo vám bolo prikázané, povedzte: Neužitoční služobníci sme! Čo sme boli povinní vykonať, vykonalí sme.“ (L 17, 10) a konečne: „...len Jemu (Pánovi, svojmu Bohu) samému budete slúžiť!“ (Mt 4, 10).

Tu by sa azda žiadalo pár slov k výrazu „bohoslužby“, resp. „služby Božie“. Bohu slúžime tým, že konáme to, čo sme povinní vykonať, čo nám Boh prikázal, a to na každom mieste a v každom čase. Teda nielen v nedeľu (alebo v sobotu) dopoludnia, nie iba v kostole (na zhromaždení). Bohu neslúžime kultickými úkonmi, liturgiou, ceremóniami, ale konaním toho, čo je v zhode s Jeho vôľou, plnením Jeho nariadení, prikázaní. Ak pri zhromaždení veriacich ide o nejakú službu, tak to nie je služba Bohu, či dokonca služba Boha ľuďom (takúto absurdnú predstavu by mohol evokovať výraz „služby Božie“), ale je to vzájomná služba Božích detí pri spoločnom oslavovaní Boha, čítaní a výklade Písma a pri modlitbách. Apoštol Pavel píše korintským kresťanom: „...o sebe hovoríme ako o vašich služobníkoch skrze Ježiša“ (2Kor. 4, 5).

Boh sa o nás, svoje deti, stará. Nenazývajte to však službou. Sú to prejavy Jeho milosti, lásky, starostlivosti, ochrany. Boh je náš zvrchovaný Pán, a nie náš sluha, dokonca otrok (lebo v Biblii používané hebrejské slovo „ebed“ a grécke „dulos“ znamená

vlastne „otrok“). Nebolo by teda od veci korigovať tradičné výrazy „bohoslužby“ a „služby Božie“.

2.11. Čo s darovanou milosťou? A čo so Zákonom?

Tomu, kto sa odvráti od sveta, obráti sa k Bohu vo viere a dôvere, Boh odpustí, udelí mu milosť. Ako si však má človek poradiť s touto milosťou?

Predstavme si, že nejaký panovník udelí milosť na smrť odsúdenému zločincovi. Oslobodený zločinec sa môže zachovať v podstate dvojakým spôsobom:

a. Bude vďačný svojmu dobrodincovi za život a slobodu, a bude robiť všetko, aby ho nesklamal, nezarmútil; bude viesť sporiadaný život, zachovávať zákony. Alebo

b. vráti sa k svojmu predošlému životu, k zločinom; a je veľmi pravdepodobné, že sa po čase opäť ocitne vo väzení alebo dokonca na popravisku.

My všetci, do jedného, sme takíto zločinci odsúdení na trest smrti. Veď sme *všetci zhrešili* (R 5,12) a *odmenou za hriech je smrť* (R 6, 23). Ale dobrotivý Boh nám vo svojom Synovi ponúka záchranu, milosť. Nie každý prijme ponúknutú milosť; niekto, nech sa to zdá akokoľvek divné, milosť vedome odmietne. Ale tí z nás, čo Božiu milosť prijali, sú ako zločinci po udelení milosti či amnestie. Ako sa zachovávajú? Ako niektorí z tých, čo v roku 1990 po amnestii udelennej prezidentom republiky, začali opäť vraždiť, lúpiť, a za krátky čas sa dostali opäť do väzenia? Alebo sa zaradia medzi poriadnych ľudí a budú poslušní Zákonu?

Máme Zákon. Nie nato, aby sme si jeho zachovávaním robili nejaké zásluhy. On nám slúži ako kritérium dobra a spravodlivosti, je indikátorom našich činov, motivácií. Jeho zachovávaním vlastne dokazujeme, že si ctíme, vážime Zákonodarcu, ktorý je naším Bohom a naším Otcom, že Ho milujeme, rešpektujeme.

Boží Zákon poznáme z Božieho slova (Písma svätého) a z Božieho konania v Jeho stvorenstve – v našom živote a v prírode.

Sumou Zákona, ako vieme z Písma, je **láska k Bohu a k blížnemu** (Mt 22,37-39; Mk 12,30-31; L 10, 27). Tak ako láska k Bohu spočíva v činoch, v konaní („Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje“ – J 14,21; „... to je láska k Bohu, aby sme zachovávali Jeho prikázania.“ – 1J 5,3), tak aj láska k blížnemu nie je vecou citu, nespočíva v emotívnych výlevoch, ani v slepom poslúchaní pudu (napr. pohlavného alebo materského), ale je to pozitívny vzťah prejavujúci sa v činoch, v nezištnom konaní dobra, v pomáhani tomu, kto pomoc potrebuje, nezávisle na tom, či nás s ním spája zväzok rodinný, národný, konfesijný, či iný (viď Ježišovo podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi – L 10,29-37; a tiež: „...nemilujeme slovom ani jazykom, ale skutkom, opravdovo.“ – 1J 3, 18). Skrátka: miluje ten, kto koná dobro, pomáha blížnemu, ak tento pomoc potrebuje (či už v oblasti materiálnej, telesnej alebo duchovnej), a toto všetko koná z lásky, úcty k Bohu.

No Božími zákonmi, zjavenými v stvorenstve, sú – mimo iného – aj tzv. zákony prírodné (fyzikálne, matematické a pod., ale aj zákonitosti ekologické, fyziologické, biologické atď.). Niektoré prírodné zákony sú pomenované po ľuďoch. Ale tí ich nevymysleli, neustanovili, tí ich iba objavili. Ustanovil ich Boh – Stvoriteľ. A my ich preto máme rešpektovať, nemáme ich porušovať. Sem patrí napr. aj dodržiavanie správnej životosprávy, odmietanie toho, čo škodí zdraviu, čo ohrozuje život, ako je alkohol, fajčenie, nezdravé stravovanie sa, ale aj prehnaná, a preto škodlivá aktivita (napr. pri tzv. vrcholovom športe) a podobne. Patrí sem aj ochrana prírody – stvorenstva. Za nedodržiavanie týchto zákonitostí obvyčajne draho platíme; často chorobou, predčasnou smrťou alebo devastovaním životného prostredia, prírody, od ktorej sme takí závislí.

A ako je to s ľudskými zákonmi? Máme napr. občiansky, trestný zákonník, zákoník práce, majetkoprávne a mnohé iné zákony. Máme aj cirkevné zákony, nariadenia,

uznesenia cirkevných grémií. Isteže sú potrebné a treba ich dodržiavať – aby bol poriadok. Veď si len predstavme, že by nejestvovali napr. dopravné predpisy, alebo by ich ľudia zámerne ignorovali – každý by jazdil ako by chcel. Výsledkom by bolo, že by sa po cestách vôbec nedalo pohybovať. Iný príklad: ak by nejestvovali pravidlá futbalu, nejestvoval by futbal (ako hra) vôbec. Skrátka, ak by neboli zákony, normy, dohody, konvencie, ľudia by sa nevedeli nikdy na ničom dohodnúť. Každý by mal svoju „pravdu“, a žiaden spor by nebolo možné rozsúdiť.

Zákony vydané štátom (parlamentom) a cirkvou, to sú akoby spevnené brehy a hrádze, regulujúce tok rieky, aby sa nevylievala po okolí, nerobila záplavy, neničila majetok a životy. Ale ten, kto riekou reguluje, musí vychádzať z určitých zákonitostí, musí napr. rešpektovať zákon gravitácie (teda, že voda bude tiecť vždy zhora nadol, a nikdy opačne). Čiže musí rešpektovať Boží zákon (lebo aj zákon gravitácie je daný Bohom).

Rovnako zákony vydané parlamentom alebo cirkevným grémiami majú rešpektovať Boží Zákon. Ak to nerobia, vznikne veľké nešťastie: prepuknú konflikty medzi jednotlivcami či skupinami ľudí, veľmi sa rozmôžu nepokoje, nenávisť, rastie kriminalita.

Ak sa stane, že zákon vydaný ľuďmi je v rozpore so Zákonom Božím, je povinnosťou každého kresťana rešpektovať Zákon Boží, a nie ľudský, aj keby mal zato trpieť; lebo: *„treba viac poslúchať Boha ako ľudí“* (Sk 5, 29).

2.12. Čo sa najviac protiví Božiemu Zákonu ?

Ak sumou Zákona je láska k Bohu a blížnemu, teda ak v centre záujmu každého kresťana má byť Boh a blížny, potom popretím Božieho zákona je egocentrizmus – stav, keď v centre záujmu človeka je on sám, keď jeho „ego“ („ja“) vytlačí zo života človeka Boha i záujem o blížneho.

Egocentrizmus vedie predovšetkým k chamtivosti a lakomstvu. Pojem „lakomstvo“ je nie vždy správne chápaný. Lakomý nie je ten, kto nerozhadzuje peniaze a iné materiálne prostriedky za veci zbytočné alebo na zábavu, na vlastné „potešenie“, ale ten, kto ich odmietne poskytnúť tomu, kto je v núdzi. Štedrosť (opak lakomstva) chodievajúca ruka v ruke so skromnosťou, a nie s márnivosťou.

Egocentrizmus vedie k požívačnosti („dopriavaniu si sebe“), k pýche, k závisťi, alebo naopak – k ustarostenosti o veci hmotné, čo je znakom nedôvery v Boha (teda nevery) a nadmerného spoliehania sa na seba.

Ale egocentrizmus vedie neraz tiež k boju o moc a slávu, k podceňovaniu a potláčaniu iných. Je zdrojom osobných konfliktov, dokonca vojen.

Kto je egocentrický, kto je egoista, istotne nie je kresťanom! Nech by tvrdil o sebe čokoľvek, nech by chodil do kostola a tváril sa pobožnostkársky. Je to farizej, o ktorom hovorí Pán Ježiš Kristus vo svojom podobenstve (L 18, 9). Buďme preto skromní, pokorní (nech by sme zastávali akékoľvek postavenie) – ako publikán zo spomínaného podobenstva. Vyženie z nášho srdca naše „ego“, ctižiadosť, aby mal do neho prístup Boh so svojím Duchom, Pán Ježiš Kristus a náš blížny. Nevyvyšujeme sa ani krásou, ani bohatstvom, ani postavením, ani mocou či slávou, ani múdrosťou, nadaním, talentom – lebo všetko čo máme a čím sme, máme od Boha. Sú to dary od Neho. Sú to talenty, hrivny, ktoré nám zveril, aby sme ich zveľaďovali a využívali na Jeho oslavu a na pomoc blížnym, a nie sa nimi pýšili, zneužívali ich pre uspokojovanie vlastnej žiadostivosti, a urážali tak Boha, ich darcu.

2.13. Aká má byť cirkev Kristova ?

Ak to všetko, o čom sme vyššie hovorili, platí pre kresťana, veriaceho jednotlivca, platí to pravdaže aj pre spoločenstvo veriacich – pre cirkev. Cirkev má byť „oddeľená“, nemá preberať od sveta jeho spôsoby – svetskú „spravodlivosť“, nenávisť, túžbu po moci a majetku, pýchu, povýšenectvo, panovačnosť. Cirkev sa má vystríhať polití-

ky. Je nešťastím pre zbor, ak sa jeho „duchovný pastier“ začne aktívne „politicky angažovať“ – to môže spôsobiť veľké rozpory v zbore, ba možno i začiatok jeho konca. Politika totiž ľudí rozdeľuje na skupiny s antagonistickými záujmami. Niet horšieho, ako keď takéto skupiny vzniknú na pôde cirkevného zboru.

Cirkev má byť svetlom sveta a soľou zeme. Svetlom, aby svietila na v temnote skryté neprávosti a hriechy, a súčasne, aby ukazovala (ako svetlo majáka) na bezpečnú cestu, na cestu záchrany každému, kto o záchranu stojí. Soľou, aby nielen ochucovala, ale najmä, aby bránila hnilobe, rozkladu sveta.

Ak kresťan alebo cirkev prestane svietiť, ak stratí svoju slanú chuť, nie je na nič, len na „vyhodenie a pošliapanie“ (Mt 5, 13).

Spravodlivú, teda *Bohom zriadenú vrchnosť* (R 13, 1) si má cirkev vážiť. Ale ak sa vrchnosť neriadí Božím Zákonom, ale pravidlami a morálkou „kniežaťa sveta“ satana, má sa jej postaviť na odpor. Na odpor satanovi sa postavil Pán Ježiš Kristus (Mt 4, 1n), a je to teda povinnosť aj Jeho nasledovníkov. (Vid' aj stať KREŠŤANIA A VRCHNOSŤ – II.8.).

Obdobia prenasledovania a chudoby cirkvi nie sú trestom Božím, ako sa azda niekto domnieva, naopak, ony sú prejavom Jeho milosti. Ďakujeme Mu za ne. Veď, ako svedčia dejiny, takéto obdobia obyčajne vždy očistia cirkev. Boh v nich svoju cirkev preosieva, cúdi ako pšenicu. Plevy odpadnú, hromada sa zmenší, ale to, čo zostane, je čisté zrnó.

Ak sa k cirkvi hlási väčšina spoločnosti, asi tu už nie je s ňou niečo v poriadku. Veď Pán Ježiš Kristus povedal, že je málo tých, čo nachádzajú tesnú bránu a úzku cestu, ktorá vedie do života (Mt 7,13-14). Naopak, mnohí (väčšina) vchádzajú priestrannou bránou a širokou cestou, ktorá vedie do zahynutia.

Nebuďme preto smutní, ak nás je málo, ak sme v menšine. A ak nám príde trpieť, nereptajme, ani to nepokladajme za Boží trest. Veď utrpenie nám predpovedal sám Pán Ježiš Kristus, ono je takpovediac naším „programom“.

Sme Božie deti, ale čas nášho oslávenia ešte neprišiel. Zatiaľ máme bdiieť, bojovať, pracovať a – trpieť. Ale súčasne sa tiež radovať z Božej prítomnosti v tomto živote i po vzkriesení. Máme dôvod sa radovať – veď máme istotu spasenia a účasti v Božom kráľovstve (Fil 4, 4-7).

2.14. Konfrontácia s antikristom a vernosť Zmluve

V našej vlasti došlo po roku 1989 k uvoľneniu, k relatívnej občianskej slobode. Ale z pohľadu toho, čo bolo povedané, treba konštatovať, že pre cirkev prišlo jedno z najťažších období. Kresťanstvo čaká obdobie neľahkých bojov, aj keď to mnohí nechcú vidieť, a žijú v akejsi eufórii, zamieňajúc si demokraciu v spoločnosti div nie s príchodom Božieho kráľovstva. Ale pozrime sa len okolo seba. Aká je skutočnosť? V našej spoločnosti sa šíri pohanstvo, okultizmus, satanizmus, zločinnosť, smilstvo, chamtivosť, nenávisť medzi jednotlivcami, skupinami (stranami), národmi, ktoré dosiaľ nažívali v zhode. Cirkvi venujú príliš veľa času starostiam o veci hmotné, o majetok, reštitúcie, ba neraz aj o uplatnenie vplyvu (moci), a toto často prevažuje nad starosťami o veci duchovné.

A ako je to v ostatnom svete, v okolitých štátoch? Za krátke obdobie „slobody“ vzbĺklo množstvo vojnových požiarov: bojuje národ proti národu v bývalej Juhoslávii i v bývalom Sovietskom Zväze (ak už nechceme spomínať vzdialenejšie oblasti sveta).

Stále sa stáva reálnejším nebezpečenstvo, že atómové zbrane sa stanú vlastníctvom niektorých malých štátov, skupín ľudí, či dokonca jednotlivcov, a v ich rukách budú oveľa nebezpečnejšie ako boli dosiaľ, keď ich vlastnili iba veľmoci viazané určitými zmluvami.

V tomto svete, ktorý predstavuje jednu obrovskú „Sodomu“, nie je ľahko žiť pravým kresťanom. A istotne to bude čím ďalej horšie. Falošní proroci, podvodní „spasitelia“, pohanskí „misionári“, ale najmä početní hlásatelia satanských myšlienok hnutia „New Age“ („Nový vek“), jedného z najnebezpečnejších nepriateľov kresťanstva – títo všetci v službe svojho pána, satana, zvädzajú kresťanov, a treba povedať, že sa im to často darí. (Viď aj state **I.17.**, **I.18.**, **III.11.**, **III.12.**, **III.13.** a i.)

Pán Ježiš Kristus predpovedal tieto časy, opisuje ich veľmi presne a vystríha nás: **„Bdejte!“** (Mt 24,42). Treba nám teda bdieť, nedať sa zvieť falošnými prorokmi (Mt 24, 24), antikristom, či samotným satanom, a to nielen k odpadnutiu či k hrubým hriechom, ale ani k spánku. Majme pritom na mysli, že najúčinnjšími „uspávacími prostriedkami“, ktoré satan používa, sú bohatstvo, starosti a žiadosti.

Aj pre nás platí to, čo Izaiášovými ústami Boh hovorí Izraelu: *„Tvoje striebro sa zmenilo na trosku, tvoje víno je vodou zriedené.“* (Iz 1, 22). Preto prestaňme prijímať to, čo je nepravé, nečisté. Prestaňme v cirkvi i v spoločnosti s „riedením vína“, znižovaním latky v požiadavkách na mravnosť, vieru, lásku vo vzťahu k Bohu a bližným.

A ako sa správať k tým, čo sa vydávajú za kresťanov, ale nežijú podľa toho? Odpoveď nám dáva apoštol Pavel vo svojom prvom liste korintským kresťanom: *„Ak sa niekto vydáva za kresťana, ale je nepoctivý, chamtivý, ženie sa za kariérou a majetkom, holduje alkoholu, pohlavnej neviazanosti a iným nerestiam, nesadajte s ním ani za jeden stôl. Súdiť nekresťanov – na to nemáte právo, tých nech súdi Boh. Ale z našich radov takého človeka vylúčte!“* (1Kor 5, 11-13).

Držme sa poznanej pravdy, buďme pevnými, neuspokojujme sa s tým, čo je menšie ako to najlepšie; lebo len to najlepšie je Božie. Nech by ľudia okolo nás konali akokoľvek, my musíme konať tak, ako to žiada Boh! Aj keď to neraz nie je ľahké, aj keď za to treba zaplatiť určitú cenu. Milosť sme dostali od Boha zadarmo, ale nasledovať Pána, to niečo stojí. Cenu Boh stanovil jasne: prijatť Zmluvu s Ním, pristúpiť na ňu a, prirodzene, plniť ju.

Boh uzavrel so svojím ľudom zmluvu na hore Sínai (Stará zmluva); do Novej zmluvy nás uviedol Ježiš Kristus prostredníctvom svojich učeníkov pri Poslednej večeri: *„Toto je moja krv Novej zmluvy“* (Mt 26, 28). (Viď aj stať I.5., I.7.).

Tí, ktorí majú zmluvný vzťah s Bohom, majú tiež zmluvný vzťah medzi sebou navzájom. Vzťahy stanovené Zmluvou ležia v dvoch rovinách – vertikálnej a horizontálnej. Preto účastníci Novej zmluvy (a to sme my) majú okrem záväzkov k Bohu (to je tá vertikálna zložka Zmluvy) aj záväzky voči sebe navzájom (horizontálna zložka Zmluvy).

Cieľom zmluvy je vždy spojenie. Napríklad manželstvo je zmluvou spájajúcou muža so ženou (horizontálna zložka) a oboch s Bohom (vertikálna zložka).

Aj cieľom Zmluvy medzi Bohom a jednotlivým veriacim je uviesť veriaceho do spojenia s Bohom (v zmysle spomínanej vertikálnej zložky Zmluvy) a s ostatnými veriacimi (v zmysle horizontálnej zložky Zmluvy) – to znamená, uviesť všetkých veriacich do vzájomnej jednoty, spoločenstva, všeobecnej cirkvi (nie iba určitej denominácie).

Žitie v spoločenstve (koinónii) s Bohom a s ostatnými veriacimi v cirkvi a sebavydanie sa týmto spoločenstvám – to je naša úloha, to má byť naším cieľom. Všetko ostatné vyplynie z toho. Teda napríklad aj náš životný štýl, spôsob riešenia problémov osobných, spoločenských, cirkevných. Tento spôsob je zásadne odlišný od spôsobov tohoto sveta. Práve ním sa kresťania líšia od ostatných ľudí (teda nie tým, že iba verbálne niečo vyznávajú). Alebo inak povedané: ak v životnom štýle, v spôsoboch riešenia problémov a vo vzťahu k iným ľuďom, a najmä ku spoluveriacim bratom a sestram, sa človek nelíši od ľudí tohoto sveta (nekresťanov), potom to nie je kresťan; aj keby to o sebe tvrdil, aj keby v ostatných veciach napodobňoval kresťanov (chodil do

* Hnutiu New Age som venoval knihu Nový vek – alebo koniec tohoto („starého“) veku?

kostola, čítal Písmo, modlil sa a pod.). Áno, kresťanov musí byť poznať podľa ich správania sa. Pán Ježiš Kristus povedal: „*Podľa toho poznajú všetci, že ste moji učeníci, keď sa budete vzájomne milovať*“. (J 13, 35).

Nakoniec si dovoľím položiť osobnú otázku tebe, vážený/á čitateľ/čitateľka: **Odišuješ sa podstatným spôsobom od sveta, od svojho okolia? Odpoveď si daj sám/sama!. A vyvod' z nej dôsledky!**

3. BOŽIE SLOVO

3.1. – ako mu rozumieť?

Nikdy z vôle človeka nepovstalo prorockto, ale Duchom svätým vedení, hovorili ľudia, poslaní Bohom. (2P 1,21).

*...poznáť sväté Písma, ktoré ťa môžu urobiť múdrym na spasenie vierou v Ježiša Krista. Každé písmo vdychnuté (t.j. „inšpirované“: lat. slovo *inspiro* znamená doslova vdychnuté) je od Boha... (2Tim 3,15-16).*

Často čítame v Písme rozhovor Boha s prorokom, kde býva priama reč Hospodina-va uvádzaná napríklad takto:

Boh riekol Možišovi:... (2M 3,14; 4,19.21), alebo:

Takto hovorí Hospodin:... (Ez 13,3.8; Iz 45,18; 65,8.13 atď.), alebo:

Takto mi zaznelo slovo Hospodinovo:... (Jer 1,4), poprípade:

...“ , znie výrok Hospodinov. (Jer 1,19; 3,1) atď. Alebo vo forme rozkazu:

(Boh, Syn Boží, resp. hlas z neba prikazuje): „Napíš: „...“ (Zj 1,11; 2,1.8.12.18; 3,1.-7.14; 14,13) a nasleduje Boží výrok.

To však neznamená, že by tie časti Písma, kde sa neuvádza takouto formou priama reč Božia, azda neboli tiež pravým Božím slovom. Celá Biblia je síce Božím slovom, ale je treba vedieť, že:

a) nie všetky knihy Biblie (a nie všetky výroky v nich) sú pre poznanie Boha a Jeho plánu spásy človeka rovnako dôležité,

b) nie všetky preklady Biblie sú rovnako spoľahlivé,

c) pisatelia Božieho slova istotne boli inšpirovaní Božím Duchom, no nevieme, či to možno tvrdiť aj o zostavovateľoch kánonu (výberu kníh zaradených do Biblie), najmä pokiaľ ide o knihy NZ,

d) nie všetky knihy Biblie sú rovnako zrozumiteľné.

Pár vysvetliviek k jednotlivým bodom:

ad a) I keď Božia milosť, ktorá jediná zaručuje človeku spásu, je zadarmo, neznamená to, že človek má na ňu pasívne čakať. V Božom slove nachádzame zaslúbenia, ale aj podmienky naplnenia týchto zaslúbení; napr. v prípade spásy je to nasledovanie Ježiša Krista – Božieho Syna, obrátenie, znovuzrodenie, viera (dôvera a vernosť až do smrti), prejavujúca sa, mimo iného, plnením vôle Božej, rešpektovaním Jeho prikázaní atď. Preto tie časti Písma, ktoré obsahujú uvedené veci, sú celkom iste pre človeka najdôležitejšie. Tým nechcem povedať, že ostatné časti Biblie je čítať zbytočné. Vôbec nie. Veď napr. i z historických kníh sa môžeme veľa dozvedieť o Bohu – aký je, ako konal v dejinách; ale aj o človeku: ako dokazoval svoju vieru, lásku a poslušnosť k Bohu; inokedy, naopak, ako zlyhával, zrádza, a ako na svoju zradu doplácal. To všetko je pre veriaceho veľmi cenné – ako poučenie, vzor, alebo naopak – ako výstraha. Podobne prorockvá (či už tie, čo sa naplnili, alebo tie, na naplnenie ktorých čakáme), sú dôležité pre utvrdenie viery, pre porozumenie tomu, čo sa okolo nás deje, pre posilnenie našej nádeje atď. Je však nezmyslom (ako to robia niektoré denominácie) povýšiť isté, z hľadiska spásy nie podstatné časti Písma (napr. určitým spôsobom interpretované prorockto) na dogmu, na ktorej bazírujú, a to často viac, ako na tých častiach, ktorých obsahom sú zaslúbenia (najmä evanjelium) a podmienky naplnenia zaslúbení (najmä spásy človeka).

ad b) Ak čítate viaceré preklady Biblie, skôr–neskôr zistíte, že sú medzi nimi rozdiely, a to zďaleka nie vždy iba nepodstatné. O spoľahlivosti, vierohodnosti prekladu rozhodujú najmä tri veci:

1. Aká technika prekladu je použitá. Existujú totiž „doslovné“ (presnejšie „takmer doslovné“) a „dynamicke“ („voľné“) preklady.

Pri doslovnom preklade sa prekladateľ snaží (podľa možnosti) každému slovu základného textu nájsť zodpovedajúce slovo v cieľovom jazyku. Nie vždy sa to darí; veď si uvedomme obrovské rozdiely – napr. pokiaľ ide o význam slov (viacvýznamové slová), syntax, rôzne slovné hračky a pod. – medzi jednotlivými súčasnými jazykmi; čo potom povedať o problémoch s prekladaním textu, písaného jazykom, ktorým sa hovorilo pred niekoľkými tisícročiami. Preto sa tieto preklady neraz ťažko čítajú a sú aj ťažko zrozumiteľné.

Pri dynamiccom preklade prekladateľ uvažuje pri jednotlivých vetách (resp. veršoch), čo znamenajú, čo vypovedajú, a potom sa snaží túto myšlienku vyjadriť v cieľovom jazyku spôsobom tomuto jazyku vlastným.

Zdalo by sa, že tento druhý spôsob je lepší. Väčšinou to však neplatí, pretože takýto preklad podáva čitateľovi vlastne to, čomu prekladateľ porozumel, resp. domnieval sa, že porozumel. – A to ešte v tom lepšom prípade – keď jeho úmyslom bolo odovzdať čitateľovi skutočne to, čo v pôvodnom texte naozaj je (lebo, žiaľ, sú aj takí vydavatelia prekladov, ktorí zámerne niektoré pasáže pozmeňujú; ide o tzv. „triksenzovanie“ – menenie myšlienok a predstieranie, že ide o Božie slovo). Pod zámkou dynamickeho prekladu sa teda občas stáva „novým autorom biblie“ človek (prekladateľ) – čo si mnohí čitatelia neuvedomujú.

Pravda, medzi doslovným a dynamickým prekladom je celý rad prechodov. Ak by sme chceli zoradiť u nás bežne dostupné Biblie v poradí od „najdoslovnejších“ po „najvoľnejšie“, dostali by sme asi toto poradie: preklad kralický, Roháčkov, evanjelický, katolícky, slovenský ekumenický (NZ), český ekumenický, „Nádej pre každého“ (NZ).

Čo teda čítať? Moja rada: všetko, ale mať na pamäti, čo sme si povedali. Napr. začiatočníkovi sa bude určite lepšie čítať voľnejší preklad, ale keď začne so štúdiom Písma (Písmo nestačí „čítať“, to treba „študovať“ – pátrať „ako to naozaj je“, a zamýšľať sa nad tým), potom nevyhnutne bude musieť siahnúť po preklade doslovnom (presnejšie „doslovnejšom“), v žiadnom prípade sa nemôže spoliehať na voľný (dynamický) preklad, v ktorom sú mnohé myšlienky pozmenené, iné chýbajú, a ďalšie, „nové“, sú pridané.

2. Veľmi záleží na prekladateľovi; nielen na jeho erudícii, ale aj na jeho osobnosti: či je obrátený, znovuzrodený kresťan, alebo je neveriaci, či žije životom zodpovedajúcim Božím normám, alebo žije v hriechu, či prijíma Bibliu ako neomylné Božie slovo, alebo je „liberálny“, či má dobré znalosti Božích myšlienok a ciest spásy, alebo o nich veľa nevie atď. To všetko nezávisí od toho, či študoval teológiu. Pri teologickom štúdiu sa človek mnoho učí „okolo“ Biblie (jazyky, dejiny cirkvi, náboženstiev, dogmatiku atď.), ale to vôbec neznamená, že dôkladne pozná Bibliu a rozumie Božím myšlienkam (ak by nebola pravda, čo práve tvrdím, ako by bolo možné vysvetliť také množstvo nielen teologických interpretácií Písma, ale celých navzájom si protirečiacich „teologických smerov“?).

3. Záleží aj na tom, čo sa zoberie za základ prekladu. Pre SZ sú k dispozícii predovšetkým hebrejské rukopisy, ktorým sa hovorí „masoretské“. Odpisovali ich židovskí učitelia v 2. polovici prvého tisícročia. Ich snahou bolo sprostredkovať hebrejský text verne, a pritom zrozumiteľne: aby napr. mohli vyznačiť výslovnosť spoluhláskových slov, vymysleli systém značiek a akcentov; okrem toho v poznámkach po okrají (v tzv. „masore“) upozornili na textové zvláštnosti. Svoju prácu robili veľmi starostlivo: napr. prepočítavali písmená, slová a slovné spojenia v jednotlivých oddieloch (čím sa vylúčili náhodné „prepisy“, vynechanie slov i písmen). Vychádzali pritom z oficiálneho textu, pochádzajúceho z ústredného textu z chrámu. Preto práve masoretské texty, a nie iné, podávajú najspoľahlivejšie najstaršiu textovú tradíciu Starej zmluvy. Iné, hoci neraz staršie texty (napr. kumránske hebr. texty alebo najstarší grécky preklad – Septuaginta a neskorší latinský – Vulgáta) sú menej spoľahlivé práve preto, že ich odpisovači často nevychádzali zo spomínaného oficiálneho, chrámového textu, ale aj preto, lebo ich odpisovači, resp. prekladatelia, neboli takí dôslední ako „masoreti“.

Je, myslím, všeobecne známe, že „jazykom Novej zmluvy“ je gréčtina. A predsa gréčtinu nemožno považovať za jazyk „originálu“ Novej zmluvy (celkom iste to platí prinajmenšom pre časť NZ, a to časť veľmi podstatnú)! Je síce pravda, že najstaršie dnes známe odpisy NZ sú písané po grécky, ale **pôvodnou rečou** jej prevážnej časti (**rečou, ktorou hovoril Ježiš Kristus, jeho učeníci** a ostatní „aktéri“ príbehov a výpovedí, ktoré nachádzame v evanjeliách i v iných knihách NZ) bola **aramejčina** – popri

gréčtine akýsi „druhý (čo do rozšírenia však asi „prvý“) svetový jazyk „Blízkeho východu“ tej doby; len menšia časť Židov (a Ježiš i jeho učeníci boli Židia), tzv. „helenisti“, používali gréčtinu. Evanjeliové príbehy, reči nášho Spasiteľa a iné, pre nás práve tie najdôležitejšie, časti Písma sa po mnoho rokov (v niektorých prípadoch viac desaťročí) odovzdávali ústnou formou (najčastejšie asi v práve spomínanej aramejčine), až kým neboli zapísané (v gréčtine), a potom mnoho-mnohokrát odpisované. Je zrejme, že pri tom ústnom odovzdávaní, pri preklade do gréčtiny a pri odpisovaní (a pravdaže, aj pri prekladaní z gréčtiny do iných jazykov) nutne muselo dôjsť k istým (nezámerným alebo zámerným, niekedy pre porozumenie dokonca nevyhnutným) „úpravám“. Nezabúdajme, že ani najstaršie grécke odpisy (podobne ako hebrejské texty) neobsahovali interpunkciu (ani tú najzákladnejšiu, napr. rozdelenie textu do viet), rozlíšenie veľkých a malých písmen a mnohé iné prvky, na ktorých tak vehementne bazirujú niektorí dnešní „exegéti“ (ako príklad možno uviesť Ježišov výrok, zapísaný v L 23,43 alebo Tomášove slová v J 20,28). Ten, kto chce poznať pravý zmysel biblického výroku, podobenstva, udalosti, musí – viac ako na čiarky, body, dvojbody, výkričníky, tvar vety atď. (teda veci, ktoré nie sú súčasťou „originálu“ Božieho slova, a tak veľmi sa líšia v rôznych súčasných prekladoch NZ) – *dbať na kontext* (súvislosť s tým, čo predchádza a nasleduje), ale najmä musí daný úsek (ktorý sa mu možno zdá nejasný alebo protirečivý) *konfrontovať s inými časťami Písma*, jasnými, jednoznačnými (túto zásadu uvádzam aj na iných miestach – stále sa mi však zdá dôležité ju pripomínať, a opakovať – pretože býva často ignorovaná!).

Najstaršie texty NZ sú teda písané v gréčtine (a to v tzv. koiné, čiže „ľudovej“ gréčtine). Preklady do iných jazykov sa opierajú o tri základy: „Textus receptus“ („odovzdaný text“), ktorý používali reformátori, „Majority“ („väčšinový“ – pretože sa týka cca 5300 gréckych rukopisov) a „text Nestle – Alandov (ktorý zohľadňuje najstaršie, ale málo početné zdroje, pochádzajúce z Egypta – práve pre malý počet rukopisov a pre onen „egyptský pôvod“ býva mnohými odmietaný.)

ad c) To, čo vieme o pôvode kníh NZ, svedčí o tom, že nie všetky majú nielen rovnakú historickú i svedeckú hodnotu, ale vlastne ani „oprávnenie“ byť súčasťou kánonu. Len jeden príklad: podmienkou pre zaradenie do kánonu bol „apoštolský pôvod“ spisu. Keďže v case zostavovania kánonu sa myslelo, že List Židom (Hebrejom) napísal apoštol Pavel, bol nakoniec (i keď nie ľahko) do kánonu pojatý. Dnes vieme celkom určite, že Pavel nemohol byť autorom tohoto spisu; jeho autor je neznámy, takže ťažko môže spĺňať spomínanú podmienku „apoštolského pôvodu“. Pravda, isté problémy boli aj so zaradením iných spisov (o tom sa tu však nemôžem šíriť).

ad d) Uvedomme si veľké časové rozpätie, v ktorom vznikali biblické texty (cca jeden a pol tisícročia), množstvo (štyri desiatky), a najmä „pestrosť“ jej „autorov“ – boli medzi nimi vzdelení i prostí ľudia, králi a kňazi, ale aj pastieri a rybári; ľudia pragmatickí, pracujúci systematicky, ale i „mystici“, tľmočiaci Božie slovo vo vytvorení. Ak si uvedomíme tieto skutočnosti, iste nás neprekvapia formálne i vecné rozdiely (nie však rozpory) medzi jednotlivými časťami Biblie: nachádzame tam napr. opisy dejov, ale i „technických zariadení“, právne kódexy, ale aj lyrické pasáže, časti vyučujúce i karhajúce, slová upokojujúce i burcujúce atď. Ale „červenou niťou“, ktorá sa ťahne od začiatku Písma až po jej posledné slová, je záujem všemohúceho Boha o nespôľahlivého človeka, o jeho záchranu.

Menej jasný zmysel svedectva niektorých častí Písma pochopíme až pri opakovanom čítaní, keď si menej zrozumiteľnú časť dáme do súvisu s inými správami a svedectvami Písma. Skrátka:

„Bibliu možno vysvetľovať iba Bibliou“, t.j. jednu jej časť inou časťou (opakovane zdôrazňujem túto zásadu); pritom platí, že ťažko zrozumiteľné miesta je treba vidieť vo svetle jednoznačných a dobre zrozumiteľných. Je nesprávne, ak sa niekto pokúša náročné verše interpretovať izolovane, či dokonca tak, že sa dostanú do rozporu s textami jasnými a dobre zrozumiteľnými.

Na svedectvá a zasľúbenia Starej zmluvy treba pozerat' cez prizmu Novej zmluvy, najmä evanjelia (mohli by sme povedať: celé Písmo treba posudzovať z hľadiska „Kristovej teológie“; chcem tu však dôrazne upozorniť, že treba rozlišovať medzi „Kristovou teológiou“, t.j. evanjeliom, a „teológiou o Kristovi“, t.j. „kristológiou“). Pri takomto postupe sa nám mnohé časti SZ (s ktorými sme si možno predtým nevedeli poradiť) stanú zrozumiteľnými, ukážu sa jedinečné súvislosti (napr. zasľúbenia a ich naplnenie). A ešte na jednu dôležitú vec nesmieme zabúdať: Biblia, hoci je Božím slovom, bola písaná ľuďmi. Pisatelia boli inšpirovaní Duchom Božím – On im zjavil to, **čo** napísať (obsah); avšak to, **ako** je to napísané (forma), je do veľkej miery ovplyvnené konkrétnym pisateľom („ľudský rozmer“ Biblie), jeho osobnosťou (mentalitou, spolo-

čenským postavením, vzdelaním a podobne), ako i dobou a prostredím, v ktorom žil (tradíciou, kultúrou, sociálnymi pomermi atď.). Opäť pripomínam: nezabúdajme, že Bibliu písali asi 40 pisatelia najrozličnejšieho povolania, vzdelania, postavenia (králi, kňazi, pastieri, rybári, remeselníci, lekári a pod.) v priebehu cca 1600 rokov.

Nemusíme byť odborníkmi v hermeneutike, aby sme pri posudzovaní biblických textov dokázali vziať do úvahy aspoň tieto najzávažnejšie formálne zvláštnosti, ktoré môžu zásadne ovplyvniť zmysel textu: – a) v Biblii (podobne ako v iných, najmä starších, písomných textoch) sú neraz použité metafory, resp. alegórie, a to najmä v proctvách (ale nielen v nich); – b) je dôležité vedieť, aký význam (obsah) mali jednotlivé výrazy (slová, slovné spojenia) v danom čase a v príslušných jazykoch (hebrejčine, resp. aramejčine a gréčtine); – c) treba brať do úvahy tiež niektoré gramatické zvláštnosti v členení viet a v tvarosloví. Napríklad, je všeobecne známe, že členenie viet, umiestnenie interpunkčných znamienok ovplyvňuje (niekedy i zásadne mení) zmysel vety. Uvedomme si (už to tu bolo zdôrazňované), že pôvodné biblické texty sú bez interpunkcie. Tá bola do nich „vmontovaná“ pri prekladoch a opisoch. Preto ak zistíme, že veta nie je kompatibilná s inými, jasnými textami, zvážme, či v preklade Písma, ktorý máme k dispozícii, neboli interpunkčné znamienka umiestnené chybné. Takéto posudzovanie Písma samozrejme nie je jeho *deformovaním* (ako by to azda niektorí radi tvrdili), ale naopak, jeho *reformovaním* (vrátením k pôvodnej forme, resp. významu). Podobne môže pomýliť (nepriaznivo ovplyvniť) výklad textu) aj nezvyklé tvaroslovie. Napríklad ak chceme poznať, či daná veta má charakter oznámenia, výstrahy, dôrazného konštatovania, deklarácie, výzvy, príslubu, príkazu a pod., je často dôležitejšie posúdiť súvislosti a porovnať skúmanú pasáž s významovo paralelnými textami, ako vychádzať iba z gramatických tvarov použitých slov.

Napríklad Ježišove reči nachádzame po gramatickej stránke obvykle vo forme indikatívu, podľa obsahu a kontextu sú to však často dôrazné výstrahy, a preto pre kresťana nadobúdajú fakticky zmysel imperatívu (príkazu).

Ale aj naopak: neraz gramaticky imperatív nemá charakter príkazu, ale dôrazu, deklarácie či vyznania.

S podobným javom sa ostatne stretávame aj v bežnej reči (v „spoločenskej frazeológii“): výraz, z gramatického hľadiska imperatív, môže byť nielen rozkazom, ale aj želaním, zvolaním (alebo aj nič nehovoriacou frázou). Niekedy je medzi rozkazom a želaním alebo medzi želaním a zvolaním „plynulý významový prechod“, napriek tomu mali by sme medzi nimi rozlišovať, pretože inak môže dôjsť k rôznym nedorozumeniam. Napr. ak vám váš hosťiteľ pri lúčení povie „Pridte zas!“, viete celkom isto, že nejde o rozkaz, tušíte, že (často) nejde ani o želanie, ale (v lepšom prípade) o prejavenie vzťahu (o akési „vyznanie“), alebo (v horšom prípade) o nič neznamenajúcu frázu. Tak je to aj s väčšinou našich pozdravov („Buď zdravý!“, „Maj sa dobre!“, „Dobrý deň!“, „S Bohom (zostávajte)!“ atď.) – majú formu želacej vety, ale ich zmyslom je prejsť príchylnosť, deklarovať blízky vzťah, priateľstvo, sympatiu (pravda, ak sú myslené úprimne). Sú to teda skôr „zvolacie“, ako „želacie“ vety. Ešte jasnejšie je to vidieť napr. pri „želaníach“, „Nech žije!“, „Vivat!“ a pod., ktoré sú celkom jasne zvolaniami – „vyznaním“ (deklarovaním lojalnosti). A známa anglická zdvorilostná fráza „I love you!“, t.j. „Milujem ťa!“ (spomínam ju preto, že v poslednom čase sa, ako mnoho iných „západných“ výrazov a fráz, začína ujsť aj u nás) už ani „nepredstiera“ želanie, lebo je aj z formálnej stránky „vyznaním“, pritom, pokiaľ ide o jej skutočný zmysel, je porovnateľná s mnohými našimi zdvorilostnými frázami, ktoré majú formu „želacích viet“.

V náboženskej oblasti (i priamo v Písme) existujú vyznania rôzneho charakteru; mnohé majú formu „zvolania“. Najväčšou chybou je, ak (napríklad častým mechanickým opakováním) nadobudnú ráz nič nehovoriacej frázy, ale chybou je tiež, ak sú nesprávne interpretované, napr. ako „želania“, žiadosti, event. prosby (niečo si o tom povieme pri exegéze Pánovej modlitby, t.j. „Otcenaša“ – 1.3.2.).

Pri študovaní Novej zmluvy je treba mať na mysli ešte niekoľko ďalších skutočností: zo štyroch kníh evanjelií (Matúš, Marek, Lukáš, Ján) je najstaršie evanjelium podľa Marka. Zrejme ho zapísal Ján–Marek (po 8. verš poslednej, šestnástej kapitoly) podľa vypovedania apoštola Petra. Toto evanjelium je všeobecne (a oprávnene) považované

za vecne (po stránke dokumentárnej) najpresnejšie, najspoľahlivejšie. Evanjelium podľa Matúša vzniklo z dvoch častí: súboru Ježišových rečí (ktoré zaznamenal s najväčšou pravdepodobnosťou samotný apoštol Matúš) a z príbehov (ktoré mohli byť dopísané dodatočne iným autorom). Najmä ony „reči“ (logia) sú veľmi cenné, lebo sú najspoľahlivejšími záznamami Ježišovho učenia: autor, povoláním colník, bol (na rozdiel od ostatných učeníkov) zbehlý v písaní, a zrejme si robil písomné poznámky Ježišových výrokov priamo – teda nie sú to (ako ostatné zdroje, z ktorých čerpali evanjelia) iba spomienky, zaznamenané roky či desaťročia po Ježišovej smrti. Lukáš nebol priamym svedkom Ježišových príbehov ani vyučovania (za zmienku stojí aj skutočnosť, že spomedzi všetkých „autorov“ kníh Biblie, Lukáš je jediným Nežidom, Grékom). Svoje evanjelium spísal podľa mnohých prameňov, z ktorých nie všetky boli rovnako spoľahlivé. Svedčia o tom isté nezrovnalosti s inými tzv. synoptickými evanjeliami; najmä tu opísané zvláštne udalosti pred, pri a tesne po narodení Ježiša by len ťažko mohli postrádať paralely v iných písomných prameňoch, a to práve pre svoju výnimočnosť. Zdá sa, že nimi chceli autori príbehov, od ktorých Lukáš čerpal informácie, zrejme v dobrom úmysle, sčasti vyplniť medzeru v Ježišovom životopise z ranného obdobia jeho života, a sčasti aj takto dodatočne zdôrazniť význam osoby Ježiša, ktorý sa neskôr (najmä po jeho vzkriesení) ukázal byť Kristom (Mesiášom). Lukášovo evanjelium je po literárnej stránke najkrajšie, ale platí o ňom, žiaľ, to, čo o všetkých podobných dielach: medzi umeleckou a dokumentárnou (historickou) hodnotou diela býva obvyčajne „nepriama úmernosť“. Evanjelium podľa Jána (bolo pravdepodobne napísané samotným apoštolom Jánom) má zvláštne postavenie: jeho hlavným poslaním bolo skôr upevniť vieru veriacich, ako pôsobiť misijne na neveriacich. Ján sa preto zaoberá predovšetkým otázkou kým bol Kristus. Pokiaľ uvádza príbehy z jeho života, opisuje najmä také, ktoré neuvádzajú synoptici (keďže Ján písal svoje evanjelium ako posledné, zrejme ním chcel sčasti doplniť to, čo chybovalo v predošlých troch). V Jánovom evanjeliu dominujú teda najmä také otázky, ako je skutočnosť Božieho Synovstva Krista, jeho spasiteľské poslanie a jeho zasľúbenia.

Zhrniem: Pokiaľ ide o príbehy pozemského života Ježiša Krista, pozerajme na ne cez prizmu Markovho evanjelia, ktoré je v tomto ohľade najautentickejšie (s výnimkou 9.-19. verša 16. kapitoly, ktoré boli dodatočne dopísané iným autorom); pokiaľ ide o Kristove reči (vyučovanie), najúplnejšie a najpresnejšie sú zaznamenané v Matúšovom evanjeliu; a pokiaľ ide o otázky poznania podstaty Božieho Synovstva Kristovho a jeho úlohy v spasiteľskom Božom diele, najjasnejšiu odpoveď na ne nájdeme v evanjeliu Jánovom.

Skutky apoštolov majú pre nás tiež veľký význam, lebo opisujú šírenie evanjelia (najmä medzi pohanmi), vznik Kristovej Cirkvi a ukazujú (spolu s epištolami) aká bola Cirkev predtým, ako sa narušila jej čistota pohanскими prvkami, ktoré do nej začali vo veľkom prenikať najmä od 4. storočia. Preto práve apoštolská Cirkev 1. storočia (ako o nej čítame v Skutkoch apoštolov a v epištolách) by mala byť vzorom pre dnešnú Cirkev.

Epištoly – listy apoštolov jednotlivým cirkevným zborom alebo Cirkvi ako celku (v niektorých prípadoch je adresátom jednotliviec) sú zdrojom vzácneho poučenia, najmä v otázkach etických (spolunažívanie kresťanov, ich vzťah k svetu, mravná čistota a pod.), ale aj vieroučných, ba i bohoslužobných. Z mnohých možno čerpať okrem poučenia aj povzbudenie vo viere a v utrpení (napr. počas prenasledovania veriacich).

Zjavenie Jána (presnejšie „Zjavenie apoštolovi Jánovi“) je jediná prorocká kniha Novej zmluvy. Zašifrované, v obrazoch nám líči priebeh konca doby milosti, utrpenie posledných dní, hrozný údel nepriateľov Boha – satana a bezbožných ľudí, ale aj krásnu budúcnosť veriacich v Božom Kráľovstve.

V súvislosti s pomazaním Ježiša vynoruje sa tu otázka: Kedy sa to stalo? Kedy ho Boh pomazal svojím Duchom, splnomocnil – poveril a vystrojil mocou? Ak pozorne čítame Božie slovo, nemôže nám uniknúť, že sa tak stalo počas krstu Ježiša, vykonaného Jánom Krstiteľom v Jordáne. Boh to nerobí v skýtošti, ale verejne („...z nebies zaznel hlas...” – Mk 1,11) – zosiela Svojho Ducha na Ježiša, pomazáva ho, poveruje, vysielá, vystrojuje mocou. V tejto chvíli začína sa realizovať evanjelium (radosná zvesť o spáse ľudstva prostredníctvom Ježiša Krista): „Začiatok evanjelia Ježiša Krista, Syna Božieho“ (Mk 1,1), takto začína Markovo Evanjelium. A pokračuje správou o Jánovi Krstiteľovi, jeho krste pokánia a jeho svedectve: „Po mne prichádza mocnejší ako ja. Nie som hoden zohnúť sa a rozviazať mu remienok na sandáloch. Ja som vás krstil vodou, no on vás bude krstiť Duchom svätým.“ (Mk 1,7.8).

Nasleduje krst Ježiša. Je to popri obeti na kríži a zmŕtvychvstaní najdôležitejšia udalosť počas pozemského účinkovania Ježiša Krista (ktorá sa udiala asi v r. 27 n.l.). Lebo vtedy Boh svojím Duchom naplnil človeka Ježiša – týmto Duchom ho pomazal ako svojho, Božieho Syna. Bola to vskutku ohromná udalosť; taká významná, že sám Boh pri nej prehovoril a prehlásil Ježiša za svojho Syna: „Hneď, ako vystupoval z vody, uvidel roztvorené nebesá a Ducha, ktorý ako holubica zostupoval na neho. Vtom z nebies zaznel hlas: „Ty si môj milovaný Syn, v tebe mám zaľúbenie““ (Mk 1,10-11). Teda práve tam a práve vtedy – „...po krste, ktorý hlásal Ján – Boh Duchom svätým a mocou pomazal Ježiša z Nazareta“ (Sk 10,37.38).

11. JEŽIŠ KRISTUS NÁM PRINIESOL NIELEN EVANJELIUM, ALE AJ PRIKÁZANIA.*

Proti názvu tejto state bude mať možno niekto námietky. Sám som sa stretol s teologicky vzdelanými ľuďmi, ktorí ma presviedčali, že sa nemá hovoriť o „prikázaniach“ Ježiša Krista, lebo Ježiš Kristus nám vraj nič neprikazuje, ale nás iba napomína, že Ježišove reči nemajú charakter imperatívov, ale indikatívov. Som presvedčený (samo Písmo ma presvedčilo), že to nie je pravda. Písmom možno doložiť (viď dodatok k tejto stati nazvaný „**Doklady z Písma (výroky Ježiša Krista) k jednotlivým prikázaniam**“), že väčšina Ježišových výrokov má charakter imperatívu (i z gramatického hľadiska), Ježiš často používa výraz „prikázanie“. Iné jeho výroky zasa, hoci z gramatického hľadiska sú indikatívom, v skutočnosti sú pre kresťana jednoznačným imperatívom (viď príklady v stati BOŽIE SLOVO – I.3.1 a I.3.2.).

Názor, že Ježiš Kristus nezanechal príkazy, ale len rady (akési nezáväzné odporúčania) vyhovuje tým, ktorí by sa radi spoliehali na tzv. „lacnú milosť“ (tá je základom tzv. „pohodlnej viery“ – viď stať PRVOUKA VIEROUKY – I.1.4).

Existuje však ešte aj iný názor: niektorí „teológovia“ hovoria o tzv. „paradoxnom chápaní“ Ježišových výrokov. Podľa nich Ježišove slová netreba brať doslovne, lebo on vraj myslel v skutočnosti pravý opak toho, čo hovoril (títo teológovia síce hovoria o „paradoxe“, ale ich učenie je „antinómiou“ – viď I.6.1). Som presvedčený, že obidva tieto názory zasial do ľudskej mysle satan. Zvlášť zreteľné je to pri „učení“ o paradoxnej interpretácii Ježiša (a vôbec Božieho slova), keď sa výroky Boha a Jeho Syna nienieľne znevažujú, ale deformujú sa takým spôsobom, akého nie je schopný nik, okrem ich „protivníka“ (hebr. *sátan* = protivník).

Ani názor, že Ježišove výroky (a celé Božie slovo) môžu interpretovať iba „učení odborníci“, ktorí tam hľadajú inotaje, „skryté významy“, nemožno akceptovať. My vieme, komu Boh adresoval v starozmluvnej dobe svoje Slovo (proroci a iní „adresáti“ neboli ľudia s teologickým vzdelaním), a rovnako vieme komu Ježiš adresoval svoje reči: svojim učeníkom (ktorí nemali žiadne teologické, filozofické či iné vzdelanie) a zástupom prostých ľudí. A k týmto sa Ježiš obracal ich rečou, tými najjasnejšími a

v neustálom spoločenstve so svojim Pánom): ...bratia,... pevne stojte v Pánovi... (Fil 4,1); ...bratia moji, radujte sa v Pánovi. (Ef 3,1); ...ak je niekto v Kristu, je novým stvorením (2Ko 5,17)

* Z knihy ATEIZMUS → TEIZMUS → KRESŤANSTVO

najjednoduchšími slovami – aby im mohli porozumieť, a to správne, jednoznačne; dokonca, aby im urobil niektoré Božie pravdy zrozumiteľnejšími, použil podobenstvá – zrovnania s príhodami a známymi skutočnosťami z bežného života. Ba občas im ešte aj význam týchto podobenstiev vysvetľoval – len aby bolo všetko jasné, jednoznačné.

Preto ani my nehľadáme v jeho výrokoch žiadne paradoxy a inotaje, berme ich tak, ako boli vyslovené: ak niečo náš Pán prikazuje, tak to musí byť aj pre nás príkazom („prikázaním“); ak niečo odsudzuje, nemôžeme to neodsudzovať ani my! A ak niečo sľubuje, vždy jasne hovorí, koho sa toto zaslúbenie týka a za akých podmienok možno zaslúbenú odmenu získať! Zamyslime sa preto, či sa tieto zaslúbenia týkajú aj nás, či sme splnili ich podmienky.

Vráťme sa však ešte k pojmu „prikázania Ježiša Krista“. O tom, že ide o **prikázania** (a nie o nejaké nezáväzné „odporúčania“ či „rady“), a to prikázania jednoznačné, ktorých plnenie je pre nás naozaj záväzné, ak chceme mať účasť na Božom kráľovstve, svedčia Ježišove slová:

„Kto má **moje prikázania** a zachováva ich, ten ma miluje; a kto ma miluje, toho bude milovať môj Otec, aj ja ho budem milovať...!“ (J 14,21; podobne J 14,15 a J 14,23.24). „Vy ste moji priatelia, ak konáte, čo **vám prikazujem**.“ (J 15,14) – inak povedané: Kto nekoná, čo Ježiš Kristus prikazuje, nie je jeho priateľom, je jeho nepriateľom.

„...každý, kto počúva tieto moje slová a neplní ich, podobný je mužovi-bláznovi, ktorý si postavil dom na piesku... dom sa zrúti a jeho pád bol hrozný.“ Mt 7,26).

„Nie každý, kto mi hovorí ‚Pane, Pane‘, vojde do nebeského kráľovstva, ale iba ten, kto **plní vôľu môjho Otca**, ktorý je na nebesiach.“ (Mt 7,21). Do nebeského kráľovstva teda nemá prístup ten, kto neplní vôľu Božiu („vôľu Otca, ktorý je na nebesiach“). A čo je Božia vôľa? Tá je predsa vyjadrená v Jeho Slove (v Písme), teda pravdaže aj (ba predovšetkým) v Slove Božieho Syna Ježiša Krista: „...**A Slovo, ktoré počujete nie je moje, ale Otcovo**, ktorý ma poslal.“ (J 14,24). Obsahom slov Ježiša Krista však zďaleka nie sú iba zaslúbenia, ale aj, ba najmä, prikázania. Záver je teda jednoznačný: **do nebeského kráľovstva sa nedostane nikto, kto neplní prikázania Ježiša Krista**.

Ignorovanie týchto prikázaní je totiž dôkazom toho, že človek to so svojim vzťahom k Bohu a s nasledovaním Jeho Syna, nášho Pána, nemyslí vážne. A nebrať vážne tieto veci môže iba ten, kto nepatrí Bohu, iba bezbožník.

Treba zdôrazniť, že ide o plnenie **všetkých prikázaní**, lebo „kto by zrušil jediné z týchto prikázaní, čo aj najmenšie, a tak by učil ľudí, bude v nebeskom kráľovstve najmenší.“ (Mt 5,19).

Predsa však je možné rozdeliť prikázania na „základné“ a „ostatné“ (tie, ktoré sú zo základných odvodené). Základné prikázania vyžadujú od človeka **vieru, lásku k Bohu a blížnemu, zmenu mysle človeka** (výraz *zmena mysle*, grécky *metanoia*, sa prekladá aj *pokánie* alebo *obrátenie*).

Aby sa z plnenia prikázaní nestalo „záslužníctvo“, treba vedieť, čo o skutkoch, viere a o ostatných veciach, dôležitých pre spásu človeka, hovorí Písmo (o tom pojednávajú iné state, napr. PRVOUKA VIEROUKY – I.1.a I.2.).

Ešte pár poznámok o vzťahu Prikázaní Ježiša Krista k prikázaniam starozákonným (najmä Dekalógu, t.j. Desatora). Ježiš Kristus hovorí: „Nemyslite si, že som prišiel zrušiť Zákon alebo Prorokov; neprišiel som zrušiť, ale naplniť.“ (Mt 5,17). A naozaj, z evanjelií možno doložiť Ježišovo citovanie (a vyžadovanie dodržiavania) prakticky všetkých prikázaní Dekalógu. Ježišova interpretácia Zákona („starého“, Možišovho) je však nová, odlišná od tej, ktorá platila dovtedy (a ako ju niektorí chápu aj dnes). Zásadný rozdiel je v tom, že zatiaľ čo v Starej zmluve podstatou porušenia Zákona, hriechu, je

* S obrátením úzko súvisí (nadväzuje naň) znovuzrodenie (o tom sa píše podrobnejšie na iných miestach, napr. I.2.3. a I.2.4.).

protizákonný čin, jeho „skutková podstata“, u Ježiša je to už pohnútka k nezákonnému činu, *motív*. Preto u neho je hriechom rovnako zlá myšlienka ako zlý čin (nenávidenie a potupenie brata ako vražda; túžba po cudzej žene ako cudzoložstvo a pod.). Hriech teda vzniká v človeku, v jeho mysli a je ním aj vtedy, keď sa skutkovo nenaplní, navonok nerealizuje.

„Naplnením Zákona“ Ježiš zrejme myslí svoju novú interpretáciu prikázaní a tiež ich doplnenie novými, ktoré sa v Dekalógu nenachádzajú.

Preto iba dodržiavanie prikázaní Dekalógu, to je pre kresťana málo (hoci aj to sa mnohým tzv. „kresťanom“ zdá možno „priveľa“). Kresťan sa musí snažiť dodržiavať „naplnený zákon“, t.j. prikázania Ježiša Krista, ako sú ony uvedené v štyroch evanjeliách. Pokúsil som sa ich vybrať a prehľadne usporiadať. Tento môj „prehľad“ nechce a nemôže zastupovať Novú zmluvu, lebo čítanie Písma nemožno ničím nahradiť. Veď Bibliu, ktorá je vlastne písomným záznamom Slova Božieho, nemôže predsa nahradiť žiadne dielo človeka – hoci by práca na ňom bola konaná s tou najväčšou láskou, pokorou a starostlivosťou a motivovaná tou najčistejšou snahou prispieť k šíreniu Božieho slova, Jeho Pravdy, Jeho vôle.

11.1. Prikázania Ježiša Krista

(podľa evanjelií)

1. Pán, náš Boh, je jediný Pán! **Miluj** Pána, svojho **Boha** z celého srdca, z celej duše, z celej mysle a z celej sily!
2. **Len** Pánovi, svojmu **Bohu**, **sa klaňaj** (Jeho si cti nadovšetko) a len Jemu slúž!
3. **Nepokúšaj** svojho **Boha**! (Nechci provokovať Boha, napr. tým, že Ho budeš „skúšať“, alebo žiadať od Neho nezmyselné, či dokonca hriešne veci).
4. **Nerúhaj sa**, najmä proti Svätému Duchu nie!
5. **Cti si Božieho Syna**, Ježiša Krista, rovnako ako Boha, ver v neho a v evanjelium!
6. **Zachovávaj prikázania** Ježiša Krista a **plň vôľu Božiu**!
7. **Nedaj sa zviest'** – varuj sa falošného učenia (cudzej, kresťanstvu nepriateľskej teológie, filozofie, ideológie)!
8. **Nehanbi sa za vieru** – za Ježiša Krista a jeho učenie! Nezapri, ale vyznaj svojho Pána pred ľuďmi, neváhaj trpieť, ba i život položiť za neho a za jeho evanjelium! Zapri seba samého, vezmi svoj kríž, a tak **nasleduj svojho Pána**.
9. **Kajaj sa, obráť sa** (t.j. **musíš zmeniť svoju myseľ** a **znovu sa narodiť**) – snaž sa byť dokonalým (čiže neodmietaj Ducha svätého, ktorý ťa takým môže urobiť)!
10. **Miluj blížneho** ako seba samého!
11. **Nehnevaj sa na svojho brata – kresťana**! Miluj šíriteľov Kristovho učenia a pomáhaj im! **Miluj veriacich kresťanov**, ale i ostatných svojich blížnych; áno, **i nepriateľov**! **Odpúšťaj im**! Neodplácaj zlým za zlé! Nikoho neposudzuj, neodsudzuješ a nepotupuj!
12. **Nespáchaj vraždu**!
13. **Nesmilni, necudzolož**! Nikdy (okrem príčiny smilstva) nerozlučuj manželstvo!
14. **Nekradni**!
15. **Hovor pravdu** – **proti nikomu krivo** (t.j. nepravdivo) **nesvedč**! Nikdy a na nič **neprisahaj**!
16. **Cti si otca a matku**!
17. **Dbaj, aby tvoje reči aj skutky boli dobré**, lebo za jedny i druhé sa budeš zodpovedať!
18. **Vyvaruj sa hriešnych žiadostí a zlých myšlienok**, lebo pred Bohom sú ony rovnakým hriechom, ako keby sa premenili v skutky!

19. **Varuj sa pýchy**, nevyvyšuj sa, nezakladaj si na ľudskej pocte a sláve!
20. **Varuj sa pokrytectva**, nechci sa v očiach ľudí zdať lepším alebo zbožnejším, ako v skutočnosti si!
21. **Nezvádžaj k hriechu** nikoho, najmä nie nevinných a detí!
22. **Vystrihaj sa zloby, podvodov, rozkošníctva a pochabosti! Vyvaruj sa obžerstva a opilstva!**
23. **Netúž po bohatstve**, pohodlí, **nebuď lakomý**, ale štedrý!
24. **Svoj talent, schopnosti a vedomosti nezneuži, ani nenechaj nevyužité, ale ich použi pre službu Bohu a pre dobro svojich blížnych!**
25. **V kruhu veriacich vzdávaj vďaky Bohu a pripomínaj si pamiatku svojho Spasiteľa Ježiša Krista**, a to jeho „telom a krvou“ (symbolizovanými chlebom a vínom pri „Večeri Pánovej“, čiže „eucharistii“)
26. **Šír evanjelium, uč ľudí zachovávať, čo prikázal Pán**, aby sa kajali, uverili a svoju vieru potvrdili a vyznali krstom; len Božou milosťou skrze vieru môžu byť totiž ospravedlnení z hriechov, spasení!

11.2. Doklady z Písma (výroky Ježiša Krista) k jednotlivým prikázaniam.

1. „...prvé (t.j. hlavné prikázanie) je toto: Pán, náš Boh, je jediný Pán. Milovať budeš Pána, svojho Boha, z celého srdca, z celej mysle a z celej sily.“ (Mk 12, 29-30; podobne Mt 22,37; L 10,27; porovnaj so SZ: 5M 6,5; Joz 22,5 a i.)
2. „Pánovi, svojmu Bohu, budeš sa klaňať a len Jemu samému slúžiť!“ (Mt 4,10; podobne L 4,8).
3. „Nebudeš pokúšať Pána, svojho Boha!“ Mt 4,7; L 4,12).
4. „...čo vychádza z úst, pochádza zo srdca, a to poškvrňuje človeka... zo srdca pochádzajú zlé myšlienky,... rúhania.“ (Mt 15,18-19; podobne Mk 12,31-32). „... rúhanie proti Duchu nebude odpustené... tomu, kto by hovoril proti Duchu Svätému, nebude odpustené ani v tomto veku, ani v budúcom.“ (Mt 12,31-32; podobne Mk 3,29; L 12,10).
5. „...aby všetci ctili Syna tak, ako Otca. Kto nectí Syna, nectí ani Otca, ktorý ho poslal... Kto počúva moje (t.j. Kristovo) slovo a verí Tomu, ktorý ma poslal (t.j. Bohu), má večný život...“ (J 5,23-24). „Verte v Boha a verte vo mňa.“ (J 14,1). „...tak Boh miloval svet, že svojho jednorodeného Syna dal, aby nezahynul, ale večný život mal každý, kto verí v neho.“ (J 3,16). „...to je vôľa môjho Otca, aby každý, kto vidí Syna a verí v neho, mal život večný...“ (J 6,40). „...kto verí vo mňa (Ježiša ako Krista), nie vo mňa verí, ale v Toho, ktorý ma poslal!... (J 12,44). „...pokánie čiňte a verte v evanjelium.“ (Mk 1,15)
6. „Ak ma niekto miluje, bude zachovávať moje slovo, a môj Otec ho bude milovať... A slovo, ktoré počujete, nie je moje, ale Otcovo, ktorý ma poslal.“ (J 14,23-24). „...kto plní vôľu môjho Otca, ktorý je v nebesiach, mi je bratom, aj sestrou, aj matkou.“ (Mt 12,50). „Nie každý, kto mi hovorí „Pane, Pane!“ vojde do kráľovstva nebeského, ale (iba ten) kto plní vôľu môjho Otca nebeského.“ (Mt 7,21).
7. „Varujte sa falošných prorokov, ktorí prichádzajú v ovčom rúchu, ale vo vnútri sú draví vlci.“ (Mt 7,15). „Hľadte, aby vás nikto nezviedol!“ (Mt 24,4; Mk 13,5). „Nedajte sa zviest!“ (L 21,8).
8. „...ktokoľvek vyzná ma pred ľuďmi, toho vyznám aj ja pred svojim Otcom, ktorý je v nebesiach; kto by ma však zaprel pred ľuďmi, toho zapriem aj ja pred svojim Otcom.“ (Mt 10,32-33; L 12,8-9). „Kto by sa... hanbil za mňa a za moje reči, za toho sa bude hanbiť aj Syn človeka, keď príde v sláve svojho Otca...“ (Mk 8,38). „...kto mnou pohŕda, pohŕda Tým, kto ma poslal.“ (L 10,16). „...kto by stratil život pre mňa a pre evanjelium, zachráni si ho. Veď čo prospeje človeku, keby získal aj celý svet, a stratil by dušu?“ (Mk 8,35-36). „Kto miluje otca alebo matku..., syna alebo dcéru väčšími ako mňa, nie je ma hoden... a kto stratí život pre mňa, nájde ho.“

(Mt 10,37-39). „Kto chce prísť za mnou, nech zaprie seba samého, vezme svoj kríž na seba a nasleduje ma! Lebo kto by si chcel zachrániť život, stratí ho, ale kto by stratil život pre mňa, nájde ho. Čo prospeje človeku, keby získal aj celý svet výmenou za život?“ (Mt 16,24-26; podobne L 9, 24-26).

9.

„...začal Ježiš kázať a hovoriť: Pokánie činite, lebo sa priblížilo kráľovstvo nebeské.“ (Mt 4,17). „...pokánie činite a verte v evanjelium.“ (Mk 1,15). „Ak sa neobrátite a nebudete ako deti, nikdy nevojдете do kráľovstva nebeského. Kto sa teda pokorí..., je najväčší v kráľovstve nebeskom.“ (Mt 18,3-4). „Kto neprijme kráľovstvo Božie ako dieťa, nikdy nevojde do neho.“ (Mk 10,15; L 18,17). „Ak sa niekto nenarodí znova, nemôže vojsť do kráľovstva Božieho.“ (J 3,5-6). „Budte dokonali, ako je dokonalý aj váš Otec nebeský.“ (Mt 5,48).

10.

„Druhé prikázanie je toto: Milovať budeš blížneho ako seba samého. Nad tieto dve prikázania (pozn.: prvé prikázanie je: „Milovať budeš Pána, svojho Boha...“) niet iného, väčšieho prikázania.“ (Mk 12,31; Mt 22, 39-40; L 10,27; porovnaj: 3M 19,18).

11.

„...kto sa hnevá na brata, prepadne súdu.“ (Mt 5,22). „...vy všetci ste bratia.“ (Mt 23,7). „Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa vzájomne milovali. Podľa toho poznajú všetci, že ste moji učeníci, keď sa budete vzájomne milovať.“ (J 13,34-35). „Toto je moje prikázanie, aby ste sa vzájomne milovali, ako som vás ja miloval. Nikto nemôže väčšími milovať, ako keď život položí za svojich priateľov.“ (J 15,12-13). „Prikazujem vám, aby ste sa milovali.“ (J 15,17). „Ktokoľvek by vás napojil čo aj len čašou vody preto, že ste Kristovi, vpravde vám hovorím: neminie ho odmena.“ (Mk 9,41). „Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili... Čokoľvek ste neurobili jednému z týchto najmenších, mne ste neurobili. I pôjdu títo do večného trápenia, ale spravodliví do večného života.“ (Mt 25,40.45-46). „Kto prijíma toho, koho ja pošlem, mňa prijíma; a kto mňa prijíma, prijíma Toho, ktorý mňa poslal.“ (J 13,20). „Ak sa tvoj brat previní, pokarhaj ho, a ak urobí pokánie, odpusť mu.“ (L 17,3). „...ak ľuďom odpustíte ich previnenia, aj vám odpustí váš Otec nebeský; ale ak neodpustíte ľuďom, ani váš Otec neodpustí vám, keď sa previníte.“ (Mt 6,14-15). „...odpušťajte, ak máte niečo proti niekomu, aby aj vám odpustil previnenia váš Otec, ktorý je v nebesiach.“ (Mk 11,25). „...najprv sa zmier s bratom a potom príď a obetuj... Vyrovnaj sa chytrou so svojím protivníkom...“ (Mt 5,24-25). „Budte teda milosrdní, ako je milosrdný aj váš Otec.“ (L 6,36). „Milujte svojich nepriateľov, dobre robte tým, čo vás nenávidia, žehnajte tým, čo vás preklínajú, a modlite sa za tých, čo vás potupujú... Ako chcete, aby ľudia robili vám, tak aj vy robte im.“ (L 6,27-28.31). „...čokoľvek chcete, aby vám ľudia robili, robte aj vy im.“ (Mt 7,12). „Počuli ste, že bolo povedané: Milovať budeš svojho blížneho a nenávidieť svojho nepriateľa. Ale ja vám hovorím: Milujte svojich nepriateľov, modlite sa za tých, ktorí vás prenasledujú.“ (Mt 5,43-44). „Keď budete dobre činiť tým, ktorí vám dobre činia, čo to za milosť? Vedť to isté robia aj hriešnici... Ale milujte svojich nepriateľov, činite dobre a požičiavajte, nič neočakávajúc za to, a vaša odplata bude hojná a budete synovia Najvyššieho...“ (L 6,33-35). „Nesúďte, aby ste neboli súdení; lebo akým súdom súdite vy, takým budete súdení... Prečo bratovi vidíš v oku smietku a vo vlastnom oku nebadáš brvno?“ (Mt 7,1-3).

12. 13. 14. 15. 16.

„...ak chceš vojsť do života, zachovávaj prikázania...: nezabiješ, nescudzoložíš, nepokradneš, nevydáš krivého svedectva, cti si otca i matku, miluj blížneho ako seba samého.“ (Mt 19,17-19). „Prikázania poznáš: Nez cudzoložíš, nezabiješ, nepokradneš, nevydáš krivého svedectva, cti si otca i matku.“ (L 18,20). „...zo srdca pochádzajú zlé myšlienky, vraždy, cudzoložstvá, smilstvá, krádeže, krivé svedectvá, rúhania. Toto je, čo poškvŕňuje človeka.“ (Mt 15,19-20). „...z vnútra, z ľudského srdca vychádzajú zlé myšlienky, smilstvá, krádeže, vraždy, cudzoložstvá... Všetko toto zlo vychádza z vnútra a poškvŕňuje človeka.“ (Mk 7,21-23).

12.

„...otcom bolo povedané: nezabiješ; kto by však zabil, prepadne súdu... Ale ja vám hovorím: Každý, kto sa hnevá na brata (t.j. kresťana), prepadne súdu...“ (Mt 5,21).

13.

„Počuli ste, že bolo povedané: Nescudzoložíš! Ale ja vám hovorím: Každý, kto žiadostivo pozerá na ženu, už scudzoložil s ňou v srdci.“ (Mt 5,27-28). „A bolo povedané: Kto by prepustil manželku, nech jej dá priepustný list. Ale ja vám hovorím, že ktokoľvek prepúšťa manželku, okrem príčiny smilstva, vystavuje ju cudzoložstvu, a kto si vezme prepustenú, cudzoloží.“ (Mt 5,31-32). „...opustí človek otca i matku (a bude sa pridŕžať svojej manželky) a budú dvaja jedno telo... Čo teda Boh spojil, človek nerozlučuje!... Kto by prepustil ženu a vzal by si inú, cudzoložil s ňou.

A ak ona opustí muža a vydá sa za iného, cudzoloží...“ ((Mk 10,7-9.11-12; podobne Mt 19,5-6.9; L 16,18).

15.

„...počuli ste, že bolo povedané ocom: nebudeš krivo prisahať, ale splníš Pánu svoje prísahy! Ale ja vám hovorím: Niako neprisahajte... Ale nech je vaša reč: áno – áno; nie – nie; lebo čo je nad to, je od zlého.“ (Mt 5, 33-34.37).

16.

„...Boh prikázal: Cti si otca i matku a: Kto by zlorečil otcovi alebo matke, nech zomrie...“ (Mt 15,4).

17.

„...pre svoje slová budeš ospravedlnený a pre svoje slová budeš odsúdený.“ (Mt 12,37). „...Syn človeka príde... a odplatí každému podľa jeho skutkov.“ (Mt 16,27). „I ospravedlnená je múdrosť svojimi skutkami.“ (L 7,35). „Tak svieť svetlo vaše pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a velebili Otca, ktorý je v nebesiach.“ (Mt 5,16). „...tí, čo dobre konali, prídu pri vzkriesení k životu, avšak tí, ktorí zlo páchali (prídu) pri vzkriesení k súdu.“ ((J 5,29). „Nie každý kto mi hovorí ‚Pane, Pane‘, vojde do kráľovstva nebeského, ale (iba ten) kto plní vôľu môjho Otca nebeského.“ (Mt 7,21).

18.

„Každý, kto žiadostivo pozerá na ženu, už scudzoložil s ňou v srdci.“ (Mt 5,28). „...zo srdca pochádzajú zlé myšlienky... Toto je, čo poškvrňuje človeka.“ (Mt 15,19-20).

18. 19.

„...z vnútra, z ľudského srdca vychádzajú zlé myšlienky..., pýcha... toto zlo vychádza z vnútra a poškvrňuje človeka.“ (Mk 7,21-23).

19.

„...nesadni si na prvé miesto..., ale sadni si na posledné miesto... Lebo každý, kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa poníža, bude povýšený.“ (L 14,8.10-11; podobne L 18,9-14). „...kto z vás je najväčší, nech vám je služobníkom. Kto sa povýši, bude ponížený, a kto sa poníži, bude povýšený.“ (Mt 23,11-12). „...kto by medzi vami chcel byť veľký, nech vám je služobníkom, a kto by medzi vami chcel byť prvý, nech je sluhom všetkých.“ (Mk 10,43-44; Mt 20,26-27). „...mnohí prví budú poslední a poslední prví.“ (Mt 19,30; Mk 10,31; L 13,30). „Ak niekto chce byť prvý, nech je posledný zo všetkých a nech slúži všetkým.“ (Mk 9,35). „...najväčší medzi vami nech je ako najmenší; a vodca ako slúžiaci.“ (L 22,26). „Nedajte si hovoriť: majster!, lebo jeden je váš Majster a vy všetci ste bratia...“ (Mt 23,7-8).

„...čo je vysoké ľuďom, je ohavnosťou pred Bohom.“ (L 16,15). „Ako môžete veriť, keď sa navzájom oslavujete a nehladáte slávu, ktorá je od samého Boha?“ (J 5,44). „Veď čo prospeje človeku, keby aj celý svet získal, ale samého seba by stratil...“ (L 9,25). „...keď vykonáte všetko, čo vám bolo prikázané, povedzte: Neužitoční služobníci sme! Čo sme boli povinní vykonať, vykonali sme.“ (L 17,10). „Beda vám, farizeji, že radi máte predné miesta v synagógach a pozdravenia na námestiach.“ (L 11,43).

20.

„Varujte sa kvasu farizejov, t.j. pokrytectva.“ (L 12,1). „Varujte sa prejavovať zbožnosť (a dobré skutky) pred ľuďmi preto, aby vás videli... keď dávaš almužnu (milodar), netrúb pred sebou, ako robia pokrytci..., aby ich ľudia oslavovali.“ (Mt 6,1-2; podobne Mt 6,5-6;16-18).

21.

„Kto by zviedol na hriech jedného z týchto maličkých, ktorí veria vo mňa, lepšie by mu bolo, aby mu oslí žarnov zavesili na krk a potopili ho do morskej hlbiny... zvody síce musia prísť, ale beda človeku, z ktorého zvädzanie prichádza.“ (Mt 18,6-7; podobne Mk 9,42 a L 17,1-2).

22. 23.

„...z vnútra, z ľudského srdca vychádzajú... lakomstvo, zloby, podvod, rozkošníctvo, zlostný pohľad..., pochabosť... Všetko toto vychádza z vnútra a poškvrňuje človeka.“ (Mk 7,21-23). „Dbajte, aby vaše srdcia neboli obťažované obžerstvom a opilstvom a starosťami o živobytie...“ (L 21,34).

23.

„Nezhromažďujte poklady na zemi..., ale zhromažďujte si poklady v nebi... Lebo kde je tvoj poklad, tam bude aj tvoje srdce.“ (Mt 6,19-21). „Nikto nemôže slúžiť dvom pánom... Nemôže slúžiť Bohu aj mamone.“ (Mt 6,24; podobne L 18,13). „...bohatý ťažko vojde do nebeského kráľovstva... Ľahšie je ťave prejsť uchom ihly, ako bohatému vojsť do kráľovstva nebeského.“ (Mt 19,23-24; podobne Mk 10,23.25; L 18,24-25). „...beda vám, boháčom...“ (L 12,15). „...varujte sa akéhokoľvek lakomstva, lebo život človeka nezáleží (t.j. zmysel života nespočíva) v rozhojňovaní majetku.“ (L 12,15). „Predaj všetko, čo máš, rozďaj chudobným a budeš mať poklad v nebesiach. Potom príď a nasleduj ma.“ (L 18,22; Mk 10,21). „Vchádzajte tesnou bránou; lebo priestranná

brána a široká cesta vedie do zahynutia, a mnohí ňou vchádzajú; ale do života vedie tesná brána a úzka cesta, a málo je tých, ktorí ju nachádzajú.“ (Mt 7,13-14). „Usilujte sa vchádzať tesnou bránou; lebo, hovorím vám, mnohí sa budú snažiť vojsť, ale nebudú môcť.“ (L 13,24).

Poznámka: Môže byť teda bohatý človek vôbec spasený? – na túto otázku učeníkov Ježiš odpovedá kladne, lebo „Čo je nemožné u ľudí, možné je u Boha“ (L 18,27 a Mt 19,26), „lebo u Boha je všetko možné“ (Mk 10,27). Zrejme nerozhoduje to, koľko kto čoho vlastní, ale ako žije: ak bohatý žije „nepoviazaný bohatstvom“ (teda tak, akoby ani bohatým nebol, alebo ak bohatstvo využíva na dobré, bohumilé ciele), jeho bohatstvo istotne neprekáža jeho spásu.

„Dávajte, a bude vám dané... lebo akou mierou meriate, takou vám bude namerané.“ (L 6,38; Mt 7,2). „Kto ťa prosí, tomu daj a neodvracaj sa od toho, kto si chce požičať od teba.“ (Mt 5,42). „Nebudte ustarostení o svoj život, čo budete jesť alebo piť, ani o telo, čím sa budete odievať... Nebudte teda ustarostení a nehovorte: Čo budeme jesť? alebo: Čo budeme piť? alebo: Čím sa budeme odievať? Lebo všetko toto pohania hľadajú. Veď váš Otec nebeský vie, že to všetko potrebujete. Ale hľadajte najprv kráľovstvo (Božie) a jeho spravodlivosť, a všetko toto bude vám pridané. Nebudte teda ustarostení o zajtrajší deň...“ (Mt 6,25.31-34; podobne L 12,22.29-31).

24.

„...od každého, komu bolo mnoho dané, bude sa mnoho požadovať; a komu mnoho zverili, od toho budú viac žiadať.“ (L 12,48)

Viď tiež podobenstvá o hrivnách a talentoch (L 19,11-26; Mt 25,14-30).

25.

„Keď večerali, vzal Ježiš chlieb, požehnal, lámal a dával ho učeníkom, hovoriac: Vezmite, jedzte! Toto je moje telo. Potom vzal kalich, vzdal vďaku, dal im a riekol: Pite z neho všetci! Lebo toto je moja krv zmluvy, ktorá sa vylieva za mnohých na odpustenie hriechov.“ (Mt 26,26-28; podobne Mk 14,22-24 ; L 22,19-20; Lukáš však ešte doplnia Ježišove slová: „to robte na moju pamiatku“).

26.

„Chodte, čiňte mi učeníkmi všetky národy, krstiac ich v mene Otca, Syna i Ducha svätého a učiac ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal.“ (Mt 28,19-20). „...musí sa kázať v Jeho (Kristovom) mene pokánie na odpustenie hriechov všetkým národom.“ (L 24,47). „Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás.“ (J 20,21; podobne Mt 10,5-31; Mk 6,7-11; L 9,2-6; 10,2-12).

11.3. Nezabúdajme na POSLEDNÝ PRÍKAZ a na PRVÚ VÝZVU nášho Pána, a chráňme sa „prekrúcať“ (deformovať) evanjelium ! *

Ježiš Kristus, náš Pán a Spasiteľ, po svojom vzkriesení a pred odchodom k nebeskému Otcovi poveril svojich učeníkov – nasledovníkov (teda i nás) dôležitou úlohou: „Chodte, čiňte mi učeníkmi všetky národy, krtiac ich v meno Otca, i Syna, i Ducha svätého a učiac ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal.“ (Mt 28,19-20).

Tento jeho príkaz – posledný v čase jeho trojročnej misie – pozostáva z troch častí:

1. Chodte a **čiňte mi učeníkmi** všetky národy. V niektorých prekladoch je nesprávne: „učte všetky národy“; urobiť niekoho učeníkom je však niečo iné ako iba učiť: učeníkom sa nestáva každý kto sa učil (bol vyučovaný), ale iba ten, kto sa naučil, a kto to, čo sa naučil, aj prijal (akceptuje to a odovzdáva ďalej). Všimnime si tiež, že Ježiš prikazuje odovzdávať jeho učenie nie „vybratým skupinám“, ale každému – „všetkým národom“. Skrátka, poveruje svojich učeníkov (nasledovníkov) byť misijne aktívnymi a pripravovať ďalších misijne aktívnych učeníkov – nasledovníkov: prikazuje všetkým (učeníkom) evanjelizovať všetkých (ľudí).
2. Pokiaľ ide o druhú časť príkazu – **krstiť** (tých, čo boli „učinení učeníkmi“) **v meno** Otca a Syna a Ducha sv., všimnime si, že slovo meno je v akuzatíve, nie v lokáli („v meno“, nie „v mene“), to znamená, že krstiaci nekoná „v mene“ Otca atď., nezastupuje Boha, ale „potvrďuje odovzdanie krsteného Bohu“ („v meno“ = „do mena“, „na konto“, do vlastníctva); obrazne: „vstupuje vrubel do kmeňa“ cirkvi, Kristovho tela (porovnaj s metaforami použitými v J 15,5 a R 11,17-20).
3. „Učte ich **zachovávať, čo som vám prikázal**“, čiže vedte ich k tomu, aby boli po slušní, aby zachovávali prikázania. Je rozdiel medzi učeníkom–nasledovníkom,

* ZP/03 (O tom, prečo a ako evanjelizovať, pozri aj časť II.6 a II.13)

ktorý to, čo sa naučil, aj prakticky aplikuje vo svojom živote (je teda poslušný), a tým kto sa síce učil, avšak to, čo sa naučil, ignoruje (je neposlušný). Poslušnosť je vlastnosťou učeníka; jej prítomnosť, či neprítomnosť je teda spoľahlivým rozlišovacím znakom: kto nie je poslušný, celkom isto nie je učeníkom (nasledovníkom)!

Vytrhnutie niekto re z troch uvedených častí Kristovho prikázania, jej uprednostňovanie pred ostatnými dvoma, či dokonca jej absolutizovanie, je vlastne zdeformovaním celého prikazu. Pokiaľ sa tak v minulosti dialo (a dialo sa tak, žiaľ, často), vždy to malo neblahé dôsledky. Príklady:

a. V minulosti (najmä dávnejšej) bola často absolutizovaná druhá časť prikazu – krst. „Obracanie pohanov“ spočívalo často v ich násilnom (neraz hromadnom) „pokrstení“. Traduje sa, že takýto „hromadný krst“ prvý raz použil cisár Konštantín I. (v čase, keď ešte bol pohanom), a to tak, že prehnal svoje vojsko cez rieku.

Že také praktiky nemajú nič spoločné s Ježišovým prikazom, že sú nebiblické – nielen cudzie, ale priamo odporujúce Kristovmu učeniu –, je dnes už väčšine kresťanov jasné. Vieme, že krst je dôležitý, ale celkom isto nemôže nahradiť **vieru**, ktorá jediná je podmienkou spásy – „ospravedlnenie z viery“ (človek môže byť spasený iba Božou milosťou skrze vieru) je hlavným teologickým dôrazom reformácie)^{*)} – a „**vera** je (predsa) z **počúvania** a počúvanie skrze slovo Kristovo“ (R 10, 16). Aj na mnohých iných miestach apoštol Pavel znova a znova zdôrazňuje potrebu zvestovania evanjelia, evanjelizácie (kázania); dokonca priamo píše, že jeho poslaním je evanjelizovať, nie krstiť: „*Kristus ma neposlal krstiť, ale zvestovať evanjelium.*“ (1Kor 1,17).

b. Inokedy sa nadmerne zdôrazňovala tretia časť prikazu – **poslušnosť**, kázeň. Boli prísne trestaní ľudia, ktorí sa previnili nielen proti Božím prikázaniám, ale aj proti predpisom cirkvi, obce, štátu. Pritom tieto predpisy často odporovali Božímu slovu. Nesmierna krutosť, priam perverzné spôsoby mučenia, vraždenie tisícok kresťanov „v mene Boha“, v mene „kresťanstva“ boli typické najmä pre rímsku cirkev, ktorá mala na to vybudované špeciálne inštitúcie (inkvizícia, „sväté ofícium“) a rády (jezuiti, dominikáni), ale „kresťanská kázeň“ bola tvrdo vynucovaná napr. aj v Kalvínovej Ženeve (bola tu celkom zjavne prekročená hranica medzi vhodným vyžadovaním disciplíny a odsúdeniahodným terorom). Vtedajší teológovia akoby nepoznali alebo ignorovali fakt, že u Boha má cenu iba tá poslušnosť človeka, ktorá je motivovaná jeho láskou a bážňou voči Bohu, nie strachom pred ľuďmi.

c. Existuje aj tretí spôsob (typický najmä pre dnešné časy) deformovania Kristovho prikazu – jeho zredukovanie na **kázanie evanjelia** (teda vynechanie druhej, ale najmä tretej časti Kristovho prikazu), a to naviac evanjelia neúplného, okliešteného. Často napr. počujeme evanjelistov: „Boh ťa miluje!“ To je síce pravda, ale nie celá; celou pravdou je: *Boh nás miluje, ale súčasne od nás aj niečo požaduje*. Vyplýva to aj z iného prikazu – či skôr výzvy – nášho Pána. Bola to jeho **prvá výzva** – vyslovil ju na samom začiatku svojej misie:

Počiatok evanjelia Ježiša Krista: ...keď Ježiš prišiel do Galiley, zvestoval evanjelium Božie a hovoril: „Naplnil sa čas a priblížilo sa kráľovstvo Božie: pokánie číňte a verte v evanjelium!“ (Mk 1,1.14-15).

^{*)} *Viera s pokáním (obrátením) aj bez krstu vedie k spásu*. Vieme predsa, že Ježiš povedal kajúcemu lotrovi na kríži: „*Budeš so mnou v raji*“ (L 23,40-43); teda sľúbil mu, že bude spasený, hoci nebol pokrstený.

Na druhej strane **krst bez viery nič neznamená**. Spomeňte si na mnohých ľudí, ktorí (napr. v čase panovania ateistického režimu) sa nielen neslýchane rúhali, ale aj otvorene bojovali proti Bohu a proti cirkvi – hoci boli v detstve pokrstení. A dnes je zase dosť takých, čo sa domnievajú, že ak boli v detstve pokrstení, stačí to samo osebe (i bez ich osobného rozhodnutia pre Krista) na to, aby sa nielen nazývali kresťanmi, ale aby s nimi dokonca zdieľali ich nádej na záchranu skrze Božiu milosť, ktorá je prisľúbená tým, čo ju prijali – tak, že uverili v Božieho Syna, Spasiteľa sveta, a rozhodli sa ho nasledovať (žiť podľa jeho vzoru a požiadaviek).

Prečo má človek robiť pokánie (pokánie = metanoia = obrátenie = zmena myslenia), od čoho a k čomu sa má obrátiť, v akom zmysle má zmeniť svoje zmýšľanie? Ak si človek nevie odpovedať na tieto otázky, nemôže robiť pokánie, nemôže sa obrátiť, zmeniť zmýšľanie. Človek musí predovšetkým poznať, uvedomiť si, že je hriešny, že bez Božej pomoci je beznádejne stratený, a že Božiu pomoc, Jeho milosť môže obdržať iba ak sa obráti od hriešneho sveta k Bohu, iba ak zmení svoje hriešne, „svetské“ zmýšľanie na zmýšľanie *spravodlivé*, t.j. také, ktoré sa zhoduje s Božími pravidlami a požiadavkami.

Aby človek mohol prijať evanjelium – radostnú zvesť, musí teda napred prijať trpkú, neradostnú skutočnosť o svojej hriešnosti a o smrteľnom nebezpečenstve, v ktorom sa nachádza. To po prvé. A po druhé: musí sa rozhodnúť zmeniť sa – byť v budúcnosti poslušný voči Bohu, rešpektovať Ho i Jeho zákon. A práve toto, táto Božia požiadavka v dnešných evanjelizáciách často chýba: je zvestovaná Božia milosť, ale nie Božie podmienky, pravidlá. Takúto milosť nazval známy teológ (a mučeník) D. Bonhoeffer „lacnou milosťou“. Hlásanie „lacnej milosti“ nie je zvestovaním pravého evanjelia, je to vlastne zavádzanie.

Niekedy sa zabúda, že hlásanie (kázanie) je síce dôležité, ale samo osebe nestačí. Slovo je presvedčivé, silné, ak je vierohodné, a vierohodným sa stáva vtedy, keď je podoprené skutkami. Ak ľudia (teda i kresťania) nežijú podľa zásad, ktoré hlásajú, ich svedectvo je bezcenné. A tejto chyby sa dopúšťajú veľmi často. Dôkazom je to, že o takomto pokrytctve existuje dokonca príslovie: „Vodu káže, víno pije“.

Svet okolo nás, vrátane najbližšieho okolia (možno i vlastná rodina), je jedným veľkým misijným poľom – potrebuje evanjelizáciu, misijnú angažovanosť nielen „profesionálov“, ale nás všetkých – každého podľa jeho schopností a možností.

Každý jeden kresťan môže (a mal by!) evanjelizovať – prinajmenšom svojimi **činmi**, vlastným životom (príkladom, ktorý priťahuje). Každý kresťan by však mal byť kvalifikovaný aj na evanjelizáciu **slovom** – svedčiť i učiť. Podatť svedectvo o Božom konaní vo svojom živote – napr. o tom ako vyzeral vlastný život svedka prv, a ako sa zmenil potom, keď prijal Ježiša Krista za svojho Pána a Spasiteľa – to môže, a s Božou pomocou dokáže, asi každý. Inak je to však s *vyučováním*, ktoré je tiež súčasťou evanjelizácie. Tu sú už potrebné isté znalosti, ale i skúsenosti – na takúto úlohu je potrebná „kvalifikácia učeníka“. A tu majú tzv. „ľudové cirkvi“ isté problémy – totiž zďaleka nie každý ich člen je učeníkom; ba aj tzv. „písmakov“ (ľudí pravidelne študujúcich Písmo) je dnes pomerne málo (v tomto sú na tom lepšie niektoré menšie, tzv. „výberové“ protestantské cirkvi, ktorých všetci – alebo aspoň takmer všetci – členovia sa dokážu výborne orientovať v textoch Starej i Novej Zmluvy).

Pravdaže, znalosť Písma nie je jedinou podmienkou, predpokladom evanjelizácie; veď Duch Boží neraz dokáže dať ľuďom, činným v šírení Božích pravd, celkom nečakané zvláštne vlastnosti – schopnosti i odvahu; a tým, čo ich počúvajú, zase schopnosť porozumieť, prijať tieto pravdy, uveriť. To však neznamená, že možno zanedbávať študovanie (individuálne alebo spoločné) Božieho slova. To by bola nezodpovednosť, ignorovanie Božieho povolania a poverenia – výsady, ale aj povinnosti Božích detí. Nemusíme mať teologické vzdelanie, aby sme dokázali biblicky (v zhode s Božím slovom) napr. odpovedať na otázky tých, ktorí hľadajú, usmerňovať a povzbudzovať tých, ktorí nachádzajú. Musíme však poznať a sprostredkovať čisté a úplné evanjelium (ako sme o tom hovorili vyššie), nie jeho deformovanú, prekrútenú alebo neúplnú verziu. Musíme hlásať celé evanjelium, nie iba jeho „príjemnejšiu časť“ (tú o Božej láske a milosti); treba hovoriť aj o hriechu, aj o povinnostiach kresťanov, hoci je to dnes veľmi nepopulárne. Ale zrejme nie iba dnes, veď už apoštol Pavel píše o tých, čo „prekrúcajú“, čiže hlásajú deformované (deformovaným je aj neúplné) evanjelium: „*Sú niektorí, ...ktorí chcú prekrúcať evanjelium Kristovo... ak vám niekto zvestuje (iné) evanjelium, ...nech je prekliaty;*“ a sám sa dišancuje od „ľúbivej“ evanjelizácie:

zdrží od práce. Naopak! Ona je ako brúsenie kopy: časté brúsenie nezdržuje kosca, ale mu uľahčuje a skracuje prácu.

Ono Pavlovo „*neprestajne sa modlite*“ určite neznamená spustiť nejaký „modlitebný mlynček – perpetuum mobile“ alebo „non-stop“ preberať guľičky „ruženca“, ani „dromolit“ čosi nezrozumiteľné (ústami), a súčasne zaoberať sa niečím úplne iným (mysľou). Ale čo tým teda apoštol myslel? Ani ja som kedysi dávno (v čase detstva a dospievania) nechápal Pavlov príkaz (resp. odporúčanie): nevedel som si totiž predstaviť, ako by sa mohol človek sústrediť na prácu, štúdium atď., keby sa neprestajne modlil. Ani od učiteľov náboženstva a farárov som nedostal uspokojivé vysvetlenie. A pritom odpoveď na túto otázku bola „na dosah ruky“ – stačilo mať otvorené oči, uši, srdce: moji rodičia, starí rodičia a ostatní blízki ľudia, ktorí ma obklopovali, to predsa robili denne pred mojimi očami, a nebolo to na úkor času, ktorý venovali práci, povinnostiam. To však, čo oni robili, som v tom čase nepovažoval za modlitbu. Dovoľte, aby som to bližšie vysvetlil: títo ľudia boli jednoduchí, pracovití, a veľmi úprimní; žili na dedine, celý život tvrdo pracovali od včasného rána do pozdenného večera; nemali voľného času – ani na rozptýlenie, ani na „relaxáciu“, ale ani na nekonečné meditovanie, a predsa ono biblické „*stále sa radujte, neprestajne sa modlite, za všetko ďakujte...*“ (1Tes 5,16-18) bolo úplne samozrejmom súčasťou ich života: nezačali žiadnu prácu, aby si nevzdychli: „Pane Bože, pomáhaj!“, a po skončení každej práce nezabudli na „Vďaka Ti, Bože!“; pred každou cestou (alebo nejakou očakávanou udalosťou) vždy a celkom samozrejme prosili Boha o Jeho ochranu; a to opäť tým najjednoduchším možným spôsobom: „Bože, ochraňuj nás (ma)!“ „Buď s nami, Pane Bože!“ a pod. A po skončení cesty (udalosti, podujatia): „Vďaka Ti (chvála Ti), Bože!“

Boli to naozaj tie najstručnejšie, a pritom najúprimnejšie modlitby, aké som kedy v živote počul: boli *stále (neprestajné)*, a pritom sa nikdy nestali „bezobsažnými formulkami“ (ako sa to neraz stáva s často opakovanými slovami). To isté platí aj o ich pozdravoch: ich „Pán Boh vám daj dobrý deň!“ bolo skutočným prianím – kládli dôraz na každé slovo (ich pozdrav sa nikdy nezmenil na „bryďeň“, či dokonca „čau“, ako sa to časom stalo u mnohých ľudí mojej generácie). To isté platí, pravdaze, aj o ostatných pozdravoch: „S Pánom Bohom zostávajte!“ „Pán Boh vám pomáhaj!“ „Pán Boh uslyš! Pomáhaj aj vám (tebe)!“ atď. Tieto a iné pozdravy boli vždy úprimnými prianiami, ba viac – boli to vlastne modlitby; veď to boli v podstate prosby o Božiu pomoc, nimi boli ľudia – blízni (blízki i vzdialenejší) porúčaní do Božej ochrany! Tieto svoje priania vyslovovali vážne a úprimne (ako skutočnú modlitbu) – čo hovorili, to i mysleli. Náš nebeský Otec celkom iste nemusel premýšľať, čo od Neho žiadajú, ako to asi musí robiť pri odriekaní naučených „modlitieb“ (keď ústa hovoria jedno, a myseľ sa zamestnáva iným), alebo pri nekonečných monológoch plných (často egoistických) žiadostí, ba dokonca aj „rád“ Bohu, ako má tieto žiadosti vyplniť – ako to majú vo zvyku robiť mnohí „modlitebníci“.

Títo ľudia teda „*nehovorili mnoho, ako pohania, ktorí sa domnievajú, že pre svoju mnohovoranosť budú vyslyšaní*“ (Mt 6,7); hoci mali veľmi ťažký život, dokázali sa *radovať* (1Tes 5,16) – pravda, ich radosť nemala charakter neviazanej veselosti, ale spokojnosti a neskrývanej vďačnosti voči Bohu za každé dokončené dielo; *neprestajne sa modlili a za všetko ďakovali* (1Tes 5,17-18) – pritom však po celý ich pozhnaný život sa ich „neprestajné“ modlitby a vďaky nikdy nestali formálnou záležitosťou, nikdy nenadobudli charakter bezobsažného klíše.

Bez modlitby kresťan nemôže žiť. Ona je pre jeho duchovný život tým, čím je pohyb pre jeho život telesný. Bez pohybu začne telo slabnúť, prichádzajú poruchy, choroby. Odborne sa tomu hovorí „atrophia ex inactivitate“ (oslabenie až „zakrpatenie“ z nečinnosti). Okrem toho bez pohybu nemožno nič vytvoriť. Telesný život bez pohybu je teda jednak ohrozený, jednak neužitočný. To isté platí pre život duchovný bez modlitby.

14. PREČO ČLOVEK NIEKEDY NEROZUMIE BOHU?*

Človek je rozumný tvor – „Homo sapiens“. Je to primerané označenie? Vcelku áno. Rozum je naozaj dôležitá schopnosť človeka. Ním sa líši od tvorov telesne najpodobnejších – primátov asi tak, ako sa títo líšia od jednobunecných organizmov. Rozum, kreativita a duchovný rozmer bytia (schopnosť duchovného života) – to sú tie znaky, ktorými sa človek podobá Bohu. Ak v Biblii čítame, že človek bol stvorený na Boží obraz, určite sa tým myslia tieto vlastnosti, a nie azda telesný vzhľad. Veď Boh je Duch.

* CS/97, EVS

No medzi rozumnosťou človeka a Božou múdrosťou je predsa len obrovský rozdiel. Sám Hospodin o tom hovorí: „*Ako sú nebesá vysoko od zeme, tak prevyšujú moje cesty vaše cesty a moje myslenie vaše myslenie*“ (Iz 55,9).

Veď byť stvorený „na obraz niekoho“, vôbec ešte neznamená „byť tým niekým“ (ako to tvrdia vo svojom bohorúhačskom učení niektoré sekty).

Dieťa je „obrazom svojho rodiča“, a predsa – aké obrovské sú medzi nimi rozdiely. Práve na tomto príklade – na podobnosti a rozdielnosti dieťaťa s rodičom – možno do istej miery ilustrovať (aj keď nedokonale) vzťah medzi človekom a Bohom.

Kto vychoval viacero detí, či už vlastných alebo iných, vie veľmi dobre, aké veľké sú medzi nimi rozdiely.

Sú deti poslušné, menej poslušné i „nezvládnuteľné“, deti nadané i menej nadané, deti obdarené veľkou fantáziou i také „celkom normálne“. V niektorých veciach sú si však rovnaké: všetky, vrátane tých najnadanejších, uvažujú a správajú sa detsky – ich „detská logika“ je zásadne odlišná od logiky normálneho dospelého človeka. Žijú vo svojom svete, ktorý sa veľmi líši od toho reálneho sveta, ktorý poznáme my.

Malé dieťa je predovšetkým veľmi „zvedavé“: chce všetko vedieť, a preto sa nielen pýta, ale často aj samo skúma, „experimentuje“. Pritom však spracúva získané informácie po svojom – v súlade so svojimi rozumovými schopnosťami a skúsenosťami. Jeho uzávery nás niekedy prekvapia, inokedy možno aj rozosmiejú. Ale je to obojstranné: aj jemu sa zdajú mnohé uzávery a správanie sa dospelých niekedy možno divné, nepochopiteľné alebo aj – smiešne.

Skúsme sa vžiť do sveta detí a z ich hľadiska hodnotiť dospelých. Konkrétne ich **lásku**, ich **rozum** a ich **spravodlivosť**.

Láska. Dieťa je obyčajne zahrnuté láskou rodičov – určite ju intenzívne vníma, ale o nej nepremýšľa; považuje ju za niečo „celkom normálne“. To by ešte nič nebolo. Ale ono môže mnohé **činy rodičov, prameniace z lásky** a starostlivosti, **vnímať ako prejav nelásky**, ba až „nepriateľstva“. Veď ako inak si má vysvetľovať napr. to, keď rodičia od neho žiadajú toľko „neprijemných“ vecí: ráno – keď sa tak dobre spí – ho núti vstávať do školy (škôlky); naopak, keď by sa rado dívalo na televíziu, musí ísť spať; a potom sú tu ďalšie a ďalšie obmedzovania a neprijemnosti (úlohy, udržiavanie poriadku, umývanie zubov atď., atď.). A to nie je všetko: okrem týchto „**obmedzovaní**“ a „**vnucovaných neprijemností**“ je tu aj **odopieranie príjemných vecí**. V hlavičke dieťaťa môže prebiehať takýto myšlienkový pochod: „Ocko (mama) predsa majú peniaze (každý mesiac ich dostávajú v zamestnaní), a predsa mi odmietajú kúpiť všetky tie nádherné veci, ktorých je plný hračkársky obchod. Naopak, často kupujú rôzne „zbytočnosti“ do domácnosti alebo do školy. Dokonca vraj odkladajú peniaze na „akúsi knižku“; len tak – nič za to nedostanú ani oni, ani ja. A keď ochoriem, zavedú ma za tým neprijemným „ujom“, ktorý mi len zle robí, a núti ma byť „protivné“ lieky. To že je láska? Určite ma nemajú radi – veď inak by mi nemohli spôsobovať toľké „zlo“.“

Rozum. Rozličná úroveň poznania (podmienená rozdielnymi rozumovými schopnosťami i skúsenosťou) môže viesť v mysli dieťaťa k tomu, že vidí v správaní sa dospelých veľa „nepochopiteľného“ až „nezmyselného“:

„Tí naši rodičia sú takí „divní“, všetko len „komplikujú“. Napríklad: auto – taká jednoduchá vec: stačí doňho sadnúť a už „samo“ ide, kam len chceme (vlastne: kam chce ocko). Musí ísť – lebo má kolesá. A keď ocko hovoril s jedným ujom o aute, ako to len zbytočne „komplikovali“ – používali výrazy, ktorým som vôbec nerozumel. Alebo: keď som sa spytoval mamičky, odkiaľ priniesla moju malú sestričku, povedala, že ju kúpila v nemocnici. Je to jasné. Ale neskôr, keď sa zhovárala s akousi tetou, hovorila toľko zvláštnych vecí. Isté si „vymýšľala“. A vôbec, dospelí všetky jednoduché veci len komplikujú, vôbec nerešpektujú „zdravý detský rozum“.“

Spravodlivosť. Aj pri tej najväčšej snahe konať spravodlivo, musia sa dospeli javiť v očiach dieťaťa ako veľmi nespravodliví: „Mamička má moju malú sestričku radšej ako mňa – oveľa viacej sa jej venuje. A pritom táto len kričí a špiní plienky, neposlúcha – a vôbec všetkých len „rozčuľuje“. A ja aj pomáham mamičke i poslúcham ju (aspoň niekedy). To je nespravodlivé! Alebo: bratovi, ktorý vôbec nebýva doma (vraj kdesi študuje), a preto ani nepomáha, rodičia kúpili také perfektné lyže, a mne nie. Sú veľmi nespravodliví, a vôbec – nemajú ma radi“.

Vážení priatelia, nespoznali ste sa vo výpovediach toho „fiktívneho dieťaťa“? Nezhodujú sa jeho výčitky na adresu rodičov s vašimi „výhradami“ voči svojmu nebeskému Otcovi?

Nemysleli ste si niekedy aj vy, že je to „divné“ s Božou láskou, ak zosiela na svoje deti toľko nepríjemných vecí, bolestí? Prečo nám nedáva vždy to, po čom tak túžime – „pre Neho by to bola maličkosť“, a „nám by to urobilo dobre“? A okrem toho vyžaduje od nás povinnosti – plnenie Jeho prikázaní! Zhoduje sa to s láskou, ktorú podľa Jeho výrokov (Jeho Slova) k nám prechováva?

A nezdá sa niektorým, že veci, ktoré „sa dajú vysvetliť“ logicky a prirodzenejšie“, On vysvetľuje úplne inak? Napríklad: vznik sveta, života, zánik sveta. Alebo, prečo to so záchranou ľudstva nevymyslel jednoduchšie, a najmä nejakým „nekrvavým“ spôsobom? A pokiaľ ide o spravodlivosť: nezdá sa mnohým, že nie je spravodlivé, ak sa Boh stará aj o zlých a neposlušných, že dáva svoje dary aj tým, čo si ich „nezaslúžia“?

Priatelia, nechcime chápať všetko, čo Boh robí. Náš rozum na to jednoducho nestačí – tak ako rozum malého dieťaťa nemôže pochopiť každé konanie dospelých. Ale zverme sa svojmu Otcovi s úplnou dôverou, spoľahnime sa celkom na Neho, určite nám chce len dobre – tak ako rodič svojmu milovanému, i keď často nechápajúce-mu, dieťaťu.

Dieťa však raz dospeje, a potom všetko konanie svojich rodičov bude vidieť v úplnej inom svetle. Tak aj veriaci človek, keď duchovne dospeje, vyzrie, uvidí konanie svojho nebeského Otca v správnom svetle – bude v ňom jasne vidieť prejavy veľkej lásky, nesmiernej múdrosti a spravodlivosti. A to bude zdrojom jeho vďačnosti a túžby opäťovať lásku.

Kto však duchovne nedospeje, celý život nič nepochopí ani z Božej lásky, ani z Jeho múdrosti a spravodlivosti – a nakoniec zavrhnú svojho milujúceho Otca, ktorému tým pravdaže spôsobí bolesť, **ale doplatí na to len on sám.**

15. BOŽÍ HNEV A BOŽIA VÝCHOVA

Ako je to s bezbožníkmi a veriacimi? Naozaj sa tým prvým „vedie lepšie“?

Biblické citáty:

Kto verí v Syna (v Ježiša Krista) má večný život. Kto však neposlúcha Syna, nedosiahne (večný) život, ale stíha ho Boží hnev (J 3,36).

Hnev Boží prichádza z neba proti každej bezbožnosti a nepravosti ľudí, ktorí touto svojou nepravosťou prekrážajú pravde, hoci to, čo je možné poznať o Bohu, je im prístupné. Boh im to totiž odhalil. Ved' Jeho neviditeľnú skutočnosť, Jeho večnú moc a božskosť od stvorenia sveta človek môže poznať zo stvorených vecí, ak premýšľa. A tak nemajú ospravedlnenia, pretože hoci mohli poznať Boha, neoslavovali Ho ako Boha, ani Mu neprejavovali vďačnosť, ale vo svojom mudrovaní upadali do prevrátenosti a ich nerozumná myseľ sa zatemnila. Vydávajú sa za múdrych, ale stali sa bláznami, keď namiesto toho, aby vzdávali úctu večnému Bohu, oslavujú vlastné dieľa – ľudské obrazy človeka a zvierat.

Preto pre ich nečistú žiadostivosť Boh ich ponechal napospas tejto nečistote; a tak si sami zneuctujú vlastné telá.

Božiu pravdu vymenili za lož, preukazujú úctu a slúžia stvoreným veciam, a nie Stvoriteľovi, ktorý jediný je pozhnaný naveky.

Preto ich Boh vydal napospas ich vlastným hanebným vášňam. Ich ženy zamenili prirodzený styk za neprirodzený; aj muži namiesto prirodzeného styku so ženou, zahoreli vášňou jeden po druhom: muži s mužmi páchajú nehanebnosti, a tak sami na vlastnom tele znášajú trest za svoju zvrátenosť.

Pretože odmietli uznať Boha, On ich ponechal napospas ich skazenému rozumu, aby robili, čo nie je správne. A tak ich život je plný nepravosti, smilstva, zloby, chamtivosti, zla, zlomyseľnosti, závisti, svárov, klamstiev, vrážd. Ohovárajú, klebetia, povyšujú a vychvaľujú sa, sú pyšní, vymýšľajú zlé veci, nenávidia Boha, nectia si rodičov. Sú nerozumní, nestáli, neláskavi, nemilosrdní.

Musia vedieť, že podľa Božích ustanovení za toto všetko zasluhujú si smrť, a predsa to robia; dokonca iných k tomu zvädzajú. (Rim 1,18-32 – voľný preklad).

(Kresťania, vy) teda umŕtvujte to, čo je vo vašich údoch pozemské: smilstvo, nečistotu, vášeň, zlú žiadostivosť a chamtivosť, ktorá je modloslužbou. Pre tieto veci prichádza Boží hnev (Kol 3,5-6).

Ak obstojíte v dočasných utrpeniach, potom Boh, plný lásky a milosti zjavenej v Ježišovi Kristu, vám dá večnú radosť, zdokonalí vás, utvrdí, posilní a postaví na pevný základ (1P 5,10 – voľný preklad).

Koho Pán miluje, toho prísne vychováva... Vytvrajte v tom, čo slúži na výchovu, lebo Boh s vami zaobchádza ako so synmi. A ktorého syna otec nevychováva prísne? Ak by ste boli bez takejto výchovy, boli by ste ako nemanželské deti, a nie synovia. On (Boh) nás karhá pre náš ošoh, aby sme mali účasť na Jeho svätosti. Pravdaže, nijaká prísna výchova v tej chvíli nezdá sa príjemnou, radostnou, ale trpkou: neskôr však prináša ovocie pokoja a spravodlivosti tým, ktorí boli ňou vycvičení. (Žid 12,6-8.10-11 – voľný preklad).

Poznámky k uvedeným biblickým textom:

Keď čítame v liste apoštola Pavla rímskym kresťanom vyrábané plody skazeného rozumu, nečistých žiadostivostí, hanebných vášní bezbožníkov, možno máme dojem, ako by to náš súčasník opisoval obraz dnešného sveta: nespravodlivosť, smilstvo, sexuálne zvrátenosti, zloba, násilie, sváry, vraždy, chamtivosť, klamstvá (podvody), nedostatok lásky a milosrdenstva, pýcha, neúcta detí k rodičom, neúcta ľudí k Bohu. Týmto všetkým bývajú preplnené masovokomunikačné prostriedky i tzv. umenie, taký je život spoločnosti, taký je dnešný svet.

Mnohým sa možno chce zvolať: Prečo to Boh dovolí? Prečo mlčí? Prečo nepotrestá páchatel'ov zla? Napríklad neúspechmi, katastrofami, chorobami a inými vecami, ktoré sa nám – ľuďom zdajú byť vhodnými na potrestanie zla.

Ak však čítame pozorne Božie Slovo a ak pozorujeme ako Boh koná, musíme vidieť, že nenecháva zlo a bezbožnosť bez trestu. Naopak, ovocie Jeho hnevu je oveľa trpkéjšie ako tresty, ktoré možno „navrhujeme“ my. Totiž samotná skutočnosť, že sa tie veci, to zlo, tie nehanebnosti dejú – to samo osebe je dôkazom toho, že Boh nemlčí. Boh sa hnevá a vo svojom hneve posielá na bezbožníkov, na páchatel'ov zla ten najväčší trest: ponecháva ich napospas ich vlastnému skazenému rozumu, ich vlastným žiadostiam a vášňam. Hriech plodí hriech a páchatelia zla sa zamotávajú stále viac do osídien vlastných nepravostí: problémy sa zväčšujú a ich život sa im postupne stáva „peklo“ už tu na zemi.

Priebeh a obsah diskusie v *Nature* i spôsob akým bola ukončená a ako bolo naložené s kritizovanými zamestnancami Prírodopisného múzea ukázala dve veci:

1. že darvinizmus je medzi vedcami (dokonca i naturalistickými) spornejší, ako sa myslelo,
2. že Darwinovu teóriu, ak to nejde inak, sú ochotní jej predstavitelia presadzovať aj násilne, nátlakom: „štátni zamestnanci“ múzea boli obvinení, že „zneužili peniaze štátnej inštitúcie v snahe pomýliť nevinných, prevažne mladých laikov (návštevníkov múzea)“. Múzeum podľahlo nátlaku a nasledovali čistky!

Aj takto teda vypadajú metódy šírenia „vedeckej teórie“.

17. STOJÍME NA PRAHU „NOVÉHO VEKU“ (NEW AGE) ALEBO „DNÍ KONCA“ (TOHOTO VEKU)?*

Dni, v ktorých žijeme a ktoré sú pred nami, sú pre jedných začiatkom „nového veku“ (podľa učenia hnutia „New Age“ = „Nový vek“ to má byť tzv. éra „Vodnára“), pre iných – pre tých, ktorí poznali jediného pravého Boha a toho, ktorého poslal, Ježiša Krista (J 17,3), ktorí dôverujú Bohu a Jeho Slovu, a vedia teda o ohlásenom JOM JHVH (v SZ) a druhom príchode Božieho Syna (v NZ) – sú to „dni konca (resp. posledné dni)“ tohoto veku, a súčasne dni „druhého Adventu“. Latinské slovo „adventus“ znamená príchod alebo priblíženie sa. Obdobie adventu je obdobím čakania na príchod Spasiteľa. Izraelský národ stáročia čakal na svojho zasľúbeného Mesiáša. A keď prišiel, väčšina tohoto národa ho neprijala; mnohí ho totiž nepoznali v Ježišovi, pretože príchod záchrancu svojho národa si predstavovali úplne inak. Ale nielen mnohí z Izraelcov ho neprijali, aj u nás je veľa (a čím ďalej viacej) tých, čo ho nepoznajú a čo ho odmietajú. Tí však, čo ho poznali a prijali, vedia, a to priamo od neho, i o jeho druhom príchode, ale aj o znameniach, ktoré ho budú predchádzať. A tie sa objavujú a v plnej miere naplňajú práve v týchto časoch. Žijeme teda v posledných dňoch „druhého Adventu“ – v očakávaní druhého príchodu nášho Pána a Spasiteľa. Pritom aj my, ktorí o ňom vieme a hlásime sa k nemu, sme v istom nebezpečí, ako kedysi Izraelci. Nie však preto, žeby sme azda jeho príchod nespoznali (tento raz totiž nepride тихо v pokore a službe, ale v sláve a moci), ale nebezpečie tkvie v tom, že mnohých môže prekvapiť náhlosť tohoto jeho príchodu, že ich teda zastihne nepripravených.

Otázka pripravenosti je pre každého doslova otázkou života a smrti – závisí od nej, či ťa čaká večný život alebo smrť (tiež večná, definitívna) – bez možnosti odvolania, dodatočnej korekcie. Je to preto, že zatiaľ čo prvým príchodom Mesiáša, ktorým bol, ako vieme, sám Boží Syn, začala zhruba pred dvetisíc rokmi pre ľudstvo **doba milosti**, jeho druhým príchodom sa táto doba ukončí, príde **čas účtovania, súdu**. (Treba tu však dodať, že „osobná“ doba Božej milosti – čas, ktorý má človek k dispozícii na zmierenie s Bohom, na prijatie Jeho daru milosti – pre každého človeka končí jeho smrťou, a tá môže prísť nečakane každú chvíľu).

Mnohí ľudia sú zneistení, iní zase popudení, keď sa hovorí o týchto veciach; na väčšinu vyznávačov Darwinovho „evolučného náboženstva“, a rovnako aj učenia New Age, pôsobia reči o znameniach konca ako ono povestné „červené súkno“.

Niet sa čo diviť: biblické správy a proroctvá, ale i naša skúsenosť, ktorá je s nimi v absolútnej zhode, hovoria o úplne inej budúcnosti sveta a jeho obyvateľov, ako ich líčia „optimistické lži“ novodobých „spasiteľov“:

pripisoval priveľký význam, a tak pri vysvetľovaní „vzniku ľudských vlastností“ opiera sa tu viac o „pohlavný výber“ a o niektoré iné mechanizmy, ktoré dnešní neodarvinisti neakceptujú.

* Táto téma je spracovaná podrobnejšie v samostatnej knihe (viď zoznam kníh na poslednej strane tejto knihy). Pozri tiež stať „**NOVÝ VEK**“ (**NEW AGE**) v záverečnej časti tejto knihy (III.11).

– namiesto „novovekového“ poriadku, blahobytu a „mieru“ v „zjednotenom svete“ pod silnou rukou budúceho vládcu, namiesto sveta, kde bude každý šťastný (pravda, okrem kresťanov – „nepravdníkov nového veku“ a „nepriateľov šťastia“), proroctvá hovoria (a skutočnosť to dosvedčuje) o vystupňovaní násilia, nepokojov, bojov a všeobecného chaosu,

– namiesto „vývoja“ človeka v „superčloveka“ s nesmiernymi schopnosťami a možnosťami, prichádza a prehľbuje sa všeobecná duchovná i morálna degradácia,

– namiesto premeny človeka v „boha“, ktorý ovládne Zem i vesmír, príde Súd spurného a spupného človeka pravým Bohom, skutočným Vládcom sveta, vesmíru,

– namiesto skvelej budúcnosti zločincov, bezbožníkov, neobmedzených vládcov sveta, príde ich odsúdenie na večné zatratenie, a naopak, povýšenie ponížených, tých, čo zostali vernými Bohu napriek zvodom a navzdory výsmechu a prenasledovaniu.

Dá sa vlastne povedať, že podľa toho, ako kto reaguje na výzvy k bdelosti a na upozorňovanie na znamenia konca, dá sa poznať, kto je kresťanom (nasledovníkom Krista) a kto ateistom alebo novopohanom.

Takzvanými eschatologickými otázkami, t.j. tými, ktoré sa týkajú posledných vecí, sa zaoberajú viaceré knihy Biblie. Niektoré opisujú priebeh udalostí pomerne podrobne. A tak vieme, ako už bolo povedané, že tento raz príde Pán v moci a sláve. A že súčasne dôjde k ohromným udalostiam, ktoré zmenia svet, vesmír a ktoré mnohým prinesú život v Božom kráľovstve, niečo tak úžasného, že si to nedokážu ani predstaviť, a iným hrôzu, smrť. Kresťan nemôže neuvažovať o týchto veciach. Veď tu ide naozaj o tie najdôležitejšie otázky: jednak globálneho, celosvetového dosahu – aká bude budúcnosť sveta, vesmíru, čo sa s ním stane, aký bude jeho koniec a čo bude nasledovať potom; jednak osobného významu – čo čaká jeho samého, kde bude tráviť večnosť. Ignorovaním týchto otázok sa nikto ničomu nevyhne, naopak, môže veľa stratiť, vlastne všetko stratiť. Príde totiž čas, keď bude pozde, keď už nikto nebude môcť nič zmeniť na svojom údele, na tom, ktorá z dvoch vyššie uvedených alternatív ho čaká vo večnosti! Nebude žiadna „druhá šanca“ (žiaden „očistec“, či niečo podobného). Teraz, kým trvá čas milosti, sa ešte dá niečo robiť. Presnejšie, dá sa veľmi veľa urobiť – dá sa všetko zmeniť. Božie slovo, a to nielen ústami prorokov a apoštolov, ale samotného Božieho Syna, opakovane a veľmi naliehavo ľudí vystríha pred nebezpečenstvom, do ktorého sa mnohí akoby bezmyšlienkovite rútia; vyzýva k bdelosti, k pokániu, obráteniu, k poslušnosti – pokiaľ je ešte čas! Koľko nám toho času ostáva nikto nevie. Nikto, okrem Boha: *Ale o tom dni a o tej hodine nevie nik, ani nebeskí anjeli, ani Syn, iba sám Otec.* (Mt 24,36; tiež: Mk 13,32). Je preto nebiblické, ba priam rúhavé vypočítavať čas konca sveta, resp. druhého príchodu Pána Ježiša Krista (pričom nie je podstatné, či to niekto robí „s presnosťou“ dňa, roku, či generácie).

Svet mal svoj začiatok, a bude mať i svoj koniec. Svedčí o tom Božie slovo na mnohých miestach. Možno však tvrdiť, že koniec je naozaj blízko? Som presvedčený, že áno. V Božom slove sú opísané udalosti, ktoré budú predchádzať druhému príchodu nášho Pána. On sám ich líči veľmi podrobne, pričom ich prirovnáva k pučeniu stromu (figovníka), ktoré ohlasuje, že sa blíži leto (Kristov príchod). Ježiš hovorí: *„Od figovníka sa naučte podobenstvo: keď jeho ratolesť mladne a vyháňa lístie, viete, že leto je blízko. Tak aj vy, keď uvidíte toto všetko (opísané známky posledných dní), vedzte, že je (príchod Božieho Syna) blízko, pred dverami.“* (Mt 24,32.33). A práve v našej dobe vidíme, že ten symbolický strom (figovník) je plný nielen pukov, ale dokonca už listov; veď toľko opísaných znamení súčasne (resp. za života jednej generácie) sa nevyskytlo nikdy v dejinách ľudstva

Aké sú „znamenia konca“?

V Božom Slove nachádzame vymenované mnohé „znamenia konca“ – udalosti, ktoré budú predchádzať druhému príchodu Pána Ježiša Krista. V podstate ide o príznaky, ktoré sa prejavujú v piatich oblastiach: 1) **politickej** (vojny, nenávisť, súženia), 2) **sociálnej** (hladomory, sociálne problémy vyplývajúce z „lásky k peniazom“, zo sebecka a „vychladnutia lásky“), 3) **mravnej** (mamonárstvo, pôžitkársť, bezo-

hľadnosť, nevďačnosť, namyslenosť, neposlušnosť, t.j. odmietanie autority), 4) **duchovnej**, event. náboženskej (odpadnutie od viery, bezbožnosť, rúhačstvo, učenia „falošných prorokov“, vystúpenie falošných „kristov“) a 5) v **prírode** (prírodné a ekologické katastrofy) – (Mt 24,5-14; 2Tim 3,1-5; 2Tes 2,1.3; 1Tim 4,1; Jd 18-19; 2P 3,3-9; Dan 12,1.2)

Súženie, vojny, nemorálnosť, hlad, prírodné katastrofy, namyslenosť, neposlušnosť atď. tu boli vždy. Kresťania aj v minulosti boli týmito javmi ohrození, a na základe toho, že ich výskyt narastal, sa mnohí domnievali, že už prichádzajú posledné dni; bolo tomu tak v dobe apoštolskej, podobne na prelome prvého a druhého tisícročia, a potom ešte mnohokrát. Dnes je však situácia zásadne (nielen po kvantitatívnej, ale aj kvalitatívnej stránke) iná! V minulosti nikdy neboli splnené **tri dôležité podmienky**, o ktorých Písmo hovorí, že sa pred druhým príchodom Pána musia naplniť – **a ďalšia (štvrtá)**, ktorá je vlastne súčasťou scenára jedného z posledných dejstiev konca – **a tieto sa naplňajú práve v našich časoch**:

1. Všeobecné odpadnutie: „*Pokiaľ ide o príchod nášho Pána Ježiša Krista... najprv musí prísť odpadnutie...*“ – 2Tes 2,1.3; podobne 1Tim 4,1.

Vždy boli neverci, bezbožníci; boli to však jednotlivci alebo skupiny, no národy sa v celku držali Boha (odpadnutie nebolo všeobecné). Dnes však i v bývalých kresťanských národoch (najmä v tzv. civilizovaných krajinách Západu) len malé percento ľudí zostalo verných Bohu: mnohí vyznávajú „náboženstvo“ svojho „veľkňaza“ Darwina, iní rôznych pohanských bohov, najčastejšie orientálnych (v móde je hinduizmus, budhizmus a i.); v Európe i Amerike sa neuveriteľne šíri islam; zo západu zasa prenikajú rôzne synkretické hybridy, ako je New Age, rôzne okultistické sekty, dokonca satanizmus; a konečne, mnohí slúžia svojim svetským „bôžikom“ (mamonu, moci, sláve a pod.). Prvýkrát v histórii ľudstva sú kresťania v krajinách, ktoré boli kedysi kresťanské, v menšine; to znamená, že môžeme hovoriť o všeobecnom odpadnutí.

2. Zvestovanie evanjelia všetkým národom: (Ježiš hovorí:) „*Toto evanjelium... bude sa hlásať po celom svete na svedectvo všetkým národom. A potom príde koniec.*“ (Mt 24,14).

Iba v našej dobe (zhruba od polovice 20. storočia) existujú naozaj reálne možnosti (a aj sa využívajú) na šírenie evanjelia po celom povrchu zeme. Mám na mysli možnosti takmer neobmedzeného šírenia rádiového a televízneho signálu (v poslednom čase dokonca pomocou satelitov) a iné technické telekomunikačné vymoženosti.

3. Splnenie Božieho zaslúbenia, že bude obnovený a neskôr sa obráti Jeho národ – Izrael: Počúvajte, čo hovorí Boh ústami proroka Ezechiela: „...kým býval Izrael na svojej pôde, znečisťoval ju svojimi skutkami... Vtedy som si vylial na vás svoj hnev... Rozptýlil som ich medzi národy a boli roztrúsení po krajinách“ (Ez 36,17.18.19) a pokračuje: „Posväťím svoje veľké meno,... a pohanské národy poznajú, že ja som JHVH (Jahve), keď na vás dokážem sa svätým pred ich očami. Poberiem vás z národov, zhromažďím vás zo všetkých krajín a dovediem vás na vašu pôdu“ (Ez 36, 23.24).

Prvá časť Božieho zaslúbenia sa začala naplňovať zhruba pred 50 rokmi. Kto sleduje novodobé dejiny Izraela (to znamená od roku 1948), nemôže nežasnúť nad mnohými, ľudsky jednoducho nevysvetliteľnými udalosťami – nad priamym Božím zasahovaním do života svojho národa.

Takto sa naplňuje prvá časť uvedenej podmienky. Ale je tu ešte jej druhá časť: Božie slovo, prostredníctvom apoštola Pavla, hovorí: „Boh nezavrhol svoj ľud, ktorý vopred poznal (t.j. Izrael)“ (R 11,2) a ďalej: „niektoré vetvy (z „olivy“ = Božieho ľudu) boli vylomené... ale ony, ak nezotrvejú v nevere, budú vstépené. Boh totiž má moc vstépiť ich znova“ (R 11,17.23). Tieto „znovu vstépené vetvy“, to sú Izraelci, ktorí poznali v Ježišovi Krista, svojho Mesiáša – to sú „mesiánske zbory“, ktoré v poslednej dobe vznikajú v Izraeli. Takto sa teda naplňuje aj ďalšia časť zaslúbenia.

4. „Formovanie šeliem“, ktoré majú zohrať v posledných dejstvách konca dôležité úlohu, a to „šelmy z mora“ (Zj 13,1-10), t.j. náboženskej, resp. ideologickej veľmoci, a „šelmy zo zeme“ (Zj 13, 11-18), t.j. politickej svetovládnej supervelmoci:

Globalizačné projekty dneška majú za cieľ vytvoriť svetovládnu moc („šelmu zo zeme“). S veľkými globalizačnými zmenami v politických štruktúrach totiž ide ruka v ruke aj zlučovanie politicko-náboženskej moci – zárodok ideologického základu nového svetového poriadku. Nová „svetová ekumenická cirkev“, ktorá sa v zákulisí formuje, je jednou z hlavných podporných štruktúr nadchádzajúcej svetovej vlády. Usiluje o pohltenie všetkých náboženstiev a konečne vytvorenie náboženskej ríše („šelmy z mora“), ktorá nepripustí žiaden odpor, žiadnu „úchylku“.

Ján v *Zjavení* líči vzostup a pád tohoto náboženského odpadlícťa ako „Veľký Babylon, matku smilnic (mater neviestok)“ (Zj 17).

Dosiaľ vo všetkých veľkých diskusiách o „jednote cirkví“ bol všeobecný súhlas, že „lídrom“ tejto „svetovej cirkvi“ bude rímska cirkev na čele s pápežom – teda Rím: „...*sedem hláv je sedem pahorkov, na ktorých žena (smilnica, „neviestka“, čiže prostitútka) sedí...*“ (Zj 17,9) – hovorí proroctvo (a ako je známe, Rím leží na siedmich pahorkoch). Takmer 500 rokov po reformácii plánujú niektorí predstavitelia protestantských cirkví „zmierenie s Rímom“, zjednotenie s cirkvou, proti dogmám a praktikám ktorej vystúpili ich predkovia; pritom rímska cirkev stále odmieta priznať akékoľvek doktrínálne omyly alebo chyby, ktoré vyprovokovali reformáciu!

Biblia líči odpadlίκu cirkví posledných dní ako výbojnú náboženskú mocnosť, ktorá vytvorí spojenectvo s Antikristom, aby získala svetovú moc. Viacero cirkví je dnes zapletené do projektov New Age, ktoré obsahujú aj plán na dosiahnutie náboženskej jednoty ako súčasť nového svetového poriadku. Skrátka – „formuje sa morská šelma“, či vlastne už je sformovaná, už iba čaká kým jej zosilnejú zuby a pazúry. Podobne je to aj so „šelmou zo zeme“ – svetovládnu politickou mocou. (O globalizácii politickej, mocenskej i ideologickej – o jej histórii, pozadí a cieľoch – sa pojednáva v statiach III.12. a III.13.).

O ostatných veciach z proroctiev, týkajúcich sa posledných dní, na limitovanom priestore tohoto článku nemožno hovoriť. Konečne, jeho cieľom nie je vyčerpať celú otázku eschatológie, ale najmä pripomenúť to Ježišovo: **„Bdejte... a ...bud'te pripravení“** (Mt 24, 42.44).

Ale byť pripravený, to neznamená na tieto veci iba myslieť, ale hlavne žiť, správať sa istým spôsobom. Ako? To by kresťan mal vedieť, a ak nevie, odpoveď nájde v Božom slove – v Biblii. Chcel by som tu len pripomenúť, že Pán Ježiš Kristus nečaká iba proklamatívne prihlásenie sa k nemu, či nejaké obrady, ale **poslušnosť** a **činy**; vystríha nás: **„Nie každý, kto mi hovorí ‚Pane, Pane!‘ vojde do nebeského kráľovstva, ale iba ten, kto plní vôľu môjho Otca, ktorý je v nebesiach“** (Mt 7,21).

I keď nevieme kedy presne náš Pán príde, podľa spomenutých príznakov vieme, že to bude čoskoro. Ignorovanie Ježišových výziev k bdelosti a nevšímanie si symptómov, na ktoré nás výslovne upozorňuje, pripomína Lótových zaťov, ktorí naliehanie svojho svokra, aby opustili mesto, nad ktorým sa zaťahovali mraky Božieho hnevu, považovali za žart (1M 19,14), a tak zahynuli v plameňoch Sodomy. Pripomína to tiež Nóachových súčasníkov, ktorí namiesto toho, aby sa zamysleli nad svojím konaním a zmenili sa, obrátili, kajali (ako napr. Ninivčania po Jonášových výzvach), pokračovali v bezbožnom živote a robili si posmech z Nóacha, stavajúceho koráb – veľkú „námornú loď“ na pevnine ďaleko od mora. Pán Ježiš Kristus prirovnáva správanie sa ľudí pred Jeho druhým príchodom práve situácii pred potopou: **„Lebo ako bolo za dní Nóacha, tak bude aj pri príchode Syna človeka. Ako totiž v dňoch pred potopou ľudia jedli a pili, ženili sa a vydávali... a nič nebadali, až prišla potopa a zmietla všetkých, tak bude aj pri príchode Syna človeka... Bdejte teda, lebo nevíete, v ktorý deň príde váš Pán... bud'te pripravení, lebo Syn človeka príde v hodinu, o ktorej sa nenazdáte.“** (Mt 24,37-39.42.44; viď tiež: Mk 13,35-37; L 21,34-36).

Pán príde teda náhle, nečakane. Tí, čo nie sú pripravení na Jeho príchod, teda ignoranti, budú zaskočení a zahynú. Nebude pre nich záchrany. Medzi spomenutých ignorantov však nepatria iba „novopohania“ a ateisti (tí, ktorí vedome odmietli evanje-

liové posolstvo), ale i mnohí kresťania (presnejšie, mnohí z tých, čo sa za kresťanov pokladajú). Svedčí o tom mimo iného napr. Ježišovo podobenstvo „O desiatich panách“ (Mt 25, 1-13): tých päť pochabých, nepripravených nereprezentuje ateistov a pohanov, ale ľahostajných (formálnych) kresťanov; vieme, že boli nielen pozvané na svadbu, ony sa na ňu veľmi chceli dostať (kričali: „*Pane, Pane, otvor nám!*“), veď boli dokonca družicami. Boli však ľahkomyseľné, nedbalé, nepostarali sa o dostatok oleja, zhasol im oheň, svetlo (čo predstavuje Ducha svätého), a tak ich osud sa nakoniec nelíši od tých, čo neboli pozvaní, resp. čo odmietli pozvanie (od ateistov, „novopohanov“) – na svadbu (do Božieho kráľovstva) sa nedostanú. Toto je veľmi jasná výstraha pre pohodlných a formálnych „kresťanov“.

18. ČO BUDE S TÝMTO SVETOM? A ČO BUDE S NAMI? AKO JE TO SO „ŽIVOTOM PO ŽIVOTE“?

18.1. Čo bude s nami?

Tzv. eschatologické otázky – aký bude koniec tohoto veku (sveta) a čo bude potom – sú lákavou témou mnohých teológov. (Vo svojej knižnici mám osem rôznych monografií zaoberajúcich sa špeciálne touto otázkou – a už ani nepočítam množstvo kratších úvah, uverejnených samostatne alebo v rámci komplexnejších vieroučných, evanjelizačných či iných spisov.) Pri „dešifrovaní“ proroctiev (predovšetkým Danielovho, Jánovho zjavenia a niektorých výrokov Ježiša, najmä 24. kapitoly Matúšovho a 13. kapitoly Markovho evanjelia) teológovia akoby si preverovali svoju erudíciu – znalosti Písma, logické a asociačné schopnosti, ale i fantáziu. Závbery jednotlivých autorov sa líšia, často diametrálne. Nemožno sa tomu diviť; veď proroctvá hovoria v obrazoch, symboloch, mnohé len naznačujú, a exegéti sa snažia z týchto náznakov a symbolov vykresliť „realistický“ (či skôr naturalistický) obraz budúcich udalostí; vrcholom „odvahy“ (či skôr opovážlivosti) niektorých je „datovanie“ udalostí, o ktorých „*dni a hodiny nevie nik, ani nebeskí anjeli, ani Syn, iba sám Otec*“ (Mt 24,36). Prečo nebeský Otec neuznal za vhodné oznámiť nám (dokonca ani svojmu Synovi) niektoré detaily z toho čo a kedy má prísť? Určite mal na to dobré dôvody. Ja predpokladám (ale netvrdím), že to mohlo byť preto – 1. aby sa ľudia nespoliehali, že „majú dosť času“, resp. aby nemali pocit, že „sa ich to netýka“ (ak by nepatrili do „generácie dní konca“), alebo naopak (ak by patrili do tejto generácie), aby neboli paralyzovaní (neschopní normálneho života) následkom ťažkého psychického stresu; čiže, aby ľudia v každom čase, (príslušníci každej generácie) konali svoje povinnosti, žili opravdivo, a súčasne zbožne, aby boli pripravení, bdeli, ale nie vydesení; – 2. aby sa ľudia neusilovali (lebo človek je i toho „schopný“) nejakým spôsobom ovplyvniť priebeh udalostí, poprípade urýchliť alebo oddialiť ich príchod.

To, čo sa Boh rozhodol ľuďom oznámiť, musí stačiť (a aj stačí!) každému veriacemu (Bohu dôverujúcemu) človeku: vie, že na konci tohoto veku prídu zlé časy, odpadnutie od viery, a ukážu sa aj iné príznaky („*objavia sa na figovníku listy*“ – Mk 13,28), vie, že má byť bdely (Mt 24,42; Mk 13,35.37), že má žiť tak, ako keby tá „hodina“ mala prísť už dnes. Vie tiež, že verných čaká odmena a bezbožných trest, a oboje bude *absolútne a definitívne*. Pre prvých platí: „*ani oko nevidelo, ani ucho nepočulo, čo... pripravil Boh tým, ktorí ho milujú*“ (1Kor 2,9); pre druhých: bezbožných čaká *záhuba* (2P 3,7; F 3,19 atď.); Ježiš žalostnú situáciu bezbožných opakovane označuje slovami „*plač a škrípanie zubami*“ (Mt 8,12; 13,42.50; 22,13; 24,51; 25,30).

Toto veriacemu stačí; nepotrebuje primitívne, rozprávkové opisy či obrázky raja s gýčovými „krajinkami“ (či „záhradou s pohovkami a huriskami“) alebo pekla s čertmi a rôznymi fantastickými mučiacimi nástrojmi, výplodmi ľudskej fantázie (s fantastickými opismi „raja“ sa stretáme napr. v Koráne moslimov, ale oveľa častejšie, žiaľ,

sa nechávajú „inšpirovať“ rôznymi zvrátenými predstavami „raja, pekla a tzv. očistca“ „kresťanskí“ umelci).

Eschatologické predstavy (často s neuveriteľnými detailmi), na ktorých si zakladajú niektoré denominácie, sú pre veriaceho človeka úplne zbytočné, pretože sú pre jeho spásu irelevantné. Je tu však jedna – jediná výnimka: relevantnou (v negatívnom zmysle) pre spásu môže byť predstava „o dodatočnej šanci“ – o tom, že človek, ktorý nevyužil Bohom mu poskytnutý čas milosti počas svojho života, má ešte možnosť po smrti všetko zmeniť, ba dokonca, že to môžu zmeniť za neho iní (svojimi zásluhami alebo prosbami, príhovormi); alebo, že sa mu tá šanca naskytne „v ďalšom živote“ (po tzv. reinkarnácii). O týchto veľmi nebezpečných predstavách, hodne u nás rozšírených, treba niečo povedať.

18.2. Ako je to teda so „životom po živote“?

Odpoveď na túto otázku bude rôzna nielen podľa príslušnosti k niektorému z veľkých svetových náboženstiev, ale aj vnútri nich. U nás sú rozšírené najmä tri veľmi rozdielne názory:

1. Novopohanská predstava o reinkarnácii (opakovanom prevteľovaní, čo znamená vlastne „kontinuitu života“ v biologickom zmysle slova), vychádzajúca z hinduizmu a budhizmu, a rozšírená najmä medzi príslušníkmi (alebo „sympatizantmi“) hnutia New Age.*

V novopohanskom náboženstve „Nový vek“ (ktoré sa dnes rýchlo šíri v „civilizovanom svete“), rovnako ako vo východných, pohanských náboženstvách – hinduizme a budhizme, dominuje predstava o **kontinuite života**, putujúceho v cykloch „**reinkarnácie**“ z jedného živého organizmu do druhého (rastlina – zvierat – človek, popri prípade i opačne), pričom platí tzv. „zákon karmy“: v súčasnom živote človek vlastne pyká za svoje chyby, za všetko zlé, čo popáchal v minulom živote, alebo, naopak, teší sa z výhod, z odmeny za „dobré“ („dobré“ v ich ponímaní) vykonané v minulom živote. Dlhá reťaz cyklov reinkarnácií nakoniec – ak jedinec dosiahne istý stupeň dokonalosti – končí... (a tu je rozdiel – v ciele, ktorý sa snaží dosiahnuť hinduista, budhista a príslušník hnutia New Age):

...splynutím s „božstvom“ („brahma“) – v hinduizme

...rozplynutím sa v „nirváne“ (v podstate zaniknutím) – v budhizme:

Budhizmus pokladá život za utrpenie, ktorému nemožno uniknúť, a preto jeho rozplynutie v „nirváne“ je vlastne vrcholným cieľom budhistu: v opakovaných cykloch reinkarnácie sa život postupne zdokonaľuje, až je spôsobilý vstúpiť do „nirvány“, kde človek už nepociťuje žiadne túžby ani potreby (ak je život „plameň“, nirvána je jeho „sfúknuťie“)

...dosiahnutím „kozmickeho (vesmírneho) vedomia“ – v New Age:

Svet podlieha zákonu jednoty príčiny a účinku, je otvorený voči zásahom „ja“, ktoré ho vlastne riadi a voči bytostiam z „odpúťanej mysle“ („alternatívne vedomie“, „rozšírené vedomie“, „vesmírne vedomie“, „iná realita“, „univerzálna myseľ“ atď. – to sú iba niektoré z názvov používaných jednotlivými prominentnými autormi New Age), ktoré „ja“ môže zapojiť ako činiteľov zmeny. V uvedenom „stave vedomia“ sa tradičné kategórie priestoru, času a morálky strácajú.

Veľmi podstatný rozdiel medzi uvedenými orientálnymi náboženstvami (na jednej strane) a učením New Age (na strane druhej) je aj v tom, že hinduista a budhista túži čím skôr ukončiť „reinkarnačnú reťaz“ (čiže netúži po návrate na svet, ale po spomínanom „splynutí s brahmom“, resp. „rozplynutí v nirváne“), stúpenec učenia New Age, naopak, pociťuje „návrat na svet“ ako nádej, ako možnosť prežiť „nový život“ lepšie (a v ďalších cykloch stále lepšie a lepšie), na vyššej „evolučnej úrovni“ – čiže domnieva sa, že „nový život“ by mal začať tam (resp. na tom stupni), kde tento končí, a „evolúcia“, v ktorú verí, má progresívny trend. V skutočnosti teda vlastne ignoruje „zákon karmy“, podľa ktorého, ak tento život „zbabral“, jeho „budúci život“ bude na nižšej úrovni spoločenskej alebo i biologickej (môže sa napr. narodiť ako negramotný príslušník nejakého primitívneho etnika, či dokonca ako jedinec dajakého hmyzu alebo jatočného dobytky a pod.). Ak sa teda učenie o „reinkarnácii“, ktorého súčasťou je aj „zákon

* O hnutí New Age podrobnejšie píšem vo svojej knihe „**NOVÝ VEK**“ ALEBO KONIEC TOHOTO („STARÉHO“) VEKU? (Stručný výťah z nej nájdete aj v tejto knihe – v stati III.11.).

karmy“, domyslí do dôsledkov, ukáže sa, že jeho vyznávač naozaj nemá dôvod na optimizmus, ktorý je taký typický pre New Age.

Ešte jednu vec tu treba zdôrazniť: Všetky tri učenia, napriek rozdielnym cieľom, majú spoločnú vieru nielen v reinkarnáciu, ale aj v to, že človek nie Božou milosťou, ale vlastným úsilím (spôsobom života, meditáciami a pod.) dosiahne tento cieľ; teda ani v jednom z týchto učení niet miesta pre Boha, ktorý je transcendentný (je mimo stvorenia, resp. nad ním), ale pritom má osobne záujem o človeka, miluje ho a zmilúva sa nad ním. Naopak, všetky tri menované náboženstvá veria v akési „božstvo“ vo vnútri človeka, bez ohľadu na to, ako ho nazývajú.

2. Predstava o kontinuálnom živote ľudskej duše, ktorá rovnako vychádza z pohanstva (v tomto prípade z platónskeho dualizmu), znamená v podstate nesmrteľnosť (gr. *athanasia*) človeka. Je to predstava najrozšírenejšia medzi ľuďmi, ktorí sa síce hlásia ku kresťanstvu, ale ignorujú (resp. nepoznajú) Božie slovo.

Ak kresťanskí teológovia hovoria o tzv. „**prirodzenej nesmrteľnosti duše**“ (*immortalitas animae*), ktorá patrí medzi dogmy napr. rímskej cirkvi, odvolávajú sa vlastne na Platóna (nesmrteľnosť duše bola totiž charakteristickou „dogmou“ práve pohanskej Platónovej školy). V podstate ide opäť o vieru v **kontinuitu života**, pre ktorú nie je žiadna opora v Božom slove.

Pokiaľ ide o samotné slovo *athanasia* (nesmrteľnosť) v súvislosti s človekom, toto v SZ nemá ekvivalent (iba v apokryfoch Septuaginty je *athanasia* označením očakávaného večného života spravodlivých); v NZ je to nepominuteľné bytie vzkriesených (t.j. bytie po vzkriesení), pričom sa myslí nielen na večné trvanie, ale najmä na spôsob tohto bytia. Slovo *athanasia* je používané iba vo vzťahu k Bohu (iba Boh je nesmrteľný – *1Tim 6,15.16*), vo vzťahu k človeku len výnimočne (a to vždy iba vo vyššie uvedenom zmysle).

Predstava, že **večný život** je akési lineárne, nekonečné pokračovanie terajšieho života, nemá nič spoločného s jeho biblickým poňatím.

3. Tretí názor, úplne odlišný od predchádzajúcich dvoch, zastávajú kresťania, ktorí zakladajú svoje presvedčenie na Božom slove (Biblii). Podľa neho tento život síce končí smrťou – teda nič také ako „život (bezprostredne) po živote“ neexistuje, – ale raz bude vzkriesenie, čiže zmŕtvychvstanie (gr. *anastasis*), následný súd, a po ňom pre niektorých večný život, pre iných večná záhuba („zatratenie“).

Dualizmus „duša + telo“ a „prirodzená nesmrteľnosť“ (teda predstava, o ktorej sa zmieňujem v bode 2.) ako bolo povedané, sú pojmy v biblickom učení úplne neznáme. Do teológie sa dostali z pohanstva (platonizmu, resp. neoplatonizmu). Napr. pojem „živá duša“ v Biblii – to je jednoducho živý jedinec (človek alebo zviera). Pri smrti k žiadnemu „oddeľovaniu duše od tela“ nedochádza. Smrť je údelom každého človeka, a po smrti každý „spí“ až do dňa vzkriesenia.** Toto je biblický pohľad na túto otázku, i keď mnohí teológovia hlásajú niečo úplne iného. Koniec-koncov toto nie je jediný „teologický problém“, kde dogmy majúce pôvod v pohanských predstavách vytlačili z katechizmov niektorých konfesii pravé, biblické učenie. Je na každom človeku, aby sa rozhodol komu uverí: Bohu (Božiemu Slovu), alebo filozofickým konštrukciám majúcim pôvod v pohanstve!

Pozemský život nemá pokračovanie, končí smrťou (to je tzv. „prvá“, telesná smrť). A keď Boží Syn príde v moci a sláve, bude vzkriesenie a súd. Až po ňom začne (pre niektorých) večný život. Aký bude tento život a čo bude s celým svetom, nedokážeme si presne predstaviť (*1Ko 2,9*), vieme len o niektorých jeho atribútoch, ako ich sporadicky nachádzame v Písme. Ale v Písme nikde nenachádzame „kontinuitu“ (nepretržitosť) ako vlastnosť života. Preto sa zbavme falošných predstáv, majúcich pôvod v pohanstve o „posmrtnom živote duše“ alebo o „reinkarnácii“ (prevteľovaní). Opakujem: nič také v Božom slove nenachádzame – nestretáme sa tu s pojmom „nesmrteľnosť“ vo vzťahu k človeku, ale iba vo vzťahu k Bohu, iba Boh je nesmrteľný: *...jediný Panovník, Kráľ kraľujúcich a Pán panujúcich (t.j. Boh), On, ... jediný má nesmrteľnosť...*

** Samotný Ježiš smrť nazýva „spánkom“ (*Mt 9,24; J 11,11*) a hovorí o vzkriesení, ku ktorému príde „v posledný deň“ (*J 5,29; 6,40*). To isté môžeme čítať aj na iných miestach Božieho slova (*1Tes 4,16; 1Kor 15,22-23; J 20,4.13* a i.).

(1Tim 6, 15.16). Človek, pretože je hriešny (každý človek je hriešny), musí raz zmrieť, veď *...mzdu hriechu je smrť...* (R 6,23). Kresťania majú však eschatologickú nádej večného života; vedia totiž, *...že (raz) bude vzkriesenie spravodlivých i nespravodlivých* (Sk 24,15), a po ňom príde Boží súd (*...je ustanovené, že ľudia raz zomrú, a potom bude súd...* – Hb 9,27). Boh teda vykoná prísnu selekciu, a to na základe toho, či človek prijal Božiu ponuku a podmienky zachrany (spásy) alebo ich ignoroval (popríklad sa postavil dokonca do odbojnej pozície voči Bohu); tých prvých čaká večný život, ktorý je darom Boha Jeho verným (*...milostivým darom Božím je večný život* – R 6,23), tí druhí *...budú mať podiel v jazere horiacom ohňom a sirou; to je tá druhá (definitívna) smrť* (Zj 21,8). Slová o nesmrteľnosti človeka teda nepochádzajú od Boha; naopak, toto tvrdenie je vložené do úst satana, ktorý je „*luhár a otec lži*“ (J 8,44), keď hovorí človeku: „*Vôbec nezmriete...*“ (1M 3,4).

Ak sme (v bode 2. – o „kontinuálnom živote ľudskej duše“) hovorili, že výraz *athanasia* vo vzťahu k človeku je nebiblický (lebo človek je smrteľný!) – keď je toto slovo v Písme použité, znamená očakávaný večný život spravodlivých po ich vzkriesení, a nie pokračovanie života (v akejkolvek forme) bezprostredne po ich smrti, – potom iný (niekomu sa možno bude zdať podobný) výraz *anastasis* (zmŕtvychvstanie čiže vzkriesenie z mŕtvych) sa nachádza v NZ veľmi často, a to práve vo vzťahu k človeku. Teda **nie atanázia, ale anastáza je nádejou kresťanov!**

Rovnako ako domnienka o „prirodzenej nesmrteľnosti duše“, aj predstavy (možno z nesprávneho pochopenia slov kréda „verím v... tela z mŕtvych vzkriesenie“) o tom, že náš večný život bude v terajšom tele (alebo v tele rovnakej podstaty), sú falošné. Tí, čo budú spasení, a získajú večný život, dostanú nové telo, ktoré bude zrejme zásadne odlišné od terajšieho hmotného tela. Máme dôvod to tvrdiť na základe slov samotného Ježiša Krista (Mk 12,25; Mt 22, 33; L 20, 35-36) i apoštola Pavla, ktorému to bolo zjavené (1Ko 40-46.52).

Teda večný život v eschatologickom zmysle – to je život nielen neohraničeného trvania, ale najmä úplne novej kvality. On je našou nádejou. Začne (bude udelený niektorým) po vzkriesení a súde (J 6, 40; podobne: J 6,54; R 2,7; 1Ko 15,20n). Slová Ježiša Krista nám ho zaslubujú a jeho vzkriesenie nám dáva istotu naplnenia týchto zaslúbení.

Z vyššie uvedeného (ale aj z iných jednoznačných konštatovaní Božieho slova) vyplývajú dva dôležité závery: • 1. Pokusy komunikovať s mŕtvymi – a to nielen na špiritistických seansoch, ale aj keď sa človek modlí k mŕtvym ľuďom („svätým“, „patronom“) – je hriechom (3M 19,31; 20,6; 5M 18,11-12); okrem toho je to prax absolútne neodôvodnená, ba nezmyselná (jednak preto, že títo „spia“, a nemôžu teda „orodovať“, jednak preto, že je len jeden Prostredník medzi Bohom a ľuďmi, Kristus Ježiš – 1Tim 2,5). • 2. Viera v možnosť dodatočnej, posmrtnej korekcie situácie človeka, čiže spoliehanie sa na to, že po skončení tohoto života bude ešte „nejaká šanca“ zmeniť „osud duší“ (či dokonca výrok Božieho súdu), nemá žiaden biblický základ; je to blud, dokonca veľmi nebezpečný – jeho nebezpečenstvo spočíva práve v tom spoliehaní sa na niečo, čo je nebiblické, a teda nereálne – čo neexistuje; v Písme čítame: *...je ustanovené, že ľudia raz zomrú, a potom bude súd*“ (Hb 9,27), a medzi tým nič, teda žiadna „druhá príležitosť“, žiadne ďalšie „reinkarnačné cykly“ ani „očistec“, ale súd. Čas milosti pre svet končí druhým príchodom nášho Pána, pre jednotlivca však končí čas, v ktorom môže využiť ponúknutú Božiu milosť – ukončením jeho pozemského života, jeho smrťou.

18.3. Čo bude s týmto svetom, až skončia jeho „posledné dni“? A ako to bude po vzkriesení?

Bolo povedané, že nejaké konkrétne predstavy o tom „ako to bude“ po Božom súde a po definitívnom nastolení Božieho kráľovstva, nie sú potrebné pre našu spásu; to však neznamená, že o týchto veciach nesmieme uvažovať, alebo že o nich nemôžeme mať isté predstavy – pravda, ak nie sú v rozpore s tým, čo o týchto otázkach nachádzame v Biblii.

Božie slovo neopisuje podrobne to, čo príde; predsa nám však dáva nazrieť akoby poodchýlenými dverami do týchto tajov:

Božie slovo hovorí, že tento svet zanikne (viď *cit.* 1-3 na konci tejto kapitoly), a Boh vytvorí nové nebo a novú zem (*cit.* 4, 5). Akej podstaty budú, to nevie nikto z nás. Vieme len, že to bude čosi krásne a dokonalé, že tu bude trvalo prítomný Boh, a naopak, nebude tu smrť, nenávisť, zlo; lebo satan, ktorý je príčinou všetkého zla, bude porazený a definitívne zničený (*Zj* 20,9.10). Po skončení tohoto veku teda predsa príde nový vek. Ide však o niečo, čo je zásadne odlišné od novopohanských predstáv hnutia „NOVÝ VEK“; a preto – aby nedošlo k omylom a zámenám – nebolo by vhodné, aby kresťania o svojej eschatologickej nádeji, o živote v Božom kráľovstve hovorili ako o „novom veku“.

Tí, čo budú spasení a získajú večný život, dostanú „nové telo“, ktoré bude zrejme zásadne odlišné od terajšieho hmotného tela. Máme dôvod to tvrdiť na základe slov samotného Ježiša Krista (*cit.* 6) i apoštola Pavla, ktorému to bolo zjavené (*cit.* 7,8). Konečne, kto pozorne číta Písmo, musí vedieť, že aj vzkriesený Ježiš Kristus mal telo úplne odlišné od toho, ktoré mal pred umučením. Ako by sa inak dala vysvetliť skutočnosť, že pri opakovaných stretnutiach ho jeho najbližší nepoznali (*J* 20,14-17; 21,4.12; *L* 24, 15.16.36.37). A keď ho spoznali, tak nie podľa vzhľadu, výzoru, teda podľa tela, ale podľa toho, čo (resp. ako) konal a čo hovoril, napr. podľa „lámania chleba“, podľa slovných dôkazov svojej totožnosti, odvolávania sa na predošlé veci alebo podľa zaslúbení a príkazov, ktoré im dal v autorite Božieho Syna (*L* 24, 35.44.45). Ale i fakt, že sa zrazu zjavil uprostred nich, hoci miestnosť bola uzamknutá, hovorí niečo o podstate jeho vzkrieseného tela (*J* 20,19).

Skutočnosť, že po vzkriesení nebudeme mať tieto svoje telá, môže sa niekomu (kto príliš miluje svoje hmotné telo) zdať skľučujúcou. To však len preto, lebo si zrejme neuvedomuje, že to budúce, nové telo bude oveľa dokonalejšie i krajšie. Takýto človek je ako larva (ošklivá, plaziaci sa po zemi v šere uprostred buriny), ktorá by sa nechcela stať imágom – krásnym motýlom, vznášajúcim sa voľne v jasom prežiarenom povetří.

Ale medzi štádiom larvy a imága býva ešte štádium zakuklenia. Kukla hmyzu zdánlivo nežije (aspoň navonok nejavi známky života), v skutočnosti sa však pripravuje na krásny okamih, keď sa zruší, otvorí jej „väzenie“ a vyletí z neho krásne stvorenie. Takýmto štádiom bez známk života je u človeka obdobie medzi jeho smrťou a vzkriesením. Človek spí, je navonok mŕtv, nie je možné s ním komunikovať; snahy o nadviazanie kontaktov s mŕtvymi sú preto nezmyslom, ale sú súčasne aj hriechom (*5M* 18, 11.12). Dôležité je však vedieť, že spánok smrti, pobyt v šeóle,^{*)} nie je stav trvalý, ale hlavne, že to nie je žiadna „neexistencia“. Celkom istotne sa raz tento stav skončí, a potom nastane vzkriesenie, a u jedných premena, metamorfóza v to najkrajšie a časovo neobmedzené obdobie života človeka, u iných však odsúdenie a uvrhnutie do ohňa – do „ohnivého jazera“^{**) (Zj 20,11-15)}, teda trvalé, definitívne zničenie – druhá smrť (*Zj* 21,1-8).

Niektorí z tých, čo hovoria o „kontinuite života“, odvolávajú sa na Ježišovo podobenstvo o boháčovi a Lazárovi (*Lk* 16,19-31), pričom si zamieňajú posolstvo (poučenie) podobenstva (ktoré je v 29. a 31. verši) s obrazom v ňom použitým. Ak však budú takto postupovať aj pri iných podobenstvách, potom musia za najdôležitejšie pre svoju spásu hádam pokladať úspešné peňažné operácie (podľa *Lk* 19,11-27; *Mt* 25,14-30), a Božie kráľovstvo budú možno stotožňovať s hodovaním na svadobnej hostine (*Mt* 27,2-14) alebo s poľom osiatym obilím (*Mt* 13,24-30) či s rybárskou sieťou (*Mt* 13,47)... Iní zase poukazujú na Kristove výroky „kto verí, má (večný) život“ (*J* 5, 24.25; 3,36; 6,47), na to, že Ježiš tu hovorí v prítomnom, nie v budúcom čase (teda „má“, nie „bude mať“). To je však prinajmenšom nedorozumenie. Veď inokedy (a oveľa častejšie) Biblia (i Kristus osobne) používa práve budúci čas (*J* 5,29; *R* 6, 8.9; 8,11; *1Ko* 6,14.15; *1Tim* 6,11.12; *Mt* 25, 31.32.34. 40.41.45.46 a i.), ale najmä, ako vyplýva zo súvislostí, to Ježišovo „má“ celkom určite znamená „má zaistený“, a nie „už žije“ (večný život). Pre ilustráciu uvediem dva príklady z bežného života: ak mladý človek po úspešnej prijímačke skúške dostane oznámenie, že bol prijatý na školu, vie, že sa môže oprávnenne radowať. Ale študentom na vyťaženej škole reálne ešte

^{*)} „šeól“ (hebr. שְׁאוֹל, gr. *hadés*, lat. *infernum*) – miesto pobytu mŕtvych do dňa vzkriesenia (prekladá sa aj ako „podsvetie“, „prahrob“, „záhrobie“, „miesto mlčania“, „zem zabudnutia“ a pod.).

^{**)} „Ohnivé jazero“ – obraz údolia Hinnom (hebr. *gē bənē-hinnóm*, aram. *gehinnám*, gr. *geenna*, lat. *gehanna*) – miesto zničenia, zatratenia odsúdených bezbožných po vzkriesení a poslednom súde. Historicky: V údolí Hinnom (pri Jeruzaleme) modlárski Izraelci v trvalo udržiavanom ohni pálili svojich synov a dcéry (obete pohan-skému božstvu Molochovi).

Ani šeól ani gehanna nemajú nič spoločné so stredovekými predstavami „pekla s čertmi“, ktoré niekde pretrvávajú (a to nielen v rozprávkach) dodnes.

nie je; veď ešte nebol na zápise, ešte nesedí v posluchárni, a svoj život s budúci učiteľmi a spolužiakmi si predstavuje iba vo svojej myslí, ale ho ešte nepozná, ešte ho „nežije“; no vie, že ho raz určite spozná, bude ho žiť; alebo ak niekto zdedil majetok, „má“ ho, hoci napr. ešte neprebehli všetky administratívne úkony (prepisy), „má“ ho, aj keď sa tohoto majetku ešte osobne neujal.

Tomu, koho nepresvedčili predchádzajúce vety, odporúčam zamyslieť sa nad Božím slovom, tlmočeným apóstolom Pavlom, kde v súvislosti s večným životom – s „vykúpením tela“ (R 8,23) sa hovorí toto: „...v nádeji sme boli spasení. Ale nádej, na ktorú sa možno pozerat' (čiže, ktorá sa už splnila) nie je nádejou. Veď či niekto dúfa v to, čo vidí (t.j. čo je už skutočnosťou)? Ak však dúfame v to, čo nevidíme (teda v to, čo iba príde), očakávame to trpezlivo.“ (R 8,24.25). Teda: „očakávame“, a nie „dočkali sme sa“ (aj slovo „trpezlivo“ tu má iste význam: veď tí, čo by už teraz chceli vlastníť to, čo máme zaslúbené, čo čaká veriacich ako odmena po vzkriesení, celkom iste trpezliví nie sú)!

Po telesnej smrti neexistuje žiaden „tunel“, ktorým „duša“ v rýchllosti preletí, ale miesto dlhého mlčania – hrob (šeól, hadés), a potom vzkriesenie, súd a nový život alebo smrť (teraz už definitívna) – ohnivé jazero (gehanna). Tí, čo hovoria o „kontinuite života“ (či už hovoria, že po telesnej smrti človeka pokračuje život jeho „duše“, s ktorou je vraj dokonca možné komunikovať, alebo že dochádza k reinkarnácii napr. do iného človeka alebo zvieratá) vlastne iba opakujú satanovu lož, ktorú prvý použil pri zvädzaní človeka: „Vôbec nezomriete...“ (1M 3,4). A o satanovi Ježiš hovorí: „...v ňom nieto pravdy. Keď hovorí lož, hovorí z toho, čo mu je vlastné, pretože je luhár a otec lži“ (J 8,44).

Niektoré dopĺňajúce biblické citáty:

1. (Ježiš hovorí): Pokiaľ nepominie nebo a zem, nepominie ani jediné písmenko, ani jediná čiarka zo zákona, kým sa to všetko nestane. (Mt 5,18).

2. Nebo a zem sa pominú, ale moje slová nikdy nepominú. (Mt 24,35; viď tiež: Mk 13,31; Lk 21,33).

3. Pozrel som na zem, a hľa beztvárna je a pustá; aj na nebesá, ale ich svetla nebolo. Pozrel som na vrchy, a hľa chveli sa... Pozrel som, a hľa, nebolo človeka... a všetky jeho mestá sa zrúcali pred Hospodinom, pred Jeho páličivým hnevom. (Jer 4,23-26).

4. Lebo, ajhľa: Stvorím nové nebo a novú zem a prvé sa už nebudú spomínať, ani na myseľ neprídu. (Iz 65,17).

5. Videl som nové nebo a novú zem. Lebo prvé nebo a prvá zem sa pominuli... Videl som nový Jeruzalem. (Zj 21,1.2).

6. Keď ľudia vstanú z mŕtvych, nebudú sa ani ženiť, ani vydávať, ale budú ako nebeskí anjeli. (Mt 22,30; Mk 12,25). (Vzkriesení) sa neženia ani nevydávajú... ani umrieť nemôžu, lebo sú ako anjeli a sú Božími synmi, pretože sú synmi vzkriesenia. (L 20,35-36).

7. Tak je to aj so zmŕtvychvstaním. Seje sa v stave porušiteľnosti, kriesené je v stave neporušiteľnosti; rozsieva sa v stave úbohosti, kriesené je v sláve; seje sa ako bezvládne, kriesené je v moci; seje sa telo prirodzeného života, kriesené je telo duchovné. Ak jestvuje telo prirodzeného života, jestvuje aj duchovné. (1Ko 15,42-44).

8. Všetci budeme premenení, razom, v tom okamihu, pri poslednom trúbení... mŕtvi budú vzkriesení neporušiteľní a my budeme premenení. (1Ko 15,51.52).

9. Vo chvíli, keď zaznie povel, hlas archanjela a Božia trúba, sám Pán zostúpi z neba a prví vstanú tí, čo umreli v Kristu, potom my, ktorí budeme nažive spolu s nimi budeme v oblakoch uchvátení do vzduchu v ústrety Pánovi, a tak navždy budeme s Pánom. (1Te 4,16.17).

19. TRI EVANJELIOVÉ UDALOSTI*

V štyroch evanjeliách Novej zmluvy si môžeme prečítať opis mnohých udalostí, príbehov zo života Pána Ježiša Krista. Všetky sú poučné, dôležité pre našu vieru, a predsa tri z nich zaujímajú mimoriadne postavenie. To vyplýva jednak z ich nesmiernej závažnosti, ale aj z istej zvláštnosti: zatiaľ čo väčšina príbehov zo života Ježiša Krista opisuje čo robil on, napr. čo a ako učil, napomínal, uzdravoval, kriesil z mŕtvych (popr. kde a aké iné divy vykonal atď.), v opise týchto troch udalostí sa dočítame čo „sa robilo“ s ním. Pozrime sa, o ktoré udalosti ide a kto boli ich iniciátori a realizátori:

1. Krst: Táto udalosť pozostáva z dvoch častí:

a) samotný **krst** v Jordáne – vykonal ho človek, Ján Krstiteľ (hoci iniciatíva tu bola, pravdaže, na strane Ježiša),

b) **naplnenie (pomazanie) Duchom svätým** – „hlavným aktérom“ tu bol sám všemohúci Boh – On to bol, kto zoslal svojho Ducha na Ježiša, a tak ho splnomocnil, poveril a vystrojil na jeho spasiteľskú misiu na zemi. Bola to slávna udalosť – z neba zaznel hlas samotného Boha, ktorý vyhlásil, že Bohu „sa zalúbilo v Ježišovi“, čo znamená, že si Boh vyvolil práve Ježiša, aby ho pomazal, čiže „urobil ho Kristom“ (Pomazaný = Kristus) (Sk 2,36).

2. Ukrižovanie: Židia spolu s pohanmi sa podieľali na tomto strašnom čine (na obžalovaní, odsúdení, mučení i usmrtení) – teda iniciátormi i vykonávateľmi tohoto strašného činu boli ľudia. Bola to nielen strašná, ale i deprimujúca udalosť pre všetkých Kristových stúpencov (učeníkov).

3. Vzkriesenie: Tým, kto vzkriesil Ježiša Krista z mŕtvych bol jeho Otec; áno, opäť samotný všemohúci Boh, Pán života a smrti je tu iniciátorom i realizátorom tej najúžasnejšej udalosti v dejinách sveta (Sk 2,24.32; 3,26; 5,30) – takto slávne a triumfálne ukončil tri a pol ročné účinkovanie svojho Syna na zemi.

Povedzme si niečo o význame týchto kľúčových evanjeliových udalostí (je pozoruhodnou skutočnosťou, svedčiacou tiež o závažnosti týchto udalostí, že ich, na rozdiel od niektorých iných, zaznamenávajú všetci štyria evanjelisti).

Krst Ježiša a jeho pomazanie Duchom svätým

Napodiv, tejto udalosti (najmä jej druhej, hlavnej časti) mnohí kresťania, vrátane teológov, venujú (aspoň v porovnaní s inými evanjeliovými príbehmi) príliš malú pozornosť. Pritom ide o udalosť nesmierneho významu: veď Boh pri nej prehovoril, vyhlásil Ježiša za svojho Syna a pomazal ho Duchom svätým a mocou (Mk 1,10.11; Sk 10,-38), čiže z Ježiša Nazaretského sa tu stal Ježiš Kristus (Kristus = Christos = Mášiach = Pomazaný). Ako sme si povedali, Boh si tu vyvolil Ježiša a pomazaním ho ustanovuje, poveruje, vysiela, splnomocňuje a vystrojuje mocou. Niečo také sa muselo nápadne prejavíť v živote a konaní Pomazaného. A naozaj: ľudia, ktorí ho poznajú, sa čudujú: „Odkiaľ to ten človek má? Aké mocné činy sa dejú jeho rukami! Nie je to azda ten tesár, syn Márie a brat Jakubov, Jozefov, Júdov a Šimonov?“ (Mk 6,2.3). Ba i tí, čo ho poznali zo všetkých najlepšie, keďže žili s ním tridsať rokov v jednej domácnosti, jeho najbližší príbuzní, boli zmätení touto náhlou, ľudským rozumom nepochopiteľnou zmenou; dokonca si mysleli, že ho stihla nejaká duševná porucha: „Keď sa to dopočuli jeho príbuzní, prišli, aby ho odviedli, lebo hovorili, že sa pomiatol.“ (Mk 3,20-21).

Tieto výroky, ako i mnohé ďalšie okolnosti, svedčia o tom, že dovtedy to bol človek síce bohabojný, ale určite nekonal nič nezvyčajné (celkom istotne napr. nebol žiadnym „zázračným dieťaťom“, ako to lícia niektoré staré legendy, ale i súčasné filmy o

* CS/99

** V origináli použité grécke slovo *eydokó* znamená „mať záľubu“, „zalúbiť si“ v zmysle „vybrať (vybrať) si“.

o Ježišovi). Lebo keby ním bol, určite by tu nebolo to prekvapenie, čudovanie sa, až zmätok.

Oderaz teda pred ľuďmi stojí celkom iný človek – Pomazaný, t.j. Kristus, Boží Syn, ktorý „*neučí ako zákonníci, ale ako ten, čo má moc*“ (Mk 1,22), ktorý odpúšťa hriechy (Mt 9,2), koná neuveriteľné divy, svedčí o Bohu, ako svojom Otcovi a hovorí, že sa vráti s mocou a slávou (Mt 24,30n).

Ukrižovanie

Boh nemohol len tak „prepáčiť“ zločin, ktorý voči Nemu spáchal človek – Adam a po ňom všetci jeho potomci (svojvoľné prestupovanie Božích príkazov, v Biblii nazývané hriechom, takýmto zločinom totiž je), lebo tolerovanie hriechu by bolo vlastne popretím Jeho svätosti a spravodlivosti; veď Zákon jednoznačne stanovil (a platí to v dobe starozmluvnej i novozmluvnej) ako odplatu za hriech smrť (R 6,8.9).

Povedali sme si (v stati JEDINÝ, PRAVÝ BOH – I. 10.), že ako „*skrze jedného človeka (Adama) vošiel hriech do sveta*“ (R 5,12), tak skrze „*jedného človeka, Ježiša Krista, mnohým bola hojne udelená Božia milosť*.“ (R 5,15). U Adama to bolo zlyhanie, neposlušnosť, nevernosť – vlastne zrada spáchaná voči Bohu. U Ježiša Krista to bolo naopak obstatie, poslušnosť, vernosť – opakovane dokazované jeho konaním a učením, celým jeho životom a potvrdené mučeníckou smrťou (viď aj stať OBETE – I.12.). Obetovanie vlastného života je najväčším prejavom oddanosti, lásky (J 15,13). Preto Ježišova smrť na kríži bola vrcholným prejavom a dôkazom jeho vernosti, oddanosti Bohu (a svojmu poslaniu – dielu, ktorým ho Boh poveril) a lásky k ľuďom, ktorých sa z Božieho poverenia podujal zachrániť (vykúpiť).

Vzkriesenie

Už sme si povedali, že po pomazaní Ježiša Duchom svätým (pri jeho krste) sa s ním udialo niečo „nevysvetliteľné“: zmenil sa na nepoznanie, takže ho ani jeho najbližší nepoznávali. A vzkriesenie bolo podobným (ba azda ešte väčším), „šokom“ pre jeho súčasníkov. U väčšiny z nich (najmä u jeho učeníkov, ktorí po ukrižovaní svojho Pána stratili všetku nádej, boli sklamaní, psychicky ubití) táto udalosť zásadne zmenila ich postoj: mnohí, predtým zdepimovaní, ale i tí čo boli prv ľahostajní alebo vlační, prejavujú teraz až extatickú radosť z Kristovho vzkriesenia a z jeho novej prítomnosti medzi nimi. Ich život sa zmenil: eschatologická nádej, ktorá predtým bola iba akási hmlistá, nadobudla teraz ostré kontúry, reálnu podobu. Pôvodné apokalyptické predstavy sa konkretizovali. Pravdaže, v novom svetle je teraz videné aj všetko, čo predchádzalo – celý Ježišov život, jeho učenie i jeho smrť. Stalo sa definitívne jasným, že on je tým Mesiášom, Synom Božím, čo prináša spásu zmierením s Bohom a vykúpením.

Základom evanjelia (radostnej zvesti) stalo sa teda vzkriesenie. Vidieť to i z toho, že spoločným menovateľom formulí evanjelia je, že Boh vzkriesil Ježiša Krista (1Ko 15,1-8; R 1,1-4 a.i.).

Vzkriesenie však má silný vplyv aj na etiku: ak veríme vo vzkriesenie aj ubitého, podupaného života, **má tento život perspektívu, cenu.** Aj toto vedomie je plodom veľkonočnej zvesti. (Pozri aj stať PASCHA (PASACH) A VEĽKÁ NOC – III.6.)

20. „BOH POŽEHNAL SIEDMY DEŇ A POSVÄTIL HO...“*

(1. kniha Mojžišova 2,3)

Kedysi, ešte i v časoch mojej mladosti, existoval u nás poriadok, pravidelnosť v „rytme“ práce a odpočinku. Ak by sa bolo stalo, že by človek po dlhšom pobyte na mieste, kde nemal možnosť sledovať „beh času“ prišiel do mojej rodnej obce (ale aj

* ZP/01

II. KREŠŤANIA A SVET

Krešťania vo svete a „svet v kresťanoch“ – vzťah kresťanov k blížnym, k sebe, k tomu, čo „ponúka svet“ – kresťanská rodina – ťažké chvíle v živote kresťanov (choroby, utrpenie) – „Kvapky“ (duchovné miniatúry) a i.

1. KOMPAS V PÚŠTI*

„Potom sa celý zbor Izraelcov pohol z Élimu na púšť Sín, ktorá je medzi Élimom a Sínajom“ 2M 16,1).

Spomeňme si na krásny pocit eufórie, ktorí mnohí z nás prežívali koncom roku 1989 a začiatkom roku 1990. Bola to doba, keď sa ako domček z karát zrútila moc totalitného režimu, ktorý bezohľadne prenasledoval tých, čo vyznávali a nasledovali nášho Pána – Ježiša Krista. Zdalo sa nám vtedy, akoby sme sa po 40-ročnom putovaní púšťou naraz ocitli v „zasľúbenej zemi“. Dnes však vidíme, že to bol klamný dom: nebola to zem zasľúbená – tá zmizla opäť niekde v nedohľadnej diaľke.

Za nami je doba (kvázi egyptského) otroctva, prenasledovania, za nami je prechod „Rákosovým morom“. Za nami je však aj krátkodobý pobyt v „oáze Élim“. Áno, to čo sa nám krátko po „nežnej revolúcii“ zdalo také krásne, to nebol Kanaán, to bol Élim.

Élim s osviežujúcou vodou svojich studní a príjemným chládzkom svojich paliem je teda za nami a pred nami je opäť púť púšťou:

Pred nami je strádanie a nespokojnosť: už počúvame reptanie (také podobné reptaniu Izraelcov): „Prečo sme radšej nezostali pri hrncoch mäsa, kde sme jedávali do sýtosti?“

Pred nami sú nepokoje, boje, útrapy. Boje musíme vybojovať, útrapy pretrpieť (rovňako ako Izraelci). Vieme však, že po útrapách a bojoch (mám teraz na mysli najmä boje duchovné) predsa len raz prídeme do „zeme“ zasľúbenej (k tomu však nedôjde v tomto veku).

Pred nami sú pokušenia a pády: mnohí predtým verní, začnú sa klaňať zlatému teľaťu (ako Izraelci). Ono, to zlaté teľa, má rôzne podoby: raz má podobu hmotného bohatstva (mamony), inokedy sa predstaví ako pohanické náboženstvo, učenie proti viace sa Bohu, a opäť inokedy v ňom spoznať rozličné pôžitky, telesné žiadosti a pod.

Túžili sme po slobode, prosili sme o ňu Pána; a On nám ju, vo svojej milosti a dobrote, dal. Ďakujeme Mu za to a oslavujeme Ho. A nereptajme, ak zbadáme, že tá vytúžená sloboda má líce i rub, dve tváre: jedna je príjemná – zbavuje nás strachu a uľahčuje nám činnosť v duchovnej oblasti tým, že boli odstránené mnohé prekážky; druhá tvár slobody je nepríjemná, zlovestná – ohrozuje nás tým, že púšťa z reťaze mnohých diablových pomocníkov:

Veď sloboda prináša so sebou aj vidinu bohatstva a moci, možnosti ľahkého, bezpracného zbohatnutia okrádaním a zneužívaním blížneho.

Sloboda tiež umožňuje, aby sa bez prekážok šírili rozličné pohanické náboženstvá, okultizmus, ba dokonca satanizmus.

* Tranov. kalendár/92

A konečne, sloboda prináša so sebou aj nehatené šírenie sprofanovaného „umenia“ – literatúry, filmov, časopisov zvädzajúcich k hriechu (k vraždám, lúpežiam a smilstvu).

Diabol sa nevzdáva: dúfa, že tých, čo sa mu nepodarilo odlúčiť od Boha strachom, útlakom, represiou, zvedie rôznymi pokušeniami, falošnými učeníami, ktoré na rozdiel od vulgárneho materialistického ateizmu, svoje protikresťanské zameranie neraz starostlivo maskujú.

Čo robiť v tejto situácii? ako sa orientovať?

Izraelcov viedol Hospodin svojim oblakovým, resp. ohnivým stĺpom. Aj my máme taký stĺp. Je ním evanjelium Pána Ježiša Krista. To nám ukazuje smer, to je naším kompasom. Kráčať podľa neho, znamená nasledovať Krista – spoliehať sa na neho, ale ho i poslúchať. Teda žiť tak, ako to od nás žiada Pán. Neklamať sa naivnou predstavou, že budeme spasení Božou milosťou i vtedy, ak budeme ignorovať Boha, Jeho Zákona, ak budeme bezstarostne kráčať „širokou cestou“. Široká cesta vedie do zahynutia, kým do života (večného) vedie cesta úzka (nepohodlná) – (Mt 7,13.14).

Treba sa teda rozhodnúť: buď úzka alebo široká cesta – buď Boh alebo svet! Kto si vyberie Boha, proti tomu sa obráti svet; kto si vyberie svet, od toho sa odvráti Boh; lebo „*priateľstvo s týmto svetom je nepriateľstvo s Bohom.*“ (Jk 4,4).

Znamená to azda utiecť zo sveta? Stať sa mníchom, pustovníkom, strániť sa ľudí? Vôbec nie! My môžeme a musíme žiť vo svete, len svet nesmie žiť v nás. Musíme žiť vo svete, lebo tu máme povinnosti, poslanie: máme byť soľou zeme a svetlom sveta (Mt 5,13.14). Len nesmieme tento svet vpustiť do svojich sŕdc. Lebo ak on vnikne do srdca človeka, vytlačí z neho Krista.

Byť soľou zeme, to znamená usilovať o nápravu sveta, dávať mu správnu „chuť“ a čistiť ho, chrániť od nákazy (soľ nielen ochucuje, ale aj chráni proti hnilobe).

Byť svetlom sveta, to znamená svojím životom svedčiť o tom, že patríme Pánovi. Má to byť na nás vidieť, nemáme skrývať našu vieru, nesmieme sa hanbiť za svojho Pána (Mk 8,38).

Ale pozor: naše svetlo (skutky lásky, ktoré konáme) nemá svietiť na nás (aby nás ľudia chválili a obdivovali), ale má svietiť na Toho, od ktorého všetko dobré pochádza (i tie naše dobré skutky) – má svietiť na Neho, aby ľudia „*velebili nášho Otca, ktorý je v nebesiach.*“ (Mt 5,16). Vystavovať na obdiv svoju zbožnosť alebo dobročinnosť, to sa protiví vôli nášho Pána (Mt 6,1-6; L 18,9-14). Pýcha je hriešna, nech má akúkoľvek podobu – preto je hriechom aj pýcha konfesijná, denominačná.

Pán teda od nás žiada život očistený od egoizmu a pýchy, život založený na viere, láske a pokore. A to nielen preto, aby sme sami mohli byť spasení Božou milosťou, ale aj preto, lebo takýto život je vlastne evanjelizáciou – najúčinnjším prostriedkom šírenia evanjelia medzi neveriacimi – tými, čo stoja mimo cirkvi i tými, čo sa sice hlásia k nejakej cirkvi, ale ich život o tom nesvedčí, ich činy sú ignorovaním slov, výziev, prikázaní nášho Pána.

Nikdy nezabúdajme na dve veľké prikázania: prvé prikazuje lásku k Bohu, druhé lásku k blížnemu.

Kto by tieto veľké prikázania nezachovával, nemôže obdržať Božiu milosť. Lebo Hospodin hovorí: „...*preukazujem milosť tisícim, ktorí ma milujú a zachovávajú moje prikázania.*“ (2M 20,6). Kto teda Boha nemiluje a neposlúcha Ho, sám sa vzdáva Jeho milosti. A to platí aj o láske k blížnemu; veď v Písme čítame: „...*milujeme sa, pretože láska je z Boha... Kto nemiluje, nepoznal Boha, pretože Boh je láska.*“ (1J 4,7.8). Preto ak nenávidíš svojho blížneho, ak mu nevieš odpustiť, nepoznáš Boha; a tak ani nečakaj, že sa nad tebou Boh zmiluje. Ak sa modlíš slovami Pánovej modlitby: „...*a odpusť nám naše viny, ako aj my odpúšťame svojim vinníkom*“, vlastne žiadaš (implicitne) Boha, aby ti neodpustil, ak si ty neodpustil svojmu blížnemu. Boh je milostivý,

no nemôže odpustiť tomu, kto o odpustenie nestojí, kto ho priamo či nepriamo odmieta. A komu nebude odpustené, ten nemôže byť spasený.

Neklamme sa preto ošialom „lacnej milosti“, ale berme vážne slová Písma, a to nielen zaslúbenia, ale aj prikázania, a podľa nich aj žíme! Ony sú spoľahlivým kompasom pre tých, ktorých život sa podobá úmornej púti vyprahnutou púšťou; pre tých, ktorí sa plavia rozbúreným oceánom života; ale aj pre tých, ktorých život je akoby chôdza hustým, neprehľadným lesom – ich putovanie životom je príjemnejšie ako púť tých prvých, pokojnejšie ako plavba tých druhých, je však takisto nebezpečné, lebo zablúdenie končí vždy rovnako tragicky – smrťou, zahynutím.

2. SOM KREŠŤAN*

Predstavte si, že by sa vám niekto predstavil: „**Som kresťan!**“

Alebo, že by voľakoho osobný dotazník obsahoval iba tento údaj. Čo by ste si pomysleli? Asi v najlepšom prípade, že ide o čudáka, a pravdaže, že takýto „identifikačný údaj“ je absolútne nedostatočný.

Človek patrí vždy súčasne k viacerým spoločnostiam ľudí: k rase, etniku, národu, denominácii, stavu, profesii, k obci, rodine, niekedy tiež k politickej strane alebo nejakej inej záujmovej skupine atď. A najpresnejšou sa zdá taká identifikácia, ktorá vyráta podľa možnosti všetky spoločenstvá, ktorých je človek príslušníkom, alebo aspoň tie, ktoré sa konvenčne považujú za podstatné; obyčajne je to rodina (priezvisko), pohlavie, štát, národ, profesia, popr. konfesia (a u nás už niekoľko desaťročí, žiaľ, najmä politická strana, resp. hnutie).

Príslušnosť k väčšine spoločenstiev je pre človeka vlastne irelevantná. A skutočný význam pre neho obvykle nemajú tie, ktoré sa uvádzajú v dotazníkoch na prvých miestach, hoci ony môžu ovplyvňujú (niekedy i zásadne) formu, vonkajšie znaky spôsobu jeho života, hoci práve ony často otvárajú dvere k rôznym lukratívnym funkciám a iným materiálnym výhodám, ale naozaj dôležité sú tie, ktoré rozhodujú o duchovnej a morálnej kvalite života. O tom však, ktoré spoločenstvo je pre daného jedinca relevantné, nerozhoduje on sám, o tom rozhoduje niekto iný (i keď si to možno sám neuvedomuje, popri prípade si to nechce priznať). Pochopiteľne, že jeho správanie sa ovplyvňujú, okrem príslušnosti k daným skupinám, aj rôzne iné faktory: temperament, vzdelanie, inteligencia, spoločenské postavenie. Tieto však môžu iba čiastočne modifikovať (maskovať alebo naopak zvýrazniť) jeho reakcie a postoje. A tak môžu byť na jednej strane ľudia nevýrazní, „bezfarební“, na strane druhej, naopak, napr. aktívni kresťania, ale aj bezohľadní rasisti či nacionalisti, militantné „feministky“, „zaslepení partajníci“, nadutí príslušníci nejakej spoločenskej vrstvy (pričom je v podstate jedno, či ide napr. o šľachtu alebo o „robotnícku triedu“, o podnikateľov alebo o inteligenciu či inú tzv. „elitu“).

Ale **čo, resp. kto rozhoduje** o tom podstatnom: **s čím sa človek stotožňuje a čo ho zároveň formuje**, čo rozhoduje o tom, akým, presnejšie – **čím je?**

Sú tu **dve mocnosti**, ktoré ovládajú myseľ človeka, jeho zaradenie sa, a z neho vyplývajúce konanie: Duch Boží a satan.

Možno, že som teraz „zaťal do tuhého“, že po tomto výroku ma niektorí „odpíšu“ ako „fundamentalistu“, fanatika, zaslepenca. Mnohí totiž aj keď azda pripúšťajú možnosť existencie nejakého „boha“ (predstavujú si ho rozlične), existenciu satana rázne odmietajú a ľudia, ktorí o ňom hovoria sú im na smiech; a rovnako tak aj predstava, žeby on mohol ovládať konanie človeka. Ved' sú tu vraj iné, „racionálnejšie“ faktory, ovplyvňujúce rozhodovanie človeka: jeho vzdelanie, výchova, kultúrne a sociálne prostredie, a najmä jeho rozum – ratio, jeho vlastná vôľa!

* EVS + brožúra **BYŤ KREŠŤANOM! PREČO? A AKO?**

A „sme doma!“. Práve táto vôľa nebýva „vlastná“. Práve ju ovplyvňuje **to**, presnejšie **ten**, čo v človeku, v jeho vnútri („srdci“ – podľa terminológie Biblie) sídlí.

Ako inak by bolo napr. možné vysvetliť, že medzi ľuďmi s najvyššími intelektuálnymi schopnosťami a vzdelaním (vrátane nositeľov Nobelovej ceny, vedcov a umelcov svetového mena) sú ľudia bezvýhradne oddaní Bohu a odovzdávajúci svoje schopnosti v prospech ľudstva, ale i zúriví odporcovia Boha, pracujúci na výskumoch a projektoch namierených proti ľudstvu a na ideológiách namierených proti Bohu.

Rozhodujúcim nie je ani **prostredie a výchova**. Skúsenosti sú také, že z jedného prostredia, často z jednej rodiny, neraz pochádzajú ľudia hlboko zbožní, altruisti, ale tiež bezbožníci, kriminálnici, zločinci; alebo, že cez príslušníkov jedného etnika alebo národa prichádza ľudstvu raz požehnanie, inokedy preklatie.

Takmer každú vec, okolnosť možno využiť v prospech ľudstva a pre slávu Boha, ale aj zneužiť proti ľudstvu a proti Bohu. Príkladov sú tisíce. Spomeňme len napr. výsledky výskumov jadrovej fyziky, masovokomunikačné prostriedky (najmä televíziu) alebo napr. slobodu (po ktorej sme tak túžili, a ktorá sa dnes stáva hrozbou ľudí – práve preto, že je zneužívaná podvodníkmi a kriminálnikmi).

To, ako človek naloží s vecou, nápadom, slovom, závisí od jeho *postoja* – a ten od toho, *čo (kto) sídli v jeho vnútri („srdci“)*. Tam, vnútri človeka, vzniká motivácia určujúca jeho konanie – ovocie, ktoré prináša. Pán Ježiš Kristus hovorí: „...**zlo vychádza z vnútra a poškvrňuje človeka**“ (Mk 7,22). A na inom mieste Písma čítame: „**láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrotivosť, vernosť, miernosť, sebaovládanie sú ovocím Ducha**“ lebo „**tí, čo patria Kristu Ježišovi, ukrižovali telo s vášňami a žiadosťami**“ (Gal 5,22-24).

Áno, je to prítomnosť (alebo neprítomnosť) Ducha svätého v človeku (v jeho „srdci“) – inými slovami: to, či človek patrí Ježišovi alebo mu nepatrí, rozhoduje o tom, či človek verí alebo nie, či verne nasleduje Ježiša Krista alebo nie – teda o tom ako človek myslí, hovorí a koná. To rozhoduje o tom, ako žije teraz, a tak, pravdaže, aj o tom, **ako a kde bude tráviť večnosť**.

A preto **byť kresťanom**, patriť do Božej rodiny, to je tá **najdôležitejšia vec v živote človeka**. Pre život terajší i budúci je naozaj jedine relevantná príslušnosť k tomuto spoločenstvu. Takto to chápem ja i mnohí iní kresťania. Nečudujte sa preto, ak by sa vám azda niekto predstavil jednoducho: „Som kresťan!“ – Zrejme by to považoval (a celkom oprávnene) za najdôležitejšiu charakteristiku, „identifikačný znak“ človeka.

3. „PROBLÉMY“ KREŠŤANOV a PROBLÉMY „KREŠŤANOV“*

3.1. O problémoch všeobecne i konkrétne

Problémom sa nevyhne žiaden človek; ani ten, čo si ich – ako sa hovorí – „nechce pripúšťať“. Pravda, inou vecou je, čo kto „problémami“ nazýva. Jednoznačná terminológia, presnosť pri vyjadrovaní je veľmi dôležitá, preto tejto otázke venujem na úvod niekoľko viet:

Názov tohoto môjho príhovoru naznačuje, že sú problémy rôzne, a rôzni sú i kresťania (resp. tí, čo za nich bývajú považovaní): prinajmenšom existujú problémy skutočné (tie bez úvodzoviek) a „problémy s úvodzovkami“ čiže vlastne pseudoprobémy (a podobne je to i s kresťanmi).

Na margo tých úvodzoviek v titule by mohol napr. niekto právom namietať, že predsa aj skutoční kresťania (nielen „pseudokresťania“) môžu mať skutočné problémy, a podobne aj nekresťania a „pseudokresťania“ môžu mať „pseudoprobémy“.

* Prednáška na stretnutí pedagógov (Zvolen, 27.04.01)

Moja odpoveď znie: „je to pravda, aj nie je to pravda“. Všetko záleží od tej spomínanej terminológie – od toho, ako budeme uvedené pojmy chápať, čo konkrétne budeme pod nimi rozumieť. Aby sme si tieto veci vyjasnili, dovoľte pár poznámok. Myslím si, že bude dobre, ak tu najprv uvediem akúsi „predbežnú klasifikáciu“ problémov, z ktorej budem vychádzať (o rozdieloch medzi kresťanmi si povieme neskôr):

I. Do prvej skupiny zaraďujem problémy, ktoré by bolo možné označiť ako **životné problémy koncepcčné** – to sú tie, ktoré sú spojené s vyrovnávaním sa so **základnými otázkami života**, ako je zmysel, smerovanie a cieľ života. To ako človek rieši tieto problémy, akú odpoveď na životné otázky si vyberie z ponúkaných alternatív, určuje **koncepciu („filozofiu“) jeho života**. Ide tu vlastne o všetko: myslenie a konanie človeka je totiž závislé od ním akceptovanej **paradigmy**; a tá je na jednej strane určovaná práve spomínanou prijatou životnou koncepciou (filozofiou), a na druhej strane zase ona určuje **postoje** človeka ku všetkému, čo je v ňom i mimo neho – určuje jeho systém hodnôt (ich hierarchiu), jeho prania i ciele, jeho hodnotenia i jeho reakcie, a pravdaže, aj – jeho vyrovnávanie sa s problémami.

II. Do druhej skupiny zaraďujem **životné problémy existenčné** – to, čo súvisí so zachovaním **integrity života** človeka, jeho **biologickej existencie**: vyrovnávanie sa s otázkami ohrozenia života a zdravia; sem patrí predovšetkým to, čo existencialisti nazývajú „hraničnými“ („medznými“) situáciami (k akým dochádza napr. pri konfrontácii so život ohrozujúcim násilím, smrťou chorobou, so stratou životných istôt a pod.).

III. Do tretej skupiny patria rôzne „bežné“ **komplikácie, ťažkosti v živote**, ktoré síce neovplyvňujú „životnú filozofiu“, ani neohrozujú priamo integritu života, no napriek tomu ich oprávnené možno nazvať problémami, lebo nielenže znepriemňujú, komplikujú život, sú zdrojom stresov, ale vyžadujú aj zásadné a nezvratné rozhodnutia, voľbu medzi často protichodnými alternatívami.

Takéto delenie problémov má, pravdaže, aj svoje nedostatky – medzi jednotlivými skupinami sú totiž rozdiely jednak kvantitatívne, jednak kvalitatívne; ak by sme zohľadnili túto skutočnosť, mohlo by vzniknúť iné delenie:

a) napríklad prvé dve skupiny, v ktorých ide o „životné problémy“ by bolo možné spojiť v jednu (tieto problémy by bolo možné nazvať buď „životnými“ alebo „veľkými“ („Problémami s veľkým P“), a tretiu skupinu, v ktorej nejde o život, oddeliť; veď mnohí ľudia hovoria (aj keď iste prehnane): „Ak nejde o život, nejde o nič“.

b) Iní (priznám, ja by som sa priklonil k nim) by zasa oddelili prvú skupinu, a druhú s tretou by spojili. Prečo? Lebo, ako bolo naznačené, vyrovnávanie sa so základnými otázkami života, určuje v konečnom dôsledku postoje človeka, a teda aj jeho vyrovnávanie sa s problémami druhej a tretej skupiny, medzi ktorými je nakoniec rozdiel iba kvantitatívny, zatiaľ čo skupina prvá sa líši kvalitatívne. Ak takto posudzujeme „problém hodnotenia problémov“, vidíme, že tými „skutočnými“ (životne dôležitými) sú vlastne iba problémy prvej skupiny (a v takomto prípade aj názov mojej prednášky nebude sa zdať celkom nelogickým).

Ale zanechajme teóriu, klasifikáciu problémov, a podívajme sa, ako to s vyrovnávaním sa s problémami vyzerá v praxi:

Zo skúseností vieme, že nie každý a nie vždy má s „riešením problémov rovnaké problémy“. Lebo:

1. Rôzni ľudia obyčajne odlišne posudzujú závažnosť konkrétnej situácie, resp. problému: tá istá vec sa môže javiť jednému ako „obyčajný“ *problém*, druhému ako „obrovský“ *Problém* (problém s veľkým „P“) a tretí ju môže považovať (často neodôvodnene) za „pseudoprobém“. Číže okrem primeraného hodnotenia situácie, môže tu byť jej preceňovanie, alebo naopak – podceňovanie, nedocenenie problému, jeho významu a dosahu. Obe krajnosti (preceňovanie i podceňovanie problémov) nie sú

dobré – prvá je skôr nepríjemná, druhá (na pohľad výhodná) je niekedy veľmi nebezpečná.

2. Druhý empirický poznatok nám hovorí, že pri riešení problémov niekedy môže pomôcť vlastná (pozitívna alebo negatívna) *skúsenosť*. To však platí len pri opakovaní rovnakých problémov. Ale čo s tými novými, dosiaľ nepoznanými a neriešenými? Metóda „pokús–omyl“ môže byť veľmi nepríjemná, ba pri závažných situáciách (resp. otázkach) i životu nebezpečná. Využitie skúseností iných ľudí tiež niekedy pomôže; nie však vždy – veď v každej (aj v zdánlivo rovnakej) situácii býva mnoho „premenných“, veľa zásadne rozdielnych faktorov (objektívnych, ale i subjektívnych). Okrem toho existujú ľudia „nepoučiteľní“ (a to nielen z cudzích, ale aj z vlastných chýb a škôd).

Ďalšou možnosťou je nechať si poradiť. Tu však človek často narazí na nový „problém“ – otázku kompetentnosti, resp. kvalifikácie poradcu. Ak máte „problémy“ (ťažkosti) napr. s motorom auta, nebudete pochybovať o tom, že kvalifikovaným poradcom, resp. pomocníkom je tu automechanik. Podobne kvalifikovaným poradcom a pomocníkom pri niektorých životných problémoch, teda v niektorých otázkach, týkajúcich sa kvality života, napr. pri problémoch so zdravím alebo s komunikovaním s okolím, resp. s reagovaním v istých životných situáciách, môže byť príslušný odborník (profesionál) – lekár, psychológ a pod. Ale kto je kvalifikovaným odborníkom (poradcom a pomocníkom) pri tých najzávažnejších problémoch, súvisiacich s celkovým smerovaním života, s náplňou života, so základným životným štýlom, teda pri problémoch súvisiacich s riešením základných životných otázok, ktorými sú najmä **zmysel a cieľ života**? Dovolím si tvrdiť, že žiaden človek – ani vysoko vzdelaný, ani veľmi múdry alebo skúsený, ani pracovník „poradne“ alebo „linky dôvery“, ani psychológ, ani lekár, ani filozof, či „inžinier ľudskej duše“ (a prirodzene – ani autor tohoto „pojednania o problémoch“) tu nemôže dať „svoj“ (originálny) návod na riešenie; v najlepšom prípade môže byť iba „interpretom“ návodu niekoho iného, kompetentného.

Ale kto je potom ten kompetentný? Kto môže dať kvalifikovaný radu ako riešiť životne dôležité problémy, ako nakladať so životom – s tým jedinečným, neopakovateľným zázrakom, ktorý každý z nás dostal do daru, ktorého straty sa mnohí priam desia, a pritom sa neraz správajú voči nemu tak neuveriteľne nezodpovedne, ohrozujú, ba ničia ho (niekedy vedome, inokedy „nevedome“)? Iba Jediný – Projektant a Tvorca života – pozná život absolútne dokonale, vie aký je jeho zmysel, účel, cieľ, ale i to, ako s ním treba nakladať, aby ten zmysel bol naplnený, účel splnený, cieľ dosiahnutý. Jediné Boh, ktorý stvoril nás a všetko, čo nás obklopuje, pozná detailne „pravidlá fungovania“ svojho stvorenstva. Teda jedine On môže človeku spoľahlivo poradiť a účinne pomôcť v týchto (a vlastne vo všetkých) jeho problémoch. Božie rady, usmernenia sa týkajú jednak celkového životného štýlu, smerovania a cieľa života, jednak jeho „čiastkových otázok“, každodenných problémov. Ale tieto Božie rady, inštrukcie (Jeho „návod na život“) hoci sú jasné a jednoznačné, nie vždy bývajú formulované lapidárne, rečou každému ľahko zrozumiteľnou (najmä ak človek nemá istú skúsenosť s komunikovaním s Bohom); okrem toho môžu byť ľuďmi, ktorí ich sprostredkovávajú, falošne interpretované (vedome alebo nevedome deformované) – a tak bývajú často nesprávne chápané (a chybné realizované), a to aj tými, čo o ne prejavujú skutočne úprimný záujem.

Sú v podstate dva spôsoby, ako Boh človeka vedie, učí ho, radí a pomáha mu (riešiť problémy) prostredníctvom svojho Ducha, ktorého daruje človeku, naplní ho ním (ako a kedy sa tak deje, to je otázka, o ktorej nie je možné hovoriť v tomto časovo limitovanom príhovore): buď

A) priamo – vnuknutím (myšlienky, nového riešenia problému), osvietením (človek akoby uzrel svetlo májaka alebo akoby sa mu rozsvietilo nad dovtedy pre tmú neschodnou cestou)¹ alebo

B) prostredníctvom slov Biblie (Písma). Biblia, to sú zapísané svedectvá tých, ku ktorým „stalo sa Božie Slovo“ (1M 15,1; 1Kr 6,11), čiže ktorým Boh zjavil svoju vôľu, požiadavky, výstrahy, zaslúbenia, poprípade im poodhnrul závoj budúcich udalostí. Inak povedané: Biblia, to sú svedectvá ľudí naplnených a vedených Božím duchom, a to jednak o ich viere v Boha a ich živote s Bohom, jednak o Božej zmluve – je to teda istý druh zjavenia samotného Boha. (Vid' aj stať **Božie Slovo – I.3**).

Z Písma môžeme čerpať pomoc vo svojich problémoch opäť dvojakým spôsobom:

1. Svedectvo Božích svedkov, najmä prorokov a apoštolov (Ef 2,20; Zj 18,20), o ich viere môže prehovoriť do našej konkrétnej situácie: zapísané, poprípade vyslovené Slovo (*logos*) sa stane „oslovujúcim Slovom“ (*réma*) – skutočným Božím Slovom adresovaným priamo nám.

2. Z Písma môžeme čerpať priamo konkrétne pravidlá, inštrukcie, rady pre svoj život. Je tam „návod na život“ (už som ten výraz raz použil), obsahujúci všeobecné i konkrétne smernice, „bezpečnostné predpisy“, rady, ale i výstrahy, upozornenia, čo sa stane, ak bude niekto tieto pravidlá ignorovať (toho sa často dopúšťajú práve tí, čo majú vo zvyku podceňovať problémy, považovať ich za „pseudoprotblémy“): zničí svoj život, tento časný, a definitívne sa pripraví i o život vo večnosti – nikdy nenaplní zmysel života a nikdy nedosiahne jeho cieľ. Sú to strašné dôsledky ignorantstva, vzdoru, ľahostajnosti alebo nevedomosti.

Áno, často i nevedomosti! Pre šťastný život tu na Zemi a pre záchranu (spásu) je okrem viery naozaj potrebné i poznanie: Človek musí poznať (vedieť) **Kto a Aký je jeho Stvoriteľ, Pán a Vysloboditeľ**, a musí tiež vedieť, **čo môže** (a má) od Neho očakávať, ale najmä, **čo on sám musí vykonať**, aby sa toto jeho očakávanie (Boží prísľub, zaslúbenie) splnilo. Lebo bez poznania Boha – Iniciátora, Autora a Ručiteľa Zmluvy, ktorú s človekom – svojím stvorením (teda aj s ním), uzavrel, a bez poznania Jeho zámeru i vôle, teda obsahu Zmluvy (všetkých dôsledkov – povinností, ale i možností, práv, odmien z nej vyplývajúcich), sa človek dostane do takých PROBLÉMOV, ktoré ak adekvátne nerieši, nevyhnutne zahynie.

Už bolo povedané, že žiaden človek nie je (nemôže byť) „kvalifikovaným radcom“ práve v tých najzávažnejších životných problémoch (a že takúto ambíciu teda, pochopiteľne, nemá ani autor tejto prednášky). Človek sa však môže pokúsiť iným pomôcť: sprístupniť Písmo, napríklad tým, že upozorní, poukáže na tie jeho časti, ktoré buď priamo usmerňujú (príkazom, zákazom, výzvou, zaslúbením) konanie človeka alebo uvádzajú akýsi „precedens“ – istú situáciu a jej riešenie, ktoré vlastne „prejudikuje“ riešenie i našej konkrétnej situácie, problému; alebo tým, že sa pokúsi všeobecne zrozumiteľnou interpretáciou priblížiť čitateľovi ťažšie časti Písma.

Hovorili sme o závažných, základných životných problémoch; ale **ako je to s tými druhými, „bežnými“ problémami (ťažkosťami, komplikáciami)?** Tu by som chcel upozorniť na dve závažné okolnosti:

1. Ako už bolo povedané, občas bude vhodné vypočuť si radu odborníka, napr. lekára, psychológa, poprípade právnik a či iného poradcu, alebo si prečítať vhodnú literatúru. Ale pozor: je veľmi dôležité rozpoznať, či odporúčané riešenie problému nie je v rozpore so zásadami, ktoré stanovil a oznámil nám Stvoriteľ, či nevybočuje z istých „mantinelov“, bezpečných hraníc. V tejto veci treba byť naozaj veľmi opatrným – nie vždy sa tu možno spoľahnúť na radu „odborníkov“. Niektorí z nich totiž ponúkajú nie-

¹ Vnuknutá myšlienka, nové riešenie, resp. cesta, na ktorú nám ukazuje „svetlo“, nemôže byť v rozpore s tým, čo Boh zjavil v Písme (viď sub B); ak by tu totiž bol rozpor, potom vnuknutie a „svetlo“ nie je od Boha, a nech by sa nám akokoľvek pozdávalo (napr. z „racionálneho hľadiska“), treba ho odmietnuť!

len chybné, ale i nebezpečné (!) riešenia; a tieto bývajú často prezentované ako „odborné“, resp. „vedecké“ (pozor napríklad na pohanské, resp. novopohanské ideológie*) oblečené do rúcha „modernej teológie“, „filozofie“, „vedeckej teórie“, poprípade tzv. „alternatívnej“, v skutočnosti okultnej, resp. šamanskej „liečebnej metódy“).

2. Rady (čo ako kvalifikované a čo ako dobre mienené), resp. sprostredkovanie informácií, môžu byť niekedy neúčinné. **Problémom niektorých ľudí** nie je totiž nedostatok informovanosť, ale **nechuť konať, nedostatok vôle**: oni vedia veľmi dobre „čo by mali“ robiť, ale nedokážu akosi prejsť od teórie k praxi. Týmto ľudom (obyčajne veľmi sčítaným, informovaným) nepomôže žiadna nová informácia, rada – azda okrem jednej: vytrvalo prosiť Boha o zmenu mysle, o múdrosť (ktorá nespočíva v intelektu a znalostiach, ale v schopnosti vidieť život z Božieho pohľadu, správne reagovať na životné situácie – v schopnosti aplikovať poznatú pravdu do praxe), a súčasne zápasiť so svojou lenivosťou, nechutou konať – čiže **zlozvyk „odpočívať“, poddávať sa, nahrádzať postupne zvykom konať a** (ak treba) **bojovať**.

3.2. O problémoch kresťanov – alebo: „môžu mať kresťania problémy?“

Keď som v úvode prednášky hovoril o „klasifikácii problémov“, sľúbil som, že sa neskôr zmienim aj o rozdieloch medzi kresťanmi a „kresťanmi“. Teraz je tu tá chvíľa. Nie som v závideniehodnej situácii – vystavujem sa totiž riziku, že možno budem nesprávne pochopený; ale vyhnúť sa tomu už nemôžem. Vopred však chcem zdôrazniť, že nechcem (nikdy by som sa neodvážil) súdiť, „klasifikovať“ konkrétnych ľudí – jednotlivých kresťanov; na druhej strane však považujem za celkom legálne a korektné hovoriť všeobecne o požiadavkách kladených na kresťanov, poprípade o znakoch, podľa ktorých ich poznať, resp. o podmienkach, bez splnenia ktorých nemôže byť človek považovaný za Božie dieťa (a teda ani za kresťana) – veď sa o tom jasne a otvorene hovorí na mnohých miestach Písma. Všetky znaky a podmienky tu pravdaže nemožno uvádzať, preto spomeniem aspoň tri:

1. Prítomnosť pomáhajúcej, slúžiacej lásky (grécky *agapé*) medzi deťmi Božími (J 13, 35). Pozor nezamieňajme si *agapé* s inými druhmi lásky – s pohlavnou vášňou (*eros*) alebo s prirodzenou náklonnosťou k blízkym osobám (*filía*).

2. Zmena mysle, grécky *metanoia*, čo sa prekladá aj „obrátenie“ alebo „pokánie“ (Mk 1,15; 18,3),

3. Nové (duchovné) narodenie, „*narodenie z Ducha*“ alebo „*zhora*“ (J 3,3.5.6) (grécky *anóthen*, *anagennan* alebo *paliggenesia*). Kto pozorne číta Bibliu, vie, že toto „narodenie z Ducha“ úzko súvisí s tým, čo je v Písme označované rôznymi inými, príbuznými výrazmi, ako napr. *krst Duchom Svätým* (Sk 1,5; 11,16; 19), *obdarovanie Duchom*, resp. *prijatie Ducha Sv.* (Sk 2,38; 8,15-17; 19,2; G 4,6), *naplnenie Duchom*, resp. *plnosť Ducha* (Sk 4,31; 6,3; 9,17; 11, 15,24; Ef 5,18), *vylitie Ducha*, *zostúpenie Ducha Sv.* (Sk 10, 45; 19, 6), *vedenie Duchom Sv.* (R 8,14), ale napr. aj *byť chrámom Ducha Sv.* (1Kor 6,19) atď. Chápať to môžeme tak, že nový (duchovný) život začína narodením z Ducha, ale životodarná sila, ktorá ho udržuje, bez ktorej by nemohol existovať, prúdi do neho („*vylieva sa, zostupuje naň...*“) naďalej, a v istých situáciách ho nielen „naplňa“, ale dokonca „preplňa“, pričom Boh dáva niektorému človeku (teda nie všetkým narodeným z Ducha) mimoriadne schopnosti pre určitú úlohu – „*dary (charizmy) Ducha Svätého*“, resp. „*dary milosti*“ (R 12,6-8; 1Kor 12,1-11).**) Pojem „dary Ducha“ by sme si nemali zamieňať s pojmom „*ovocie Ducha*“, čo sú vlastnosti (prejavy konania), ktoré sa očakávajú od všetkých Božích detí (ľudí narodených z Ducha) a ku ktorým patrí *láska* (*agapé*), *radosť*, *pokoje*, *zhovievavosť*, *láskavosť*, *dobrotivosť*, *vernosť*, *miernosť*, *sebaovládanie* (G 5, 22).

*) Najčastejšie zo „sortimentu“ hnutia New Age.

**) O „pretekajúcej“ Božej milosti vedel svoje Boží ľud už v dobe starozmluvnej; jej symbolom je napr. pretekajúce víno z kinušového pohára pri židovskom obrade havadaly po skončení šabat.

Dôležité je pritom všimnúť si, že pri obdarovaní Duchom i darmi Ducha (milosti) ide o aktívny Boží čin, zatiaľ čo človek je viac-menej „pasívny“ – Boh dáva, človek prijíma. Teda prijatie človeka do Božej rodiny a jeho obdarovanie „darmi Ducha“ je vecou samotného Boha (Jeho Ducha) – vychádza to z Boha. Človek môže po tom všetkom túžiť, prosiť o to, ale sám svojím úsilím to získať nemôže (nemôže to Bohu „vyrvať, ulúpiť“). Ovocie Ducha však vychádza z človeka, a hoci by ho bez Božieho Ducha nebolo (podobne ako by na strome nebolo ovocia bez opelenia a slnečného svetla), predsa len sa na ňom podieľa (a je za „úrodu ovocia“ zodpovedný) aj sám človek (ktorý je v našom pripodobnení v roli ovocného stromu).

Osobne si myslím, že aj ľudí, ktorí úprimne po tejto premene (po narodení z Ducha) túžia, usilujú o ňu, možno považovať za kresťanov (hoci za kresťanov s úvodzovkami) i keď tento Boží dar zatiaľ ešte nedostali, a nemôžu teda ešte ani prinášať dostatočnú úrodu „ovocia Ducha“. Na rozdiel od týchto úprimne hľadajúcich ľudí, nemožno však za kresťanov považovať tých, čo Boha odmietajú (či už proklamatívne alebo tým, že vedome ignorujú Jeho vôľu – „pravidlá hry“ Ním určené); nie sú nimi ani vtedy, ak si pri sčítaní ľudu zapisujú do sčítacieho hárku príslušnosť k nejakej kresťanskej cirkvi.

Po tejto vysvetľujúcej vsuvke vráťme sa k otázke či **„môžu mať kresťania problémy?“** Nieкто sa možno opýta: „Prečo taká nezmyselná otázka?“ Preto, lebo sú ľudia (pokladajúci sa za pravých, možno „jediných pravých“ kresťanov), ktorí tvrdia, že veriaci človek (pravý kresťan) nemôže mať problémy. A to dokonca ani v oblasti materiálnej, resp. telesnej (napr. vo veciach hmotného zaistenia, zdravia a pod.). Tak napr. vyznávači tzv. „teológie prosperity“ v podstate tvrdia, že bezproblémový život je vlastne potvrdením, dôkazom pravosti viery (a naopak, prítomnosť problémov je vraj znakom nedokonalosti, či nepravosti viery); lebo skutočný kresťan údajne nemôže byť ani chorý, ani žiť v nedostatku; skrátka – nemôže mať problémy.

Niektorí iní zasa síce uznávajú, že materiálne a zdravotné (telesné a duševné) ťažkosti môžu mať i kresťania, ale v oblasti duchovnej žiadne problémy nepripúšťajú. Na rôznych evanjelizačných „show“ neraz možno napr. počuť sľuby, adresované „obecenstvu“, že stačí pozitívne reagovať na výzvu evanjelizátora, a problémy zmiznú: alkoholik sa stane zrazu abstinentom; závisník a zločinec altruistom; človek sužovaný vášňami či inými psychickými útrapami, nájde pokoj; depresie a frustrácie pomínú a nastúpi trvalá radosť (ktorá v ich interpretácii má často ráz akejsi bezstarostnosti a veselosti). Predovšetkým však vraj človek zrazu prestane mať problémy so svojou duchovnou orientáciou, stane sa imúnnym voči pochybnostiam i voči nesprávnemu (falošnému) učeniu a v komplikovaných situáciách (ak k nim vôbec dôjde) nájde celkom samozrejme („bez problémov“) vždy tú pravú cestu a celkom prirodzene sa vydá po nej! Takto (v takomto zmysle) neraz tzv. evanjelizátori (v podstate agitátori) predstavujú kresťanstvo verejnosti – a bývajú, pravdaže, vo svojej agitácii občas aj úspešní. Veď kto by netúžil po bezproblémovom živote, kto by sa nechcel zbaviť rôznych zotročujúcich vášní a závislostí, kto by nechcel namiesto úzkostí a depresie prežívať trvalú radosť, veselosť, kto by nechcel byť stále zdravý a úspešný? Najmä ak je to také jednoduché ako sľubuje evanjelizátor alebo ten, kto podáva svoje „osobné svedectvo“ – ak stačí na výzvu „prísť dopredu“, opakovať po „evanjelizátorovi“ modlitbičku pozostávajúcu z dvoch-troch krátkych, jednoduchých viet – „a je to...“ !

Pozor, aby nedošlo k nedorozumeniu: vôbec nechcem povedať, že Boh nevypočuje modlitbu, že na ňu neodpovie – naopak, som pevne presvedčený, a to nielen „teoreticky“, ale aj na základe skúseností, že Boh miluje svoje deti a plní ich prosby – ba im často dáva oveľa viac ako to, o čo prosia; chcem však súčasne zdôrazniť, že sa pritom vždy nemusia splniť očakávania človeka. Ten totiž, keď prosí o Božie požehnanie, myslí často iba na zbavenie telesných a duševných (popr. materiálnych) problémov, na to, aby sa mu darilo, aby bol úspešný – a to by chcel dosiahnuť ihneď, v tejto chvíli. Boh však pozná naše problémy lepšie, ako ich poznáme my sami, a najmä vie, aký je ich zdroj; okrem toho vidí do nášho srdca, pozná našu motiváciu. A ak pozná, že hlavný a primárny problém človeka spočíva v oblasti duchovnej, a vie, že

„bezproblémový“ život by človeka iba vzdialil od Neha (ako často sa to len stáva!), potom nezbaví človeka jeho telesných, duševných, materiálnych problémov; naopak, ak treba, pridá mu ich. Lebo púť bodľacím a púšťou života jednak vyskúša, vytriedi („preoseje“) tých, čo sa uchádzajú o príslušnosť v Božej rodine, a jednak vyvolených upevní vo viere a dá im nakoniec prežívať o to plnšiu radosť z požehnania, ktorého sa dostáva Božím deťom. Spomeňme si len na 40-ročné putovanie Božieho vyvoleného národa sínajskou púšťou: mnohí odpadli od viery (prestali Bohu dôverovať), a preto tisíckam ľudí – celej jednej generácii – sa táto púšť stala cintorínom – a to pre ich neveru, nedôveru voči Tomu, ktorý konal také veľké veci, divy s nimi. Iba dvaja z prvej generácie emigrantov – Józue a Káléb, ktorí napriek všetkým ťažkostiam dôverovali Bohu, mali dovolené prísť do zaslúbenej zeme. Iba tí, čo sa spoliahi na Boží sľub, mohli sa dožiť jeho naplnenia; iba tí, čo dodržali Zmluvu s Ním, mohli sa o ňu oprieť mnohokrát i v budúcnosti – stala sa natrvalo základom ich istoty, Božej večnej priazne, požehnania.

Ale odbočili sme. Vráťme sa k tomu, o čom sme hovorili – k často nezodpovedným sľubom niektorých evanjelizátorov, že uposlúchnutie ich výzvy by malo naraz a úplne zmeniť život človeka. Pravda je taká, že zázrak znovuzrodenia, ktoré jediné môže zásadne zmeniť človeka z dieťaťa sveta na dieťa Božie – už bolo povedané, že pri tomto „duchovnom narodení“ dôjde k naplneniu človeka Duchom Božím, človek sa stáva dieťaťom Božím, a teda i skutočným kresťanom – tento ozajstný zázrak premeny človeka môže síce nastať hocikedy (teda aj v priebehu evanjelizácie) a môže prebehnúť v okamžiku, ale o tom nerozhoduje človek – ani moderátor evanjelizácie, ani ten, ko-ho sa znovuzrodenie týka – nie je to závislé na ich (hoci i úprimnom) želaní, či dokonca na nejakých formálnych (kultických) úkonoch; o tom rozhoduje jedine Darca Ducha – Boh. On rozhoduje o tom, **či, kedy a ako** sa to stane. Aj keď teda pripustíme, že občas môže k tomu prísť už v priebehu takejto evanjelizácie, predsa len prevážna väčšina tých, čo boli oslovení, zasiahnutí Božím slovom, čo prejavili úprimnú snahu vykročiť po novej ceste, ešte bude musieť počkať, kým im Pán dá „narodiť sa z Ducha“, kým ich prijme do svojej rodiny – ako Božie deti. Počuli výzvu k **obráteniu, prebudili sa**, a teraz musia urobiť rozhodujúci krok – **vykročiť** po novej ceste a v pokore a poslušnosti **čakať na dar Božieho Ducha**.

Ale mnohí o tom nevedia. Bola im sľúbená okamžitá zásadná zmena života, jeho kvality, eliminovanie alebo aspoň zredukovanie problémov. Čo však zažívajú? Po „sviatačnom“ dni evanjelizácie prichádzajú dni všedné, dni pracovných, rodinných a iných povinností a starostí, skrátka *problémy*; po chvíľach emócií, nadšenia a očakávaní sa často vracia stará šedivosť, nudnosť alebo frustrácia. Namiesto sľubovaného blaha prichádza často sklamanie.

Reakcia sklamaných môže byť rôzna: niektorí sklamaní zavrhnú ponúkané učenie – odvrhnú Božie slovo, ktoré ich pred časom oslovilo, osvietilo a ukázalo im možnosť záchrany pre večnosť – a zanevrú natrvalo na kresťanstvo. Stanú sa z nich zatvrdilci, ktorých by sme mohli nazvať „ateistami na základe vlastnej skúsenosti“ (presnejšie „na základe nespĺnenia vlastných očakávaní“). Práve títo ľudia (bývalí, sklamaní „kresťania“) bývajú často najagresívnejšími odporcami kresťanstva, viery a veriacich (mnohí takíto ateisti sa totiž často menia v „antiteistov“, ktorí Boha už nielen odmietajú, ale bojujú proti Nemu i proti tým, čo v Nehu veria). Sú to stratení ľudia – Písmo o nich hovorí: „...tým, čo už raz boli osvietení... a okúsili pravdivé Božie slovo a moc budúceho veku, a potom odpadli, tým nie je možné, aby znovu boli privedení k pokániu, pretože (vlastne) nanovo križujú Božieho Syna a vystavujú ho posmechu.“ (Hb 6,4-6).

Iní sklamaní však začnú poctivo, dôsledne a na správnom mieste hľadať, skúmať „ako to vlastne je“: študujú Písmo, zaujímajú sa o inú duchovnú literatúru, a zisťujú, že Pán Ježiš Kristus učil niečo úplne iné. Zabudnú preto na sľuby evanjelizátora a prijímú učenie, zaslúbenia, ale i požiadavky Božieho Syna, poslušne sa podriaďa po-

znanej Božej vôle, prijímú Jeho podmienky a nakoniec (skôr–neskôr) obdržia ten vzácny dar Božieho Ducha – skrátka, stanú sa kresťanmi napriek tomu, že boli sklamaní. Pochopia totiž, že na tom ich sklamaní nenesie žiadnu vinu kresťanstvo, pravé Kristovo učenie. Lebo Ježiš Kristus nesľubuje svojim nasledovníkom „bezproblémový život“ ani bohatstvo, naopak, hovorí o nebezpečenstve bohatstva (Mt 19,23.24.29; Mk 10, 23.25.29.30; L 18,22.24. 25.29.30); nesľubuje moc, závratnú kariéru, vysoké postavenie a pod., práve naopak; ale ved' aj on sám – Boží Syn, Spasiteľ sveta, premožiteľ diavla i smrti, Pán budúceho veku – bol pokorný, slúži, a k nasledovaniu, teda k rovnakému postoju, vyzýval aj iných (Mt 11,29; 19,21; 20,28; Mk 10,21.44.45; L 9,23; J 8,12); nesľuboval bezstarostnú veselosť a smiech, naopak, hovoril o potrebe „nesenia kríža“ i o „blahoslavených plačúcich (žalostiach), tichých, prenasledovaných pre spravodlivosť“ (Mt 5,4.5.10; 10,38; 16,24; Mk 8,34; L 9, 23; 14, 27); nesľuboval ani trvalé zdravie – ved' choroba nie je vonkoncom iba „výsadou“ neveriacich: niekedy môže byť trestom, častejšie však účinnou skúškou veriaceho človeka, ako napr. v prípade Jób; inokedy sú problémy (bolesť, utrpenie) prostriedkom na zdokonalenie a upevnenie vo viere (1P 5,10); ba dokonca choroba môže slúžiť, podľa slov samotného Pána Ježiša Krista, ako prostriedok na prejavenie Božích skutkov – Jeho moci a slávy (J 9,3; 11,4). Ale hoci Boh (a rovnako Jeho Syn) nesľubuje „život bez problémov“, sľubuje (a stále dokazuje) tým, čo Ho prijali, pomoc pri problémoch – spomeňte si napr. na Jób, prečítajte si žalm 23 alebo početné Ježišove zaslúbenia (Mt 7,7; 11,28; 21,22; Mk 11,24; J 14, 13-14; 15,7.16; 16,23 atď.)

Napokon títo úprimne hľadajúci ľudia, postupne ako prekonávajú „detské choroby“ svojho kresťanstva, poznávajú stále jasnejšie (teraz už aj z vlastnej skúsenosti), že rozdiel medzi veriacimi kresťanmi a inými ľuďmi pri ich konfrontácii s problémami, nespočíva v tom, žeby azda tí prví neboli vôbec vystavení ťažkostiam a riešeniu zložitých otázok, ale rozdiel, a to podstatný, je v ich postoji k nim, v spôsobe vysporiadania sa s nimi – poznávajú, že s pomocou svojho Pána dokážu oveľa ľahšie riešiť problémy, ktoré život prináša. Okrem toho majú teraz veľmi reálnu nádej, že **raz naozaj budú žiť bez problémov**, že ich žiaľ sa premení v radosť, a ťažkosti, problémy, smútok, plač, choroby, dokonca i smrť, zmiznú (Iz 65, 17-19; Mt 5,12; 1Ko 2,9; 2Ko 4,17; 1P 5,10; Zj 21,1-4). A táto nádej sa stáva pre nich istotou – ved' to majú prisľúbené od Toho, ktorý vždy svoje sľuby plní. To však príde až po skončení tohoto veku, vo veku budúcom. Je to úžasné zaslúbenie, úžasná budúcnosť, a právom je zdrojom nádeje a radosti kresťanov.

No kresťanovi nestačí poznať zaslúbenia, tešiť sa na budúcnosť, on musí poznať, ako už bolo povedané, aj podmienky splnenia týchto zasľúbení – to, čo tej nádhernej budúcnosti má predchádzať – a musí tieto podmienky plniť. Opäť teda zisťujeme, že kresťan musí nielen **veriť**, ale aj **vedieť** (**poznať** Písmo a rozumieť mu ako Božiemu Slovu) a **chcieť** (mať **vôľu** aplikovať ho vo svojom živote); iba takto totiž dokáže zmýšľať a konať tak, aby sa stal tým človekom, pre ktorého platí ono Božie zaslúbenie; iba tak nebude sklamaný neúspechmi, problémami, ale naopak, bude mať radosť v srdci i vtedy, keď telo a duša azda aj trpí (má problémy), dokáže mať nádej i vtedy, keď sa mu zdanlivo všetko rúca (často nielen plány, ale aj vzťahy). Ak totiž z Božieho slova lepšie spozná Autora tohoto Slova, svojho Pána (aký je, aké sú Jeho atribúty, Jeho vôľa i spôsob konania) a ak získa spomínanú Božiu múdrosť (schopnosť vidieť svet a svoj život z Božieho pohľadu a správne konať – reagovať na životné situácie), spozná, osobne zakúsi, že Boh, ktorý nielen stvoril, ale aj riadi svet, a teda i jeho život, ho síce môže skúšať, no nikdy ho neopustí – nakoniec privedie všetko k naplneniu svojich zaslúbení. Spozná, pravdaže, aj obmedzenosť svojich schopností vidieť a posúdiť pravý zmysel každej jednotlivéj udalosti; pochopí, že iba Boh, Projektant, Tvorca a Usmerňovateľ všetkého, plne pozná beh i zmysel diania (minulého, prítomného, budúceho) v celej jeho zložitosti. Preto často to, čo sa človeku môže javiť z jeho, ľudského (jednostranného a časovo i inak obmedzeného), hľadiska ako katastrofa, môže byť v skutočnosti iba malou, hoci nie nevýznamnou, epizódou, ktorá

však, napriek svojej „malosti“, má svoje miesto v Božom „strategickom“ (dlhodobom) pláne. A keďže kresťan z Božieho slova môže poznať aj to, aký je Boží „strategický plán“, čo je na konci tohoto veku, a čo vo veku budúcom, rád prijme svoju úlohu v tomto Božom pláne, a to aj vtedy, ak je ona spojená s bolesťou, „problémami“; áno, i vtedy sa dokáže úprimne radowať – veď sa môže oprávnenne tešiť na úžasný pokoj, ktorý príde po bojoch, nepokojoch, na krásny jas, ktorý svitne po temnote, na trvalé „občianstvo“ v Božom kráľovstve. A čo nádhernejšie by si mohol človek želať, za čo väčšie by bolo hodno žiť a – ak treba – i trpieť?

Záverom chcem znova zopakovať, že každý človek sa vo svojom živote stretá (a musí sa vyrovnávať) s mnohými problémami; sú to problémy v podstate dvojakého druhu:

1. Problémy v **oblasti duchovnej** – v úvode (v „predbežnej klasifikácii“) som ich nazval **základnými životnými problémami koncepcnými** – ide o vyrovnávanie sa so závažnými, životne dôležitými otázkami, ako je otázka zmyslu **života**, jeho náplne, kvality, ale aj otázka **viery** a jej náplne a kvality (v koho a komu, ale aj ako bude človek veriť).

2. Problémy v **oblasti telesnej a duševnej** – rôzne ťažkosti, s ktorými je každý človek takmer denne konfrontovaný vo svojom živote.

Pritom riešenie problémov druhej skupiny plne závisí od toho, ako sa človek vyrovnal s problémami prvej skupiny (od jeho postojov k veciam a udalostiam). A tak sa ukazuje, že tie úvodzovky v titule mojej prednášky, sú asi predsa len odôvodnené.

4. ČO „CHÝBA“ MLADÝM KREŠŤANOM?*

K tejto otázke ma vyprovokovala „nosná téma“ májového čísla tohto časopisu. Keď som o nej premýšľal, vybavili sa mi v mysli spomienky na mnohých ľudí, mladých i starších, ba i na rôzne obdobia môjho vlastného života – a začal som porovnávať. Veľmi mi to nešlo. Niekedy sa zdalo, že niekomu niečo „chýba“, ale ten istý má súčasne zasa niečo „naviac“; pritom to, čo „chýba“ alebo čoho je „naviac“, závisí v skutočnosti viac od toho, kto posudzuje ako od „posudzovaného“. Skrátka „hodnotenie“ (posudzovanie) ľudí ľuďmi je veľmi subjektívne, ale i nenáležité (ľuďom nenáleží „súdiť“ – Mt 7,1).

Ale predsa len pýtať sa „čo chýba (niekomu)?“ môže (ba hádam aj musí) byť, myslím si, celkom legitímne aj pre kresťana – za istých okolností. Vtedy, ak ho k tomu nemotivuje snaha „súdiť“, ale láska (agapé): veď ako by napríklad mohol pomáhať niekomu, dávať niekomu niečo, ak by nevedel, čo kto potrebuje, čo mu chýba.

Pri pokuse odpovedať na vyššie položenú (alebo inú podobnú) otázku sa treba vyhnuť dvom nebezpečenstvám: už spomenutému „súdeniu“ a – zovšeobecňovaniu. Boh totiž dáva svoje vzácne dary podľa svojej suverénnej vôle každému osobitne (a podobne i satan dáva tým, ktorí sa mu dali ovládnuť, isté vlastnosti, ktoré však ťažko nazvať „darmi“, skôr hádam „okovami“ či „poviazanosťou“). Takto človek získava isté osobné danosti (pozitívne či negatívne). Ale okrem toho sú tu aj vlastnosti, ktoré sú príznačné pre určité spoločenstvo ľudí, poprípade pre určitý vek. A konštatovanie tejto skutočnosti iste nie je „súdením“.

Pre mladý vek je príznačná najmä:

1. neskúsenosť – mladým „chýbajú“ skúsenosti a z toho prameniaca občasná neopatrnosť; čo je iste handicap; ale tiež je im vlastná –

2. nepoviazanosť tradíciami – mladým „chýba“ pocit „záväznosti tradícií“; čo je, ako si ukážeme, prednosť, výhoda.

* CS/01

Je to príkaz Pána Ježiša Krista, ktorý nám dal po svojom slávnom zmŕtvychvstaní, krátko pred odchodom k Otcovi.

Ak niekto rečami, postojmi alebo i činmi zapiera Krista, musí vedieť, čo ho čaká – Pán Ježiš hovorí, že **aj On ho zaprie pred svojím Otcom (Mt 10,33)**. A to znamená zatratenie – odsúdenie k trestu večného zahynutia. Sme si dostatočne vedomí závažnosti svojich postojov?

Pri všetkom, čo robíme, nesmieme nikdy zabudnúť na **trvalé spojenie so svojím nebeským Otcom, na komunikovanie s Ním pomocou modlitby a čítania Jeho Slova**.

Bez modlitby a čítania (študovania) Písma kresťan nemôže žiť. Je to pre jeho duchovný život tým, čím je pohyb pre jeho život telesný. Bez pohybu začne telo slabnúť, prichádzajú poruchy, choroby, atrofia z nečinnosti. Okrem toho bez pohybu nemožno nič vytvoriť. Telesný život bez pohybu je teda jednak ohrozený, jednak neužitočný. To isté platí o živote duchovnom bez modlitby a čítania Písma.

Kresťania sa nemusia obávať udalostí, ktoré tento svet postihnú pred jeho koncom. Z Písma poznajú ich priebeh i výsledok: pre väčšinu ľudstva bude hrozný, ale pre spasených bude slávny, radostný. Kresťania sa teda nemajú desiť, naopak, majú sa tešiť z blízkeho príchodu svojho Pána. Nesmú však zabúdať na opätovné Ježišove upozornenia: „Bdejte!“. Treba nám teda bdieť a žiť životom, aký od nás žiada Pán, plniť Jeho vôľu, príkazy! Myslíme na to neustále!

13. EVANJELIZÁCIA*

13.1. Evanjelizovať ? Áno ! Ale ako ? **

Že evanjelizovať („činiť učeníkmi všetky národy“ – Mt 28,19; „kázať evanjelium všetkému stvorenstvu“ – Mk 16,15; byť svedkami a „kázať v Jeho (Ježišovom) mene pokánie na odpustenie hriechov všetkým národom“ – L 24, 48.47) je našou povinnosťou voči svetu, uloženou nám samotným naším Pánom, azda nikto, kto pozná a rešpektuje Božie slovo, poprieť nemôže. Nejednotnosť, ba až spory však vznikajú, keď príde k otázke spôsobu evanjelizácie. Aká má teda byť evanjelizácia? Hromadná, či individuálna? Intelektuálna (učené vykladanie biblických textov, popr. rozumové argumentovanie vrátane apológie a rozptyľovania pochybností), či skôr emocionálna (svedectvá ľudí, ktorí našli v živote Boží pokoj v kresťanskú radosť)? Majú pri evanjelizácii aj dnes miesto divy (uzdravenia a i.)? Účinnejšie sú slová, či skutky (evanjelizácia činmi, príkladným životom)? Má sa evanjelizácia konať v sakrálnych objektoch, alebo na verejných miestach (na uliciach, námestiach, štadiónoch, poprípade v bytoch – metódou „od domu k domu, resp. od dvier k dverám“)? Je nutný osobný kontakt, alebo stačí pôsobiť sprostredkované (cez tlačené slovo, popr. s využitím audiovizuálnej techniky, masovokomunikačných prostriedkov a pod.)? Treba sa zameriavať na deti, mládež, alebo má zmysel venovať sa aj strednej a staršej generácii?

V kladení podobných otázok by bolo možné pokračovať. Aká je na ne odpoveď? Som presvedčený, že **každý spomenutý spôsob je nielen vhodný, ale i potrebný. Rovnako je vhodné každé miesto a žiadnej skupine (sociálnej, vekovej a i.) nemožno odoprieť zvestovanie radostnej zvesti, ponúknuť možnosti záchranu.**

Že niekto uprednostňuje určitý spôsob evanjelizácie pred iným, to je úplne v poriadku. Veď nie každý má rovnaké dary Ducha svätého, nie každý má rovnaké schopnosti, a tak je celkom prirodzené, že bude využívať tie hrivny, ktoré dostal od Pána, a

* (Pozri aj I.11.3 a II.6). ZP/03

** CS/96

nie za každú cenu napodobňovať iných, ktorým boli zverené možno iné „hrivny“, „talenty“.

No v poriadku nie je, ak niekto odsudzuje iné spôsoby a považuje za správny len ten „svoj“.

Biblia nám opisuje príklady prakticky všetkých vyššie vymenovaných spôsobov evanjelizácie (pravdaže s výnimkou tých, ktoré vzhľadom na stupeň technického rozvoja, v tom čase nemohli existovať): sú tu príklady vyučovania, resp. evanjelizácie hromadnej „v plenéri“ (Mt 5,1.n), v svetskej budove (Sk 2,1.n), v synagógach (Mt 4,23; 9,35; Mk 6,2; 1,21.39; Sk 13,5.14 a i.) i na námestiach (Sk 17,22), ale aj individuálnej, a to pri „náhodnom“ stretnutí (J 4, 1-26; Sk 8, 26-39) i spôsobom „od domu k domu“ (Mt 10,5-23); je tu množstvo (väčšina) príkladov evanjelizácie hovoreným slovom, ale aj slovom písaným (epistoly, evanjeliá). Popri intelektuálnych formách evanjelizácie, učení (napr. Mt 5,1.n; J 3,1.n, Ježišove rozhovory s vtedajšími „teológmi“ – zákonníkmi a farizejmi, apologetické a vyučujúce reči a listy apoštolov), sú tam i osobné svedectvá (najmä ap. Pavla – Sk 22,3-21; 26,12-20) i učenie využívajúce obrazy, metafory, pôsobiace okrem rozumu aj na cit (napr. podobenstvá). I zázraky (uzdravenia chorých, vzkriesenia mŕtvych a i.) boli často využité pri evanjelizácii, a to najmä na presvedčenie pochybovačov, resp. ako dôkazy Božieho poverenia (L 7,20-22; Mk 16,20; J 2,23; Sk 16,25-34). Ale asi najviac pôsobilo na ľudí to, čo pozorovali na spôsobe života prvých kresťanov – tá pohanom, ale i Židom nepochopiteľná zvláštna moc pôsobiaca v novej „sekte“, čo pred ich zrakmi menila ich susedov, príbuzných, priateľov i bývalých nepriateľov, keď prijali za svojho Pána Ježiša Krista. Áno, práve spôsob života prvých kresťanov – ich nevšedné činy (dobré skutky) boli tým svetlom, čo svietilo pred ľuďmi (Mt 5,16) – toto ľudí priťahovalo ako magnet, a mnohých z nich aj priviedlo do radov kresťanov.

Teda na otázku „ako (akým spôsobom, metódou) evanjelizovať?“ nemožno jednoznačne odpovedať. Možno (a treba!) však odpovedať na otázku **„ako neevanjelizovať?“**! Čoho sa vyvarovať, aby nebolo zmarené všetko úsilie, zničená sejbá, ba čo viac, znehodnotená aj samotná pôda, a to do takej miery, že v nej nevzkĺčia ani sejby budúce?

1. Evanjizácia nesmie byť „lacná“. Nemá to byť výzva k viere bez pokánia, k radostnému životu kresťana bez poukázania na nutnosť nasledovania Pána Ježiša Krista, vrátane nesenia kríža (Mt 16,24). „Lacná evanjizácia“ je podvod, a ten, kto jej uveril, to čoskoro spozná. Dôsledok je jeho sklamanie a neraz, žiaľ, aj otvorený odpor, nepriateľstvo.

2. Evanjizácia nesmie byť nedôveryhodná. Takouto sa stáva vtedy, keď je rozpor medzi slovom a skutkom, medzi tým obrazom života, ktorý sa vykresľuje alebo vyžaduje, a tým, ktorým evanjelista, jeho blízki (rodina, spolupracovníci), poprípade aj iní za kresťanov sa vydávajúci ľudia, žijú. Preto evanjelista i jeho blízki musia byť ozajstnými kresťanmi (nie iba podľa mena). Okrem toho je nevyhnutné ľudí upozorniť na to, že nie každý, kto sa vydáva za kresťana, ním v skutočnosti je; že normou pre život kresťana je Božie slovo, a nie pohanskými prvkami premiešané a svetom, teda satanom vybudované tradície niektorých tzv. kresťanov; že vzorom (hoci nedosiahnuteľným) pre kresťana je jeho Pán – Ježiš Kristus, a nie nejaký človek. To pravda nevylučuje poučenie sa zo života, skúseností i spôsobov spolunažívania ozajstných kresťanov.

3. Evanjizácia nesmie byť nebiblická. Nesmie predovšetkým hlásať to, čo v Písme nie je, či dokonca to, čo je v rozpore s ním. Takou je napríklad „evanjizácia prosperity“, ktorá sľubuje „kresťanom“ stále iba úspechy (hmotný prospech, vlastne bohatstvo) a trvalé zdravie. Toto nám Pán Ježiš Kristus nikdy nesľuboval. Naopak, zakazuje nám „*zhromažďovať si poklady na zemi*“ (Mt 6,19), hovorí o bohatstve, ako o veľkej prekážke na ceste do nebeského kráľovstva (Mt 19,23-24). Vyzdvihuje nie

prosperitu, bezproblémovosť, ale, ako už bolo spomenuté, „nesenie kríža“ – hovorí o blahoslavenstve plačúcich, prenasledovaných (Mt 5,4.10), o tesnej bráne a úzkej ceste vedúcej do života (Mt 7,13-14), o povýšení ponížených („neúspešných“ v tomto živote) a ponížení povýšených (Mt 23,12; L 14,11). Hlásanie „teológie prosperity“ teda nemá nič spoločného s kresťanstvom. Úspešnosť vo svete a zdravie nie sú známkami pravosti viery. Naopak, „vera“ kvôli prosperite je zisťná, prospechárska. A zisťnosť, prosperchárstvo nie sú vlastnosti Božích detí.

Rovnako **nebiblické** je však aj **zamlčovanie toho, čo v Písme je**. Napríklad hovorené o Božích zaslúbeniach, bez spomenutia podmienok naplnenia týchto zaslúbení. Takáto „evangelizácia“ vedie k viere v „lacnú milosť“, k ignorovaniu Božej svätosti a k tragickému, klamnému presvedčeniu, že Boh je natoľko „dobrý“ a zhovievavý, že bude tolerovať hriech; že púhou vierou v Jeho existenciu si u Neho „zaslúžime“ spasenie, večný život. Je to naozaj *tragický klam*. Klam preto, lebo pravda, ako ju poznáme z Božieho slova, hovorí niečo úplne iného, a *tragický* preto, lebo mnohých tzv. kresťanov vedie po širokej ceste rovno do pekla.

4. Evangelizácia nesmie byť jednorázovou akciou bez následnej starostlivosti o duchovných „novorodencov“. Lebo i to sa stáva: stroskotanec je naložený na záchranný člň a – ponechaný sám na seba na širom mori. Ak nám naozaj ide o záchranu „stroskotancov“, musíme sa o nich postarať dovtedy, kým nie sú v bezpečnom „prístave“, alebo aspoň kým nie sú natoľko silní, aby mohli „veslovať“.

Podstatou evangelizácie je oznámenie radostnej zvesti, ktorej suma je: „*Tak Boh miloval svet, že svojho jednorodeného Syna dal, aby nikto, kto verí v neho nezahynul, ale aby mal život večný*“ (J 3,16). Je to pravdivé, výstižné, ale aj veľmi stručné. A pre túto stručnosť si s touto úžasnou zvesťou mnohí nevedia rady. Nevedia totiž, čo znamená „veriť v neho“, že tu ide v podstate o nasledovanie Pána Ježiša Krista, o **pokánie (obrátenie)** a **znovuzrodenie**. Tieto pojmy, ich obsah majú byť každému kresťanovi jasné. A tiež to, ako je to s Božím zákonom, s Jeho milosťou a so zaslúbeniami, a ďalej ako možno poznať Božiu vôľu a ako podľa nej žiť. Toto všetko má kresťan vedieť. Preto pri evangelizácii (resp. nadvážne na ňu) treba po „A“ povedať aj „B“ (a postupne pokračovať až po „Z“). Niekedy to pôjde rýchlo a ľahko, inokedy pomaly, ťažšie. Je však nezbytné skôr-neskôr nahradiť „mlieko“ (kojeneckú stravu) pestrejším a výdatnejším „tvrdým pokrmom“ (Hb 5,13-14).

5. A konečne evangelizácia nemôže byť bez modlitebnej podpory. Nie my spôsobujeme obrátenie jednotlivcov alebo „zástupov“, ale Duch svätý. Musíme preto prosiť o jeho pôsobenie v nás a cez nás. Bez neho sme ako rozhlasový prijímač (či v tomto prípade skôr vysieláč) bez elektriny.

13.2. „Piate evanjelium“ *

Známy belgický teológ 20. storočia Edward Schillebeeckx napísal, že „história aktuálneho života kresťanov je *piatym evanjeliom*“. Treba tomu rozumieť tak, že „skutočné vyznávanie Ježiša ako Krista“ vždy vyústi do jeho nasledovania a v živote človeka sa rodí nová skúsenosť a nová prax, čo sa prejaví inou kvalitou života („novým životom“). Tento nový život má obrovský misijný, resp. evangelizačný potenciál, vplyv na okolitý svet – taký ako samotné evanjelium.

Uvedený citát, i keď je v ňom použitá metafora, je určite pravdivý. Kto pozná dejiny cirkvi – tie najstaršie aj tie najnovšie (i súčasnosť), vie, že vždy to bol práve spôsob života ozajstných kresťanov – najmä ich vzájomná láska (slúžiaca, pomáhajúca) a ich odhodlanie podstúpiť kvôli poznanej Pravde nielen nevýhody, výsmech, ale aj mučenie a smrť – čo vyvolávalo v ich nekresťanských susedoch najprv obdiv a neskôr túžbu „byť ako oni“ a „patriť medzi nich“. Takto rástla, šírila sa cirkev najmä v prvých desaťročiach n.l. Pravdaže, od začiatku tu bol aj iný, nazvime to „klasický“, spôsob e-

* CS/02

vanjelizácie – kázanie (šírenie evanjelia slovom). Oba spôsoby sa však nevylučujú, naopak, pôsobia synergicky.

Neskôr ale prišli iné, diametrálne odlišné metódy „pokresťančovania“: kresťanstvo sa začalo šíriť na jednej strane príslubom výhod, na druhej strane pomocou vnúteného „krstu“ na ľuďoch, ktorí nemali ani predstavu, o čo pri tomto úkone (sviatosti) ide. Takáto evanjelizácia pomocou „cukru a biča“ (týmto „bičom“ mohla byť hrozba straty kariéry, ale aj hrozba zbraní alebo jednoducho „povel“) sa začala uplatňovať po tzv. „konštantinizácii“ cirkvi (po r. 313), čiže keď sa kresťanstvo stalo „štátnou cirkvou“. Započal s tým samotný cisár Konštantín, keď svojim légiam nariadil prejsť cez rieku – tým bola jeho armáda „pokrstená“, jeho vojaci sa stali „kresťanmi“. Takto a podobne „sa rodili“ (a „rodia sa“) formálni „kresťania“. Ich rady v ďalších generáciách rozširovali tí, čo sa narodili do kresťanských alebo „kresťanských“ rodín, ale nikdy sa nenarodili do Božej rodiny (t.j. nenarodili sa „znova“, „zhora“, „z Ducha“).

Je dôležité zdôrazniť, že všetci takto „vyprodukovaní“ „kresťania“ vždy konali a konajú celým svojím životom intenzívnu „antievanjelizáciu“, ktorá veľmi často paralyzuje misijnú a evanjelizačnú prácu skutočných kresťanov. Pár príkladov:

– 1. Veľký indický politik a hinduistický mysliteľ M. Gándí, ktorý obdivoval Ježiša Krista a celkom sa stotožnil s jeho učením, prehlásil, že by sa bol zrejme stal kresťanom, keby – nebol poznal kresťanov. Inými slovami: „antievanjelizačný“ účinok praxe, života konkrétnych „kresťanov“, ktorých poznal (osobne alebo z histórie) u neho prevážil nad účinkom samotného evanjelia.

– 2. Kresťania mnohých generácií kritizovali a odsudzovali (a kritizujú a odsudzujú) Židov za to, že sú neprístupní evanjelizácii. Ale ako môžu byť, keď v pamäti ich národa sú hlboko vryté skúsenosti s kresťanmi: takmer dve tisícročia trvajúca všemožná diskriminácia, nenávisť, pohrdanie, odsudzovanie, ale aj hromadné vraždenie, masakry, „pogromy“. Veru kresťania od prvých storočí n.l. až dosiaľ neposkytli Židom konkrétne dôkazy o tom, že morálna hodnota ich učenia je vyššia (bohumilšia).

– 3. Hlbokú stopu (a traumy) v pamäti ľudstva zanechali aj „križiacke výpravy“. Nimi „kresťania“ definitívne pochovali nádej, že raz svojou misiou nejako výraznejšie ovplyvnia obyvateľstvo moslimských krajín.

– 4. Habsburgovia, vydávajúci sa za „najväčších ochrancov kresťanstva“ (rozumej rímskej cirkvi) svojou brutálnou, netolerantnou politikou spôsobili, že státisíce ľudí ich bývalej monarchie opustili nielen rímsku cirkev, ale často i kresťanstvo.

– 5. Skúsenosti (z minulosti i súčasnosti) hovoria, že každý škandál v osobnom živote alebo v rodine farára má za následok odvrátenie sa mnohých členov jeho zboru (farnosti) nielen od neho, ale často aj od cirkvi.

Dnes existuje mnoho príručiek na tému „ako evanjelizovať“. Radí sa v nich „ako psychologicky pôsobiť“, aké formy (pútavé či dokonca „zábavné“) voliť, ako využívať modernú techniku atď. Som osobne presvedčený, že všetko to je zbytočné. Veď ľudia, ktorí v minulosti stáli na čele veľkých prebudeneckých hnutí (spomeňme aspoň J. Wesleyho v Anglii, D.L. Moodyho v Severnej Amerike alebo sestry Royové u nás) neštudovali psychologické príručky, zato však žili v prísnej zhode s tým čo hlásali. Čiže opierali sa síce o Božie slovo, používali drahokamy obsiahnuté v štyroch evanjeliách, ale popritom celkom prirodzene používali (alebo ak chcete „využívali“) silu v úvode článku spomenutého diamantu – „piateho evanjelia“. To je veľké poučenie aj pre dnešok!

14. HORKÉ KVAPKY Z BOŽEJ LEKÁRNIČKY *

Dobrorečte stále za všetko Bohu a Otcu v mene nášho Pána Ježiša Krista. (Ef 5,20).

Za všetko ďakujte, lebo to je vôľa Božia pri Vás v Kristu Ježišovi. (1Tes 5,18).

V citovaných výzvach apoštola Pavla si treba všimnúť najmä to „za všetko“. Nehovorí „za veci príjemné“, ani nie „za dobré veci“ (veď „dobré“ si mnohí zamieňajú s „príjemným“), ale hovorí „za všetko“. Toto sa nezhoduje s učením tých, čo tvrdia, že od Boha pochádzajú len veci príjemné (oni ich nazývajú „dobrými“), ako je zdravie, dobré materiálne zabezpečenie, úspechy a pod., a že tí, čo tieto príjemné veci nemajú, v skutočnosti ani nie sú kresťanmi; veď ich choroby, chudoba, neúspechy sú vraj dôsledkami ich nevery.

Iste všetci veríme, že Boh je náš milujúci Otec, že nám dáva len dobré veci, ale nie sme zajedno v tom, **čo sú to tie dobré veci**.

Apoštol Pavel píše kresťanom do Ríma: *milujúcim Boha, povolaným podľa rady (Božej) **všetky veci slúžia na dobro*** (Rím 8,28). Opäť sa tu opakuje to „všetko“ – „všetky veci“. Niet pochyb, že sú v tom zahrnuté aj veci nepríjemné, teda napr. aj choroby, strata majetku, spoločenskej prestíže, nesplnenie túžby, neúspech atď.

Nie každému sa to páči, rád by si predstavoval Božie deti večne zdravé, veselé, úspešné. No Pán Ježiš Kristus hovorí o svojich nasledovníkoch niečo iné: blahoslavení (šťastní) sú chudobní v duchu (pokorní), žalostiaci (plačúci), krotkí (tíchi, možno i nepriebojní), prenasledovaní pre spravodlivosť... (Mt 5,3n). Na inom mieste odsudzuje „sebavedomie“, pýchu a vyzdvihuje pokoru (viď podobenstvo o farizejovi a publikánovi – L 18, 10-23), hovorí o povýšení ponížených a ponížení povýšených (L 14,11), ako i o tom, že bohatý ťažko vojde do nebeského kráľovstva (Mt 19,23). Pán Ježiš Kristus vonkoncom nehovorí o „bezproblémovom“ živote kresťanov, ale naopak o „nesení kríža“ (Mk 8,3-4) a o tom, že práve ten, **kto je najmenší, medzi všetkými vami** (t.j. z ľudského hľadiska „neúspešný“), **je (skutočne) veľký** (L 9,48).

Podívajme sa na tri veci v živote kresťanov, s ktorými sa niektorí (najmä ak sú ovplyvnení tzv. „teológiou prosperity“) nevedia vyrovnáť. Sú to: trápenie, smútok a nesplnené prosby.

a) Ako je to s trápením, súžením a nadmerným zaťažením kresťanov?

Lebo si bol pevnosťou **chudobnému v súžení**, **prístreškom pred lejakom** a **clonou pred horúčosťou**. (Iz 25,4).

Ježiš hovorí: „**Podďte ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení**, ja vám dám odpočinutie.“ (Mt 11,28).

Boh **všetkej milosti**, **ktorý povolal vás v Kristu do svojej slávy**, keď máličko potrpíte, **vás zdokonalí**, **utvrdí a postaví na stály základ**. (1P 5,10).

Pán je teda oporou, „pevnosťou“ chudobným v súžení a dáva odpočinutie preťaženým. Tieto výroky sú pre nás zdrojom nádeje a radosti, ale súčasne potvrdzujú, že veriaci bývajú aj chudobní, súžení a preťažení: okrem slnečných dní, bývajú aj dni daždivé. Buď vďaka Pánu za to, že je tomu tak. Veď keby boli len dni slnečné, kraj by sa zmenil na vyprahnutú pustatinu, a keby boli len chvíle príjemné, duchovný život mnohých by sa zmenil v púšť. Tvrdú, suchú, neúrodnú pôdu sebeckva a pýchy neraz práve dážď súženia zmení v úrodnú pôdu pokory a pokánia, z ktorej môže vyrásť vzácny strom viery. A ten poskytne ochranu pred „nečasom“, pred lejakom i páľavou slinka. Utrpenie, ako hovorí Písmo, nás **zdokonalí**, **utvrdí**, **upevní** – tak ako oheň, ktorý

* ZP/98

páli, ale súčasne očisťuje a zakaľuje. Skúšky preosievajú Boží ľud. Tí, čo nimi prejdú, sú rydzejší, pevnejší.

Kto pozná biblické dejiny, vie, že Boh všetkých mužov, ktorých poveril významnými úlohami, vyžadu-
júci silnú vieru a odvahu (spomeňme aspoň Abraháma, Jozefa, Mojžiša) previedol napred mnohými
súženiami (telesnými i duševnými). Bola to na jednej strane pre nich veľmi dobrá škola, na druhej strane
to bola nutná previerka ich viery a spoľahlivosti. A túto metódu používa Boh aj dnes pri výbere tých,
ktorí majú zohrať v Jeho plánoch nejakú významnú rolu.

Ďakujeme Pánovi aj za skúšky, pokorenia, neúspechy, nepríjemnosti i za bolesť. Dô-
ležitá je duša človeka. Ak na jej záchranu Boh použije aj bolestivý zákrok, je to v zá-
ujme človeka, pre záchranu jeho duše (a možno aj duší iných ľudí).

b) Ako je to so smútkom kresťanov?

*Prečo **si skleslá, duša moja, a zmietaš sa vo mne? Očakávaj na Boha, lebo ešte
ďakovať budem Jemu...** (Ž 42,12).*

*Keby som **kráčal temným údolím, nebojím sa zlého, lebo Ty si so mnou: Tvoj prút
a Tvoja palica ma potešujú.** (Ž 23,4).*

Môžu byť kresťania skleslí, smutní, keď ich apoštol Pavel nabáda „*Radujte sa v Pá-
nu vždycky!*“ (F 4,4)? Áno, môžu. Veď neraz im prichodí kráčať „temným údolím“, keď
prichádzajú choroby, straty blízkych ľudí, rodinné tragédie, sklamanie a iné situácie,
ktoré celkom prirodzene prinášajú skleslosť, smútok. I náš Pán bol smutný (Mt 36,37-
38). V Písme čítame, že i plakal: zaplakal nad mestom Jeruzalem (L 19, 41) aj keď
umrel jeho priateľ Lazár (J 11,35). Smútok je opakom veselosti, nie radosti. Človek
nemusí byť veselý, aj keď jeho srdce prekypuje radosťou. Radosť totiž nie sú
„radovánky“. Radosť je stav mysle („srdca“), pocit šťastia a pokoja z istoty a bezpečia
a pocit spokojnosti z úspechu, z dosiahnutia nejakého dôležitého cieľa. Istotu, bezpe-
chie máme len u Boha, lebo je všemocný a miluje nás – preto nám môže (iba On
a nikto iný) a chce pomôcť. Najvyšším cieľom človeka je dosiahnutie spoločenstva
(koinónie) s Bohom. Ak tento cieľ dosiahne, potom je jeho spokojnosť úplná, potom
jeho šťastie, radosť už nemôže natrvalo skalať a narušiť ani smútok, ktorý je prirodze-
ným citovým rozpolžením pri rôznych životných úderoch. A tak, ak Pán Ježiš Kristus
hovorí, že šťastní (blahoslavení) sú plačúci, prenasledovaní atď. (Mt 5, 4.10), nie je to
žiaden paradox, ale prirodzená vec, realita, ktorú potvrdzuje životná skúsenosť mno-
hých skutočných nasledovníkov nášho Spasiteľa.

Kresťanovi síce často prichodí kráčať temným údolím, ale i tak je šťastný, môže
sa radovať, lebo sa môže oprieť o „palicu“ svojho Pána, ktorý ho celkom iste z toho
„údolia“ vyvedie:

*Hoc' mi príde kráčať snád'
údolia smrti tmou,
nebudem sa zlého báť,
veď Ty si vždy so mnou;
palica a prút Tvoj tu je
to ma potešuje.*

(Ž 23,4 – rytmicky upravené)

c) Ako je to so splnením, či s „nesplnením“ prosieb kresťanov?

*Boh viedol ľud **okľukou** cez púšť pri Červenom mori. (2M 13,18).*

*Ježiš povedal Petrovi: „Čo ja robím, **teraz nechápeš, ale potom pochopíš.**“
(J 13,7).*

Mnohí očakávajú, že Boh splní ich priania ihneď a presne podľa ich predstáv. Vo
svojich modlitbách vlastne „radia“ Bohu, predkladajú Mu nielen predmet svojich žia-
dostí, ale aj svoje „návrhy“ na spôsob ich „vybavenia“. A ak Pán na ich plány nepri-

stúpi, cítia sa ukrivdení, alebo si myslia, že príčinou je „malá viera“. Takto však nemá vyzerať správny vzťah syna (dcéry) k Otcovi – taká nemôže byť modlitba kresťana, taká nemôže byť viera (dôvera v Boha) Božieho dieťaťa. Boží Syn nám ukázal príklad, ako treba prosiť nebeského Otca, keď vo svojich modlitbách prízvukuje: „*Buď voľa Tvoja.*“ (Mt 6,10) a „...nie ako ja chcem, ale ako Ty.“ (Mt 26,39).

Ďakujeme nášmu nebeskému Otcovi, že nám na naše žiadosti občas povie aj „*nie!*“ alebo „*počkaj, ešte nie!*“, lebo my nedovidíme dostatočne ďaleko a nerozumieme Božím cestám. Často až po čase, pri pohľade späť, spoznáme, že práve tá naším Pánom vytýčená cesta okľukou, neraz i nepohodlná, trnistá, nás bezpečne priviedla na miesto s bohatou „úrodou“, z ktorej máme úžitok (požehnanie) my i naši blízni, a že naše pôvodné plány, ktoré sme predkladali Bohu, boli veľmi nedokonalé, „krát-kozraké“, sebecké. *Náš nebeský Otec najlepšie vie, čo potrebujeme, a to prv než Ho prosíme* (Mt 6,8).

Božie hľadisko, Jeho kritériá, sú odlišné od tých, podľa ktorých posudzuje „šťastie“, „úspešnosť“ tento svet. Kritériá sveta však nemôžu platiť pre Božie deti, veď ony nie sú súčasťou tohoto sveta (J 17,14,16), hoci sú do sveta poslaní (J 17,18), aby boli jeho svetlom a soľou (Mt 5,13,14) a aby mu zvestovali evanjelium (Mt 28,19). A tak, kto kritéria sveta vnáša do viery, do cirkvi (do Kristovho tela), ten ta vnáša prvok, ktorý je nielen cudzí, ale aj nepriateľský – veď svet je pod vládou satana, je jeho „kniežat-stvom“ (J 12,31; 14,30; 16,11).

Vymenovali sme si hlavné argumenty proti „teológii prosperity“; hlavné preto, lebo sú to argumenty Božie – veď sú založené na výrokoch Božieho Syna. Sú však aj ďalšie **argumenty – založené na skúsenostiach veriacich**:

1. Kristoví apoštoli nijako „neprosperovali“ (z hľadiska sveta), boli chudobní ako samotný ich Pán, nemali vysoké spoločenské postavenie, ba ani skalopevné zdravie. Napr. apoštol Pavel mal „osteň v tele, ktorý ho depta“ (2Kor 12,7-9) a Timoteus trpel častými chorobami (1Tim 5,23). Napriek tomu môže Pavel napísať: *práve keď mliem, som mocný* (v inom preklade: *práve, keď som slabý, som silný*) – 2Kor 12,10.

Ak Kristovým apoštolom bola daná možnosť znášať aj choroby, aj neúspechy, aj pohanenia, aj nenávisť, prečo by sme si mali myslieť, že ich nedopraje náš Pán znášať aj nám?

2. Posledná veta predchádzajúceho odseku nie je myslená ironicky, ale presne tak ako je vyslovená. Lebo choroby, neúspechy, materiálny nedostatok a iné nepríjemné veci nie sú pre Božie deti žiadnym nešťastím. Naopak sú to pozitívne veci, lebo majú funkciu výchovnú, vyučujúcu, výstražnú. *Božím deťom naozaj všetky veci slúžia na dobro* (R 8,28).

Nebeský Otec svoje deti miluje, a práve preto, že ich miluje, záleží Mu na tom, aby rástli vo viere, aby boli odolní proti zvodom diabla, tela, sveta.

Boli by zlými takí rodičia, ktorí by zanedbávali výchovu svojich detí, a namiesto po- učení, výstrah, a ak treba i trestu, dávali im iba odmeny – „cukríky“. Skutočne nič hor- šieho by pre svoje deti nemohli urobiť. Ako si len niekto môže myslieť, že náš nebes- ký Otec by vychovával svoje deti takto nerozumne – iba „cukríkmi“ (t.j. len príjemnými vecami)?!

3. Že výchova „cukríkmi“ nie je žiadnou výchovou, ale „spoľahlivým“ spôsobom, ako z detí urobiť neposlušných, nedisciplinovaných, ale aj nevedomých, skrátka ne- spoľahlivých ľudí, mnohí vieme (niektorí možno z vlastných, iní z cudzích skúseností). A presne tak, ako je to v oblasti duševnej výchovy a vzdelania, tak je to aj v oblasti duchovnej. Veľa svedectiev ľudí hovorí o tom, že sa obrátili až po nejakej kríze (nepri- jemnej, „zlej“ udalosti). Nie je dôležité, či to bola choroba, stroskotanie ambícií, kýé- ry, morálny pád a či niečo inšie. Ale i v ďalšom živote obrátených a znovuzrodených ľudí majú tieto nepríjemné udalosti, tieto lekcie veľký význam. Život „v bavlnke“, bez problémov zvädza totiž k pohodliu, k uprednostňovaniu „pokladov zemských“ pred

Daniel a mnohí, mnohí iní. Boh ich vyslyšal a dal im ešte aj mnohé naviac. A Boh je stále ten istý, urobí tak teda iste aj dnes tomu, kto sa v dôvere na Neho obráti.

19. KVAPKY *

(duchovné miniatúry)

19.1. Na koho sa spoliehaš ?

Takto vraví Hospodin: Prekliaty je muž, ktorý dúfa v človeka... jeho srdce odvracia sa od Hospodina... (Jeremiáš 17, 5.7).

Pavel píše: Viem, komu som uveril, a som presvedčený, že má moc zachovávať, čo mi bolo zverené. (2. Timoteovi 1, 12).

Otázka dôvery v Boha, spoliehania sa na Nehu, vždy a vo všetkom, je pre kresťana otázkou zásadnou: kto nedôveruje Bohu, ale spolieha sa na ľudí, tomu chýba viera, ten nie je kresťanom (aj keby sa sám za kresťana pokladal, aj keby chodil do kostola, zastával funkciu v cirkvi a pod.). Písmo jasne hovorí, že je prekliaty, že jeho srdce sa odvracia od Hospodina, a práve preto nie je, nemôže byť kresťanom.

Ten, kto naozaj verí, vie komu uveril (ako apoštol Pavel). Vie, že je to Boh všemohúci a všadeprítomný – že teda môže vždy, všade a vo všetkom pomôcť; a že je to Boh milostivý a milujúci – že teda chce pomôcť každému, kto verí v Nehu, kto Mu bezvýhradne dôveruje.

19.2. Koho oslavuješ ?

Každý, kto vzýva meno Hospodinovo, bude zachránený. (Joel 3, 5).

Nieto spasenia v nikom inom, lebo nebolo dané pre ľudí iné meno pod nebom, v ktorom by sme mohli dôjsť spásy. (Skutky apoštolov 4, 12).

Jahve (Hospodin) – to je meno nášho Boha. On je Bohom záchrany, spasenia. Len Jemu, Bohu jedinému a Jeho Synovi, Pánu Ježišovi Kristu, patrí naše vzývanie – oslavovanie, chválenie, vyvyšovanie a vďakyvzdávanie.

Pamätajme na to, my kresťania. Veď mnohí z nás si to azda neuvedomujú, keď nekonajú podľa tohoto Božieho príkazu. Aj keď nevzývame (ako mnohí naši spoluobčania) božstvá rôznych pohanských náboženstiev (tak veľmi sa u nás rozmáhajúcich), sme neraz náchylní oslavovať, chváliť, vyvyšovať ľudí. A to je tiež modloslužba, proti-
viaca sa Svätému Bohu a odlučujúca nás od Nehu.

19.3. Bez pokory nemožno prijať milosť

Nasýť nás ihneď z rána svojou milosťou, aby sme po všetky svoje dni radostne plesali. (Žalm 90, 14).

Ježiš povedal učeníkom: Dovoľte dietkam prichádzať ku mne a nebráňte im, lebo takých je kráľovstvo Božie. (Marek 10, 14).

Milosť vie oceniť v plnom rozsahu iba odsúdenec na smrť. Pre neho milosť znamená záchranu života. Kto z ľudí si neuvedomuje svoju hriešnosť, to, že je odsúdencom potrebným záchranu, nemôže prijať milosť. A bez Božej milosti je stratený.

Iba pokora, stav úplnej závislosti (ako dieťaťa na rodičovi) umožnia človeku pristúpiť k Bohu a prijať Jeho milosť, stať sa Jeho dieťaťom, a tak aj dedičom Božieho kráľovstva. A k tomu všetkému prijatie tohoto úžasného daru milosti prináša radosť, je dôvodom plesania už tu, na Zemi.

* EVS, TB a CS

19.4. Vysoké postavenie, to je aj veľká zodpovednosť

Zalúbilo sa Hospodinu urobiť vás svojím ľudom. (1. Samuelova 12, 22).

Ale vy ste vyvoleným rodom, aby ste zvestovali cnostné skutky Toho, ktorý vás povolal z tmy do svojho predivného svetla. (1. Petra 2, 9).

Uvedomujeme si my, kresťania, čím sme v Božích očiach? Boží ľud, vyvolený rod, kráľovské kňazstvo, svätý národ – to je ohromné vyznamenanie, nesmierne vysoké postavenie, výsada. Využívame toto svoje postavenie? Správame sa vo svete ako Boží ľud, svätý národ atď.? Veru veľmi zriedka. Ale pozor! Kto si svoje postavenie neuvedomuje, v podstate sa oň už pripravil.

Biblický text nám však hovorí nielen čím sme, ale aj čo z toho vyplýva: máme zvestovať (cnostné) Božie skutky. Na inom mieste sme zase pomenovaní „svetlom sveta“ a „soľou zeme“ (Mt 5,13.14). Tak teda svietime, ochucujeme a chráňme od nákazy a rozkladu tento svet! Pamätajme: Kto si neuvedomuje svoje postavenie pred Bohom, ani nekoná to, čo od neho Boh očakáva, stratil toto postavenie. A s ním aj všetky zásluby, ktoré Boh svojmu ľudu dal.

19.5. Milosť s podmienkou

Milostivý a milosrdný je Hospodin, váš Boh, a neodvráti od vás tvár, keď sa k Nemu obrátite. (2. Kronická 30, 9).

Pán Ježiš Kristus hovorí: Ak sa neobráťte..., nevojдете do kráľovstva nebeského. (Matúš 18, 3).

Najväčším zázrakom, a súčasne prejavom milosti, ktorý Boh vykonal, je, že poslal svojho Syna, aby jeho prostredníctvom zmieril človeka so sebou. Kiež by sme si túto skutočnosť neustále pripomínali, a podľa toho aj konali.

Nezabúdajme však, že toto zmierenie, záchrana netýka sa každého človeka, ale iba toho, kto sa obráti, ako hovoria naše texty. Iba ten, kto sa odvráti od sveta a obráti sa k Bohu, kto „vyléči starého človeka“ (Kol 3,9), zmení svoju myseľ („metanoia“ = zmena mysle = obrátenie = pokánie), len ten môže očakávať od Boha milosť a milosrdenstvo. Milosť je teda síce zadarmo, ale jej udelenie je podmienené ochotou jej prijatia, obrátením, primknutím sa k tomu, kto ju udeľuje – k Hospodinovi, nášmu Bohu.

19.6. Boh je s nami i keď nám satan nahovára, že nás opustil

Keby som kráčať hoci temným údolím, nebojím sa zlého, lebo Ty si so mnou: Tvoj prút a Tvoja palica ma potešujú. (Žalm 23, 4).

(Pavel píše:) Všetkými sme utláčaní, ale nie potlačení; sme tiesnení, ale si nezúfame; sme prenasledovaní, ale nie opustení. (2. Korinským 4, 8-9).

Temné údolie (údolie smrti) – aká je to príľehavá metafora súžení ľudského života. Život kresťana nie je prechádzkou ružovou záhradou. Neras nám prichádza kráčať aj „temným údolím“. Vtedy človek často Božiu prítomnosť necíti bezprostredne; satan mu nahovára, že ho Boh opustil, a človek býva náchylný tomuto klamstvu uveriť. Nie je pravda, že nás náš nebeský Otec v najhoršom opúšťa. Písmo nám svedčí (a skúsenosť Božích detí potvrdzuje), že nikdy nie sme opustení – Boh nás sprevádza našimi ťažkými chvíľami, keď pocítujeme Jeho prút, ale súčasne sa môžeme oprieť o Jeho palicu. S istotou vieme, že tým, čo Boha milujú, všetko slúži k dobru (R 8,28). Oheň páli, ale aj očisťuje a zakaľuje. Skúšky preosievajú Boží ľud. Tí, čo nimi prejdú, sú rýdzejší, pevnejší. Ďakujeme preto nášmu Pánovi aj za skúšky, pokorenia, neúspechy, nepríjemnosti i za bolesť. Dôležitá je duša človeka. Ak na jej záchranu Boh použije aj bolestivý zákrok, je to v záujme človeka, pre záchranu jeho duše.

19.7. Boh od nás očakáva ochotu pomáhať cudzím ľuďom

Miluj cudzinca ako seba samého. (3. Mojžišova 19, 34).

Nezabúdajte na pohostinnosť. (Židom 13, 2).

Cudzincov, pútnikov odkázaných na pohostinnosť tých, ktorí ich prichýlia, je dnes istotne menej ako v dobách biblických. Neznamená to však, že nie sú. Občas sa ľudia ocitnú v situácii, keď ich zdravie, niekedy i život závisí od pomoci iných. Ako sa správame vtedy my, kresťania? My, ktorých Pán vo svojom Slove na mnohých miestach rôznym spôsobom vyzýva k ochote pomôcť iným. Správame sa inak ako ľudia sveta?

A koľko je len okolo nás „pútnikov blúdiacich duchovnou púšťou“, ktorí tiež potrebujú našu pomoc, občerstvenie, nasýtenie a ukázanie správneho smeru ďalšej cesty! Sme pripravení poslúžiť aj takýmto „cudzincom“? Nepotrebujeme k tomu ani plnú chladničku, ani podrobnú mapu. Stačí nám evanjelium a poslušnosť voči nášmu Pánovi.

19.8. Boh plní svoje zaslúbenia – za istých podmienok

V Teba dúfajú tí, čo znajú Tvoje meno; lebo Ty neopustiš tých, čo Ťa hľadajú, Hospodine. (Žalm 9, 11).

Proste a dostanete; hľadajte a nájdete; klopte a bude vám otvorené. (Matúš 7, 7).

Boh nám dal mnohé zaslúbenia. Niektoré sa týkajú našej spásy, nášho života v nebeskom kráľovstve, iné nášho pozemského života, našich potrieb duchovných, ale aj telesných. Ako málo ich len využívame! Akoby sme neverili, že sa pri nás naplnia, že Boh dodrží svoje slovo. Radšej sa spoľiehame na seba a na iných ľudí. Ale to je prejav nedôvery v Boha – nevery. A bez viery sa zaslúbenia naozaj nemôžu naplniť. Lebo každé zaslúbenie má svoje podmienky. Ak tieto podmienky nesplníme, zaslúbenie sa pri nás nemôže naplniť. Napr. *Žalm 9,11* hovorí v podstate: Len vtedy Ťa Boh neopustí, ak Ho ty hľadáš (napr. v Jeho Slove, v stvorenstve, na modlitbách atď.). Teda aktívne hľadanie Boha je podmienkou naplnenia tohoto zaslúbenia. Ale je i všeobecná (spoločná) podmienka naplnenia Božích zaslúbení. Touto podmienkou je viera, bezpodmienečná dôvera v Boha.

19.9. „Mocní“ tohoto sveta

On mení časy i doby, zosadzuje a nastoluje kráľov. (Daniel 2, 21).

Mocných zhodil z trónov a povýšil ponížených. (Lukáš 1, 52).

Dejiny ľudstva sú plné správ o „mocných“ sveta. O ich „sláve“, výbojoch, tyranstve, arogancii, a nakoniec o ich páde.

Moc, bohatstvo, sláva a rôzne „telesné rozkoše“ patria medzi najväčšie pokušenia, ktorými satan zvádza človeka. Väčšina ľudí podľahne. Sú nepoučiteľní a sila satanových lákadiel je priveľká.

Ďakujeme nášmu Pánovi a oslavujeme Ho! Veď On je Pánom časov, On váľa tróny tyranov, zosadzuje mocných, ale aj povyšuje ponížených. Neusilujme o moc, bohatstvo, slávu. Lebo ak by sme po nich túžili, vedzme, že sú to pokušenia od diavla. Ale ak ich dostaneme bez toho, žeby sme po nich túžili, sú darom od Boha. A vtedy je samozrejmosťou, že ich využijeme pre oslávenie Boha a pre pomoc tým, čo ju potrebujú. Že ich nezneužijeme.

19.10. Boh istotne ochráni a zachráni svoje deti

Ochraňuj ma, Bože, lebo sa k Tebe utiekam. (Žalm 16, 1).

Boh nás z takej smrti vytrhol a vytrhuje, a dúfame v Neho, že nás ešte aj bude zachraňovať. (2. Korinským 1, 10).

S hrôzou si uvedomujeme zúfalý stav ľudí, ktorí nepoznajú Boha. Najmä ak pomyslíme, ako a kde budú tráviť večnosť. Ale aj tu, v časnosti, je ich situácia nezávadeniahodná. Nemajú sa o koho oprieť, na koho sa spoľahnúť. Veď ľudia sú takí nespoľahliví a okrem toho neschopní vyriešiť mnohé ťažké životné situácie.

Jedine Boh je – pre tých, čo Ho môžu pokladať za svojho Otca – spoľahlivou oporou na tomto svete. On je všemocný (a preto môže) a miluje nás (a preto chce) nám pomôcť. Zaručene nás vytrhne z každej núdze (ako spievame v známej nábožnej piesni), nie však vždy takým spôsobom, akým si predstavujeme. On vie „ako na to“, my nie. My by sme si možno liečili rakovinu prikladaním mastičky, On ju však radikálne „chirurgicky“ odstráni. Trochu to azda niekedy aj bolí, ale iba to je účinný spôsob pomoci.

Vďaka Ti, Pane, že nám pomáhaš, keď Ťa prosíme, a že si ponechávaš suverenitu pri voľbe spôsobu pomoci. Veď spôsoby, ktoré by sme si zvolili my, sú také nedokonalé.

19.11. Ak nie si duchovne slepý, vidíš Božie divy, a ak tie vidíš, nemôžeš byť pyšným

Zalúbilo sa mi zverejniť znamenie a divy, ktoré mi urobil najvyšší Boh. (Daniel 3, 32).

(Pavel píše:) Ja som najmenší z apoštolov, ani nie hoden menovať sa apoštolom, pretože som prenasledoval cirkev Božiu. Ale z milosti Božej som, čo som. (1. Korintským 15, 9-10).

Veľké divy, ktoré vykonal Boh, nakoniec zmenili aj srdce pohanského kráľa Nabúkadnecara (*Dan. 3, 24-33*). Ako to, že ohromné divy Božie, a to nielen tie, o ktorých čítame v Písme, ale najmä tie, s ktorými sa každý človek stretá denne, nedokážu zmeniť srdce mnohých ľudí? Celé stvorenie, ktoré nás obklopuje vo svojej nesmiernej pestrosti, bohatosti, kráse, ako aj premúdre zákony, ktorými sa toto stvorenie riadi a ktorých Autorom, Zákonodarcom je samotný Boh – či to nie sú divy? A to, čo je v nás, čím sme – či to nie je nesmiernyázrak? Čím sme, sme jedine z Božej milosti, sme tým iba vďaka Jeho láske, pôsobenia Jeho Ducha.

Je naozaj zvláštne, že mnohí nevidia tieto divy! Plne o nich platia slová: „*Oči majú a nevidia, uši majú a nepočujú*“ (*Jer. 5,21*). „*Dom vzdoru*“ oslepuje a ohlušuje týchto ľudí (*Ez 12,2*). Vzdor a pýcha z Božieho anjela – svetlonoša urobili Božieho protivníka – satana, zvodcu. Vzdor a pýcha zo synov Božích robia synov satanových.

19.12. Milosť je zadarmo, ale nie bez nášho pričinenia

Zmilujem sa, nad kým sa zmilujem, a zľutujem sa, nad kým sa zľutujem. (2. Mojžišova 33, 19).

Keď syn bol ešte ďaleko, uzrel ho otec, zľutoval sa, pribehol, padol mu okolo krku a vybozkával ho. (Lukáš 15, 20).

Milosť Božia je jedinou našou nádejou a záchranou. Prichádza síce bez našich zásluh, ale nie bez nášho pričinenia. Ak nás Duch Boží prebudí a my si uvedomíme svoju biedu, musíme vstať a vykročiť naproti nášmu Záchrancovi.

Márnotrúfny syn, keď ofutoval svoj čin, nachádzal sa medzi sviniami. Ak by bol iba ľutoval, ale nevstal a nevykročil, nevrátil sa ku svojmu otcovi, bol by zostal naďalej medzi sviniami, bol by zahynul.

Boh nám dáva zadarmo milosť; my ju však musíme prijať, musíme sa obrátiť k Darcovi milosti, vykročiť na cestu nasledovania nášho Pána. Toto musíme urobiť my, vedome. Všetko ostatné urobí za nás Pán.

Ak si sa prebudil z duchovného spánku, nezostávaj ležať v špinavom peklechu hriechu, lebo opäť v ňom zaspíš, ale vstaň a vykroč!

19.13. Aj bezbožníci majú svojich bohov

Služte Hospodinu z celého srdca. Neobracajte sa k márnostiam, ktoré vám neosožia, ani vás nezachránia. (1. Samuelova 12, 20-21).

Hoci sú takzvaní bohovia, či už na nebi a či na zemi, ale my máme jediného Boha-Otca, z ktorého je všetko, aj my skrze Neho. (1. Korinským 8, 5.6).

Dnešný svet je, podobne ako v biblických dobách, plný „bohov“, „bôžikov“. Uctievať ich nielen príslušníci pohanických náboženstiev, ktorých aj u nás stále pribúda, ale aj tí, čo tvrdia, že „v žiadneho boha neveria“, ba i mnohí „kresťania“. Týchto „bôžikov“ predstavujú rôzne veci, umiestnené na najvyšších priečkach rebríka hierarchie hodnôt človeka: bohatstvo (popríklad rôzne materiálne predmety), telesná rozkoš, rôzne opojné látky, túžba po moci, sláve atď. Im ľudia slúžia, ich uprednostňujú pred Bohom. Obracajú sa k márnostiam, odvracajú sa od jediného Boha, ktorý im chce byť Otcom. Ale: nemožno slúžiť dvom pánom!

Preto prebuď sa, ty, ktorý ústami hovoríš, že veríš v Boha, ale svojím životom to popieraš, lebo slúžiš svojim „bôžikom“! Náš Boh je svätý a jediný, a nebude sa s nimi deliť o tvoju „priazeň“. Ak nebude pre teba Bohom naozaj jediným, nebude tvojím Bohom vôbec, nebude tvojím Otcom, a ty nebudeš jeho synom; budeš Jeho protivníkom, a to so všetkými dôsledkami. Pamätaj na to!

19.14. Môže byť kresťan smutný ?

Prečo si skleslá, duša moja, a zmietáš sa vo mne? Očakávaj na Boha, lebo ešte ďakovať budem Jemu, spaseniu svojej tváre, svojmu Bohu! (Žalm 42, 12).

Boh všetkej milosti, ktorý povolal vás v Kristu do svojej večnej slávy, keď máličko potrpíte, vás zdokonalí, utvrdí, upevní a postaví na stály základ! (1. Petra 5, 10).

Môžu byť kresťania skleslí, smutní, keď ich apoštol Pavel nabáda: „Radujte sa v Pánu vždycky!“ (F 4, 4) ? Áno, môžu. Skleslosť, smútok prinášajú ťažké a bolestné udalosti (strata blízkeho človeka, sklamanie a pod.). I náš Pán a Spasiteľ bol smutný (Mt 26,37-38). V Písme čítame, že i plakal nad mestom Jeruzalem (L 19,41) i pri úmrtí svojho priateľa Lazára (J 11,35). Smútok je opakom veselosti, nie radosti. Človek nemusí byť veselý, aj keď jeho srdce prekypuje radosťou. Radosť je stav mysle, v ktorom sa spája pocit istoty a bezpečia s pocitom spokojnosti (z úspechu, z dosiahnutia nejakého dôležitého cieľa). Najvyšším cieľom človeka-kresťana je dosiahnutie spoločenstva (koinónie) s Bohom a jeho vlastná spása. Ak dosiahne tento cieľ, potom už jeho radosť nemôže skaliť a narušiť ani smútok, ktorý je prirodzeným citovým rozpoložením (emociou) pri rôznych úderoch života.

19.15. Nie každý človek je Božím synom (dcérou)

Ved' Ty si Otec náš, Tvoje meno od pradávna je: Náš Vykupiteľ. (Izaiáš 63, 16).

Ale keď prišla plnosť času, poslal Boh Syna svojho, narodeného zo ženy, narodeného pod zákonom, aby vykúpil tých, čo sú pod zákonom, aby sme prijali synovstvo. (Galatským 4,4.5).

Boh je síce Stvoriteľom všetkého, teda i všetkých ľudí, nie však všetkým ľuďom je Otcom. Je Otcom iba tých, ktorí sa stali členmi Jeho rodiny – narodili sa do nej, čiže sa znovuzrodili (J 3,3.5.6), ktorí prijali Ježiša Krista („tým, čo ho prijali, dal moc stať sa deťmi Božími“ – J 1,12). Preto kto neprijal Ježiša Krista a znovu sa nenarodil (z vody a z Ducha), nemôže sa pokladať na Božieho syna, dcéru, a teda ani za vykúpeného, spaseného. Lebo len tí, čo prijali Jeho synovstvo (stali sa Jeho deťmi), prijali s ním i vykúpenie a oslobodenie spod zákona (G 4,4-5).

19.16. Viera – to je dôvera a poslušnosť

Nóach urobil všetko tak, ako mu prikázal Boh. (1. Mojžišova 6, 22).

Svet však hynie, aj jeho žiadosť (hynie), ale ten, kto činí Božiu vôľu, zostáva naveky. (1. Jánov 2, 17).

Najväčšie prikázanie prikazuje lásku k Bohu (Mt 22, 36-37). Láska k Bohu nie je o-
tázkou citu, emócií, ale viery. A tá spočíva v dôvere, v úcte, v bázni a v poslušnosti
voči Bohu. Z týchto štyroch zložiek viery len poslušnosť možno ovplyvniť vôľou. Preto
začnime vždy poslušnosťou. Po poslušnosti príde to ostatné. Poslušný bol Nóach
(Nóach urobil všetko tak, ako mu prikázal Boh – 1M 6,22), Abrahám (Hospodin riekol
Abrahámovi: *Vyjdí zo svojej krajiny... do krajiny, ktorú ti ukážem... Vtedy Abrahám odišiel
ako mu prikázal Hospodin – 1M 12,1.4*), poslušný bol Mojžiš (*Mojžiš a Áron urobili,
ako im prikázal Hospodin – 2M 7,6*), poslušný bol Ježiš Kristus (...*bol poslušný až do
smrti na kríži – F 2,8*), poslušní boli jeho apoštoli, poslušní sú všetci, ktorí ho milujú
(*Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje – J 14,21*).

Známy je Bonhoefferov výrok: „*Len poslušný verí, len veriaci poslúcha*“. Posluš-
nosť vieru iniciuje, ale aj potvrdzuje. Konanie skutkov lásky u veriaceho človeka je
prejavom jeho poslušnosti a vďačnosti voči Bohu, a nie azda vypočítavosťou, „uplá-
caním“ Boha, robením si zásluh u Neho. Kto dôveruje Bohu, ten Ho nemôže nepo-
slúchnuť; vie totiž, že nech by sa zdalo splnenie príkazu akokoľvek ťažké alebo
zvláštne, povedie k jeho dobru.

19.17. Božie Slovo

Ale ja, Hospodin, budem hovoriť. Čo poviem, to sa splní. (Ezechiel 12, 25).

*A Slovo stalo sa telom, prebývalo medzi nami, a my hľadeli sme na Jeho slávu ako
na Slávu jednorodeného od Otca, (bolo) plné milosti a pravdy. (Ján 1, 14).*

Pre kresťana Božie Slovo predstavuje obrovskú autoritu – je v ňom moc a je naň
spôľahnutie. Ono má moc stvoriteľskú – skrze neho všetko povstalo: vesmír, Zem,
život, človek. Ono má moc vykupiteľskú – to Slovo, ktoré sa stalo telom, vyslobdilo
ľudstvo od večného zatratenia. Božie Slovo zaznamenané mužmi inšpirovanými Du-
chom Svätým, ovplyvňovalo, určovalo dejiny ľudstva (národov i jednotlivcov) v minu-
losti i v súčasnosti. Od neho (od jeho prijatia, či odmietnutia) však predovšetkým závi-
sí budúcnosť národov a jednotlivcov – ich spása, či zatratenie. Jeho obsahom je ra-
dostná zvesť o láske a milosti Božej, ale aj mnohé poučenia, príkazy a výstrahy.

Denne sa s ním zoznamujeme. Bez neho nemôžeme poznať Boha a Jeho vôľu.
A bez poznania Boha a rešpektovania Jeho vôle sme stratení.

19.18. Horký liek

*Hospodin poslal ma biednym hlásať radostnú zvesť a potešiť všetkých smútiacich.
(Izaiáš 61, 1-2).*

*Podťe ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení, ja vám dám odpočinutie!
(Matúš 11, 28).*

Nerozumné dieťa (ale neraz i dospelý) často odmieta liek nepríjemnej chuti, ktorý
mu môže pomôcť, alebo sa bráni bolestivému zákroku, ktorý je nutný pre záchranu
jeho života. Vtedy rodič alebo lekár, v záujme chorého dieťaťa, jeho zdravia, pre zá-
chranu jeho života, mu proti jeho vôli vnúti nepríjemný liek či bolestivý zákrok.

My, Božie deti, sa neraz správame práve tak, ako to nerozumné dieťa. Mnohí od-
mietajú lieky z „Božej lekárnicky“, bránia sa nepríjemným „zákonom“, a preto nášmu
starostlivému a milujúcemu Otcovi nezostáva iné, ako – proti vôli človeka – použiť
tvrdší, bolestivejší prostriedok na záchranu jeho života, jeho večného života.

Boh používa rôzne spôsoby (metódy), aby priviedol ľudí k sebe, aby prijali Ním
ponúknutý dar – záchranu života, večný život, a to zadarmo, bez zásluh: dal nám svo-
je Slovo, poslal svojho Syna, svojím Duchom prebúdza spiacich, privádza blúdiacich
k prameňom svojej pravdy, posieľa medzi pohanov (žijúcich v zaostalých, ale aj v ci-

vilizovaných krajinách, áno, aj u nás) svojich svedkov, aby o Ňom svedčili, aby zvestovali Jeho Slovo, oznamovali radostnú zvesť o Božej milosti, o ceste k záchrane. Ale mnohí sa bránia, odmietajú prijať svedectvo, Božiu pravdu, teda i Jeho milosť – Jeho liek, ktorý jediný môže zachrániť ich život. A tak Boh vo svojej добрote, pre záchranu biednych ľudí, použije niekedy aj tvrdší spôsob. Podobne ako chirurg, aby zachránil život človeku, musí mu spôsobiť bolesť, tak aj Boh niekedy musí použiť bolestivý zá-krok – dopustiť na človeka ťažké chvíle, chorobu, neúspech, stratu toho, čo mal rád a pod. Neraz totiž človek až v neúspechu a v utrpení spozná svoju úbohosť. Pozna-nie vlastnej úbohosti ho môže priviesť k pokore... a od pokory je často len krôčik k po-kániu, ktorým začína cesta viery.

Veriaci človek ďakuje Bohu za všetko, i za ťažké, nepríjemné chvíle. On vie, že Boh aj keď dopustí, svojich nikdy neopustí, že nakoniec dá odpočinutie a potešenie. Ve-riaci človek nezúfa, zúfalstvo je znakom neverectva.

19.19. Neodsudzuj tých „horších“ od seba

Lebo chudobnému stojí po pravici, aby ho zachránil pred tými, čo ho súdia. (Žalm 109, 31).

Ježiš sa vzpriamili a riekol jej: Žena, kde sú? Nikto ťa neodsúdil? Odpovedala: Nie, Pane! Nato jej povedal Ježiš: Ani ja ťa neodsudzujem, chod' a odteraz viac nehreš. (Ján 8, 10.11).

Mnohí sú v pokušení odsudzovať iných. Svoj súd vynášajú nad tými, čo majú od-lišné názory politické, konfesijné, nad príslušníkmi iného národa, inej spoločenskej vrstvy, iného vzdelania. Ale často aj nad svojimi bratmi či sestrami vo viere, a to z naj-rôznejších dôvodov. Napríklad preto, že neakceptujú niektoré predpisy, zvyky, tradi-cie, alebo jednoducho preto, že nespĺňajú niečo z ich predstáv a požiadaviek. Svet sa stal svetom odsudzovania, pohrdania, nenávisť. Nedivme sa, veď jeho kniežaťom je satan (J 12, 31; 14, 30; 16.11). Kresťan však nepatrí pod jeho vládu, a preto má byť iný, má konať tak, ako jeho Pán: Pán Ježiš neodsúdil hriešnicu a nám všetkým odkazu-je: „Nesúďte a nebudete súdení; nepotupujte a nebudete potupení; odpúšťajte a bude vám odpustené“. (L 6, 37).

Pane, prosíme Ťa, pripomeň všetkým „novodobým zákonníkom a farizejom“, ktorí sa pridŕžávajú viac ľudskej tradície ako prikázaní Božích (Mk 7, 8), že ak súdia iných, sami budú odsúdení. A tých, čo oni súdia, Ty neodsudzuješ, ale ich berieš pod svoju ochranu.

19.20. Hrádza hriechu

Ajhľa, ruka Hospodinova nie je prikrátka zachraňovať a jeho ucho nie je tak nedo-slychavé, aby nepočulo. Ale Vaše nepravosti sa stali hrádzou medzi vami a vašim Bohom. (Izaiáš 59, 1-2).

Priblížte sa Bohu, a priblíži sa vám. Očistite si ruky, hriešnici, a vy duševne rozpol-tení, posväťte si srdcia. (Jakub 4, 8).

Krátko po druhej svetovej vojne postihla našu rodinu tragickú udalosť: môj pätnásť-ročný brat po veľmi krátkej chorobe zomrel. Tou chorobou bol zápal pľúc. U nás vtedy nebolo účinného lieku. Pritom sme však vedeli, že takýto liek existuje. V Spojených štátoch amerických používali penicilín, ktorý v tom čase priam „zázračne“ účinkoval pri takýchto ochoreniach. Ale medzi našou rodinou, žijúcou v Československu a pre-dajcami penicilínu v Spojených štátoch, bola príliš veľká, pre obyčajného človeka ne-prekonateľná vzdialenosť, hrádza (geografická i finančná). Skrátka: pomoc existova-la, ale bola nedostupná. Bol som vtedy dieťaťom, ale veľmi som vnímal pocit strašnej bezmocnosti mojich rodičov.

* Penicilín bol prvým, a v tom čase jediným, klinicky používaným antibiotikom.

A v podobnej situácii sa nachádzajú mnohí ľudia aj dnes: hynú, potrebujú pomoc, ale táto, hoci existuje, je im nedostupná. Pomoc je totiž u Boha, a medzi hriešnym človekom a svätým Bohom je hrádza hriechu.

A predsa je tu riešenie. Pre tých, čo potrebujú pomoc, ale cítia, že je táto pomoc vzdialená, nedostupná, je tu radostná správa: náš milostivý Pán pre svoju veľkú lásku k nám chce odstrániť, zboriť hrázu hriechu, chce si k sebe privinúť svojich stratených synov a dcéry. Chcieť však musia aj oni! Kto sa chce navrátiť k svojmu Otcovi, nech nebráni ducha pravdy, aby vstúpil do neho (do jeho srdca a mysle), aby si v ňom vybudoval svoj chrám a mohol tak v ňom pôsobiť a posvätiť ho. Potom nebude viac hrádza medzi svätým Otcom a Jeho posväteným (teda svätým) synom či dcérou. Prijatie Ducha svätého, to je nové, duchovné narodenie človeka, to je narodenie sa do Jeho rodiny. Kto by netúžil stať sa Božím dieťaťom?

19.21. Boh vidí aj za zákruty cesty nášho života; spoľahnime sa na Neho a nebuďme v pokušení radiť Mu !

Boh viedol ľud okľukou cez púšť pri Červenom mori. (2. Mojžišova 13, 18).

(Ježiš povedal Petrovi:) Čo ja robím, to ty teraz nechápeš, ale potom pochopíš. (Ján 13, 7).

I zbožný človek je neraz v pokušení „radiť“, ba priam vnucovať svoje predstavy všetkému a všemohúcemu Hospodinu. Predkladá Mu v modlitbách svoje plány a predstavy, a to nielen predmet svojich žiadostí, ale aj svoje „návrhy“ na spôsob ich „vybavenia“ (riešenie). V podstate radí Bohu, a nástojčivo prosí, žiada splnenie svojich predstáv. A ak Pán na jeho plány nepristúpi, je sklamaný, dokonca urazený. Ale tak nemá vyzerat' vzťah syna (dcéry) k Otcovi, tak nemá vyzerat' modlitba. Pán Ježiš, Syn Boží, nám ukázal príklad, ako máme predkladať svoje prosby nebeskému Otcovi, keď vo svojich modlitbách prízvukuje: „*bud' vôľa Tvoja*“ (Mt 6, 10) a „*nie ako ja chcem, ale ako Ty*“ (Mt 26, 39).

»Vďaka a chvála Ti, Pane náš, že nám na naše žiadosti a prosby občas povieš aj „nie“ alebo „počkaj, ešte nie“, lebo my nedovidíme dostatočne ďaleko a neraz nerozumieme Tvojim cestám. Často až po čase spoznáme, že práve tá Tebou vytýčená cesta okľukou, neraz nepohodlná, trnistá, nás bezpečne privedla na miesto s bohatou úrodou, z ktorej máme úžitok my i naši blízni, a že naše plány boli nedokonalé, neraz naivné alebo sebecké. Veď Ty, náš Otec, vieš, čo potrebujeme, prv ako Ťa prosíme (Mt 6, 8).«

19.22. Kto nemôže dostať najvzácnejší dar – milosť ?

Z hlbokosti volám k Tebe, Hospodine, Pane, počuj hlas môj. (Žalm 130, 1-2).

Lebo všetci majú toho istého Pána, bohatého pre všetkých, ktorí Ho vzývajú. Každý človek totiž, ktorý by vzýval meno Pánovo, bude spasený. (Rimským 10, 12-13).

Človek sa veľmi často ocitne v situácii, keď sám je bezmocný a aj pomoc iných ľudí je neúčinná. Beznádej, to je strašný stav mysle, v ktorom sa skôr-neskôr ocitne každý, kto sa spoliehal iba na seba alebo na iných ľudí, kto nepozná Boha. Šťastný je človek, ktorý sa môže oprieť o svojho nebeského Otca, ktorý mu nielen môže, ale i chce pomôcť, a to nielen v problémoch tohoto života či v hodine smrti; On ponúka oveľa viac, najväčší dar aký si len možno predstaviť – večný život, spásu, záchranu pred smrťou, večným utrpením. A to zadarmo. Jeho pomoc, Jeho dary, Jeho milosť dostane každý, kto prijme Jeho Syna – Ježiša Krista za svojho Pána a Spasiteľa.

Naozaj každého, aj toho najväčšieho hriešnika, chce a môže spasiť – až na jednu, jedinú výnimku: nemôže spasiť toho, kto dar Jeho milosti odmieta.

19.23. Sila „bezmocných“ a slabosť „mocných“

Hospodin moja sila a môj hrad i moje útočisko v deň súženia! (Jeremiáš 16, 19).

(Pavel píše:) Preto mám zaľúbenie v slabostiach, pohanách, súženiach, prenasledovaniach, v úzkostiach pre Krista; lebo práve keď mdlím, som mocný. (2. Korintským 12, 10).

Po kraji prebehne víchrica a po nej neraz zostanú ležať na zemi statné stromy, čo sa ešte pred chvíľou pyšne, vysoko týčili nad nízkym, skromným porastom, ktorému víchrica neuškodila. Tak to býva i v živote ľudí: v búrkach a víchriciach života, v súženiach a prenasledovaniach sa osvedčuje viera kresťanov, preukazuje sa sila „bezmocných“, nízkych, a naopak, častá slabosť sebavedomých, pyšných, „mocných“.

Pane, daj nám takú duchovnú silu a také pevné korene viery, aby nás nezlomilo prenasledovanie, ani posmievanie a aby nás nevykývali a napokon nepovalili pokúšenia sveta. Ty si náš hrad, ktorý nás ochráni pred útokmi diabla, pred jeho hrozbami a ranami, ale i lákadlami, zvodmi.

19.24. Slnčné a daždivé dni v živote

Lebo si bol pevnosťou chudobnému v jeho súžení, prístreškom pred lejakom a clonou pred horúčavou. (Izaiáš 25, 4).

(Ježiš hovorí:) Podte ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení; ja vám dám odpočinutie! (Matúš 11, 28).

Niektó má rád leto, teplo, slnko, iný zimu a ďalší má pôžitok z prechádzok dažďom. Keď roľník prosí o vlahu, ten, kto sa chystá na dovolenku, si želá horúce, slnečné dni. Priania človeka bývajú sebecké, ale náš nebeský Otec sa našťastie nimi neriadi. Dáva nám oboje: dni slnečné i zamračené a daždivé; chvíle príjemné, ale i trpké. Vďaka a chvála Mu za to! Veď keby boli len slnečné dni, kraj by sa zmenil na vyprahnutú pustatinu. A keby boli len chvíle príjemné, či by sa nezmenil duchovný život mnohých v púšť? Tvrdú, suchú, neúrodnú pôdu sebeckta a pýchy neraz práve dažď súženia zmení v úrodnú pôdu pokory a pokánia, z ktorej môže vyrásť vzácny strom viery. A ten poskytne ochranu pred páľavou slnka i pred chladným mokrom dažďa.

Pane, ďakujeme Ti za všetko, za veci príjemné a za to, že nás chrániš pred tým, aby sa ony stali našim cieľom, predmetom našich hriešnych žiadostí. Ďakujeme Ti i za veci nepríjemné, za utrpenie a za to, že nám dávaš trpezlivosť, vytrvalosť a silu, aby sme boli schopní niesť svoj kríž a keď už nevládžeme, dávaš nám odpočinutie. Ďakujeme Ti, že si našim prístreškom pred lejakom, clonou pred horúčavou a oázou odpočinku pri našom putovaní púšťou života.

19.25. Modlitba

Okná jeho (Danielovej) hornej izby boli otvorené smerom k Jeruzalemu. Tam si tri razy denne klakol na kolená, modlil sa a oslavoval svojho Boha. (Daniel 6, 11).

Stále sa radujte, neprestajne sa modlite! Za všetko ďakujte. (1. Tesalonickým 5, 16-18).

Znakom viery je aj pravidelné komunikovanie s Bohom – prostredníctvom modlitieb a čítania Písma. Bez tohoto nemožno žiť s Bohom. Príkladom intenzívneho modlitebného života sú nám nielen Daniel a Pavel (ako vidieť z citovaných textov), ale všetci muži a ženy viery v minulosti i v súčasnosti. Čím viac máš práce, povinností, tým viac sa modli! To nie je strata času, modlitba ťa nezdrží od práce. Naopak! Ona je ako brúsenie kopy. Časté brúsenie nezdržuje kosca, ale mu uľahčuje a skracuje prácu.

19.26. Boh nás miluje, hoci sme zlí

(Hospodin povedal:) Nebudem už pre človeka prekínať zem, lebo zmýšľanie ľudské je zlé od jeho mladosti. (1. Mojžišova 8, 21).

Ak sa mu spreneverujeme, On zostáva verný, lebo seba samého nemôže zaprieť. (2. Timoteovi 2, 13).

Boh je láska (1J 4,8), On chce zachrániť človeka, hoci „zmýšľanie ľudské je zlé“, hoci „sa Mu spreneverujeme“, ako hovoria vyššie uvedené texty. Ale Boh je nielen láska, ale je aj svätý, nenávidí hriech, a preto nemôže zachrániť človeka, ktorý vedome odmieta Jeho pomoc – to znamená milosť skrze vieru v Jeho Syna Ježiša Krista, ktorý zmieril s Bohom tých, ktorí Ho prijali za svojho Spasiteľa a Pána; nemôže zachrániť ani toho, kto sa rúha proti Duchu Svätému (Mk 3,29), mimo iného aj tým, že zneuctieva Boha vedomým prestupovaním Jeho Zákona (R 2,21-23; Hb 10,26-27).

Je veľmi potešujúce vedieť, že u Boha neexistuje protekcia, On „*neuprednostňuje ľudí, ale je Mu príjemný, kto v ktoromkoľvek národe sa Ho bojí a koná spravodlivo*“ (Sk 10,34-35). Preto: Boha sa boj a ži podľa Jeho vôle, lebo On je dobrý, ale aj spravodlivý, On omliešťa, ale aj trestá, a Jeho trestom je smrť!

19.27. Bezbožníci nebudú mať výhovorku

Hľa, Hospodinu, tvojmu Bohu, patrí nebo i nebesá nebies, zem i všetko, čo je na nej. (5. Mojžišova 10, 14).

Lebo čo je neviditeľné z Neho, Jeho večná moc a božskosť, to od stvorenia sveta môžu poznať z Jeho diel tí, čo rozmýšľajú, preto nemajú výhovorku. (Rímskym 1, 20).

Ak rozmýšľaš, musíš vedieť o Bohu z pozorovania Jeho stvorenia. Ak nerozmýšľaš, je to tvoja chyba – veď Boh ti dal rozum, aby si premýšľal. Niet teda výhovorky pre nikoho, že sa azda nemal kedy a kde dozvedieť sa o Bohu. Boh sa zjavil v stvorenstve (z toho Ho môže poznať každý) a vo svojom Slove (a to je tiež, aspoň u nás, prístupné každému).

Napriek tomu sme povinní ľuďom dosiaľ duchovne slepým (neraz žijú v našej bezprostrednej blízkosti) pomáhať, aby sa im otvorili oči. Od toho totiž závisí, či budú zachránení alebo odsúdení na večné zahynutie. Boh je milostivý, ale aj prísny, svätý, spravodlivý. Jeho hnev je hrozný. „*Či Boh je nespravodlivý, keď uvažuje svoj hnev? Vôbec nie! Ved' akoby potom súdil svet?*“ (R 3,5-6).

19.28. Naše útočisko a naša nádej

Ty si moje útočisko, môj podiel v krajine živých. (Žalm 142, 6).

Požehnaný Boh a Otec nášho Pána Ježiša Krista, ktorý nás zo svojho veľkého milosrdenstva vzkriesením Ježiša Krista z mŕtvych znovuzrodil pre živú nádej. (1. Petra 1, 3).

Ak by existoval niekto, kto za všetko, čo má a čím je, vďačí vám, a ak by vás tento človek zradil, sklamal vašu dôveru, postavil sa proti vám, ako by ste sa zachovali voči nemu? Najmä vtedy, keď by sa v ťažkostiach ocitol práve preto, že vás opustil a zradil? Tuším, ako by sa mnohí zachovali – pomysleli by si: „Čo si navaril, to si aj zjedz!“

A teraz sa pozrime, ako sa k človeku, ktorý zradil, sklamal dôveru, postavil sa na odpor, zachoval Boh. Dovolil, aby Jeho Syn šiel na smrť, ktorej predchádzalo kruté mučenie – preto, aby nás, neposlušných odpadlíkov, odbojníkov zachránil od hrozného údelu, ktorý sme si sami zavinili. Nie je to úžasné? Ako len môžu existovať ľudia, ktorí necítia vďačnosť voči Bohu za tento dar – najväčší, aký si len možno predstaviť, totiž záchranu života?! Ako len môžu vedome odmietať milosť a kráčať slepo a tvrdohlavo na smrť – do večného zahynutia a trápenia?

19.29. Výsada kresťanov

Moje oči sú upreté vždy na Hospodina, lebo On vyprostí mi nohy z osídla. (Žalm 25, 15).

Budme vytrvalí v zápase, ktorý máme pred sebou. Hľadme na Ježiša, Pôvodcu a Dokonávateľa viery. (Židom 12, 1-2).

Tento náš pozemský život nie je žiadnou prechádzkou ružovou záhradou. Nič také nám Boh vo svojom Slove ani nesľubuje. Naopak, Pán Ježiš hovorí, že Jeho nasledovníci budú trpieť, budú vysmievaní, prenasledovaní atď., a predsa – budú blahoslavení, t.j. šťastní (Mt 5, 11). Áno, práve v tom je zvláštna výsada i sila kresťanov už v tomto pozemskom živote: mať sa na koho spoľahnúť, o koho sa oprieť aj v tých najťažších chvíľach, keď už každá ľudská pomoc zlyhá; hľadiet' a spoľahnúť sa na Niekoho, kto je nielen stopercentne spoľahlivý, ale má aj moc všetko zvrátiť – zmeniť zlé v dobré, utrpenie v radosť. Kto iný, ako človek pevne veriaci v Boha a veriaci Bohu, sa môže oprieť o takúto vzácnu, silnú a istú pomoc?

19.30. Boh nesľubuje, že nebudeme mať problémy, ale pomáha nám ich riešiť.

Hľadal som Hospodina, odpovedal mi, zo všetkých hrôz ma vytrhol. Tí, čo Ho uzrú, budú žiariť, tvár sa im nezapýri. (Žalm 34, 5.6).

Ježiš Kristus hovorí: Teraz máte zármutok, ale zase vás uvidím, a srdce bude sa vám radowať, a nik vám nevezme vašu radosť. (Ján 16, 22).

Byť kresťanom, neznamená nemať problémy, ťažkosti, áno, i trápenie a zármutok. Poznáme to z vlastnej skúsenosti a Písmo nám to potvrdzuje. Ale to isté Písmo a tie isté skúsenosti nám svedčia aj o inom: že Boh svojich nikdy neopustí – po búrke sa vyjasní, po trápení príde pokoj, vyslobodenie, po smútku radosť. „*Hľadal som Hospodina, odpovedal mi, zo všetkých hrôz ma vytrhol*“, hovorí žalmista. Niet pochyb, milý brat, milá sestra, že i teba vytrhne z tvojich ťažkostí (hrôz), len ho musíš hľadať – v úprimnom pokání, v modlitbách, v Božom slove.

19.31. Dávať! Ale ako?

Neznamená to lámať svoj chlieb hladnému? (Izaiáš 58, 7).

Ak niekto má pozemský majetok a vidí brata núdzu triet' a zavrie si pred ním srdce, ako môže byť v ňom láska Božia? (1. Jánov 3, 17).

Boh vo svojom Slove (v SZ i v NZ) opakovane vyzýva svoj ľud k dobročinnosti – k pomoci bližným, a vystriha pred lakomstvom, chamtivosťou. Áno, „*blahoslavenejšie je dávať ako prijímať*“ (Sk 20,35). Ale pozor! Nie je dávať ako dávať. Božie Slovo jasne hovorí aké dávanie je Bohu milé – „*blahoslavené*“: predovšetkým veľkosť daru nie je daná výškou jeho nominálnej hodnoty (ceny), ale výškou zbytku – toho, čo darcovi po darovaní zostalo (Mk 12,43-44); po druhé – a toto je hlavné – hodnota daru je daná jeho určením, cieľom, resp. motiváciou darcu. Písmo nás vyzýva dávať tým, čo sú v núdzi. Ak dávaš iba zo svojho prebytku alebo ak dávaš tým, čo na to nie sú odkázaní, tvoj dar nemá žiadnu cenu. Ako často napríklad dávajú rodičia veľké peňažné a iné dary svojim dospelým, dobre situovaným deťom, ktorým nič nechýba, ale odmietnu príspevok (alebo dajú smiešne malú sumu) pri zbierke pre hladujúcich telesne (postihnutých vojnami, prírodnými katastrofami, či neschopnosťou a svojvôľou ich vládcov) alebo na ciele, ktoré majú poslúžiť hladujúcim duchovne. Také dávanie nie je prejavom kresťanskej lásky (agapé), ale naopak – sebeckta; určite nie je blahoslavené.

19.32. Boh je náš pastier, nie „líder“

Zachránim svoje ovce, aby už neboli korisťou. (Ezechiel 34, 22).

Ježiš Kristus hovorí: Ja som dobrý pastier. (Ján 10, 11).

V Písme sa často používa obraz pastiera a stáda, keď sa hovorí o vzťahu Boha a Jeho ľudu. Dnes je módný výraz „líder“. Dalo by sa ním nahradiť „archaické“ označe-

nie „pastier“? Určite nie. Hoci je tu istá vonkajšia podobnosť, rozdiel je veľký, podstatný. Pastier totiž nielen vedie svoje stádo, ale sa oň aj stará, chráni ho; dá sa povedať, že „služí stádu“. U lídra (napr. politickej strany či inej organizácie) je to naopak: jemu nejde o prospech „stáda“, ženie ho tak, aby získal svoj vlastný prospech (moc, materiálne výhody, popularitu). Napriek tomu mnohí sa ženú za „lídmami“ a opúšťajú svojho „pastiera“. Niet sa čo diviť – scenáristom a režisérom veľkej hry „Labyrintu sveta“ je samotný „majster“ satan.

19.33. Budeme žiť! To je dôvod k radosti!

Tvoji mŕtvi budú žiť. (Izaiáš 26, 19).

Kristus bol vzkriesený z mŕtvych, prvotina z umretých. (1. Korinským 15, 20).

Viera, láska a nádej – to troje (1Kor 13,13): Viera je podmienkou (základom) kresťanského života, láska je spôsobom kresťanského života a v nádeji je jeho cieľ, zmysel, a súčasne zdroj radosti. Nádej vzkriesenia je preto akýmsi motorom, ktorý pomáha prekonávať neraz strmé, ťažko schodné cesty v tomto živote. Ježiš bol vzkriesený, žije – to je zdroj našej nádeje! „Ak by sme iba v tomto živote mali nádej v Kristu (a neverili by sme, že aj my budeme vzkriesení), boli by sme najbiednejší zo všetkých ľudí“, hovorí apoštol Pavel (1Kor 15,19). Budha, Mohamed a iní zakladatelia veľkých náboženstiev zomreli – sú tu hroby s ich kosťami. No hrob nášho Pána je prázdny – On žije, a tak aj my budeme žiť. Či môže existovať väčší dôvod k radosti? Čože sú tie naše terajšie ťažkosti v porovnaní s našou nádhernou budúcnosťou, večnou radosťou? (1P 5,10).

19.34. Sloboda kresťana

On vyviedol ma na voľnosť, vytrhol ma, lebo si ma obľúbil. (Žalm 18, 20).

Kristus nás oslobodil k slobode. Stojte teda a nedajte sa zapriaľnúť zase do jarma otroctva! (Galatským 5, 1).

Sloboda, voľnosť – to sú veľké hodnoty. Mnohí boli ochotní za ne obetovať vlastný život. Žiaľ, nie vždy býva správne pochopené, čo to vlastne sloboda je; a tak niektorá „sloboda“ prinesie človeku nešťastie. Sloboda nie je absolútna nezávislosť, ako si azda niekto myslí. Lebo také niečo, ako úplná nezávislosť, vlastne vôbec neexistuje. Kto sa napríklad chce vymaniť zo závislosti na Bohu, okamžite upadá do závislosti na satanovi, dostáva sa do jeho otroctva. Ježiš nás oslobodil z moci hriechu, ale aj z poviazanosti kultovým Zákonom a tradíciami (etické normy Božieho Zákona platia aj pre nás!). „Kde je Duch Pánov, tam je sloboda“ (2Ko 3,17); podobne: kde nie je sloboda (v biblickom zmysle), tam nie je Duch Pánov. Kto sa dáva zapriaľhať do jarma tradícií, kultových obradov, ten pohrdol Kristovým darom slobody. Je náš život (osobný, rodinný, zborový, cirkevný) naozaj slobodný?

19.35. Kňazské kráľovstvo kresťanov

Vy mi budete kňazským kráľovstvom a svätým národom. (1. Mojžišova 19, 6).

Ježišovi Kristovi, ktorý nás miluje, ktorý nás svojou krvou oslobodil od našich hriechov a učinil kráľovstvom, kňazmi svojmu Bohu a Otcovi, jemu sláva a vláda na veky vekov! (Zjavenie Jána 1, 5-6).

Uvedomujeme si vôbec my, kresťania, čím sme? Čím sme sa stali Kristovou zásluhou? Sme kňazmi! Kňazi boli a sú prostredníkmi medzi Bohom a ľuďom. V starozmluvnej dobe prinášali obete, komunikovali so svätým Bohom. Túto výsadu – právo priamo komunikovať so svojim nebeským Otcom – máme dnes my. Je to nesmierna výsada, ale i zodpovednosť. Patriš aj ty do „kňazského kráľovstva“, ktoré tvoria tí, čo sa stali Božími deťmi (nezávisle na tom, ku ktorej konfesii sa hlásia) – tí, čo sa narodili z Ducha, znovuzrodili sa (J 3,6-7)?

19.36. Od beznádeje k radosti

Izraelci povedali Hospodinu: Zhrešili sme! Urob s nami, ako sa Ti ľúbi, len dnes nás, prosíme, vytrhni. (Sudcovia 10, 15).

Ježiš Kristus je obeťou zmierenia za naše hriechy, a nielen za naše, ale aj za hriechy celého sveta. (1. Jánov 2, 2).

„Môžem byť bez hriechu?“ „Nie.“ „Bude súdny deň?“ „Áno.“ „Je Bohu hriech ľahostajný?“ „Nie.“ „Musím byť odsúdený?“ „Áno.“ Tento „bludný kruh“ otázok a odpovedí privádzal svojho času Dr. Martina Luthera priam do zúfalstva – až kým zrazu neprišlo svetlo, kým nenašiel v Božom Slove to, čo preťalo tento „kruh“, toto „väzenie ducha“. To bol začiatok reformácie. „*Ježiš je obeťou zmierenia za naše hriechy*“ (1.J 2,2), „*spravodlivý bude žiť z viery*“ (R 1,17), „*milosťou ste spasení skrze vieru*“ (Ef 2,8) – To sú Božie slová, ktoré lámu onen „bludný kruh“ beznádeje človeka, ktorý si uvedomuje svoj hriech a vlastnú neschopnosť „odčiniť ho“; na tomto poznaní stojí naša viera a nádej; ono však má byť aj dôvodom našej vďačnosti – voči tomu, čo priniesol „obeť zmierenia“ a Tomu, čo je darcom milosti. Túto našu vďačnosť však musí byť aj vidieť v našom živote – v našich činoch, slovách i myšlienkach. V tom, že budú v zhode s Božou vôľou, Jeho Zákomom.

19.37. Tri udalosti z Kristovho života

Zotriem tvoje priestupky sťa oblak a tvoje hriechy ako mračno. Navráť sa ku mne, lebo som ťa vykúpil! (Izaiáš 44, 22).

Keď druhého dňa videl (Ján Krstiteľ) Ježiša, ako prichádza k nemu, povedal: Ajhľa, Baránok Boží, ktorý sníma hriech sveta. (Ján 1, 29).

Zasľúbenie, ktoré Boh dal svojmu ľudu (viď uvedený starozmluvný text) začalo sa naplňovať vtedy, keď Boh pomazal Ježiša za Krista, keď Duch Boží zostúpil na neho počas krstu v Jordáne (J 1,29-34). Celý Ježišov život bol svätý, jeho učenie a divy, ktoré konal boli úžasné, no pre našu spásu sú najdôležitejšie tri udalosti z jeho života: 1. krst v Jordáne, pri ktorom bol pomazaný, čiže splnomocnený svojím nebeským Otcom ku všetkému, čo vykonal pre naše spasenie; 2. jeho mučenícka smrť, dôkaz jeho vernosti voči Otcovi, ktorá bola vyvrcholením jeho diela, ktoré sa stalo aktom zmierenia hriešneho človeka so svätým Bohom; 3. jeho slávne vzkriesenie, ktoré je pre nás nádejou a dôkazom, že ani u nás smrť nebude mať „posledné slovo“, že naozaj platí: „*kto verí v Syna (Božieho), má večný život*“ (J 3,36).

19.38. Sme v Božej ochrane – to je podstatné!

Ako orol bdie nad svojím hniezdom a krúži nad svojimi orlíčatami, tak rozostiera si (Hospodin) krídla a berie Izrael, nesie ho na svojej peruti. (5. Mojžišova 32, 11).

Ježiš prosí za svojich učeníkov: Neprosím, aby si ich vzal zo sveta, ale aby si ich zachoval od zlého. (Ján 17, 15).

Kto našiel cestu k Bohu a získal milosť vierou v Jeho Syna, toho čaká nielen odmena v novom živote po vzkriesení, ale už teraz, v tomto živote, zažíva úžasné prejav Božej otcovskej priazne a ochrany – Jeho požehnaní. Nie žeby nepoznal neprimeranosti a bolesti – ony sú súčasťou každého ľudského života a Božej výchovy, ale poznáva (často až s odstupom času), že naozaj platí „*všetky veci slúžia na dobro tým, ktorí milujú Boha, ktorí sú povolani podľa Jeho predsavzatia*“ (R 8,28).

19.39. Božie podmienky

Odvráťte sa od svojich zlých spôsobov života! Prečo máte vymrieť? (Ezechiel 33, 11).

Ježiš zvestoval evanjelium Božie a hovoril: Naplnil sa čas a priblížilo sa kráľovstvo Božie. Pokánie činite a verte v evanjelium! (Marek 1, 14-15).

Radostná zvesť (evangelium) o Božej milosti skrze vieru v Ježiša Krista je predmetom mnohých úvah v tejto knihe. Ale k tejto radostnej zvesti treba čosi dôležitého dodať: Božia milosť je dar, je teda zadarmo. Dostane ju teda každý? Vôbec nie. Je tu totiž podmienka: „*Odvráťte sa od svojich zlých spôsobov života!*“ – volá Ezechiel, „*Pokánie číňte*“ – vyzýva Pán Ježiš Kristus. Pokánie – grécky „*metanoia*“, prekladá sa aj ako „obrátenie“ („odvrátenie sa od zlých spôsobov života“, obrátenie sa k Bohu). Bez splnenia tejto podmienky nemožno hovoriť o viere, a teda nemožno ani očakávať milosť, spasenie. Nezabúdajme na to!

19.40. Božia láska – naša záchrana

Miloval som ťa večnou láskou, preto som ti tak dlho zachoval milosť. (Jeremiáš 31, 3).

V tom je láska, nie že by sme my boli milovali Boha, ale že On miloval nás a poslal svojho Syna ako obeť zmierenia za naše hriechy. (1. Jánov 4, 10).

Človek zradil, bezohľadne a trestuhodne porušil, roztrhal vzťah so svojím Stvoriteľom a nebeským Otcom: podľahol zvodom odvekého nepriateľa Boha, satana, zatúžil po nezávislosti na Bohu, porušil Jeho príkaz – spáchal hriech. Bola to najväčšia tragédia v histórii ľudstva, lebo hriech oddelil hriešneho človeka od svätého Boha. No Boh svoje stvorenie – človeka, napriek jeho nevernosti, neprestal milovať a rozhodol sa dať mu ohromnú šancu na záchranu. Aká úžasná je Božia láska k človeku, vidieť z toho, že pre jeho záchranu rozhodol sa pre taký „scenár“, pri ktorom podstúpil hroznú, mučenícku smrť Jeho milovaný Syn. Kto z nás by nechcel opätovať aspoň sčasti túto lásku? Ale ako? Tým, že Ho nebudeme zarmucovať, že budeme plniť Jeho vôľu (1J 5,3).

19.41. Prísna výchova je prejavom lásky

Keď budeš hľadať Hospodina, svojho Boha, nájdeš Ho, ak Ho budeš hľadať celým srdcom a celou dušou, keď budeš v biede a v posledných dňoch ťa postihnú tieto veci, keď sa navrátiš k Hospodinu, svojmu Bohu a poslúchneš Jeho hlas. (5. Mojžišova 4, 29-30).

Ja všetkých, ktorýchkoľvek milujem, vychovávam a trestám. Rozhorli sa teda a kajaj sa! (Zjavenie Jána 3, 19).

Rodič nemôže urobiť nič horšieho pre svoje dieťa, ako keď zanedbá jeho výchovu. Plody „modernej“ výchovy (bez použitia trestov) sú dnes každému zjavné: mnohí mladí ľudia takto „vychováni“ nepoznajú úctu a rešpekt voči nikomu a ničomu, sú bez schopnosti jednoznačne rozlišovať dobro od zla. Sú ako zaplevelená záhrada, na ktorú jej majiteľ nesiahol po celé vegetačné obdobie. Ak toto všetko vidíme, musí nám byť nepochopiteľnou predstava niektorých „kresťanov“, podľa ktorej Boh svojim deťom má dávať iba príjemné veci – teda žiadne tresty, čiže ani žiadnu výchovu. Ak by to tak naozaj bolo, znamenalo by to, že nebeský Otec stratil záujem o svoje deti, že mu nezáleží na ich výchove. Vďaka buď Pánu Bohu, že tomu tak nie je, ani nebude.

19.42. Podstata múdrosti je v poznaní Boha

Hospodin naplní Sion právom a spravodlivosťou. On bude istotou tvojich čias, bohatstvom spásy, múdrosťou a poznaním. (Izaiáš 33, 5.6).

V Kristu sú skryté všetky poklady múdrosti a známosti. (Kolosenským 2, 3).

Humanizmus (so všetkými svojimi odrodami a odnožami) „zbožštil“ človeka: ved' vraj najcennejšou hodnotou, ktorá jediná si zasluhuje obdiv a úctu, lebo je motorom pokroku, zdokonaľovania spoločnosti, je ľudský rozum – ratio. On sa stal modlou „racionalistov“. Je pravda, že Boh svojmu stvoreniu – človeku dal niečo zo svojich vlastností, napr. istý stupeň intelektu, schopnosti poznávať, kreativity, emotivity (to je to „stvoril ho na svoj obraz“), aby mohol plniť svoje poslanie – byť správcom stvoren-

stva. Ale intelekt bez spravodlivosti vedie k nemúdrosti (t.j. k nesprávnemu rozhodovaniu); kreativita bez poznania Boha vedie k samolúbošti, pýche, a bez múdrosti nakoniec k sebazničeniu; emotivita bez poznania Boha vedie k nenávisti a k strachu. Iba poznaním Boha človek môže nadobudnúť múdrosť (schopnosť správne sa rozhodovať), spravodlivosť (schopnosť žiť v zhode s Božou vôľou), iba takto môže dosiahnuť pokoj, radosť, spokojnosť. Ľudský rozum si zasluguje obdiv, veď je to veľkolepé dielo Božie, nepatrí mu však prvé miesto medzi predmetmi nášho obdivu, ani úcta – tie patria jeho Tvorcovi, Stvoriteľovi.

19.43. Oslavujme meno nášho Otca! Ale poznáme ho všetci?

Ó, Hospodine, Ty si môj Boh, budem Ťa vyvyšovať a oslavovať Tvoje meno, lebo si uskutočnil predvňé plány. (Izaiáš 25, 1).

Vierou ste všetci synovia Boží v Kristu Ježišovi. (Galatským 3, 26).

Niet väčšej výsady, ale súčasne i povinnosti pre Božie deti, ako plniť vôľu a oslavovať svojho Otca. Vzťah mnohých kresťanov k Bohu sa zredukoval na prosby; zriedkavejšie sú prejavy vďačnosti; veľmi zriedkavé je plnenie Jeho vôle; a celkom výnimočné je vyvyšovanie Boha, oslavovanie Jeho mena. Akoby sme si neuvedomovali, že všetko čím sme i čo máme, je od Neho. Že On nás (tých, čo uverili v Jeho Syna a obrátili sa k Nemu) urobil svojimi deťmi – synmi a dcérami (1J 3,1; J 1, 12.13) so všetkými výsadami, vrátane dedičstva (R 8,17), v Jeho kráľovstve. Koľkí vedia byť vďační rôznym „slávnym, významným“ ľuďom, dokonca ich oslavujú (čo je v podstate modloslužba), hoci títo pre nich neurobili nič, v porovnaní s tým, čo pre nich, pre nás všetkých, urobil, čo nám dal a ešte dá náš nebeský Otec. Len Jeho vyvyšujeme a oslavujeme Jeho meno – JHVH!

19.44. Dobré skutky! Ale ako?

Prisluhuje právo sirote i vdove, miluje cudzinca a dáva mu chlieb i odev. Preto milujte cudzinca. (5. Mojžišova 10, 18.19).

Vtedy povie Kráľ tým na pravici: poďte, požehnaní môjho Otca, prijmite ako dedičstvo kráľovstvo. Lebo hladný som bol, a dali ste mi jesť; bol som smädný, a dali ste mi piť; prišiel som ako cudzinec, a prijali ste ma; bol som nahý, a zaodeli ste ma. (Matúš 25, 34.35.36).

Boh, náš Pán, od nás žiada, aby sme Mu slúžili a zachovávali Jeho príkazy (5M 10,12-13). Máme sa snažiť byť Mu podobní (Ef 5,1), konať podobne ako On. A ako On koná? Tak, že „neprednostňuje nikoho, neprijíma úplatky“ (5M 10,17), ujíma sa slabých, tých, čo potrebujú pomoc (5M 10,18). To isté vyžaduje od nás Pán Ježiš Kristus (viď novozákonný citát na dnešný deň). A to všetko máme robiť nie z vypočítavosti, ale z lásky k nášmu Pánovi (Mt 25,40). To je odpoveď tým, čo by si azda svojimi skutkami chceli u Boharobiť zásluhy, ale aj tým, čo sa boja konať dobré skutky, lebo i dnes ešte máta v myšliach niektorých predstava, vyslovená kedysi teológom M. Amsdorfom, že vraj „dobré skutky škodia spásu“.

19.45. Pre jedných dôvod k radosti, pre iných k hrôze

Ajhľa, Hospodin, Pán, prichádza s mocou, Jeho rameno zasahuje. (Izaiáš 40, 10).

Keď sa zjaví Kristus, život náš, vtedy aj vy zjavíte sa s ním v sláve. (Kolossenským 3, 4).

Zdrojom istoty a radosti kresťanov je vedomie, že sa už v tomto živote môžu oprieť o mocné, bezpečné rameno Hospodinovo, ktorý ako dobrý pastier pasie svoje stádo (Iz 40,11) a že raz, keď sa opäť zjaví náš Pán – Ježiš Kristus, aj oni budú mať účasť na Jeho sláve. Ale to isté, čo je zdrojom radosti a istoty pre nich – pre Boží ľud (Iz 40,1), ktorý „myslí na to, čo je hore, a nie na to, čo je na zemi“ (Kol 3,2), to isté nech

je výstrahou, prísľubom hrôzy pre bezbožníkov – tých, čo páchajú neprávosti, lebo oni dostanú „odplatu neprávosti“ (Kol 3,25).

19.46. Vzmužte sa, nemáte dôvod klesať na mysl!

Posilnite ochablé ruky, upevnite klesajúce kolená. (Izaiáš 35, 3).

(Pavel píše:) Neprestávame sa modliť za vás a prosiť, kiez ste naplnení známosťou Jeho vôle vo všetkej múdrosti a duchovnej rozumnosti. Zmocňovaní všemožne podľa moci Jeho slávy ku všetkej vytrvalosti a trpezlivosti. (Kolosenským 1, 9.11).

Vzmužte sa, deti Božie, váš Boh príde a zachráni vás; ale príde aj Jeho pomsta a odplata (Iz 35,3-4). Len Ho proste, aby ste bezpečne vždy poznali Jeho vôľu, dokázali ju plniť, aby ste prinášali ovocie v dobrých skutkoch a boli vytrvalí a trpezliví (Kol 1,9-11). Nikto, kto sa môže nazývať Božím synom (dcérou), nemá dôvod zúfať, nech by sa už situácia vyvíjala akokoľvek preňho nepriaznivo, lebo Boh určite pomôže – On plní svoje zaslúbenia. Preto vždy dôveruj – ale pritom nezabúdaj, čím Boh podmieňuje naplnenie svojich zaslúbení!

19.47. Moc Božieho Slova

Či nie je moje slovo ako oheň? – znie výrok Hospodinov – a ako kladivo, ktoré rozráža skalu? (Jeremiáš 23, 29).

Lebo slovo Božie je živé a mocné a je ostrejšie než ktorýkoľvek dvojsečný meč a preniká až do rozdelenia duše a ducha, kíbov a špikov a je schopné posudzovať hnutia a zmýšľanie srdca. (Židom 4, 12).

Boh ústami proroka Izaiáša vystríha pred ľuďmi, ktorí chcú, aby ľud zabudol na meno svojho Boha, ktorí prekrúcajú Jeho slovo, a namiesto neho šíria vlastné predstavy (Iz 23,25-32). Ale Božie slovo je ohňom, ktorý spáli slamu ľudských výmyslov, je kladivom, čo rozdrví kamene ich učenia; ono bezpečne rozsúdi to, čo je v srdci, v duši človeka – ako meč ta prenikne a oddelí pravé od nepravého. Božie slovo má naozaj veľkú moc. Je len na nás, aby sme si ním nechali očistiť svoje duše – naše zmýšľanie. Nezabúdajme ho preto pravidelne čítať, a nielen čítať, ale zamýšľať sa nad ním, študovať ho!

19.48. Pokora, nie pýcha!

Kto sa vysmieva chudobnému, rúha sa jeho Tvorcovi, kto sa raduje z nešťastia, neostane bez trestu. (Príslovia 17, 5).

Tak zmýšľajte medzi sebou ako aj Ježiš Kristus. (Filipským 2, 5).

Sebeckto a pýcha sú istotne zdrojom najväčšieho zla. Z nich pramení na jednej strane okrádanie i potláčanie iných, a na strane druhej vzdor, závisť i škodoradosť. Ak by sme pátrali po príčinách nenávisti a nepriateľstva medzi jednotlivcami i medzi spoločnosťami ľudí, iste by sme vždy narazili na nejakú formu egoizmu a pýchy. I preto apoštol Pavel naliehavo upozorňuje: „Nehľadáte každý len svoj prospech, ale aj prospech iných. Tak zmýšľajte medzi sebou ako Ježiš Kristus“ (F 2, 4-5). Nik nemôže byť kresťanom, ak sa nezbavil diabolských vlastností – sebeckta a pýchy!

19.49. Treba nám vytrvalosti a trpezlivosti.

Dobre je mlčky očakávať na pomoc Hospodinovu. (Žalospěvy 3, 26).

Treba vám vytrvalosti, aby ste vyplnili vôľu Božiu a dosiahli zaslúbenie. (Židom 10, 36).

Trpezlivosť a vytrvalosť sú vlastnosti často v Božom slove zdôrazňované. Kto ich nemá, je nešťastný, lebo nemá v srdci pokoj. Ale čo je ešte horšie, bez nich nemôže existovať viera. Lebo viera je vlastne dôvera, a tá vyžaduje vytrvalosť a trpezlivosť. Boh vždy plní svoje zaslúbenia, ale občasne inak, iným spôsobom, ako si to človek predstavoval; niekedy ho zase necháva nejaký čas čakať. A tak netrzeplivý a nevytr-

valý človek prestáva dúfať – stráca dôveru, vieru. Ale „*Hospodin je dobrý voči tomu, kto dúfa v Neho*“ (Žalosp. 3,25).

19.50. Boha môže „kritizovať“ iba ten, kto Ho nepozná, a kto Ho nenávidí

Lebo, hľa, Tvorca vrchov a Ten, čo stvoril vietor, dáva znat' človeku svoje myšlienky. (Ámos 4, 13).

Lebo z Neho a skrze Neho je všetko. Jemu sláva na veky, Amen. (Rímskym 11, 36).

Neraz počúvame: Prečo Boh dopustí, aby ľudia páchali také zlo, prečo nepotrestá zlých? Boh veľmi dobre pozná skazené ľudstvo. V 4. kap. knihy proroka Ámosa sú vypočítané niektoré tresty, ktoré Boh zoslal na svoj ľud, a ten sa predsa nepolepšil, správval sa ako nepolepšiteľný „recidivista“. Na hriešne ľudstvo platilo a platí len radikálne riešenie – ako bola potopa, vyhladenie Sodomy a Gomory, odvrátenie národa do babilonského zajatia. Kto si Boha necíti pre Jeho slávu, veľkosť, pre Jeho dielo, ktoré má možnosť vidieť všade okolo seba v Jeho stvorenstve, na toho by iste neplatil ani nejaký „bežný“ trest. No, my vieme, že trest predsa len raz príde: vtedy, keď dnešné ľudstvo dospeje do štádia skazenosti, ktoré už bude neudržateľné (a ten čas, ako máme možnosť pozorovať, sa blíži), Boh vyrieši situáciu radikálne – môžeme sa o tom dočítať v Biblii. Beda však potom hriešnemu ľudstvu!

19.51. Boh je naším svetlom, my zase máme svietiť svetu

Ak sedím vo tme, Hospodin mi je svetlom. (Micheáš 7, 8).

Boh, ktorý povedal: Nech z temnosti zažiarí svetlo! – zažiaril v našich srdciach, aby svietila známosť slávy Božej v tvári Kristovej. (2. Korinským 4, 6).

Tma v mnohých vyvoláva pocit úzkosti a strachu (azda aj preto, že ona často skrýva zlo, že sa v nej darí zločinnosti). O čo väčšia hrôza musela ísť z tmy v časoch, keď nebola elektrina a rôzne moderné spôsoby osvetlenia. Preto ak prorok hovorí „Hospodin mi je svetlom“, musíme v tom vidieť výraz veľkej nádeje v Neho: On – Svetlo zaženie tmu so všetkým zlom a nebezpečenstvom, čo táto skrýva. Svetlo je však aj symbolom pravdy a poznania. Takéto svetlo má žiariť v našich srdciach, ba čo viac, my sami máme byť takýmto svetlom: máme svietiť pred ľuďmi, aby vidiac naše dobré skutky, oslavovali Boha (Mt 5,16). Preto hľadáme Svetlo a – budme svetlom!

19.52. Božia všemohúcnosť a múdrosť nás udivujú, Božia láska a milosrdenstvo nás upokojujú

Veľký je Pán náš, nesmierny je v sile; a Jeho múdrosť nemá hraníc. (Žalm 147, 5)

Ó, hlbokosť bohatstva a múdrosti a známosti Božej! Aké nevyspytateľné sú Jeho súdy a nepochopiteľné cesty Jeho. (Rímskym 11, 33).

Oslavný žalm č. 147 vymenúva mnohé Božie vlastnosti. Medzi ne patrí i veľkosť, sila a múdrosť – teda to, čo súhrne zvykneme nazývať slovom všemohúcnosť. Ona znamená, že Boh všetko môže. Aj apoštol Pavel vo vyššie citovaných slovách vyznáva o Bohu v podstate to isté. No ak si prečítame uvedený žalm a Pavlovu epištolu celú, nájdeme tam velebenie aj inej vlastnosti Božej – Jeho milosrdenstva. Ono znamená, že Boh nám chce pomôcť, zachrániť nás. Ide len o to, aby sme aj my chceli prijať Jeho milosť!

19.53. Viera, to je popri dôvere a poslušnosti aj služba

Služ Mu celým srdcom a ochotnou dušou, lebo Hospodin skúma všetky srdcia. (1. Kronická 28, 9).

(Ježiš Kristus povedal Pavlovi:) Preto som sa ti zjavil, aby som si ťa vyvolil za služobníka a za svedka, aj toho, ako si ma videl, aj toho, ako sa ti ukážem. (Skutky 26, 16).

Pán od nás očakáva vieru, dôveru, poslušnosť a službu. Všetko to spolu súvisí: vo viere je obsiahnutá dôvera i poslušnosť, a služba spočíva v poslušnosti – v plnení Božej vôle. Najnápadnejšou spoločnou vlastnosťou všetkých mužov viery, o ktorých čítame v Biblii (ako boli napr. Abrahám, Mojžiš, Nôach, apoštol Pavel a mnohí ďalší) je práve poslušnosť voči Bohu a ochota slúžiť Mu. Nik nemôže o sebe tvrdiť, že je kresťanom, ak nerešpektuje Boha, ak je neochotný slúžiť Mu plnením Jeho vôle, zachovávaním Jeho prikázaní, Zákona.

19.54. Ďakujeme Bohu za Jeho vodu!

Potok Boží (je) plný vody. (Žalm 65, 10).

(Ježiš Kristus povedal žene:.) Kto by však pil z vody, ktorú mu ja dám, nebude žízniť naveky. (Ján 4, 14).

Žalm č. 65 vyjadruje vďaka za Božie požehnania, vrátane úrod zeme: Boh „napája zem“, dáva vodu. Tú obyčajnú (napriek tomu však prepotrebnú), ktorá zvlažuje zem, robí ju úrodnou; dáva však aj inú vodu – „vodu života“ (Jeho Slovo), ktorá „zvlažuje, robí úrodnejšími“ naše srdcia, ktorá zaháša duchovný smäd a privádza nás k Bohu. Za jednu i tú druhú prosme svojho Pána; za jednu i druhú Mu ďakujeme; jednu i druhú užívajme pre vlastný úžitok a dobro – teraz v časnosti, a neskôr – vo večnosti.

19.55. Božie dieťa rozumie svojmu Otcovi

Ale na nebi jestvuje Boh, ktorý vyjadruje tajomstvá. (Daniel 2, 28).

(Boh nám zjavil) tajomstvo svojej vôle podľa svojej blahovôle: totižto v Kristu, ako Hlave, zjednotiť všetko, aj čo je na nebi, aj čo je na zemi. (Efezským 1, 9.10).

Slová z uvedeného starozmluvného textu hovorí prorok Daniel kráľovi Nabúkadnecarovi, keď mu vykladá jeho sen. Apoštol Pavel v úvode vyššie uvedeného listu efezským kresťanom, im zdôrazňuje, že sú Bohom požehnaní a vyvolení. Boh zjavuje tým, ktorých si vyvolil, svoju vôľu, ale aj svoje úmysly. V Biblii je veľa proroctiev – vyplnených i tých, čo na vyplnenie ešte čakajú. Neverte „veštom“, okultistom a podvodníkom. O tom, čo čaká svet, môžete sa dozvedieť „z prvej ruky“ – z Božieho slova; pravda, iba vtedy, ak ste jeho vyvoleními, ak ste sa stali Jeho synom (dcérou), t.j. ak ste od Neho dostali dar Jeho Ducha, ktorý dáva človeku, mimo iného, aj schopnosť komunikovať s Bohom – svojím Otcom a rozumieť Jeho Slovu.

19.56. Modli sa a pracuj! Ale ako?

S radosťou slúžte Hospodinu, vchádzajte pred Neho s plesaním! (Žalm 100, 2).

Čokoľvek robíte, robte z celej duše, ako Pánovi, a nie ako ľuďom, vediac, že od Pána dostanete odmenu dedičstvo, veď Pánu Kristu slúžite. (Kolosenským 3, 23-24).

„Modli sa a pracuj!“ Pekné heslo – mnohí ho majú na stene. Žiada sa však spýtať: AKO? Lebo modlitby sa neraz podobajú objednávkam posielaným do obchodných domov: samá žiadosť, objednávanie vecí, služieb. A práca? Neraz je to iba predstieranie nejakej užitočnej činnosti. Písmo však hovorí, že máme Boha chváliť, oslavovať, „s radosťou Mu slúžiť“, prichádzať pred Neho „s plesaním“ (aký to kontrast s pochmúrnymi zhromaždeniami niektorých našich zborov!). A pracovať máme tak poctivo, akoby naším zamestnávateľom bol sám Pán Ježiš Kristus. Správajme sa podľa Božej vôle i pri modlitbe (vrátane služieb Božích), ale i pri práci!

19.57. Uvedom si, kto je tvoj Boh! A podľa toho sa správaj!

Takto vraví Hospodin, tvoj Vykupiteľ a ten, čo ťa formoval od života matky: Ja, Hospodin činím všetko, nebesá rozvíňam celkom sám, sám od seba rozprestieram zem. (Izaiáš 44, 24).

Vierou chápeme, že veky povstali slovom Božím, aby čo je viditeľné, nepovstalo z viditeľného. (Židom 11, 3).

Nezabúdaj, kto je Boh! – On ťa stvoril i vykúpil, On je pôvodcom všetkého, čo okolo seba obdivuješ, čo máš i čím si. Viera ti pomôže toto všetko pochopiť, aby si nemusel blúdiť kdesi v džungli bludov evolucionistov či iných „falošných prorokov“. Boh ťa od toho chce a môže ochrániť: On ti dáva vieru, On ti dal aj rozum, aby si mohol premýšľať a poznávať, lebo „to, čo je možné o Bohu vedieť, každý môže poznať z Jeho diel – ak premýšľa!“ (R 1, 19-20).

19.58. Rozum a nerozum človeka

Homo sapiens – človek rozumný. Tak prírodovedci nazvali človeka, a treba povedať, že vystihli, hoci iba čiastočne, „podstatu vecí“. Rozum je to (aj keď nie iba rozum), čo odlišuje človeka od všetkého živého v prírode. Rozum, to je aj schopnosť uvažovať, a na základe zhodnotenia daných faktov a skúseností vlastných i cudzích (teda na základe zhodnotenia prítomnosti a minulosti) voliť správne alternatívy konania teraz i v budúcnosti. Áno, plánovanie budúcnosti na základe minulosti, to je azda najvyššitznejšia zo stručných definícií rácia.

A ako sa človek v skutočnosti správa? Ako rozumný tvor?

Vie napríklad, že požívanie alkoholu mu pripraví zlú budúcnosť – tú blízku (bolesti hlavy, zvracanie, konflikty v rodine v zamestnaní atď.), ale aj vzdialenú (choroby a predčasnú smrť), a predsa pije.

Vie, že fajčenie mu prinesie veľmi zlú budúcnosť (srdcový infarkt, žalúdočný vred, rakovinu – bolestivé umieranie, skrátenie života), a predsa fajčí.

Vie, že pár minút pochybného sexuálneho pôžitku mimo manželstva nesie riziko istej predčasnej smrti, a predtým kruté utrpenie, bolesti (lebo taký je priebeh „moru“ dneška – AIDS), a predsa nevie odolať cudzoložstvu.

Starostlivo plánuje, aby príjemne prežil dvojtyždňovú dovolenku, ale robí všetko pre to, aby jeho pobyt vo večnosti nebol ani príjemný, ani radostný, ale aby zahynul v strašnom utrpení.

Z toho všetkého vyplýva, že človek nekoná rozumne, nekoná vo vlastnom záujme. Ak však človek má rozum, a predsa nekoná rozumne, ak nerobí to, čo je pre neho dobré, ale zlé, znamená to, že jeho rozum nie je riadený slobodne ním samým (inak by konal v záujme vlastného dobra), ale niekým iným; niekým, kto má záujem na tom, aby dopadol zle, tragicky. Biblia ho nazýva satanom.

Iba nad tými, ktorí uveria v Ježiša Krista, nad tými, v ktorých sa usídlil Duch Boží, nemá satan viac vládu; iba tí konajú naozaj rozumne a slobodne.

19.59. Láska – identifikačný znak kresťana

(Ježiš hovorí:) „Podľa toho poznajú všetci, že ste moji učeníci (dnes môžeme povedať kresťania), keď sa budete vzájomne milovať.“ (Ján 13, 35).

O tom, či je niekto kresťanom, nerozhoduje to, či bol pokrstený, či chodí do kostola, či sám seba považuje za kresťana. Najdôležitejším znakom človeka je jeho vzťah k Bohu a jeho vzťah k blížnemu – to ako plní dve hlavné prikázania, nazývané aj „sumou zákona“: *Miluj Boha... a miluj blížneho...!* (Mk 12,29-30).

Ale čo je to tá láska k Bohu? Cit, emócie? Vôbec nie. V Božom Slove čítame: *Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje* (J 14,24) a na inom mieste: „...to je láska k Bohu, aby sme zachovávali Jeho prikázania“ (1J 5,3). Teda poslušnosť, zachovávanie Božích prikázaní je znakom lásky k Bohu.

A čo láska k blížnym? Aj tu je veľa nedorozumení: niekto nazýva láskou pud (napríklad materský alebo pohlavný), iný citové rozpoloženie, zamilovanosť, „romantickú lásku“, ďalší hovorí o láske k národu, cirkvi alebo k inému spoločenstvu, a má na mysli lipnutie k tradíciám.

III. CIRKEV, cirkvi, náboženstvá

CIRKEV (telo Kristovo) a cirkvi (organizácie ľudí) – niečo z dejín i súčasných problémov (o formovaní, deformovaní, reformovaní a „redeformovaní“ cirkvi) – dogmy – cirkevné sviatky – súčasný synkretizmus („spájanie sa“ a „miešanie sa“) v rámci „globalizácie“ – „sektý“ a kulty – novopohanské hnutie New Age – o moslimoch, o Židoch a i.

1. O cirkvi

1.1. CIRKEV KRISTOVA A CIRKEV SVETSKÁ *

Za vznik Cirkvi sa všeobecne považuje udalosť, ktorá sa odohrala v Jeruzaleme sedem týždňov po Kristovom zmŕtvychvstaní, vo sviatok Letníc, keď sa po zoslaní Ducha svätého na apoštolov a po Petrovej kázni dalo pokrstiť tritisíc ľudí (*Sk 2,27-47*). Ale Cirkev, ako spoločenstvo nasledovníkov Ježiša Krista existovala už prv, za Ježišovho pozemského života. Je otázka, či toto spoločenstvo už používalo označenie *cirkev* (ekklesia); pravdepodobne áno – môžeme to predpokladať napr. na základe textu *Mt 18,17*.

Cirkev je spoločenstvo ľudí, ktorí prijali Ježiša Krista za svojho Spasiteľa a Pána, narodili sa z Ducha (*J 3,5.6*) a žijú tak, ako to od nich vyžaduje ich Pán. Toto spoločenstvo je živý organizmus (nie mŕtva organizácia, spolok), v Písme označovaný aj ako *telo Kristovo* (*1Kor 12,27.28; Ef 1,22.23; Kol 1,12-20*). Jeho hlavou je Kristus, jeho údmi sú jednotliví veriaci – Božie deti.

Ako vyzerá (resp. ako má vyzerat') Cirkev? Platia pre ňu v podstate tie isté požiadavky, ktoré sú kladené na kresťana, jednotlivca:

a) Má byť oddelená od sveta, ktorý je nepriateľský voči Bohu; ved' „kniežaťom tohto sveta“, ako hovorí sám Ježiš Kristus, je satan (*J 12,31; 14,30; 16,11*). Kresťania, ako vieme, sa kedysi nazývali „svätí“ (cirkev bola „spoločenstvo svätých“), a „svätý“ znamená „oddelený“ (od hriešneho sveta, oddelený pre službu Pánovi). Čo to znamená, že cirkev má „byť oddelená“? Rozhodne nie to, žeby azda mala byť od sveta úplne izolovaná (má v ňom predsa pôsobiť, plniť si svoje povinnosti); byť „oddelená od hriešneho sveta“, to znamená, že sa má chrániť jeho zlých vplyvov a metód (viď bod b); byť „oddelená pre službu Pánovu“, to znamená, že má konať, čo od nej Pán požaduje, mimo iného napr. vplyvať na okolitý svet, a to v zmysle misijnom i eticko-výhovnom (viď bod c).

b) Cirkev nemá preberať spôsoby sveta (*R 12,2*), nesmie predovšetkým túžiť po moci, bohatstve a sláve; nemá vládnuť, ale slúžiť.

c) Cirkev má byť svetlom sveta a soľou zeme (*Mt 5,13.14*). Svetlom, aby odhaľovala v temnote skryté nepravosti a hriechy, a súčasne, aby ako svetlo majáka, ukazovala bezpečnú cestu záchranu každému, kto o záchranu stojí – teda, aby šírila evanjelium. Soľou, aby nielen „ochucovala“ (robila príjemnejším, radostnejším) tento svet, ale najmä, aby bránila (ako to robí soľ) hnilobe, morálnemu rozkladu sveta.

* Kapitola je z knihy **MOJE KRÉDO...**

d) Základom spolužitia v Cirkvi, ale aj jej najnápadnejším vonkajším znakom je láska; láska, prejavujúca sa v spoločenstve (trvalom „obecenstve“) bratov a sestier (J 13, 35), ale aj v službe, pomoci iným – tým, čo pomoc potrebujú. No najdôležitejšia je láska k Bohu, prejavujúca sa plnením Jeho vôle (1J 5,3). A to aj vtedy, keby to bolo pre Cirkev nepohodlné, napr. keby bola za to prenasledovaná svetskou mocou (ako to už neraz v histórii bolo) – lebo „Boha treba viac poslúchať ako ľudí“ (Sk 5,29).

e) Vo vnútri spoločenstva si Cirkev plní niektoré osobitné úlohy: vyučovanie (kázaanie čistého Božieho slova), prísluhovanie tzv. sviatostí (krst, Večera Pánova), oslavovanie Boha, modlitby – toto sú jej základné (vnútrocirkevné) povinnosti, ktoré si plnila už v apoštolskej dobe (Sk 2,42.46.47).

Tento výpočet znakov Cirkvi si samozrejme nerobí nárok na úplnosť. Iste by bolo možné k nemu pridať mnohé iné znaky, a to charakteru teologického alebo etického (1Kor 12,27.28; 1Tim 3,5.7 a i.); niektorí by možno pridali aj znaky rázu organizačného. Avšak to najpodstatnejšie uvedené body obsahujú. A teraz otázka: Poznáte také spoločenstvo, ktoré sa označuje ako cirkev, a v plnej miere zodpovedá uvedeným kritériám? Myslím, že ľudia, ak by boli úprimní, vo veľkej väčšine (a to nezávisle na tom, či sa za kresťanov pokladajú alebo nie) by odpovedali asi takto: „V dnešnej dobe, ale ani v minulosti (prínajmenšom v dejinách stredoveku a novoveku) nepoznám takú náboženskú organizáciu, ktorá by spĺňala tieto predpoklady.“ A moja odpoveď je: Taká „náboženská organizácia“ naozaj neexistuje, ale Cirkev Kristova, ktorá spĺňa prínajmenšom uvedené predpoklady, tu je, a vždy tu bola. Problém je však v tom, že aj ony „náboženské organizácie“ sa označujú ako „cirkvi“, čo, pravdaže, zavádza, mylí. Vysvetlime si to bližšie:

Spočiatku bola Cirkev jedna a jednotná (pravda s viacerými zbormi, miestnymi „cirkvami“); ona bola spoločenstvom všetkých kresťanov („svätých“), ktorí sa schádzali, „zotrúvali v učení apoštolov a v spoločenstve, pri lámaní chleba a v modlitbách“ (Sk 2,42). Toto „telo Kristovo“ odolávalo útokom zvonku, nepredstaviteľným útrapám (prenasledovaniu najprv zo strany Židov (Sk 8,1.3.4; 12,1.2), neskôr pohanov, najmä Rimanov), no napriek tomuto náporu satana zvonku, stále silnelo. Neskôr však došlo k niečomu, čo predpovedal už apoštol Pavel (Sk 20,27-30): satan zmenil taktiku – začal s útokmi z vnútra, a to vnášaním pohanskej filozofie (teda názorov cudzích Božiemu slovu, vyslovene nepriateľských Bohu) do učenia cirkvi. Začalo to už v 2. stor. kotetovaním niektorých predstaviteľov cirkvi s gréckou filozofiou (ako to vidíme napr. u Justína), ale priam katastrofálne sa táto infiltrácia kresťanstva pohanstvom rozbehla najmä od 4. storočia.* Spolu s filozofiou a zvykmi (tradíciami) sa satanovi podarilo do cirkvi zavliecť i mnoho pohanských kultov a sviatkov. Dialo sa tak postupne, a to najmä prostredníctvom (bývalých) pohanov, resp. pohanskou filozofiou odchovaných „kresťanských teológov“. Tomuto procesu spohanštenia kresťanského učenia sa niekedy hovorí aj „helenizácia kresťanstva“. Mnohé pohanské názory, ktoré nemajú žiadnu oporu v Božom slove, boli prehlásené za „dogmy“, mnohé pohanské sviatky boli „natrené kresťanským náterom“, a bolo prikázané pod hrozbou Božieho (v skutočnosti „cirkevného“, čiže ľudského) trestu ich „svätiť“. Najväčší úder Cirkvi bol zasadený paradoxne priaznivcom kresťanstva, pohanským cisárom Konštantínom I. Keď v r. 313 tzv. Milánskym ediktom zrovnoprávnil kresťanstvo s inými náboženstvami, bol to pozitívny čin. Neskôr však v snahe urobiť si z predstaviteľov cirkvi politického spojenca, pomocníka v boji o moc, nielenže uprednostňoval kresťanstvo, ale nakoniec urobil z neho „štátne náboženstvo“. To malo viacero negatívnych dôsledkov. Jedným z nich bolo to, že on – pohan (pokrstený bol až na smrteľnej posteli v r. 337) začal priamo zasahovať do vnútorných problémov cirkvi (napr. v r. 325 dal zvoláť koncil, a dokonca mu predsedal). Ale najhoršie bolo to, že do cirkvi nastal obrovský „prílev“ pohanov; motiváciou mnohých bola pritom iba zisťnosť – snaha získať priazeň „vrch-

* Tu iba stručne načrtnem toto nešťastné obdobie dejín cirkvi; podrobnejšie ho opisujem vo svojej knihe **POZNANIE – OTÁZKA ŽIVOTA A SMRTI**.

nosti“, čiže kariéra. A z nich sa postupne formovala nielen svetská, ale i cirkevná hierarchia. Cirkev začala mať politický vplyv, moc – začala preberať „spôsoby tohoto sveta“. To bola naozajstná tragédia. Kto má totiž svetskú moc, k tomu sa zlietajú, ako muchy na med, všetci, čo túžia po moci, po kariére, hoci sú im úplne cudzie ideály, zásady spoločenstva, ku ktorému sa pridávajú, na ktorom parazitujú. To, že parazitujú je iste zlé, ale oveľa horšie je, že prinášajú so sebou náказu (morálnu i ideovú) a infikujú ňou spoločenstvo. V tomto čase sa Cirkev fakticky rozdelila. Toto rozdelenie sa formálne neprejavilo, prebehlo navonok takmer nebadane; o to však bolo tragickejšie – išlo totiž o rozdelenie vnútorné a duchovné. (Ďalšie veľké rozkoly cirkvi, napr. v r. 1054 a 1517 boli navonok oveľa nápadnejšie, ale zďaleka nemali taký dosah; čo je však dôležité, boli v podstate dôsledkom (plodmi) onoho prvotného rozdelenia).

Zhruba od štvrtého storočia teda vznikla vedľa Cirkvi Kristovej iná cirkev (vlastne výraz „vedľa“ nie je presný, lebo jedna bola vnútri druhej). Táto „iná cirkev“ pozostávala nie iba z „údiv Kristovho tela“ – Božích detí (kresťanov), ale aj z „členov“, ktorí sa síce formálne hlásili ku kresťanstvu, ale nikdy sa nestali Božími deťmi (t.j. skutočnými kresťanmi). Odteraz tu teda boli dve cirkvi: *Cirkev Kristova* (tých, čo do nej patria, pozná iba sám Pán cirkvi, pre ľudí je teda „neviditeľná“), a *cirkev „svetská“* – ľudská organizácia, majúca všetky znaky ľudského diela (vrátane nedokonalosti a hriechu, ale tiež „viditeľnosti“). Od tohoto času už teda nemožno stotožňovať (viditeľnú) cirkev s Kristovým telom; veď žije a koná v rozpore s Kristovým učením -- stáva sa bohatou svetskou organizáciou s politicko-mocenskými, svetovládnymi ambíciami. Vo svojej povýšenosti nielenže si uzurpuje svetskú moc (ovláda panovníkov, ríše), ale pokúša sa uzurpovať aj mnohé kompetencie a atribúty samotného Boha. A pritom bezohľadne prenasleduje tých, ktorí odmietajú prijať nové dogmy a bezpodmienečne sa jej podriaďiť; kruto prenasleduje a vraždí nielen pohanov, ale aj Boží ľud (a to neraz bezohľadnejšie ako to robili kedysi Židia a pohania). Od 4. – 6. stor. teda svetská (pápežská) cirkev postupne priberá, a v priebehu storočí celkom nadobudne, všetky vlastnosti „malého rohu“ z Danielovho proroctva: tento „malý roh“, ktorý vyrástol na hlave „štvrtého zvieraťa“ (Ríma), predstavuje veľmi mocného „kráľa“ (silnú svetovládnú moc), ktorý je však *odlišný od predošlých kráľov* (svetových veľmocí), *hovorí reči proti Najvyššiemu,.... trápi dvätých Najvyššieho,.... mení časy sviatkov i zákony*. (Dan 7,25). No popri tejto „oficiálnej“ („viditeľnej“), svetskej cirkvi (šťasti vnútri a šťastí mimo nej) je tu i naďalej Cirkev Kristova, navonok neviditeľná, pozostávajúca z pravých kresťanov, údiv Kristovho tela, rodina Božích detí. Tento stav existencie dvoch cirkví (Kristovej a svetskej) trvá dosiaľ. Ich mylné zamieňanie viedlo a vedie k tragédiám: niektorí totiž hľadajú záchranu tam, kde nie je, a preto hynú; iní zasa, vidiac nešváry, dvojitvárnosť svetskej cirkvi (ktorá nie je svetlom sveta a soľou zeme), sú od nej odpudzovaní, a s jej zavrhnutím zavrhnú aj záchranu, ktorú ponúka Kristus vo svojej Cirkvi, a preto tiež hynú.

Pravú Cirkev Kristovu (Kristovo telo) – tú neviditeľnú, ktorá združuje údy Kristovho tela ponad hranice jednotlivých denominácií – je niekedy snaha nazývať aj „cirkvou všeobecnou“. To však zmätok ešte zväčšuje, lebo niektoré cirkevné organizácie (časť tie, ktoré sa najviac vzdialili od čistého učenia Ježiša Krista a jeho apoštolov) samy seba označujú ako „všeobecné“, t.j. „katolícke“ (*catholicus* = všeobecný). Preto treba trvať na názve Cirkev Kristova alebo Telo Kristovo.

Príslušnosť ku Kristovej Cirkvi – k Božej rodine, to je to najdôležitejšie v živote človeka. Ako len často si ľudia zakladajú na príslušnosti k rôznym spoločenstvám: k profesii, stavu, národu, rodine, rase (mnohí sa azda ešte pamätáme na okrídlené heslo „Ja som baník, kto je viac?“ Iný si za „baníka“ dosadí napr.: šľachtic, umelec, politik, podnikateľ, Nemec alebo Slovák, priezvisko „slávnej“ rodiny a pod.). Ako je to len všetko bezvýznamné v porovnaní s „*ja som Božie dieťa, a keď dieťa, potom aj Jeho dedič*“ (R 8, 14.17). Sám Pán Ježiš Kristus jednoznačne uprednostňuje príslušnosť k rodine duchovnej, Božej, pred príslušnosťou k rodine telesnej, vrátane tých najbliž-

ších príbuzných (Mk 3,31; Mt 12,46-50). Kto si zakladá na moci, bohatstve, sláve, postavení, na rodine, národe, má ďaleko od Božieho synovstva, od kresťanstva.

1. 2. POSLANIE CIRKVI V 21. STOROČÍ^{*)}

Na otázku „aké je poslanie cirkvi v 21. storočí?“ by bolo možné najstručnejšie a súčasne najsprávnejšie odpovedať: „Také isté ako vždy bolo a bude.“ Poslaním Cirkvi od jej vzniku v 50. deň po vzkriesení Ježiša Krista až do druhého príchodu Ježiša Krista bolo, je a bude *zhromažďovať veriacich ľudí* (gr. výraz pre „cirkev“ je „ekklesia“, čo v doslovnom preklade znamená „zhromaždenie“), *viest ich k tomu, aby žili životom hodným nasledovníkov Ježiša Krista* (aby plnili Boží Zákon tak, ako ho interpretoval Boží Syn – Kristus) a *hlásať evanjelium po celom svete* (prítom nezabúdať ani na svoje najbližšie okolie). Pravdaže, podmienky (technická úroveň, kultúra a i.) sa menia: sú odlišné v rôznych historických obdobiach (iné boli v dobe prvotnej cirkvi, iné v stredoveku, ale napr. aj v minulom storočí, ako sú dnes), a sú rozdielne aj v rôznych krajinách (u nás sú napr. iné ako na Blízkom východe; ale rozdielne môžu byť aj v jednotlivých regiónoch toho istého štátu, či dokonca v rôznych zboroch jednej cirkvi), *no podstata človeka je rovnaká* (človek je hriešny a potrebuje spásu) a *rovnaké sú aj podmienky jeho spásy* (viera v Boha a Jeho Syna Ježiša Krista).

Ak chceme hovoriť o poslaní Cirkvi, musíme si najprv vyjasniť dve veci: 1. presný význam pojmov (predovšetkým, čo chápeme pod slovom „cirkev“), 2. z akého pohľadu sa na vec pozeráme – o čo sa budeme opierať, z čoho chceme vychádzať, aké fakty budeme brať do úvahy, skrátka čo bude základom našich úvah a záverov (asi inak bude napr. vec vidieť filozof ako teológ, a celkom iste rozdielny bude pohľad ateistu a kresťana).

K bodu 1.: cirkvou môžeme rozumieť jednak Cirkev Kristovu, ktorá je dielom Ducha Božieho a ktorej sa hovorí aj „Neviditeľné Cirkev“ alebo obrazne (ale biblicky) „Telo Kristovo“ (jednotliví kresťania sú „člmi“ tohoto „tela“, Kristus sám je jeho hlavou); jednak ustanovizne („organizácie“), ktoré sú dielom ľudí, ktoré majú svoje stanovy („ústavy“), štruktúru, predstavených a členov (tí sa do cirkvi buď „prihlásili“, alebo sa stali jej príslušníkmi nejakým aktom, napr. krstom v útlom detstve). Cirkev Kristova („Neviditeľná Cirkev“) prekračuje hranice jednotlivých cirkví, zahŕňa v sebe pravých kresťanov nezávisle na tom k akej „viditeľnej“) cirkvi sa hlásia. Aby sme v texte jasne rozlíšili medzi týmito tak zásadne rozdielnymi spoločenstvami, budeme slovo *CIRKEV* pri Cirkvi Kristovej (ak nebude pri ňom nejaký prívlastok) písať veľkými písmenami, zatiaľ čo slovo *cirkev*, poprípade *cirkvi* – ľudské ustanovizne (je ich veľké množstvo; len v SR je registrovaných 14 kresťanských cirkví) budeme písať bežne (malými písmenami).

K bodu 2.: Ako kresťania budeme samozrejme vychádzať z kresťanských pozícií, to znamená, že sa budeme opierať predovšetkým o *Bibliu*, pričom musíme brať do úvahy *históriu* a *všimáť si súčasný stav* nielen cirkví, ale celej *spoločnosti*

Biblia. Pri úvahách o cirkvi je biblické hľadisko najdôležitejšie: v Písme nachádzame nielen pravidlá pre život kresťanov (a ich spoločenstva – CIRKVI) a zaslúbenia (čo môžu kresťania a cirkev očakávať v budúcnosti), ale aj historické fakty o živote CIRKVI v čase jej počiatkov (a práve model Prvotnej cirkvi by mal byť vzorom, ku ktorému by sme sa mali snažiť čo najviac priblížiť aj v súčasnosti).

V Biblii (budeme sa tu zaoberať iba Novou zmluvou) sa slovo cirkev („ekklesia“) vyskytuje najmä v spisoch apoštola Pavla (týmto slovom sa vtedy označovalo to, čo dnes rozumieme výrazom miestny cirkevný zbor). Samotný Ježiš, hoci ho oprávnené považujeme za hlavu CIRKVI, toto slovo nepoužíval (okrem jednej-jedinej výnimky

^{*)} CS,2007, č. 1–2

v Mt 16,18), skupinu svojich učeníkov a ľudí, ktorí v neho uverili (a často ho sprevádzali na jeho cestách), označoval jednoducho „*tí, ktorí ma nasledujú*“ (Mt 19,28; Lk 9,23; J 10, 16; 20,28-29) alebo slovom „*bratia*“ (Mt 12,48-50; 23,8; 28,10; Mk 3,33-35; J 20, 17); občas použil aj nejaký obrazný výraz, napr. „*stádo*“ (Mt 26,31; J 10,16; 20,28-29). Túto skupinku Ježišových nasledovníkov môžeme pokladať za základ, na ktorom neskôr vyrástlo veľké spoločenstvo – CIRKEV. Za moment vzniku CIRKVI sa považuje udalosť, keď vo sviatok „Letníc“ (v 50. deň po Ježišovom vzkriesení) po Petrovom kázaní a pod vplyvom pôsobenia Ducha svätého sa pripojilo k skupinke Ježišových nasledovníkov 3000 mužov, ktorí nielen prijali Kristovo učenie, ale uverili v neho ako svojho Spasiteľa a prijali ho za svojho Pána. A práve toto – *prijatie Krista za svojho Spasiteľa a Pána* (čo znamená, že človek nielen dôveruje v Krista ako svojho záchrancu, ale ho aj rešpektuje, zachováva jeho príkazy) – *toto rozhoduje dodnes o tom, či je niekto skutočne jeho nasledovníkom („údom“ jeho Cirkvi)*. Do Kristovej Cirkvi teda nepatria tzv. „papieroví (formálni) členovia (cirkevníci)“, aj keď boli pokrstení, aj keď sú ich mená v zozname „členov zboru cirkvi“, a to ani vtedy nie, ak chodia do kostola, platia cirkevnú daň, či sú dokonca činovníkmi („funkcionármi“) cirkvi, ale pritom svojím konaním dokazujú, že Krista neprijali, že ho nerešpektujú, že nežijú tak, ako on požadoval.

História. O živote prvotnej cirkvi sa môžeme dozvedieť jednak z knihy Skutky apoštolov, jednak z listov apoštolov (hlavne Pavla). V tomto období (v čase Prvotnej Cirkvi) by bolo ešte možné položiť rovnítko medzi pojmy „CIRKEV“ a „cirkvev“ (resp. „cirkvi“). Pretože vtedy (hoci už vznikali isté problémy, spočívajúce nielen v nesprávnom konaní, ale vyskytli sa dokonca aj prvé náznaky rôznych falošných učení) sa v zboroch (cirkvách) združovali iba ľudia, ktorých stále ešte možno označovať za Kristových nasledovníkov: vstupovali totiž do cirkvi z presvedčenia, nie zo zištných dôvodov (napr. kvôli kariére alebo nejakým iným materiálnym výhodám), ako to robili mnohí neskôr. Prvé tri storočia boli kresťania prenasledovaní, preto patriť k nim nebolo žiadnou výhodou; naopak, bolo to veľmi nebezpečné (riziko prenasledovania, mučenia, krutých poprav). Situácia sa podstatne zmenila až na začiatku 4. storočia, za vlády cisára Konštantína Veľkého; ten napred vydal výnos, ktorým boli kresťania tolerovaní („trpení“), neskôr im začal udeľovať privilégia a nakoniec sa stalo kresťanstvo preferovaným „štátnym náboženstvom“. Vtedy sa začali do cirkvi hrnúť ľudia často zo zištných dôvodov, pričom vo svojej mysli zostávali naďalej „pohanmi“; mnohí z nich prinášali so sebou do cirkvi nielen svoje staré (pohanské) zmýšľanie, ale i poveru a niektoré zvyky. Rozdiel medzi CIRKVOU, združujúcou verných nasledovníkov Krista a cirkvou, organizáciou, ktorej vedúci predstavitelia preberali čím ďalej tým viac spôsoby svetských vládcov, sa prehľboval. A vrchol dosiahol, keď sa obrovským spôsobom posilnila moc rímskeho biskupa – pápeža (dokonca aj svetskí vládcovia boli závislí od jeho ľubovôle). Pravdaže, praví kresťania (údy Kristovej Cirkvi) tu boli naďalej, s pomermi v cirkvi nesúhlasili a občas rôznym spôsobom aj protestovali, alebo sa dištancovali od neprávostí cirkvi. Vznikali menšie alebo väčšie spoločenstvá nekonformných kresťanov, ktorí sa snažili žiť a konať podľa vzoru prvých kresťanov. Vládna cirkev ich označovala za heretikov (kacírov) a kruto ich prenasledovala (rímska cirkev umučila, pozabíjala v Európe viac kresťanov ako pohanskí Rimania a islamskí Turci dokopy). Zo spomínaných skupín „heretikov“ spomeňme aspoň valdenských, albigenských, neskôr to boli veľkí muži – reformátori a ich nasledovníci (Wycliffe, Hus, Luther, Kalvín so svojimi spolupracovníkmi) a niektorí iní. Nastalo štiepanie, vznikalo mnoho skupín, cirkví. Niektoré prežili obdobie besnenia inkvizície, dožili sa postupného uvoľňovania útlaku, ba i náboženskej slobody. Časť z nich však podľahla pokušeniu, ktoré skazilo pôvodnú cirkev, začali koketovať so svetskou mocou, dokonca podporovali svetských vládcov v krvavých vojnách (napríklad „požehnávanie“ zbraní, ktorými vraždili nevinných ľudí, kresťanov, je nezmazateľnou vinou a hanbou, ktorú niektorí biskupi a kňazi vrhli na svoje cirkvi).

Poučenie z histórie spočíva najmä v týchto dvoch poznatkoch: 1. CIRKEV je nezničitelná (Ježiš povedal, že „ani brány pekla ju nepremôžu“), 2. keď je cirkev „na výslni“, keď získava politickú moc, vzdáva sa od CIRKVI, duchovne upadá; naopak, obdobia útlaku, prenasledovania duchovne posilňujú CIRKEV – „krv martýrov zúrodňuje pôdu“, z ktorej vyrastajú noví a noví Ježišovi nasledovníci. Cirkvi sa musia teda chrániť, aby nepodľahli zvodom moci a bohatstva; a musia sa tiež vyhybať zasahovaniu do metských (politických, ekonomických a vojenských) sporov štátov.

Súčasnoscť. Bezbožnosť, otvorený odpor nielen voči cirkvám, ale aj voči Bohu nebol nikdy taký silný (a často priam bezočivý) ako dnes, a to aj v krajinách, ktoré sú považované za tradične kresťanské. Dôsledkom toho je veľký úpadok morálky a nárast násillia. Mladí, ktorí nezažili „staré časy“, to môžu ťažko posúdiť, preto by mali počúvať starších (rodičov, starých rodičov) alebo čítať písomné dokumenty, aby získali cenné informácie o tom, ako to bolo s vierou a morálkou u nás ešte pred niekoľkými desaťročiami (dokonca aj v čase otvoreného boja ateistického režimu proti cirkvám nebola viera a morálka väčšiny obyčajných ľudí v takom úpadku ako v súčasnosti).

Prečo je tomu tak? Zlyhali cirkvi? Je na vine technický rozvoj (napr. televízia, internet), alebo to, že ľudia nemajú dost času na veci duchovné? Myslím, že to nie sú tie hlavné príčiny: cirkvi (ľudské inštitúcie) majú iste mnohé nedostatky; ale takými (nedokonalými) boli aj v minulosti, ba boli obdobia (ako bolo naznačené v časti „História“), keď sa správali oveľa horšie („nekresťanskejšie“), a predsa nebolo také masívne odpadnutie od viery. Ani na technický rozvoj nemožno všetko zvalovať; veď naopak, zjednodušenie tlače, zdokonalenie rozhlasu, televízne prenosy (aj prostredníctvom satelitov) umožňujú efektívnejšie a v oveľa väčšej miere a rozmanitými formami šíriť Kristovo učenie, a niektoré cirkvi to aj náležite využívajú. Ani to nie je pravda, že dnes „ľudia majú málo času“. Skôr opak je pravdou: naši otcovia mali 6-dňový pracovný týždeň (nemali voľné soboty), starí rodičia pracovali často 12–14 i viac hodín denne; nemali autá a hromadná verejná doprava bola minimálna (autobusy miestnej dopravy začali pravidelnejšie u nás premávať prakticky až v druhej polovici 20. stor.), takže veľa času (i viac hodín denne) strávili cestou do a z práce. Neboli automatické práce a iné stroje a zariadenia uľahčujúce domáce práce a šetriace čas atď. Teda v tom to nie je. Čo je teda príčinou odpadnutia?

Odpoveď nachádzame opäť v Biblii: „*V posledných dňoch nastanú ťažké časy. Lebo ľudia budú milovať samých seba, budú milovať peniaze, budú chvastavi, namyslení, rúhači, neposlušní voči rodičom, nevďační, bezbožní, bez lásky k dobru, zradcovia, nerozvážni, vystatovační, viac milujúci rozkoše ako Boha. Budú mať výzor pobožnosti, ale jej moc budú popierať.*“ (2Tím 3,1-5). Alebo „*V poslednom čase vystúpia posmievavci, čo budú žiť podľa svojich bezbožných žiadostí. To sú tí, čo vyvolávajú roztržky, ľudia telesní, ktorí nemajú Ducha.*“ (Jd 18-19).

Tieto biblické texty sú akoby verným opisom situácie v dnešnom svete. Nejde teda o nič neočakávané, ide o naplňovanie biblických prorociev. Cirkvi, nech by robili čokoľvek, zrejme na tom veľa nezmenia. To však neznamená, že majú rezignovať; svoje poslanie (ako bolo definované v prvom odstavci tohoto článku) musia plniť naďalej (až do druhého príchodu Pána). Len nech na to používajú primerané prostriedky, nech nepreberajú „spôsoby sveta“, ako sa o to niektorí snažia.

Hlavne v niektorých cirkvách na Západe sa veľmi rozšírili „spôsoby sveta“; a hoci to neprinieslo žiaden pozitívny efekt (v mnohých západných krajinách je bezbožnosť viac rozšírená ako u nás), niektorí naši „novátori“ by radi kopírovali ich „metódy“ (ide napr. o tanečné a iné neviazané zábavy, o kupčenie, politikárčenie a pod., ale aj o tolerovanie Písmom vyslovene zakázanej nemorálnosti, dokonca o „požehňavanie“ „manželstiev“ homosexuálov atď.). Napodobňovanie sveta, preberanie jeho „spôsobov“ je podliehanie „*kniežatu tohoto sveta*“, ktorým je podľa Biblie satan (J 14,30; 16,11), preto v Písme môžeme opakovane čítať výstrahy, že sa máme *dištancovať* od

sveta, od jeho spôsobov: (Rím 12,2; 1J 2,15; 5,19). Na to treba pamätať keď uvažujeme o poslaní a formách práce cirkvi v 21. storočí.

Cirkev má dosť osvedčených metód na šírenie evanjelia a vykonávanie ostatných svojich funkcií, a to ako medzi dospelými, tak medzi mládežou i deťmi.

Dnes má u nás každý príležitosť počuť Božie slovo alebo stretať sa v skupine s inými veriacimi. Treba iba chcieť.

Áno, chcenie, *vôľa* je veľmi dôležitá. Viera je síce dielom Ducha svätého, ale v Písme čítame, že viera je aj z počúvania (Rím 10,17). No to si žiada, aby človek chcel „počúvať“. Ten kto chce, kto túži po pravej viere, má o ňu v modlitbách prosieť Boha, ale popri tom má aj čítať a „počúvať“ Božie Slovo (zúčastňovať sa na Službách Božích a iných podujatiach, kde sa Slovo káže, vysvetľuje). Okrem toho má byť *poslušným* – plnenie Božích prikázaní a Ježišových príkazov má pokladať za svoju povinnosť. Po čase sa mu to stane samozrejmosťou, celkom prirodzeným „štýlom“ jeho života. Nemecký teológ D. Bonhoeffer napísal: „*Len poslušný verí, len veriaci poslúcha*“, a tento jeho výrok je v plnej zhode s tým, čo požaduje od nás Boh, čo učil Ježiš Kristus i čo písali Duchom Božím inšpirovaní autori spisov Novej zmluvy.

Pravdaže, Duch svätý môže priviesť človeka k viere aj iným spôsobom (napr. po nejakej osobnej tragédii, po vypočutí svedectva a pod.), ale aj potom musí nasledovať čítanie a počúvanie Božieho slova, modlitby a snaha životom dokazovať svoju vieru – láskou k blížnym prejavujúcou sa najmä pomocou tým ľuďom, ktorí pomoc potrebujú (môže ísť o pomoc v utrpení, pri hmotnej núdzi, ale aj o pomoc duchovnú: povzbudenie vo viere, poprípade i poučenie). Toto má byť samozrejmosťou súčasťou života kresťana, ako i spoločenstva kresťanov, teda cirkvi. Kde toto chýba, tam chýba Kristov duch. Žiaden človek alebo spoločenstvo ľudí nemá právo tvrdiť, že je kresťanom (resp. kresťanskou cirkvou) ak ignoruje základný Boží zákon: lásku k Bohu (ktorá sa prejavuje najmä plnením Jeho vôle, príkazov) a lásku k blížnym (ktorá sa realizuje najmä pomocou tým, ktorí pomoc potrebujú).

Nemyslím si, že doterajšie formy práce našej cirkvi by bolo treba nejako podstatnejšie meniť; azda až na jednu vec, o ktorej sa zmienim na konci článku a na niektoré „detaily“ v agende (domnievam sa totiž – a celkom iste to nie je len môj názor –, že jej novelizácia spred 10 rokov nebola celkom „dotiahnutá“). Oveľa potrebnnejšie ako tieto „formálne veci“ však je, aby tí, čo cirkev reprezentujú a sú zodpovední za jej fungovanie (všetci činovníci od zborových až po „generálnych“) konali ako kresťania. Ak napríklad nedokážu nažívať v láske ani so svojimi spolupracovníkmi a „kolegami“, mali by hľadať uplatnenie v inej oblasti ako v cirkvi; lebo cirkvi (a tým menej CIRKVI) celkom isto neprospejú, a to aj keby ich práca v cirkvi bola (podľa „svetských kritérií“) hodnotená pozitívne. Činní totiž popierajú to, čo hlásajú. A ľudia sú už takí: viac dajú na fakty ako na slová. Ľudia, činní v cirkvi, ktorí „vodu kážu a víno pijú“ (ktorí sú činovníkmi cirkvi bez toho, žeby boli príslušníkmi CIRKVI) robia v podstate „antievenjelizáciu“. A takých ľudí je veľa. Boli aj v minulosti: niet divu, že indický politik – „reformátor“ Gándí sa svojho času vyjadril, že by sa iste bol stal kresťanom (tak sa stotožnil s Kristovým učením), keby nebol poznal kresťanov (presnejšie: tých, čo sa hlásia ku Kristovi, ale ignorovaním jeho požiadaviek, jeho učenia ho v podstate zavrhnúť – tých, čo hovoria ako kresťania a konajú horšie ako pohania – tých, čo sú členmi cirkvi, ale nie sú pritom údmi Kristovho tela).

Vyššie som vyslovil názor, že „formy práce“ v našej cirkvi netreba podstatnejšie meniť – „azda až na jednu vec“. A o tej sa teraz chcem zmieniť. V Biblii môžeme okrem iného čítať aj to, ako žili a pracovali zbory prvotnej cirkvi (ktorá by nám mala byť vzorom aj dnes): „...*neprestávali deň po deň učiť v chráme a po domoch a zvestovať evanjelium Ježiša Krista.*“ (Sk 5,42). Teda stretávali sa všetci (v chráme), a okrem toho po menších skupinách (po domoch). Takáto prax by bola iste vhodná aj dnes, najmä vo veľkých (mestských) zboroch. Na menšej dedine sa ľudia poznajú, majú

k sebe blízko, stretávajú sa, ak treba, pomáhajú si. Ale v meste? Často žijú anonymne (dokonca neraz nepoznajú ani tých, čo sedia vedľa nich v kostolnej lavici), a ak nemajú príbuzných, žijú opustení: niet nikoho, kto by im pomohol (ak treba), kto by s nimi zdieľal ich ťažké i radostné chvíle, hoci možno v jeho blízkom okolí žijú kresťania; a tí majú predsa byť „*k potrebám svätých (bratov a sestier vo viere) ochotnými... radovať sa s radujúcimi a plakať s plačúcimi.*“ (Rím 12,13.15). No to sa môže diať iba vtedy, keď majú k sebe naozaj blízko (a to v duchovnom i fyzickom zmysle toho slova), keď sa poznajú, keď sa stretávajú. Preto stretávanie sa v skupinkách (zostavených podľa bydliska, poprípade aj podľa veku, možno aj podľa vzdelania, záujmov) pri čítaní Biblie, pri modlitbách, ale aj pri vzájomnom pomáhaní si, by celkom isto výrazne upevnilo spoločenstvo cirkevného zboru, prehlbilo by zbožnosť jeho členov a v mnohých prípadoch by odstránilo pocit opustenosti niektorých (najmä ak prišli len nedávno do mesta, takže nové prostredie je pre nich dosiaľ cudzie, alebo ak stratili blízkych príbuzných). Práca v takýchto skupinkách (6 – 10 členných) sa osvedčila vo viacerých cirkvách; ale ani v našej nie je ničím cudzím: už na prelome 17. a 18. storočia nemecký teológ F. J. Spener (1635-1705), ktorý videl veľa formálnosti vo svojej (t.j. evanjelickej) cirkvi, zdôrazňoval potrebu živej viery v Ježiša Krista (čo sa nezaobíde bez obrátenia a znovuzrodenia) a potrebu štúdia Biblie v domácich študijných skupinách. Vychádzal pritom z Lutherovej tézy o „všeobecnom kňazstve“ všetkých veriacich a o tom, že všetci kresťania sa majú cvičiť v duchovnej službe. Toto hnutie, známe pod názvom pietizmus, sa v niektorých krajinách (Nemecko, Anglicko, Švajčiarsko) rozšírilo a značne prispelo k zvrúcneniu viery, ba viedlo (priamo, či nepriamo) aj k veľkým prebudeniam. Keďže ide o niečo, čo je jednak „biblické“, jednak osvedčené, stálo by možno zato pokúsiť sa zaviesť to aj u nás, najmä vo väčších zboroch. Naopak, experimentovanie s nebiblickými a nevyskúšanými „módnyimi“ novotami treba pokladať za nerozumné a nebezpečné.

2. Koľko ciest vedie do neba?*

2.1. Prečo je tak veľa kresťanských cirkví?

Podľa počtu (či skôr „bezpočtu“) rôznych náboženstiev, cirkví, denominácií, sa zdá, že „ciest do neba“ je nekonečné množstvo. Ale Pán Ježiš Kristus zdôrazňuje: „*Ja (iba ja!) som cesta, pravda a život. Nik neprichádza k Otcovi (teda ani do neba), ak len nie skrze mňa.*“ (J 14,6); a pri inej príležitosti hovorí, že „*do (večného) života vedie úzka cesta, a málo je tých, čo ju nachádzajú*“ (Mt 7,14).

Ak porovnáme tieto dva fakty (na jednej strane počet náboženstiev, ktoré hovoria o „svojej ceste do neba“ a na druhej strane výrok samotného Božieho Syna), vyvstanú pred nami dve otázky:

1. Ak obrovské zástupy kráčajú po rôznych cestách, z ktorých je len jedna pravá, a na ktorej sa nachádza len málo ľudí, čo bude s tými ostatnými, s tými, čo idú po iných, „svojich“ cestách?

2. Predstavuje každé náboženstvo, každá cirkev, resp. denominácia, vlastnú cestu? A ak nie, prečo ich je toľko?

Ad 1. Odpoveď na prvú otázku nie je ľahká, no na základe niektorých častí Písma, je zrejme možná. Boh podľa všetkého bude súdiť ľudí podľa dvoch rôznych kritérií (podľa rozličných „právných noriem“): pohanovia – tí, čo nemali možnosť poznať jediného pravého Boha, Jeho Zákon a Jeho Syna – budú súdení podľa iného „zákonníka“ (hlavným kritériom tu bude zrejme to, či konali v zhode so svojím svedomím, či rešpektovali nimi poznaný stupeň pravdy) ako tí, ktorým bolo zvestované evanjelium, ako tí, ktorým bolo zjavené svetlo, a preto mali možnosť poznať správnu alternatívu,

* CS/01

vybrať si pravú cestu a vykročiť po nej. O vzťahu Boha k (pohanským) národom odporúčam prečítať si napr. *R 2,14-16; J 9,41; Jer kap. 46-51; Am 1,6-2,3* a i. Treba upozorniť (a zdôrazniť), že je tu ešte jedno veľmi dôležité kritérium – aký vzťah zaujali jednotlivci, ale tiež celé národy, k Božiemu vyvolenému národu, t.j. k Židom (*1M 12,3; 4M 22,12; Za 2,12*). Boh vo svojom slove napr. hovorí o pohanskom perzskom kráľovi Kýrosovi, ako o „svojom pastierovi, ktorý plní Jeho vôľu.“ (*Iz 44,28*) – uvedomme si, že Kýros prepustil Izrael z babylonského zajatia.

Toto platilo o pohanoch, ktorí nemali možnosť poznať Boha a prihlásiť sa k Nemu, žiť v zhode s Jeho „pravidlami“, neplatí to teda o ateistoch, novopohanoch, ale ani o „pseudokresťanoch“ žijúcich medzi nami. Oni totiž mali možnosť, ale odmietli – jedni mali možnosť počuť o Bohu, ale odmietli Ho (a teda i Jeho milosť), iní „si prispôsobili“ Boha a Jeho slovo podľa vlastných predstáv a konali podľa takéhoto zdeformovaného učenia, v rozpore s Božou vôľou (*J 9,41; 15,22*).

Ad 2. „Cirkev“ (ekklesia) v biblickom zmysle má iný význam ako denominácia, resp. „cirkev“ („cirkevná organizácia“) v dnes obvyklom zmysle slova. V Novej zmluve Cirkev znamená vlastne Boží „vyvolený ľud“. Kedysi (v apoštolskej a poapoštolskej dobe) nebolo treba takto rozlišovať – tí, čo boli v Cirkvi, boli údmi „Kristovho tela“, patrili medzi Boží vyvolený ľud (Jeho deti). Dnes je situácia iná – hranice Cirkvi sa nekryjú s hranicami jednotlivých „cirkví“, denominácií (i keď predstavitelia niektorých z nich to nechcú pripustiť). Takáto situácia sa vyvinula už v staroveku (zhruba od 2. – 5. stor.), ale naplno sa prejavila najmä v stredoveku: najprv čisté učenie apoštolskej cirkvi bolo narušené (znečistené) mnohými prvkami pohanstva (hlavne platonizmu), neskôr rôznymi názormi a vplyvmi (vychádzajúcimi neraz z mocenských záujmov cirkevnej hierarchie) a poverami. A tak zhruba od „obdobia tzv. cirkevných otcov“ existujú vedľa seba dve „cirkvi“: oficiálna „cirkev“ – mocenská organizácia, a popri nej pravá Cirkev (ktorú Kristus nazval svojím telom), združujúca v sebe tých, čo sa pridržali (a pridržajú) čistého biblického učenia, a podľa neho i konajú. Takíto ľudia boli vo všetkých dobách – jednotlivci i spoločenstvá (z histórie poznáme rôzne menšie – viac či menej organizované – „nekonformné“ kresťanské obce, napr. valdenských). a i.).

Alegoricky sú tieto „dve cirkvi“ vykreslené napr. v Knihe Zjavenia ako dve ženy – jedna nemravná (*Zj kap. 17*), druhá „odetá slnkou, s korunou hviezd“, ale prenasledovaná (*Zj kap. 12*). Je tam dokonca uvedená aj doba prenasledovania – 1260 „dní“. Keďže, podľa všeobecne prijatého názoru, jeden „deň“ v prorockých znamená v skutočnosti jeden rok, dozvedáme sa, že prenasledovanie malo trvať približne jedno a štvrt tisícročia. A skutočne, odvtedy ako cirkev upevnila svoju moc a začala prenasledovať tých, čo inak zmýšľali (čiže tých, čo odmietali bludy vnášané do oficiálneho učenia cirkvi), do „zlomenia“ tejto „svetovládnej“ moci v období veľkých reformačných hnutí, uplynulo práve jedno a štvrt tisícročia. Nie žeby prenasledovanie skončilo, ale skončila „všemocnosť“, „svetovláda“ cirkvi (boli tu rozsiahle územia, celé štáty, kam jej moc nesiahala), ale najmä začalo sa reformovať (znova formovať) to, čo bolo zdeformované, očisťovať, čo bolo znečistené, sfalšované – začali sa „odhaľovať“ staré, zabudnuté pravdy.

Ale to, čo bolo deformované za viac ako tisícročie, nebolo možné opraviť, zreformovať jedným človekom, ani jednou generáciou. Vedel to veľmi dobre aj najvýznamnejší z reformátorov – Dr. Martin Luther, keď sa vyslovil o potrebe „semper reformanda“ (pokračujúcej, resp. ustavičnej reformácie). Luther sám poukázal na tie najzávažnejšie „najkrikľavejšie“ nedostatky, deformácie, neporiadky a pohanské praktiky cirkvi; a nielen na ne poukázal, kritizoval ich, ale aj veľmi rázne (doslova s nasadením vlastného života) proti nim bojoval – a aj z nich veľa odstránil. Ale čo sa stalo po jeho smrti? Niektorí jeho žiaci „zabudli“ na jeho požiadavku „semper reformanda“ a vynaložili všetko svoje úsilie na to, aby „zakonzervovali“ to, čo bolo vykonané (zreformované) – mohli by sme povedať – „v prvej vlne reformácie“; a proti tým, čo v zmysle Lutherovho odkazu neskôr odhaľovali ďalšie staré deformácie, prinášali nové svetlo, odhaľovali

ďalšie zabudnuté alebo potlačené pravdy, proti týmto vystupovali „synovia reformácie“ rovnako netolerantne, nepriateľsky, ako vystupovala proti nim stará, ešte stále mocná papiánska cirkev. A tak vznikali denominácie, nazývané často „sektami“, pričom slovo „seкта“ malo (a má) silno pejoratívny nádych, hoci prví kresťania boli tiež nazývaní sektou (Sk 24, 5.14). (O tomto si povieme podrobnejšie neskôr). Ale ani teraz sa to nezastavilo: predstavitelia niektorých denominácií urobili si z pravdy nimi poznanej akýsi „fetiš“, povýšili ho nad všetko iné a pred novým svetlom opäť zatvárali oči – a tak opäť vznikali nové „sektu“, denominácie.

Za zmienku stojí ešte jeden zvláštny jav, s ktorým sa dnes stretávame: niektorí predstavitelia protestantských denominácií (hlavne väčších, silnejších) na jednej strane zaujímajú krajne odmietavý postoj k iným denomináciám, ktoré sú „dcérami reformácie“, a na druhej strane pod kepienkom „ekumenizmu“ zbližujú sa s nereformovanou (starými bludmi a dogmami zaťaženou a deformovanou) „cirkvou“, pričom pravdaže upúšťajú od zásad, od právd, ktoré poznali a za ktoré bojovali ich predkovia. Teda Lutherovu zásadu „semper reformanda“ zamieňajú za akúsi „inciper redeformanda“ (teda „počínajúcu opätovnú deformáciu“ toho, čo už bolo zreformované, očistené).

2.2. Niečo o sektách a kultoch.

Slovo *sekta* je síce hodne frekventované, no nie každý, kto ho používa, mu pripisuje rovnaký význam. Je tu skrátka chaos, ktorý je často zdrojom mnohých nepríjemných nedorozumení.

Výraz sekta má u rôznych ľudí napr. tieto významy:

1. *Malé* (bezvýznamné) náboženské spoločenstvo. Pritom sa často prehliada fakt, že to isté spoločenstvo (cirkev), ktoré je v niektorom štáte iba malou (početne málo významnou) skupinkou, môže byť v inej krajine silnou (početne i vplyvom) cirkvou.

2. Niektorí charakterizujú sektu ako skupinu „*totalitného charakteru*“. Je to nepresná a zavádzajúca charakteristika už preto, že pojem „totalitný“ si možno vysvetľovať rôzne: niekto napr. pokladá za „totalitné“ všetky tzv. „výberové cirkvi“ – tie, ktoré od svojich členov vyžadujú, aby sa k cirkvi nielen formálne hlásili, ale aby sa aj správali v zhode so zásadami, cirkvou hlásanými (inými slovami: aby svoje „kresťanstvo“ nielen proklamovali, ale aj žili). Podľa tohoto kritéria by z 15 cirkví a náboženských spoločenstiev u nás registrovaných, boli všetky, s výnimkou dvoch – troch tzv. „ľudových cirkví“, sektami. Akceptovanie takéhoto kritéria by vlastne stavalo „kritériá kresťanstva“ „na hlavu“: podľa neho by bolo cirkvou (nebolo by sektou) práve to spoločenstvo, ktoré v skutočnosti nie je (prestalo byť) kresťanským.

3. Slovo sekta je u nás často spájaná s *herézou*: „sektár“ je takmer synonymom „heretika“ („bludára“). Tým výraz sekta nadobudol výrazne pejoratívny charakter. Takéto chápanie sekty bolo presadzované zámerne „materskými cirkvami“ (tými, od ktorých sa sekty oddlenili) preto, aby ich skompromitovali a urobili medzi svojimi členmi „neatraktívnymi“ a aby mali zámienku proti nim postupovať represívne. Pritom historické fakty svedčia o tom, že vo väčšine prípadov (teda nie vždy) práve tí, čo sa oddlenili, mali pravdu, boli bližšie k pravému kresťanskému učeniu i spôsobu života. „Hlavný prúd“ (platí to nielen pre cirkvi, ale aj pre iné spoločenstvá, hnutia) sa totiž časom vždy znečistí: jednak prílevom nových členov, motivovaných zištnými záujmami, jednak postupným „vyprchaním“ nadšenia a „zásadovosti“, niekedy aj skompromitovaním a skorumpovaním starých členov; výsledkom je deformovanie učenia i praxe. Snaha jednotlivcov o nápravu (reformovanie) spoločenstva, o obnovenie jeho pôvodných hodnôt, sa stretá, pravdaže, s odporom „mocných“, a tak im často nezostáva nič iné, ako oddleniť sa – stávajú sa „sektármi“.

Hovorili sme si, že aj prvotné kresťanstvo (pokiaľ bolo v menšine) bolo chápané ako „seкта“. Byť menšinou nie je známkou menejcennosti, naopak. Veď sám Ježiš

Kristus hovorí, že nie je to väčšina, ale menšina, čo nachádza „správnu cestu“: veľa je tých, čo kráčajú po širokej ceste do záhuby, a málo je tých, čo nachádzajú tesnú bránu a úzku cestu vedúcu do života (Mt 7,12; podobne Mt 20,16).

4. Pejoratívnosť výrazu sekta sa v poslednom čase ešte zvýšila tým, že sa začal (nezmyselne) používať aj na označenie rôznych synkretických mixtúr (ktoré vznikli „pospájaním“, kompiláciou inkompatibilných prvkov rôznych náboženstiev a filozofických špekulácií), ba dokonca aj vyslovene („klasicky“) pohanských (resp. „novopohanských“) náboženstiev.

Tak sa stretávame s úplne neprijateľnou skutočnosťou, že „do jedného vreca“ (nazvaného „seky“) bývajú občas hádzaní napr. baptisti, adventisti, charizmatici, Jehovovi svedkovia spolu so synkretickými munistami, mormónmi, scientistami, okultistami i s pohanskými hinduistami, budhistami a i.

Myslím, že je načas robiť niečo s týmto chaosom – urobiť poriadok v terminológii i v myšliach našich ľudí.

Pozrime sa najprv na slovo „sekta“ z etymologického hľadiska:

Slovo „sekta“ je odvodené zo základu *sectio* (rezanie, sekanie) a znamená pôvodne to, čo sa *odštiepilo* (čo je „odrezané“), a (sekundárne) tiež: *zásada, spôsob myslenia, smer, cesta, politická strana, filozofická škola, náboženská skupina*. „Sekta“ je teda v podstate korektné označenie skupiny kresťanov (nového smeru, „cesty“), ktorá vznikla oddelením („odštiepením“) z inej. Už som spomenul, že aj kresťania boli označovaní ako židovská „nazaretská sekta“, resp. „sekta nazorejcov“ (Sk 24,5.14).

Podľa toho, čo bolo povedané, by teda bolo správne označovať slovom „seky“ spoločenstvá, ktoré vznikli oddelením („odštiepením“) z iných. Pravda, malo by to platiť všeobecne: myslím tým to, že ako o „kresťanských sektách“, malo by sa hovoriť napr. aj o „hinduistických sektách“ a pod. Toto platí teoreticky, v skutočnosti je však takáto cesta neschodná, a to preto, že výraz sekta, ako bolo povedané, časom získal silno pejoratívny charakter, ktorý by bolo ťažké eliminovať. Preto sa treba slovu sekta vyhýbať, a to pre kresťanské spoločenstvá (pre spomenutý pejoratívny charakter tohto výrazu), a tým viac pre nekresťanské, napr. synkretické a pohanské spoločenstvá – pretože tieto nevznikajú „štiepením“, ale naopak kompiláciou, „spájaním“ (nie síce spoločenstiev, ale „vybratých prvkov z ich programov“).

Ako teda nazývať spoločenstvá kresťanov (vrátane tých malých a nových)? Okrem slova „cirkev“ (pri použití tohto slova treba rešpektovať rozdiel medzi „Cirkvou“ a „cirkvou“ – viď predošlú stať) máme k dispozícii aj iné výrazy: napr. (tu častejšie použitý) výraz „spoločenstvo“, alebo trochu nemotorné slovo „denominácia“ (*denomino* znamená „pomenovať“); a potom sú tu dve veľmi pekné, domáce (i keď dnes už, žiaľ!, pociťované ako „archaické“) výrazy – „obec“ a „jednota“. Bolo by však vhodné, aby sa k danému slovu pridal vždy prívlastok „kresťanské (-á)“ (napr. „kresťanská obec...“).

A ako nazývať nekresťanské náboženské spoločenstvá? Najvhodnejšie sa mi zdá používať (v zhode s praxou v niektorých krajinách Západu) pre nekresťanské (synkretické a pohanské), v súčasnosti i u nás sa šíriace hnutia a náboženstvá, výraz **kulty**. Pritom by, pravda, bolo treba presne definovať kritériá, podľa ktorých by to či ono náboženstvo (resp. hnutie) bolo možné zaradiť do skupiny kultov. Slovo kult znamená uctievanie, resp. neadekvátne vyzdvihovanie niečoho, niekoho. Môže to byť (pohanské) božstvo, ale i vec („posvätné“, „sväté“ predmety či miesta) alebo človek.

Pojem „kult osobnosti“, používaný často v komunistickej ére, sa z dnešnej reči vytratil, neznamená to však, že sa vytratil aj zo života našej spoločnosti. Napr. v politike sa neraz prejavuje veľmi výrazne (ľudia uctievali svoj „kult“ sú akoby hypnotizovaní: sú neschopní logického uvažovania, tolerujú objektu svojho uctievania prakticky všetko – zjavné klamstvá, dokonca i nezákonné, trestné činy; pre nich nie je dôležité čo povedal, ale kto to povedal). Podobne je to v náboženských kultoch: zakladateľ kultu alebo vodca, učiteľ (guru), či iný človek sa aureolou „svätosti“ (nezávisle na tom, či žije spolu so svojou komunitou, alebo či je geograficky vzdialený), je pre členov kultu neomylným; spochybnenie jeho výrokov, či-

nov, jeho autority je pre nich nemysliteľné. Z hľadiska kresťanov je to niečo, čo je v ostrom rozpore s požiadavkami ich Boha – ide v podstate o modloslužbu.

Aby neboli nejasnosti, bolo by dobré definovať hlavné kritériá kresťanskej viery (z hľadiska možnosti jednoduchého odlíšenia kresťanských spoločenstiev od nekresťanských kultov). Myslím, že najstručnejšie ich možno zhrnúť do týchto troch bodov:

1. Viera v jedného Boha – JHVH-ho (t.j. v Boha Abrahámovho, Izákovho a Jákobovho, a súčasne Boha a Otca Ježiša Krista a jeho nasledovníkov), ktorý je Stvoriteľom všetkého – teda i darcom *tohoto života*; a skrze *milosť* ktorého (iba skrze ňu – SOLA GRATIA) možno získať aj *život budúci* (večný).

2. Viera v Ježiša Krista – vyznanie, že **Ježiš je Kristus, Boží Syn**, t.j. Mesiáš, ktorý jediný (SOLUS CHRISTUS) môže človeka zmieriť s Bohom; teda Kristus je pre nich *jedinou cestou k spásu*.

3. Boh sa zjavil vo svojom Slove, ktorým je Biblia, Písmo. Ono jediné (SOLA SCRIPTA) je zdrojom, z ktorého možno čerpať poznanie o tom, čo je Božia vôľa, aké sú Jeho zaslúbenia, i aký je spôsob Jeho konania. Žiaden iný spis alebo tradícia nemôže byť základom viery kresťanov, ani autoritatívnym usmerňovateľom ich konania.

Akékoľvek učenie, ktoré nespĺňa niektoré z týchto kritérií, nemožno považovať za kresťanské, je to kult.

Kulty môžu byť synkretické alebo pohanské. Prvé obsahujú isté prvky, prevzaté z kresťanského učenia, čo však nemôže urobiť ich učenie kresťanským (ani „polo-kresťanským“, lebo všetko, čo nie je čisto kresťanské, je vlastne pohanské). Preto aj príslušníci všetkých kultov (synkretických i čisto pohanských) sú pohanmi; teda je zbytočné hľadať pre nich nové, komplikované názvy, ako napr. „príslušníci nových náboženských smerov a hnutí“; a rovnako je nesprávne nazývať ich „sektármi“ (vyššie sme si povedali prečo).

Hoci o kultoch existuje bohatá literatúra, uvediem tu stručnú charakteristiku niektorých u nás najrozšírejších alebo najnebezpečnejších kultov (nebezpečných napr. svojou zákernosťou – tým, že sa vydávajú za niečo iné, ako v skutočnosti sú: niekedy proklamujú nejakú charitatívnu činnosť, inokedy je to boj za mier, ochrana prírody, rodiny, najčastejšie však prevencia a liečba chorôb).

Kulty možno rozdeliť na **synkretické** a (čisto) **pohanské** (resp. novopohanské).

2.3. Kulty synkretické.

1. New Age („Nový vek“)

je najrozšírenejším synkretickým hnutím. Použil som tu výraz hnutie (namiesto kult) preto, lebo ide vlastne o akýsi „dáždnik“ nad viacerými kultmi, ktorých spoločným znakom je jednak spomenutý synkretizmus, ale najmä túžba po ovládnutí sveta – to, že sú úzko zviazané s aktivitami, usilujúcimi o politické, hospodárske a vojenské „zjednotenie“ (globalizáciu): New Age má tvoriť akúsi „univerzalistickú“ (multikultúrnú) ideológiu budúcej svetovej superriše. Tomuto hnutiu je venovaná samostatná stať (III.11.), a v iných sa hovorí o niektorých dôležitých súvislostiach (III.12. a III.13.), preto sa na tomto mieste ním nebudem (napriek spomínanej jeho závažnosti) zaoberať.

2. Munisti.

Oficiálny názov kultu je „Cirkev zjednotenia“, a jej „filiálkami“ sú napr. „Medzinárodný parlament pre bezpečnosť a mier“, „Federácia rodín za pravú svetovú mier a zjednotenie“. Predstierajú veľký záujem o rodinu, čo sa prejavuje napr. usporiadaním hromadných sobášov (niekoľko tisíc dvojíc zhromaždených na veľkých štadiónoch dostáva naraz „požehnanie“ od tzv. „pravých rodičov“), alebo poriadaním „festivalov za pravú lásku v rodine“.

Zakladateľom je Kórejčan žijúci v USA Son Mjong Mun (Sun Myung Moon),¹ nar. 1920, ktorý v r. 1957 vydal knihu „*Divine Principle*“ (*Princíp*); tá je pre jeho stúpencov „svätou knihou“ s rovnakou (alebo vyššou) autoritou ako Biblia. Munizmus je zmesou budhizmu, taoizmu, špiritizmu, starých kórejských kultov, staročínskeho dualizmu (jin a jang) a niektorých prvkov kresťanstva.

Podľa Muna sa Bohu nevydaril objekt Jeho stvorenia (svet), a preto trpí, a on (Mun) Ho svojou prácou utešuje a povzbudzuje. Takisto Ježišovo dielo pre jeho predčasnú smrť vraj zostalo nedokončené (jeho úlohou údajne bolo zjednotenie všetkých kultúr), a preto musel prísť „nový mesiaš“ („Pán druhého príchodu“), aby dokončil Boží zámer. A tak Mun so svojou manželkou Hak Ča Han „dokončujú túto úlohu“; z toho dôvodu založili „pravú (dokonalú) rodinu“ – ich svadba bola označená ako „Svadba Baránkova“, oni dvaja sa stali „pravými rodičmi“, zakladateľmi „pravého potomstva“. No a aby sa toto „pravé potomstvo“ rozšírilo po celom svete, organizujú spomínané hromadné sobáše; takýmto sobášom sa totiž jeho účastníci stávajú „deťmi pravých rodičov“ (partneri – vyberá ich samotný Mun podľa fotografií – sú často príslušníkmi rôznych národov a rás).

Okrem spomínanej činnosti sa Mun zaoberá aj niečím prozaickejším: je podnikateľom – vlastníkom obrovského majetku, viacerých firiem i veľmi vplyvného denníka *The Washington Times*; okrem toho sa veľmi aktívne zapája do politiky, ovplyvňuje rozhodnutia významných svetových politikov.

Je pozoruhodné, že táto synkretická mixtúra, napriek tomu, že je v príkrom rozpore so všetkými tromi vyššie uvedenými znakmi (kritériami) kresťanstva, a naviac sa prieči logike („zdravému rozumu“), nachádza u nás hodne prívržencov, a to najmä medzi študentmi vysokých škôl.

3. Mormóni.

Ich kult má oficiálny názov „Cirkev Ježiša Krista Svätých posledných dní“. Bol založený v r. 1830 Josephom Smithom v USA. Smithovi údajne anjel Mormoni oznámil, že kdesi v zemi je ukrytá kniha napísaná na zlatých doskách. Neskôr mu vraj anjel túto knihu doručil a Smith ju preložil – takto údajne vznikla *Kniha Mormon*. Neskôr ešte napísal *Knihu náuk a zmluvy a Drahocennú perlu*. Všetky majú u mormónov rovnakú autoritu ako Biblia. Okrem toho majú rovnakú autoritu pre celú „cirkev“ (kult) aj „zjavenia“, ktoré môže mať vodca („prezident cirkvi“).

Podľa mormónov má Boh hmotné telo: Boha tejto zeme vraj splodil boh so svojou manželkou v nebi; ten sa stal človekom a po svojej smrti bol povýšený do postavenia boha. A tak ako sa vraj boh vyvinul z človeka, môže sa i človek stať bohom. Množstvo bohov a svetov je neobmedzené. „Trojica“, to sú podľa nich tri úplne nezávislé a fyzicky odlišné osoby.

Smith zaviedol polygamiu a tzv. „doktrínu zmierenia krvi“ (čo vlastne nabáda k vražde z náboženských dôvodov: „ak blížny chce spasenie a je nevyhnutné preliať jeho krv, aby mohol byť spasený“). Tieto a iné podobné „zásady“ vyvolali v USA veľký odpor, Smith bol zlyncovaný a jeho stúpenci utiekli na západ a založili si vlastný, mormónsky štát Deseret; ten bol pod názvom Utah neskôr (v r. 1895) prijatý do Únie. Hlavným mestom je Salt Lake City (dejisko ZOH 2002). Je pravda, že polygamiu a „zmierenie krvi“ už väčšina mormónov nepraktizuje, ale ostatné bludy (ostro kontrastujúce s nami uvedenými „kritériami kresťanstva“) pretrvávajú. Napriek tomu tento

1 Pôvodné (rodové) meno Jong Mjong Mun si zmenil v r. 1946 na Son Mjong Mun (v angl. transkripcii Sun Myung Moon). Co znamenajú jednotlivé časti (slová) mena? Kórejský znak pre „Son“ (Sun) možno preložiť ako „vhodnosť“ alebo „dobrota“, „Mun“ (Moon) značí „písmeno“ a „Jong“ alebo „pismo“ a „Mjong“ (Myung) je „žiarivý“ („jong“ je „drak“). Celé meno v kórejčine teda znamená niečo ako „dobré (vhodné), žiarivé písmo“, avšak človeku hovoriacemu anglicky (Sun Myung Moon sa neskôr presťahoval do Los Angeles v USA) z tohoto mena zaznieva niečo úplne iné: „since“ (sun) a „mesiac“ (moon). Zdá sa, že práve o to Munovi išlo.

synkretický kult, podobne ako munizmus, sa u nás šíri, a to opäť medzi mladými ľuďmi, najmä vysokoškólakmi.

4. Scientisti.

Oficiálny názov „Scientologická cirkev“. Kult bol založený americkým spisovateľom L.R. Hubbardom. Predchodcom scientológie je dianetika (dnes je dianetika súčasťou scientológie).

Dianetika (z gr. *dia* = cez a *nous* = myseľ) sa „zrodila“ v r.1950, kedy vyšla kniha Rona Hubbarda „*Dianetika, moderná veda o duševnom zdraví*“. Na prelome rokov 1953/54 Hubbard „transformuje“ svoju „vedu“ na náboženstvo, ktoré nazval „Scientológia“ – z lat. *scio* a gr. *logos*, teda doslova „veda o vede“, resp. „poznání“ – a súčasťou tohoto náboženstva je aj „liečebná metóda“ dianetika – pozri stať II.15.5.). Scientológia je jednou z najagresívnejších odnoží New Age. Keďže je prísne (takmer vojensky) organizovaná, býva mnohými uvádzaná samostatne (mimo hnutia New Age). O jej zakladateľovi Američanovi R. Hubbardovi nám veľa môžu napovedať tieto údaje z jeho životopisu: v detstve bol (údajne) vychovávaný medzi indiánmi, neskôr strávil dva roky v Číne a Japonsku „medzi kňazmi, lákami a mudrcmi“ (odtiaľ si asi doniesol vieru v reinkarnáciu, ktorá je súčasťou učenia scientologie) a v štyridsiatych rokoch bol aktívnym členom satanskej lóže O.T.O. Spomínaná dianetika používa zvláštnu metódu, tzv. *auditing*, pomocou ktorej sa má údajne „vyčistiť myseľ“ (navodiť stav „clear“), čiže má byť z nej odstránená tzv. „reaktívna zložka mysle“ (približne to, čo je bežne známe pod názvom podvedomie). Ale slovo „clear“ má v dianetike širší význam: „clear“ je cieľom človeka, a scientológia, resp. dianetika mu ho má pomôcť dosiahnuť; „clear“ znamená „čistý“ v zmysle duševného zdravia, zbavenia sa bolesti, mravnej čistoty; tento výraz má označovať nielen „stav duše“, ale má aj akýsi magický význam – je to označenie pre nadčloveka, ktorý nielenže nemá žiadnu (ani potenciálnu) chorobu, ale má aj zvláštne schopnosti a možnosti.

Hubbard nemá iba psychologické ambície, ale aj sociálne a politické ciele: nechce mať iba „čistých“ jedincov, ale aj spoločnosť. „Klíri“ podľa neho by mohli ovládnuť zvyšok ľudstva – pravda, „v jeho záujme“ (sú to tie isté ciele, ktoré mali nacizmus a komunizmus a ktorý má aj New Age).

Hoci v názve kultu sa dvakrát opakuje výraz „veda“ (nielen „scio“ ale aj „logos“ možno prekladať „veda“) nemá v skutočnosti s vedou nič spoločné. Je to synkreticko-spekulatívno-okultistický kult toho najhrubšieho zrna, ktorý mimo iného obsahuje teóriu o nesmrteľných duchovných bytostiach (thetan), ktoré obývajú telo a reinkarnáciou prechádzajú do nových tiel; pri tomto procese sa poškodia, a preto sa musia „opraviť“ (oslobodiť, očistiť). K tomu má slúžiť spomínaný auditing, metóda dianetiky; jej pomocou vraj tieto „bytosti“ stúpajú smerom k „stavu clear“, získavajú „pôvodné vlastnosti“ a na najvyšších stupňoch sa stávajú znova „božskými bytosťami“.

Učenie „Scientologickej cirkvi“ je určené pre intelektuálov, zmätených a hľadajúcich odpovede na svoje náboženské otázky. A hoci je celá „scientológia“ iba výplodom dosť bujnej fantázie priemerného amerického spisovateľa, nachádza často ohlas u jednostranne vzdelaných ľudí. Prečo? Odpoveď načrtneme v časti venovanej ezoterike a okultizmu.

Rád by som znovu zdôraznil, že scientológia je typickým a dôležitým reprezentantom hnutia New Age; patrí k nemu nielen svojim synkretickým charakterom, ale aj svojimi metódami – agresívnosťou, zameraním na vplyvné osoby („VIP“) v ekonomike, kultúre, a najmä v politike; ale aj svojím cieľom – snahou získať moc, a nakoniec ovládnuť svet (už teraz je Hubbardovo impérium veľmi silné a vplyvné).

5. Baháizmus.

Tento kult má pôvod v islame. Vznikol v 19. storočí v Prerzii (dnešnom Iráne): istý obchodník sa prehlásil za „bába“ (proroka) a začal hlásať nové učenie. Jeho stúpenci

tzv. *bábisti* boli kruto prenasledovaní a on sám bol v r. 1850 popravený. Po ňom nastúpil ním ustanovený nástupca Sobhe Azal, ktorý sa však na vedúce miesto nehodil, a tak sa správy ujal jeho starší nevlastný brat Bahá'ú'lláh (ten je autorom najväčšej časti doktrín kultu), a po ňom jeho syn Bahá'u (tento má najväčšiu zásluhu za rozšírenie kultu).

Autori učenia kultu sa snažili zmiešať Korán s Bibliou, islam s kresťanstvom. Hodne hovoria o „jednote“ sveta a viery (ako by taká jednota mala vypadáť, ukážeme si za chvíľu). V baháízme sa vyžaduje absolútna poslušnosť; všetko je riadené prísnyimi predpismi: modlitba (kedy, ako, v akej polohe sa modliť), pôst (podobný islamskému rámadámu), manželstvo (prípúšťajú sa dve manželky; stanovuje sa napr. aj cena za manželku), rozvod, dedičstvo atď. Jednota (už sme sa o nej zmienili) podľa baháizmu znamená jednotnú celosvetovú ríšu, v ktorej by bol baháizmus štátnym náboženstvom, vláda (celosvetová) by bola v rukách orgánu, ktorý by bol „neomylným“ a pozostával by z 9 mužov, ktorých by volili baháisti.

Ježiš má v učení baháizmu len okrajový význam (jeho éra vraj skončila v r. 622, keď nastúpil Muhammad). Prakticky žiaden význam sa neprisúva Ježišovej smrti a vzkrieseniu.

Záverom možno zhrnúť: baháimus je synkretický kult, v ktorom prevažuje učenie islamu, a ku ktorému je pridaných niekoľko biblických myšlienok, aby sa stal „priateľnejším“ pre ľudí Západu.

6. Gnostici.

I keď ide o „historickú záležitosť“, spomínam gnosticizmus na tomto mieste preto, že existujú jednoznačné paralely medzi metódami starovekých gnostikov a dnešných ezoterikov, pôsobiacich vo viacerých súčasných kultoch. (Pozri aj kapitolu o ezoterike na konci tejto state). Gnostici pri poznávaní (*gnóza* = poznanie) zdôrazňovali potrebu „nadprirodzených vedomostí“ (ktoré vraj zaručujú duchovný rast), zaoberali sa ahistorickým poznávaním tajomstiev sveta (vrátane jeho stvorenia a v ňom žijúceho človeka), opierali sa o dualizmus (v 2. storočí, keď *gnóza* bola na vrchole svojej „slávy“, to bol hlavne platónsky dualizmus), oddeľovali duchovnosť od telesnosti tak ostro, že to až bránilo etickému konaniu, láske, sociálnemu cíteniu. Idey starovekého gnosticizmu (pravda v zmodernizovanej podobe) sa uplatňujú v hnutí New Age, najmä v jeho kultoch raéliánov¹ a vyššie spomínaných scientológov.

7. „Hľadači grálu“.

Zdá sa, že hnutie grálu dnes už nemá veľa nasledovníkov – hoci z času na čas sa vynoria jeho stúpenci: počas druhej svetovej vojny napr. Himmler zorganizoval výpravu hľadačov grálu, a v poslednom desaťročí 20. storočia vzbudil v Čechách značnú pozornosť kult vedený J.D. Dvorským (alias „Parsifalom“).

V týchto poznámkach pôjde hlavne o pohľad do histórie hnutia grálu, ktorý môže byť poučný pre isté analógie so súčasnými kultmi.

Vo svojej knihe „**NOVÝ VEK**“ **ALEBO KONIEC TOHOTO („STARÉHO“) VEKU?** uvádzam pomerne podrobne konkrétne príklady „čudného“ konania (podmieneneho ezotericko-mystickými predstavami) nacistických pohlavárov. Jedným z mnohých takýchto činov bola napr. Himmlerom (uprostred vojny) zorganizovaná výprava, ktorá mala nájsť „posvätnú nádobu“ („posvätný grál“).

1 Raéliáni sa síce ohradzuju proti tomu, aby ich hnutie bolo nazývané náboženstvom, i tak však ním je (presnejšie: patrí do kategórie tzv. „nových náboženských smerov“, ktoré by mali „uspokojovať náboženské potreby“ i pseudovedecké predstavy „moderného človeka“ – raéliáni napr. dosadzujú na miesto Boha, resp. božstiev mimozemské civilizácie: k základom ich učenia patrí názor, že všetky náboženstvá sú v skutočnosti iba nepochopenými stretnutiami s mimozemšťanmi). Raéliáni vošli do povedomia našich ľudí asi najviac na rozhraní rokov 2002/2003 „šokujúcu správu“, ktorá sa dostala azda do všetkých médií a v ktorej dosť bombastickým spôsobom informovali o narodení dvoch „úspešne“ klonovaných detí.

Tento podivný Himmlerov čin býva obyčajne pripisovaný vplyvu okultistických kníh A. Machena „Veľký boh Pan“ a „Najvnútornejšie svetlo“. No boli tu iste aj iné vplyvy („zdroje inšpirácie“); aspoň o jednom z nich sa stručne zmienim v nasledujúcich poznámkach.

Najprv však niekoľko slov o tom, čo to malo byť – ten „svätý (resp. posvätný) grál“. Podľa starodávnej legendy išlo o kalich (pohár), ktorý použil Ježiš pri Poslednej večeri a ktorý údajne Jozef z Arimatie (ktorý snal Ježiša z kríža) priniesol na územie Británie. (V tejto legende hrá rolu pri hľadaní grálu aj Arthur, kráľ keltských Britov, u nás známy ako „kráľ Artuš“, z prelomu 4. a 5. storočia – hrdina početných stredovekých legiend). Grál mal byť ukrytý kdesi v okolí Glastonbury. To, že sa táto lokalita v súčasnosti stala pútnickým miestom mnohých stúpcov New Age, potvrdzuje skutočnosť, že učenie New Age pripisuje veľký význam legendám – pohanským i tzv. „kresťanským“ (ktoré však v skutočnosti majú s kresťanstvom veľmi málo spoločného).

V súvislosti s grálom a s oným „iným zdrojom inšpirácie“ Himmlera treba spomenúť jeho krajana (Nemca, ktorý sa však neskôr odsťahoval do Rakúska), v tom čase veľmi populárneho zakladateľa sekty **Hnutie grálu**, O.E. Bernhardta alias Abd-ru-shina (toto meno si dal, keď „si uvedomil svoje poslanie“, t.j. okolo roku 1921), ktorého základný („vieroučný“) spis „*Vo svetle Pravdy*“ vyšiel v roku 1932. Bernhardt si legendu o grále prispôbil potrebám svojho „učenia“ (ktoré malo určite vplyv nielen na Himmlera, ale aj na iných nacistických pohlavárov). V tomto „učení“ sa hovorí o tzv. štyroch duchovných úrovniach. Medzi božskou a praduchovnou úrovňou stojí hrad Grál, strážený anjelskými rytiermi. V ňom je uložená bájna nádoba, do ktorej údajne spomínaný Jozef z Arimatie zachytil pri ukrižovaní Ježišovu krv. Z tejto nádoby sa každoročne na „sviatok Holubice“ rozlieva sila do celého stvorenia. Kráľom hradu Grál je Parsival, časť Božej vôle (Immanuel), vyžiarenej von z božskej úrovne.

Aký bol v skutočnosti vzťah nacistického režimu k Bernhardtovi, dá sa iba tušiť. Keďže Hitler bol presvedčený o svojom „(mesiášskom) poslaní“ – realizovaní „záračného osudu ľudstva“, museli byť Bernhardtove „mesiášske“ ambície najvyššími predstaviteľmi nacizmu vnímané prinajmenšom ako „konkurenčné“, čo totalitný režim nemohol tolerovať. Na druhej strane mnohé prvky jeho učenia a ideológie nacizmu sú prakticky totožné; z toho sa dá predpokladať jednostranná alebo vzájomná podmienenosť (najpravdepodobnejšie sa autori nacistickej ideológie v mnohom „inšpirovali“ Bernhardtovým učením): všimnime si napr. Bernhardtov kritický, presnejšie nepriateľský postoj voči „slaboškému“ kresťanstvu, ktoré vraj vzniklo z nepochopenia Ježišovho poslania jeho apoštolmi. (Bernhardt vo svojom učení, ako sám tvrdí, údajne vysvetľuje – na rozdiel od kresťanstva – biblické správy „bez bielych miest a rozporov“. Od svojich nasledovníkov vyžaduje prísnu mravnosť a kontrolu vnútorného života). Okrem toho hlása rasistické a nacionalistické názory, ako dokazuje napr. nasledujúci citát z jeho publikovanej prednášky „Povolanie“: „...*biela rasa je vo vývoji najvyššia zo všetkých... V bielej rase možno dnes považovať za najvyššieho skutočne nemeckého ducha*“.

Takýmto rozporným vzťahom režimu k Bernhardtovi sa azda dá vysvetliť aj jeho prechodné internovanie („ochranná väzba“), a po prepustení trvalý dohľad gestapa. Možno išlo o isté „preventívne opatrenie“, možno o výstrahu – zrejme účinnú: Bernhardt je sklamaný a očividne zastrašený – usiluje sa čo najviac upokojiť búrku, ktorú rozpútal, mnohé svoje predchádzajúce prehlásenia sa snaží oslabiť, rozdrobiť, ohradzuje sa proti uctievaniu svojej osoby (ktoré prv sám vyprovokoval) a pod. – ale hnutie zakázané nebolo.

1 Bernhardt – Abd-ru-shin si privlastňuje mesiášsky titul „Syn Človeka“, stotožňuje sa s už spomínaným Parsivalom, a tým „časťou Boha“ – Immanuelom, údajne „poslaným Bohom do hmotnosti“ kvôli poslednému súdu a nastoleniu Tisícročnej ríše. Immanuel – „zosobnenie Božej vôle“ je vraj jedným z dvoch Božích Synov (druhým je Ježiš – zosobnenie Božej lásky).

Hnutie grál, napriek absurdnostiam, ktoré obsahuje jeho učenie, má aj dnes svojich stúpencov, či aspoň obdivovateľov – dokonca aj u nás (i keď ich je určite menej ako vyznávačom iných tu uvedených kultov).

2.4. Kulty pohanské („novopohanské“).

1. Hinduizmus (kulty z neho pochádzajúce):

Joga.

Joga je zrejme najrozšírenejším kultom u nás. Zďaleka nie je iba telesným cvičením, ako sa niekedy tvrdí; má totiž svoje korene v hinduizme, a ten je predsa náboženstvom, a to náboženstvom pohanským, založeným na takých zásadách, ktoré sú s kresťanstvom absolútne inkompatibilné: napr. *zákon karmy*, viera v *reinkarnáciu*, samotné chápanie Boha (božstva) je tu diametrálne iné ako v monoteistických náboženstvách.

Slovo „joga“ znamená „*spojenie (s bohom)*“, presnejšie: spojenie vlastného „ja“ (*átma*) s „kozmickým vedomím“, resp. s akýmsi „neosobným bohom“ (*Brahma*).

Hinduizmus bol pôvodne náboženstvom takmer výlučne iba Indov, ale v r. 1966 sa účastníci konferencie hinduistov rozhodli, že zmenia svet: vybrali prvých „guru“ (učiteľov) a vyslali ich do celého sveta. Odvtedy rôzne odrody hinduizmu (joga je jednou z nich) zaplavili západný svet.

Dnes je u nás mnoho učiteľov jogy Neindov (t.j. „domácich“); treba však povedať, že všetci (či si to uvedomujú alebo nie) sú vlastne misionármi hinduizmu. Pred časom sa takmer podarilo (prostredníctvom ministerstva školstva) preniesť pole pôsobenia tejto pohanskej misie do všetkých našich škôl (išlo o pokus realizovať takzvaný „projekt R.A.S.T.“ – snahu zaviesť povinne tzv. „Jogu v dennom živote“ do denného režimu práce žiakov všetkých stupňov a typov škôl – čo by si, pravdaže, vyžiadalo aj prípravu pedagogických pracovníkov, ktorí mali projekt realizovať).

Hinduizmus vychádza z náboženských spisov (kníh) zvaných *Védy*; najposvätejšou a najznámejšou knihou z nich je *Bhagavadgíta* (rozpráva o Krišnovi – ôsmom vtelení boha Višnu).

Hlavným prvkom védskej literatúry sú *kastový systém* a *reinkarnácia*. Existuje veľmi veľa variantov („siekt“) hinduizmu (od takmer „čisto filozofických“ špekulácií po demony, od odporu k telesnému po najhrubšie sexuálne kulty, od úzkostlivého vyhýbania sa zabíjania čohokoľvek živého po najkrvavejšie obete).

Často sa hovorí o tolerantnosti a mierumilovnosti hinduistov; treba však vedieť, že tolerancia nie je azda prejavom akejsi „veľkodušnosti“ alebo „lásky“, ale vyplýva jednoducho z toho, že v hinduizme neexistuje nič také ako absolútna pravda alebo absolútna autorita – a keď neexistuje „absolútne“, je vlastne všetko „relatívne“, prijateľné; a pokiaľ ide o „mierumilovnosť“, o tom by vedeli hovoriť kresťania, kruto prenasledovaní hinduistami; istý obraz o tejto „mierumilovnosti“ si možno urobiť aj na základe správ z médií o krvavých bojoch s moslimmi (najmä v hraničných oblastiach medzi Indiou a Pakistanom).

Starí Indovia mali údajne 330 miliónov bohov; hlavnými z nich sú Brahma – Stvoriteľ, Višnu – Udržaovateľ, Šiva – Ničiteľ. Hinduizmus učí, že vesmír existuje od večnosti a že nemá materiálnu podstatu – tvorí ho čistá energia (to čo sa javí ako materiálne, je iba ilúzia – „májá“). Pri nekonečnom prevteľovaní (reinkarnáciách) sa jedinec „vyvíja“, a jeho cieľom je prepracovať sa do kasty brahmanov, z ktorej by mohol uniknúť ďalšiemu prevteľovaniu – tým, že splynie napokon s „Absolútnom“.

Úlohou človeka je snažiť sa zlomiť obmedzenia svojho tela a myseľ a objaviť svoje „božské ja“ prostredníctvom nejakej formy jogy. „Joga“ má veľa veľmi rozdielnych fo-

riem, metód, jej cieľ je však vždy rovnaký: konečným štádiom jogy je „samádhi“ – tým je ukončený proces prevetľovania.

Zo známejších foriem jogy si uveďme aspoň tieto: joga skutkov (*karmajoga*), joga poznania (*džňánajoga*), ďalej *mantrajoga*, *tantrajoga*, *džapajoga* atď.

U nás je najznámejšia **hatajoga** – pozície tela (*ásany*). Je zameraná na sebaovládanie (tela – svalstva a nervstva i vnútorných orgánov), a jej pravým cieľom je naučiť sa umeniu zastaviť proces života (reinkarnácie); napr. dychové cvičenia (*pránajama*) smerujú vlastne k obmedzovaniu dýchania, až k zastaveniu dychu, činnosti srdca a nervstva.

Spomeňme ďalej i u nás populárnu **sahadžajogu** – kult „božskej matky“ Šrí Mata-dži devi (guru devi = „božská učiteľka“). Meditatívnou technikou sa tu má prebudiť „*síla kundalini*“ (ktorá v podobe skrúteného hada drieme v tele, kdesi v krížovej oblasti) a vyvieť ju po *sušomne* (reťazci tzv. *čakier*) do spojenia s „Všadeprítomnou silou“ („praenergiou“), a naveky tak dosiahnuť „oslobodenie od tohoto života“ (tomuto procesu sa tu hovorí „sebarealizácia“).

Transcendentálna meditácia (TM).

Tento kult sa tiež snaží tváriť ako „nenáboženský“ – ako „relaxačná technika“. V skutočnosti (svojou podstatou a cieľom) sa v ničom neodlišuje od vyššie uvedených hinduistických kultov. Zakladateľom TM je „guru dev“ („božský učiteľ“) Mahariši Maheš Jogi („Jogi“ znamená „ten, ktorý dosiahol jednotu s bohom“), ktorý prispôbil indickú metódu podmienkam a mentalite západného človeka. Na rozšírení TM má „zásluhu“ predovšetkým bývalá hudobná skupina Beatles (jej členovia sa ňou istý čas zaoberali a veľmi intenzívne ju propagovali).

Z údajných „piatich ciest“, ktoré vedú späť do absolútnej, a to intelektuálnej, emocionálnej, psychologickej, psychofyzologickej a mechanickej, TM využíva tú poslednú, mechanickú. Používa k tomu zvláštnu metódu: mechanické opakovanie tzv. „*mantry*“, čo je magická formula (akési „zaklínadlo“), pozostávajúce zo sanskritských slov, mien hinduistických božstiev. Ustavičným opakovaním mantry sa má dosiahnuť „stav vibrácie“, naladenia sa a stotožnenia sa s božstvom. Treba zdôrazniť, že opakovanie mena pohanského božstva, jeho vzývanie, je pre kresťana tou najhrubšou **modloslužbou**.

Tantra.

Je jednou z najviac sa rozvíjajúcich druhov jogy na Západe. Pri jej praktizovaní sa členovia tohoto kultu oddávajú tomu najzvrhlejšiemu spôsobu správania sa (od ľudských obetí až po sexuálnu perverziu a čarodejníctvo). Dochádza pri nej k údajnému prebudeniu už spomínanej „*kundalini šakti sily*“, pri ktorom sa môžu prejavíť účinky mágie (účastníci kultu pri tom niekedy vzývajú aj satana).

Z ostatných hinduistických kultov treba spomenúť ešte:

Kult **Šrí Činmoj** (Sri Chinmoy).

„Guru“ Šrí Činmoj (Ind žijúci v USA) je mimoriadne aktívny: nadväzuje kontakty s významnými osobnosťami (presnejšie: dokáže sa vnútiť, aby ho prijali, a toto potom využíva vo svojej reklame) – prijali ho napr. prezidenti Clinton, Havel, Kováč, ale aj pápež. Okrem toho poriada „koncerty“ (mal koncert aj v Bratislave) a „zasväcuje mieru“ mestá, oblasti a pod. – robí z nich tzv. „mierové kvety“; takými sú u nás napr. Levoča, Vysoké Mýto, zvolenský Pustý hrad, Spišský hrad, Rysy, okres Spišská Nová Ves a od r. 1997 do nov. 2001 aj B. Bystrica (v nov. 2001 mestské zastupiteľstvo od-

hlasovalo odstrániť tzv. „pamätník zasvätenia“).¹ Svoj kult Šrí Činmoj nazýva **integrálnou jogou**.

Hare Krišna hnutie (ISKCON – Medzinárodná spoločnosť pre uvedomovanie si Krišnu).

Opäť podstata a cieľ sú rovnaké ako pri vyššie uvedených kultoch, metóda sa však líši: človek sa má správať „nekarmicky“, aby si svojím konaním nespôsobil „karmické dôsledky“. Má sa to docieľiť prísnou askézou, potláčaním zmyslov alebo zapojením zmyslov do služby „bohu“. Okrem zákazu jesť mäso (čo je spoločné s ostatnými hinduistickými kultmi), nesmú sa jesť vajcia, cibula, cesnak, hríby, ani nič, čo by pripravil (navaril) „neoddaný“, zakázaný je aj alkohol, tabak, káva, čaj, kakao, drogy, tiež hry a špekulácie; sex majú manželia povolený 1 x za mesiac, iba v období plodných dní ženy (len za účelom splodenia potomstva). Každé ráno sa musí v rýchlom slede 1728-krát opakovať tzv. mahámantra (veľká mantra). Príslušníci kultu (tzv. „oddaní“) žijú spoločne v komunitách, kde sú ženy a muži oddelení (i keď sú manželmi). Výsledkom toho všetkého opäť má byť vymanenie sa z kolobehu opakovaných zrodení (reinkarnácií) a pobyt v „Krišnovom sídle“, na najvyššej duchovnej planéte Krišnáloke.

Aj v tomto kulte sa vyžaduje naviazanosť na duchovného učiteľa – guru.

2. Budhizmus.

Na Západe je veľmi populárny. Obsahuje rozsiahle filozofické systémy. Boh, ako ho chápu kresťania, v budhizme neexistuje. Svet vraj existuje od nekonečna do nekonečna (nebol stvorený). Zatiaľ čo pre nás čas plynie lineárne, budhisti si predstavujú všetko v kategóriách večného kolobehu. Svet je podľa nich jednoznačne negatívny, je zdrojom utrpenia, hoci je vlastne ilúziou. „Spása“ spočíva (podobne ako v hinduizme) v totálnom vystúpení z procesu bytia (po mnohých reinkarnáciách), ale, na rozdiel od hinduizmu, toto „odpútanie“ nespočíva v splynutí s Absolútnom, ale je to vlastne akési „vyvanutie“ – individuálna existencia sa stratí v „nirváne“.

Ako je asi všeobecne známe, zakladateľom budhizmu bol princ Siddhártha Gautama, zvaný Budha (t.j. „Prebudený“), ktorý žil pred rokom 544 pr.n.l. Otrasený tvrdou realitou utrpenia vo svete, hľadal cestu, ako sa z toho vymaniť. Po dlhom hľadaní (vyškúšal askézu, jogu, meditáciu a i.) nakoniec vraj odбрáz „osvietenie“ (stal sa Budhom). Budhizmus je príliš zložitý učenie, aby tu mohol byť podrobnejšie opísaný, preto sa obmedzím iba na niektoré jeho aspekty. Budha do svojho systému prevzal niečo z hinduizmu (predovšetkým predstavu o zákone karmy a o reinkarnácii), avšak myšlienku átmanu (nesmrteľnosti duše) neprevzal. Ako potom však vysvetľuje reinkarnáciu? Vymyslel na to doktrínu tzv. „podmieneneho vznikania“: nie večný átman prechádza do novej existencie (ako v hinduizme), ale „sanskáry“, karmické „otlačky“ vo vedomí umierajúceho vraj v maternici budúcej matky ovplyvnia vývoj nového individua. Novovzniknutá bytosť teda nie je totožná s predošlou, ale nie je ani úplne odlišná. Pre tieto „čiastočné úpravy“ (akýsi „kompromis“) Budha nazýva svoju náuku „strednou cestou“.

Po smrti Budhu (544 pr.n.l.) vzniklo viacero budhistických škôl, ktorých učenie sa často veľmi podstatne líši. Hoci bol Budha v skutočnosti ateistom (v jeho učení nie je miesto pre žiadneho boha), jeho nasledovníci, keďže si nevedeli vysvetliť niektoré Budhove vlastnosti, „povýšili“ ho na nadprirodzenú „nebeskú bytosť“ (urobili z neho vlastne „boha“). Vznikla teória o *troch telách Budhu*: telo večného zákona, telo blaženosti a telo ľudské, v ktorom sa inkarnuje ako pozemský Budha. Takých inkarnácií je vraj nekonečné množstvo.

1 Škoda len, že kompetentné úrady, resp. orgány ostatných miest a regiónov nenasledovali v tomto Banskobystrčanov a stále ponechávajú na svojich miestach „pamätníky“ a tabule, hlásajúce, že ich mestá, regióny, obce, kultúrne a historické pamiatky, ba dokonca celé oblasti prírodných zvláštností, zostávajú tzv. „mierovými kvetmi“ – inými slovami: sú prostredníctvom Šrí Činmojovho hinduistického kultu „zasvätené“ orientálnym pohanským božstvám.

Hoci budhizmus vznikol v Indii, neudržal sa tam (neobstál v konkurencii so starým hinduizmom, a neskôr aj s islamom), za to sa však rozšíril do iných krajín: Číny, Japonska, Tibetu, Vietnamu, Kórey. Všade tam časom nadobudol svoju, od iných oblastí odlišnú, podobu. Dnes je na svete asi 0,5 milióna budhistov.

Zvláštnou odrodou je **Zén**, ktorý sa sústreďuje na meditáciu a je plný paradoxov, dvojzmyselností a protikladov.

Pri meditácii tu najprv ide o „zastavenie víru divého tanca myšlienok“ („neskrotne skákajúcich opíc“); používajú sa na to „kóany“ (paradoxné hádanky, ktoré sa racionálne nedajú rozlúštiť). Keď je meditujúci zmätený a upadá do zúfalstva, naraz ho vraj môže „ožiarit“ transcendentná realita (tzv. satori).

Zén je mníšske náboženstvo, ktoré sa dá realizovať iba v kláštore; napriek tomu sa oň pokúšajú niektorí ľudia na Západe. Často sa pritom snažia kombinovať niektoré jeho prvky s kresťanstvom. Je to nezmysel: budhizmus a kresťanstvo sú absolútne inkompatibilné, fundamentálne odlišné: 1. predovšetkým v samotnom základe – v otázke existencie Boha; zatiaľ čo kresťanstvo má osobného Boha, ktorý zjavuje svoju vôľu, budhizmus boha buď nepozná, alebo (v niektorých smeroch jeho učenia) ide o „božstvo“ absolútne odlišného charakteru; 2. v otázke spásy: pre kresťana je myšlienka „vyvanutia“ osobnej existencie, akési „sfúknuť sviečky“ (ale ani „splynutie s „absolútnom“, ako je to v hinduizme) neprijateľná; kresťanova nádej večného života je úplne iná – oveľa radostnejšia, optimistickejšia. 3. Pre kresťana je absolútne neprijateľný aj „zákon karmy“, s ktorým úzko súvisí predstava o reinkarnáciách a myšlienka „samospasenia“. Pre kresťana spasenie súvisí s milosťou Boha a s dielom Ježiša Krista (pozri napr. tzv. „kritériá kresťanstva“ v II.2.2.). 4. Aj predstava sveta, ktorý je pre budhistu ilúziou (májá), je pre kresťana neprijateľná – jeho Boh nie je Tvorcom ilúzií, ale realít.

Aby človek nepodľahol zvodom všelijakých nekresťanských myšlienkových konštrukcií (náboženských alebo filozofických) – ktoré ho možno lákajú svojou „originálnosťou“, zvláštnosťou, „prešpekulovanosťou“ – musí poznať dôkladne svoje vlastné náboženstvo. Práve to ho najlepšie ochráni od experimentovania s rôznymi synkretickými alebo vyslovene (čisto) pohanskými kultmi.

3. Satanizmus.

Uvažoval som, či sem zaradiť aj satanizmus, ktorý sa (ako uvidíme) dosť podstatne líši od iných tu uvádzaných kultov. Nakoniec som sa rozhodol uviesť tu o ňom niekoľko informácií, pretože je „aktuálny“ (azda každý človek sa stretol s nejakým satanistom, alebo aspoň s prejavmi a výsledkami činnosti satanistov, napríklad s vystupňovaným egoizmom a bezohľadnosťou, popri prípade s „vandalstvom“).

Satanizmus nie je organizáciou ani jednotným kultom (ako iné, vyššie opísané), ale ide o veľmi nesúrodé (a nejednotné) hnutie ľudí, ktorí z nejakých príčin sa hlásia k revolte a k jej symbolu – satanovi (odporcovi Boha). Existuje teda celý rad navzájom nezávislých satanistických skupín a jednotlivcov. Neexistuje tu nielen jednotná štruktúra, ale ani spoločná autorita a záväzné doktríny. Satanista si upravuje satanizmus sám pre seba. Jedinou zásadou, ktorej sa držia všetci je tzv. „Crowleyov thelemický zákon“. „*Rob, čo chceš, to nech je tvoj zákon.*“ Nápadne sa to podobá populárnemu Sartreovmu: „*Zakazuje sa zakazovať!*“ Z toho možno súdiť na „zdroj inšpirácie satanistov“ (alebo aspoň na isté „ideové väzby“ so sartrovským „humanizmom“).

Vcelku možno hovoriť o *troch hlavných prúdoch satanizmu*:

1. „*tvrdý*“: konanie krvavých rituálov (zvieracích i ľudských),
2. „*mäkký*“ (sem patrí napr. kalifornská „*Cirkev satanova*“): protestujú proti kresťanskej morálke, ktorú považujú za pokryteckú, slabošskú a škodlivú; vyhlasujú „vieru v človeka“, ktorý je „slobodný“ (nespútaný žiadnym obmedzením – čiže všetko je dovolené); stavajú proti solidarite egoizmus, proti odpusteniu odplatu, proti súcitu boj.

Ide v podstate o dôsledné aplikovanie základného princípu pohanskej „evolučnej teórie“ („prirodzeného výberu“) v praxi (vrátane morálky a sociálnej oblasti): „silnejší je lepší, preto on je v práve“.

Satan je tu (v ich očiach) „symbolom moci, pravdy, osvietenia, voľnosti, pokroku a radosti“.

3. Neurčitý *prúd čarodejníctva a magického ezoterizmu* (buduje jednak na „tradíciách“ rôznych čarodejníkov, bosoriek, jednak je iniciovaný a motivovaný novým, tzv. „mysterióznym“ pseudomením (spomeňte si na záplavu tzv. mysterióznych filmov, a samozrejme aj kníh s touto tematikou; akýmsi ich „prototypom“ je napr. „Harry Potter“).

Praktizovanie satanizmu môže byť rozličné: napr. ako ideový kult satana (čiže akýsi paradoxný druh „náboženstva“), alebo ako istý druh čiernej mágie, alebo ako ideologizovaný kult, ktorý je prostriedkom najmä na skupinové sexuálne orgie.

Je do istej miery zvláštnosťou, že niektorí satanisti neveria v existenciu satana (ba často ani v existenciu Boha), ale nenávidia kresťanstvo (spájajú ho so zlom a násilím); pritom podstatu kresťanstva vôbec nepoznajú a o historickom Ježišovi takmer nič nevedia. Niekedy to môžu byť dokonca ľudia túžiaci po dobre a láske, ktorí nena-chádzajú svoje miesto, a preto blúdia.

Záverom by som chcel upozorniť, že dôležitým propagátorom satanizmu (podobne ako niektorých iných deštruktívnych kultov) sú mnohé rockové hudobné skupiny. Známe sú tým napr. skupiny Black Sabbath, AD/DC, Rolling Stones, a z hudobníkov naj-mať smutne známy, mnohými uctievaný, dnes už nebohý John Lenon (niekdajší člen skupiny Beatles).

4. Ezoterika, okultizmus.

Ezoterika a okultizmus samozrejme nie sú kultmi, ale skôr „metódami“, ktoré mnohé kulty používajú. Niekedy ich však prijímajú a praktizujú aj ľudia, ktorí nie sú členmi žiadnych kultov; pritom však práve ezoterika a okultizmus bývajú často tým „mostom“, po ktorom sa človek ku kultu veľmi ľahko dostane. Preto sa chcem o nich stručne zmieniť práve v stati venovanej kultom.

Ezoterické znamená skryté (uzavreté, utajené, vyhradené pre „zasvätených“), na rozdiel od *exoterického* (otvoreného, prístupného). Toto je klasická definícia, ktorá, ako si ukážeme, dnes už celkom neplatí.

Istý druh ezoterizmu bol a je prítomný v každej civilizácii a vo všetkých svetových (a tým skôr v regionálnych, popr. kmeňových) náboženstvách: napr. v hinduizme tantrizmus, v islame sufitská mystika, v judaizme kabala, v kresťanstve (najmä v jeho ranom štádiu) gnóza; podobne v helénskom pohanstve to bola „helénska gnóza“, ktorej „patrónom“ bol Hermes (spomínam to najmä preto, že výrazy „hermetizmus“ a „ezoterika“ sa často i dnes používajú promiskue). Azda pre „doplnenie obrazu“ by bolo treba spomenúť ešte aspoň stredovekú alchýmiu, tajné rozenkruciánske rády, „kresťanskú kabalu“, ale tiež rôzne praktiky „ľudových zaklínačov a čarovačov“ (tieto patria k okultizmu, však ezoterika sa s okultizmom vzájomne prelínajú).

Zmienil som sa, že tvrdenie „ezoterizmus je skrytý, utajený“ dnes už neplatí. Je paradoxom, že sa dnes ezoterika stala verejnou, vlastne „exoterickou“ – veď si len pozrite, čo verejne (dokonca s reklamou) ponúkajú kníhkupectvá: sú to nielen knihy s „mystickými príbehmi“, ale aj s „návodmi“ rôznych okultistických praktík (ktoré kedy-si patrili výhradne „zasväteným“, t.j. do sféry ezoteriky). Príčiny sú asi dve: jedna je na strane spotrebiteľov – „hlad po tajomnom, zvláštnom“, druhá na strane „producentov“ – snaha ovplyvniť paradigmu spoločnosti, pripraviť ju na prijatie novej ideológie – učenia „Nového veku“ (New Age).

Pre ezoteriku je charakteristický odlišný spôsob interpretácie: napr. pri poznávaní sa logika nahrádza analógiou, používa sa množstvo symbolov, neplatí kauzalita

(príčinnosť) ani časová následnosť; veľmi typický je pre ňu synkretizmus: svoju „skutočnosť“ skladá z fragmentov vybraných z najrozličnejších celkov (pričom nehľadí na ich prípadnú inkompatibilitu) – výsledkom sú často absurdné „mozaiky“. Často čerpá z cudzích zdrojov – náboženstiev, kultúr (dokonca ich uprednostňuje pre ich „inakosť“, exotičnosť).

V prvých storočiach nášho letopočtu sa kresťanstvo bránilo proti gnóze (hľadajúcej v jasných slovách evanjelia skryté významy, tajomstvá), celkom sa jej však neubránilo; dôkazom sú niektoré vtedy prijaté dogmy, priečiacie sa nielen rozumu, logike, ale aj samotnej biblickej zvesti. Tieto dogmy sú vlastne zhrnutím teórií niektorých teológov, ktoré mali „vysvetliť“ určité (celkom jasné) biblické skutočnosti takým spôsobom, aby sa stali „tajomstvom“; ich autori i pozdejší vyznávači sa k tejto „tajomnosti“ svojej interpretácie (ktorej ani oni sami nerozumejú) otvorene priznávajú (mám teraz na mysli najmä niektoré dogmy týkajúce sa inkarnácie a „trojjednosti“).

Prečo je dnes taký záujem o ezoteriku a o okultizmus?

Pre súčasnú dobu, ktorá je nazývaná „postmodernou“, je príznačná skepsa – sklamanie z výsledkov vedy, t.j. rozumu; tej vedy a toho rozumu, ktoré boli od doby osvietenstva až zhruba do polovice 20. storočia oslavované, až „zbožšťované“. Ukázalo sa totiž, že: po prvé – výsledky vedy často priniesli ľuďstvu viac zla než dobra (dokonca ohrozenie jeho existencie), a po druhé – nenašli (a ukazuje sa, že ešte dlho nenájdu) sľubované odpovede na mnohé základné otázky a riešenia závažných problémov ľudstva. Ľudia preto hľadajú odpovede alebo pomoc inde.

Pritom dochádza často k ťažko pochopiteľnému javu, že aj ľudia inteligentní a vzdelaní neraz ignorujú logiku i zjavné fakty, a paradoxne sa obracajú o odpoveď a pomoc na také „zdroje poznania“, od ktorých – už vzhľadom na ich charakter a podstatu – tieto odpovede, riešenia, pomoc dostať nemôžu. Prispeva k tomu už spomenutá skrytá alebo zjavná propaganda – „mysteriózna vlna“ pochybného, ale veľmi rozšíreného, a preto vplyvného, pseudoumenia, ktoré pôsobí na ľudskú psychiku už od detstva (uvedme ako príklad aspoň „*Pokémonov*“ a už spomenutého „*Harry Pottera*“). Vytvára sa tak nová paradigma – pohľad na svet, ktorý akceptuje iracionálnosť, poveru a okultizmus.

Výsledkom je záplava kultov, z ktorých sme si tu niektoré uviedli, ďalej rozšírenie a veľká popularnosť rôznych, často vyslovene šamanských metód tzv. alternatívnej liečby (pozri aj II.15.5.). Ukazuje sa teda, že ofenzíva hnutia New Age je vcelku úspešná – darí sa mu meniť paradigmu veľkej väčšiny ľudí (zatiaľ iba tzv. „civilizovaného“ sveta), a tak ich odvrátiť od kresťanstva. Veľké odpadnutie, predpovedané Písmom, začalo, a naberá na obrátkach. (Pozri aj III.11., III.12., III.13., I.17., I.18.).

3. NAOZAJ, PÁN MARGIES ?*

Zoznámme sa s niektorými názormi Wolpharda Margiesa, predstaviteľa tzv. „Hnutia viery“. Tu sú citáty z jeho knihy „VÍRA, KTERÁ ČINÍ ZÁZRAKY“ (vyd. Logos 1992):

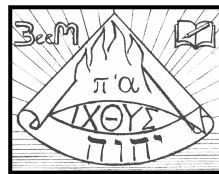
1. Môžeme prosiť, o čo chceme a dostaneme to, pokiaľ žijeme v závislosti na Ježišovi... (str. 38).

2. Kto prosí v nádeji, hovorí vždy v budúcom čase, a preto nie sú jeho prosby vypočuté. Púha nádej nepohne Božou rukou. (Niektorí ľudia vo svojich modlitbách) apelujú na Boha, aby niečo urobil. Kto sa takto modlí, presunuje vec, ktorú žiada do budúcnosti,... formuluje svojimi slovami... púhu nádej. Nádej znemožňuje vypočutie našich modlitieb... (str. 50).

3. ...máme veriť, že prijímame. Potom to budeme mať.

* Z knihy **FAKTY A ÚVAHY O ŽIVOTE...**

‘α = *pneuma* ‘*agion*) symbolizuje Božie konania – Jeho Ducha; **ryba** (ICHTHYS = ΙΧΘΥΣ) symbolizuje Ježiša Krista, Božieho Syna, Spasiteľa, a **kniha** (zvitok) s menom nášho Boha (יהוה), tá symbolizuje Jeho samotného – Všemohúceho, Večného, Najvyššieho Boha, od ktorého všetko pochádza, na ktorom všetko spočíva, ktorý všetko „nesie“ (čo symbolizuje „**loďka**“, plaviaca sa po mori), a ktorý je súčasne zdrojom pravdy – Božieho slova, ktoré je v Biblii často prirovnávané **svetlu** (Ž 119, 105, Prísl 6,23; 1J 1,5); toto na obrázku znázorňuje lúče, vychádzajúce z centrálneho symbolu.

8. ÉRY, LETOPOČTY, KALENDÁRE *

Nemožno sa tu zmieňovať o všetkých érach, letopočtoch a kalendároch, a i tie, o ktorých bude reč, budú viac-menej iba „spomenuté“ (vymenované a len výnimočne doplnené minimálnym komentárom).

S istým zveličením by sme možno mohli povedať, že v dávnoveku „koľko bolo krajín, resp. civilizácií, toľko bolo rôznych ér a letopočtov“. Už iba pohľad na ich zoznam môže pomôcť pochopiť občasné zmätky pri datovaní historických udalostí, ktoré sa odohrali v rôznych obdobiach, ale často aj pri sledovaní súvislostí medzi udalosťami, ktoré sa odohrali súčasne na rôznych miestach sveta.

Éry a letopočty:

Spomeniem tu iba niektoré, najznámejšie: začnime **egyptskou**, ktorej začiatok bol rok 4241 pr.n.l.; ďalej: svetová **éra byzantská** a **éra židovská**, počítané „od stvorenia sveta“ začínali v r. 3761 pr.n.l. a líšili sa iba začiatkom roku (dátumom Nového roku) – v byzantskej ére to bol 1. október, v židovskej 7. október. Spomeňme ešte **indickú éru Kálíjúgu** (so začiatkom 18. febr. 3102 pr.n.l.) a čínsku – **Ríšu stredú** (začiatok epochy: rok 2637 pr.n.l.).

Nejaká chronológia rokov neexistovala. Roky sa obyčajne počítali podľa vlád jednotlivých panovníkov alebo dynastií.

Gréci napred počítali letopočet od dobytia Tróje (r. 1184 pr.n.l.), neskôr prešli na 4-ročný cyklus podľa olympských hier (so začiatkom r. 776 pr.n.l.). **Rimanovia** spočiatku tiež nepoznali presný letopočet a dáta určovali napr. podľa funkčného obdobia jednotlivých konzulov. Začiatok letopočtu, tzv. „A.U.C.“ (Ab Urbae condita – od založenia mesta, t.j. Ríma) bol stanovený odhadom na 21. apríla 753 pr.n.l.; neskôr tzv. „A.R.E.“ (Ab regibus exacētis – od vyhnanja kráľov, t.j. od r. 510 pr.n.l.). **Ptolemaios** okolo r. 150 n.l. stanovil epochu so začiatkom 26. febr. 747 pr.n.l. (údajne podľa kráľa Nabúkadnecara). Táto éra platila v Asýrii, Babylone a Perzii do 3. storočia n.l. V Ríme ju vystriedala od roku 284 „éra cisára Diokleciána“.

Kalendáre:

Jeden z najstarších (neberieme tu do úvahy staré kultúry na americkom kontinente) je **egyptský** zo 4. tisícročia pr.n.l. (mal 12 mesiacov); ďalej **starobabylonský** z 3. tis. pr.n.l. (bol tiež delený na 12 mesiacov, a po 8, resp. 19 rokoch bol doplňovaný ďalší mesiac), **židovský** (12 mesiacov, a doplňoval sa každý 7. rok o 1 mesiac), **čínsky** (šesťdesiatročné cykly, rok mal 354-355 dní, tzv. „plný rok“ 383-384 dní), **starogrécky**

* Kapitola je prevzatá z knihy „**NOVÝ VEK“ ALEBO KONIEC...** (Kniha vyšla v r. 1999, t.j. pred „prelomom vekov“. Dnes sa to bude zdať možno nepochopiteľné, ale v tom čase sa vášnivo diskutovalo o tom, kedy vlastne končí druhé a začína tretie tisícročie: na rozhraní rokov 1999/2000 alebo 2000/2001?).

(osemročné cykly, 48 prázdnych a 51 plných mesiacov), **arabský** (platí v moslimských krajinách dodnes, začína sa rokom 622 – útekem Mohameda do Medíny, má 354 dní, priestupný rok 355 dní).

Náš kalendár sa vyvinul z pohanského – rímskeho, zreformovaného Júliom Caesarom v roku 46 pr.n.l. (odtiaľ názov „**juliánsky**“). Priblížme si podrobnejšie jeho vývin a „metamorfózy“:

Ako už bolo spomenuté, začiatok rímskeho letopočtu (A.U.C.) pripadá na rok 753 pr.n.l. Rok v rímskom kalendári mal pôvodne 304 dní, 10 mesiacov, začínal marcom (Martis), končil decembrom – to bol tzv. Romulov rok. Tento bol neskôr upravený tak, že za december boli pridané dva mesiace – január a február (Januarius a Februarius) – to bol tzv. Numov rok. V roku 190 pr.n.l. bol január preložený na začiatok roku (február zostal na konci). Tak sa stalo, že mená mesiacov, ktoré pôvodne vyjadrovali ich poradie v roku (od Quintilis po December) sa stali „nelogickými“ (napr. december – od „decem“ – nebol už desiatym, ale jedenástym mesiacom v roku).

V roku 46 pr.n.l. došlo k „juliánskej reforme“. Na počesť cisára Júlia Caesara bol tento kalendár nazvaný „juliánskym“ a po Caesarovej smrti bol mesiac Quintilis (podľa názvu „piaty“, v skutočnosti siedmy) pomenovaný po ňom – Julius (júl). Podobne neskôr bol premenovaný Sextilis na počesť „zbožšteného“ cisára Augusta na Augustus (august). Pri tejto reforme bol február presunutý medzi január a marec. Rok bol podľa juliánskeho kalendára o 10 dní dlhší ako pôvodný „rímsky rok“ – mal 365 dní, pričom každý štvrtý rok bol priestupný, čiže mal o jeden deň viac (tento deň sa, tak ako dnes, pridával k februáru). Jarná rovnodennosť bola stanovená na 25. marca (Nicejský koncil v r. 325 ju „presunul“ na 21. marca), jesenná na 24. septembra, leto začínalo 9. mája, trvalo 94 dní, „obrat sinka“ (t.j. deň, keď sa postupné predlžovanie dňa mení na skracovanie) bol 24. júna; zima začínala 10. novembra, trvala 89 dní, a „zimný obrat“ („slnovrat“) bol 25. decembra. Tento kalendár platil a plnil viac-menej úspešne svoju úlohu do 16. stor. (v niektorých krajinách, napr. v Rusku, resp. ZSSR, do 20. stor.). Boli tu však aj problémy. Spomeňme aspoň dva, tie najzávažnejšie.

Prvým problémom bola značná nejednotnosť (trvajúca prakticky až do konca stredoveku) pri určovaní začiatku roku; ten bol presúvaný – napr. na 25. december, na 1. marec, 1. január, 1. september, 24. september, na Veľkú noc a i.

Bol to skutočný chaos – v rôznych obdobiach a na rôznych miestach platili odlišné kalendáre. Spomeňme aspoň tzv. grécku (byzantskú) indikciu (začína 1. sept. pred Novým rokom n.l.), podľa ktorej sa riadili pápeži do roku 1087. V Čechách sa začínal rok kedysi 25. decembra (tzv. stylus pragensis používaný do r. 1365); počas vlády Václava II. a Jána Luxemburského sa počítal začiatok roku 24. septembra. Tzv. „rímsku indikciu“ (Nový rok 25. decembra) používal najmä kňazský stav. Do polovice 13. stor. bol na Slovensku začiatok roku rovnaký ako v Čechách, potom sa prešlo na tzv. „uhorské“ datovanie (začiatok roku bol 25. marec), a od polovice 14. stor. bol oficiálne ustanovený Nový rok na 1. januára (niekde bol začiatok roku presunutý na 1. január až od r. 1621).

Druhý problém, ktorý sa ukázal byť veľmi naliehavým až po jednom a pol tisícročí, vyvstal z istej nepresnosti pri stanovení dĺžky roku (365,25 dní). Pôvodca výpočtu Sósigenes síce vedel, že rok trvá v skutočnosti o niečo menej, ale tento zlomok času pokladal za zanedbateľný. Išlo tu o 11 minút a 14 sekúnd za rok. Nie je to veľa, ale za stáročia sa toho „nazbiera“ (za 128 rokov je to celý deň). V 16. storočí zistili, že došlo k posunu už o celých 10 dní. A tak Luigi Lilius vypracoval novú reformu kalendára, ktorej platnosť bola vyhlásená 24.2.1582 pápežskou bulou (vydal ju pápež Gregor, preto sa nový kalendár nazýva „**gregoriánsky**“). K akým úpravám došlo? Predovšetkým bolo vypustených „nadbytočných“ 10 dní; rok má naďalej 365 dní a priestupný (366 dní) je každý 4. rok (čiže rok deliteľný 4), avšak (na rozdiel od juliánskeho) to platí s výnimkou rokov na prelome storočí (končiacich na ..00) nedeliteľných 400 (napr. r. 1900 je deliteľný 4, mal by byť priestupným, nie je ním však, pretože číslo 1900 nie je deliteľné 400; ale r. 2000 priestupným je – lebo je deliteľný nielen 4 ale aj 400). Pravoslávna cir-

kev „gregoriánsku úpravu“ neprijala, ale dodnes sa drží kalendára juliánskeho (rozdiel dnes činí 13 dní).

Z ďalších „reformiem“ (presnejšie pokusov o reformu) spomeňme aspoň **republikánsky kalendár**, ktorý bol zavedený vo Francúzsku po revolúcii: letopočet začínal dňom 22. 9. 1792 (bol to deň jesennej rovnodennosti), rok mal 12 tridsaťdňových mesiacov, „týždeň“ (dekáda) 10 dní; zrušený bol Napoleonom; v dobe Parížskej komúny ho obnovili – po dobu trvania komúny.

Pokiaľ ide o začiatok roku (a teda aj storočia a tisícročia), znovu zdôrazňujem, že 1. január platí až od 14. (niekde až od začiatku 17.) storočia, kedy došlo v tejto veci k akémusi „návratu k tradícii“, presnejšie k pôvodnému pohanskému kalendáru (juliánskemu).

Ako bolo už spomenuté, v r. 46 pr.n.l. Julius Caesar zaviedol nový kalendár, pričom začiatok roku bol stanovený na deň 1. január, ktorý bol zasvätený Ianusovi (v transkripcii aj Janus, Jan) – pohanskému bohovi „počiatku všetkých vecí, vchodu a východu (preto býva zobrazovaný s dvoma tvármi) a ochrancovi dvier a brán“.

Kresťania sa spočiatku riadili podľa židovského kalendára, neskôr prešli na „Diokleciánovu éru“ (nazývanú aj „érou mučeníkov“), ktorá sa začala r. 284 n.l. Prví kresťania nepoužívali rímsky letopočet, ani nepočítali roky podľa Ježišovho narodenia. Juliánsky kalendár ako základ kresťanského letopočtu bol prijatý na nicejskom koncile v r. 325, ale (ako bolo spomínané), bola tu nejednotnosť v určovaní začiatku roku (tá trvala vlastne počas celého staroveku a stredoveku).

Bolo to najmä štvrté storočie (kedy sa konal spomínaný koncil), ktoré sa vyznačovalo snahou (ba priam posadnutosťou) cirkevnej hierarchie, vzdialiť a distancovať sa od židovstva a priblížiť sa k pohanstvu – z ktorého ostatne v značnej miere pochádzala –, a to nielen v záležitostiach formálnych, resp. „svetských“, akou je napr. kalendár, ale, žiaľ, aj v mnohých vieroučných otázkach. (O tom viac v mojich predošlých knihách, najmä v **POZNANIE... – otázka života a smrti**).

Iná veľká zmena v kresťanskom kalendári, vlastne zárodok „kresťanskej éry“, t.j. počítania rokov „od narodenia Krista“ – AD (Anno Domini), má počiatok v 5. storočí. Autorom návrhu tejto zmeny bol opäť Dionýz Exiguus. V r. 421 bol tento opäť poverený úlohou vypočítať presný dátum Veľkej noci; on si však zaumienil vypočítať dátum narodenia Ježiša.

Vychádzal pritom z týchto skutočností: Kristus bol ukrižovaný keď mal 30 rokov – čo je, prirodzene, iba predpoklad (ako sa ukázalo nepresný), vstal z mŕtvych 25. marca, čo bola nedeľa. Podľa kalendára Diokleciánovej éry mala nedeľa pripadnúť na 25. marca v r. 279 (to bol v skutočnosti rok 1315 AUC – rímskeho oficiálneho letopočtu). Exiguus uvažoval, kedy predtým pripadla nedeľa na 25. marec; pri výpočte použil tzv. „veľkú indikciu“ (čiže cyklus 532 rokov, po uplynutí ktorého ten istý deň v mesiaci pripadne na ten istý deň v týždni a súčasne na tú istú fázu Mesiaca). Exiguus teda od r. 1315 odpočítal 532, dostal rok 783 AUC, od ktorého odpočítal 30 (predpokladaný Kristov vek) a dostal údajne rok narodenia Ježiša – rok 753 AUC. A tak navrhol, aby po roku 241 Diokleciánovej éry (t.j. 1277 AUC) nasledoval rok 526 AD (Anno Domini) – t.j. „od narodenia Ježiša“. Samotný výpočet i predpoklady, z ktorých vychádzal, boli problematické.

Návrh nebol jednoznačne prijatý. Neskôr sa však ujal. Rímski pápeži ho oficiálne zaviedli však až v 10. stor., a viac-menej „samozrejmosťou“ sa stal až od 15. storočia.

Opäť tu však boli problémy: napr. po roku 1 pr.n.l. (označme ho „-1“) nasledoval rok 1 n.l. („+1“); chybával teda rok „0“, čo bolo matematickým problémom a viedlo k mnohým nepresnostiam pri výpočtoch historických období prechádzajúcich z doby pr.n.l. do doby n.l. Nedostatok sa snažil odstrániť J. Cassini (1677-1756) tak, že napr. r. 2 pr.n.l. sa pri výpočtoch počítá ako -1 (r. 747 pr.n.l. sa počítá ako -746 atď.)

Náš letopočet a kalendár, ktoré vlastne určujú moment „predelu“ storočí a tisícročí, sú teda umelé, nespoľahlivé, nepresné – rok počiatku letopočtu je chybné vypočítané, dĺžka, a najmä začiatok roku (s čím súvisí aj začiatok storočia a tisícročia) boli mnohो razy menené – a aj preto tento „predel“ storočí a tisícročí nemôže byť skutočným „jubileom“ žiadnej významnej historickej udalosti, a už vonkoncom nie je „jubileom (okružným ani nijakým iným výročím) narodenia Ježiša“. Uvediem k tomu ešte niektoré ďalšie dôkazy:

Pokiaľ ide o **rok narodenia Ježiša**, povedali sme si ako sa k nemu dospelo (že predpoklady, z ktorých sa vychádzalo, neboli presné), aj že hneď od počiatku sa tomuto výpočtu veľmi nedôverovalo; a skutočne, porovnávaním s inými, presne známymi historickými dátami, sa chyba potvrdila: napr. Herodes Veľký, ktorý panoval v dobe narodenia Ježiša, zomrel v roku 4 pr.n.l.; Ježiš sa teda musel narodiť predtým, s najväčšou pravdepodobnosťou medzi r. 7 a 4 pr.n.l. Možno mnohí budú sklamaní, ale fakty svedčia o tom, že ani prelom rokov 1999/ 2000, ale ani 2000/ 2001 neznamená žiadne „okružle narodeniny“ nášho Spasiteľa.

A pokiaľ ide o **deň a mesiac „narodenia Ježiša“**, ten bol stanovený naozaj „originálnym“ spôsobom: pohanský sviatok – „deň narodenia nepremožiteľného Slnka“ („dies natalis Solis Invicti“),¹ slávený v deň slnovratu (ktorým, ako som spomenul, bol pôvodne 25. december) bol pretransformovaný na „deň narodenia Slnka spravodlivosti“ (t.j. Ježiša). Súčasne bol vykonaný pokus zmeniť tradíciu roztopašnej zábavy a neviazanej veselosti pohanských saturnálií na tradíciu oslavovania „kresťanských sviatkov radosti a veselosti“. O túto metamorfózu (či skôr „nový náter, prelakovanie“) sa pokúsil pápež Silvester v 4. storočí. Veľká väčšina kresťanov to však neprijala – až kým cisár Justín II. slávenie Vianoc jednoducho nenariadil cisárskym dekrétom (bolo to v roku 572).

Aj keď sa nevie, ktorý deň a ktorý mesiac (či aspoň v ktorom ročnom období) sa Ježiš narodil, isté okolnosti svedčia pre to, že to bolo asi v jesennom období; rozhodne však nie v decembri alebo januári – spomeňme si na údaj z Lukášovho Evanjelia, že v čase narodenia Ježiša „*boli v tom kraji pastieri, ktorí nocovali na poli a strážili si v noci stádo*“ (L 2,8) – ale v tomto ročnom období („vianočnom“) to nie je možné (nielen u nás, ale ani v Palestíne). Okrem toho je nepravdepodobné, žeby cisár Augustus nariadil sčítanie ľudu (ktoré si podľa vtedajších predpisov vyžadovalo veľké presuny ľudí) v zimnom ročnom období.

Možno ste si všimli, že som v predošlých vetách používal výhradne výraz „narodenie Ježiša“, nie „narodenie Krista“, ako sa často hovorí (alebo spieva, napr. „Narodil sa Kristus Pán...“). Prečo? Lebo Kristus sa nenarodil. Kristom sa Ježiš stal, keď ho Boh pomazal Duchom svätým (**Kristus** = **Christos** = **Mesiáš** = **Mášiach** = **Pomazaný**), a to sa stalo bezprostredne po jeho krste v Jordáne: „...*po krste, ktorý hlásal* (a vykonal) *Ján... Boh Duchom svätým a mocou pomazal Ježiša Nazaretského...*“ (Sk 10,37.38; viď aj Sk 4,27; Mk 1,9-11 a i.). Toto sa však udialo až v roku 27 n.l. (o tom podrobnejšie viď v mojich knihách **POZNANIE... – OTÁZKA ŽIVOTA A SMRTI A MOJE KRÉDO. – VERIM! ALE V ČO, KOMU A PREČO?**).

Na základe uvedených faktov by bolo vhodné, aby sme náš letopočet opäť označovali, a to zásadne, tak ako sme boli zvyknutí, teda „náš letopočet“, t.j. „n.l.“ (poprípade „pr.n.l.“), a nie „po Kr.“ a „pr.Kr“, resp. AD (Anno Domini) a AC, lebo tento letopočet naozaj nemá veľa spoločného s narodením Ježiša Krista.

Tým, čo vidia v „prelome tisícročí“ niečo „mystického“ (najmä kresťanom, ktorí – v takom či onakom zmysle – hovoria o „miléniu“, ktoré má nejaký súvis s biblickými prorocťami) by som chcel povedať, že predel „našich tisícročí“ v skutočnosti nie je ničím výnimočným a dni okolo neho sú takými istými ako všetky iné. Veď ony nielenže nijako nesúvisia s biblickými prorocťami, ale ani s časovými periódami (cyklami) ustanovenými Bohom.

Niektoré časové cykly totiž skutočne ustanovil (určil) Boh sám: jeden určil priamo v Zákone, ktorý dal ľuďom prostredníctvom Mojžiša – **tyždeň**, časový úsek (cyklus) siedmich dní; ďalšie tri časové jednotky, resp. periódy určil nepriamo – stanovením zákonitosti pohybu kozmických telies (Zeme, Mesiaca, Slnka) – dĺžku **dňa**, **mesiaca**, **roku**.? Naproti tomu **desaťročia**, **storočia**, **tisícročia**, ale aj **hodiny**, **minúty**, **sekundy** a pod. boli stanovené človekom. Pritom hrala úlohu matematika (vrátane číselnej sústavy a mier, ktoré v čase výpočtu platili) a „pragmatizmus“ (čo je záležitosť veľmi relatívna). Teda časové jednotky a periódy tejto druhej skupiny nemajú nič spoločného s Božím stanovením časov. Pre kresťana môžu mať

¹ Slávenie tohoto dňa bolo súčasťou rímskeho pohanského kultu „boha Slnka“.

² Uvediem aspoň niektoré biblické citáty, ktoré toto potvrdzujú: „*Šesť dní budeš pracovať..., ale siedmy deň je dňom odpočinku pre JHVH-ho, tvojho Boha.*“ (5M 5,13-14); „(Bože,) *Tvoj je deň a Tvoja je noc, určil si miesto nebeským svetlám i slnku.*“ (Ž 74,16); „(Boh) *utvoril mesiac, aby určoval čas.*“ (Ž 104,19).

význam z praktického hľadiska (ako miera času založená na konvencii), ale nemajú mať žiaden vplyv na jeho vieru a vzťah k Bohu; je napr. neprípustné, aby bol nimi ovplyvnený výklad Pisma (či už jeho prorockých alebo iných častí), bohoslužba a pod. Je tu však ešte iná, oveľa závažnejšia vec – **človek si dovolil meniť dokonca tie jednotky a periódy času, ktoré ustanovil sám Boh; konkrétne:**

a) **tyždeň**: Boh vo svojom Zákone stanovil, že týždeň – sedemdnňový cyklus končí siedmym dňom (šábatom, t.j. sobotou), ktorý má byť dňom pokoja a má byť zasvätený Jemu – Stvoriteľovi. Človek však „preložil“ tento deň na deň po sobote, t.j. na prvý deň týždňa!

b) **deň**: koniec dňa (a začiatok nasledujúceho dňa) bol určený západom slnka. Človek však stanovil rozhranie dní na polnoc.¹ Pri „starom“ zostali (najmä ak ide o stanovenie začiatku a konca soboty) okrem Židov iba niektoré menšie kresťanské spoločenstvá (napr. adventisti siedmeho dňa).

c) **mesiac**: táto časová perióda bola určená cyklom obehu Mesiaca okolo Zeme (veď podľa toho má aj názov); tento cyklus trvá približne 28 dní („lunárny mesiac“ = „mesiacový mesiac“); takýchto mesiacov je v roku približne 13. Ale človek rozhodol, že ich bude 12, a to podľa rímskeho (pôvodne egyptského), pohanského vzoru (niektoré sa dokonca dodnes menujú podľa pohanských bohov, resp. „zbožštených“ cisárov, napr. január, marec, júl, august).

d) stanovenie **začiatku roka** a určenie **letopočtu** zvlášť často podliehalo ľudskej svojvôli (viď vyššie).²

Ak som písal, že „človek si dovolil meniť jednotky a periódy času, ktoré ustanovil Boh“, koho som mal na mysli? Pochopiteľne predstaviteľov cirkvi – v čase, keď sa táto stala „svetovou supervelmocou“ a dovolila si nielen rozkazovať národom, ich panovníkom, ale meniť aj Božie ustanovenia. To sa udialo po „konštantinizácii“ cirkvi a upevnení moci pápeža (po 4. storočí). Daniel vo svojom prorocktví predpovedá príchod i dlžku neobmedzeného panovania tejto svetovej veľmoci: vo svojom prorocktví píše o nej ako o tzv. „malom rohu“ alebo o „štvrtom zvierati – vládcovi na zemi, odlišnom od ostatných (svetských) vládcov“, ktorý „bude hovoriť reči proti Najvyššiemu, trápiť svätých Najvyššieho. Bude chcieť meniť časy sviatkov i zákony“ a neobmedzená moc „mu bude daná do rúk na jeden čas, na dva časy a na pol času“ (Dan 7,8.23-25). Prorockto sa presne vyplnilo: všimnite ako predstaviteľia starovekej a stredovekej cirkvi kladli svoju autoritu nad autoritu Boha („menili svojvoľne Boží Zákon“; dokonca i ten základný – Dekalóg), ako prenasledovali tých, čo sa držali Božieho Slova („trápili svätých Najvyššieho“), ako „menili časy sviatkov“ (rušili sviatky stanovené Bohom a zavádzali nové, svoje). A táto neobmedzená moc trvala približne jedno a štvrté tisícročie („jeden čas a dva časy a pol času“ je podľa väčšiny vykladačov 1260 rokov) – od obdobia jej vzniku a upevňovania (4. – 6. storočie) do obdobia, kedy sa táto „všemocná moc“ začala oslabovať zvnútra (nástupu veľkých reformačných hnutí) a neskôr zvonka (osvietenstvo).

Pôvodným Božím ustanoveniam ohľadne času, časových períód (t.j. dňa, týždňa, mesiaca, nie však začiatku roku) a sviatkov zostali verní jedine Židia. Z kresťanských cirkví sa niektoré snažia vrátiť sa k týmto Božím ustanoveniam. Veľmi sa im to však nedarí; niet sa ani čo diviť – veď vo svete, kde platia svetské zákony a nariadenia (ktoré majú pôvod v nariadeniach onej spomínanej takmer pod druhého tisícročia vládnucej svetovej supervelmoci), to ani prakticky nie je možné (dariť sa to môže viac alebo menej úspešne iba jednotlivcom). Zdá sa, že v týchto veciach najdôslednejšie sú „mesiánske zbory“ v Izraeli (t.j. tí Židia, ktorí prijali Ježiša za Mesiáša, t.j. Krista, sú teda vlastne kresťanmi). Osobne som presvedčený, že práve od nich sa máme aj (ale nielen) v tomto veľa čo učiť.

1 Ešte v 17. stor. sa napr. bežne meral denný čas v Čechách dvojako: „starým spôsobom“, čiže podľa „českých“ hodín (deň končil západom slnka) a („po novom“), čiže podľa „nemeckých“ hodín (deň končil polnocou). Po Bielej Hore platili už výlučne iba „nemecké hodiny“.

V astronómii deň začínal zase na poludnie, a to až do 31.12.1924. Od 1.1.1925 platí tzv. „svetový čas“, ktorý sa meria od polnoci; je to stredný slnečný čas greenwichského poludníka, ktorý sa pokladá za nultý. Od neho smerom na východ a západ sa počítajú pásomové časy (smerom na východ hodiny pribúdajú, smerom na západ ubúdajú).

2 Ľudia jednoducho nerešpektujú fakt, že Boh určil aj sled mesiacov, resp. začiatok roku: „*Tento mesiac* (t.j. mesiac, keď izraelský národ vyšiel z Egypta, t.j. *nisan*) *bude pre vás začiatkom mesiacov; bude vám prvým mesiacom v roku.*“ (2M 12,2). Podľa toho by rok mal začínať mesiacom, keď Židia slávia paschu (pamiatku vyvedenia Izraela z egyptského otroctva) a my, kresťania, si pripomíname udalosti, ktoré (popri stvorení) sú najdôležitejšími v celých dejinách ľudstva – ukrižovanie a vzkriesenie Pána Ježiša Krista (pamiatka Poslednej večere a ukrižovania pripadá na 14. a vzkriesenia na 16. deň mesiaca *nisan*).

vrchnosťou) používajú terminológiu vymyslenú „filozofmi“ stojacimi vo vysokých úradoch cirkvi 4. storočia.

11. „NOVÝ VEK“ (NEW AGE)*

11.1. Podstata „Nového veku“, jeho „meno a miesto narodenia“

Čo je to Nový vek (New Age)?

„Nový vek“ (New Age) je názorové hnutie synkretického, novopohanského charakteru, ktoré sa (zdanlivo spontánne) v posledných desaťročiach šíri (takmer) po celom svete. Má rôzne viac-menej inštitucionalizované formy s viacerými ideovými a mocenskými špičkami, ktoré organizujú jeho šírenie. Možno ho oprávnenne označiť ako *celosvetové spiknutie proti kresťanstvu a jeho morálke – s konečným cieľom ovládnuť svet (ideologicky i mocensky) a nastoliť „novú morálku a kultúru“*.

Veľmi priliehavý názov „Spiknutie Vodnára“ má kniha jednej z najpopulárnejších vedúcich postáv tohto hnutia M. Fergusonevej. „Obdobie vlády Vodnára“, to je údajne práve „Nový vek“; „Vodnár“ sa spikol proti „Rakovi“, ktorý vraj zastupuje rybu (symbol Krista, teda kresťanstva); výsledkom tohoto spiknutia má byť ústup 2000-ročnej éry kresťanstva novej ére – „Novému veku“.

„Meno a miesto narodenia“:

Výraz New Age sa prvýkrát objavil v r. 1843 (v čase veľkého rozšírenia milenaristických náboženských siekt) ako názov periodika vydávaného utopicko-sociálno-spirituálnym spoločenstvom v Ham Common (USA). Druhýkrát sa tento názov objavil v roku 1906, keď A. R. Orange (1873-1934) začal v Londýne vydávať časopis „The New Age“. Spočiatku to bola tribúna liberálnych sociálno-politických názorov (v podstate išlo o nadviazanie na spomínaných utopistov z Ham Commonu), neskôr však – keď sa Orange začína intenzívne zaujímať o okultizmus a rôzne „duchovné učenia“ a kontaktuje sa s Teosofickou spoločnosťou – so zmenou zmysľovania editora mení sa postupne i obsah časopisu. A so zmenou obsahu časopisu nadobúda úplne iný význam aj to, čo stojí v záhlaví časopisu – samotný pojem „New Age“. V tridsiatych rokoch 20. stor. sa o šírenie myšlienok takéhoto „nového“ „Nového veku“ („New Age“) najviac pričínala Alice Baileyová, vedúca osobnosť spomínanej Teosofickej spoločnosti. Pojem „New Age“ sa po treťi raz dostáva do povedomia verejnosti – teraz však v už oveľa širšom meradle – po roku 1975. Rok 75. v každom storočí je podľa učenia teozofov mimoriadny (priaznivý pre realizáciu „synkretických plánov okultných majstrov“), a hnutie New Age sa to snaží využiť – otvorene začína „útokom dobývať svet“. Používa pritom rôzne prostriedky a metódy (raz veľmi agresívne, inokedy rafinované, nenápadné) – zďaleka to nie je iba presvedčanie alebo „meditácie“ (aká sa uskutočnila napr. na Silvestra 1986, keď o polnoci všetky strediská New Age sa pokúsili spoločnou meditáciou vytvoriť „silové pole“, ktoré malo ovplyvniť, zmeniť celý svet).

V poslednej štvrtine 20. stor. sa začali pri šírení učenia New Age používať metódy „osvedčené“ u ideológov a propagandistov rôznych politických strán a hnutí – masívne sa indoktrinuje pomocou masovokomunikačných médií, veľká pozornosť sa venuje mládeži (školám, učebným osnovám), infiltrujú sa rôzne vládne i mimovládne inštitúcie, používa (zneužíva) sa kultúra (pseudoumenie), ale i „prispôbená“ veda a alternatívna medicína (hojne sa pritom využíva akási vrozená vlastnosť mnohých ľudí – „túžba po tajomnom, zvláštnom“) atď.; útočí sa na skutočných kresťanov, sú označovaní ako „fundamentalisti“ (toto označenie nadobudlo veľmi pejoratívny charakter), diskreditovaní a neraz dokonca i odstraňovaní z miest, kde by mohli „prekážať“ pri šírení učenia „Nového veku“.

Hnutie sa k nám šíri – ako inak – zo Západu (darmo je, zdá sa, že stále platí staré „ex oriente lux“, z čoho vlastne implicitne vyplýva, že „ex occidente obscuritas“). Na-

* Vybraté kapitoly z knihy „NOVÝ VEK“ ALEBO KONIEC TOHOTO („STARÉHO“) VEKU?

šej verejnosti pojem „Nový vek“ („New Age“) celkom iste nie je neznámy, aj keď sa mnohí možno osobne s jeho vyznávačmi, najmä tými militantnými, nestretli (v tomto, vďaka Bohu, je situácia u nás o niečo lepšia ako na „Západe“, najmä v USA). Informácie, ktoré má náš človek o tomto hnutí, pochádzajú najmä z článkov a kníh, pričom u nás vydané knihy o New Age sú zväčša prekladmi prác amerických autorov. Je to celkom pochopiteľné, ak si uvedomíme fakt, že toto hnutie dosiahol najväčšej popularity (obľuby a rozšírenia medzi obyvateľstvom) práve v USA; okrem toho tam žijú, píšú, hlásajú, šíria všemožnými spôsobmi svoje učenie takmer všetci jeho súčasní „lídri“. Nie je to nič neobvyklé, veď v Amerike vždy boli najoptimálnejšie podmienky na šírenie akýchkoľvek názorov – vedeckých i pseudovedeckých, ušľachtilých i amorálnych, rozumných i šialených, kresťanských i antikristovských. A to napriek tomu, že väčšina z nich mala /má/ korene mimo územia USA (platí to aj pre „Nový vek“).

Dovoľte pár poznámok (úvah) o príčinách tejto „pozoruhodnosti“ Ameriky. Obyčajne sa hovorí o zvláštnej mentalite Američanov, alebo o špecifických spoločenských a politických pomeroch („klíme“) v ich krajine. Je to síce pravdivé, ale veľmi všeobecné konštatovanie. Pokúsím sa to preto (pravdaže, bez nároku na úplnosť) konkretizovať: onú „zvláštnu mentalitu“ a „špecifickú spoločenskú a politickú klímu“ vytvára vlastne tradícia založená na dvoch hlavných pilieroch: (1) na úcte k osobnej slobode a (2) na obdive osobných úspechov. Ad (1): Tento faktor zohral v minulosti, dokiaľ normy života americkej spoločnosti určovala kresťanská morálka, veľmi pozitívnu rolu (Amerika bola útočiskom mnohých vzácných ľudí prenasledovaných cirkevnou i svetskou mocou, čo jej prinieslo značný intelektuálny i morálny kapitál); ale dnes, keď tam kresťanské normy morálky prestali platiť, zmenila sa úcta k slobode na „uctievanie modly bezbrehého liberalizmu“, ktorý toleruje nielen najrozličnejšie názory, ale často aj vyslovene deštruktívnu činnosť jednotlivcov i skupín. Ad (2): Osobný úspech (kariéra v zamestnaní, popularita, získanie bohatstva) je síce silným zdrojom motivácie neúnavnej práce, ale má aj dve veľké nebezpečená: a) zväzda sklznúť na cestu nezákonnosti a nemorálnosti, b) zužuje záujem človeka na veci slúžiace tomuto úspechu. Jemu sa prispôbi všetko, a to dokonca nielen v živote jednotlivca, ale i spoločnosti. Napríklad systém vzdelávania poskytuje vysoké, ale jednostranné vzdelanie – hlboké, ale úzke, príliš špecializované (nie všeobecné) vedomosti. Dôsledkom toho je obmedzené „orné pole“ väčšiny Američanov.

Pravdaže, sloboda a vidina úspechu vždy lákala a láka ľudí z celého sveta. A tak sa Amerika stala kotlom, v ktorom sa miešajú a vzájomne ovplyvňujú kultúry a náboženstvá rozličných národov a etník; ale stala sa aj nádejou (či skôr „eldorádom“) rôznych „mesiašov“, ktorí inde neuspeli – stala sa ich útočiskom, ale aj „útočiskom“ (miestom, kam sa uchýlili, keď im „nepriali“ spoluobčania v ich starej vlasti, ale i miestom, z ktorého môžu bezpečne a úspešne útočiť a „dobývať svet“).

V minulosti platilo, že máloktoré hnutie, ktoré zaplavilo Ameriku, dosiahlo väčšieho rozšírenia v iných častiach sveta, a to i napriek veľkému úsiliu jeho „misionárov“. Toto však, žiaľ, neplatí o hnutí New Age, ktoré je značne rozšírené aj v Európe, najmä západnej. Možno je to dané zvláštnosťou hnutia (predovšetkým jeho synkretickým charakterom, čo spôsobuje, že si „každý si v ňom môže nájsť niečo, čo sa mu páči“), možno tým, že medzičasom hodne pokročila „amerikanizácia“ Európy. Európa (vrátane nášho štátu) totiž v poslednom čase začala nevidane usilovne kopírovať všetko, čo je americké (nezávisle na tom, či je to dobré alebo zlé, hodnotné alebo úpadkové), a to v kultúre, umení, ideológii, vzdelávaní, spôsoboch (životnom štýle), ba i v jazyku (preberajú sa mnohé jazykové zvraty a názvy i tam, kde existujú dobré domáce výrazy) – skrátka svetom sa šíri obrovská vlna „všeobecnej amerikanizácie“. A tak možno oprávnené očakávať, že dokonca aj oná „zvláštna americká mentalita“ sa zakrátko stane „mentalitou Európanov“ (teda aj väčšiny Slovákov) – žiaľ, mnohé symptómy tomu už dnes nasvedčujú.

Nemienim sa tu detailne zaoberať jednotlivými formami (odnožami) hnutia New Age rozšírenými v USA, pretože pre nás, Európanov nie je ani tak potrebné poznať typicky „americké“, často veľmi extravagantné, extrémne formy tohoto hnutia, ale skôr tie, ktoré sú navonok menej nápadné, no práve preto „bližšie“ nášmu človeku, a teda aj oveľa nebezpečnejšie. Rád by som tiež upriamil pozornosť na „euro-ázijské“ korene tohoto hnutia a na „európske špecifiká“ jeho súčasných, ale aj historických foriem, pričom, pravdaže, nemožno pustiť zo zreteľa jeho globálne – celosvetové (resp. „kozmicke“) ambície a nebezpečenstvo plynúce práve z týchto jeho ambícií. Niektorých typicky „amerických odrôd“ New Age sa dotknem len stručne, pretože, napriek spomenutej po-

sadnutosti kopírovať všetko americké, je pravdepodobnosť, že by sa tu tieto fantastické predstavy vo väčšej miere v dohľadnej dobe rozšírili, predsa len malá.

11.2. Korene a z nich vychádzajúce predstavy

Tí, čo skúmajú korene „Nového veku“, nemusia sa vo svojich zisteniach vždy stopercentne zhodovať. Závisí totiž na tom, ako „hlboko“ do histórie zamiera svoj pohľad, poprípade pôvod ktorých znakov (resp. tiež) hnutia skúmajú; tých je totiž nesmierne veľa, a nie všetky sú typické pre každú jeho odrodu. Niektoré z nich však predsa len možno pokladať za základné, typické, poprípade všeobecné atribúty učenia New Age; a práve na tie chcem zamerať pozornosť.

1. Prvým koreňom je humanizmus, ktorý je v podstate filozofickým vyjadrením naturalizmu, plodu racionalizmu 18. a 19. storočia.

Pozor: Nezamieňajte si „humanizmus“ (ateistický svetonázor) s „humanitou“ (s „ľudským“, čiže súcitným postojom!), alebo „racionalizmus“ (ateistické vyvyšovanie ľudského rozumu ako „jediného zdroja poznania“) s „racionalnosťou“ (s rozumným, logickým uvažovaním a hodnotením rôznych javov materiálneho i duchovného sveta).

„Nový vek“ preberá z humanizmu jednak predstavu vesmíru ako „uzavretého systému“,¹ v ktorom niet miesta pre Boha, jednak jeho vieru v neobmedzené schopnosti a možnosti človeka, t.j. akési „zbožštenie“ človeka.²

2. Druhým koreňom, ktorý úzko súvisí s predchádzajúcim, je evolucionizmus, t.j. veria, že život sa vyvíja (buď kontinuálne alebo v skokoch, pričom hybným motorom je vraj prirodzený výber a mutácie), a to od jednoduchého k zložitejšiemu; toto „zdokonaľovanie“ údajne dokonca prekračuje hranice druhov – čiže „evolúciou vznikajú nové druhy“. Pravda, autori učenia New Age si Darwinovu hypotézu, resp. predstavy súčasných neodarvinistov, „upravili“ pre vlastné potreby. Ich predstavy sú napr. (na rozdiel od názorov neodarvinistov) oveľa optimistickéjšie pokiaľ ide o prognózu vývoja (čiže o ďalší osud vyvíjajúceho sa sveta, no najmä človeka, ktorý by sa vraj mal vyvinúť v akéhosi „superčloveka“, ba vlastne „boha“ – homo sapiens sa má zmeniť v „homo universalis“); okrem toho darvinisti zameriavajú svoj pohľad viac do minulosti, zatiaľ čo tvorcovia názorov New Age do súčasnosti a budúcnosti (teda do „obdobia nového veku“).

Preto autori teórií New Age skôr ako v názoroch dnešných evolucionistov, hľadajú inšpiráciu v predstavách Theilharda de Chardina (1881 – 1955). Tento jezuita – „vedec“, ktorý sa pokúšal hovoriť o teológii, filozofii i do paleontológii,³ i u nás mnohými obdivovaný, rozšíril metódu „interpolácie“, používanú bežne evolucionistami (na vyplnenie „medzier“ medzi jednotlivými „vývojovými štádiami“) o „superponovanie ďalších vývojových štádií“ (prišiel s predstavou ďalšieho „vývoja“ človeka až po tzv. „bod omega“), čo je predstava veľmi blízka pohanským učeniam (hinduizmu a budhizmu), ktoré, ako si ukážeme, patria k ďalším dôležitým koreňom učenia New Age.

Väčšina popredných predstaviteľov New Age sa domnieva, že práve teraz sa dostáva ľudstvo do kritickéj fázy vývoja, kedy dôjde k radikálnym zmenám človeka (ľudstva); podľa niektorých dokonca už žijú medzi nami „pozitívni mutanti“, ktorí sú akýmisi prototypmi nového ľudstva (či skôr „božstva“). Práve z tejto predstavy vznikol spomenutý neuveriteľný optimizmus, presnejšie optimistická lož, šírená hnutím New Age. Tento ich optimizmus vzrástol najmä v poslednom čase, keď vedci začali s genetickými manipuláciami a keď sa im podarilo klonovať zvieratá (to znamená, že po „technickej stránke“

1 Vesmír ako „uzavretý systém“ znamená, že nie je otvorený zásahom zvonku (napr. od transcendentného Boha). Odmietnutie existencie Boha a nadprirodzena je otvorene deklarované v tzv. „Humanistickom manifeste II“ (z roku 1973). Aj podľa jednej z verzií učenia New Age je vesmír uzavretý voči zásahom zvonku (Boha), ale je napr. otvorený voči zásahom „ja“ (bude o tom zmienka neskôr).

2 I keď humanizmus, pravdaže, formálne výraz „zbožštenie“ nepoužíva (lebo Boha, ani „boha“ nepozná), pripisuje človeku často schopnosti a možnosti, ktoré nemá, nikdy nemal, ani nebude mať, a ktoré sú Božími atribútmi.

3 V paleontológii sa „preslávil“, mimo iného, tým, že sa zúčastnil na škandalóznom paleontologickom podvode, pri ktorom skombinovaním časti lebky orangutana a súčasného človeka bol vytvorený svojrázny „paleontologický nález“ – lebka tzv. „piltdowského človeka“.

nič už nebráni ani klonovaniu človeka) – nebude teda treba čakať na „prírodu“, človek jej môže „pomôcť“ pri vytváraní „superľudí“ a (čo je iste snom lídrov New Age) bude časom možné „vyrobiť“ klony vodcov, bojovníkov, robotníkov (podobne ako je to napr. u niektorých druhov hmyzu, a ako o tom snívali nacisti).

3. Tretím koreňom je orientálny panteistický monizmus. Z neho pochádza predstava splynutia vlastného „ja“ s vesmírom, s jeho podstatou (resp. „energiou“). Ide vlastne o „zmmodernizovanú“ verziu hinduizmu; rozdiel medzi predstavami hinduizmu a New Age je vlastne iba v akcente: Zatiaľ čo hinduista hovorí „átman je brahma“, ¹ čiže „ja“ nakoniec splynie s celkom, s božstvom (rozplynie sa v ňom, ako keď kvapka padne do mora), v New Age je dôraz na „ja“: „átman je brahma“ (najdôležitejšie je teda „ja“, od neho všetko závisí, ono je „stredom sveta“, je „boh“). O dôsledkoch takýchto predstáv si povieme neskôr.

Z východných, pohanských náboženstiev – hinduizmu a budhizmu (hoci v prípade budhizmu nie je celkom správne hovoriť o „náboženstve“, keďže budhizmus nepozná žiadneho boha) preberá „Nový vek“ aj predstavu o kontinuite života, putujúceho v „cykloch reinkarnácie“ z jedného živého organizmu do druhého (rastlina – zvierat – človek, poprípade i opačne), pričom platí tzv. „zákon karmy“: v súčasnom živote človek vlastne pyká za svoje chyby, za všetko zlé, čo popáchal v minulom živote, alebo, naopak, teší sa z výhod, z odmeny za „dobré“ („dobré“ v ich ponímaní) vykonané v minulom živote. Dlhá reťaz cyklov reinkarnácií nakoniec – ak jedinec dosiahne istý stupeň dokonalosti – končí... (a tu je rozdiel – v cieľi, ktorý sa snaží dosiahnuť hinduista, budhista a príslušník hnutia New Age):

...splynutím s „božstvom“ („brahma“) – v hinduizme

...rozplynutím sa v „nirváne“ (v podstate zaniknutí) – v budhizme

...dosiahnutím „kozmickeho (vesmírneho) vedomia“ – v New Age

(Pozri aj I.17. a v III.2.4.).

4. Z ďalších „koreňov“ (resp. „inšpiračných zdrojov“), ktoré dominujú aspoň v niektorých kruhoch („sektách“) hnutia New Age, treba menovať: animizmus a mytológiu (obdivovanie všetkých starých, najmä indiánskych náboženstiev, inšpirovanie sa nimi a viera v mýty a legendy), okultizmus (komunikovanie s duchovným svetom pomocou špiritizmu, tzv. „channelingu“ v hypnóze alebo inak zmenenom stave vedomia, využívanie astrológie a rôznych iných praktík); ale možno tu identifikovať aj prvky starovekého gnosticizmu, v iných skupinách zasa napr. súčasného bahá'izmu alebo munizmu.² (I keď sa učenie „hlavného prúdu“ New Age dosť výrazne líši od munizmu, niektoré skupiny sú ním silno ovplyvnené).

5. Konečne sú to klasické psychické (duševné) choroby alebo umelo navodené psychické poruchy (najčastejšie tzv. halucinogénmi, ako je LSD, meskalín a i., ale napr. aj akupunktúrou, hypnózou, jogou, transcendentálnou meditáciou a inými praktikami), ktoré sa považujú za akési prejavy spomínanej „odpúťanej mysle“. A práve tieto stavy jednoznačne narušenej, popr. zmätenej mysle (s patologickými prejavmi, ako sú halucinácie, bludy a pod.), a nie zdravé ratió, ani zdravá viera, vraj majú byť zdrojom pravého poznania. Samotný tento fakt hodne napovie zdravo uvažujúcomu človeku. A predsa, napriek vyššie uvedenému, hnutie New Age najviac svojich stúpcov získava práve z kruhov naturalistov, hrdo sa hlásiacich k „racionalizmu“. Je to paradox, ale iba na prvý pohľad; ak si totiž uvedomíme, že práve týmto ľuďom chýba ochrana, ktorú kresťanom dáva ich viera a Duch Boží, potom v uvedenej skutočnosti nevidíme nič paradoxného.

1 Átman je podstata („duša“) každého človeka; brahma je podstata („Duša“) celého vesmíru. Podľa predstavy panteistického monizmu (hinduizmu) celú realitu tvorí jeden neosobný prvok – najvyššie nekonečné súcno (bytie) – „boh“ (brahma).

2 O „Cirkvi zjednotenia“ (čiže Munovom kulte) a o Bahá'izme pozri kapitolu venovanú synkretickým kultom (III.2.3.).

Boli tu vymenované niektoré korene hnutia „Nový vek“. Výpočet nie je, pravdaže, úplný (o dôvodoch toho sme si už niečo povedali); niekomu možno bude chýbať medzi vymenovanými „koreňmi“ *teosofia*¹ (táto síce v súvislosti s New Age bola spomenutá, nie však medzi jeho „koreňmi“). Teosofiu som medzi korene hnutia New Age nezaračil preto, lebo podľa môjho názoru toto staršie synkretické učenie má vo vzťahu k novšiemu New Age celkom osobitné postavenie – je jeho priamym predchodcom (akýmsi jeho „prototypom“ alebo skôr „vývojovým medzistupňom“). Ak by sme obrazne učenie New Age prirovnali ku korune stromu, potom teosofia by bola skôr súčasťou kmeňa ako jedným z jeho koreňov. To isté platí aj o ďalšej, podobnej okultistickej spoločnosti – o *antroposofii*, založenej R. Steinerom (1861–1925).

Rôznorodosť „koreňov“ dáva tušiť, že i samo učenie bude rôznorodé, nejednotné. (I preto je vhodnejší názov „hnutie“ ako napr. „organizácia“, „náboženstvo“, sekta alebo kult). Patria k nemu naturalisti, zakladajúci si na „racionalizme“,² a popri nich mystici, komunikujúci s duchovnými bytosťami;³ sú tam rigorózní až militantní ateisti (vlastne antiteisti) i ľudia hovoriaci o „bohu“. V celku možno rozoznať v hnutí New Age štyri hlavné prúdy – ateistický, okultistický, deistický a teistický. Všetky však majú spoločné **dva základné znaky – synkretizmus a globalizmus**.

Synkretizmus: v „ateistickom prúde“ ide najčastejšie o prímes okultistických prvkov, ktoré je snaha prezentovať „racionálne“ (či skôr racionalisticky; pozri príslušnú pozn. pod čiarou). V „okultistickom prúde“ sa často vyskytujú prvky (alebo aspoň terminológia) teistická (dokonca kresťanská), a to spolu s prvkami ateizmu (napr. evolucionizmu) a pohanstva (hinduizmu, budhizmu a iných pohanských náboženstiev). Príslušníci „*deistického prúdu*“ veria v „slepého hodinára“, t.j. „boha“, ktorý „stvoril svet, ale sa oň nestará“, majú teda široký priestor „vysvetľovať“ dianie vo svete pomocou rôznych „kozmicých“ vplyvov, okultistických predstáv a pod. Aj v „*teistickom prúde*“ (ktorý u nás, zdá sa, dominuje) sú silné synkretické tendencie, prejavujúce sa nielen v tzv. „malom“ a „veľkom ekumenizme“ (viď stať o synkretizme – III.13), ale aj v preberaní prvkov okultistických („bielej mágie“, niektorých prvkov astrologie a iných povier), pohanských (viera v „reinkarnáciu“ a i.), ba dokonca ateistických (napr. darvinizmu; tzv. „kresťanský evolucionizmus“ je typickým príkladom „teisticko-ateistického synkretizmu“ – absurdnosť tohoto pojmu iba odráža absurdnosť snáh tých, čo sa pokúšajú takýto inkoherečný zlepenec vytvoriť). Teistický prúd New Age je vlastne to-žný s tzv. „šelmou z mora“, o ktorej sa píše v Jánovom Zjavení (viď stať STOJÍME NA PRAHU..., odsek „Formovanie šeliem...“ – I.17.4).

Pre kresťana je dôležité tiež vedieť, že všetky „prúdy“ (vrátane „teistického“) majú spoločné popieranie (priame či nepriame) jediného, pravého, osobného Boha (v ktorého veria kresťania, Židia, a v istom zmysle i moslimovia), a ďalej, že často vyvyšujú vlastné ego na úroveň Boha (človeku pripisujú moc a iné schopnosti, atribúty, ktoré patria iba Bohu).

Globalizmus:* všetky prúdy sa úporne snažia o najrôznejšie formy „zjednocovania“ a o šírenie svojej ideológie do celého sveta (vo všetkých „globalistických“ hnutiach a organizáciách zaujímajú predstavitelia

1 *Teosofická spoločnosť* založila v r. 1875 v New Yorku Ruska Jelena P. Blavatská, ktorá bola ovplyvnená najmä budhizmom, hinduizmom a brahmanizmom. O rozšírenie spoločnosti a propagáciu myšlienok, ktoré za svoje prijalो hnutie New Age (napr. okultizmus, komunikácia s duchovnými bytosťami prostredníctvom médií), sa pričínila najmä Alice Baileyová (neskôr založila tzv. Luciferovo spoločenstvo, ktorého dnešný názov je „Lucis Trust“) a slúži ako kultné plánovacie stredisko hnutia New Age).

2 Nadprirodzené javy si obyčajne vysvetľujú z „racionalistického“ hľadiska: napr. podľa nich médiá („channels“), primitívni šamani i moderní okultisti nedostávajú informácie od nadprirodzených bytostí, ale sú to ich „mimoriadne schopnosti“, ktorými sa dokážu „napojiť“ na akési „silové (energetické) pole“, ktoré údajne prestupuje celý vesmír. Pravdaže toto „pole“ (energiu) nedokážu bližšie definovať; len jedno-jediné „vedia“ – že „nemá nič spoločné s Bohom“, či s nejakými duchovnými bytosťami. Treba sa ich opýtať: je viera v akési „zázračné“ hypotetické „energetické pole“ (ktorému sú v podstate pripisované Božie atribúty) „racionálnejšia“, ako viera v samotného Boha, resp. v realitu duchovna?

3 Médiá (*channels*) nielen oznamujú „informácie“, ktoré dostávajú od duchovných bytostí, ale často tieto bytosti aj podrobne opisujú (napr. ich vzhľad – často až príliš telesný, postavenie v hierarchii, dokonca ich mená – často tiež až príliš ľudské). I keď nepopieram existenciu duchovných bytostí, skôr naopak, ony opísované bytosti sa až príliš svojím vzhľadom i konaním podobajú „bytosťam“ známym skôr zo snov a halucinácií.

Z najznámejších médií (mohli by sme ich nazvať „klasikmi“ v tomto „odbore“) spomeniem aspoň J. Foxa s dcérami, barónky Adelmu a Katarínu von Vay, E. Cayceho a A. Forda. V súčasnosti praktizujú toto „remeslo“ (treba povedať, že veľmi výnosné, najmä v Amerike) tisíce okultistov, ale i väčších či menších podvodníkov.

* Globalizácii je venovaná samostatná stať v tejto knihe (III.12.).

New Age významné vedúce miesta). Nevídanú expanziu učenia do istej miery uľahčuje práve jeho „synkretický“ charakter – obsahuje „zo všetkého niečo“, čo ľahko môže pomýliť, oklamať a zväbiť neinformovaných.

A práve najmä prostredníctvom týchto oklamaných, neinformovaných sa hnutie šíri po celom svete. Oni sú akýmsi „podhubím“, ktoré prerastá všetkými smermi a na ktorom miestami (často i tam, kde by sme to možno nečakali) vyrastú mohutné jedovaté „huby“ – plodnice plné výtrusov.

V nasledujúcej časti si ukážeme ako toto „podhubie“ vypadá, ale aj ako pomaly, takmer nepozorovane, ničí svojho „hostiteľa“, na ktorom parazituje – ako sa postupne rozkladá spoločnosť, popr. cirkev, ktorej hodnotové a mravné základy ukotvené v Bohu (v normách založených na Jeho Zákone), sú postupne rozožierané týmto zhubným „mycéliom“.

11.3. Spôsoby infikovania „Novým vekom“, prejavy a dôsledky „infekcie“

Niektorí ľudia v dobrom úmysle „urobiť niečo pre zlepšenie tohoto sveta“ aktívne pracujú v rôznych hnutiach, napríklad ekologických, pacifistických, feministických¹ a podobne, a ani netušia o čo v nich v podstate ide; neraz sú to totiž iba „filiálky“ hnutia New Age, cez ktoré sa nebadane šíria jeho myšlienky a podrývajú tradičné zásady, podľa ktorých žije spoločnosť (a ktoré majú korene v kresťanskej morálke). Treba však podoznieť, že nie všetky organizácie „zelených“, či bojovníkov za mier alebo za emancipáciu sú ovládané týmto hnutím.

V dnešnej dobe väčšina ľudstva našej planéty je vo väčšej alebo menšej miere vystavená indoktrinácii názormi New Age, ktoré sa ako záplava šíria z kníh,² časopisov, filmov, z koncertov skupín tzv. „populárnej hudby“, ale najmä z televízie, rozhlasu, a tiež zo škôl. Mnohí ľudia ani nebadajú, ako prostredníctvom spomenutých „vektorov“ (prostriedkov prenosu) vniká do nich „infekcia“, ako sa pomaly mení ich nazeranie na svet, ich hierarchia hodnôt, ako postupne začínajú akceptovať názory a predstavy, ktoré by možno pred rokmi boli rozhodne odmietli alebo sa im vysmiali.

Je tu záplava tzv. „mysterióznych“ filmov (i celých seriálov), relácií (alebo článkov) o „paranormálnych“ javoch, o „mimozemšťanoch“ a pod. Dnes existuje dokonca množstvo rozprávok s touto tematikou, čím sa začína s indoktrináciou už v útlom veku. (Spomeňme aspoň „Pokémonov“ a „Harry Pottera“).

Avšak i hodnotné, vysoko profesionálne, poučné prírodopisné a iné vedecké alebo vedecko-populárne filmy dostanú vždy takú konečnú úpravu (sú opatrené takým komentárom), aby jednoznačne propagovali evolučnú hypotézu; hoci niekedy samotný obsah filmu ju v skutočnosti spochybňuje, resp. úplne vylučuje. Nikdy v komentári nezaznie ani slovo o skutočnostiach spochybňujúcich platnosť tejto hypotézy, alebo o iných alternatívach vysvetlenia niektorých podivuhodných (doslova „zázračných“) skutočností, zaznamenaných vo filme (a v skutočnosti nachádzajúcich sa v prírode na každom kroku). To isté, a to dokonca ešte vo väčšej miere, platí aj o indoktrinácii evolučnou hypotézou v školách. V niektorých štátoch (najmä v USA, ale preniká to už aj do západnej Európy) je prísne zakázané na pôde škôl akýmkoľvek spôsobom šíriť kresťanské názory, pričom niektoré praktiky, majúce pôvod v pohanských náboženstvách alebo v okultizme (a svojou podstatou jednoznačne protikresťanské), sú súčasťou učebného alebo „relaxačného“ programu žiakov. Aj u nás došlo k takémuto pokusu. Spomeňte si na snahy Ministerstva školstva presadiť do škôl jogu. Možno niektorých, ktorí nepoz-

1 „Feministkám“ hnutia New Age vôbec nejde o emancipáciu žien, ale o totálne, všeobecné nastolenie „ženského princípu“ – vlastne vlády žien. Má k tomu poslužiť i tzv. „feministická teológia“, ktorá sa snaží nahradiť Boha (v „mužskej podobe“) božstvom ženským – ide predovšetkým o zavádzanie kultu „Matky Zeme“ (bohynia Gaia), ale aj iných prastarých kultov pohanských bohýň (Izidy, Astarty, Héry a pod.).

2 V knihe *Tajemství New Age* (v orig. Secrets of the NEW AGE) od K. R. Wade som našiel šokujúci údaj: jeden americký distribútor kníh o New Age uvádza, že rozširuje celkom 17000 (!) titulov do 3200 knižkupectiev, ktoré zásobuje.

nali pozadie týchto snáh, prekvapili pomerne ostré protesty cirkví a veľkého počtu rodičov. Fakt je ten, že tu išlo skutočne o viac, ako o „relaxáciu žiakov“ – išlo o pokus rafinovaným spôsobom pripraviť deti na to, aby postupne, nebadane prijímali prvky ideológie „nového veku“. Dosiaľ sa u nás mnohí domnievali, že podobné metódy boli „špecialitou“ iba tzv. „socialistického školstva“. Ukazuje sa, že nie, že komunizmus a New Age sa zhodujú v túžbe po ovládnutí myslenia ľudí, ako prípravy na ovládnutie sveta; a pravdaže, zhodujú sa ešte – v nepriateľstve voči kresťanstvu. Ale rovnaké ciele mal aj nacizmus a majú ich aj súčasní politickí „globalizátori“: všetkým ide o to isté (o ovládnutie sveta), hoci pri tom používajú odlišné metódy, rozdielnu taktiku.

Potom sú tu vyslovene amorálne filmy a literatúra – nerozlišujú dobré a zlé, morálne a nemorálne, či dokonca priamo propagujú zlo, násilie, nemravnosť. Kiná a televízia sú plné takých filmov a kníhkupectvá takých kníh. Je to náhoda, poprípade iba „zábava“, túžba pritiahnuť čitateľa (diváka) prostredníctvom „vzrušenia“? Nie. Pozrime ako sa na otázky morálky dívajú niektorí „lídri“ New Age:

Silná skupina lídrov New Age (napr. i populárna Shirley MacLaineová) energicky presadzuje zánik rozdielov medzi dobrom a zlom, lebo tzv. „vesmírne vedomie“ údajne v sebe nesie „jednotu všetkého bytia“, teda „jednotu bez morálnych rozdielov“: „ja“ je „boh“, a čo je momentálne výhodné pre moje „ja“, to je „dobré, morálne“. I keď nie všetci lídri hnutia v tomto s ňou súhlasia, treba zdôrazniť, že takéto „filozofické zdôvodnenie“ amorálnosti v podstate automaticky vyplýva už zo samotnej viery v reinkarnáciu a „zákon karmy“, ktoré sú jedným z pilierov učenia New Age: veď ak bieda a utrpenie v súčasnom živote sú „odplatom“ za zlý „predchádzajúci život“, a človek tak má niečo „odčiniť“ a súčasne urobiť si akúsi „zásluhu“, aby sa v „budúcom živote“ dostal na „vyššiu úroveň“ (čiže ak je životný údel spravodlivým trestom, či satisfakciou za minulosť a predplatením si budúcnosti), potom akákoľvek pomoc trpiacim, sociálna starostlivosť, dobročinnosť, skrátka všetko, čo by zmenilo životný údel človeka – všetko to by bolo iba nepriaznivým a neželaným zásahom do „zákona karmy“ (veď pomoc v núdzi a utrpení by iba predĺžila reťaz prevteľovania, a tým by vlastne v konečnom dôsledku trpiacemu uškodila). Preto napr. v Indii a v iných krajinách, kde prevládajú tieto nábožensko-filozofické predstavy, je taká ľahostajnosť, nevšímavosť voči ľudskému nešťastiu a utrpeniu. Na druhej strane: ak sa človeku vedie dobre, ak je napr. bohatý, je to „odmena“ za jeho „minulý život“; a preto v tomto systéme nemôže byť miesta pre nejakú sociálnu spravodlivosť (veď „spravodlivé“ je to, čo komu určila „karma“), pre sociálne cítenie tých, čo sa im „dobre vedie“, a vôbec pre individuálnu, či spoločenskú solidaritu s biednymi. A pokiaľ ide o morálku? Už som sa zmienil o tom, že snahou budhistu a hinduistu je skrátiť „reťaz reinkarnácií“ (oni netúžia vracieť sa na tento svet), a preto – z obavy pred návratom a reinkarnovaním do jedinca nižšieho stupňa (či už v zmysle spoločenského postavenia alebo dokonca biologického druhu) – snažia sa správať mravne (aspoň v ich ponímaní). V New Age je však reinkarnácia chápaná ako „nádej“ – ako možnosť „zopakovať si na vyššej úrovni“ to, čo tu človek prežil, poprípade ako možnosť vylepšiť to, čo možno „zbabral“ v tomto živote. A preto – načo sa znepokojovať zlom, ktoré konám? Veď ak to zaťažuje moju „karmu“, vždy budem mať možnosť „odčiniť“ to v „budúcom živote“. Načo sa teda správať morálne?

Ale k rovnakým záverom – k ignorovaniu morálky – musí dôjsť nakoniec každý dôsledný vyznávač názorov, uvedených v zozname „koreňov“ New Age sub 1. a 2. (t.j. humanizmu a evolučnej hypotézy):

Etické normy, ktoré deklaruje tzv. „Humanistický manifest II“, sa síce nelíšia od tradičnej morálky, ale skutočnosť je iná. Keďže tieto normy nestoja na žiadnom pevnom, nemennom základe (ako je napr. pre kresťanov Dekalóg a Kázeň na vrchu), ale ich zdrojom je iba „ľudská skúsenosť“, poprípade konvencie, ktoré sú veľmi variabilné (menia sa podľa historického obdobia, kultúrneho prostredia, prevládajúcich filozofických názorov, ale aj individuálnych predstáv a „potrieb“), nie sú ani stále, ani vše-

obecne záväzné; a okrem toho, keďže za nimi nestojí žiadna skutočná autorita (Zákonodarcu a Sudcu), neberú ich vážne, ako si ukážeme, ani samotní prominenti (tvorcovia názorov) humanizmu. Bolo by tu možné uviesť desiatky príkladov, ale pre ilustráciu bude stačiť citovať pár myšlienok populárneho a vplyvného ateistického (naturalistického) existencionalistu,¹ šíriaceho svoje filozofické názory najmä románmi, divadelnými hrami a apelmi – J. P. Sartra (1905-1980):

a) „Existencionalizmus je humanizmus“. Tento Sartrov výrok (vlastne názov jeho prednášky z r. 1945) uvádzam iba preto, aby neboli pochybnosti, kam jeho autor patrí (kam sa sám zaraďuje).

b) Vyvyšovanie („zbožšťovanie“) človeka humanistami, o ktorom už bolo hovorené, možno doložiť nasledujúcimi výroky J. P. Sartra: „Ak neexistuje Boh, je tu aspoň jedna bytosť, u ktorej existencia predchádza podstatu, bytosť, ktorá existuje ešte skôr, ako ju možno definovať nejakým pojmom, a... touto bytosťou je človek“, „...človek existuje, objavuje sa, prichádza na scénu, a až potom sám seba definuje.“ Teda človek nie je človekom, dokiaľ sa ním sám neurobí – stáva sa človekom podľa toho, ako nakladá s vedomím vlastného „ja“ a so svojím slobodným rozhodovaním: „Spočiatku človek nie je ničím. Až neskôr sa niečím stane, a on sám určí, čo to bude.“ Akcenty sú na: „ja“, „slobodné rozhodnutie“, „sám (človek) sa definuje, sám určí, čím bude“.

c) A aký je postoj J. P. Sartra k otázke morálky? Citujem: „...nikdy nemôžeme zvoliť zlo. Vždy si vyberáme dobro.“ Čiže dobré je všetko, čo si človek zvolí. (Ide vlastne o tzv. „solipsizmus“ – tvrdenie, že každý človek sám určuje hodnoty; teda, že vo svete existuje v podstate toľko „hodnotových systémov“, koľko je ľudí). Túto zásadu Sartre ešte lapidárnejšie vyjadril sloganom „Zakazuje sa zakazovať!“ Týmto heslom sa opájala najmä mládež, pod ním (od 60. rokov) nielen „demonštrovala“ svoju „nekonformnosť“, ale podľa neho aj konala – a ono sa stalo napokon „životnou filozofiou“ veľkej časti obyvateľov „civilizovaných“ krajín (a to dokonca aj tých, čo sa otvorene nehlásia k zásadám tzv. „liberalizmu“). Ale kde niet „zakazov“, tam niet noriem, kde nie sú normy, tam si každý robí čo chce; tam nielen niet morálky, tam končí normálne fungovanie spoločnosti, vlastne akéhokoľvek spoločenstva. Veď dokonca aj zvieratá a hmyz, pokiaľ žijú v spoločenstvách, majú svoje „normy“ (i keď im ich Stvoriteľ „vpsal“ nie do „Knihy Zákona“, ale do „knihy ich inštinktov“). Spoločenstvá zvierat, resp. hmyzu sa s jednotlivcami, ktorí by azda porušili tieto „normy“, vedľa veľmi radikálne vysporiadať. Tak je to aj v niektorých spoločenstvách ľudí; tak tomu bolo aj u nás, pokiaľ „humanistický liberalizmus“ (alebo „liberálny humanizmus“) nezačal deformovať najprv mysle ľudí, a potom aj legislatívu. (Ešte o tom bude reč neskôr).

Sartre žil podľa svojich „zásad“: amorálny bol jeho osobný život, a amorálnosť šíril aj vo svojom okolí, v celej spoločnosti – stal sa jedným z najväčších podnecovateľov ku zlu, k násiliu. Možno ho považovať za „krstného otca“ mnohých teroristických akcií i celých hnutí, ktoré sa od konca 60. rokov začali vo veľkom množstve šíriť po svete, a zvlášť obľudných rozmerov dosiahli najmä v niektorých štátoch Afriky a v Kambodži (ich protagonisti, napr. Polpotovi „spolupracovníci“, bývalí študenti v Paríži, sa otvorene hlásili ku svojmu „ideologickému krstnému otcovi“). A jeho dlhoročná konkubína S. de Beauvoirová založila militantné „feministické hnutie“, ktoré má na svedomí tiež mnoho zla, nešťastia i násilia (hoci ona sama v súkromnom živote zradila všetko, čo do „programu“ tohoto hnutia vložila a čo toto hnutie veľmi agresívne presadzuje).

Evolučná hypotéza (ktorá je v hnutí New Age celkom samozrejme prijímaná – je jedným z jeho koreňov) i sama osebe (aj bez podpory humanistických filozofov) vedie

¹ Naturalizmus zákonite vyúsťuje do nihilizmu; reakciou na túto skutočnosť bol vznik ateistického (naturalistického) existencionalizmu. Ten potvrdzuje všetky základné tézy naturalizmu okrem tých, ktoré sa týkajú podstaty človeka a jeho vzťahu ku svetu (hovori o „význame človeka vo svete, ktorý nemá význam“), pričom proti cirkvi a polit. stranám ponúka alternatívu, spočívajúcu vo vyzývavej doktríne individualizmu. Pozor však: Nezamieňajme si dva zásadne rozdielne filozofické smery – existencionalizmus ateistický a existencionalizmus teistický.

v konečnom dôsledku k popretiu morálky. Veď čo je hybným motorom evolúcie? Selekcia. A tá spočíva v boji o prežitie, v ktorom víťazí silnejší, t.j. „lepší“, zatiaľ čo slabší („menejcenný“) musí ustúpiť, zahynúť. Kde je tu miesto pre súcit, pomoc slabšiemu, pre morálku v tom zmysle, ako ju stále ešte (vplyvom kresťanstva) chápe väčšina našich ľudí (dokonca i tých, čo kresťanmi už prestali byť)?

O niektorých tragických dôsledkoch svetonázoru, v ktorom niet miesta pre morálku, svedčia známe smutné historické fakty. (O jednej obzvlášť obudnej „odnoži“ tohoto myšlienkového smeru, o nacizme, podrobnejšie píšem v knihe **„NOVÝ VEK“ ALEBO KONIEC TOHOTO („STARÉHO“) VEKU?**). Miernejšie, zdanlivo „nevinnejšie“ jeho dôsledky môžeme vidieť však i dnes všade okolo seba (šíria sa väčšinou pod „hlavičkou“, resp. heslom „liberalizmu“): je tu nevídaná explózia promiskuity, korupcie, zločinnosti vo všetkých „vyspelých“ („civilizovaných“) štátoch; legislatívne normy chránia zločincov, ale nezaručujú takmer žiadnu ochranu ich obetiam;¹ rôznymi právnymi normami je zaručená „sloboda podnikania“ pre šíriteľov pornografie a iných spôsobov podnecovania k promiskuite (prítom napr. problém AIDS-u sa nerieši opatreniami na obmedzenie jeho hlavnej príčiny – promiskuity, ale rôznymi komickými akciami – napr. „osvetou“ robiacou reklamu ďalšiemu odvetviu „erotického biznisu“ – výrobcom prezervatívov); súkromný majetok je chránený ako „posvätný“, a to nezávisle na jeho výške, charaktere a pôvode (i keď je zrejmé, že nebol, poprípade, že za daných okolností nemohol byť nadobudnutý čestným, resp. legálnym spôsobom); a pritom mnohí slabí, biedni, nevýbojní (časť práve obete tých „silných“, bývalé „zdroje“ ich „rozprávkových“ majetkov) sú ponechávaní bez ochrany, prípadne sú v mnohom odkázaní na pomoc „sponzorov“, alebo tých, ktorí ešte nepodľahli mysleniu „Nového veku“ (napr. cirkvi a ich diakonických, resp. charitatívnych zariadení). Aký je to protiklad toho, čo hlása a koná (raz viac, inokedy menej úspešne) kresťanstvo!

Legislatíva, vymedzujúca normy tejto „morálky naruby“ býva dokonca často pokrytecky vydávaná za tú „najhumánnejšiu“ – veď vraj v najväčšej miere chráni „ľudské práva“; čo na tom, že zločincov a podvodníkov! (teda „silnejších, schopnejších, úspešnejších“ – z hľadiska selekcie). „Humánnosťou“ je vysvetľované aj zrušenie trestu smrti, ba dokonca aj ochrana zvierat, ohrozujúcich zdravie a život ľudí, napr. veľkých dravcov alebo prenášačov nebezpečných nákaz (teda opäť „silných“, „úspešných“). Odvolávanie sa na humánnosť, či dokonca na Božie prikázanie je kamufláž a pokrytectvo.² Skutočnou príčinou tejto „humánnosti“ je viera tých, čo stoja pri tvorbe zákonov a verejnej mienky vo vedúcich (čiže najsilnejších) krajinách sveta (ostatné to od nich kopírujú) v reinkarnáciu, karmu (snaha nezasahovať do „zákona karmy“), resp. v evolúciu („v posvätnosť zákona prirodzeného výberu“).

Že dlhodobá, postupná, niekedy nenápadná, zato však dôsledná indoktrinácia vyššie uvedenými formami – pomocou článkov, kníh a filmov (či už „umeleckých“ alebo odborných), školskej výchovy – alebo inými spôsobmi, je naozaj účinná, dokazujú niektoré štatistické údaje z USA (u nás zatiaľ, pokiaľ viem, takéto prieskumy neboli robené): už

¹ No nejde iba o legislatívu (zákony, predpisy), ale aj o samotnú prax justície (o realizáciu „spravodlivosti“): napr. cynické počínanie si sudcov, dávajúcich príkazy k prepusteniu zadržaných zločincov alebo vynášajúcich nad nimi neveriteľne mierne, či dokonca oslobodzujúce rozsudky. Svoju veľkú negatívnu rolu tu zohráva aj korupcia, ktorá je najnebezpečnejšou práve v justícii (pozri aj stať II.2.). Ale tiež konanie advokátov, obhajujúcich zločincov, o vine ktorých sú sami presvedčení, a napriek tomu usilujú o ich nepotrebanie. Niektoré možno povie: „to je predsa ich práca, ich povinnosť“. Co je to však povinnosť? Je to nutnosť vykonať príkaz niekoho alebo niečoho. Tým „niečím“ môže byť chamtivosť (túžba po zisku), pýcha (túžba po sláve), ale aj svedomie, aj Boží Zákon (rešpektovanie Božej spravodlivosti). Záleží na každom, plnenie príkazu koho (čoho) pokladá za svoju povinnosť. Každý si sám vyberá svojho pána, ktorému chce slúžiť. Zodpovednosť je iba na ňom! Pred Bohom ani pred vlastným svedomím (pokiaľ ho ešte má) nepomôže mu žiadna výhovorka na „profesionálnu povinnosť“.

Skrátka, ochrana delikventov je v popredí záujmu zákonodarcov i justície. Potvrdilo sa to aj v istej diskusnej relácii Slovenského rozhlasu, kde generálny prokurátor priznal, že je poriadaných množstvo medzinárodných konferencií právnikov zaoberajúcich sa „ochranou práv obžalovaných a odsúdených“ (často páchatelov zločinov), ale nepamätá sa, žeby bola jedna-jediná konferencia, kde by sa rokovalo o ochrane ich obetí.

² V Dekalógu naozaj nachádzame prikázanie „nezabíjať!“, avšak v originálnom texte je použitý výraz, ktorý znamená ukladať (teda samozrejme protizákonné) zabitie človeka, t.j. vraždu. Božie prikázanie sa teda netýka spravodlivého trestu smrti (ten je v Božom Zákone dokonca viackrát vyslovene prikázaný), a už vonkoncom nie zvierat.

začiatkom osemdesiatych rokov celá štvrtina Američanov verila v reinkarnáciu, okolo 80 miliónov z nich sa riadi radami astroológov v tlači, obrovské množstvo ich vyhľadáva rôznych „veštcov“ a „liečiteľov“.

Pozoruhodné je zistenie, ako iracionálne koná veľká časť spoločnosti, pýšiacaj sa svojou „racionálnosťou“. Ľudia vo veľkej miere využívajú napr. „informácie“ získané pomocou tzv. „duchovnej komunikácie“ („channelingu“), čiže prostredníctvom špiritistických a iných „médií“, veria astrologickým a iným „vešteckým“ predpovediam, hoci napríklad pri jednom výskume, konanom v r. 1985 v USA, bolo zistené, že z 550 predpovedí sa splnilo iba 24, t.j. celých 95 % predpovedí sa nesplnilo.

Iní vyhľadávajú „liečiteľov“, používajúcich rôzne okultistické, popr. „šamanské“ praktiky. Tu sa trochu pristavíme, a to z dvoch dôvodov: jednak je tento jav veľmi rozšírený aj u nás, jednak mnoho ľudí nemá často ani len predstavu o tom, čo zo širokého sortimentu tzv. alternatívnej liečby sem patrí a prečo je to pre kresťana neprijateľné.

Treba však povedať, že nie všetky metódy alternatívnej medicíny (t.j. tej, čo sa nevyučuje na lekárske fakultách, a je teda neoficiálna) patria medzi praktiky okultistické, resp. šamanské.

Kedže v tejto oblasti je medzi ľuďmi veľa nejasností, a problém je veľmi aktuálny aj u nás, povedzme si o tom niečo podrobnejšie:

Holistické metódy uzdravovania. Pod pojmom „holizmus“ sa rozumie zdôrazňovanie celku pred jeho časťami, resp. akýsi princíp celosti (celistvosti), komplexnosti. Z takejto definície by vyplývalo, že ide o veľmi racionálnu, správnu zásadu. Skutočne, zásada, že pri liečbe sa treba zaoberať celým organizmom, a nie zamerať pozornosť iba na jeden symptóm (príznak) alebo orgán, je správna a rešpektuje sa (alebo aspoň mala by sa) aj v oficiálnej medicíne. Pri spomínaných „holistických metódach“ však ide o niečo úplne iné – tam pojem „celistvosť“ sa chápe mysticky, a okrem toho nevzťahuje sa iba na celistvosť organizmu, ale vlastne celého vesmíru – niekedy sa hovorí o „kozmickej energii“, inokedy o „silách z duchovného sveta“ alebo o iných „paranormálnych“ javoch – a ide tu teda o zapojenie „vesmírnych síl“ („energie“) do uzdravovania, pričom sa používajú rôzne praktiky, často veľmi podobné rituálom pohan-ských šamanov. A práve prítomnosť týchto „šamanských“ metód pri vyšetrovaní a liečení – môžu to byť rôzne tajomné úkony (pohyby, dotyky, popr. slová), predmety nezvyčajné alebo poznačené mystickou symbolikou (najčastejšie virgule, kyvadlá, kryštály, sviečky, občas však aj veľmi kuriózne veci), zmienky o „aure“, „energii“, „magnetizme“, „kozme“, „karme“ a pod. – to všetko jednoznačne svedčí o tom, že máme do činenia s okultizmom alebo podvodníkom. (Bližšie o niektorých konkrétnych metódach alternatívnej medicíny sa zmieňujem v inej časti tejto knihy – v „Dodatku“ kapitoly **O CHOROBE A UZDRAVOVANÍ – II.15.5**.)

To boli stručne opísané spôsoby, ktorými hnutie New Age cez rôzne svoje filiálne organizácie a inštitúcie, ako aj za pomoci obrovskej armády jednotlivcov – „aktivistov“ (mnohých veľmi „cieľavedomých“, ale aj takých, ktorí si konečný cieľ toho, na čom sa podieľajú, ani neuvedomujú) ovplyvňujú masy. Hlavným cieľom je oslabiť, podkopať alebo zdeformovať kresťanskú vieru najširších vrstiev ľudí (vytvoriť ono spomínané podhubie), aby sa pripravila pôda pre realizáciu hlavného cieľa lídrov hnutia – ovládnuť nielen ideologicky, ale aj mocensky celý svet (podľa ich predstáv dokonca celý kozmos). O tomto si niečo povieme v časti o novodobých „globalizačných snahách“ lídrov New Age.

Teda „New Age“ – to nie sú „iba myšlienky“, názory, to je usilovanie o zmenu tohoto sveta, a súčasne o jeho ovládnutie. Naznačil som, akými cestami o to hnutie usiluje. Že to myslia naozaj veľmi vážne, do-svedčuje aj okolnosť, že už dnes existujú akési „prototypy“ ich vysnívanej spoločnosti – experimentálne mestáčky, komunity, kde v podstate ako „štát“ v štáte, „civilizácia“ v civilizácii, žijú „pionieri“ toho hnutia. V Európe sú najznámejšie dve takéto enklávy: 1. **Findhorn** v severnom Škótsku. Je tu farma, resp. veľké záhradníctvo a škola (založili ju manželia Caddyovci začiatkom šesťdesiatych rokov), kde žije trvalo silná komunita. Pre hnutie má zrejme veľký význam; dokazuje to skutočnosť, že všetci významní vodcovia hnutia toto miesto navštívili, alebo v ňom dokonca nejaký čas žili. 2. **Damanhur** – „Mesto svetla“ v severnom Taliansku (v Piemonte). Založil ho Oberto Airaudi v r. 1975. Žije tam asi 700-členná komunita na území veľkom 185 ha. Majú vlastnú vládu, súdnicstvo, bezpečnostnú službu, školstvo (vrátane univerzity), vlastné peniaze, tajný jazyk, noviny, televízny vysielač atď. Je tam rozsiahly podzemný chrámový komplex a tzv. „reinkarnačné laboratórium“. V ezoterike tejto komunity prevažujú prvky staroegyptského pohanstva. Majú veľkú podporu mnohých „silných“ (napr. strany „Forza Italia“, a osobne Silvia Berlusconiho).

Na tomto mieste je treba ešte spomenúť **Glastonbury** v južnom Anglicku, akési pútnické miesto stúpencov hnutia New Age. (Pišem o ňom podrobnejšie v súvislosti s tzv. „posvätným grálom“ v knihe „**NO-VÝ VEK**“ ALEBO...).

Chcel by som na tomto mieste veľmi dôrazne upozorniť, že všetko, čo ponúkajú vyššie vymenované praktiky a k čomu vedú spomenuté metódy – či už ide o indoktrináciu rôznymi novopohanskými predstavami, o okultistické postupy, sľubujúce „spojenie so záhrobím“ (event. s duchovnými bytosťami alebo „kozmickými silami“), či predpovedanie budúcnosti, vyličenie, alebo jednoducho zvädzanie k nemorálnosti a bezohľadnosti – to všetko je v príkrom rozpore s učením Biblie. Preto ľudia, ktorí podľahli týmto zvodom, prestali byť kresťanmi (ak nimi vôbec niekedy boli). To si treba uvedomiť! Neexistuje totiž také „kresťanstvo“, ktoré by praktizovalo niečo, čo je s ním nezlučiteľné. Človek skrátka nemôže byť súčasne kresťanom i pohanom, nemôže byť nasledovníkom Krista i antikrista!

Konečným cieľom prominentov New Age (ktorí sú totožní s lídrami rôznych „globalizačných“ projektov) je ideologické i mocenské ovládnutie sveta; v tom spočíva jeho hlavné nebezpečenstvo. Na to by sme nemali zabúdať. (O konkrétnych projektoch a postupoch „globalizátorov“ politických i ideologických pojednávajú nasledujúce dve state – III.12. a III.13). Je tu však aj iné nebezpečenstvo – nepriame: mnohé národy (alebo aspoň ich významné politické sily a hnutia) reagujú na globalizačné procesy opačným extrémom – vystupňovaným nacionalizmom (dá sa to možno vysvetliť akýmsi „obránnym inštinktom“). Nacionalizmus však nie je o nič lepší ako globalizácia. Ide pri ňom v podstate o istú formu „nosizmu“, čiže „kolektívneho egoizmu“, ktorý je vlastný napr. aj rasizmu a iným zvrhým ideológiám založeným na predstavách „vlastnej výlučnosti“, v podstate pýchy. Obvyčajne však nezostane iba pri pýche, vyvyšovaní sa nad iných, ale takmer vždy je tu snaha vnucovať svoje predstavy druhým, presadzovať svoje záujmy na ich úkor, či dokonca si ich podrobiť. Reakciou „tých druhých“ je vzdor, odpor, nenávisť. Reakciou Boha je preklatie. Výsledkom je nepriateľstvo, násilie, morálna devastácia, nešťastie – plody zotročenia satanom.

Ale „globalizátori“ vedia často šikovne využiť aj (zdanlivo) protipólné nálady a tendencie – teda aj nacionalizmus a iné formy „nosizmu“, vyúsťujúce takmer pravidelne do separatizmu – pre svoje ciele. Totiž tam, kde sa im nedarí „zjednocovať“ (podmaňovať si) národy na základe „dobrovoľnosti“, neváhajú použiť aj silu (prítom nejde iba o akcie viac-menej individuálneho teroru, ale aj rozsiahle vojenské akcie s obrovským nasadením špičkovej vojenskej techniky – tisíce lietadiel, rakiet, bômb a i.). No a vtedy sa hľadajú „zámienky“ na ospravedlnenie týchto hrozných činov. Najčastejšie je to „ochrana ľudských práv menšín“ – národných, etnických, náboženských. (Je to ostatne stará metóda: použili ju napr. už nacisti v r. 1939 pri rozbití ČSR; a nedávno sa stala priam klasickým príkladom Juhoslávia). Prítom je však dôležité si všimnúť, že vždy ide o „menšiny“ nimi vopred starostlivo vybrané, „pripravené“ (ideologicky spracované) a nakoniec i vyzbrojené;¹ iné menšiny, vystavené skutočnému bestiálnemu prenasledovaniu, doslova genocide – napr. kresťanské komunity v moslimských a hinduistických štátoch² – ich nechávajú úplne ľahostajnými. Tieto skutočnosti jasne ukazujú, aká je pravá motivácia „humanitných“ akcií „vládcov sveta“.

Výraz „vládcovia sveta“ nie je nadnesený: lídri New Age ovládajú totiž už dnes politiku, ekonomiku, kultúru, dokonca i šport v najsilnejších a technicky najvyspelejších štátoch sveta (majú však svojich ľudí aj v niektorých cirkvách, resp. v „ekumenických“ a „celosvetových“ cirkevných organizáciách).³

Okrem toho však tiež riadia veľkú časť podsvetia – mnohé klany medzinárodných (ale i „našich, domácich“) zločineckých organizácií. Každému uvažujúcemu človeku musí byť jasné, že mafia by mnohé

1 Vôbec nie je dôležité o akú menšinu ide, ani aké sú skutočné pomery, v ktorých žije; jedine dôležitý je štát, na ktorého území sa nachádza, ktorý „treba potrestať“, resp. oslabiť alebo rozbiť.

2 Podľa správy Nemeckej evanjelickej aliancie len v roku 1998 tam 163 000 ľudí umrelo mučeníckou smrťou; a v posledných rokoch počet ľudí umučených pre vieru stúpa o cca 3000 ročne.

3 Je pre nich charakteristická napr. horlivá spolupráca s politikmi v realizácii globalizačných plánov, alebo „ekumenická“ spolupráca s „bratmi moslimami“ (pri súčasnej, už spomenutej, ľahostajnosti voči bezohľadnému vraždeniu, vyhánaniu z domov, podpaľovaniu chrámov, rozbíjaní rodín a inému nepredstaviteľnému prenasledovaniu kresťanov práve týmito „bratmi“). (Pozri aj III.12. a III.13.).

zo svojich „akcií“ bez spolupráce s časťou polície nemohla realizovať. Nad touto „spolupracou“ držia „ochrannú ruku“ niektorí politici; no táto „ruka“ neraz nielen chráni páchatelov zla, ale aj poťahuje povrázkami, ktoré animujú (oživujú a riadia) oného hrozivého „Molocha“ resp. „šelmu“ (podľa biblickej terminológie).

Učebnice dejepisu nás informujú o niektorých dávnych udalostiach, ale nič sa z nich nedozvieme o skutočnej podstate diania v minulosti (o tomto podrobnejšie píšem v knihe **NOVÝ VEK, ALEBO KONIEC TOHOTO („STARÉHO“) VEKU?**); to preto, lebo historici ignorujú motivácie dejinných udalostí – to, čo za nimi v skutočnosti stálo (tzv. „neviditeľné dejiny“). Toto sa však týka nielen historikov, ale aj nás, ktorí sledujeme súčasné udalosti. Mnohým nie je dané vidieť, čo je za nimi, čo v skutočnosti formuje politiku, ekonomiku, čo je príčinou konfliktov, či naopak – nepochopiteľného „zblížovania sa“, tolerovania netolerovateľného (pri súčasnom ničení hodnotného, vzácneho).

Upozorňovanie na nebezpečenstvo toho, čo sa dnes deje, môže človeku vyslúžiť obvinenie z „démonizácie“ (tak ako boli kedysi obviňovaní tí, čo upozorňovali na podobné javy pri nástupe nacistov). Riskujem toto obvinenie, lebo upozorňovanie ľudí na tieto skutočnosti pokladám za dôležitejšie, ako vlastnú reputáciu v očiach niektorých. Viem síce, že ani takéto upozorňovanie nezabránia nástupu „nového veku“, čiže v proctvách Biblie opísaných „dní konca“, no aj tak vystríhanie kresťanov má zmysel: aby sa „neklaňali šelme“ (Zj 14,9,10), t.j. aby nepodľahli zvodom učenia Nového veku, či dokonca, aby nespolupracovali pri realizácii jeho diabolských plánov. Lebo platí: *Kto pácha nepravosť, nech ju pácha ďalej; špinavý nech sa špiní ďalej; ale spravodlivý nech ďalej koná spravodlivosť a svätý nech sa ďalej posväčuje.* (Zj 22,11).

12. GLOBALIZÁCIA – CESTA K „NOVÉMU SVETOVÉMU PORIADKU“

„Spolčujte sa, národy, no deste sa... Chystajte plány, tieto však budú zmarené; robte prehĺásenia, ale neuskutočnia sa.“ (Iz 8,9-10).

„Vodcovia tohoto ľudu sa stali zvodcami a tí, ktorých vedú sú zmätení.“ (Iz 9,15).

„Beda tým, čo vydávajú zlé nariadenia a nespravodlivé predpisy.“ (Iz 10,1).

„Beda tým, ktorí nazývajú dobré zlým a zlé dobrým, ktorí vydávajú tmu za svetlo a svetlo za tmu, horké za sladké a sladké za horké.“ (Iz 5,20).

„Beda tým, ktorí sú múdri vo vlastných očiach a rozumní sami pred sebou.“ (Iz 5,21).

Zatiaľ čo výraz „Nový vek“ (New Age) sa obvyčajne používa na pomenovanie ideológie („náboženstva“) „nového svetového poriadku“, slovo „globalizácia“ označuje jeho postupné presadzovanie v oblasti ekonomickej, politickej, legislatívnej a vojenskej. Ide teda vlastne iba o rôzne zložky (komponenty) jedného procesu (mohli by sme tiež povedať: cieľ je jeden i stratégia je jedna, ale sú tu viaceré fronty, a na každom z nich sa používajú rôzne zbrane, ako aj rozličná, a často i meniacia sa taktika).

Dosiaľ sme sa zaoberali najmä jedným „komponentom“ – učením (ideológiou) Nového veku, i keď sme sa občas dotkli aj niektorých ďalších (tam, kde ich previazanosť bola veľmi zrejmalá). Teraz sa podívajme, aspoň v stručnom prehľade, na spomenuté ďalšie „fronty“ boja za „nový svetový poriadok“ – na globalizáciu.

Svetovládne ambície projektantov „nového svetového poriadku“ nie sú ničím novým. Mali ich, a do veľkej miery i naplnili, napr. aj vládcovia starovekého Ríma (tzv. „Pax Romanum“, v skutočnosti vojenská a politická moc Ríma siahala od britských ostrovov po hranice so Sýriou). Aj v stredoveku mali mnohí svetskí panovníci takéto ambície (spomeňme si napr. na tzv. Svätú ríšu rímsku, na Karola Veľkého a jeho nasledovníkov), ale vcelku zostali nenaplnené; i preto, že tu bola silná konkurencia – cirkev, ktorá mala obrovskú moc ekonomickú i politickú a ovládala svetských vládcov. Ale ani svetovládne ambície cirkevných vládcov sa nenaplnili; ich moc bola oslabovaná početnými vnútornými rozpormi, ktoré vyúsťovali dokonca v štiepenie (rozdelenie): prvou veľkou

schizmom bola cirkev postihnutá v 11. storočí, neskôr sa po nejakej dobe rímsky pápež musel deliť o moc s pápežom avignonským, ba istý čas tu boli dokonca súčasne traja pápeži. Ale k najväčšiemu oslabeniu autority i moci cirkevnej hierarchie došlo v čase veľkých reformačných hnutí (v Čechách, v Nemecku, Švajčiarsku, Anglicku a inde). Ale to sme už na začiatku novoveku. Najväčšie „novoveké“ pokusy o svetovládu, o mocenské ovládnutie nášho kontinentu (ak nepočítame veľkú expanziu Turkov, tak ako sme sa nezmiňovali o výbojoch Tatárov na obrovských plochách Ázie a Európy v 13. storočí) podnikli Napoleon Bonaparte, Benito Mussolini a Adolf Hitler. Pravda v arzenáli ich zbraní (najmä dvoch posledne menovaných) nechýbala ideológia (o jednej z nich, o nacizme, podrobnejšie píšem v knihe „**NOVÝ VEK**“ **ALEBO...**). V priebehu dejín sa postupom času táto zbraň dostáva stále viac a viac do popredia (okrem nacizmu sme tu spomenuli komunizmus a učenie New Age); ale ani vojenská moc, ani ideológia žiadnemu so zmienených „ašpirantov“ na svetovládu nepomohla dosiahnuť vytúžený cieľ. No zbrane sa postupne modernizujú, stávajú sa účinnejšími, nebezpečnejšími – platí to o zbraniach, používaných vojakmi, ale aj o tých, ktoré používajú politici a ideológovia; ich najnovšou a najúčinnejšou zbraňou sa stala „dobrovoľná“ politicko-vojensko-ekonomická integrácia štátov – globalizácia.

Pri vzniku myšlienky „globalizácie“ pravdepodobne zohrala svoju úlohu aj „nostalgia“ bývalých koloniálnych mocností, presnejšie – ich snaha vykompenzovať stratu, ktorá ich postihla následkom rozpadu (zámořského) koloniálneho systému po 2. svet. vojne. Ukazuje sa, že kolónie „nezámorské“ – „satelity“ v bezprostrednej blízkosti „metropol“ budú istejšie, a pritom možno aj výnosnejšie; ide teraz iba o to, presvedčiť politických vodcov malých štátov (kandidátov na kolónie), aby sami zatúžili po „integrácii“. Ako sa ukazuje, nie je to vôbec ťažké: politici malých štátov vždy túžili, túžia a budú túžiť mať protektora – silného „brata“ (prečo, to si za chvíľu vysvetlíme).

Na scéne sveta sa teda objavila nová zbraň – vojenské výboje nahradila integrácia, novou taktikou sa stala – „dobrovoľná“ globalizácia. Tá spočíva v postupných krokoch (politických, ekonomických, legislatívnych), ktoré vedú k likvidácii suverenity národných štátov, k budovaniu „superštátu“; veľký význam sa pritom kladie nielen na pragmatické opatrenia, ale aj na propagandu, ktorá sa stáva veľmi účinnou, a teda aj nebezpečnou zbraňou.

Práve v dnešných časoch sme svedkami neuveriteľne intenzívneho nasadenia tejto zbrane – propagandou sa „masírujú mozgy“, a to nielen zo strany politikov (na mítingoch a iných akciách politických strán), ale aj v školách, a najmä prostredníctvom médií: témou č. 1 sa stala globalizácia („začleňovanie do európskych a transatlantických politických, ekonomických a vojenských štruktúr“). Obrovské obrátky nabrala táto kampaň najmä po zjednotení Nemecka, ktoré (spolu s USA) hrá v týchto snahách kľúčovú rolu (toho, kto pozná históriu, by to nemalo prevapíť) a ide vo svojich plánoch najďalej; napr. minister zahr. vecí Nemecka J. Fischer začiatkom roku 2000 hovorí o Európskej únii už ako o budúcej federácii s „jednou hlavou“ štátu.

Niektó si možno povie: „No, a čo na tom; ak to prinesie rozvoj ekonomiky, obchodu a trvalý mier – teda blahobyt ľudstva, čo na tom, že sa národy vzdajú svojej suverenity?“ Na takúto námietku by som rád uviedol dve pripomienky:

1. Národný štát je jednou z najstarších inštitúcií v histórii a celkom nevymizne nikdy, ani po realizácii globalizácie a nastolení „nového svetového poriadku“ (v biblických prorockách sa síce hovorí aj o „superštáte“, ale aj o bojujúcich národoch, teda národných štátoch). Okrem toho príčinou nešťastia ľudstva (vrátane vojen) nie je to, že existujú národné štáty, ale to, že človek je hriešnej prirodzenosti, a preto nech by bola spoločnosť akokoľvek usporiadaná, ak by aj vymizli národné štáty, nikdy nepominú zločiny, zabitie, okrádanie, vojny (naopak, z histórie vieme, že až na malé výnimky, na území mnohonárodných štátov bolo vždy viac konfliktov a zločinov ako v štátoch národných).

2. Ak sa v minulosti stalo, že v národnom štáte prišiel k moci diktátor, skôr-neskôr došlo k jeho odstráneniu, a to takmer vždy za priamej, či nepriamej pomoci zo strany iných, demokratických (alebo demokratickejších) štátov. Ak by sa však diktátor chopil moci v onom budúcom „superštáte“, nebolo by moci (politickej ani vojenskej), ktorá by mohla zvrhnúť tyrana. (Pripomeňme si biblické prorocká o panovaní Anti-krista – svetového vládcu v posledných časoch).

A globalizmus pripravuje pôdu práve pre takúto formu vlády – pre elitársku vládu, ktorá má ovládať celý svet, a to kvôli blahu niekoľkých vodcov (resp. vodcu) a ich (resp. jeho) prívržencov.

Počiatky globalizačných snáh v 20. storočí pozorovať už po 1. svet. vojne, keď v USA bola založená tzv. **Rada pre zahraničné vzťahy (CFR)**. Táto Rada trvá dosiaľ, a zo zákulisia ovláda vládu Spojených štátov. Rozhodujúce slovo v Rade majú niektorí mediálni magnáti a ich „hviezdy“ (známi publicisti), členmi sú významní podnikatelia, bankári (napr. D. Rockefeller) a politici súčasní i bývalí, a to bez ohľadu na politickú príslušnosť (v posledných desaťročiach boli jej členmi aj všetci prezidenti USA, s výnimkou Regana); všetci sa považujú za „svetoobčanov“, a tak nie div, že výbor Rady usiluje o zrušenie štátnych hraníc a o jedinú celosvetovú vládu.

V Európe (konkrétne v Holandsku) v r. 1954 bola založená tzv. „**skupina Bilderberg**“ (podľa názvu hotela, kde sa jej zakladatelia zišli). Za cieľ si vytýčila koordinovať európsku časť plánu na vytvorenie „nového svetového poriadku“ (plodom jej úsilia je aj Európska únia). Spolu s inými podobnými skupinami, napr. s už spomenutou CFR, s Trilaterálnou komisiou (o ktorej ešte bude reč) a britskou skupinou Chatham House, pracuje na príprave svetového „superštátu“, pričom Trilaterálna komisia sa zameriava najmä na finančnú a politickú stránku, zatiaľ čo „bilderbergovci“ sa zaoberajú hlavne vecami vojenskými, strategickými.

Ďalšou vplyvnou, pred verejnosťou utajenou, skupinou je už spomenutá **Trilaterálna komisia**, ktorú na počiatku 70-tych rokov založil Zbigniew Brzezinski, bývalý poradca prezidenta USA (teraz ju riadi už spomenutý bankár D. Rockefeller). Cieľom Komisie je napr. rozdelenie sveta na tri sféry vplyvu – medzi USA, Japonsko a Nemecko (neskôr k týmto trom bola pridaná sféra vplyvu Arabov), pričom konečným cieľom je splnytie týchto veľmocí v jedinú celosvetovú ríšu. Dnes sú členmi Trilaterálnej komisie (podobne ako aj skupiny Bilderberg) vplyvné osobnosti rôznych vlád sveta. Ich cieľom je infiltrovať vlády štátov, akademické, vedecké a umelecké kruhy, a najmä najvplyvnejšie mediálne prostriedky; takto ich ovládnuť, získať pre koncepciu „nového svetového poriadku“.

„Aktérmi hry“ sú aj Svetová banka a Medzinárodný menový fond, ktoré majú za úlohu ekonomicky ovládnuť rozvojové a iné slabšie štáty; používajúc metódu „cukru a biča“ diktujú vládam suverénnych štátov všetky postupy v ekonomickej a (nepriamo) v politickej oblasti.

Ako príklad možno uviesť túto konkrétnu udalosť: V marci r. 2000 následkom enormného rastu cien základných životných prostriedkov (a následnej inflácie) uvažovala vláda SR zvýšiť dôchodky o 19,4% (verejnosť o tom informoval minister sociálnych vecí), ale 4. mája 2000 navštívil SR zástupca Medzinárodného menového fondu, ktorý sa postavil proti tomuto zámeru, a tak dňa 1. júna 2000 vláda SR rozhodla zvýšiť dôchodky iba o 7% (v priemere), aj to iba počas 5 mesiacov roka (teda v skutočnosti – pri prepočte na rok, t.j. na 12 mesiacov, je to mesačne 2,9%, namiesto o pôvodne zamýšľaných 19,4%). Pre nášho občana možno vzdialenejším, v skutočnosti však oveľa drastickým príkladom je Argentína: „bankrot“ tohto obrovského štátu na prelome rokov 2001/2002 sa udial presne podľa scenára a pod režiou Medzinárodného menového fondu.

Všimnime si tiež, aký obrovský tlak zo zahraničia je na privatizáciu našich podnikov, ktoré prosperujú a prinášajú štátu zisk alebo na etablovanie zahraničného kapitálu (pri zaručení majoritnej účasti) v našich najvýznamnejších podnikoch (napr. VSZ, SPP a i.). Ďalším príkladom je budovanie diaľnic (čo je pre náš malý, chudobný štát nesmierna záťaž), ktoré sa neradi potrebami štátu a jeho občanov (hoci z ich daní sa budujú), ale požiadavkami nadnárodných organizácií (ony určujú smerovanie i rozsah diaľnic). Alebo sa pozrieme na prijímanie zákonov (presnejšie na „import“ zákonov), často nezodpovedajúcich, nevyhovujúcich našim podmienkam a potrebám.

Tieto inštitúcie však uplatňujú diktát nielen voči takým „trpaslíkom“ ako je Slovensko, ale napr. aj voči Rusku, ktoré je napriek ekonomickému úpadku, stále nukleárnou mocnosťou.

V budúcnosti sa národné parlamenty stanú prakticky zbytočnými, veď ich úlohou bude vlastne iba preberať zákony prijaté Európskym (alebo iným, napr. svetovým) parlamentom (už dnes medzinárodné zmluvy a zákony prijaté týmto parlamentom majú u nás prioritu pred vlastnými zákonmi a predpismi). Vplyv občana (priamy alebo prostred-

níctvom volených zástupcov) na správu vecí verejných takto postupne klesá, až klesne na nulu. Oprávnené teda môžeme hovoriť o „de-demokratizácii“ spoločnosti.

Skrátka, globalizácia pripravuje pôdu pre totalitnú vládu „superštátnej“ byrokracie (a neskôr Antikrista).

Ešte pár slov o troch dôležitých inštitúciách: OSN, EU a Rímskom klube.

OSN vznikla namiesto Spojených národov koncom 2. svet. vojny, a jej hlavným cieľom malo byť zabrániť v budúcnosti vojnám. Túto svoju úlohu OSN nikdy neplnila a neplní: vojny pokračujú po celom svete, zbrojenie nikdy v histórii ľudstva nebolo také obrovské, ako v čase pôsobenia OSN; pritom najväčšími exportérmi najmodernejších zbraní sú jej najvplyvnejší členovia (USA, Rusko, V. Británia, Francúzsko, Čína, ďalej Kanada a Nemecko), z ktorých väčšina je aj stálymi členmi Bezpečnostnej rady.

Pri zakladaní OSN, bolo jednou z jej hlavných proklamovaných zásad – nezasahovanie do vnútorných záležitostí členských štátov. Postupne sa tento princíp vytrácal, a keď OSN začala otvorene podporovať vznik „nového svetového poriadku“, vymizol úplne. Podobne je to aj s NATO: táto vojenská aliancia mala údajne chrániť západné štáty pred nebezpečenstvom napadnutia zo strany Sovietskeho zväzu a jeho spojencov, a predsa existuje (a rozširuje sa) aj dnes, keď už toto nebezpečenstvo pominulo. Prečo? Lebo sa ukázala byť vhodným nástrojom na „ukáznenie neposlušných“, čiže na zasahovanie do vnútorných záležitostí štátov, ktoré ignorujú globalistické plány „ľudrov sveta“ (spomeňte si napr. na zásah NATO v Juhoslávii, najprv na území Bosny, neskôr „potrestanie“ Juhoslávie za jej politiku vo vlastnej provincii Kosovo).

Európska únia (EÚ) je priamym predchodcom budúceho európskeho (a neskôr súčasťou celosvetového) superštátu. Keď sa v roku 1984 stal Jaques Delors, bývalý minister financií Francúzska, predsedom Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) našiel ho v stave stagnácie; čoskoro to však zmenil: postaral sa o zrušenie nevyhovujúcich zákonov, predpisov, cieľ, daní, a jeho vízia Európy, silnej ekonomicky, vojensky a politicky, sa začala naplňovať. Pribúdali noví členovia, prehlbovala sa globalizácia – EÚ začala kráčať po ceste k postaveniu najväčšej mocnosti na našej planéte – k skutočnému superštátu (ide v podstate o akési vzkriesenie starovekej Rímskej ríše): po ekonomickom zjednotení dochádza k zjednoteniu menovému a politickému (na základe Maastrichtskej zmluvy z roku 1991), pripravuje sa vybudovanie vlastnej vojenskej sily (ešte popri NATO). Už teraz EÚ rozhoduje o vnútorných veciach štátov mimo svojich hraníc.

Tieto tendencie mali a majú aj svojich odporcov; ale vlak, ktorý sa raz pohol, už ťažko možno zastaviť (napr. M. Thatcherová, ktorá nesúhlasila s takýmito postupmi, musela

odísť z postu premiérky V. Británie; Švajčiarsko sa v referende rozhodlo nevstúpiť do EÚ, je však príliš „bezvýznamné“, aby mohlo vývoj v Európe ovplyvniť; stále viac pribúda aj tzv. „euroskeptikov“ v členských štátoch EÚ, na tých však dnes už nik neberie ohľad). „Vlak teda ide ďalej“ i keď čoraz viac ľudí vidí, že vzdanie sa štátnej suverenity znamená napr. mimo iného: spoločnú menu, spoločné úrokové sadzby, nakoniec spoločného ministra financií, ale nie rovnaké ceny, mzdy a pracovné príležitosti; spoločné zákony vydávané Európskym parlamentom v Štrasburgu, spoločný Európsky súdny dvor, ale nie rovnaké podmienky pre realizáciu a výkon týchto zákonov; spoločnú vládu, čiže centralizovanú byrokráciu, ktorá (ako všetky takého inštitúcie) je ovplyvňovaná silnými „lobbujúcimi“ stranami, korporáciami, vplyvnými jednotlivcami (o „lobbovaní“ pozri stať II.22.); ale títo vplyvní nikdy nebudú z malých, slabých a bezvýznamných členských štátov (a ak výnimočne áno, tak len vtedy, keď preukážu stopercentnú lojalitu voči silným).

Pre obyčajného občana globalizácia nemôže priniesť nič pozitívneho: k naivne očakávanému „vyrovnaníu“ životnej úrovne v jednotlivých častiach „superštátu“ nikdy nepríde; dokazujú to doterajšie skúsenosti (bývalých kolónií i terajších chudobných členov EÚ), najnovšie prehlásenia našich politikov a ekono-

mov, ako i publikované plány (prijaté tézy) najvyšších predstaviteľov EÚ.^{*)} Pre skupinu „mocných“ (politikov) však globalizácia priniesie veľmi cenný „kapitál“ – pocit bezpečnosti. V samostatnom štáte (najmä menšom) je pozícia „vládcom“ vždy neistá: pri ich neschopnosti, skorumpovanosti alebo do očí bijúcej nespravodlivosti im hrozí, že občania im povedia: „Dost!“ – čiže, že ich násilnou cestou zvrhnú; toto v superštáte nehrozí: proti jeho obrovskej „poriadkovej“ (represívnej) moci nikto nič nezmože. Z tohoto dôvodu sa naši „vládári“ vždy dosiaľ s takou až grotesknou „usilovnosťou“ uchádzali o priazeň svojho protektora, „staršieho brata“ – napr. o nacistické Nemecko alebo o komunistický Sovietsky zväz. Títo boli mocní, ale nie nepremožiteľní (ako sa ukázalo) – lebo mali v Európe silných protivníkov. Budúci „protektor“ už nemá byť iba „starším bratom“, ale „otčimom“, jediným vládcom Európy – „stopercentným, spoľahlivým ochrancom“. Nie je náhoda, že najzapálenejšími globalizátormi (propagátormi vstupu do NATO a EÚ) sú tí istí ľudia, ktorí ešte pred pár rokmi prehlasovali: „So Sovietskym zväzom na večné časy!“ Také sú teda plány, nádeje, predstavy politikov – globalizátorov. Zabúdajú pritom na Toho, ktorý je nad všetkými vládcami („ktorý býva v nebesiach a smeja sa im“ – Ž 2,4).

Už sme spomenuli, že EÚ (pod vedením Nemecka) má byť jedným zo štyroch centier moci (ako sme si povedali, pôvodne boli tri) vo svete; ďalšími sú: Amerika (pod vedením USA), východná Ázia a Oceánia (pod vedením Japonska, event. Japonska + Číny), a štvrtým centrom (o ktorom bolo rozhodnuté dodatočne) – arabským, je oblasť blízkeho Východu, Malej Ázie a Afriky, v ktorom by mala byť hegómom Saudská Arábia (už teraz je arabský svet do značnej miery zjednotený napr. prostredníctvom Ligy arabských štátov a Islamskej ligy); nakoniec sa počíta so zlúčením týchto obrovských aliancií, resp. ríš.

Ak vniknú takéto „superštáty“, je otvorená cesta k tomu, aby uchopil moc nad celým svetom jednotlivec – diktátor (z proroctva zapísaného v Zjavení je známy pod menom Antikrist). Z histórie poznáme veľa príkladov „nastolenia vlády mocnej ruky“, krutovládnu potláčajúcu nielen tzv. „základné ľudské práva“, ale fyzicky likvidujúcu tisícky, milióny ľudí; nikdy dosiaľ však táto „mocná ruka“ nevládla svetu, ale iba štátu alebo skupine štátov. Žijú ešte ľudia, ktorí zažili Hitlera, a už akoby ľudstvo zabúdalo na hrôzy, ktoré spôsobil. K prípadným námitkám, že „systém demokracie“ predsa nedovoľí zopakovanie niečoho podobného, popripadne, že ak by sa aj o to niekto chcel pokúsiť, pomocou dnešných „mechanizmov demokracie“ by sa s ním ľudstvo ľahko vysporiadalo – k takýmto námitkám by som chcel pripomenúť tri veci: 1. Hitler prišiel k moci „demokraticky“ (v regulárnych, „demokratických“ voľbách), 2. Aj v súčasnosti sa stáva (a to aj tam, kde panuje vraj „najdemokratickejší“ systém na svete), že o tom, kto sa dostane na čelo krajiny, nerozhodnú voľbiči vo voľbách, ale malá skupina ľudí (napr. v roku 2000 sa stal prezidentom USA, a tým „najsilnejším mužom“ sveta, človek, ktorému odovzdalo svoje hlasy menej ľudí, než jeho súperovi: do tohoto „svetovládneho“ úradu bol v podstate „nominovaný“ najvyšším súdom USA – niekoľkými ľuďmi, možno zavážilo rozhodnutie jedného–jediného z nich). 3. Keďže nikdy dosiaľ vláda „antikrista“ nebola celosvetovou, nebola vlastne ani absolútnou – jeho panstvo bolo ohrozené jednak zvonka, jednak zvnútra (vždy tu bola opozícia, čo ako decimovaná, ktorá mala nielen morálnu, ale často aj materiálnu pomoc zo strany štátov, organizácií či jednotlivcov nepodliehajúcich moci diktátora); ale vie si niekto predstaviť situáciu, že by vláda takéhoto netvora bola celosvetovou (resp. takmer celosvetovou), absolútnou, že by nebolo ľudskej moci, čo by mu dokázala účinne vzdorovať?

V roku 1968 bol založený tzv. **Rímsky klub**: A. Peccei, taliansky priemyselník, ktorý je v úzkom spojení so skupinou Bilderberg, pozval zástupcov desiatich štátov, aby študovali problémy súvisiace s prípravou štátov na prijatie „nového svetového poriadku“.

^{*)} Aspoň dva príklady: – 1. politici „kandidátskych štátov“, ktorí spočiatku sľubovali svojim národom po vstupe do „spoločných štruktúr“ vysokú „životnú úroveň“, dnes už priznávajú, že v tejto veci sa dnešní „kandidáti“ celkom iste nevyrovňajú súčasným členským „vypelým“, čiže mocným štátom EÚ prinajmenšom – „v najbližších 30 až 70 rokoch!“ Naopak povinné odvody do rozpočtu EÚ zaťažia štátne rozpočty tak, že „po vstupe do EÚ bude potrebné podstatne znížiť výdavky najmä v sociálnej a zdravotnej oblasti“; okrem toho sa u nás predpokladá asi 15%-né všeobecné zvýšenie cien (podľa slov podpredsedu vlády pre ekonomiku) a zvýšenie nezamestnanosti na cca 30%. „Pekná“ perspektíva! – 2. V júni 2002 na tzv. „sumite lídrov členských a kandidátskych krajín EÚ“ v Seville bola prijatá téza, že „imigrácia z rozvojových krajín (ide takmer napospol o islamské krajiny) jediná môže zachrániť dôchodkový systém Západu (ktorý je „ohrozený starnutím populácie“ európskych štátov). Vie si niekto predstaviť dôsledky realizácie takejto „tézy“? Za niekoľko desaťročí – možno i skôr – by títo imigranti (pri známom „tempe“ ich polulačného rastu) tvorili väčšinu obyvateľstva týchto krajín; a celkom „prírodné“ by tu usilovali o zriadenie „islamských práva“ a potlačenie alebo vyhodenie „neislamského obyvateľstva“ (viď príklad Kosovo). Jeden z cieľov „džihádu moslimov“ – ovládnuť Európu, ktorý sa nepodarilo realizovať vojenskými nájazdmi Turkov, by bol takto splnený.

Členovia „Klubu“ sa hlásia k vízii celosvetovej vlády a ich predstavy (i terminológia) sa prakticky nelíšia od New Age: Rímsky klub napr. zdôrazňuje (a zveličuje) ekologickú krízu a hlása, že „najväčším nepriateľom ľudstva je človek“, a to nielen znečisťovaním prírodného prostredia, ale už iba svojou existenciou. To isté hlása New Age – niektorí jeho predstavitelia napr. navrhujú „odstrániť“ asi 3 miliardy ľudí, aby sa dosiahla „harmonia s matkou Zemou“. Pritom robia obrovský krik napr. na záchranu veľrýb alebo ľudom nebezpečných dravcov, ale nepovedia ani slovo, keď sú ohrození ľudia (napr. zločinom, interrupciami, alebo i spomínanými dravcami). Ak „Klub“ tak silno akcentuje ekologické otázky, robí to z politických dôvodov: proti „nepriateľovi“ (v tomto prípade proti ekologickej katastrofe) sa treba spojiť, ale nestačí len solidarita a spolupráca, treba vnútiť Štátom zákony, obmedzujúce slobodu ich občanov, a nakoniec „v prospech ľudstva“ zriadiť jednu vládu – „nový svetový poriadok“.

Spomenuli sme desiatich zakladajúcich členov Rímskeho klubu. Je pozoruhodné, že o desiatich štátoch – „desiatich rohoch“, ktoré sa spoja a „*prijmú moc od šelmy*“ (svetovej supermocnosti) hovorí vo svojom proroctve aj apoštol Ján (Zj 17,12); a tiež v Danielovom proroctve môžeme čítať o „*štvrtom zvierati*“ (mocnej svetovej ríši) a jeho „*desiatich rohoch*“ (kráľovstvách, štátoch) a o „*dalšom rohu*“ (náboženstve, ideológii), „*ktorý viedol vojnu so svätými (kresťanmi) a prevládol ich*“ (D 7,20-25).

Celé dianie vo svete, vrátane spomínanej globalizácie, nemožno posudzovať izolovane od „hlavného aktéra“ udalostí posledných dní – Izraela. Keď pozorne sledujeme dejiny (v tomto prípade najmä tie najnovšie) tohoto národa, ale aj čo sa deje v národoch v jeho okolí (arabské, a vôbec moslimské krajiny) i vzdialenejšom (najmä na území Európy), vzťahy medzi týmito národmi, tendencie vytvárať aliance, resp. superštát, ale tiež vzťah týchto národov k Izraelu, môžeme vidieť ako sa pred našimi očami naplňujú biblické proroctvá. Nevidí to iba ten, kto je postihnutý absolútnou duchovnou slepotou. (Pozri aj III.15.).

Povedali sme si niečo o globalizácii (konkrétne aj o EÚ, ktorá je jej „plodom“), o možných, a veľmi pravdepodobných, politických dôsledkoch „zjednocovania“, a to aj v súvislosti s proroctvami, týkajúcimi sa udalostí posledných dní; v poslednom odseku bola zmienka aj o ďalšom „aktérovi“ týchto udalostí – Izraeli. Napriek tomu pokladám za potrebné sa tu zmieniť ešte o dvoch veciach, ktoré už dnes veľmi zjavne a jednoznačne poukazujú na to, že to bude zrejme EÚ, táto politicko-ekonomická supervelmoc – „obnovená Rímska ríša“ (pravdepodobne v spojení s vojenskou silou NATO), čo zohrá svoju smutnú rolu v posledných udalostiach, keďže bude bojsť proti Baránkovi (Zj 17,14) a proti Božiemu ľudu:

1. Vzťah EÚ k Izraelu: všetky vedúce štáty EÚ (medzi nimi najviac Francúzsko a Španielsko) vystupujú otvorene proti Izraelu a podporujú (politicky aj inak) jeho nepriateľov. Niet pochyb, že sa tým „kvalifikujú“ na pomocníkov antikrista, na nepriateľov Boha, ktorý svoj ľud celkom iste neopustí, a nakoniec zničí jeho nepriateľov. Svedčia o tom nielen Božie zasľúbenia (pozri napr. Za 2,12; 1M 12,3), ale aj dejiny: silné ríše (v staroveku, stredoveku i novoveku), ktoré trápili Boží vyvolený národ, zanikli; tento národ však stále žije a rozvíja sa – navzdory všetkému: napriek tomu, že žiaden iný národ na svete nebol vystavený tak často a takej desivej nenávisti iných – bol vystavený tisícročia trvajúcemu prenasledovaniu i opovrhovaniu zo strany takmer všetkých, čo do počtu obyvateľov, ekonomickej i vojenskej moci, väčšinou neporovnateľne silnejších, národov (pozri aj stať ŽIDIA – ZVLÁŠTNY FENOMÉN MEDZI NÁRODMI III.15.).

2. EÚ nielenže politicky („morálne“) a ekonomicky podporuje sily, ktoré proti Božiemu ľudu, a proti Bohu samotnému, pôsobia mimo jej územia, ale vytvára podmienky pre ich uplatnenie (a nakoniec úplné nastolenie ich vlády) aj vnútri samotného vlastného „superštátu“ a jeho satelitov. Najnápadnejšie sa to deje prostredníctvom aplikovania (vo výchove, propagande, ale aj v legislatíve) nových „morálnych zásad“, presnejšie novej paradigmy, ideológie tzv. „tolerantizmu“. Povedzme si o tom niečo podrobnejšie:

Tolerancia a „tolerantizmus“

Na úvod pár jazykových poznámok:

Slovo „tolerantizmus“ nenájdete v slovníkoch; je to novotvar, vytvorený (odvodený) zo slova „tolerancia“ (tolerantnosť) na základe analógie s inými podobnými výrazmi: racionálnosť (racionálny) – racionalizmus (racionalistický), humánnosť (humánny) – humanizmus (humanistický), alebo fundamentárny – fundamentalistický (fundamen-

tarizmus), relatívny – relativistický (relativizmus), pozitívny – pozitivistický (pozitivizmus), sociálny – socialistický (socializmus) atď. Všimnite si, že v uvedených príkladoch je medzi prvým (základným) a druhým (odvodeným) výrazom podstatný významový rozdiel: zatiaľ čo prvý výraz vyjadruje pôvodný (základný) význam (vlastnosť, skutočnosť) a súvisí s rozumným uplatňovaním danej skutočnosti, vlastnosti – vyjadruje teda pozitívnu (popríklad eticky neutrálnu) vlastnosť alebo činnosť, druhý výraz má „prenesený“ (pôvodnému neraz veľmi vzdialený) význam, pričom často ide vlastne o „zabsolutizovanie“ („zbožštenie“) danej skutočnosti (vlastnosti), jej povýšenie nad všetko ostatné (nad logiku i etiku); takto sa pôvodne pozitívna alebo eticky neutrálna vec (vlastnosť, zásada) stáva akousi „dogmou“, podľa ktorej sa všetko hodnotí, a súčasne „paradigmou“ (vzorom), podľa ktorej sa vyžaduje konať (i myslieť) – skrátka: vec (vlastnosť, zásada) sa stáva „...izmom“ (ideológiou).

V doterajšej literatúre (pozri napr. knihu J. McDowela a B. Hostelera „Die neue Toleranz“, CLV Bielefeld 1999) sa obyčajne používajú výrazy „tradičná (stará) tolerancia“ (to, čo ja označujem proste „tolerancia“) a „nová tolerancia“ (to, čo ja označujem slovom „tolerantizmus“).

Rozdiel medzi toleranciou (tradičnou) a „tolerantizmom“ („novou toleranciou“).

Tolerancia (tradičná) znamená ozajstnú tolerantnosť, t.j. rešpektovanie a akceptovanie človeka s odlišným názorom bez toho, žeby sa jeho názor, presvedčenie a konanie prehlasovalo za dobré, bez toho, žeby „tolerujúci“ musel prijať „tolerované“ za svoje. Pritom sa rozlišuje medzi tým, čo osoba hlása a koná, a medzi osobou samou.

Tolerantizmus („nová tolerancia“) je názor, že všetky hodnoty, presvedčenia, životné štýly a nároky na pravdu sú rovnaké. Je však dôležité zdôrazniť, že sa tento názor o „tolerovaní“ (podobne ako všetky iné ideológie) úplne netolerantne vnucuje každému: kto sa mu vzpiera, je podľa „tolerantistov“ „netolerantný“, a preto je kritizovaný, odsudzovaný i postihovaný.

Tolerantizmus je (a pri našich „integračných ambíciách“ bude stále viac a viac) prenášaný k nám zo štátov tzv. „liberálnej západnej demokracie“. Jeho cieľom nie je „občianska sloboda“, ako sa to neraz tvrdí, ale snaha pripraviť pôdu pre „globálnu ideológiu“ „Nového veku“ – „New Age“ (pozri stať III.11). Najväčšou prekážkou rozšírenia ideológie „Nového veku“ je kresťanstvo; preto v súčasnej etape pôjde „globalizátorom“ predovšetkým o oslabenie jeho pozícií.

Tolerantizmus je nielen ohrozením kresťanstva, ale aj morálky a doterajších, stáročia uznávaných hodnôt ľudstva, pretože znamená: 1. smrť pravdy, 2. vykorenenie cností, 3. zlikvidovanie spravodlivosti, 4. stratu presvedčenia, 5. privatizáciu viery, 6. nerešpektovanie ľudských práv, 7. potlačenie rozumu, jeho nahrádzanie tzv. „osobnými pocitmi“.

1. Kedysi boli zákony a ústavy štátov založené na Božích normách a morálka bola posudzovaná podľa Božích požiadaviek (desatora). Pravda bola ponímaná ako absolútna kategória, pretože vychádzala z nespochybniteľnej Božej autority; a právo, ktoré vychádzalo z takejto pravdy, malo nielen presne určené medze, ale malo aj svoju autoritu. Dnes je „koncept pravdy“ veľmi „flexibilný“: podľa neho neexistuje nič absolútne – všetky pravdy sú relatívne a subjektívne, a právo (neprávo) sa mení od človeka k človeku, od kultúry ku kultúre. Zrelativizovanie pravdy však v skutočnosti zname-

* Svedčí o tom, mimo iného, fakt, že na školách v USA (ale aj v niektorých západoeurópskych štátoch) na jednej strane sa nesmie vyučovať náboženstvo, a sú tam zakázané aj akékoľvek iné prejavy kresťanskej viery, na druhej strane sa ta rôznymi formami zanašajú tzv. „tolerantné“ pohanské náboženské názory, najmä hinduistické a budhistické. (Podobné pokusy boli už aj u nás, keď ministerstvo školstva chcelo na naše školy zaviesť prostredníctvom jogy vplyv pohanského hinduizmu). S týmto je v plnej zhode aj skutočnosť, že dalajláma, duchovný vodca tibetského budhizmu, je vo všetkých západných štátoch ostentatívne vítaný najvyššími politickými špičkami.

ná **smrť pravdy i morálky**. Ak neexistuje absolútna pravda – všeobecne a večne platné merítko, potom nikto nemôže spoľahlivo povedať, čo je dobré a čo zlé. Nemôže existovať žiadna morálna inštitúcia, na ktorú by sa dalo obrátiť, ak by sa morálne rozhodnutia jednotlivcov dostali do rozporu.

Takýto „relativizmus“ (ktorý je vštepovaný už deťom na školách) podkopáva v mysliach ľudí vedomie pravdy, na ktorej bola založená ich viera a morálka. Kto v „tolerantistickej“ spoločnosti obhajuje objektívnu pravdu a absolútne normy, býva označovaný za „netolerantného fundamentalistu“, ktorý nemá právo hovoriť, za „spia-točnickeho fanatika“, ktorého treba umlčať.

2. Stáročia u nás platili a boli vysoko cenené také cnosti, ako česťnosť, úcta, rešpekt, zdvorilosť, veľkorysosť, pokora, súcitiť a súdržnosť. Vychádzali z kresťanskej viery a boli deťom rôznym spôsobom (učením, príkladom, ba i rozprávkami) vštepované rodičmi, učiteľmi, celým okolím, ktoré si tieto cnosti vážilo.

Pri zrelativizovaní pravdy a kresťanských hodnôt je ťažké tieto cnosti preniesť na ďalšiu generáciu. Ako napr. deťom zdôvodniť potrebu pokory? Alebo ako im vysvetliť, že je lepšia zdvorilosť ako drzosť, a pravda že je lepšia ako lož?

Nečudujme sa potom, že v určitých, konkrétnych situáciách sa verejná mienka nepostaví proti násiliu, vandalizmu, arogancii, hulvátstvu, pohrdaniu právom, ale ich, naopak, často schvaľuje, podporuje. **Cnosti** totiž začínajú miznúť, ba na mnohých miestach sú už celkom **vykorenené**.

3. Medzi „tolerantizmom“ a spravodlivosťou je antagonizmus: kde sa darí jednému, hynie druhé. Spravodlivosť nemôže existovať bez pravdy a morálneho poriadku, ktoré existujú mimo človeka (sú nad ním). Ak niekto vidí nespravodlivosť, znamená to, že (implicitne) uznáva existenciu spravodlivosti; ak uznáva spravodlivosť, musí uznávať, že existujú morálne zákony, a ak uznáva morálne zákony, musí uznávať aj existenciu Zákonodarcu – a celkom logicky Ho teda bude akceptovať ako Autoritu.

V spoločnosti, kde „funguje“ tolerantizmus, „spravodlivosť“ je určovaná konkurenčnými záujmami rôznych záujmových skupín (napr. ochrancov prírody, priemyselníkov, „bojovníkov za ľudské práva“, páchatelov nezákonnosti, homosexuálov atď.) Aká „spravodlivosť“ zvíťazí, závisí od toho, ako kto dokáže kričať, „lobbovať“, podplácať, kto vyvolá väčší strach alebo škandál. Toto všetko plus mediá (spomínam ich síce na poslednom mieste, v skutočnosti tu však hrajú prvoradú úlohu) ovplyvňuje verejnú mienku, a tá ďalej (podľa pravidla „snehovej gule“) „presviedča“ masy obyčajných ľudí (pretože platí, čo kedysi vyhlásil Cicero: „*Sic est vulgus: ex veritate pauca, ex opinione multa aestimat.*“ = „Takí sú ľudia, z pravdy uznávajú málo, z verejnej mienky mnoho.“), predovšetkým však „presviedča“ politikov – oni rozhodujú výhradne podľa toho, čo je „najpopulárnejšie“ alebo najpragmatickejšie. **Spravodlivosť** v ich rozhodovaní nehrá rolu, tá bola v tolerantistickej spoločnosti **zlikvidovaná**.

4. Ak je pravda „relatívna“, ak neexistuje pravda, ktorá je „pravdiviejšia“ ako všetky ostatné „pravdy“, potom neexistuje pravda, ktorá by stála za to, aby ju človek obhajoval, aby za ňu bojoval, čiže aby mal presvedčenie (aby bol presvedčený o pravde a o zmysle jej presadzovania). Generácia vychovaná v spoločnosti, kde vládne tolerantizmus preto **stráca presvedčenie**: nie je schopná a nechce obhajovať teda ani kresťanskú vieru a viesť život, založený na kresťanskom presvedčení.

5. Relativizmus v oblasti pravdy a viery nutne vytvára na ľudí tlak, aby o svojej viere mlčali. Hlásanie náboženských názorov (napr. svedectvo, evanjelizácia a pod.) je nežiadúce, lebo tieto názory – práve preto, že ide o názory „náboženské“ – sú považované za „predpojaté“. Už sme si povedali (spomeňte si na uvedené príklady z vyučovaním náboženstva na amerických školách a s dalajlámom), že takéto hodnotenie „náboženských prejavov“ sa netýka všetkých rovnako: názory pohanské (hinduistické, budhistické) a učenie „Nového veku“ sú favorizované, zatiaľ čo tie, ktoré hlásajú ab-

solútnu pravdu (napr. **kresťanstvo** a ortodoxné židovstvo) musia byť „**privatizované**“ a „geto-izované“.

6. Často počúvame (napr. z úst politikov a komentátorov rôznych médií) o výhodách tzv. „multikulturizmu“: všetky kultúrne hodnoty, náboženstvá, tradície sú si vraj rovné; neexistuje norma, ktorá by mohla rozhodnúť, čo je lepšie. Preto ani nemožno protestovať proti rôznym ohavným rituálom, kultom, praktikám: napr. proti upaľovaniu vdov pri smrti ich manželov (v hinduistických krajinách), alebo proti zaraďovaniu detí do regulárnych armád a ich nasadzovaniu do boja (v mnohých islamských krajinách). **Nerešpektovanie ľudských práv** (ak je súčasťou „kultúry“) sa totiž musí tolerovať – zakazuje sa byť „antimultikultúrnym“.

7. V „tolerantistickej“ spoločnosti hrajú dôležitú rolu „pocity“. Často (napr. v prejavoch) namiesto „*myslím si, že...*“ je používaný výraz „*cítim, že...*“. Je to viac ako iba „módna fráza“. „Cíteniu“ sa totiž začína prikladať väčší význam ako mysleniu, rozumu. Ľudia sú vedení k tomu, aby sa riadili pocitmi alebo inštinktm. (Spomeňte si napr. na niektoré televízne reklamy). Častým „argumentom“ je: „Ak to takto cítim, tak to predsa nemôže byť zlé.“ Ak by ste namietali (protiargumentovali, či už na základe biblickej pravdy alebo aj obvyčajnej logiky), dostanete možno odpoveď: „Ako môžeš odporovať tomu, čo ja cítim?“! S tým súvisí aj skutočnosť, že ľudia čím ďalej, tým viac veria rôznym nezmyslom, poverám: týka sa to napr. rôznych ezoterických praktík, tzv. „mysterióznych“ filmov, niektorých alternatívnych spôsobov liečby, meditačných techník a pod. Po „racionalizme“ – „zbožšťovaní“ rozumu v období osvietenstva, dochádza v dnešnej „postmodernej“ dobe k opačnému extrém – k potláčaniu rozumu na úkor „pocitov“.

Prečo o tom všetkom píšem, prečo o tom treba hovoriť?

Preto, lebo tento („tolerantistický“) spôsob myslenia a hodnotenia, tento „vzor spôsobu uvažovania a konania“ (paradigma), dnes veľmi rozšírený na Západe, už dávnejšie preniká aj k nám; a ak naša krajina bude vtiahnutá do „globalistických štruktúr“ – tomu sa asi nevyhneme, veď o vytvorení onej „superríše“, „šelmy zo sveta“ (ako je nazývaná v Jánovom zjavení) je písané v biblických proroctvách – celkom iste s plnou silou zasiahne našu spoločnosť. Ak sa človek chce niečomu brániť, musí predovšetkým o tom vedieť (ak napr. nič nevie o svojej chorobe, celkom iste sa nebudete liečiť). A ako sa bežný človek má o týchto veciach dozvedieť? Z oficiálnej propagandy určite nie (ani z médií, ktoré sú vlastne nástrojmi tejto propagandy). A práve preto treba o tom písať, hovoriť aj na tomto mieste, aj týmto spôsobom.

V tejto stati uvedené inštitúcie, resp. skupiny zďaleka nie sú všetky, čo sa usilujú nastoliť „nový svetový poriadok“ (je ich oveľa viac na úrovni celosvetovej, európskej, už ani nehovoriac o úrovni štátnej alebo regionálnej); aj ich činnosť je podstatne rozsiahlejšia ako tu bolo naznačené. Nebolo mojim úmyslom podať tu „komplexný obraz globalizácie“, ale iba upozorniť na to, čo sa okolo nás deje, a čo väčšina z nás nevníma, a ak vníma, prisudzuje tomu obvyčajne iný zmysel. Myslím si, že všetci ľudia by mali mať otvorené oči, a najmä kresťania by mali:

1. v prvom rade vidieť a vedieť, čo sa deje a aký to má zmysel, cieľ,
2. poznať, čo o tom všetkom hovorí Božie slovo – že všetko čo sa deje na „scéne národov“, je v zhode s proroctvami tam zaznamenanými;
3. vedieť, že nie je v moci ľudí zvrátiť to; ale napriek tomu
4. nemali by byť pasívni, mali by sa predovšetkým modliť, a to nielen za seba, ale aj za iných (najmä aby sa im otvorili oči), ale aj za priebeh samotných udalostí; takéto modlitby majú veľký význam, lebo ako vieme z Písma, Boh mnohokrát na prosbu ľudí pozmenil priebeh udalostí, aj keď pritom nezrušil svoje úmysly;
5. nemali by byť aktívni pri presadzovaní vecí, ktoré sú namierené proti Bohu, teda nemali by v žiadnom prípade upravovať cestu pre nástup Božieho nepriateľa – Antikrista.

Takýto by mal byť postoj kresťanov k otázkam globalizácie, ktorá je jednou stránkou (mocensko-politicko-ekonomickou) presadzujúceho sa „nového svetového poriadku“. A čo na to všetko náš Pán? V Jeho Slove môžeme čítať:

„Prečo sa búria národy, prečo kujú márne plány? Pozemskí králi sa spoľujú, vládovia spolu rokujú, radia sa proti Hospodinu (JHVH-mu) a Jeho Pomazanému. Roztrhajte ich putá a odhodte povrazy! Ten, ktorý tróni na nebesiach sa im smeje, Pánovi sú na smiech. Keď k nim však prehovorí v hneve, Jeho prchnosť ich vydesí: Ja som ustanovil svojho kráľa na Sione, na mojom svätom vrchu.“ Ž 2,1-6).

Teda Boží Sion“, nie Brussel ani Strasbourg, či iné centrum „euro- (resp. „sveto-) ríše“, bude hlavným aktérom posledného dejstva.

13. NÁBOŽENSKÝ SYNKRETIZMUS – IDEOLOGICKÁ GLOBALIZÁCIA

Slovo „synkretizmus“ znamená „miešanie rôznorodých prvkov“ (cit. MALÝ SLOVNÍK SLOV. JAZYKA). Keďže slovom „rôznorodých“ sa myslí vlastne inkompatibilných, t.j. nezlučiteľných, je jasné, že výsledná „zmiešanina“ je nesúrodná, nestála a kvalitatívne stojí nižšie ako prvky (aspoň niektoré), z ktorých bola vytvorená.

Boh dôrazne vystríha svoj vyvolený národ pred takýmto zhubným „miešaním“: „Ja som Hospodin, ktorý som vás oddelil od týchto národov, ktoré vyhánam pred vás“ (3M 20, 24.23); „Oddelte sa od národov krajín a od cudzozemských žien!“ (Ezdr 10,11) „...nebudeš mať iných bohov okrem mňa!“ (2M 20,3) atď. Napriek tomu izraelský národ sa „miešal“: fyzicky (vznikali miešané manželstvá) i duchovne (namiesto uctievania jediného, pravého Boha pestoval kultú rôznych pohanských božstiev – spomeňme aspoň kult Baala, Ištaru, Molocha). Ústami prorokov Boh opakovane upozorňoval, ale i káral, trestal tento neverný („smlinci“) národ. A národ sa načas spamätal, kajal sa, vrátil sa k svojmu Bohu, k dodržiavaniu Zmluvy s Ním – ale po čase upadal do novej nevery, prepadal zvodom lákavého, ale nebezpečného synkretizmu.

Ani kresťanská cirkev (niektorými teológmi neoprávnene nazývaná aj „nový Izrael“) neobstála lepšie: už krátko po vzniku prvých zborov vnikli do ich učenia mnohé cudzie, hlavne „gnostické“ prvky, ale priam katastrofou pre kresťanstvo boli najmä 2. až 4. storočie nášho letopočtu. Vtedy sa uskutočnila tzv. „helenizácia“ kresťanstva. O čo išlo? „Helenizácia“ je eufemistický výraz pre hrubú deformáciu kresťanstva pohanstvom (najmä platonizmom). K cirkvi sa pridávalo stále viac prominentných ľudí, bývalých pohanov, vychovaných v zásadách gréckej filozofie, a títo prenášali svoje pohanské názory, pojmy, predstavy do učenia, ku ktorému sa teraz (často zo zisťných dôvodov) pridali. A keďže boli, ako som spomenul, „vplyvní“ (často to boli vysokí hodnostári cirkvi), presadzovali prijatie týchto názorov na grémiách (konciloch) cirkvi, a to často vo forme dogiem. Počas celého stredoveku bola cirkev pviazaná týmito polopohanskými dogmami. Začiatkom novoveku, vplyvom veľkých reformných hnutí, bola časť tohoto balastu z cirkvi odstránená. Problémom zostalo, že iba „časť“! Časť – v dvojakom zmysle: 1. nie celá cirkev prešla reformou, 2. aj tam, kde bola reforma (reformácia) uskutočnená, zostala iba čiastočnou, nedokončenou – boli odstránené iba tie „najkrikľavejšie“ nezrovnalosti a nepravosti. Najväčší z reformátorov, Dr. Martin Luther, si zrejme plne uvedomoval, že ním nebola dokončená reforma cirkvi kompletne, že zostalo mnoho dogiem a nepravostí, ktoré bude treba postupne odhaľovať a odstraňovať; od neho totiž pochádza výraz „semper reformanda“ – čo vlastne znamená požiadavku, potrebu stálej, pokračujúcej reformácie.

A ako je to so synkretizmom v súčasnosti? Nikdy nebol tak rozšírený, ani tak „módny“ ako dnes. Slovo „globalizácia“ (čo znamená spájanie do celkov, čiže zlučovanie) je skloňované vo všetkých pádoch, niet spravodajskej relácie, v ktorej by sa opakovane nevyskytlo. Ale spájať, zlučovať nemožno bez „miešania rôznorodého“. Globalizácia v oblasti politickej, ekonomickej, vojenskej atď. je dôležitým prvkom vývoja tohoto sveta, a napovedá, že sa chystá „finále“ (vid' viaceré apokalyptické proroctvá). O politickej

globalizácii sme si niečo povedali v predchádzajúcej stati; teraz sa chceme viac zamerať na globalizačné tendencie v náboženskej oblasti.

Akýmsi „prototypom“ duchovného synkretizmu je hnutie New Age („Nový vek“), ktoré už zachvátilo celý svet (aspoň celý „civilizovaný“ svet). Aj o tomto hnutí sme si už niečo povedali. Pripomeňme si len, že v učení New Age sa miešajú také rôznorodé (nezlučiteľné) prvky, ako je hinduizmus, budhizmus a iné (dokonca primitívne animistické) pohanské náboženstvá na jednej strane, a vytrhnuté časti z kresťanského učenia na strane druhej. Tak napr. viera v karmu a reinkarnáciu a praktiky toho najhrubšieho okultizmu bývajú často „popretkávané“ kresťanskými symbolmi alebo vyjadrované kresťanskou terminológiou. (Záujemcov o podrobnejšie informácie o hnutí New Age odkazujem na svoju knihu **„NOVÝ VEK“ ALEBO KONIEC TOHOTO („STARÉHO“) VEKU?**; jeho stručnejší opis nájdete v stati III.11.).

Ale hnutie New Age zďaleka nie je jediným „moderným“ prejavom duchovného synkretizmu. Sú tu aj „jemnejšie“, nenápadnejšie (a preto možno i nebezpečnejšie) formy duchovného synkretizmu. Patrí sem napr. dnes taký populárny, obľúbený jav ako je „ekumenizmus“ (aspoň niektoré jeho formy). Toto si žiada bližšie vysvetlenie:

Nemám tu teraz na mysli spoluprácu medzi jednotlivými kresťanskými spoločenstvami a jednotlivcami v niektorých oblastiach, či dokonca ich znášanlivosť, vzájomnú lásku, ale „ekumenické“ snahy „zjednocovať“ učenie rôznych cirkví, čiže doslova „miešať“ rôznorodé, t.j. skutočný synkretizmus. Dovoľte uviesť pár faktov:

Niektorí predstavitelia kléru, najmä papiánski ideológovia, hovoria o tzv. „malej ekuméne“ (týka sa „kontaktov“ medzi kresťanskými cirkvami) a o „veľkej ekuméne“ (zblížovanie sa kresťanov s inými, nekresťanskými náboženstvami, napr. s islamom, hinduizmom a pod.). Medzi oboma „ekuménami“ je podstatný rozdiel:

„**Malá ekuména**“ je chápaná ako metóda „privádzania odlúčených bratov do lona pravej (rozumej papiánskej, t.j. rímskej) cirkvi“. Inými slovami: čo sa nepodarilo inkvizícií v dobe protireformácie, to sa má realizovať teraz pokojnou cestou, nenápadne, postupne. Možno tu vidieť istú paralelu so svetovládnymi ambíciami „globalizátorov“ v politickej a ekonomickej oblasti: ak sa ovládnutie sveta nepodarilo napr. nacizmu (hrubým násilím) a komunizmu (šťastí marxistickou ideológiou a šťastí tiež násilím), darí sa to dnešným „globalizátorom“ – postupnou indoktrináciou a politickými manévrami.

„**Veľká ekuména**“ – to je zase „koketovanie“ s nekresťanskými „bratmi“, s pohanmi a ateistami.

Teoretickým základom pre takýto postoj je teória rím. kat. teológa K. Rahnera o „anonymnom kresťanstve“. Ak by si azda niekto myslel, že „anonymnými kresťanmi“ sa myslia nejakí „tajní (skrytí) kresťania“, teda takí, čo síce veria v Ježiša Krista, ale ku svojej viere sa verejne nepriznávajú (napr. zo strachu z prenasledovania, znevýhodnenia, alebo aj z pohŕdania, výsmechu, či z iných dôvodov), mylil by sa. Rahnerovi „anonymní kresťania“ sú vlastne pohanovia a ateisti.

Človek nemusí byť teológom, aby pochopil, že ide o absurdnosť; veď slovo „kresťania“ vlastne znamená „kristovci“ (*Christos* = Kristus; *christiani* = kresťania). Preto označovať slovom „kresťania“ (nezáleží aký prívlastok sa k tomuto slovu pridá) niekoho, kto Krista nepozná, alebo ho odmieta, je nezmysel. To je jazykový (etymologický) argument proti „anonymnému kresťanstvu“, sú tu však aj oveľa závažnejšie argumenty – vieroučné (presnejšie biblické):

Rahner tvrdí, že „ani ateistovi... nie je odoprená možnosť dôjsť k spásu za predpokladu, že nekonal nič proti svojmu mravnému svedomiu v dôsledku svojho ateizmu“.

Ježiš Kristus (v modlitbe k svojmu nebeskému Otcovi) hovorí: „...večný život spočíva v tom, aby poznali Teba, jediného, pravého Boha i toho, ktorého si poslal, Ježiša Krista.“ (J 17,3). A podobných výrokov, ktoré hovoria o tom, že večný život (resp.

spása človeka) závisí od toho, či človek pozná pravého Boha, či verí v Neho (dokonca nestačí iba si uvedomovať Jeho existenciu, ale je treba Mu dôverovať, byť Mu verným, rešpektovať Ho, teda aj byť poslušným), je v Božom slove veľa. Ale dôležité je aj ono „*aby poznali toho, ktorého si poslal, Ježiša Krista*“ – teda poznanie sprostredkovateľa („prostredníka“ medzi Bohom a človekom), jedinej možnej „cesty“ k Bohu (1Tim 2,5; J 14,6; Mt 11,27), je pre spásu nevyhnutné (J 3, 16,36; 6,47), ba naviac – treba ho nielen poznať, ale ho aj „nasledovať“ (J 8,12; 10,27-28; 12,26), čo zahŕňa v sebe aj obrátenie (Mt 18,3) a znovuzrodenie (J 3,3).

Na základe biblického textu (R 2,12-16) možno predpokladať, že Boh pri svojom súde za istých okolností môže omilostiť aj pohana (ktorý „koná podľa zákona vpísaného mu do srdca“, t.j. podľa svedomia); toto sa však celkom iste nemôže vzťahovať na ateistu. Ateista totiž Boha odmieta; jeho event. výhovorka, že nemal možnosť poznať Ho, neobstoí (viď R 1,19-22).

Naviac hovoriť o „mravnom svedomí“ ateistov je veľmi vágne. Je pravda, že ateisti 19. storočia („humanisti“) sa často odvolávali na „svedomie“ (to malo nahradiť v živote spoločnosti Božie normy), sami si však neuvedomovali, že to, čo v sebe oni ešte pociťovali ako „svedomie“, nebolo nič iné, ako zbytok pravidiel, podľa ktorých žila spoločnosť, z ktorej pochádzali (vplyv prostredia – odraz jeho morálky v nich) – a základom tých pravidiel boli Božie normy! Avšak v ďalších generáciách „zásady“, podľa ktorých žili vtedajší ateisti, postupne slabli („svedomie“ bledlo, vyhasínalo), a určujúci vplyv na ich konanie nadobúdali postupne pudy, egoistické záujmy – „mravným svedomím“ ozajstného ateistu sa stával vlastný prospech (na úkor iného), ľubovôľa až zlovôľa – anomia (bezzákonnosť). Tu však o svedomí už nemožno hovoriť. Slovo „svedomie“ totiž pochádza z „*spolu-vedomie*“, teda svedomie je pravým opakom toho, čo ovláda človeka bez Boha, a čo by sme mohli nazvať aj „*iba ja (ego) vedomím*“. Preto hovoriť o svedomí ateistov je rovnakým nezmyslom, ako nazývať ich „anonymnými kresťanmi“.

Spomenuli sme, že odlišná situácia je, ak ide o pohanov – tých za istých podmienok Boh azda môže omilostiť. To však neznamená, žeby ich kresťania mali podporovať (resp. utvrdzovať) v ich bludoch, či dokonca zúčastňovať sa ich modlárskeho obradov a „miešať sa“ s nimi. Od takýchto praktík nás Božie slovo opakovane a dôrazne vystríha (napr. 3M 20,23-24; 5M 5,7,9; Ezdr 10,11; 1Kor 10,14.20.21; 2Kor 6,14-17; Ef 5,7.11 atď.). Napriek tomu to niektorí „kresťania“ (dokonca veľmi „vysoko postavení“) robia.

Pre ilustráciu pár príkladov:

1. Z tlače: „Dňa 11. 3. 1999 navštívil iránsky prezident Mohammed Chatami, ako oficiálny hovorca 1,4 miliardy moslimov, pápeža Jána Pavla II... Behom tohoto stretnutia konštatovali, že „medzi kresťanstvom a islamom nie sú žiadne zásadné rozdiely“ (NZZ č.59).

2. Pápež Ján Pavol II. už dvakrát (v r. 1986 a v januári 2002) zvolal do Assisi „predstaviteľov všetkých náboženstiev sveta na spoločné modlitby“. Teda „kresťan“ zvoláva pohanov, aby sa spolu modlili k svojim „bohom“, lebo je presvedčený, že tieto modlitby „budú mať požehnaný vplyv na celé ľudstvo“. Pápež je teda presvedčený, že modlitby k modlám sú účinné.

Prečítajme si však, čo o tom píše iný Pavel – apoštol, ktorého poveril apoštolátom osobne Boží Syn, Ježiš Kristus: „...*moji milovaní, strážte sa modlárstva... nechcem, aby ste mali spoločenstvo s démonmi. Nemôžete piť z kalicha Pánovho i z kalicha démonov, a nemôžete mať podiel na stole Pánovom i na stole démonov.*“ (1Kor 10,14.20.21); a na inom mieste: „...*aké spoločenstvo má svetlo s tmou? ...a aký podiel veriaci s neveriacim? Ako patrí k sebe chrám a modly? Neťahajte cudzie jarmo s neveriacimi!*“ (2Kor 6,14-16).

3. V susednej Českej republike sa koná niečo podobné; menuje sa to „Fórum 2000“. V rámci tohoto „fóra“ sa 17.10.2001 konalo „multireligiózne zhromaždenie“ v katedrále sv. Víta. Do kresťanskej katedrály pozvali predstavitelia rímskej cirkvi predstaviteľov pohanských náboženstiev, aby tam vyzývali svoje „božstvá“. Pritom je zaujímavé, že domáci („kresťanskí“) predstavitelia – predseda Českej kresťanskej akadémie prof. T. Halík a kardinál M. Vlk – vo svojich prejavoch ani jeden-jediný raz nespomenuli meno Pána Ježiša Krista; zato však napr. hinduista Karan Singh z Indie sa veľmi odvážne priznal ku svojim pohanským božstvám, keď sa modlil za „požehnanie Indrovo, Púšanovo, Tarkšjovo a Brhaspatiho“ a konečne aj „najvyššieho, boha ohňa, vzduchu, slnka, mesiaca... (atď.) Šivu“; a svoj príhovor (modlitbu) zakončil takto: „...vy všetci (bohovia) nám prineste požehnanie... Nech v mieri prebývajú bohovia, božská sila brahma a všetci ľudia.“

Natíska sa tu paralela s udalosťami, ktoré postihli izraelský národ v 2. stor. pr.n.l., keď Antiochos IV. Epifanés, v snahe urýchliť helenizáciu, najprv nahradil možišovský zákon profánnym, a neskôr aj chrám degradoval na akési „ekumenické bohoslužobné miesto“ (dal v ňom dokonca postaviť sochu „boha“ Dia). Rozdiel však tu predsa len je: vtedy to vyvolalo všeobecný odpor, ktorý vyvrcholil povstaním (makabejskou vojnou, ktorá nakoniec viedla k nezávislosti Judska); dnes sa to vo všeobecnosti prijíma pokojne, ako „samozrejmosť“. Ale ono to vlastne „samozrejmosťou“ je – pravda, iba z pohľadu naplňania proroctiev, týkajúcich sa posledných dní; tie totiž hovoria, mimo iného, o veľkom odpadnutí. A či môže byť väčšie odpadnutie, ako keď v kresťanskej krajine predstavitelia najpočetnejšej „kresťanskej“ cirkvi zrádzajú Krista tým, že ignorujú jeho jednoznačné (už tu citované) slová: „*Ja som cesta, i pravda, i život. Nikto neprichádza k Otcovi, ak len nie skrze mňa.*“ (J 14, 6). Ba ide tu o oveľa viac: ide tu o zradu nielen „cesty k Bohu“, ale samotného Boha – tým, že je tu spochybnený monoteizmus (najzákladnejšia doktrína, na ktorej stojí kresťanstvo, ale aj judaizmus a islam), že je tu spochybnená jedinečnosť, výlučnosť Boha, o ktorom čítame v SZ (v septuaginte), že je (On, a nikto iný!) PANTOKRATÓR (Vševládcu); Boha, ktorého Jeho Syn nazýva jediným pravým (J 17,3); toho Boha, ktorý veľmi jasne hovorí – prikazuje, vystríha: „*Nebudeš mať iných bohov okrem mňa!*“ (5M 5,7).

V súvislosti s proroctvami, spomenutými v poslednom odseku, rád by som upozornil na tieto skutočnosti:

Pán Ježiš Kristus pri jednej príležitosti povedal: „*Od figovníka sa naučte podobenstvo: Keď jeho ratolesť mladne a vyháňa lístie, viete, že leto je blízko. Tak aj vy, keď uvidíte toto všetko (t.j. známky posledných dní, o ktorých predtým hovoril) vedzte, že je (príchod Božieho Syna) blízko, pred dvermi.*“ (Mt 24,32.33).

To „lístie figovníka“ je tu. Spomeňme aspoň: 1. všeobecné odpadnutie (2Tes 2,1.3; 1Tim 4,1) – nikdy v histórii nebolo také odpadnutie od Boha ako dnes, 2. Zvestuje sa evanjélium všetkým národom (Mt 24,14) – nikdy v histórii neboli na to technické podmienky iba dnes, 3. Splnenie Božieho záslúbenia o tom, že zhromaždí svoj národ zo všetkých krajín a privedie ho na jeho pôdu (Ez 36, 24) – po dvoch tisícročiach sa v r. 1948 splnila aj táto podmienka, 4. Sformovanie „šeliem“, ktoré majú zohrať v jednom z posledných dejstiev sveta dôležitú rolu, a to „šelmy z mora“ (Zj 13,1-10), t.j. náboženskej, resp. ideologickej veľmoci, a „šelmy zo zeme“ (Zj 13, 11-18), t.j. politickej svetovládnej supervelmoci.

Z nášho hľadiska (resp. z hľadiska synkretizmu) je dôležitý bod č. 4:

Spolu so snahami o politickú, ekonomickú a vojenskú „globalizáciu“, ide ruka v ruku aj nové zlučovanie politicko-náboženskej moci – zárodok ideologického základu nového svetového poriadku. Nová „svetová ekumenická cirkev“, ktorá sa v zákulisí formuje, je jednou z hlavných podporných štruktúr nadvládajúcej svetovej vlády. Jej vytúženým cieľom je pohltenie všetkých náboženstiev, a konečne vytvorenie moci, ktorá nepripustí žiaden odpor, žiadnu „úchytku“.

Ján v *Zjavení* líči vzostup a pád tohoto náboženského odpadlícťa ako „*Veľký Babylon, matku smilníc (mater neviestok)*“ (Zj 17). Táto „cirkev budúcnosti“ je označená Babylonom preto, lebo prvá organizovaná vzbura proti Bohu začala za vlády Nimroda v Babylone. Babylon bol potom dlhé stáročia centrom satanizmu a duchovnej vzbury. V „tajomnom náboženstve“ Babylonu možno nájsť korene („prakorene“) takmer všetkých zvráteností, falošných kultov i náboženstva New Age. Po páde Babylona pohanskí kňazi presunuli svoje školy do Grécka, Ríma a Egypta, a ďalšie stáročia priamo či nepriamo šírlí svoje učenie (aj ich vplyvom sa dostali napr. do učenia starovekej a stredovekej cirkvi mnohé dosiaľ platné dogmy, majúce pôvod v pohanstve). Tieto „tajné školy“ vypracovali rôzne rituály a meditačné postupy k navodeniu „tranzu“; ich účelom bolo umožniť „zasvätencom“ prekonať svoje ľudské obmedzenia a „stať sa bohom“ (rovnako ako Lucifer: „...*podobný budem Najvyššiemu.*“ – Iz 14,14).

Dosiaľ vo všetkých veľkých diskusiách o „jednote cirkvi“ bol všeobecný súhlas, že „lídrom“ tejto „svetovej cirkvi“ bude rímska cirkev na čele s pápežom – teda Rím: „...*sedem hláv je sedem pahorkov, na ktorých žena (smilnica, „neviestka“, čiže prostitútk) sedí...*“ (Zj 17,9) – hovorí proroctvo (a ako je známe, Rím leží na siedmich pahorkoch). Takmer 500 rokov po reformácii plánujú niektorí predstavitelia protestantských cirkví „zmierenie s Rímom“, zjednotenie s cirkvou, proti dogmám a praktikám ktorej vystúpili ich predkovia; pritom rímska cirkev stále odmieta priznať akékoľvek doktrínálne omyly alebo chyby, ktoré vyprovokovali reformáciu!

Katolícky spisovateľ Malachi Martin, autor knihy „*Kľúče tejto krvi*“, dlhoročný pozorovateľ vo Vatikáne, poukazuje na skutočnosť, že katolicizmus sa odpútava od niektorých svojich doktrín a prijíma mnoho z teológie New Age. O budúcom „superštáte“ Martin hovorí: „Bude zahŕňať všetky krajiny, na ktorých sa rozprestierala staroveká Rímska ríša, ale náboženstvom tam nebude kresťanstvo či katolicizmus, budhizmus, islam, hinduizmus, ani iné dnes nám známe náboženstvo. Už teraz má svoje vlastné náboženstvo, ak ho tak chceme nazývať. Menuje sa New Age... V týchto chvíľach hnutie New Age ovplyvňuje našu súčasnú politiku.“ (Pozn.: Za povšimnutie stojí, že protibiblická evolučná teória pevne zakotvila nielen v učení New Age, ale aj v oficiálnom učení dnešnej rímskej cirkvi).

Biblia líči odpadlícku cirkev posledných dní, ako výbojnú náboženskú mocnosť, ktorá vytvorí spojenectvo s Antikristom, aby získala svetovú moc. Mnoho cirkví je dnes zapletené do projektov New Age, ktoré obsahujú aj plán na dosiahnutie náboženskej jednoty, ako súčasť nového svetového poriadku. Skrátka – „formuje sa morská šelma“, či vlastne už je sformovaná, už iba čaká kým jej zosilnejú zuby a pazúry. Podobne je to aj so „šelmou zo zeme“ – svetovládnu politickou mocou.

Je takmer isté, že Európska únia je základom budúcej svetovládnej „Rímskej ríše“ – onej „šelmy zo zeme“, a synkretický hybrid náboženstiev „nového veku“ pod vedením pápežského Ríma (budúce „svetové náboženstvo“) je onou spomínanou „šelmou z mora“; tieto šelmy majú v záverečnom dejstve tohoto veku zohrať svoju smutnú úlohu „v úzkej spolupráci“. Úzky vzťah medzi týmito šelmami už dnes vyjadruje napr. symbol „zjednotenej Európy“ – vlajka EÚ s vencom dvanástich hviezd na modrom poli. Tým, čo sa azda domnievajú, že hviezdy predstavujú jednotlivé štáty únie (ako napr. na vlajke USA), treba povedať, že sa mýlia (dokazuje to počet hviezd, ako aj ich usporiadanie „do venca“) – vlajka EÚ je v skutočnosti symbolom „patrónky“ Márie.

V tejto súvislosti by našej pozornosti nemali uniknúť nasledovné fakty:

V severnom Taliansku na hore Serenissima je 20 m vysoká socha Madony, ktorá nesie meno „Naša milá pani a vládkyňa Európy“.

Rímska cirkev vidí v Márii biblickú postavu „ženy odetej slnkom“ s vencom z 12 hviezd (Zj 12,1). Pápež Ján Pavol II. povedal: „Obráťme preto znova svoj pohľad k matke Vykupiteľke sveta, odetej slnkom“.

Pre čitateľov Márie je jej farbou modrá.

Teda európska vlajka vyjadruje, že Mária (ktorú rímska cirkev nazýva „vykupiteľkou sveta“) a „kráľovnou nebies“) je „vládkyňou Európy“. Čo o týchto veciach hovorí Písmo?

Vo svojom „otvorenom liste“ zboru v Tyatírach Pán hovorí: „...*mám proti tebe, že trpiš ženu Jezabel, ktorá hovorí o sebe, že je prorokyňou, a pritom učí a zvádza mojich služobníkov...* Dal som jej čas, aby sa kajala, ale ona sa zo svojho smilstva (čiže

z nevernosti voči pravému Bohu a z falšovania Jeho slova – pozn. M.B.) *kajať nechce.*“ (Zj 2,20-21).

Väčšina exegétov sa zhoduje v tom, že onou „ženou Jezábel“ je prorocky označená epocha pápežstva so svojim učením, ktoré odporuje Písmu (mimo iného v tom, že učieva „*kráľovnú nebies*“).

Poznámka: Symbolická Jezábel zo Zjavenia je obrazom historickej Jezábel (1Kr 16,30-32; 18,4n). Jezábel (Izabela) bola manželkou izraelského kráľa Achába. Bola pôvodom i znýšľaním pohankou a šírila v izraelskom kráľovstve kult pohanského boha Bála (Baala). Keď sa jej dcéra Atalja vydala za judského kráľa Jeroháma (toto manželstvo je akoby predobrazom „ekumenických manželstiev“ súčasnej doby), rozšíril sa zhubný vplyv Jezábely aj na toto južné kráľovstvo (po smrti kráľa Jeroháma a jeho syna Achazja Atalja dala povraždiť mužských členov kráľovského domu Dávidovho, vrátane svojich vnukov, a uchvátila kráľovskú moc na 7 rokov do vlastných rúk (2Kr 8,18; 11,1n) – tak sa stala *jedinou pohankou*, ale i *jedinou ženou – kráľovnou* na tróne judského kráľovstva).

Dovoľte tu citovať z jedného výkladu Zjavenia: „Portrét Jezábel odhaľuje charakter (pápežskej) cirkvi. Odpadlictvo sa stáva oficiálnym a sídli na najvyšších miestach. Splyva s mocou cirkvi. Cirkev sa formuje do politickej inštitúcie a povyšuje sa na moc kráľovskej povahy... Vláda Jezábel je uzurpátorstvom Božej vlády. Je to doba, v ktorej sa cirkev zmocňuje Božej autority.“ (Jacques Doukhan: **KRIK NEBIES**, 1996).

14. MOSLIMOVIA – AKÍ VLASTNE SÚ? *

14.1. Niečo o islame a moslimoch

Po udalostiach, ktoré sa udiali v USA 11. septembra 2001,** začalo sa viac hovoriť o islame: akí sú to vlastne ľudia, tí moslimovia? Sú pravoverní moslimovia teroristi, sú to na všetko odhodlaní (fanatickí) bojovníci, či sú to mierumilovní ľudia, ako niektorí tvrdia? (Např. prezident G.W. Bush, krátko po tragických udalostiach, vo svojom prejave pred kongresom USA ostro odsúdil moslimských teroristov, ale súčasne doslova prehlásil: „Moslimovia sú mierumilovní“). Ľudia počúvajú politikov, komentátorov, publicistov o „nebezpečenstve spájania islamu s terorizmom“, a súčasne si v mysli vybavujú rôzne fakty a udalosti z histórie i súčasnosti: např. krvavé výboje moslimov od samého začiatku existencie islamu (t.j. od prvej polovice 7. storočia) až dosiaľ (na vlastnej koži ich pocítili aj naši predkovia počas strašných tureckých nájazdov); vybavujú sa im známe, toľkokrát opakované pojmy, ako „džihád“ (vlastne aj spomenuté turecké nájazdy neboli ničím iným ako „džihádcom“ – „svätou vojnou“ proti „neveriacim“), „Hamas“, alebo správy zo zahraničnej tlače (u nás sa o tom nepíše) o dennodennom vraždení kresťanov (starousadlíkov, misionárov, dokonca turistov) v mnohých dnešných moslimských krajinách Ázie a Afriky, alebo o (aj u nás publikovaných) teroristických činoch moslimských fanatikov v Alžírsku, Egypte a inde, o pomeroch v Iráne, Iraku, Afganistane, Líbii atď. Vybavujú sa im možno zábery z televízie, na ktorých videli sfanatizované palestínske deti, posielané svojimi vodcami „do predných línií boja“ (aj v iránsko-irackej vojne boli svojho času nasadzované deti – chlapci už od 12. roku – do bojov, a to dokonca v rámci pravidelnej armády). Spomenú si možno na Čečensko, Bosnu, Kosovo, Macedónsko (na mnohých arabských „bojovníkov za slobodu“ v týchto oblastiach s typickými

* ZP/01

** Dňa 11.9.2001 sa moslimskí teroristi z medzinárodnej teroristickej organizácie Al Kaida, vedenej Usam bin Ladinom (miliardárom, občanom Saudskej Arábie, žijúcim v Afganistane pod ochranou vládnuceho moslimského Talibanu), zmocnili štyroch lietadiel typu Boeing letiacich na vnútroštátnych osobných dopravných linkách USA. Dve z nich namierili na New York, kde narazili na dva 110 metrov vysoké mrakodrapy Medzinárodného obchodného centra (WTC) a zrovnali ich so zemou. Ďalšie dve zamierili na Washington; jedno z nich zasiahlo budovu Pentagonu, druhé sa zrútilo skôr, ako sa dostalo k „cieľu“ (zrejme v ňom došlo k boju medzi posádkou a teroristami). Bilancia: nevyčísliteľné materiálne škody, asi 6000 mŕtvych, a najmä – vojna, ktorú asi po mesiaci započali USA proti Afganistanu, pretože odmietol vydať Usam bin Ladina. Do vojny sa okrem USA a Afganistanu zapojilo aj mnoho iných štátov (vrátane európskych).

zelenými „čelenkami“ a s výzbrojou zhodnou s tou, čo je v arzenáloch NATO; mimochodom, je všeobecne známe, že aj Taliban v Afganistane vyzbrojili USA!). Alebo si spomenú na stovky samovražedných (i iných) útokov fanatikov na rozličné objekty (v prevážnej miere civilné) na rôznych miestach sveta atď. atď. – a opýtajú sa: „ako je to vlastne s tou mierumilovnosťou moslimov?“ A ak im k tomu všetkému napr. ešte televízia naservíruje rozhovor s nejakým moslimom (či už „naším“ občanom alebo iným), a ten hovorí o tolerantnosti islamu, o láske k ľuďom, ktorú hlása Korán (a svoje tvrdenie prípadne podoprie aj odcitovaním pár veršov z niektorej súry Koránu), zmätok v mysliach mnohých ľudí musí byť dokonalejší.

Totoho zmätku sa človek môže zbaviť iba ak prestane hľadať odpoveď v publicistických a propagandistických programoch médií, a začne ju hľadať na jedinom spoľahlivom, autentickom mieste – v Koráne; iba tak totiž môže zistiť, čo islam skutočne učí a hlása, a teda či sú moslimovia (ktorí sa striktne držia učenia Koránu) mierumilovní. No nie každý má chuť alebo možnosť čítať túto veľkú, drahú, ale najmä ťažkú knihu – je „ťažká“ (čiže nefahko sa číta) nielen svojím obsahom (svojím myslením, čitateľovi vyhovanejmu v duchu európskej, v podstate kresťanskej kultúry, dosť vzdialeným), ale aj svojím štýlom, formou (a tiež napr. mnohonásobným, takmer doslovným opakovaním početných pasáží v rôznych súrach). Avšak ten, kto sa týmto všetkým „prehryzie“, nemusí ľutovať: poučí sa, ba nájde tam dokonca aj zaujímavé, múdre myšlienky, s ktorými sa môže stotožniť aj ten najortodoxnejší kresťan; nájde tam však aj ich pravý opak. Nájde tam výzvy k tolerancii, ale aj k tej najhrubšej nenávisti, veľmi kladné hodnotenie kresťanov a židov, ale aj ich nezmeriteľné odsudzovanie; nájde tam niektoré etické zásady, blízke tým, ktoré vyznávajú kresťania, ale aj nariadenia pre nás absolútne neprijateľné, ba dokonca nepochopiteľné. Ako je to možné? Príчины sú v podstate dve:

1. Vývoj autora – Muhammada: „zjavenia“ dostával od roku 610 (mal vtedy okolo 40 rokov) do svojej smrti v r. 632. „Materiál“ Koránu teda vznikol v priebehu cca 22 rokov, a za ten čas sa všelich udialo a zmenilo (v okolí i v mysli „proroka“). Týchto 22 rokov odborníci obyčajne delia na dve obdobia: *mekkianske* (610-622) – ktoré niektorí ďalej delia na tri časti – a *medinské* (od r. 622). Treba však mať na pamäti, že súry v Koráne nie sú usporiadané chronologicky (podľa času ich vzniku).

V súrach z časnejších období prevláda zmierlivý tón, nachádzame tam mnoho spoločných prvkov s judaizmom i kresťanstvom (pri svojom vzniku bol islam mnohými dokonca pokladaný iba za „jednu zo siekt kresťanstva“), autor nazýva židov a kresťanov „vlastníkmi Písma“ (teda tými, ktorým Boh ako prvým zjavil svoje Slovo: najskôr Tóru, neskôr Evanjelium). Muhammad často líči aj niektoré nám známe biblické príbehy, jeho interpretácia je však veľmi „svojrážna“, nepresná (možno preto, že ich čerpal zo sprostredkovaných, zdeformovaných ústnych zdrojov). Spočiatku vlastne ani nechcel založiť nové náboženstvo, ale prispôbiť židovsko-kresťanský monoteizmus potrebe pohanských Arabov – a pritom tieto náboženstvá „trochu upraviť, vylepšiť“. Keď však židia i kresťania jeho „nápady“ odmietli, začína sa čoraz viac od nich vzdďaľovať, kritizovať ich, a postupne prechádza do otvoreného nepriateľstva voči nim.

Už za života Muhammada sa ustálila zásada, nazvaná *džihád* (v arabštine doslova „úsilie“), vo vzťahu k „neveriacim“ (Židom a kresťanom): podľa nej sa svet delí na *dar al-Islam*, resp. *dar al-Salam* („dom“, čiže mierové územie islamu), kde panuje „zákon“, čiže islamský právny poriadok („*šari‘a*“) a na *dar al-Harb* („vojnové územie“), ktoré dočasne spravujú nemuslimovia. *Džihád* znamená nutný a trvalý stav vojny, ktorá je vedená proti *dar al-Harb* a ktorá môže skončiť iba vtedy, keď sa celý svet podrobí islamu. Muhammad napr. viedol džihád proti medinským Židom, porazil ich a dal na verejnom priestranstve sťat' hlavy všetkým mužom (až na jedného, ktorý prestúpil na islam). Ich ženy, deti, zvieratá a majetok rozdelil medzi svojich prívržencov. Inokedy sa zachoval zhovievavejší – záležalo úplne na jeho blahovôli, lebo „Boh mu ponechal absolútne voľnú ruku v tom ako naloží s neveriacimi“. Ukázalo sa, že je niekedy výhodnejšie uzavrieť s nimi dohodu (*dhimma*), čiže nechať ich pri živote a vyberať od nich veľké dane (50 % zisku). Takíto *dhimmi* (tí čo sa podvolili) dostali teda právo na život, ich postavenie bolo však trvalo ohrozené: *dhimma* (dohoda) totiž iba dočasne zbavovala dobyvateľov „prirodzeného práva“ zabíjať porazených a kon-

fiškovať ich majetky. Preto mohol muslimský vládca túto dohodu jednostranne zrušiť, kedykoľvek sa mu zachcelo.

Podľa moslimov je „Allahova ríša“ identická s *dar al-Islamom*, čiže s oblasťou politicky ovládanou islamom, t.j. s územiami, kde platí *šari'a*. Tieto územia sa nikdy nesmú (trvalo) deislamizovať. Preto v islamskej teológii je napr. Španielsko a Balkán „*waqf*“, islamské teritórium. A Allahove armády majú povinnosť znova opanovať tie oblasti, ktoré stratili. Iba ten, kto nepozná tieto zásady moslimskej „vierouky“, sa môže naivne domnievať, že sa napr. islamské štáty niekedy zmieria s existenciou štátu Izrael, že je možný trvalý mier na Blízkom východe. Kto hovorí o možnosti „ukončenia konfliktu“, o možnosti koexistencie islamských štátov so štátom židovským na tomto území, nevie nič o islame. Tu totiž nejde o „obyčajný“ konflikt medzi štátmi, tento konflikt je (podľa moslimov) „vojnou medzi Allahom a jeho nepriateľmi“: ak by si niektorí moslimovia skutočne mier aj priali, nesmú ho uzavrieť (veď by to podľa nich bola „kapitulácia Allaha“).

Ten, kto chce dokazovať tolerantnosť islamu a jeho kladný vzťah ku kresťanstvu a židovstvu, vyberie si – ako doklad toho, čo chce dokázať – verše zo súr včasnejšieho obdobia. Naopak, moslimský „duchovný“ alebo politik (často v jednej osobe), ktorý chce „motivovať“ k boju prostých, nevzdelaných moslimov, vyberie si verše plné nenávisti a výziev k boju proti „neveriacim“. (Kvôli objektívnosti tu však musíme priznať, že podobnej „manipulácie“ sa dopúšťali aj niektorí predstavitelia „kresťanského“ kléru, a to zďaleka nie iba v čase veľkých náboženských vojen, ako boli križiacke výpravy, 30-ročná vojna a pod.).

2. Etické zásady, pravidiá spoluzitia, hlásajúce vzájomné pomáhajúce si, dobré skutky, podporovanie chudobných, čestnosť (nepodvádzanie pri obchodovaní, dodržiavanie zmlúv a pod.), a rôzne iné predpisy veľmi podobné tým, ktoré vychádzajú z Biblie, teda ktorými sa riadia (alebo aspoň by sa mali riadiť) židia a kresťania, sa u moslimov týkajú výhradne vzťahu ku spoluvercom, nikdy nie k „neveriacim“.

Tu treba poukázať na zásadný rozdiel medzi islamom a kresťanským učením: Ježiš Kristus hovorí, že druhým najväčším príkazom je láska k blížnemu (prvým je láska k Bohu), a keď vysvetľuje, koho treba za blížneho považovať, uvádza ako príklad vzťah cudzinca, inoverca Samaritána k Židovi, ktorý sa ocitol v núdzi. Tým vlastne Ježiš implicitne hovorí, že naši blížni sú aj za hranicami rozdeľujúcimi národy a náboženstvá.

Pravda, niekedy prax tých, čo sa hlásili ku kresťanstvu, nebola v zhode s tým, čo hlásal Kristus. Kňazi a mníši napr. hovorili o láske, ale súčasne podnecovali nenávisť voči inovercom a kruto ich prenasledovali. Konkrétne napr. františkáni mali plné ústa lásky ku všetkému („viete im bol bratom, luna sestrou...“), ale nie ku všetkým – nevzťahovala sa napr. na Židov (jeden z nich, františkánsky mních Bernardín zo Sieň prehlásil: „Pokiaľ ide o abstraktnú a všeobecnú lásku, smieme ich milovať. Žiadna konkrétna láska voči nim sa však nepripúšťa“; iní, napr. Ján Kapištránsky alebo Bernardino de Fletre, dokonca organizovali pogromy). Týchto ľudí však nemožno pokladať za kresťanov, pretože konali proti slovám evanjelia, prikazujúcim nie abstraktnú, všeobecnú, ale práve konkrétnu lásku (podľa príkladu Samaritána).

U moslimov je to inak, ako u kresťanov: ak napr. „kresťania“ podvádzajú a zabíjajú, konajú v rozpore so Zákonom (a tak ich nemožno pokladať za kresťanov!); moslimovia však podvádzajú a zabíjajú v zhode so svojím „zákonom“ (a tak sú pokladaní za dobrých moslimov). Napr. zabitie „neveriaceho“ (žida, kresťana) alebo nedodržanie zmluvy, podvod (v obchode, vojne, politike a pod.) vo vzťahu k „neveriacim“ sa u moslima považuje nielen za celkom legitímny, ale dokonca za chvályhodný skutok. Ak sa teda bude napr. kresťanský (alebo židovský) politik spoliehať na zmluvu uzavretú s predstaviteľmi moslimského štátu (možno i preto, že mu niekto ukázal v Koráne verš prikazujúci dodržiavanie zmluvy), bude zakrátko istotne veľmi nemilo „prekvapený“.

Uvediem tu niekoľko veršov z Koránu, ktoré môžu dokumentovať „mierumilovnosť“ islamu, jeho vzťah ku kresťanom a židom a hlavné etické normy, ktorými sa riadia moslimovia. Vnímavému čitateľovi azda poslúžia k tomu, aby si urobil svoj vlastný názor.

14.2. Niekoľko islamských „prikázaní“:

Nepridávaj k Bohu iné božstvo... Pán rozhodol, aby ste nikoho okrem Neho neuctievali a aby ste rodičom preukazovali dobro... Váš Pán najlepšie vie, čo je vo vašich dušiach a či ste zbožní, On kajúcnikom odpúšťa... dávaj príbuznému podľa práva, a tiež chudákovi, ktorý kráča po Božej ceste (t.j. moslimovi), no nerozhadzuj nerozvážne, veď márotnatní sú bratia satanovi... nepribližujte sa k cudzoložstvu, lebo je to ohavnosť... nezabíjajte osoby, ktoré Boh zakázal zabíjať, iba ak podľa (moslimského) práva... ak bol niekto zabitý nespravodlivo, dali sme jeho najbližším právomoc pomstiť ho... dodržujte verne svoje záväzky, lebo bude požadované zúčtovanie o záväzku! A buďte spravodliví v miere, ktorou meriate a vážte správnymi váhami... nechod' za tým, čo nepoznáš..." (súra 17, verše 23-38).

Služobníkmi Milosrdného sú tí, ktorí chodia po zemi pokorne a keď sú oslovení bláznivými ľuďmi, odpovedia: „Pokoľ s vami!“ – tí, čo za noci bdejú kvôli Pánu svojmu a hovoria: „Pane náš, odvráť od nás trest pekla..." tí, čo ani nerozhadzujú, ani nie sú lakomí, ale sú na strednej ceste medzi tým, a ktorí nevzývajú spolu s Bohom žiadne iné božstvá a nezabíjajú žiadnu dušu, ktorej zabitie Boh zakázal – iba ak podľa práva, a ktorí nesmilnia..." (25,64-68).

Šťastní (blahoslavení) sú tí veriaci, ktorí sú vo svojich modlitbách pokorní, ktorí sa od planých (zbytočných) rečí odvracajú, ktorí almužny rozdeľujú, ktorí svoje pohľavy ochraňujú len pre svoje manželky či otrokyne, ktorí opatrujú to, čo im bolo zverené a zmluvy presne dodržia, ktorí usilovne dbajú o svoje modlitby. Títo sa istočne dedičmi stanú, zdedia raj a budú v ňom večne." (23,1-11).

Vy, ktorí veríte, nepohlcujte si navzájom majetky podvodným spôsobom... neťužte po tom, čím Boh vyznamenal niektorých z vás pred inými. (4,33,36).

Neživte sa úžerníctvom, ale bojte sa Boha... záhrada (t.j. raj) je pripravená pre bobajovníkov, ktorí rozdeľovali almužny v šťastí i v nešťastí a ktorí krotia svoj hnev a odpúšťajú ľuďom... (3,125.127.128).

Nikdy nedosiahnete pravú zbožnosť, ak nebudete rozdeľovať z toho, čo milujete – čokoľvek z vecí rozdáte, Boh o tom dobre vie. (3,86).

Zlodejovi alebo zlodejke odtnite ich ruky, ako odplatu za to, čo vykonali... (5,42).

Cudzoložnicu a cudzoložníka zbičujte, každého z nich sto ranami... Tí, čo vrhnú podozrenie na počestné ženy a neprivedú štyroch svedkov, zbičujte osemdesiatimi ranami... (4,154).

14.3. Vzťah k židom a kresťanom:

„Už v minulosti (hovorí Boh) sme dali Mojžišovi správne poznanie a učinili sme dieťky Izraela dedičmi Písma, aby bolo zdrojom poznania a pripomenutím pre ľudí obdarených rozumom.“ (40,56-57).

Tento Korán bol zoslaný, aby potvrdil pravdivosť skorších zjavení (t.j. Tóry a Evanjelia, vlastne Starého a Nového zákona) a aby objasnil Písmo, o ktorom niet pochýb a ktoré pochádza od Pána všetkého ľudstva. (10,38).

Uveril som v to, čo Boh z Písma zoslal a bolo mi prikázané, aby som konal spravodlivo medzi vami. Boh je našim i vašim Pánom, my máme svoje skutky a vy vaše, a niečo medzi nami dôvodu k sporom; Boh nás všetkých zhromaždí, u Neho je konečný cieľ.“ (42,14).

Nepri sa s vlastníkmi Písma (t.j. so židmi a kresťanmi), iba ak tým najvhodnejším spôsobom – a iba s tými, ktorí sú nespravodliví. A povedzte: Uverili sme v to, čo bolo zoslané nám, i v to, čo bolo zoslané vám, a náš Boh a váš Boh sú jedno; a my sme odovzdali do Jeho vôle. (29,45).

(Už v minulosti) bola kniha Mojžišova vodcom a milosrdenstvom a toto Písmo (t.j. Korán) potvrdzuje jej pravdivosť v arabskom jazyku, aby boli varovaní nespravodliví a aby bolo radostnou zvesťou pre tých, čo dobro konajú. (46,11).

(Boh hovorí): „Uzavreli sme zmluvu s Mojžišom... a napísali sme pre neho dosky pripomenutia o všetkých veciach... Po odchode Mojžiša jeho ľud si vyrobil z ozdôb tela... a urobili ho modlou a stali sa tak nespravodlivými.“ ...a tým, ktorí nasledujú posla, proroka neučeného (t.j. Muhammada), ktorého nájdú oznámeného im v Tóre i Evanjelii, a ktorý prikazuje vhodné a zakazuje zavrnutiahodné... tí, ktorí v neho uveria... a budú nasledovať svetlo, ktoré im bolo zoslané, tí budú blažení! (7, 138.142.146.147.156).

Abrahám nebol ani židom ani kresťanom, ale bol hanífom (t.j. monoteistom v čase, keď ešte neexistovalo židovstvo ani kresťanstvo) odovzdaným do vôle Božej (pozn.: „odovzdanie do vôle Božej“ je po arabsky „muslimún“ – z toho muslim, muslimovia) a nepatrí medzi modloslužobníkov (3,60).

(Boh hovorí): „A rozdelili sme ich (židov) po zemi... niektorí z nich sú bezúhonní, ale iní nie sú takí. A vystavili sme ich skúškam dobrým i zlým, dúfajúc, že sa azda obrátia. A prišli ich nástupci (t.j. kresťania), ktorí zdedili Písmo, no chopili sa toho, čo im hovorí svet, a hovoria: „Bude nám odpustené!“ A či oni neprijali zmluvu Písma, že budú o Bohu hovoriť iba pravdu? A pritom študovali to, čo je obsiahnuté v Písme! (7,167.168).

Židia hovoria: „Kresťania nemajú v ničom pravdu!“ a kresťania zasa tvrdia: „Židia nemajú v ničom pravdu!“ a pritom predsa tí i oní čítajú Písmo. Nebudú s tebou spokojní ani židia, ani kresťania, pokiaľ nebudeš nasledovať ich náboženstvo. (Avšak) poznanie Božie je jediné správne poznanie! Ak budeš nasledovať ich bludné učenie potom, čo sa ti dostalo poznania, nenájdeš proti Bohu ochrancu... (2,114).

(Židia a kresťania) neveria v to, čo bolo zoslané neskôr, hoci je to pravda, ktorá potvrdzuje pravdivosť zjavenia, ktoré už majú. (2,85).

(Boh hovorí): „prekliali sme ich (židov) za to, že porušili zmluvu, neuverili v Božie znamenia, zabíjali nespravodlivo prorokov... (4,154).

Vlastníci Písma (kresťania), nepreháňajte vo svojom náboženstve a hovorte o Bohu len pravdu. Mesiáš Ježiš, syn Máriin, je naozaj iba poslom Božím a Jeho slovom, ktoré vložil do Márie, a duchom z neho vychádzajúcim. A verte v Boha a v Jeho poslov a nehovorte: „Trojica!“ Boh je jediným Bohom... Jemu patrí všetko, čo je na nebi i na zemi. (4,169)

Tí, čo hovoria: „Mesiáš, syn Máriin, je Bohom“, sú neveriaci. (5,19)..

Tí, ktorí sú neveriaci z vlastníkov Písma (t.j. židia a kresťania, ktorí neprijmú islam), prídu do pekelného ohňa a budú v ňom nesmrteľní – to sú najhoršie zo všetkých stvorení. (98,5).

...ľudia, ktorí sú najväčšími nepriateľmi veriacich, sú židia, a tí, ktorí k Bohu pridružia (t.j. kresťania, ktorí k Bohu – Otcu „pridružujú iného Boha“ – Syna). (5,85).

Bojujte na ceste Božej (t.j. v tzv. „svätej vojne“ – džiháde) proti tým, ktorí bojujú proti vám... zabíjajte ich všade, kde na nich narazíte... zvädzanie od viery je horšie ako zabitie... Bojujte proti nim... dokiaľ nebude všetko náboženstvo patriť Bohu (myslí sa tým, pochopiteľne, islam) (2, 186.187.189).

Nepokladaj tých, ktorí boli zabití na Božej ceste (t.j. v džiháde) za mŕtvych! Naopak, oni sú živí a u Pána svojho užívajú svoju odmenu. (3,163).

Vy, ktorí veríte, bojujte proti tým neveriacim, ktorých máte na dosah! Nech vo vás nájdú tvrdosť; Boh je na strane bohabojných. (9,124).

Ak nevytiahnete do boja (proti neveriacim), Boh vás potrestá bolestivým trestom. (9,39).

Neochabujte a neponúkajte mier, keď máte prevahu. (47,37). Pozn.: implicitne sa tu vlastne hovorí: mier ponúknite iba vtedy, ak je to nutné z taktického hľadiska (keď ste v nevýhode).

Vy, ktorí veríte, keď sa na pochode stretnete s neveriacimi, neobračajte sa k nim chrbtom (t.j. nevyhýbajte sa boju)... Nie ste to vy, čo ich zabili, ale Boh ich zabil... (6,15.17).

...zabíjajte modloslužobníkov, kdekoľvek na nich narážite, zajmte ich, obliehajte ich a chystajte proti nim všemožné nástrahy! (9,5).

Nie sú si rovní tí veriaci, ktorí zostali sedieť doma (t.j. nezúčastnili sa džihádu)... s tými, ktorí usilovne bojujú... Boh vyznamenal tých, ktorí usilovne bojujú pred tými, ktorí sedia doma. (4,97).

Ak bojujú medzi sebou dve skupiny veriacich, zmierte ich... veriaci sú predsa bratmi; zmierte teda bratov svojich a buďte bohabojní... (49,9-11).

Vy, ktorí veríte, neberte si mojich nepriateľov (t.j. „neveriacich“) za svojich priateľov... (60,1).

Vy, ktorí veríte, neberte si za priateľov ľudí, na ktorých sa Boh rozhneval (t.j. židov a kresťanov); tí stratili nádej na budúci život... (60,13).

Teda žiadne priateľstvo – nielen osobné, ale ani „zmluva o priateľstve“ s „neveriacimi“ – neprichádza do úvahy; ak, pravda, toto „priateľstvo“ nie je súčasťou „taktiky“ (spôsobom ako „dobechnúť“ protivníka – „priateľa“). Moslimovia sa toho držia, čo potvrdzuje história i súčasnosť. *Príklad z histórie* (ktorý sa stal akýmsi „precedensom“): Muhammad bol v spore s Kurejšitmi, ktorí ovládali mesto Mekka. Boli to prisilní nepriatelia, a preto s nimi r. 628 vyjednal 10-ročné prímerie. Kurejšiti sa cítili bezpeční a svoje vojsko demobilizovali, ale Muhammad po dvoch rokoch (keď sa mu podarilo nazhromaždiť dosť prívržencov) na čele desaťtisícového vojska Mekku prepadol a dobyl. Pritom všetko (uzavretie prímeria i jeho vierolomné porušenie) sa udialo v plnej zhode s islamským právom (oboje totiž „služí sláve Allahovej“). *Príklad zo súčasnosti*: Jásir Arafat, ktorý dostal Nobelovu cenu mieru za to, že podpísal zmluvu s Menachemom Beginom (vtedajším izraelským premiérom), pred svojimi moslimskými spoluveriacimi od samého začiatku o tejto zmluve hovorí ako o „kurejšitskej dohode“. Opäť oboje – podpísanie zmluvy i jej absolútne nerešpektovanie – je v plnej zhode s moslimským právom. Ak dnes ešte niekto v Európe alebo v Amerike prikladá takejto zmluve nejaký význam (v zmysle etiky a práva, ktoré platia v demokratických krajinách), či dokonca ak verí v trvalý mier medzi Palestínčanmi a inými moslimami na jednej strane a Židmi na strane druhej, je veľmi naivný.

Po prečítaní ukážok z Koránu – „biblie“ moslimov a po vysvetlení zásad „moslimského práva“ si položíme otázku: Ako to prezident Bush myslel s tou „mierumilovnosťou“ moslimov? Odpoveď môže byť v podstate dvojaká:

1. Buď tomu, čo povedal naozaj verí, skrátka: je neinformovaný. Vysvetlíť by sa to dalo tým, čo o sebe hovoril počas predvolebnej kampane – „pýšil sa tým, že v živote neprečítal jedinú knihu“ (citujem z článku J. Šimsu uverejneného v „Ev. týdeníku – KJ“ 15/2001, str. 2), alebo

2. sám tomu neverí, ale „diplomatically“ to musí tvrdiť – aby nepopudil nielen moslimské štáty, ale aj veľké množstvo moslimov v jeho vlastnej krajine a v krajinách spojencov (v Nemecku žije napr. vyše 3 miliónov moslimov, a to zďaleka nie iba príst'ahovalcov).

Ostatne je to jeho vec, resp. vec „vysokej politiky“. Náš občan by však mal mať reálny pohľad na vec: medzi moslimami sú, pravdaže, rôzni ľudia, mierumilovní i fanatici (ako nakoniec aj medzi nami); ich vodcovia (v prevážnej väčšine) však šíria nezmieriteľné nepriateľstvo voči „neveriacim“ (židom a kresťanom) – Korán im k tomu poskytuje „bohatý materiál“ – a masy obyčajných ľudí (zväčša negramotných) sú, žiaľ, ovládané práve nimi.

14.4. Niečo o Koráne a jeho autorovi

Korán (od *Qur'án*, čo je podstatné meno slovesné od *qara'a* = prednášať recitovať) je akosi „bibliou“ moslimov – knihou, obsahujúcou ich vierouku a „prikázania“ (pravidlá kultické a etické). Jej autorom je Muhammad (Mohamed), ktorý sa narodil asi v roku 570, vyrastal ako sirota v rodine príbuzných, v 25. roku vstúpil do služby bohatej vdovy (ako cestujúci obchodník), s ktorou sa neskôr oženil, čím získal materiálne prostriedky na to, aby sa mohol venovať „duchovnej činnosti“. Od r. 610 mával tzv. „zjavenia“ (t.j. stavy, pri ktorých k nemu „hovoriť Boh“ – diktoval mu, čo má hlásať svojim spoluobčanom). Spočiatku mal len veľmi málo stúpencov (možno dvoch alebo troch), väčšina obyvateľov Mekky ho považovala za „básnika“ alebo „vešťača“ (čo v tom čase boli opovrhnutiahodné „zamestnania“), či prosto za bláznava. Keďže vo svojej misii tvrdohlavo pokračoval, opovrhovanie spoluobyvateľov sa postupne zmenilo na nepriateľstvo a on musel z Mekky ujsť – v roku 622 (od tohoto roku moslimovia počítajú svoj letopočet) odišiel do Mediny aj so svojimi vernými. Tam získaval ďalších prívržencov, s ktorými sa neskôr vydal potrestať „nevernú Mekku“. Keď zvíťazil, videl v tom „Božie znamenie“ a ešte intenzívnejšie sa venoval šíreniu nového náboženstva (prícom vojenské výboje, násilie považoval za úplne legitímnu metódu tohoto svojho „poslania“).

Z čoho Muhammad čerpal (okrem „zjavení“)? Čiastočne z Biblie: dostal sa k častiam Starého i Nového zákona a snažil sa ich prispôsobiť potrebám Arabov. Istým kladom jeho počinu je skutočnosť, že sa mu podarilo nahradiť polyteistické pohanské náboženstvá a kultu Arabov (nomádov i obyvateľov miest) monoteistickým a do istej miery aj etickým náboženstvom (najmä v zrovnaní s dovtedajšími kultovými praktikami: Arabi napr. často svoje deti, najmä dievčatá, krátko po narodení, ešte živé zahrabávali do piesku púšte). Pravda, jeho nové náboženstvo iba zďaleka pripomínalo to, čomu učil judaizmus a kresťanstvo, pretože: (1) jeho zdroje boli neúplné, skreslené a nespoľahlivé (čerpal zrejme z ústnych podaní niektorých biblických príbehov, pochádzajúcich často z tzv. apokryfov, t.j. takých spisov, ktoré neboli pojaté do kánonu – napr. z „Evanjelia o detstve Ježišom“), (2) biblické príbehy dopĺňal rôznymi arabskými, pohanskými legendami, (3) „upravoval“ ich (často ad hoc) „podľa potreby“ (oficiálne podľa obsahu svojich aktuálnych „zjavení“).

Jeho vzťah k židom a kresťanom („vlastníkom Písma“, ako ich autor Koránu nazýva) bol spočiatku pozitívny (a zrejme od nich očakával „ocenenie“ za to, že šíri „ich“ náboženstvo medzi pohanskými Arabmi), keď však títo neprijali jeho „úpravy“, zmenil sa jeho postoj k nim na kritický, a nakoniec na otvorene nepriateľský (ako bolo uvedené v článku „Sú moslimovia mierumilovní?“ a ako sa o tom môžeme presvedčiť nielen z toho čo hlásal, ale najmä z toho čo a ako konal, ako i z praxe jeho nasledovníkov v minulosti i v súčasnosti).

Niektoré príbehy opísané v Koráne teda pripomínajú biblické príbehy; mená a názvy sú pravdaže pozmenené – majú arabský ráz (to však nie je nič mimoriadne, veď napr. ani v našom preklade Biblie sa nepoužívajú originálne mená a názvy): tak napr. Abrahám je v Koráne *Ibrahim*, Dávid *Dá'úd*, Šalamún *Sulejman*, Mojžiš *Músa* a pod., raj je *džanat* *Adn* („záhrada Eden“), peklo *džahannam* (v hebrejčine je to *gé-hinnóm*), satan je *Iblís*; Boha oslovujú, ako je všeobecne známe, *Alláh* – etymologicky má toto slovo pôvod v arabskom *Il*, popr. *ilu*, *iláh* (zrovnaj s hebr. *El* a *Elohim*) – čo znamená boh (božstvo) všeobecne, ale s členom „*al-Láh*“ (=Alláh) znamená konkrétneho, jediného Boha.

Z početných „svojských interpretácií“ Biblie Muhammadom uvediem aspoň jednu: Muhammad tvrdí, že jeho príchod bol oznámený v Tóre i v Evanjeliu. Odvoláva sa pritom na dva biblické texty – 5M 18,15 a J 14,26: v prvom prípade Boh sľubuje Izraelu poslať (veľkého) „proroka spomedzi bratov“, v druhom Ježiš sľubuje poslať svojim nasledovníkom Ducha svätého. Ale v prvom prípade išlo (podľa nejednotnej interpretácie židov) o ohlásenie príchodu niektorého z veľkých prorokov, ktorí pôsobili v izraelskom národe po exode; alebo veľkého rabína Akivu (r. 50-135 n.l.); alebo budúceho Mesiáša. Podľa interpretácie kresťanov, išlo o ohlásenie príchodu Krista. Keďže interpretácia je tu nejednotná, ťažko možno Muhammadovo

tvrdenie v tomto prípade spoľahlivo vyvrátiť. Avšak v druhom prípade ide o jasnú záležitosť – o „nedorozumenie“ (pravdepodobne zámerné, čiže podvod): v originálnom gréckom texte je totiž Duch sv. nazvaný *paraklétos* (t.j. tešiteľ, obhajca) – toto slovo bolo (zrejme zámerne) zamenené podobným *periklýtos*, ktoré znamená „oslavovaný“, čo je po arabsky „Muhammad“ alebo „Ahmed“.

Korán sa skladá zo súr (je ich 114), ktoré predstavujú jednotlivé „zjavenia“ a sú vlastne samostatnými kapitolami knihy. Jednotlivé súry sa niekedy podstatne líšia, a to nielen obsahom (ten závisí, mimo iného, od doby ich vzniku), ale aj tvarom a veľkosťou: najdlhšia je 2. súra, ktorá má 258 veršov (pričom napr. 96. verš má vyše 100 slov), najkratšia je 112. súra – má iba 4 verše, ktoré všetky spolu majú iba 20 slov. Pokiaľ ide o obsah, sú súry „vyznávacie“ (taká je napr. spomenutá 112. súra), iné líčia „biblické“ príbehy, ďalšie obsahujú predpisy, príkazy alebo výzvy; sú súry „teologické“ (niektoré majú ráz kontroverznej diskusie, iné sú apologetické alebo prosto odsudzujúce); ale existujú i súry „preklínacie“ (napr. 5-veršová súra č. 111 preklína Muhammadovho strýca Abú Lahaba a jeho manželku.). Väčšinou sú však súry „kombinované“ – striedajú sa v nich verše rôzneho obsahu (neraz „bez ladu a skladu“ a veľmi často sa opakujú verše takmer (ale i úplne) doslovného znenia vo viacerých súrach).

Ako som už spomenul, v priebehu rokov sa názory Muhammada menili, a tak vznikali nové súry s obsahom často protirečiacim dovtedajšiemu obsahu Koránu. Časom sa ukázalo, že niektoré staršie verše sú nielen v rozpore s novými „zjaveniami“, ale najmä s aktuálnymi potrebami (resp. s „inovovanou ideológiou“) islamu, a že ich teda treba z Koránu odstrániť. Ale ako to urobiť, keď boli údajne nadiktované Bohom? Muhammad to vyriešil tak, že ich označil názvom „satanské verše“ – nenadiktoval mu ich vraj Boh, ako sa pôvodne javilo, ale samotný satan (Iblís), ktorý proroka podviedol – a preto boli tieto pasáže z Koránu jednoducho vymazané. (Škoda len, že za „satanské“ neprehlásil tie verše, ktoré nimi skutočne sú – totiž tie, čo vyzývajú k nenávisti, vraždeniu; ak by bol vymazaný tieto, Korán mohol byť celkom dobrým etickým kódexom).

14.5. Ešte raz letný pohľad do histórie

Keď sa začal islam šíriť (v prvej polovici 7. storočia), ovládalo vtedy známy svet päť veľkých ríš: **byzantská** (východorímska) s centrom v Carihrade (Konštantinopole, terajšom Istanbule), **sásánovská** (perzská – na území terajšieho Iránu, Iraku, Afganistanu, časti Arménska a Gruzínska), **hindská** (v severnej Indii), **čínska** a **rímska** (západorímska). Expanzia moslimov bola neuveriteľne rýchla a mohutná, niektoré z týchto „veľmocí“ v krátkom čase rozvrátila, iné značne oslabila. Damašek (významné byzantské mesto) bol dobytý v r. 635, sásánovská armáda bola rozdrvená v r. 637, mestá Jeruzalem a Chúzistán boli dobyté v r. 638, Alexandria v r. 642 a o rok neskôr územie dnešného Pakistanu. Postupne si moslimovia podrobili aj veľkú časť Afriky, a tiež Európy: Španielsko bolo dobyté postupne v rokoch 711-756 (moslimskí Arabi a Berberi tu vládli do r. 1492), Turci neskôr ovládli Balkán. V r. 1453 padol Konštantinopol, hlavné mesto Byzantskej ríše.

Treba však povedať, že moslimom do značnej miery „pomohli“ zničiť Byzantskú ríšu „kresťania“: 4. križiacka výprava v r. 1204 bola vyslaná pápežom nie proti „pohanom“, ale proti kresťanskému Konštantinopolu. Križiaci mesto dobyli, a i keď sa v r. 1261 vrátilo opäť pod byzantskú správu, nezostalo to bez následkov: tieto vojny veľmi oslabilí ríšu, aj tak sužovanú neustálymi útokmi Turkov (Osmanov), takže nakoniec ríša neodolala ich náporu a po páde hlavného mesta (1453) zanikla.

V súčasnosti žije väčšina moslimov v tzv. moslimských štátoch; asi 1/6 moslimov sú Arabi (o nich si povieme niečo v ďalšej časti).

Dosiaľ sme si hovorili, ako moslimovia zmenili okolitý svet. Ako to však bolo uprostred nich – v ich „vlastnom tábore“?

Už v predchádzajúcej časti sme si povedali, že Muhammadove „zjavenia“ možno rozdeliť na dve obdobia: mekkianske (verše Koránu z tohoto obdobia sa zaoberajú najmä vzťahom človeka k Allahovi, čiže vlastne duchovnými otázkami) a medínske (tu ide najmä o úsilie vybudovať „spoločenstvo veriacich“: sú stanovené zásady vzájomných vzťa-

hov medzi „veriacimi“, ich vzťahov k „neveriacim“, sú riešené otázky disciplíny, podria- denosti, právne predpisy i kultické povinnosti). Medinské verše obsahujú veľa výziev k násiliu. Tieto „zásady násilia“ sa však moslimom vypomstili: po smrti „proroka“ došlo k obrovským sporom a krvavým bojom medzi jeho „vernými“. Išlo v nich o otázku „ná- sledníctva“, resp. o problém vodcovstva. Už vtedy došlo k rozdeleniu moslimov na *sun- nitov* („ortodoxných“, tradicionalistov), t.j. stúpencov „následníka proroka“ (jeho svokra) Abú Bakra a na *šítov*, t.j. stúpencov iného „následníka proroka“ (jeho zaťa, manželka dcéry Fátimy) Alího. Alí bol zavraždený a rovnako pochodil aj jeho syn a nástupca i- mám Husajn; to bola povestná „posledná kvapka do pohára“ – pohár pretiekol: moslim- stvo sa definitívne rozdelilo na dve na smrť znepriatelené skupiny: väčšinových sunni- tov a menšinových šítov. (Pre úplnosť treba dodať, že tu bola aj tretia skupina, tzv. „cháridžovia“, čiže „odštiepenci“, podľa ktorých má jedine obec právo zvoliť svojho vod- cu, a zároveň – ak sa dopustil vážnych hriechov – ho aj zvrhnúť).

Nasledovali nekonečné krvavé zrážky, a to nie iba medzi sunnitmi a šítmi, ale aj me- dzi príslušníkmi rôznych kmeňov a mocenských skupín.

Časom v isleme (podobne ako v kresťanstve) vzniklo množstvo rôznych iných názorových skupín – teologických (i filozofických) smerov i siekt. Patria medzi ne také, ktoré sú založené na logike (mohli by sme ich označiť ako „racionalistické“), ale aj vyslovene mystické, resp. ezoterické. Takýmto je napr. hodne rozšírený *súfismus*. Jeho stúpenci sú známi pod menom *fakíri* (arabsky) alebo *dervíši* (perzsky); oba vý-razy majú význam „chudobní“.

Takže náš, často zjednodušený, pohľad na moslimov, ako na kompaktnú náboženskú komunitu – po- prípadе ako na (iba) „dva druhy“ moslimov, sunnitských a šítskych – je úplne nesprávny. (Je to podobné, ako keby napr. chcel niekto deliť kresťanov iba na „východných“, t.j. „ortodoxných“ a „západných“, t.j. ríms- kych“, a nebral by zreteľ na množstvo iných, napr. protestantských, spoločenstiev).

Po obsadení rozsiahlych území bývalej sásánovskej a byzantskej ríše, tamojší oby- vatelia boli síce nútení prestúpiť k islamu, udržali si však isté (pohanské alebo i kresťanské) tradície – základ ďalších rozdielov a napätia.

V tých časoch vlastne žiaden vládca nezemrel prirodzenou smrťou – buď bol úkladne zavraždený alebo padol v boji (vraždil brat brata, švagra, bratranca atď.). Popravý bol na dennom poriadku. Teror sa ešte vystupňoval, keď v mene islamu bola vytvorená rí-ša s hlavným mestom (bývalým byzantským) Damaškom. Na tróne sa striedali rôzne vetvy arabských (kurajšovských) vládcov. Arabi považovali za celkom samozrejmé, že Korán bol daný im (práve im) preto, aby vládli (aj nad ostatnými moslimmi). V tejto sú- vislosti je dobré pripomenúť, že Muhammed v Koráne napísal: „*Kočovní Arabi sú naj- horší v nevere a v pokrytectve...*“ (9,97). Okrem príslušnosti k národu (arabskému) veľ- kú rolu hrala aj príslušnosť ku kmeňu (už som spomenul, že boli spory a vojny medzi jednotlivými kmeňmi). Hrôzovládu *chalífov* (vládcov) a ich „premiérov“ – *vezírov* ilustru- je tento citát z knihy moslimského autora (Šajch Fadhalla Haeri: „Základy islamu...“, str. 128): „Symbolom chalífovej moci bol kat, ktorý stál vedľa neho, pripravený s mečom a koženou rohožou.“

Vo vojsku postupne začali nad Arabmi prevažovať príslušníci iných národov. Veľkú časť žoldnierov tvorili Turci, ktorí boli v službách arabských chalífov. Časom Turci na- dobudli značnú moc a prevzali vládu – vznikla veľká, silná Osmanská ríša.

Na západe zase veľký vplyv získali Berberi. Tí spolu s Arabmi ovládli Španielsko (Španielsko bolo pod vládou moslimov do konca 15. storočia).

Súčasnosť

Moslimovia žili dlho pomerne izolovaní od ostatného, najmä západného („civilizova- ného“) sveta. Od minulého storočia však veľká časť moslimov (resp. ich vládcov) zača-

* Niečo k názvom *sunniti* a *šíti*: prvý pochádza od slova *sunna*, ktoré znamená spôsob, obvyklý zvyk (tradíciu), resp. zásady správania sa (používa sa vo vzťahu voči Alahovi a „prorokovi“); názov *šíti* pochádza zase z výrazu *ší‘at Alí* (= „Alího strana“).

la preberať západnú, „pokrokovú“ kultúru. To ale vyvolalo reakciu: odpor, hnev, nostalgii a často „snahu o oživenie *dínu*** za každú cenu“. Dôsledky sú často strašné: nielen protizápadné heslá a demonštrácie, ale aj únosy a vraždy rukojemníkov a teroristické (často samovražedné) útoky. Všetko toto sa rozpútalo najmä po „revolúcii“ v Iráne: Irán sa stal príkladom pre islamských „fundamentalistov“ v iných moslimských štátoch, ale aj pre tých, čo žijú na Západe (týchto je asi 20 miliónov).

Najhoršie je, že obrovská väčšina moslimov je slepo oddaná nie Bohu,*** ani Koránu, ako sa sami domnievajú, ale svojim politicko-náboženským vodcom, ktorí nimi svojvoľne manipulujú. Podľa nich moslim si každým nadýchnutím má pripomínať smrť, nemá mať pokoj, kým sa „dar al-Islam“ („mierové územie islamu“) nerozšíri na celý svet; životnou úlohou moslima je *džihád*****.

14.6. Hagarine (ale aj Abrahámovi) deti

Ako je známe, islam je rozšírený (i keď nerovnomerne) po celom svete – moslimovia sú zastúpení v každej rase: od Číňanov a Mongolov (najväčším islamským štátom na svete je Indonézia) cez Semitov (Arabi), Indov, Afričanov (mnohé národy „čiernej Afriky“) sú prevážne, či dokonca úplne moslimské) po bielych Európanov (napr. niektoré balkánske národy; ale v poslednom čase sa islam veľmi rýchlo šíri aj v USA a v západnej Európe). Medzi nimi však osobitné miesto zaujímajú predsa len Arabi (hoci v súčasnosti tvoria „iba“ cca 1/6 moslimov); jednak z *historických dôvodov*: islam vznikol v arabskom prostredí, jeho zakladateľ a autor Koránu – Muhammad bol Arab, a jeho cieľom bolo (ako vyplýva z jeho vlastných slov zaznamenaných v Koráne) pôvodne vlastne iba sprostredkovať Písmo („staršie zjavenia“) svojim krajanom v arabskom jazyku; jednak z *dôvodov kultických a vieroučných*: Korán je považovaný za „pravý“ iba v arabskom jazyku, nie v preklade do iných jazykov (preto sa napr. od moslima očakáva, že sa naučí po arabsky); hlavné islamské „posvätné“ miesta ležia vlastne takmer výhradne na územíach obývaných Arabmi. Skrátka, Arabi sú hlavnými reprezentantmi islamu.

Niečo o Araboch

Arabi – ako sami veria, ale najmä ako o tom svedčí Biblia – sú potomkami Abraháma (v ich reči *Ibrahima*): ich praotcom je Izmael (*Izmail*), syn Hagarin. Keďže aj Židia sú potomkovia Abrahámovi (ich praotcom je Izák, syn Sárin), sú Arabi a Židia vlastne blízki príbuzní.

O Izmaelovi Boží anjel hovorí: „*Bude to človek ako divý osol; jeho ruka bude proti všetkým a ruky všetkých proti nemu; bude naprotiveň všetkým bratom.*“ (1M 16,12).

Krátke historické poznámky, uvedené v predošlej kapitole (ale aj pohľad na súčasnú politickú a vojenskú udalosť z Blízkeho východu), potvrdzujú pravdivosť citovaných slov Pisma. Napriek tomu majme na pamäti, opakujem, že Arabi sú Izmaelovi, a teda aj Abrahámovi potomci.

Ak by azda niekto namietal, že Izmael „bol predsa nemanželský“, a teda „nelegitímny“, nemal by pravdu: Hagara, Sárina slúžka, porodila Abrahámovi syna úplne legitímne. O tom, že sa tak má stať rozhodla nakoniec sama Abraháмова manželka Sára – preto, že ona bola (v tom čase) neplodná. V žiadnom prípade nešlo o neveru, resp. cudzoložstvo. Vtedy bol jednoducho taký zvyk a právo („legislatíva“). Veď napr. 12 synov Jákobových (zakladateľov biblických dvanástich izraelských kmeňov, z ktorých nikto nikdy žiadneho nespochybnil ako „nelegitímneho“) pochádzalo od štyroch matiek: od prvej Jákobovej manželky

** Slovo *dín* sa obyčajne prekladá ako „náboženstvo“, v skutočnosti však má význam „životné zmierenie“ (medzi Veriteľom, t.j. Allahom a dlžníkom, t.j. človekom). „Žiť *dín*“ znamená splácať dlh Stvoriteľovi (t.j. žiť podľa pravidiel Koránu).

*** *Islam* = podriadenie sa (oddanie sa) vóli Boha. Čiže žiť naozaj v islame, vlastne znamená mať neustálu zodpovednosť voči Bohu (Allahovi).

**** *Džihád* = doslova „zápas“ (za Alaha), boj („svätá vojna“), ktorý vyžaduje od človeka vynaložiť všetko, čo je v jeho možnostiach a silách (niekedy um, inokedy majetok, energiu, ale aj život). Bojovník sa menuje *mudžahid*.

Ley boli šiesti (a jedna dcéra), od jej sestry Ráchel, druhej manželky Jákobovej (Jákob mal dve manželky, Leu a Ráchel, súčasne) dvaja synovia; ale okrem toho (!): dvaja z Jákobových synov boli od Leinej slúžky Zilpy a dvaja od Ráchelinej slúžky Bilhy – spolu dvanásť – všetkých plne legitímnych! Vtedy boli, skrátka, také časy.

Izmael bol však nielen legitímny (a navyše ešte aj prvorodeným) Abrahámovým synom, ale dostalo sa mu od Boha aj zvláštneho zaslúbenia (1M 16,8-12; 21,13.17-21). Izmaelovi potomci (Arabi) dostali prostredníctvom svojho praotca (a jeho matky Hagary) *Božie požehnanie* (i keď, treba povedať, že sa líšilo od požehnania, ktoré dostali Abrahámovi potomci Izákovej línie). Každopádne by ale bolo chybou považovať Arabov za ľudí Bohom zavrhnutých, ako boli napr. Kanaánci a niektoré iné národy (2M 34,11-13; 5M 7,1; 20,17 atď.).

Aj keď sa Arabi nestali národom, prostredníctvom ktorého sa Boh rozhodol realizovať svoj plán spásy ľudstva (týmto národom sa stalo potomstvo Izáka – síce nie prvorodeného, ale Bohom *zasľúbeného* syna Abrahámovho), neupadli do Božej nemilosti, neboli (opakujem) Ním zavrnutí!

Preto rozlišujeme medzi pohanskými modláorskými národmi (vrátane „moderných“ novopohanov) a potomstvom Izmaelovým. Napriek všetkému, čo sa nám na nich nepáči, napriek (oprávneným) výhradám k niektorým ich spôsobom (najmä k ich „divej“ povahe – 1M 16,12).

14.7. Moslimovia v mnohom môžu byť kresťanom vzorom

V tejto kapitole nám nepôjde o nejaký teologický rozbor vierouky, t.j. o jej pravosť, či nepravosť (tejto otázky sa dotkneme iba letmo), ale najmä o postoj moslimských veriacich, o ich zaujatosť pre veci viery, o ich zbožnosť.

Lipnutie moslimov na starých zásadách – na všetkých (aj očividne „dobovo podmienených“) výrokoch „proroka“ zo 7. storočia – má dve stránky:

negatívnu: napr. právny systém – *šarí'a*:* kruté tresty za často nezávažné delikty, útlak a ponižovanie žien, pretrvávajúce poldruha tisícročia starých predpisov o obliekaní a pod.

Z trestov dosiaľ v mnohých štátoch pretrvávajú napr. nielen bičovanie, ale aj amputácia ruky za krádež, alebo trest smrti ukameňovaním za cudzoložstvo (obeť je pritom čiastočne zahrabaná v zemi; muž po stehná, žena po krk).

Čo sa týka postavenia žien v moslimských krajinách (obmedzenia v štúdiu, zamestnaní, spoločenskom živote), samotní moslimovia (vrátane žien) to vnímajú inak ako my: podľa nich ich systém vlastne „chráni ženy pred drsnejšími stránkami verejného života“.

Pokiaľ ide o obliekanie: moslimovia – ženy i muži – sa musia vyhýbať odevu, ktorý nedostatočne zahŕňa telo, alebo zdôrazňuje jeho obrysy a fyzickú krásu.** Zlato a hodváb sú vyhradené iba ženám (muži nesmú nosiť hodvábné oblečenie a ich prstene môžu byť iba zo striebra).

Nám sa môžu zdať „staromódny“ (alebo „zákoníckymi“) aj viac-menej formálne praktiky – prejavy viery moslimov; medzi ne patrí tzv. „päť pilierov islamu“: 1. recitovanie vyznania viery, 2. rituálne modlitby (5-krát denne, vždy v určitom čase a polohe, s tvárou obrátenou k Mekke), 3. povinné almužny, 4. 30 dní pôstu v mesiaci rámadán (platí len od východu do západu slnka, teda v noci nie), 5. púť do Mekky (aspoň raz v živote).

Medzi **pozitíva** treba počítať predovšetkým – z hľadiska nás kresťanov (aspoň tých, čo sú im vzácné hodnoty, z ktorých vychádza a na ktorých stojí ich viera) – úsilie moslimov zastaviť rozklad tradičných hodnôt (mimo iného napr. udržiavanie rodinnej a rodovej súdržnosti, úcty ku starším, k autoritám a pod.), snaha priblížiť sekularizáciu spoločnosti a rozhodný odpor voči tzv. „sexbiznisu“. Tým, že moslimovia trvajú na mi-

* *šarí'a*: „vonkajšie“ pravidlá správania sa (*šarí* znamená doslova „cesta“).

** *Hidžáb* (= bariéra alebo aj závoj) má znížiť potenciálne vzrušenie, túžbu, príťažlivosť medzi mužmi a ženami. Existuje „vnútorný hidžáb“ (sklopenie zraku, vyhýbanie sa pohľadom ľudí opačného pohlavia) a „vonkajší hidžáb“ (napr vyššie spomenutý spôsob obliekania).

mosvetskom pôvode mravných noriem, stávajú sa vlastne kresťanom partnermi v snahe odporovať (brániť sa) zvodnému (post)modernému relativizmu v tejto oblasti.

Rola obrancov viery tlačí časť moslimov (rovnako ako kresťanov) do fundamentalistických pozícií, pričom mnohé súry Koránu ich motivujú (alebo im umožňujú) konať skutky, ktoré nás oprávnené naplňajú odporom i obavami.

Treba však vidieť, že v islame je okrem tohoto radikálneho, aj mnoho iných smerov a spôsobov prežívania zbožnosti. Preto neposudzujeme islam, ako taký, iba podľa toho, čo konajú extrémisti. (Aj my by sme iste protestovali, keby niekto posudzoval kresťanstvo podľa toho, čo koná iba jedna jeho časť).

Rád by som tu, pre ilustráciu, spomenul jedného moslimského teológa – modernistu Sudánca Mahmu-da Muhammada Táhá. Tento učil o dvoch fázach (alebo úrovniach) islamu: prvú úroveň predstavuje mekkianske obdobie, druhú medínske. V mekkianskom období videl Táhá úplnú slobodu v otázkach náboženstva a viery, ako aj rovnosť medzi pohlaviami. Keďže vraj bolo toto posolstvo odmietnuté (pretože vtedajšia spoločnosť naň ešte nebola pripravená), prišli medínske súry (ktoré v tom čase boli „realistickejšie“) – Korán prestal byť zjavením a stal sa Zákonom: postoj ku kresťanom sa zradikalizoval a bol sformulovaný dŕžhad ako svätá vojna. Aspekty mekkianskeho posolstva však, podľa Táhá, nezanikli; ich aplikácia bola iba odložená na neskoršiu dobu. Táhá sa domnieval, že táto doba nastáva teraz. Zrejme sa mylil; svedčí o tom fakt, že sa svoje názory bol v roku 1985 – ako heretik – popravený!

Kresťania by mali predovšetkým u moslimov vidieť – a vážiť si u nich –, že v prevažnej väčšine sú (a to, žiaľ, na rozdiel od mnohých „kresťanov“) dôslednými *monoteistami* (podobne ako veriaci Židia), že dôsledne zachovávajú (opäť na rozdiel od väčšiny „kresťanov“) *etické normy*, stanovené im ich náboženstvom. Aj v inom by nám mohli byť vzorom: napr. v *dobročinnosti* (pravda, tú prejavujú, ako bolo povedané, iba medzi svojimi spoluveriacimi), v *abstinencii*, ale najmä v *oddanosti a odovzdanosti Bohu* – v tomto sú naozaj hodní svojho mena (povedali sme si, že *moslim*, arabsky „*muslimún*“ znamená vlastne „*odovzdaný do vôle Božej*“).

Na tomto mieste pokladám za potrebné zdôrazniť, že nie je pravda, žeby moslimovia mali „iného Boha“, *** ako to napr. tvrdí Wim Malgo vo svojej knihe „Čo hovorí Biblia o konci sveta“ (na str. 33 píše, že Allah je „anti-boh“ a Muhammad „antikrist východu“). Veď moslimovia predsa veria v Boha Abrahámovho, Izákovo a Jákobovo (a samozrejme aj Izmaelovho) – a to je predsa aj Boh Židov a kresťanov, teda nás Boh (1M 17,1; 2M 3,6.15.16; 4,5 atď.). Inou vecou je miera poznania tohoto Boha a interpretácia Jeho zjavení (ale v týchto veciach nie je zhoda ani medzi jednotlivými spoločenstvami kresťanov, ba dokonca ani medzi jednotlivcami – príslušníkmi toho istého spoločenstva!). A nazývať Muhammad „antikristom“ je úplný nezmysel; veď on predsa vo svojom učení nikdy nebrolil proti („anti“) Kristovi, ani ho nepopieral; naopak ctí si ho ako „Posla Božieho“ – ale za toho sa vyhlasoval (v zmysle: „*Som ten, ktorého Boh poslal*“), a to opakovane, sám Ježiš (pozri napr. Mt 10,40; L 10,16; J 5,23; 7,33; 12,45, 17,3.18; 20,21 atď.). Hoci je pravda, že Muhammad (ako prísny monoteista) nepokladal Ježiša za Boha (to však nerobil ani sám Ježiš), a tiež, že ignoroval jeho vyhlásenia o tom, že len skrze neho možno prísť k Bohu, pretože iba on je tá pravá „cesta“ (J 14,6).

Bez toho, žeby sme ospravedlňovali niektoré prejavy extrémizmu časti moslimov, musíme uznať, že to bol vlastne tlak sekularizácie, najmä „amerikanizácie“ (teda vplyv „nášho civilizovaného“ sveta), čo vyvolal protitlak, ktorý v niektorých prípadoch nadobúda zúfalú, militantnú podobu. Veď situácia moslimov, ktorí si nedokážu predstaviť oddelenie svojho náboženstva od iných častí života spoločnosti, musí byť veľmi bolesná. Tí z kresťanov, ktorí pochopili Ježišove slová o tomto svete – J 15,18-19; 17,14 (o svete, ktorého „kniežatom“ je satan – J 12,31; 14,30; 16,11), možno pochopia silné zaujatie moslimov proti tendencii „zosvetšťovať“ ich svet (i keď iste nebudú súhlasiť s metódami, ktoré títo používajú pri bránení sa proti sekularizácii).

Moslimovia vidia, kam to až dospelo v tzv. „civilizovanom“ svete – k anomii (spoločnosti bez noriem a poriadku). Spoločnosť, ktorá odmieta Božie normy, celkom zákoni-

*** To, že ho nazývajú Allah nič neznamená; veď aj väčšina kresťanov nenazýva svojho Boha Jeho (pravým) menom, ktorým sa prostredníctvom Mojžiša ľuďom „predstavil“, a ktoré je – ako je (alebo malo by byť) známe – JHVH = Jahve (pozri 1.9).

te nakoniec skončí v anomii. Spočiatku (po istý čas) bude fungovať, pretože odmietnuté Božie normy ešte pôsobia v akejsi atavistickej podobe (vo forme tradícií, alebo aj svedomia). Napr. „humanisti“ sa spoliehali na svedomie,**** ctenie si tzv. ľudských práv a slobôd (a iných tzv. „demokratických hodnôt“). Nevedeli, že ide iba o akési dožívanie „tradícií“ z kresťanských čias; že svedomie (ak nebude živé tým, z čoho vzišlo, totiž rešpektovaním Božích noriem) časom „vybledne“, a ako „určovateľ pravidiel“ prestane fungovať. A potom zákonite príde doba bez pravidiel – spomínaná anomia, t.j. totálna bezuzdnosť, ľubovoľňa, svojvoľňa až zlovoľňa. A toto je v dnešnej dobe, žiaľ, už nie iba strašidlom, ale na mnohých miestach „civilizovaného sveta“ realitou.

Ak budeme pozeráť na svet z tohoto aspektu, potom sa nám možno inak budú javiť aj niektoré skutočnosti, súvisiace s tým, čo sa deje v moslimskom svete.

15. ŽIDIA – „ZVLÁŠTNÝ FENOMÉN“ MEDZI NÁRODMI *

15.1. Židia – zvláštni

„On (židovský národ) bol tým prvým, ktorý oznámil Božie výpovede. Už tak dlho je strážcom prorockého slova a oznamuje ho ostatnému svetu. Taký národ je nezničiteľný. Je taký nepominuteľný, ako večnosť sama.“ (L. N. Tolstoj)

„Ak majú pravdu štatistiky, tvoria Židia iba 1% (v súčasnosti iba 0,2% – pozn. M.B.) svetovej populácie – nepatrná iskrička v žiare Mliečnej dráhy. Normálne by vlastne nikto nemal o Židoch nič vedieť, a predsa o nich stále počúvame... Ich význam v hospodárstve a obchode nie je úmerný ich počtu. Ich prínos do zoznamu slávnych mien v literatúre, prírodných vedách, umení, hudbe, bankovníctve, medicíne a ich hlboká učenosť je úžasná. Po všetky storočia sa veľkolepo prebýjali svetom – a to s rukami spútanými za chrbtom. Mohli by byť právom hrdí, pyšní na seba. Egyptania, Babylončania a Peržania dosiahli moc, naplnili svet svojím leskom a hlukom – a zanikli. Nasledovali Gréci a Rimania, narobili veľa rámusu a zmizli. Iné národy vznikali, ich pochodeň na istý čas zasvietila, ale dnes sedia v tieni alebo úplne zanikli. Žid ich videl, predstihol a pretrval – je tu stále taký ako vždy: niet na ňom vidieť žiadnej degenerácie, žiadnych príznakov starnutia, žiadnej slabosti, žiadneho vyprchávania energie, žiadnej otupenosti v bdelosti jeho čulého, dynamického ducha. Všetky veci zanikajú a sú smrteľné, okrem Žida. Všetky ostatné moci pominú, on zostáva. Čo je tajomstvom jeho nesmrteľnosti?“ (Mark Twain)

„Židia sú zvláštny národ. Každá epocha sa nazdáva, že zaniknú, a predsa sú tu. V každej epoche ich bolo čoraz menej, a predsa pripadali veľkí sebe – i svojim nepriateľom. V každej epoche sa väčšina spoločnosti stavala odmietavo k viere a hodnotám, ktoré Židia vyznávali, a zväčša jej boli trňom v oku. V každej epoche bolo množstvo Židov zavraždených, prinútených konvertovať (niekedy sa vzdali viery i z vlastného popudu), no vždy sa ich dosť rozhodlo znášať židovskú odlišnosť a pokračovať v ceste. Nikto nepochybuje o tom – dokonca ani ich nepriatelia – že v celých dejinách ľudstva boli a sú Židia najtvorivejší z malých národov. Počínajúc biblickými prorokmi, cez rabínov Talmudu, stredovekých básnikov a filozofov až po novodobých spisovateľov, hudobníkov a vedcov, v duchovnej histórii ľudstva Židia hrali odjakživa zarážajúco dôležitú úlohu. Preto je to tak, zostáva záhadou.“ (A. Hertzberg)

V čom spočíva tá „záhada“? V čom tkvie „tajomstvo nesmrteľnosti“ Židov – napriek ich diskriminácii, prenasledovaniu, vraždeniu, a to nielen zo strany starovekých pohan-ských národov, ale aj zo strany „kresťanov“ a moslimov – a to napriek tomu, že kres-

**** Jean Jacques Rousseau napr. napísal tieto slová „na oslavu“ svedomia: „Svedomie, svedomie, ty božský inštrinkt, nesmrteľný nebeský hlas, istý vodca, neomylný sudca dobra a zla robiaci človeka podobným Bohu; si to ty, svedomie, čo je základom našej prirodzenosti a mravnosti.“

* ZP 02

ťanstvo aj islam povstali zo židovstva (od neho prevzali nielen monoteizmus, ale napr. aj väčšinu morálnych, etických noriem)?

Odpoveď na položené otázky je v podstate jednoduchá, stručná: „Lebo boli (sú) *vyvolení* (Bohom), a preto *nenávidení* (ľuďmi).“ Ale zdôvodnenie, resp. dokázanie pravdivosti tejto stručnej odpovede jednoduché nie je (najmä na obmedzenej ploche jedného článku). Napriek tomu sa chceme o to pokúsiť, a to nie iba kvôli istej „vyváženosti“ (pred časom totiž priniesol tento časopis môj článok o moslimoch), ale najmä preto, že ako kresťan pociťujem potrebu prispieť svojou maličkou hrivnou – položiť ju na misku váh, na druhej miske ktorých je hromada ohováraní, zlovoľných rečí i činov, ktoré ta nakopili mnohí kresťania v dávnej i nedávnej minulosti. Je naozaj veľa toho zlého, čo popáchali naši kresťanskí predkovia na našich židovských predkoch. (Tým, ktorým sa azda predchádzajúca veta bude zdať nezrozumiteľnou, chceme vysvetliť, že je „inšpirovaná“ názvom jednej pozoruhodnej knihy *NÁŠ OTEC ABRAHÁM*, v ktorej jej autor M.R.Wilson píše o židovských koreňoch kresťanskej viery).

Židia sú stále tu – napriek (akoby navzdory) všetkému: sú tu so svojím *jazykom* (hebrejčina je najstarším dnes používaným, živým jazykom: nielen hovorilo, ale aj písalo sa ňou už pred viac ako 3000 rokmi, a dnes je dorozumievacím, spisovným jazykom moderného štátu Izrael), s *náboženstvom*, *kultúrou*, *tradiíciami* (ktorých základ, podstata sú po tisícročia rovnaké a forma sa len málo zmenila), ale aj so svojou *húževnatosťou* a nesmiernym *intelektuálnym potenciálom* (ktoré sa nezmenili vôbec; a ak, tak v pozitívnom smere); sú tu so svojou zhruba *4000-ročnou* (písomne zaznamenanou) *históriou*. Pohľad do tejto histórie je veľmi poučný, môže prispieť k objasneniu mnohého „záhadného“ v dejinách, ale i v povahe tohoto národa, a tým aj k odpovedi na vyššie uvedené otázky. Pokúsme sa teda o to:

15.2. Židia – vyvolení

„Náš otec“ Abrahám („duchovný otec“ nás a Židov a „biologický otec“ Židov a Arabov) bol prvým monoteistom v dejinách ľudstva. Bol to on, kto započal zvláštny (hebrejský) vzťah s Bohom – jediným a všemohúcim; on to bol, kto uviedol do života zmluvu s Bohom; on sa stal zakladateľom hebrejskej náboženskej kultúry. Takto sa to aspoň javí človeku (napríklad historikovi). V skutočnosti však iniciatíva vyšla od Boha: bol to On, kto si našiel, *vyvolil* Abraháma (a cez neho celé jeho potomstvo) za nástroj, prostredníctvom ktorého v budúcnosti bude komunikovať s ľuďmi: pošle im poznanie seba i svojej Pravdy, svoje zaslúbenia i Zákon – pravidlá, podľa, ktorých majú žiť; prostredníctvom synov tohoto národa (prorokov) bude napomínať a usmerňovať ľudí a prostredníctvom svojho Syna, ktorý je súčasne synom tohoto Jeho vyvoleného národa, pošle ľudstvu záchranu, spásu. Teda vlastne nie Abrahám, ale samotný Jahve – jediný a jedinečný Boh (ktorého uctievanie neskôr prevzali od Židov kresťania i moslimovia) bol zakladateľom (a súčasne základom) náboženstva Izraelitov.

Každý národ má svojich hrdinov; tí bývajú zväčša opradení legendami – nielen ich činy, ale aj pôvod (často vraj „božský“ alebo aspoň urodzený – spomeňte si napr. na hrdinov gréckych mýtov). Úplne inak je to u Židov. Všimnime si aspoň dvoch z ich „hrdinov“ – Jozefa a Mojžiša – najcharizmatickejšie zjavy v dejinách Židov (a súčasne pravzory ich „národnej povahy“). Obaja nielenže nie sú urodzeného pôvodu, ale nie sú dokonca ani prvorodení, hoci prvorodenosť bola v staroveku veľmi dôležitá pre postavenie človeka v rodine i spoločnosti. Ale v biblických dejinách akoby aj týmto bolo nariadené, že nie sú to ľudské, biologické (fyziologické a fyzické) danosti, ale Božia milosť a vlastné úsilie a vernosť voči Bohu, čo je rozhodujúce (pripomeňme si, že prvorodenými neboli napr. ani Ábel, Izák, Jákob, Dávid a Šalamún). **Jozef** bol pohotový, vnímavý, mal predstavivosť, vedel plánovať a riadiť, bol mierny, tichý, pracovitý, vyznal sa v ekonomike, vo finančných otázkach, vedel ako slúžiť moci a ako to využiť pre svoj národ (je prototypom typického Žida, žijúceho v diaspore, ako ho poznáme z histórie – starovekej, stredovekej i novovekej). **Mojžiš** bol celkom iný: prorok a vodca, muž rás-

nych činov a charizmatického vystupovania (je prototypom veľkých, charizmatických osobností, hojne sa vyskytujúcich v histórii židovského národa: prorokov, bojovníkov za slobodu národa, organizátorov odboja, starovekých i novodobých vodcov). Obaja, Jozef i Mojžiš, však boli predovšetkým silno duchovne založení, oddaní Bohu, hotoví Mu slúžiť za každých okolností. Ale Biblia ani Jozefa, ani Mojžiša nelíči ako „nadľudí“ („polobohov“), naopak ukazuje aj ich slabosti, nedostatky a nezmary.

Mojžiš zohral významnú rolu nielen v dejinách izraelského národa, ale výrazne ovplyvnil celý staroveký svet: medzi mnohými starovekými (nežidovskými) autormi panovala zhoda v tom, že ľudstvo ako celok, a grécka civilizácia zvlášť, vďačia za mnohé „jeho“ ideám (my však vieme, že neboli „jeho“, že on nebol ich autorom, ale iba „interpretom“, resp. sprostredkovateľom – ich Autorom bol totiž Boh). Ale s ním súvisia už aj prvé prejavy závisť a nenávisti voči Židom: okolo r. 250 pr.n.l. sa napr. začala šíriť legenda, že Mojžiš nebol Žid, ale Egyptan a že pri exode nešlo o vyvedenie zotročeného židovského národa, ale o „vyhnanie skupín odvrhnutých malomocných a černochovo“; túto „teóriu“ v 19. storočí oživil napr. Marx a Freud (za zmienku stojí, že obaja títo ateisti pochádzali zo židovských rodín, voči ktorým chovali neprirodzenú nenávisť).

Mojžišov Zákon vznikol okolo r. 1250 pr.n.l. Tým, že sa opieral o monoteizmus, o jediného všemohúceho Boha, ktorý koná na základe svojej spravodlivosti, to znamená podľa etických princípov, sa stal jedným z rozhodujúcich momentov dejín ľudstva: prišiel nové kritéria spravodlivosti a etického konania. Novým bolo aj to, že všetky porušenia Zákona boli chápané ako urážka Boha – sú to hriechy (nie iba banálne „prehrešky“). Nesmierna dôležitosť sa pripisuje ľudskému životu: život človeka je posvätný (lebo človek bol stvorený na obraz Boha), preto zabíť človeka je tak hrozným previnením voči Bohu, že musí nasledovať najvyšší trest – trest smrti. Vrah svojím strašným činom sa vlastne sám vylúčil z ľudskej spoločnosti (tým, že zničil božský obraz vo svojej obeti, zničil ho i v sebe – prestal byť obrazom Boha).

Desatoro sa stalo základom Zmluvy s Bohom, ktorú prvýkrát uzavrel Abrahám, obnovil ju Jákob a znovu slávnostne obnovil Mojžiš s celým národom. Táto riešila predovšetkým najdôležitejšiu otázku – otázku zásad obojstranného vzťahu medzi Bohom a človekom. Okrem toho však priniesla množstvo ďalších dôležitých vecí – zásad. Na etických zásadách Desatora sú napr. dodnes (priamo či nepriamo) založené hlavné etické normy (ústavy, legislatívy) všetkých civilizovaných národov. Jedno z prikázaní zaviedlo inštitúciu, ktorá sa stala veľkým dobrodomím pre ľudstvo – každý siedmy deň odpočinku (týkalo sa to i otrokov, dokonca zvierat), čo v staroveku bolo niečo neslýchané. Niektoré prikázania natrvalo odlišili Izraelcov od iných národov: okrem monoteizmu (so zákazom uctievania iných božstiev a ich zobrazovania) to bol predovšetkým už spomenutý deň odpočinku (šabat). Ďalším znakom, ktorý natrvalo odlišil Izraelcov od okolitých národov bola obriezka. Práve *šabat* a *obriezka* – symboly dejinnej zmluvy a príslušnosti k vyvolenému národu, sa stali hlavnými zámkami k pohrdaniu, výsmechu a nenávisti voči Židom (zo strany pohanov i kresťanov).

Mnohé časti Zákona (mám na mysli celý Zákon, nielen Dekalóg) mali veľký „praktický“ význam pre bežný, každodenný život – išlo napr. o zdravotné (hygienické) predpisy, alebo o zásady riešenia rôznych bežných (i menej bežných) situácií, konfliktov a nedorozumení v medziľudských vzťahoch.

Z monoteizmu vyplýval aj zvláštny (v staroveku nevídaný) „racionalizmus“ židovskej viery: Boh, ktorý je jediným zdrojom nadprirodzenej a tajomnej moci, nemôže byť predsa stotožňovaný s prvkami živej či neživej prírody, ani napr. so Slnkom, Mesiacom a hviezdami, ktorých dráhy sú vypočítateľné (to znamená, že sú podriadené Tomu, ktorý tieto dráhy určil, „vymeral“), ani so svetom, lebo On je nielen väčší, ale nekonečne väčší ako svet – preto aj snaha o Jeho zobrazenie je absurdná. Človek je obrazom Boha, a ako taký – patrí Bohu. Človek teda nie je skutočným a trvalým vlastníkom samého seba (nehovoriac už o iných veciach, ktoré dostal z Božej milosti); svoje telo má iba „v prenájme“, a je Bohu zodpovedný za to, čo s ním a jeho prostredníctvom robí. Z toho

ale napr. tiež vyplýva: – 1. že všetci ľudia sú si rovní pred Bohom, a teda i pred Zákonom (to je prvý príklad „demokratického“ chápania postavenia človeka v dejinách ľudstva), – 2. že k sebe a svojim blíznym (ktorí sú tiež obrazom Boha) sa treba správať s najväčšou ohľaduplnosťou (preto judaizmus napr. nepozná askézu a iné praktiky zámerného poškodzovania vlastného zdravia, ktoré vznikli v kresťanstve pod vplyvom pohanskej filozofie, platónskej „dichotomie“, čiže učenia o „zlom“ tele a „dobrej“ duši). Ak som vyššie použil výraz „demokratický“, musím upresniť, že tu išlo vlastne o „*demokratickú teokraciu*“, v ktorej sú si síce všetci ľudia navzájom rovní, ale všetka zvrchovanosť je v rukách Boha, ktorý vytvoril zákony a neustále zasahuje, aby zaistil ich dodržiavanie. Bol to prvý systém v histórii, ktorý bol založený na „dvojaké prednosti“: *vláde zákona a rovnosti pred zákonom*.

Pre Izraelcov bol neprijateľný v tom čase obvyklý systém absolutistickej monarchie.

V tomto smere je napr. poučný príbeh o **Gideonovi**: keď mu bol po slávnom víťazstve nad nepriateľom ponúknutý dedičný kráľovský úrad, odpovedá: „*Nebudem vašim vládcom, ani môj syn nebude vašim vládcom. Nad vami bude vládnuť Hospodin!*“ (Sud 8,23).

Neskôr, za zvláštnych okolností, síce kráľovský úrad predsa vznikol, ale **Samuel** (ktorý pomazal prvého kráľa, **Saula**) sa tomu silno bránil. (1Sa 8).

Hlavnú tradíciu v izraelskom národe teda nemal „úrad“ kráľov, ale *prorokov*: ich prostredníctvom (v teokratickej spoločnosti) Boh vydával svoje nariadenia. Spočiatku (kým jestvoval chrám) tu bol pravdaže aj úrad *kňazov*. Aj oni boli „sprostredkovateľmi“ medzi Bohom a ľudom. Medzi nimi a prorokmi bol však veľký rozdiel: zatiaľ čo kňazi kladli hlavný dôraz na formu, na prázdne obrady a nekonečné obete, prorokom išlo vždy o „puritánske a fundamentalistické“ (ak použijeme dnešné termíny) náboženstvo – Samuel napr. prehlasuje: „...*poslúchať je lepšie ako obetný hod, pozorne uvažovať je viac ako tuk baranov.*“ (1Sa 15,22).

Experiment s kráľovskou mocou skončil nezdarom: azda s výnimkou kráľa Dávida, takmer vždy došlo skôr-neskôr k vážnym problémom a konfliktom medzi náboženstvom a svetskou mocou. Obidve tieto inštitúcie totiž majú „vrodenú“ tendenciu na sebe navzájom parazitovať (poznáme to z početných príkladov z histórie, a to zďaleka nie iba izraelského národa).

Za vlády syna a nástupcu Šalamúna, kráľa Rechabeáma, sa kráľovstvo rozpadlo na dve časti: severné – izraelské a južné – judské kráľovstvo. Ale väčšina kráľov v oboch kráľovstvách „*robila*, čo sa *Hospodinu nepáči*“, t.j. porušovali zásady onej „demokratickej teokracie“, ba čo viac, neraz zavádzali vo svojom kráľovstve kultu okolitých pohanských národov a s nimi aj pohanské mravy (robili to obyčajne pod vplyvom svojich manželiek, ktoré si často brali, napriek Božiemu zákazu, spomedzi pohanov).

Proroci karhali nespravodlivých a Bohu neverných kráľov i zvedený, hriešny národ. Úžasny bol napr. zjav proroka **Eliáša**, bojujúceho nielen proti kultu pohanského boha Baala, ale aj proti svojvôli kráľovskej moci: kráľ sa musí riadiť morálnymi zásadami a politika sa má týkať práv, nie moci. Prorok **Ámos** zasa kázal najmä proti sociálnej nespravodlivosti, ale protestoval aj proti zložitým obradom kňazov – jeho ústami hovorí Boh: „*Nenávidím vaše sviatky, zavrhol som ich... preč odo mňa s hlukom vašich piesní... Ale nech sa valí právo ako vody, spravodlivosť ako silný potok.*“ (Am 5,21-24).

Severné kráľovstvo zaniklo v r. 722 pr.n.l., keď ho dobyli Asýřčania, odviekli obyvateľov (vyše 27000 ľudí) a na ich miesto usadili cudzích kolonistov. V tom čase na juhu vystúpil prorok **Izaiáš**, ktorý varuje pred katastrofou, volá po mravnej premene srdca a po sociálnej spravodlivosti – teda po vnútornej reforme jednotlivca i obce, *po pokání*: ak zmeníme srdcia, Boh sa zmiluje. Predpovedá tiež *príchod* „trpiaceho služobníka“, *vykupiteľa* (jeho meno bude Immanuel), ktorý ponesie hriechy celého spoločenstva a svojou obeťou ho očistí. Krátko pred katastrofou, ktorá sa blížila na južné kráľovstvo, vystupuje prorok **Jeremiáš**. Tento akoby hlásal „porazenec“: tvrdí, že to samotný národ a jeho vládcovia svojou bezbožnosťou sa stali príčinou, pôvodcom vlastného ohrozenia; nepriateľ je iba nástrojom Božieho hnevu, a preto je mu súdené zvíťaziť. Z jeho proroctva však zaznieva aj posolstvo nádeje: aj keď kráľovstvo zanikne, *Izrael zostane Božím vyvolaným národom*. Boh proroctvami Izaiáša i Jeremiáša pripravoval svoj národ na to, čo ho čakalo: volal ho k zbožnosti, k pokániu. Proroctvá však vlievali

aj nádej a ukazovali Židom ako čeliť nepriateľovi: podvoliť sa moci dobyvateľa, prispôbiť sa, zmieriť sa s pokorením, ale pritom láskyplne vo svojich srdciach opatrovať dlhodobú istotu Božej spravodlivosti. A práve toto národu pomohlo prežiť nielen v nasledujúcich desaťročiach babylonského zajatia (Babylončania, čiže Chaldejci, dobyli Jeruzalem, vyrabovali a zvalili prvý chrám a väčšinu obyvateľstva odvliekli do zajatia v dvoch vlnách – v rokoch 597 a 587/586 pr.n.l.), ale najmä neskôr, po roku 70. n.l. (keď Rimania zrovnali Jeruzalem so zemou, vypálili a zborili druhý chrám), keď Židia boli nútení žiť takmer dve tisícročia v rozptýlení (*galut, golet*) po celom svete.

Počas pobytu v Babylone sa vyvinul celkom nový druh bohoslužby – bez chrámu, kňazov a obetí: uholnými kameňmi náboženstva sa stávajú *individuálna zbožnosť a zodpovednosť*, veľkú úlohu postupne získava *synagóga*. Židia zbavení štátu a chrámu sa dobrovoľne podriadujú „*nomokrácii*“ – vláde Zákona (k niečomu podobnému predtým nikdy v histórii ľudstva nedošlo). Tento nový spôsob bohoslužby a „vlády“ sa stal zdrojom obrovskej sily, ktorá im pomohla prežiť. Niekomu sa možno bude zdať paradoxným (hoci, ako ukazuje história aj iných národov, ide skôr o zákonitosť), že keď Židia mali prosperujúci štát (a politickú slobodu), akoby ich to ťahalo k susedným, pohanským náboženstvám (kanaánskemu, fílištínskemu, gréckemu), ale v čase nepriaznivého osudu sa pevne držali svojich princípov a rozvíjali úžasnú silu svojej náboženskej imaginácie, svoju originalitu, jasnosť a náboženské zanieťenie. Jeremiáš ako prvý hlása, že bezmocnosť je akosi spojená s dobrotivosťou a čistotou, a tak cudzia nadvláda môže byť výhodnejšia, ako keď si národ vládne sám. Aj v neskorších storočiach sa často stretávame u židovských mudrcov (rabínov, filozofov) s rôzne obmeňovanou formuláciou názoru, že štát ako taký – je zlom: keďže vládcom je Boh, a nie človek, účelom spravodlivosti je prevrátiť existujúci poriadok, ktorý pochádza od človeka.

Od návratu z babylonského zajatia (uskutočnil sa od r. 538 do r. 458 pr.n.l. v troch vlnách) môžeme hovoriť už o „novej ortodoxii“ židovského náboženstva, ktorá býva nazývaná aj „*judaizmus*“.

Judaizmus – to je veľká téma, ktorá by si zaslúžila prinajmenšom samostatný článok. Vývoj judaizmu prebiehal v niekoľkých etapách, v ktorých sa postupne formulovali, kompilovali a redigovali Mišna, Tosefta a Talmud. **Mišna** (doslova „učenie“) má tri tradície: *midraš* (výklad biblického textu), *halachot* (ustanovenia – normatívny židovský zákon, závislý na tzv. ústnej tradícii a potvrdený rabínskymi právnikmi a učiteľmi),* *hagadot* (nehalachický materiál: „vyprávania“ – v podstate „exegéza Pisma a tradície“, a to často formou podobenístiev, alegórií atď.). **Tosefta** (= „dodatok“ k Mišne, ktorý je ale asi 4x obsiahlejší ako samotná Mišna) obsahuje halachu, ale tiež traktáty. **Talmudim** (= „štúdium“ alebo „poučenie“) sú dva: Jeruzalemský a Babylónsky Talmud (tento je rozsiahlejší). Sú to veľmi obsiahle výklady a komentáre k Mišne. Stručne by sa to všetko dalo znázorniť takto: v centre je jadro, ktoré tvorí Tóra (Zákon čiže Prentateuch, t.j. 5 kníh Mojžišových), ostatné časti Pisma a ústna tradícia; okolo neho je „obal“ tvorený Mišnou a Toseftou, a okolo tých je ďalší „obal“ Talmudu.

Keď sme už pri Zákone, myslím si, že bude vhodné na tomto mieste zmieniť sa pár slovami o jeho závažnosti pre nás, kresťanov. Ježiš sice kritizuje, odmieta „špekulatívnu“ interpretáciu Zákona a uprednostňovanie tradície (čiže takzvaného „ľudského podania“) pred skutočným Zákonom (čiže pred jeho autentickým znením, ako ho nachádzame v Mojžišových knihách) – (Mk 7, 6-15; 2, 27), súčasne však zdôrazňuje, že „*neprišiel zrušiť Zákon*“ (Mt 5, 17); a texty evanjelií dokazujú, že on osobne si Zákon ctí, dodržiaval ho, ale tiež, že vyžadoval jeho dodržiavanie od tých, ktorí sa rozhodli ho nasledovať (Mt 19, 18.19). Pre nás kresťanov (kresťan = „kristovec“ = ten, kto sa hlási ku Kristovi, čiže rozhodol sa ho nasledovať) je te-

* *Halacha* (*halachot*) je súbor noriem, predpisov, ale halacha je aj jednotlivé, konkrétne ustanovenie, príkaz, zákaz. Týchto je celkom 613. Už z tohoto čísla vidieť, že je ťažké (niekedy až nemožné) ich vždy všetky dodržať. To si uvedomovali aj rabíni, a preto stanovili výnimky, kedy jednotlivé príkazy či zákazy neplatia, ba čo viac – vymysleli rôzne „finty“ ako ich obísť (ako „prekabátiť zákon“). Napr. jedno z ustanovení o šabate zakazuje prejsť v sobotu väčšiu vzdialenosť ako 2000 laktov, čo je cca 1 km (aj v dnešnom Izraeli napr. v sobotu sú uzavreté ulice, nepremáva miestna doprava, nejazdia autá), ale ak si niekto uloží v okruhu do 1 km potravu, môže od tohto miesta prejsť ďalší kilometer (lebo miesto, kde má uložené jedlo sa počíta za jeho „obydlie“, a chôdza v obydlí sa nepočíta). Tým nechcem povedať, že všetky príkazy a zákazy sú podobného charakteru; naopak, mnohé sú veľmi racionálne a praktické, prispievajú k udržiavaniu nielen morálky, ale aj poriadku, a tým pokoja a spokojnosti.

da Zákon záväzný; pravda, nie jeho kultická časť (ani nie všetkých tých 613 príkazov a zákazov, ktoré obsahuje židovská halacha), ale to, čo obsahuje **Dekalóg** (desatoro) – v jeho úplnosti, v jeho autentickej podobe (2M 20,3-17; 5M,6-21), nie v „úpravách“, ktoré nachádzame v niektorých katechizmoch – a to, čo obsahuje tzv. **Suma Zákonu** (5M 6,4.5; 3M 19,18; Mk 12,29-31), ktorá je vlastne zhrnutím (zovšeobecnením) toho, čo vyžaduje Dekalóg. (Pozri state 1.5. až 1.8.). Ak niekto tvrdí niečo iné – napríklad, že pre kresťanov je Zákon (či už celý alebo niektoré prikázania desatora) nezáväzný, či dokonca, že jeho dodržiavanie „škodí spásu“ – potom hľadá „iné evanjelium“, nie to, čo priniesol Kristus (azda ani netreba vysvetľovať, kto môže byť pôvodcom tohoto „iného evanjelia“ – „anti-evanjelia“, ktoré je v rozpore s evanjeliom Kristovým).

Židia síce neboli veľkými remeselníkmi, maliarmi alebo architektami, zato ale písaný prejav mali v národnej povahe. Na literatúru sa pritom dívali ako na didaktickú záležitosť, na činnosť, ktorá má kolektívnu pôsobnosť. *Vzdelanie* (popri *zbožnosti*, resp. *vernosti Zákonu a tradícii*) je cenené najviac; preto sa nielen sami vzdelávajú, ale všemožne (materiálne i inak) podporujú v štúdiu aj iných, najmä mladých, talentovaných (ale v podstate všetkých) členov obce. Väčšina ich kníh je zasadená do historického rámca. A židovská história je hlboko zbožná, ale súčasne hlboko humánna. Židov nezaujímal neosobné sily a neverili v ne. Je napr. pozoruhodné, že zo všetkých kultivovaných rás preukázali najmenší záujem (zvedavosť) o tzv. „fyziku“ stvorenia, hoci Božie stvoriteľské dielo vždy nielen obdivovali, ale si ho aj neustále pripomínali (veď Šabat je vlastne sviatkom, oslavou Božieho stvorenia).

Nová inštitúcia, ktorá vznikla po zborení prvého chrámu, a nesmierny význam nadobudla najmä po zborení druhého chrámu, *synagóga* (čo je akýsi kostol a súčasne škola) veľmi prispela k tomu, že sa Židia stali vyskoleným, vzdelaným národom (veď si to nakoniec vyžaduje ich rola duchovných „pastierov ľudstva“, ktorú im prisúdil Boh). *Silné náboženské čítanie a rešpekt voči zákonu* ich viedli k *disciplíne a pracovitosti*. Dokázali odolať silnému náporu helenizácie, čo bola veľká destabilizujúca, sekularizujúca sila. (To, žiaľ, nemožno povedať o predstaviteľoch kresťanského náboženstva prvých storočí n.l., ktorí, po tom ako sa „zbavili“ vplyvu jeruzalemského vedenia, začali sa všemožne dištancovať od judaizmu, a naopak, začali „koketovať s gréckym pohanstvom, najmä s platonizmom; dostali sa pod jeho silný vplyv, čo sa prejavilo napr. aj pri formulovaní viacerých cirkevných dogiem, prijatých hlavne v 4. storočí a neskôr).

15.3. Židia – nenávidení

Dovoľte teraz pár slov k histórii tzv. „antisemitizmu“.

„Antisemitizmus“ – tento všeobecne známy pojem používam preto, že je zaužívaný, hoci si uvedomujem, že je nepresný a v niektorých súvislostiach možno i nevhodný. Totiž: – 1. ťažko možno napr. hovoriť o „antisemitizme“ pred rokom 1879, kedy tento pojem vznikol – 2. ide o nepresné označenie, lebo medzi „semitov“ patria napr. aj Arabi, a tých sa „antisemitizmus“ predsa netýka – a ak, tak nie ako objektu, ale subjektu (inými slovami: nie je príčinou ich utrpenia, ale prostriedkom, ktorým oni spôsobujú utrpenie iným).

K prvým prejavom odporu a nenávisťi voči Židom došlo krátko po tom, ako Alexander Veľký ovládol Blízky východ, vrátane území obývaných Židmi. U Grékov bolo zvykom, že si s podrobenými národmi „vymieňali bohov“ (prevzali si navzájom svoje „národné“, resp. kmeňové božstvá); toto však v prípade Židov bolo nemožné; išlo totiž o prísnych monoteistov, ktorí nemohli akceptovať grécky synkretický polyteizmus. Okrem toho tu bol diametrálny rozdiel v pohľade na postavenie a autoritu Boha: Židia poznali, že medzi božským a ľudským je ostrá hranica, zatiaľ čo u Grékov bola hranica medzi ľuďmi a „bohmi“ veľmi relatívna, neostrá – Gréci boli zvyknutí vyvyšovať ľudí (napr. Prometheus) a ponížovať „bohov“ (spomeňte si na niektoré mýty, v ktorých sú „bohovia“ líčení ako malicherní, hašteriví alebo požívační ľudia). Skrátka, medzi pohanskými Grékmi a monoteistickými Židmi bola neprekonateľná myšlienková (a duchovná) priepasť. A bola tu aj ďalšia závažná okolnosť: Gréci boli zvyknutí svoju kultúru vnucovať podrobeným národom – „helenizovať“ ich; vo väčšine prípadov sa im to darilo, ale u Židov (z vyššie uvedených príčin) narazili na tvrdý odpor. K otvorenému konfliktu medzi

Židmi a ich okupantmi došlo, keď sa Antiochos Epifanés rozhodol urýchliť helenizáciu: mojžišovský zákon nahradil profánnym a chrám degradoval na akési „ekumenické bohoslužobné miesto“ (dal v ňom postaviť dokonca sochu boha Dia). Židia vo svojej drvi-vej väčšine sa, pochopiteľne, postavili proti. Pravda, aj medzi Židmi boli „helenisti“, bolo ich však relatívne málo (regrutovali sa najmä spomedzi boháčov; veď je všeobecne známe, že práve táto vrstva najčastejšie inklinuje ku kolaborácii). Gréci na to reagovali tak, že Židov, pretože odmietli ich kultúru a ich „bohov“, prehľadili za nekultúrnych, neznášanlivých, dokonca za „mizantropov“; teda popri donucovacích prostriedkoch začali používať aj výsmech, pohrdanie, ohováranie, čo bol, pravdaže, ďalší „olej na oheň“. Napätie sa stupňovalo, až prerástlo v ozbrojený konflikt – ide o známe povstanie Mabejcov. Teda práve v tomto čase sa zrodil „antisemitizmus“ – vznikol ako „ideologická zbraň“, ktorú Gréci používali popri iných, najmä vojenských, prostriedkoch v boji proti Židom. Vtedy vznikol aj zlovoľný výmysel, že Židia pri svojich bohoslužbách obetujú ľu-ďi (tento nezmysel neskôr, v stredoveku, opakovane použili choromyseľní „kresťanskí“ fanatici, ktorí podnecovali luzu a organizovali „pogromy“).

Aj pri ďalších veľkých nepokojoch (pri povstaniach proti Rímu v rokoch 66.-70. a 135.) bol v pozadí „spor dvoch kultúr“ – židovskej a gréckej. „Problém“ so Židmi bol v tom, že boli príliš vyspelí a intelektuálne sebavedomí nato, aby prijali nadvládu cudzej kultúry, a najmä cudzie, pohanské náboženstvo. Rimania s Grékmi (a opačne) nemali problémy: Rimania si Grékov síce podrobili (fyzicky), ale Gréci si podmanili Rimanov kultúrne; preto Gréci v rímskej ríši nemali pocit cudzej nadvlády. Ale so Židmi to bolo inak: mali oveľa staršiu kultúru ako Gréci (nemohli s nimi síce súťažiť vo výtvarnom umení, ale literatúru mali na vyššej úrovni), obrovský rozdiel tu však bol najmä v morálnej oblasti a v „paradigme“ (celkovom chápaní sveta): hoci Grékom i Židom bola spoločná univerzalistická koncepcia sveta, dôraz na racionálnosť a empiriu, ako i vedomie božieho usporiadania, boli tu predsa zásadné rozdiely, a to jednak v základoch, na ktorých stáli tieto postoje, jednak v dôsledkoch týchto postojov (napríklad jedni i druhí sa domáhali slobody, ale zatiaľ čo pre Grékov bola sloboda cieľom, pre Židov bola iba prostriedkom, ktorý mal zaručiť, že im nebude bránené konať si povinnosti stanovené Bohom, a človekom nezmeniteľné!).

Príčinou revolty v r. 66., ktorá prerástla v povstanie Židov proti Rímu a vyústila v krutú pomstu Rimanov, bol spomínaný antagonizmus medzi Grékmi a Židmi: v r. 66 prebiehal v Cézarej grécko-židovský súdny proces; Gréci v ňom vyhrali a na oslavu usporiadali v židovskej štvrti pogrom, pri ktorom rímska posádka nezasiahla. V tom istom čase Florus dal vybrať peniaze z chrámovej pokladne. Vypukli šarvátky, pri ktorých rímske vojská plienili mesto – toto vyvolalo útok Židov na rímsku posádku. Došlo k vojne, trvajúcej takmer 5 rokov, ktorá viazala mnohé rímske légie. Jej záverečné dejstvo sa odohralo v 70. roku n.l., keď rímsky vojvodca Titus so 60-tisícovou armádou a najmodernejšou technikou dobyl Jeruzalem, dal vypáliť a zboriť chrám a obyvateľov pobil, odviekol do otroctva alebo do Ríma, kde boli v arénach hádzaní dravej zveri pre „pobavenie“ Rimanov – údajného „vrcholu, výkvetu svetovej civilizácie a kultúry“.

Napriek tejto strašnej skúsenosti sa Židia pokúsili ešte raz vzoprieť rímskemu jarmu, a to v r. 135 pod vedením Šimona bar Kochba. Následky boli ešte katastrofálnejšie ako v roku 70: bolo zabitých okolo 600 000 Židov (okrem toho ich obrovské množstvo zahynulo od hladu), celá zem bola spustošená. Cisár Hadrián sa dokonca rozhodol naveky odstrániť akúkoľvek pamiatku, ktorá by pripomínala Jeruzalem: po jeho úplnom zbúraní dal na mieste, kde predtým stál, vybudovať mesto nové, ktoré nazval Aelia Capitolina a do ktorého mali Židia zakázaný prístup pod trestom smrti. To bol začiatok takmer dvojtisícročného rozptýlenia židovského národa po celom vtedy známom svete. Odtedy až do roku 1948 nemali Židia svoj štát, žili v diaspore (v ich jazyku *golet*, resp. *galut*) – prenasledovaní a nenávidení. Z mnohých krajín boli vyhnaní (napr. z Anglicka v r. 1290, z Francúzska v r. 1394, zo Španielska v r. 1492), ale aj tam, kde „ich trpeli“, boli neustále diskriminovaní alebo hromadne vraždení (masakráž Židov sa obvyčajne hovorilo „pogromy“; toto slovo má ruský pôvod – vzniklo tam, kde boli tieto „akcie“ najčastejšie, najmasovejšie a najneľudskejšie). „Židovské zákony“ boli postupne prijaté prakticky vo všetkých krajinách. Ich cieľom bolo všemožne obmedzovať osobnú slobodu Židov: poväčšine museli bývať v uzavretých getách, nesmeli vykonávať veľkú väčšinu profesií, vrátane remesiel (i preto boli nútení zamerať sa na obchod a peňažníctvo), nemohli študovať, museli sa odlišovať odevom, neboli chránení zákonom pred svojvôľou vrchnosti ani luzy.

Po nástupe osvietenstva, kedy bola oslabená autorita a moc cirkvi (ktorá už od 3. – 4. storočia bola hlavným nositeľom antisemitizmu, organizátorom pogromov i „producen-
tom“ všemožných očierňujúcich výmyslov o Židoch, ktoré dávala „do obehu“ vo forme „šuškánd“, pamfletov, alebo ich servírovala nevedomému ľudu rovno z kazateľníc), sa spočiatku zdalo, že sa situácia Židov natrvalo zlepšila. Ale v skutočnosti to najhoršie ešte len malo prísť – v „civilizovanom, osvietenom“ dvadsiatom storočí: – 1. hneď na jeho začiatku (v r. 1904) to bola obrovská vlna strašných pogromov v cárskom Rusku; – 2. neskôr na mieste, kde by to málokto čakal – v Nemecku, ktoré patrilo po kultúrnej i vzdelanostnej stránke k najvyspelejším krajinám sveta – sa udialo niečo, čo svojím rozsahom a brutalitou nemá obdobu v dejinách ľudstva: tzv. holokaust (šoah), ktorý usku-
točnil hitlerovský nacizmus, to bola obľudná genocída, ktorej bilanciou bolo šesť milió-
nov umučených nevinných ľudí – vysoko vzdelaných, kultivovaných i celkom jednodu-
chých, „bezvýznamných“ Židov; – 3. v stalinskom Sovietskom zväze – ktorý sám seba prehlasoval za najspravodlivejší a najslobodnejší štát na svete – to bolo systematické vyvražďovanie neznámeho, ale obrovského množstva Židov (označených nálepkou – „sionista“).

Istotne aj tieto strašné udalosti, ktoré postihli židovský národ v 20. storočí, prispeli k tomu, že OSN krátko po 2. svetovej vojne (v novembri 1947) prijalo rezolúciu o vzniku židovského štátu. Tento bol slávnostne vyhlásený dňa 14. mája 1948. Po takmer dvoch tisícročiach bol teda obnovený židovský štát. Mnohí mysleli, že Židia budú mať konečne pokoj. Ale hneď na druhý deň po slávnostnom vyhlásení štátu Izrael, t.j. 15. mája, na-
padli ho jeho susedia s cieľom „vymazať ho z mapy“ a jeho obyvateľov „zahnať do mo-
ra“. Stalo sa však niečo neuveriteľné: práve sa rodia štát, ktorý si ešte nemohol vytvo-
riť najpotrebnejšie inštitúcie, ktorý nemal vycvičenú armádu, ani dostatok vojenskej
techniky, tento „novorodenec“, dvojmiliónový štátik, sa ubránil 30-násobnej početnej
prevahe dôkladne pripraveného a na všetko odhodlaného nepriateľa.

Potom sa podobný zázrak ešte niekoľkokrát zopakoval: napr. pri konflikte v r. 1967 Izrael za šesť dní (!) zabral obrovské územia nepriateľských susedných krajín, vrátane celého Sínajského poloostrova, Golan-
ských výšin, západného brehu Jordána atď. (veľkú väčšinu území zakrátko dobrovoľne vrátil). V r. 1973 Egypt a Sýria s obrovskou vojenskou silou prepadli Izrael, pričom využili moment prekvapenia – útok totiž začali v Deň zmierenia (Jom kipur), čo je jeden z najväčších židovských sviatkov. Ale Izrael sa znova ubránil a po niekoľkých dňoch sa situácia vyvinula tak, že smeroval rýchlo k víťazstvu – Egypt bol nútený podpísať prímerie.

Ale popri nezvyčajných vojenských úspechoch sú tu aj iné veci, ktoré možno chápať ako „zázraky“: napr. zázračne pôsobia rozkvitnuté a bohatú úrodu prinášajúce sady a polia na miestach, kde ešte donedávna bola púšť (pôsobivý je najmä kontrast medzi nimi a nehostinnými púšťami v susedných krajinách, kde je rovnaká pôda a tie isté kli-
matické podmienky).

Ako je to možné? Mnohí krúčia hlavami, nevedia si to vysvetliť. A pritom je vysvetle-
nie „na dosah ruky“: v knihe, ktorá je dostupná každému (teda doslovne „na dosah ru-
ky“) – v Biblii. Tam možno čítať o zaslúbeniach a výstrahách, ktoré dal Boh svojmu ľu-
du: bude ho požehnávať, ale i trestať, no nikdy ho natrvalo neopustí. To iba falošní pro-
roci „prorokovali“, že Boh zavrhol Izrael, a na jeho miesto dosadil niekoho iného. Boh
však nie je vierolomný, On nikdy nezruší Zmluvu, ktorú uzavrel so svojím ľudom: „*Boh
nezavrhol svoj ľud, ktorý vopred poznal (t.j. Izrael)*“ (R 11,2) – tak svedčí Písmo i dejiny.
Boh sľúbil, že svoj národ po „rozptýlení medzi národy a roztrúsení po krajinách“, opäť
„*poberie z národov, zhromaždí ho zo všetkých krajín sveta a dovedie ho na jeho pôdu*“
(Ezech 36,19.24). Stalo sa, Hospodin splnil svoj sľub do bodky. Spôsob, ktorý pri tom
použil sa možno bude zdať niekomu neobvyklý, ale kto pozná biblické dejiny, vie, že
Boh často v minulosti využil udalosti, spôsobené satanským a ľudským zlom, aby preu-
kázal svoju milosť a požehnanie.

Stahovanie Židov (doslova „zo všetkých krajín sveta“) do ich prastarej vlasti bolo vlastne dôsledkom veľkých tragédií, ktoré ich postihli. Napr. v r. 1904 po strašných pogromoch v cárskom Rusku odšťahovalo

sa na územie ich prastarej vlasti (nesprávne nazývané Palestínou), ktorá bola v tom čase pod tureckou nadvládou, vyše 40 000 Židov. Sťahovanie pokračovalo v nasledujúcich rokoch a desaťročiach: na začiatku dvadsiatych rokov bývalo v „Palestíne“ okolo 80 000 Židov, a v priebehu jedného desaťročia sa toto číslo zdvojnásobilo. Potom sa ročný prírastok pohyboval medzi 3 000 a 8 000 ročne, ale napr. v r. 1934 ich prišlo okolo 40 000. Tesne pred 2. svet. vojnou ich tam bývalo už asi 1/2 milióna. Najväčší príliv však nastal, pochopte!ne, po vytvorení štátu Izrael (1948), ktorý vznikol do istej miery (nepriamo) ako dôsledok holokaustu (mnohé delegácie v pamätný deň 29.11.1947 hlasovali v OSN za jeho založenie iste aj pod vplyvom, resp. dojmom katastrofy, ktorá nedávno postihla židovský národ). Už za prvé 3 mesiace existencie Izraelu sa počet jeho obyvateľov zvýšil zo 600 000 na 3 milióny, a sťahovanie („zhromažďovanie zo všetkých krajín sveta“) odvtedy neustále pokračuje.

Božie zaslúbenie o opätovnom „zhromaždení židovského národa na jeho pôde“ sa teda plní, a určite sa splnia aj ostatné zaslúbenia. Vyššie spomenuté „nevysvetliteľné“ udalosti (zázraky), ktoré sa dejú okolo štátu Izrael, sú neklamným dôkazom stálej Božej priazne (požehnaní), milosti, ktorú udeľuje svojmu ľudu – napriek jeho zlyhaniu, napriek tomu, že v súčasnom Izraeli žije aj veľa ateistov a veľa tých, čo nepoznali pravý „čas Božieho navštívenia“, totiž zoslania Jeho spásy ľudstvu prostredníctvom Jeho Syna. Sú tam však aj tzv. „mesiánske zbory“ – Židia, ktorí poznali a vyznali, že Ježiš (Ješua) je Kristus (Mášiač), prijali ho, ale zostali pritom Židmi, to znamená, že prijali evanjelium, ale neprijali „kresťanský helenizmus“, ktorý obsahujú niektoré dogmy: zachovávajú teda Zákon v jeho pôvodnej, „neupravenej“ podobe (vrátane napr. šabatú a statných židovských sviatkov). Zdá sa, že to sú iskričky, ktoré sa postupne rozhoria a spôsobia „požiar“ – až napokon oheň Ducha svätého zasiahne celý Izrael, a on zohrá v posledných dňoch svoju nezastupiteľnú úlohu, ktorú mu určil Boh.

Tých, čo nechcú veriť v toto budúce (konečné) poslanie Izraela, a tiež tých, ktorí následkom starej propagandy cítia odpor a nenávisť k Židom, by som chcel poprosiť, aby si uvedomili,

1. že to boli Židia, prostredníctvom ktorých sa Boh zjavil (dal sa poznať) ľudstvu, poslal ľuďom pravidlá pre život i mnohé zaslúbenia a dôkazy o svojej vernosti, láske, milosti,

2. že autormi 64 kníh zo 66, ktoré obsahuje Biblia, sú Židia (iba dve knihy napísal Nežid – evanjelista Lukáš, blízky spolupracovník a žiak apoštola Pavla, bývalého židovského farizeja),

3. že to boli Židia, prostredníctvom, ktorých Boh poslal svetu záchranu (spásu): náš Spasiteľ počas svojho pobytu na zemi bol Žid, všetci jeho apoštoli boli Židia; kresťanstvo sa najprv šírilo po židovských diasporách, roztrúsených v rôznych krajinách vtedajšieho sveta,

4. že tzv. apoštolská cirkev, ktorej učenie bolo ešte autentické, čisté (a preto práve ona by malo byť vzorom aj pre nás) bola vieroučne usmerňovaná z jeruzalemského centra, ktoré tvorili výhradne kresťania zo Židov. Až keď (po tragickom roku 70.) sa toto centrum presunulo mimo Jeruzalem a na vedúce miesta sa dostali kresťania z pohánov, začalo sa učenie cirkvi „helenizovať“, t.j. boli doň vnášané prvky pohanských učení (najmä platonizmu, stoicizmu, aristotelizmu), ktoré sa napokon stali zdrojom mnohých veľkých omylov, nedorozumení, tragédií,

5. že, ako už bolo povedané, podľa viacerých výpovedí Písma (prečítajte si napr. 11. kapitolu listu apoštola Pavla rímskym kresťanom) Židia zohrajú v budúcnosti (najmä tesne pred a počas udalostí posledných dní) veľmi významnú úlohu; o tom, že nevypadli z Božieho plánu, svedčia, mimo iného, mnohé tu spomenuté fakty a udalosti spojené so vznikom a doterajším osudom novodobého židovského štátu,

6. že Boh nielenže nikdy nezavrhol svoj národ (aj keď ho často trestal a skúšal), ale napopak, iné národy posudzoval (a požehnával alebo trestal) podľa toho, ako sa ony správali k Jeho národu: *Takto vraví Hospodin mocnosť: „Kto sa vás (izraelského náro-*

da) dotýka, dotýka sa zrenice môjho oka..." (Za 2,12); „Žehnať budem tých, čo teba (môj ľud) žehnajú, prekľajem toho, čo tebe zlorečí, a v tebe budú požehnané čelade zeme.“ (1M 12,3). Celkom iste toto bolo hlavnou príčinou pádu, zániku silných ríš, svetových mocností, ktoré trýznili a prenasledovali národ, ktorý bol pod Božou ochranou (a podobne ako ony, dopadnú aj tie dnešné štáty, resp. ich aliance, ktoré sa takto správajú voči Izraelu v súčasnosti),

7. že celé ľudstvo, vrátane profánneho sveta, má začo vďačiť tomuto malému, zvláštnemu národu: napr. za jeho neobyčajný prínos v umení (najmä slovesnom a hudobnom) a vede (v spoločenských, prírodných i ekonomických vedách a v medicíne); dôkazom toho je napríklad aj skutočnosť, že každý siedmy nositeľ Nobelovej ceny je Žid, hoci tento národ tvorí menej ako pätinu jedného percenta svetovej populácie (čiže Židia, napriek tomu, že tvoria iba 0,2% svetovej populácie, medzi laureátmi Nobelovej ceny sú zastúpení v celých 14,3 %)!

Všetko, čo sa týka tohoto národa (jeho histórie i prítomnosti) je neobyčajné, „záhadné“. Ale to by nás nemalo prekvapovať. Naopak, bolo by divné, ak by národ, ktorý si Boh vyvolil – aby sa jeho prostredníctvom dal ľudstvu poznať (veď jemu zjavil svoje Slovo, Zákon i zaslúbenia, a uprostred neho konal, a tak ukázal ľudstvu svoje atribúty) a aby jeho prostredníctvom pripravil ľudstvu spásu – bolo by divné, ak by sa takýto národ nelíšil od ostatných, ak by nebol „záhadou“ pre okolitý svet. A svet reaguje na túto jeho inakosť, na túto „záhadu“, pohoršením, nenávisťou alebo posmechom.

Mohla by možno vzniknúť otázka: je výhodné byť príslušníkom Bohom vyvoleného národa? Podľa toho, čo poznáme z histórie, možno povedať: je to veľká česť a poslanie, ale rozhodne to nie je ani pohodlné, ani ľahké. Jeden významný Žid (*I. Berlin*) sa vyjadril, že Židia by sa mali lepšie, keby neboli jedinečným národom, ale normálnym (ako napr. Albánci). A vysvetlil toto tvrdenie pomocou peknej metafory: zdravá ustrica žije a umiera v normálnom stave a nikdy v nej nevznikne perla. Perlu spôsobuje choroba ustrice. Keby mala ustrica možnosť, ktovie či by si radšej vybrala chorobu a utrpenie, len aby mohla vytvoriť perlu. Tak je to aj so Židmi: zatiaľ čo ich prenasledovali nepriatelia, zrodili sa medzi nimi géniovia; ale naozaj to stálo za tú cenu? *Berlin* vyhlásil, že on by bol „radšej normálnym Albáncom než tvorivým Židom“. Je otázka, či to myslel vážne; osobne poznal totiž veľa talentovaných a geniálnych Židov, od Chaima Weizmanna po Alberta Einsteina, a bol na to hrdý. Naozaj by chcel, aby títo zmizli s ním a pretransformovali sa v akýchsi imaginárnych albánskych roľníkov? Myslím si, že o tom možno pochybovať – jeho výrok bol iste iba „nadsádzkou“, literárnou hyperbolou. Ale nás (nezávisle na tom ako bol mienený) môže podnieť k tomu, aby sme sa zamysleli, ako by sme sa asi zachovali my, keby sme mali možnosť takej voľby. Našťastie Boh pred nás nepostavil túto ťažkú dilemu; zato nás však stavia pred iné dôležité rozhodnutia, v ktorých sa má ukázať, ako je to v skutočnosti s naším vzťahom k Nemu. A jedným z indikátorov toho vzťahu je aj náš vzťah k ľudu, ktorý si On vyvolil (preto, aby ho poveril jedinečnou úlohou akéhosi „hovorca“, sprostredkovateľa medzi sebou a národmi) – na to by sme nemali zabúdať!

Použité skratky

Pri odkazoch na *Písmo* (Bibliu) používam obvyklý spôsob: v zátvorke (*kurzívou*) je uvedená skratka knihy Biblie, za ňou nasleduje číslo kapitoly, čiarka a číslo verša (ak ide o viac veršov, je medzi nimi bodka alebo pomlčka).

Pri odkazoch na *iné časti knihy*: číslo časti knihy (rímska číslica I, II alebo III), číslo state (arabská číslica), popřípade aj číslo kapitoly (ďalšia arabská číslica). Čísla sú oddelené bodkami.

Pri niektorých statiach uvádzam aj *kde a kedy boli uverejnené*: skratku časopisu (alebo iného média) a rok (posledné dve číslice, napr.: 99 alebo 02). Skratky sú uvedené v poznámke pod čiarou a ich význam je tento:

CL	Cirkevné listy
CS	Cestou svetla
EP	Evanj. posol spod Tatier
EVS	Evanjelizačné stredisko pre masmédiá (rozhlasová relácia „Radosť“)
EV	Evanj. východ
TB	Tesnou bránou (heslá s úvahami na každý deň)
ZaR	Zmena a rast
ZP	Zvolenský prameň
